

НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ТОВАРИСТВО
УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ
СЛОВНИК
ПРАВНИЧОЇ МОВИ

Головний редактор
акад. А. Ю. КРИМСЬКИЙ

ДРУГЕ, ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ

*Цим другим виданням
„Російсько-Українського
СЛОВНИКА ПРАВНИЧОЇ МОВИ”
НДТУТ вшановує пам’ять і наукову працю
акад. АГАТАНГЕЛА Ю.КРИМСЬКОГО,
нар. 3 січня 1871 — пом. 1941 року,
визначного українського мовознавця,
орієнталіста і літератора.*

**Російсько-Український
СЛОВНИК ПРАВНИЧОЇ МОВИ**
за редакцією
акад. А. Ю. Кримського,
друге видання за редакцією
К. Церкевича і В. Павловського

**RESEARCH SOCIETY
FOR UKRAINIAN TERMINOLOGY**

**RUSSIAN – UKRAINIAN
DICTIONARY
OF
LEGAL TERMINOLOGY**

**Chief Editor
Academician
A. Yu. KRYMSKY**

**Second Edition, Supplemented
by
K. CERKEVICH and V. PAVLOVSKY**

NEW YORK

1984

**НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ТОВАРИСТВО
УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ**

**РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ
С Л О В Н И К
П Р А В Н И Ч О Ї М О В И**

**Головний редактор
акад. А. Ю. КРИМСЬКИЙ**

**ДРУГЕ, ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ
за редакцією
К. ЦЕРКЕВИЧА і В. ПАВЛОВСЬКОГО**

НЬЮ-ІОРК

1984 РІК

Російсько-Український СЛОВНИК ПРАВНИЧОЇ МОВИ
Російсько-Український СЛОВНИК ПРАВНИЧОЇ МОВИ
за головною редакцією акад. А. Ю. Кримського,
друге, доповнене видання
за редакцією К. Церкевича і В. Павловського

Технічний редактор — Олександр Білевич
Коректор — Євген Перейма
Мистецьке оформлення — Вадим Павловський

All inquiries should be addressed to:
Research Society for Ukrainian Terminology, Inc.
166 First Ave., New York, N. Y. 10009

Library of Congress Catalog Card № 84 - 61523
International Standard Book № 0-930651-00-6
© Copyright 1984

ПЕРЕДМОВА ДО ДРУГОГО ВИДАННЯ

I. ДО ІСТОРІЇ СКЛАДАННЯ СЛОВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Всяка мова — це природна й творча сила кожного народу, яка єднає його в один тривкий національний моноліт. Мова — один з найважливіших рушійних чинників народу. Вона творить духовні цінності його, скріплює їх і передає їх дальшим поколінням. Мова — це душа кожного народу, а зокрема це стосується української мови.

Через своє нещасливе географічне положення Україна довгий час була ареною наскоків чужинців, загубила свою державність і стала поділеною між двома загарбниками — Польщею та Московщиною чи, пізніше, Росією. Обидві ці нації намагалися змусити українське населення змінити рідну мову на свою, забороняючи вживати мову навіть під загрозою адміністративних і поліційних утисків.

Але, незважаючи на всі зусилля окупантів України в минулому, їм не пощастило знищити української мови.

Частина кожної мови — живої, розмовної і літературної — становить технічна й наукова мова, себто фахова термінологія. Тому, при першій змові українські професіонали-мовознавці й термінологи почали працювати над усталенням норм української літературної мови, над упорядкуванням існуючої й творення нової української термінології та над складанням мовних і спеціальних термінологічних словників.

Це особливо розвинулось, коли після відродження вільної України створено 1918 року Всеукраїнську Академію Наук, а при ній — Інститут Української Наукової Мови (ТУНМ). Це були роки, коли українська мова і термінологія почали поширюватися на всі ділянки культурного і технічного життя новоутвореної української державности. Перед нашими термінологами стояло велике завдання. Вони мусли простудіювати тисячі народних термінів, щоб влучити їх в нові проєктовані термінологічні словники і мати підстави для новотворів, коли якогось терміну бракувало. Вони мусли розбирати тисячі російських і польських термінів та західньо-європейських, які протягом довгих років дедалі то більше асимілювалися українським мововжитком і занечищували, хоча в деякій мірі збагачували українську мову й українську термінологію. Приймаючи або відкидаючи той чи інший термін, наші вчені більше віддавали перевагу словам українського походження.

Користаючи з можливостей, що існували на Україні в 1920-тих роках — коли радянська влада ще обережно ставилася до національних почуттів населення УРСР, Інститутіві Української Наукової Мови пощастило перевести величезну працю для впорядкування української мови й термінології. Протягом неповних десяти років ІУНМ видав понад 45 термінологічних російсько-українських словників.

В ті часи центральна комуністично-російська влада не гальмувала роботи ІУНМ; за винятком деяких зударів між українськими національними і комуністично-російськими інтернаціональними ідеями та злосливо-критичних виступів декого із своїх такі „землячків”, більшовицький уряд терпів до пори працю українських вчених мовознавців, хоча нишком готував нищівний удар українській науці, ще 1929 року розпочавши масові арешти української інтелігенції й науковців для „Процесу СВУ”, який відбувся 1930 року.

Після цього процесу почався розгром Академії, а зокрема — Інституту Української Наукової Мови, його наукового персоналу, нищення наслідків його наукової праці. Нарешті, 1932 року всіх його співробітників було звільнено з праці; багато їх було арештовано і потрапило на заслання, з якого мало хто повернувся; інших було переведено на дрібні посади. Всі термінологічні словники ІУНМ було вилучено з усіх книгарень та бібліотек. Більшовицький уряд пояснював це тим, що він нищить роботу „українських контрреволюціонерів, буржуазних націоналістів”, але не українську науку. Для розвитку цієї науки під наглядом партії, комуністичний уряд нашвидку створив з деяких недобитків ІУНМ новий „Науково-Дослідний Інститут Мовознавства” (НДІМ), який мав продовжувати працю ІУНМ. Керівником його уряд призначив партійця Андрія Хвилю (який згодом став заступником Наркома Освіти УРСР, а пізніше — розстріляний). Андрій Хвиля ще рашіше постійно критикував членів ІУНМ та їхню роботу. Своїми статтями, „термінологічними бюлетенями” і статтями своїх прибічників він завдав надзвичайно тяжкого удару українській мові й термінології зокрема, від якого вони ще й досі не виздоровіли. „Термінологічні бюлетені” Хвилі оплюгавлювали все українське в українських словниках, нищили все, що виходило з погляду незалежності й самобутності нашої мови. Українську термінологію міняли на російську або зросійщену. В НДІМ похапцем друкували термінологічні словники з різними додатками, на місце вилучених „буржуазно-націоналістичних” словників.

І від того часу провадиться систематичне засмічення в УРСР української мови російськими словами й зворотами.

Якщо українська мова в УРСР зазнає калічення й русифікації, то лише українці у вільному світі можуть зберегти її. Отже НДТУТ вирішило продовжувати недокінчену працю ІУНМ. При складанні термінологічних словників НДТУТ базується на наукових дослідях і словниках Інституту Української Наукової Мови в Києві, виданих у 1920-тих роках, бо вважає, що вони — перші джерельні матеріали, які вірно відтворюють українську термінологію. Ці словники подають термінологію лише на стан до 1930-тих років. Тому НДТУТ буде приймати терміни пізніших часів виходячи з нових дослідів і після докладної перевірки їхнього походження. Також, замість складання російсько-українських термінологічних словників НДТУТ складатиме англійсько-українські та українсько-англійські словники.

Не маючи жадної постійної допомоги на провадження цієї праці і залежачи від пожертв нашого громадянства, НДТУТ не може належно виконувати своїх плянів праці. Одначе, не зважаючи на ці великі перешкоди, НДТУТ таки провадить свою роботу і вже може похвалитися виданням восьми книжок своїх праць.

II. СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВНИЧОЇ МОВИ В ДРУГОМУ ВИДАННІ

Примірники Словника Української Правничої Мови видання 1926 року, перевиданого тепер в НДТУТ, стали в свій час унікальними. Поперше, це взагалі був перший словник правничої мови на Україні; над складанням його працювали десятки фахівців у тяжких умовах громадянської війни. І, нарешті, кілька років по видрукуванні цього Словника його було визнано за „буржуазно-націоналістичний“, „контрреволюційний“, і знищено.

З усього накладу залишилося на світі лише декілька примірників цього Словника в приватних руках.

Цей Словник становить велику лексичну, термінологічну й історичну вартість, бо укладачі його дуже серйозно поставилися до свого завдання, використовуючи всі правничі джерела, документи, юридичні акти, судові архіви й словники; їхній Словник Правничої Мови мав би задовольняти всі потреби українського громадянства, службовців, суду, війська і членів Українського Уряду.

Цей Словник становить також велику наукову і практичну вартість для кожного українця, бо укладачі зібрали в ньому не тільки чисто юридичні терміни і звороти правничої фразеології, але й подали величезну кількість слів, зворотів і синонімів з української сучасної й давньої розмовної, народної й літературної мови. Лексичний матеріал, зібраний в цьому Словнику, важливий і потрібний не тільки для кожного українського правника, але й для кожного українського економіста, етнографа, історика, мовознавця, філолога, журналіста, політика, громадського діяча, педагога високої й середньої школи, студента, учня і кожного українського громадянина, який цікавиться українською справою і здобутками української науки.

Цей Правничий Словник важливий для нас ще й тим, що Академічна Комісія УАН намагалася усунути з української правничої мови чужий намул, який протягом панування російського царату, а потім під час окупації України комуністичною владою, все частіше й сильніше напивав на український народ, проникав в усі щілини українського культурного життя і опановував українську мову.

З цієї то причини, ми можемо надіятися в Словнику багато новотворів, основаних на ідеалістичних прагненнях укладачів Словника задовольнити практичні потреби українського громадянства і дати йому в руки знаряддя для дальшої праці. Однак в деяких випадках ці новотвори, переклади російських правничих термінів або українські синоніми до панівних в той час термінів можуть здаватися теперішньому читачеві не зовсім вдалим або й дивовижними. Однак ці недотягнення Словника дуже незначні і вони можуть бути поправлені або усунені вживаючи того або іншого словника, який був опрацьований нашим Товариством. Редактори 2-го видання Словника Правничої Мови могли б самі зробити ці поправки. Проте, вони вважали, що не слід цензурувати і поправляти текст оригінального першого Словника Правничої Мови — праці наших науковців, з яких дехто поплатився своїм життям за укладання цього Словника.

Тому що складання Словника було закінчено ще 1925 року, в ньому бракує багато термінів, які виникли пізніше. Через брак матеріяльних засобів Науково-Дослідне Товариство Української Термінології (НДТУТ) не може скласти модерного правничого словника. Проте, перевидуючи цей унікальний і перший Словник Правничої Мови без жадних змін, як документ епохи і як історично-правничий матеріал, редактори нового 2-го видання бажали зробити його також придатним і практичним для вжитку

VIII

сучасного українця і за сучасних умов. Тому то при кінці тексту оригінального Словника ми додали словничок деяких нових слів, уживаних тепер у правничій практиці.

Крім того, група професіоналістів НДТУТ готує до друку енциклопедичний „Англійсько-Український Економічний Словник”, де буде подано багато правничих термінів з української та з англійської мови. Він буде додатковим знаряддям при користуванні цим Словником Правничої Мови.

Словник Правничої Мови складався тоді, коли український правопис ще не був остаточно опрацьований і затверджений. Отже, в разі сумніву щодо правильного писання якогось слова, радимо читачеві звертатися до „Правописного Словника” Г. Голоскевича або до новішого „Правописного Словника Української Мови” за ред. Я. Рудницького і К. Церкевича. Крім того, в книжці — „Довідник з Української Мови” за ред. К. Церкевича і В. Павловського — читач знайде докладно опрацьований правопис української мови згідно з нормами, ухваленими Українською Академією Наук 1928 року — так званий „Харківський правопис”. (Дві останні книги видруковано заходами НДТУТ-у).

Редакційна колегія другого видання цього Словника вважає за свій приймний обов'язок висловити глибоку подяку д-рові Іванові Новосівському за дозвіл використати його примірник „Російсько-Українського Словника Правничої Мови” першого видання 1926 року для здійснення цього видання. Також велика подяка належить інж. Ісаакові Десякові за збирання й упорядкування слів з кримінального жаргону для додаткового словничка.

Щиро дякуємо всім Шановним Жертводавцям, які фінансово допомогли видати цей Словник Правничої Мови. Список усіх Жертводавців подаємо в кінці цього Словника.

РЕДАКТОРИ

УКРАЇНЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ЗВІРНИК ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ
№ 41
Russisch-ukrainisches Wörterbuch für die Juristen.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ
СЛОВНИК
ПРАВНИЧОЇ МОВИ

(понад 67.000 слів)

Праця Правниче-Термінологічної Комісії
при Соціально-Економічному Відділі Академії Наук.

Члени редакційної колегії:

В. І. ВОЙТКЕВИЧ-ПАВЛОВИЧ, Г. Д. ВОВКУШІВСЬКИЙ, В. О. КРИЖАНІВСЬКИЙ,
І. Ю. ЧЕРКАСЬКИЙ, редактор-упорядчик А. А. ДРОБ'ЯЗКО

Головний редактор: акад. А. Ю. КРИМСЬКИЙ.

У Києві — 1926

[491.71—8—91.79]

Дозволяється випустити в світ.
Невідмінний Секретар Академії Наук, акад. *Аг. Кримський.*

Київський Окрліт, № 232. 1926.
Друк. 5000 прим. Зам. № 4562

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

За ухвалою Соціально-Економічного (III-го) Відділу Української Академії Наук 27 лютого 1919 року засновано було під головуванням (тепер уже покійного) академіка О. І. Левицького „Правничу Термінологічну Комісію“ в складі: акад. А. Ю. Кримського, акад. Б. О. Кістяківського (тепер уже покійного) та правників-практиків: М. І. Радченка, О. Ф. Хруцького, П. Я. Стебницького, В. М. Ачкасова, О. М. Бутовського й І. Ю. Черкаського. Останнього, тоб-то І. Ю. Черкаського, новозаснована Комісія на першому-ж своєму засіданні (10 березня р. 1919) обрала на секретаря. Тоді-ж-таки поповнила вона свій склад, запровадивши в число членів В. О. Коренева, В. О. Крижанівського, Г. Д. Ровкушівського, М. Ф. Чернявського, В. В. Колбасєва, О. О. Тізенгаузена, В. С. Назімова, В. І. Грекова, М. Д. Пухтинського, Д. А. Марковича, А. Л. Дроб'язка та В. Д. Гаврика, а на засіданні 17 березня того-ж року — В. І. Войткевича-Павловича, М. І. Ляхницького, М. М. Товстоліса й К. М. Кротевича. Отже „Правнича Термінологічна Комісія при Соціально-Економічному Відділі Української Академії Наук“ складалася з трьох академіків і двадцяти правників-практиків; але вужча редакційна колегія звичайно не переходила цифру шістьох людей.

На засіданнях 22 — 24 березня 1919 р. визнано було, що треба дати не вузьку спеціальну збірку термінів, а такий російсько-український правничий словник, до якого увійшли-б відповідні властивостям українського права й мови — по змозі всі найпотрібніші для біжучої щоденної праці правника-практика слова, терміни та вирази; а тому такий словник повинен містити в собі не самі-но суто-правничі терміни з паростів права кримінального, цивільного, фінансового й т. и., ба й слова так званого вищого розуміння, та по змозі всі ті слова та вирази, які потрібні правникові в його щоденній праці при складанні різного роду правничих актів, при виголошенні промов на суді, при судовому та адміністративному діловодстві, листуванні й т. и., нехай-би читач правничого словника таким чином мав змогу задовольнити цю свою потребу, не звертаючися ще й до інших, „нетермінологічних“ російсько-українських словників.

Ще й перед тим, як Академія Наук заснувала свою Правниче-Термінологічну Комісію, на Україні вже була провадилася праця в цьому напрямкові, дещо було зроблено, почасти навіть і опубліковано. Українське Правниче Товариство вже було й друком видало свій „Короткий московсько-український словник судівництва та діловодства“; термінологічні комісії державних установ України за часів попередніх урядів (Центральної Ради, гетьмана) теж провадили роботу та й зредагували цілі збірки потрібного матеріалу. Все те Правниче-Термінологічна Комісія Академії Наук у своїх руках мала та й критично використала; але довелося покласти ще дуже й дуже багато труду на те, щоб збільшити реєстр усіх правничих термінів, які потребують українського перекладу. Для зредагування реєстру притягнуто було до діла всі латинські, німецькі, французькі й російські словники, які тільки можна було під той час здобути в Києві, переглянуто було й збірки російських законів, а для української частини—як-найширше використано було чотирьохтомовий „Словарь украинскаго языка“ Б. Д. Грінченка і новітню наукову літературу, українською мовою друковану. Обговорювати та колегіяльно ухвалювати альфаветно-погуртовані терміни Комісія почала 5-го квітня 1919 р., а скінчила 26-го березня 1921 р. (тоб-то за малим не в 2¹/₂ р.), потративши на це 395 засіданнів (у 1919 році—144, у 1920 р.—137 і в 1921 р.—114). Щоб не затримувати працю, з 10 травня 1920 року, для обговорювання додаткового матеріалу, що увесь час прибував, на ті літери, котрі Комісія вже перейшла, було виділено підкомісію: на обговорювання додаткового матеріалу підкомісія витратила 93 засідання (13 в 1920 році, 23 в 1921 р. і 56 в 1922 році), закінчивши працю 30 червня 1922 року.

Скінчивши перше своє завдання, себ-то критично обговоривши й ухваливши оснiвний лексичний матеріал, взятий із живої української мови, Правнича Комісія вступила в другу стадію своєї роботи. Вона притягла до діла ще й тую давню українську правничу термінологію, яку розкидано щедрою рукою по давніх українських актах (друкованих і рукописних) і по розвідках старих українських правників.

Для цього Комісія використала:

1) „Общій словарь“ (давньоукраїнської мови XIV—XV в.), доданий до збірки Вл. Розова „Южнорусскія грамоты“ т. I, 1917 р. стор. 1—75; вкорочено він зазначається: ЮГ.

2) „Словарь книжной малорусской рѣчи XVII в.“, доданий до розвідки П. Житецького „Очеркъ литературной исторіи малорусскаго нарѣчія“. Вкороч.: ЖО.

3) Акти, надруковані в праці О. М. Лазаревського: „Очерки по исторіи Малороссіи“, вип. V за 1899 р. Вкороч.: ЛОМ.

4) Акти, надруковані в праці О. М. Лазаревського „Українські історическія мелочи“. Вкороч.: ЛИМ.

5) „Архивъ Юго-Западной Россіи“ (АЮЗР), особливо ч. 6, т. I; ч. 8, т. III, і т. V.

6) Акти, додані до праці О. М. Лазаревського: „Замѣчанія на історическія монографіи Д. П. Миллера „О малорусскомъ дворянствѣ и Статутовыхъ судахъ“. Вкороч.: ЛЗ.

7) Акти під заголовком: „Стороженки. Фамильный архивъ“ т. VI. Вкороч.: СФА.

8) Рукописну розвідку бунчукового товариша Чуйкевича: „Судъ и росправа“ 1750 р. Вкороч.: ЧСР.

9) „Сборникъ матеріаловъ для исторической топографіи г. Кіева“; К. 1844. Вкороч.: ТОК.

10) Акти, що їх зібрав О. М. Лазаревський (з відділу рукописів бібліотеки кол. київськ. університету): Протоколи Полтавського Полкового суду. Вкороч.: ЛР, або РЛ.

11) Акти Віл. Арх. Ком. т. XVIII. Вкороч.: АВАК.

12) Почаївський стародрук XVIII в. „Сѣмя слова Божого“.

13) „Акты Полт. город. уряду XVII в.“, вип. I, — Модзалевського. Вкороч.: АКПГУ.

14) Документи Рум'янцівського опису, Переяславський полк (рукоп. відд. бібліотеки кол. київськ. університету). Вкороч.: РО.

15) Договір та ухвала між гетьманом Орликом і військом Запорізьким.

16) Черниговскія Губернскія Вѣдомости. Вкороч. ЧГВ.

Із зазначених джерел Комісія ваяла близько 2.000 слів-термінів. Багато поміж ними було таких, щб̄ й досі любісінько живуть в устах українського народу, але траплялися й такі, що їх у живій мові тепер уже нема. Перед такими, тепер неживаними словами дається в нашому словнику зазначка: „(стар.)“, тоб-то „старе“, чи там — „староактове“. Яка була ця праця тяжка, видно хоч-би з того, що на вибирання термінів із словника, доданого до „Южнорусскихъ грамотъ“ В. Розова, Комісія затратила 10 засіданнів, а взяла звідти всього тільки 68 слів-термінів—себ-то одно засідання ішло пересічно на 7 термінів! Студіюючи-ж сами акти, Комісія спромагалася зачитувати в одно засідання пересічно один друкований аркуш і, обміркувавши зачитаний текст, могла взяти для словника звичайно яких-небудь 6—8 термінів.

Працюючи над вибором слів-термінів і виразів із давньої правничої мови, Комісія рівночасно не переставала й далі користати із живої української мови, посилаючи для цього в різні місця України окремих своїх членів, щоб̄ вони безпосередньо з уст народу збирали правничі терміни, за наперед укладеною програмою. Крім того й су-

часне українське друковане слово, наскільки в ньому можна бувало знаходити потрібний матеріал, не було й надалі залишено без уваги. Отож, використано було ще ось які видання:

- 1) Переклад П. Куліша: Маніфест 19 лютого 1861 року з Положенням про селян. Вкороч.: КМ.
- 2) „Чумацькі народні пісні“ Рудченка.
- 3) Словник Яворницького, т. I.
- 4) Словник, доданий до граматики українського язика Ів. Нечуя-Левицького. Вкороч.: ІЛ; або: Неч.-Лев.
- 5) „Сьогочасна часописна мова на Україні“—Ів. Нечуя-Левицького.
- 6) „Перехресні стежки“ Ів. Франка (повість на карному ґрунті). Вкороч.: ПС (ІФ).
- 7) „Історія Туреччини“ (1923) акад. А. Ю. Кримського. Вкороч.: ІТ.
- 8) „Правнича Часопись“ річник VI.
- 9) „Державний Вісник“ за 1918 р.

а надто:

- 10) Радянське законодавство — низка збірників.

Це була, так сказати, вже третя стадія роботи над словником.

І от, з 1922 року Комісія приступила до остаточного редагування словника, присвячуючи на це до 6 годян щоденної праці, і за 136 засіданнів-днів (31 засідання в 1923 році, й 105—в 1924 р.), закінчила працю на 13 червня 1924 року. Тоді цей словник пішов на філологічну редакцію до акад. А. Ю. Кримського. Він охоче взяв на себе цю нележку повинність, бо тимчасом Державне Видавництво (мабуть через брак коштів) одклало на довший час друкування II-го тому академічного „Російсько-Українського Словника“, що мав-би виходити в світ під редакцією акад. А. Ю. Кримського, і шановний академик уважав за свою моральну повинність пильно попрацювати хоч над правничим словником, раз нема змоги працювати над редагуванням II-го тома загально-академічного словника*). Робота академіка А. Ю. Кримського не обмежилася на суто-філологічному обробленні поданого йому матеріалу: він ще й од себе збагатив словник термінами, взятими з тих джерел, якими Комісія не встигла покористуватися. На початку 1926 року словник почав і друкуватися.

Здавши свою працю для редагування акад. Кримському, Комісія одначе не перестає й далі збирати матеріал для поповнення того складеного словника, чи то із давньої української правничої мови, чи то із сьогочасної, сподіваючися внести нові матеріали до словника вже в другому його виданні.

*) На жаль, навіть і цього 1926 р. Державне Видавництво України що не спромоглося zorganizувати складання й друкування того II-го тому.

Оце така зовнішня, довгенька нівроку, історія нашої більше ніж семилітньої пильної роботи. Та варто ще зазначити й той матеріальний стан, в якому перебувала Комісія, збираючи матеріал для словника й складаючи його. Члени Правничої Комісії вважалися нештатними науковими співробітниками Української Академії Наук і тому жадного місячного утримання не одержували. Тільки поодинокі члени займали штатні посади в Академії по інших, не-словникових комісіях і ділилися своїм (звичайно нужденним) утриманням з тими, хто нічого не одержував. Потім з 1923 року Академія з мізерних коштів, одпущених їй на науково-операційні видатки, могла вже дещо виплачувати за опрацьовані в Комісії картки, але небагато, тільки 40 відсотків. Щоб уявити собі, скільки навіть тоді одержував кожен член Комісії, нагадаймо, що бували засідання, коли Комісія, перечитавши більше-менше 1 друкований аркуш актів, ухвалювала звіти для словника якихсь 6—8 термінів. Якщо рахувати картку за найвищим тарифом (11,72 коп.), то матимем за одно засідання, беручи на одно засідання 7 опрацьованих карток, всього на всього $11,72 \times 7 = 82$ коп. Це—на 6 чоловіка, що працювали в 1923—24 рр. або на одного чоловіка—по $82 : 6 = 13\frac{2}{3}$ коп. за одно засідання. Через те-ж, що Академія могла виплачувати тільки 40 відс. зазначеної суми (а бували часи, коли Академія оплачувала всього тільки 5 відс., а бувало, що й нічогосінько), то за одно засідання кожний член Комісії одержував по 4,4 коп. (навіть не цілого п'ятака!), а на місяць припадало на одного по 1—1½ карб. Ці цифри аж надто красномовні, навіть без усяких коментарів, і додати варто хіба лиш те, що члени Комісії свою уперту працю провадили в жахливих умовах не тільки голоду, ба й холоду, бо приміщення Академії Наук узимку не опалювано: Академія не мала дров. Вже аж тоді, як праця над словником вступала в свою останню стадію, прийшло на допомогу авторам Державне Видавництво України. Воно, думаючи поперед само видрукувати цей словник, виплатило Комісії певну частину авторського гонорару, а потім дозволило Комісії видати словник самостійно, як суто академічне видання, з тим, щоб узятю од Держвидава грошову підмогу повернути йому готовими видрукованими примірниками книжки. За це Комісія складає Держвидавові щирю подяку.

На закінчення почувемо моральний обов'язок пом'янути тих товаришів-членів Комісії, яких немає вже в живих і які, таким чином, одійшли від роботи не з власної волі. В 1919 році померли не своєю смертю О. О. Тізенгаузен і В. В. Колбасьєв, останній раз узявши участь в засіданні Комісії 12 серпня 1919 р.; 1920 року помер В. І. Греків, взявши останній раз участь у праці Комісії 16 вересня 1920 р.; в 1921 р. помер з голоду О. Ф. Хрупський, що останній раз брав участь у праці 17 листопаду 1921 р.; в 1922 році

10 вересня помер М. І. Радченко, останній раз брав участь у праці 3 серпня 1922 р.

М. І. Радченка ще 28 квітня 1919 року обрано було на заступника Голови Комісії, і він одтоді й аж по день своєї смерти керував працею Комісії, бо голова Комісії академик О. І. Левицький через свою старезність і хорість не міг звичайно брати діяльної участі в роботі. Після Радченкової смерти на голову обрано було В. О. Крижанівського (15 серпня 1922 р.), а як він зріксь обов'язків голови, то на голову обрано було І. Ю. Черкаського (25 листопаду 1923 р.). Секретарем з 25 лютого 1921 року і на цей день перебував В. І. Войткевич-Павлович.

Випускаючи у світ оцей словник, ми його назвали не «Правничий Словник», бо в нього ввійшли не тільки-но суто-правничі терміни, а «Словник Правничої Мови», бо заводилися до нього й усякі інші слова-терміни й вирази, що потрібні бувають правникові як в усній так і в писаній правничій мові. Про це ми згадали в початку нашої передмови.

Ми дуже добре бачимо й знаємо, що в нашому словникові в прогалини, безперечно знайдуться й помилки; живовидячки, багато ще треба буде попрацювати над вивершенням його для другого видання.

Ми свідомо подаємо багато синонімів, бо наш словник — академічний, науковий і подає те, що зачерпнув із різних джерел. Окрім того ми гадаємо, що живу мову не можна механізувати, і не можна втиснути різні відтінки в одне слово: одне слово не раз-у-раз може покривати в сі відтінки того чи іншого розуміння. Працюючи тепер багато над перекладами наукових розвідок українською мовою, ми, що склали оцей словник, наочно переконаємось, що без синонімів, без відтінків того чи іншого розуміння-терміну, перебутись не можна: влучним бувши в одному сполученні, той самий термін в іншому сполученні слів вже й не підходить.

Свідомо ми повводили в словник багато слів із давньої правничої української мови, щоб з'ясувати зв'язок сучасної мови з давньою, підвести під сучасну правничу мову історичний ґрунт і показати, яку силу слів із давньої правничої мови захоче сучасна мова України й як жорстоко помиляються ті, котрі обвинувачують теперішню українську мову, закидаючи їй штучність, кованість, галичанізм, то-що. Адже показується, що ті самі слова, котрі іноді, здається, так ріжуть наше зросійщене вухо, мала в уживанні українська мова ще перед 200—300 роками. І тільки відірвавши нас у другій половині XVIII в. од нашої давньої культури, від нашої української наукової мови, русифікаційна політика московського імперіялізму примусила нас забути тую мову, одзвичаїла нас навіть правильно читати ту давню українську мову, та й то так ґрунтовно одзвичаїла, що коли-б украї-

нець кінця XVII віку почув, як сучасні вчені українці (звичайно котрі не філологи) вимовляють, читаючи давні українські акти, то він подумав-би, що то читають якоюсь чужою, незрозумілою для нього слов'янською мовою.

Прохасмо українських правників і взагалі українське громадянство подавати листовно свої зауваження з приводу нашого словника. А хто хоче й може, той навіть і матеріали, особливо з уст українського народу, нехай ласкаво надсилає до Комісії. Їх вона вдячно візьме всі до уваги і в майбутньому виданні повиправляє пропуски, недоладності й помилки, які будуть зазначені.

У Києві.
Року 1926-го
червня 15.

Редакційна колегія.

ПОЯСНІННЯ ВБОРОЧЕНЬ.

- (Розділка, дефіс), поставлена перед кінцем слова, заміняє собою цілий початок слова. Наприклад, коли в рубриці «Авторитет» ми стрічасмо: *«доверяються чьому -ту»*, то маємо це читати: *«доверяються чьому авторитету»*. Або знов: Безвозмездный, -но—треба читати: Безвозмездный, безвозмездно. Очевидячки, так само—і в українських словах. Напр.: «передплáтник (-ка)» треба читати: «передплáтник (nominativ), передплáтника (genitiv)».

() Круглі дужки, поставлені поруч називного відмінку, визначають, що в дужках подано форму родо в о г о відмінку. Прим., вищенаведений приклад «передплáтник (-ка)» треба розуміти так: «називний відмінок—передплáтник, родовий відмінок—передплáтника». Коли-б дужок не було, то треба було-б розуміти, що подано форму рівпорядку; от, «промовець, -вця» треба розуміти: «промовець» и «промвця», тимчасом як «промовець (-вця)» має означати: «наз. відм.—промовець, род. відм.—промвца». В інших випадках круглі дужки показують, що якусь літеру або цілий склад можна й читати, а можна й не читати; от, «торгóв(ельн)ий» треба розуміти: «торгóвий», а бо «торговельний». Коли надруковано: «(роз)дрóблення», то це значить, що сьє і слово «роздрóблення», і просто «дрóблення».

[] Ламані дужки показують на паралелізм. Прим. «пóб[і]мста» читати треба: «пóмста», а бо «пíмста». Окрім того в ламаних дужках ставляться фразеологічні приклади.

Иніші вборочєня.

бот.—ботанический термин
вульг.—вульгарно
гал., *галицк.*—галицкое слово
делик.—деликатно
диал.—диалектизм, в диалектах
ж. р.—женский род
зап., *западн.*—западно-украинское слово
зоол.—зоологический термин
мед.—медицинский термин
мн.—множественное число
м. р.—мужеский род
муз.—музыкальный термин
напр.—напримєр
напыщ.—напыщенно
отгл. суц.—отглагольное существительное
отрицат.—отрицательно

полож.—положительно
полон.—полонизм
пренебреж.—пренебрежительно
провинц.—провинциализм
разгов.—разговорное слово
сказ.—сказуемое
см.—смотри
соб.—собирательное
сов.—совершенный вид
с. р.—средний род
стипр.—старинное неупотребительное
теперь слово
ув.—увеличительное
ум.—уменьшительное
устар.—устарелое слово
фамил.—фамильярно
хим.—химический термин

Про українські дієслова треба пам'ятати, що вони в словнику подаються в формі як виду доконаного, так і недоконаного (російська форма здебільша береться тільки недоконана). Тому, напр., еліптичне: «Обгонять — випереджати, віпередити, переганяти, перегнати» треба новістю читати так: «Обгонять, обогна́ть — випереджати, сов. віпередити, переганя́ти, сов. перегна́ти».

Парешті, зазначім, що новий російський правопис ще досі твердо не встановив алфаветного порядку для того апострофа ('), який у середині слова змінив собою скасовану літеру ъ. У нашому словникові найчастіш береться давній порядок розміщення російських слів (що, здається, і тепер має найширше вживання). Напр., російське слово Об'єдні́ніє іде в нашому словнику після слова О́бщност' (ст. 96). Тільки-ж подекуди з огляду на українського читача згадуються такі російські слова ще й у порядку алфавету українського, в якому об'єд... має, як відомо, місце поруч обед... (див. ст. 91). Та напевне, через неминучий недогляд, повстала в декотрих випадках певна непослідовність, якої ми сами не помітили, а помітить уже, хіба, читач.

А

Аберрація — аберация, наслідок протизаконного вчінку, що не відповідає меті цього вчінку; зблчення, бдхил; (*половая, умственная*) сексуальне, розумове зблчення.

Абонемент — передплата (на часопис, книжку, місце в театрі, то-що). [ціна, то-що).

Абонементный — передплатний (картка, книжка, абонент — передплатник (-ка); абонент.

Абонировать — передплачувати; абонувати. -ный — передплатчений (лбжа, часопис). -ся — передпла-

Абордаж — абордаж (-жу). [чувати що.

Абордажный — абордажний.

Абориген — абориген, первіспий житель, тубілець.

Аборт — аборт, зігнання (знищення) плоду.

Абортивный — абортивний. [дуваппя.

Абсентеизм — абсентеїзм, відсутність, невідві-

Абсолютный — абсолютний, самодержний; цілковитий, безумовний. -ное *большинство голосов* — безумовна, цілковита більшість голосів.

Абстрактный — абстрактний, одволиклий.

Аваль — аваль (-лю), порука на векселі; співвідпис.

Авангард — авангард (м. р.), авангарда (ж. р.), передове військо.

Аванс — аванс. *Брать деньги -сом* — брати авансура — авантура. [гроші авансом.

Авантюрист — авантюрист (-ка), пройди́світ.

Аварийный — аварійний. -ные *деньги* — аварійні гроші, аварійне мїто, аварійне.

Авария — аварія, пошкодження судна. *Потерпеть -рию* — наразитися на аварію.

Август — серпень (-пя).

Авизо — авізо, повідомлення.

Авизовать — авізувати, повідомляти.

Автентичный — автентичний, правдивий, справжній.

Автобиография — автобіографія, саможиттєпис.

Автограф — автограф, власноручне письмо, власнопис.

Авторитарический — авторитаричний, самодержавний.

Авторитария — авторитарія, самодержавство, само-

Автомат — автомат. [державність.

Автоматический — автоматичний.

Автономия — автономія, самоврядування.

Автономный — автономний (республіка).

Автор — автор, творець (-рця).

Авторизация — авторизация, уповноваження від автора на переклад його твору.

Авторитарный — авторитарний.

Авторитет — авторитет, повага. *Доверяться чьему -ту* — покладатися на чийсь авторитет.

Иметь -тет — мати авторитет, повагу, бути в повазі. *Ссылаются на -тет* — здаватися, покликатися на чийсь авторитет.

Авторитетный — авторитетний, поважний.

Авторский — авторський (право); авторів (пбмилка).

Авторство — авторство.

Агент — агент (-та).

Агентский — агентський; агентів.

Агентство — агентство.

Агентура — агентура. *Заниматься -рой* — аген-

Агитатор — агітатор (-ра). [тувати.

Агитация — агітация.

Агитировать — агітувати.

Агнат — агнат, некрівний родич.

Агнатический — агнатичний.

Агнатский — агнатський.

Агонизировать — ковати, часувати.

Агония — агонія, ковація. *Наступила -ния* — прийшли часи ковація, смертельні часи.

Аграрный — аграрний, земельний.

Агркультура — агркультура, землеробство, ріль-

Агроном — агроном (-ма). [пїцтво, хліборобство.

Агрономический — агрономичний.

Адат — адат (звичаєве право у кавказьких народів).

Адвокат — адвокат, судовий оборонець (заступник), правозаступник. -том *быть* — адвокатувати, адвокатом бути.

Адвокатский — адвокатський. [адвокатувати.

Адвокатура — адвокатура. *Заниматься -рой* —

Адепт — адепт, прихильник (-ка).

Административный — адміністративний (влада, судівництво). -ный *порядок* — адміністративний

порядок, лад. -ные постановления, распоряжения — адміністративні постанови, розпорядження. *Рассмотрение дела в -ном порядке* — розглядання (розгляд) справи в адміні-

стративному порядку. -ная *функция* — адміні-

стративна функція (чїпність).

Администратор — адміністратор (-ра).

Администрационный — адміністраційний.

Администрация — адміністрація. *По делам не-состоятельного учреждена -ция* — в спра-

вах певиплатного встановлено адміністрацію.

Адмирал — адмірал, старший у флоті.

Адмиралтейский — адміралтійський.

Адмиральский — адміральський. [тіну), усновляти.

Адоптировать — адоптувати, брати за свою (дп-

Адрес — адреса. *По -су* — на адресу. *Сообщить -рес* — подати адресу. [звертається) до кого.

Адресант — адресант, той, що адресує (надсилає,

Адресат — адресат, той, комуж надсилається, той, що до нього звертаються. *Торговый -сат* — адресат торгов(ель)ний, той, що на нього видають переказовий вексель.

Адресный — адресовий. -ная *книга* — адресована книжка. -ный *листок* — адресована картка. -ный *стол* — адресова бюр.

Адресовать — адресувати, заадресувати, направлѣти. -ся — звертатися, удавитися до когю.

Ад'ютант — ад'ютант, значковий, осавул.

Адюльтер — адюльтер, перелюб, чужолобство; перелюбець (-бця), чужолобщик.

Ажю — ажю, падилата, захище, гроби, що їх приплѣчується, коли одну вѣртість міняють на іншу.

Ажиотаж — ажиотаж, спекуляція (спекуляваннн) на ціни папѣри, на будишки, в біржовій грї.

Азарт — газард, занал, завзяттѣ.

Азартный — газардвий, запальний. -ная *игра* — газардова гра, гра на щастї.

Азбука — азбука, абѣтка.

Азбучный — азбучковий, абѣтковий.

Академия — академія.

Акредитив — акредитив, вѣрка грамота (послѣби); доручення банкові виплатити певну суму грѣшей.

Акредитивный — акредитовий.

Акредитировать — акредитувати, уновѣжнювати, уновѣжити, доручати.

Аккуратность — акуратність, справність (-ности).

Аккуратный — акуратний, справний, ретельний.

Акт — акт, лист, умѣва. **А. выжужной** — вижужний акт, акт викупу. **А. гражданского состояния** — акт громадянського (цивільного) стану. **А. домашний** — хатній, домовий акт. **А. заклади** — акт на заставу. **А. запродажнѣный** — акт на запродаж. **А. займа** — акт на позичку. **А. избирательный** — виборчий акт. **А. крепостной** — лист твѣрдости. **А. международный** — міжнародний акт. **А. межевания** — лист граничанї (ГОК, III, 34; АЮЗР, 6, 1, 82). **А. нотариальный** — нотарїальний акт. **А. обвнжательный** — акт обвнжачення, акт даючий вннї (истор.). **А. письменный** — писаний акт. **А. подлежащий понудительному исполнению** — акт до примусового виконання. **А. подлинный** — справжній (аптечїтїчний, корїнїний) акт, оригінал. **А. протеста векселя** — акт протесту на вексель. **А. раздѣльный** — дѣльний, розподѣльний акт. -ты **служебные** — акти службовї. -ты **состоятннч** — акти стану. **А. судебного осмотра** — акт судового огляду. **А. судебный** — (акт) судовий (АЮЗР, 6, 1, 71). **А. формальный** — акт формальний. **А. юридический** — акт правий, юридичний. **А. явочный** — акт оказвий.

Актив — актив, складовї частини майна (грѣши, ціни папѣри, борги з когю, то-що). [(-ности)].

Активность — активність, чїсність, дїяльність.

Активный — активний, чїсний, дїяльний. -ная **векселеспособность** — чїсна здѣтність зобов'язуватися векселями. -ные **коррѣальные обязательства** — активнї корѣальнї (целодѣльнї) зобов'язаннн.

Актовый — актовий. -вая **бумага** — актовий папір, гербовий папір. -вая **книга** — актовна книжка, спис(ок) актив. -вая **пошлина** — актова оплата, актове мїто. [дїювий].

Актуальный — актуальний, настїглий, нагальний.

Акушѣр — акушѣр (-ра).

Акушѣрна — акушѣрка; повитуха (*повивальная*).

Акушѣрский — акушѣрський. [бѣбжа].

Акушѣрство — акушѣрство, акушѣруваннн.

Акцент — акцент, вимѣва, наголос.

Акцент — акцент, прихїтїтї векселя до платїжї.

Акцентант — акцентант, векселеспїсемець.

Акцептация — акцептація, прихїтїння векселя. **Пред'явить вексель к -ции** — подати вексель до акценту.

Акцессионный — акцесїнний (умѣва).

Акцессия — акцесїя, юридична привалежність однієї рѣчи іншїй. [во на прирїст].

Акцессорный — акцесорний. -ное **право** — прав.

Акциз — акциз, державний податок на виробн шутрїщїної продукції (власно, на рѣчи споживання).

Акционный — акцізний. -ный **надзор** — акцізний дѣгля. -ные **нарушения** — порушеннн акцізів та привїл про акціз. -ная **недоимка** — акцізний подїлат, акцізна задѣлїсть. -ный **сбор** — акцізна оплата. -ное **управление** — акцізно управлїння, акцізна управа. -ный **чиновник** — акцізник, акцізний урядовець.

Акционер — акціонер, члѣн акцізної товариства, власник акції промисльового чи торговельного підприємства. [цінїе товариствѣ].

Акционерный — акцізний. -ное **общество** — ак.

Акция — акція, вкладка, пан; документ, пов'язчєння на вкладку певної суми у спїльннї капїтал. -ция **на пред'явителя** — акція на пред'явнїка, на подавнї.

Алмби — албї, непрїсутність у тому мїсці, де вчїнцо було забчїн, перебуваннн в іншому мїсці.

Алменты — алїментн, утрїманнн для подружжя.

Алкоголизм — алкогольїзм (-му). [батькїв або дїтїв].

Алкоголик — алкогольник.

Алкоголь — алкоголь.

Алмаз — алмаз, дїямант.

Алонна — алѣжа (аркуш папѣру, прихїтїтї до векселя для того, щоб написати індосамѣнт).

Алфавит — алфѣбет, абѣтка. **По -ту** — за абѣткою.

Алчность — цесїтність (-ости).

Алчный — цесїтний, зажердний, (чоловїк) зажерд.

Аль-пѣри — аль-пѣри, на-рївнї, в рївнїй ціні.

Альтернативѣт — альтернативѣт, замїна одніх позовнїх домагавнїв іншимн.

Альтернативный — альтернативний (абѣ — абѣ). -ное **обязательство** — замїще зобов'язаннн.

Амбар — кожѣра. -ар **зерновой и мучной** — пашѣна кожѣра, хлїбниця, тажадѣл.

Амбарго — амбарго, заборѣна купѣцьким суднам виходити з порту підчас вїйнї, секвестрація кораблѣя. [(пускїтї) чїсьє провину].

Амнистировать — амнїстувати, в цѣнап'ятї брати амнїстїя — амнїстїя (прощєння або змѣщення кари).

Амортизация — амортизація, умѣрєння (заг.), умѣвжєннєня, виплата (дѣвгї, капїталу).

Амуниторный — амунїцїйний. -ные **вещи** — амунїція. [пїщїнї рѣчі].

Анализ — аналіза, рѣзклад, рѣзсїд.

Анализировать — аналізувати, розкладати.

Аналогично — аналогїчно, подїбно до, на лад чѣго.

Аналогия — аналогїя, подїбність. -гия **закона** — аналогїя (подїбність) закону.

Анархический — анархичний, безладний.

Анархия — анархія, безуряддя; безлад, нелад.

Анатомировать — анатомувати, підрізати, розтинати.

Анатомия — анатомія. [тїя, розчипати трупа.

Ангажмент — ангажемєнт, запрошення.

Ангажировать — ангажувати, заангажувати, запрошувати (до служби). [або про щось.

Анкета — анкета (збирання відомостей про когось

Анкетный — анкетовий. **Анкетно-следственная комиссия** — анкетово-слідча комісія.

Аннексионный — анексійний.

Аннексированный — заанексований, прилучений.

Аннексировать — анексувати, прилучати.

Аннексия — анексія, прилучення. [небутті.

Аннулировать — аннулювати, скасувати, пустити в Аномалия — аномалія, зблечення, бдхил, несправильність, незвичайність (-ности).

Анонимный — анонімний, безіменний, невідпisanий.

-ный донос — невідпisanий, довід (вказ; вів). **-ное общество** — анонімне товариство.

Аномальный — аномальний, незвичайний. [вість.

Антагонизм — антагонізм, супротивність, супереч-

Антипатия — антипатія, нехїть (-хоти) до чого.

Антисемитизм — антисемітизм. [ський.

Антисоциальный — антисоціальний, протипрогмат-

Антрепренёр — антрепренєр, підпріємець (-мдл) (звичайно театральний). [театральнє.

Антреприза — антреприза, підпріємство (звичайно

Апатия — апатія, байдужість (-ости), неохота, не-

Апеллирование — апелювання. [хїть (-хоти).

Апеллировать — апелювати, заапелювати; од[від]-зиватися (АЮЗР, 6, I, 511; ЧСР).

-вать в высшую инстанцию — одзиватися до вищого права (АЮЗР, 6, I, 272), ап. до вищої інстанції.

Апеллятор — апелїтор, апелїнт (-та).

Апелляционный — апелїційний. **-ная жалоба** — апелїція, апелїційна скарга. **Подать** -ную **жалобу** — вноєти (завєсти) апелїцію. **-ный протест** — апелїційний протєст. **-ный срок** — апелїційний термін (строк).

Апелляция — апелїція; **стар.** одзивання (ЧСР), одзвєа. **Подавать** -цію — вноєти апелїцію.

Апрель — квітєнь (-тєя).

Аптека — аптєка. **Государственная** -ма — дер-

Аптекарьский — аптєкарський. [жєвєна аптєка.

Арбитраж — арбїтраж, приблизна ціна, що призна-

чає її суддї, порівняння різних векєлєвїх курсів; вїраховування звичайної в певний час ціни (курсу). [арбїтражєна комїсія.

Арбитражный — арбїтражний. **-ная комиссия** —

Аргумент — аргумєнт, дїмд (-оду).

Аргументация — аргумєнтація, дїводд.

Аргументировать — аргумєнтувати, подавати аргумєнти, доводити.

Аренда — орендєа, арєнда (АЮЗР, 6, I, 285), посєсія. **Брать** в -ду — брати в орендєу (в посєсію).

Держать в -де — орендєувати, мати в орендєі (в посєсії). **Сдавать** в -ду — давати (посєсати) в орендєу (посєсію). **-да наследственная** — чинш.

Арендатор — орендєр (АЮЗР, 6, I, 265), арєндєтор (АЮЗР, 6, I, 285), посєсор. **Наследственный** -тор — чиншовїк.

Арендаторский — орендєрський, посєсорський.

Арендаторша — орендєрка, посєсорка.

Арендный — орендєвий, посєсійний (дїхїд, гроби, контракт, строк). **-ный договор** — о. умовєа, лист орендєвий (АЮЗР, 6, I, 264).

-ный взнос — рєта. **-ная плата за ловлю рыбы в пруде** — ставїщина. **-ное пользование** — орендєа, орендєування, посєсія. [орендєу (в посєсію).

Арендовать — орендєувати, заорендєувати, брати в

Арєст — арєшт (осєбєа, рєчї). **Брать** (взять) **под** -ст — брати (взїти) до арєшту (за сторєжєу). **Выпустить из-под** -ста — [з]увільнити з арєшту. **-ст домашний** — хєтїй (домбвий) арєшт, домбвє в яєапєнєя. **-ст жєлованья** — заарєштування платнї. **Зачёт** -ста — зарахування (залїченєя) арєшту. **Личный** -ст — особбвий арєшт. **Наложить** -ст — накєєсти за борбїну, затрудїїти арєштоє. **Находиться под** -стом — бїти під арєштоєм (за сторєжєю). **Подвергаться** -сту — пїдпадєти арєштоєі. **Посадить** **под** -ст — взїти до арєшту, за сторєжєу дєтї, ув'язїти. **Приговаривать** **к** -сту — прїсуджувати до арєшту.

Арєстант — арєштєнт, в'язєнь (АЮЗР, 8, V, 83). **Освобождение** -та — [з]увільненєя арєштєнта (правцюю владю); вїзвїл (-олу), вїзволєнєя гвалтєвє (від когось сторєжєного). **Побег** -та — втєча арєштєнта. [рєштєрїи, бущєгєрїєа.

Арєстантский — арєштєнтський. **-ная** — холодєа,

Арєстовывать, -вать — арєштувати, заарєштувати, в'язїти, ув'язїти, поцїувати (хайнє).

Арматура — армєтурєа, рїзгєуєк.

Армия — арїєн, вїєсьєо. **Действующая** -мїя — арїєн дїєвєа. **Постоянная** -мїя — постїйна арїєн, стєвє вїєсьєо. **Регулярная** -мїя — рєгулярєа арїєнєа.

Арєнал — арєсєнал, збрювієя, збрювієнєя, гармєтїєа.

Арєсєнальный — арєсєєальний (робїтїєк).

Артьєл — артьєл (р. артьєлї), спїлка. **Биржевая** -тєлє — бїржєвєа артьєлє.

Артьєльный — артьєлїний (гроби, харчї, то-що). **-ный староста** — старєста артьєлїний (отєжєя).

Артьєлїци — артьєлїєвєк. [мїта.

Артиллерийский — гармєтїєний. **-ное орудїє** — гар-

Артиллерист — гармєтїєчїк, гармєш (-шє).

Артиллерия — гармєтїєне вїєсьєо, гармєтїє.

Архив — архїв (-вєа).

Архївний — архївний. [архїву.

Архїварїус — архївар (-рєа), охорєнник, охорєнєє

Архїтєктор — архїтєкт (-тєа), будївнїчїй (-ого).

Архїтектура — архїтєктєра, будївнїцтєво; будївєльнїй стїлє. [(рїсєувєк). [будївєльнїй стїлє.

Архїтєктурный — архїтєктєрїєний, будївнїчїєкий

Арьєргєрд — арїєргєрд(єа), позєдєє вїєсьєо.

Ассїгнат — ассїгнат, прїзначєний плєтїєк.

Ассїгнация — ассїгнація, ассїгнація.

Ассїгновать — ассїгнєувати, заассїгнєувати, прїзвєчїти.

Ассїгновєна — ассїгнатєа, ассїгнєуєнєя, ассїгнєвєкєа.

Ассїстєнт — ассїстєнт (-тєа).

Ассоциация — асоцїєнєя (робїтїєчєа, спожївчєа), спїлка, об'єднєвєнєя. **Члєн** -цмї — спїльчїєк (-кєа).

Аттєстєт — аттєстєт, свїдєцтєво.

Аттєстєция — аттєстєція, аттєстєуєнєя.

Аттєстєловать — аттєстєувати, зааттєстєувати.

Аудїєнция — аудїєнцїєа, посїдєжанєя, вїєслуханєя.

Аудиторія — аудиторія.
Аукціон — аукціон, торгів, ліцитація. *Продивати с* -на — продавати з торгів. *Производити* -он — переводити аукціон (торгів).
Аукціоніст — аукціоніст, аукціоняр (-ря).
Аукціонний — аукціонний (камера).

Афера — афера, (*насмешл.*) гешефт (-ту).
Аферист — аферист, гешефтір (-ра).
Афиша — афіша.
Аффект — афект, нестям, нестіяне зворушення.
Аффекція — афекція.

Б

Баба — баба (батькова або материна мати), баока.
Багаж — багаж, пакунки. *Отправить* -мом — відіслати (що) як пакунок. -ам *ручной* — похвалі, ручні пакунки.
Багажний — багажний, пакунковий. -ный *вагон* — пакунковий вагон. -ная *квитанция* — пакунковий квиток, пакункова посвідка.
Базар — базар, торг, рйнок. [базарний].
Базарный — базарний[ий]. -ный *смотритель* — базируватися — базуватися, спиратися на що.
Базис — база, підстава, підвалина, підніжжя.
Бакалейный — бакалейний. -ный *товар* — бакалія.
Бакалейщик — бакалійник (-ка).
Баланс — баланс; рівновага. -анс — *денежный, торговый* — баланс грошовий, торгов(ельний). *Подводить*, -вести -анс — збалансувати, підбити баланс.
Балансировать — балансувати, зрівнюватися.
Балансовый — балансівий.
Балласт — баласт, завивіа. [(галки) класти].
Баллотировать — балотувати, голосувати, кульки.
Баллотировка — балотування, голосування. *Закрывать* -на — тасме, закрити балотування.
Банда — банда, ватага, зграя. [(голосувавши)].
Бандероль — бандероли, черепаска.
Бандерольный — бандерольний, під черепаскою.
Бандит — бандит, розбійник, розбійшак, харців.
Бандитизм — бандитизм (-му), бандитство.
Банк — банк, банок. **Б. взаимного кредита** — банк обопального кредиту. **Б. для внешней торговли** — банк для зовнішнього торгу. **Б. государственный** — банк державний. **Б. коммерческий** — банк комерційний, торгов(ельний). **Б. коммунальный** — комунальний банк. **Б. кооперативный** — банк кооперативний. **Б. общественный** — банк громадський. **Б. сельскохозяйственный** — сільсько-господарський банк. **Б. ссудный** — банк позичковий. **Б. торгово-промышленный** — банк торгов(ельно)-промисловий. **Б. учетный** — банк дисконтний. **Б. частный** — банк приватний. [ватний].
Банкир — банкір (-ря).
Банкирский — банкірський; банковий.
Баннот — банкнота, банківка.
Банковский — банковий (справа, переказ). -вый *булет* — банкнота, банківка. -вое *дело* — банківство. -вый *делец* — банковець (-ця). -вый *служащий* — банковий.
Банкрот — банкрут (-та). -рот *злостный* — зловийший (підступний) банкрут. *Объявить себя* -том — оголоситися банкрутом.

Банкротиться — банкрутувати, збанкрутувати.
Банкротство — банкрутство, збанкрутування, невиплатність. -во *злостное, злонамеренное* — зловийське (підступне) банкрутство. -во *неосторожное* — необережне банкрутство, необережна невиплатність. -во *несчастное* — випадкове банкрутство, випадкова невиплатність. -во *простое* — звичайне банкрутство, звичайна невиплатність (-ости).
Баня — лавня (ТОК, III, 5), парня, мильня (ЖО, 34).
Барак — барак (-ка), куринь (*р.* куреня).
Барщина — панщина, паншад[ий]на робота. *Отбывать* -ну — робити, одбувати панщину.
Барыш — барыш, зиск, прибуток (-тка), надбійка.
Барышник — барышник, барышник, хваряник. -ник *лошадный* — кіський барышник, леврайт (-та). [*промена* — мезджувати чинсь].
Барышничать — барышувати. -ать *посредством*.
Бассейн — басейн (-ца), водійка, водійнище, водобастоваті — страйкувати. [збір (збру)].
Батальон — батальйон (-ну).
Батарея — батарея.
Батрак — паніит (КМ), челядник.
Батрачество — наймитство, пійми.
Батрачить — б[у]ти (ходити) в наймах, наймитувати.
Батрачка — наймица, челядка.
Батрачный — наймитський (робота, господарство).
Бдительность — педріманість, невиніцність, пильність, дбайливість (-ости).
Бдительный — педріманий, невиніщий, пильний, доглядний, дбайлий, дбайливий.
Бег — 1) перегоні, гоні; 2) мандри, втіки. *Быть в -ах* — на втіках б[у]ти.
Беглец — втікач, збіг (АЮЗР, 6, I, 36), (збіг)дць (ЖО, 9), збіжальй (Я). *Сделаться -цом* — в утівачі піті, стятися збігом.
Беглый — втікалий, втікач (КМ), збіглий, збігалий..
Беглянка — втікачка.
Бегство — втеча, втіка. *Обратить в -тво* — поверіти павтіки. *Обратиться в -тво* — до втіки вдатися, пустітися (пдритися) павтіки.
Бедность — бідність (-ности), убогство, убогість, злидіш, нестаття. *Находиться в -ти* — бідно матися, бідувати. *Право -ти* — право бідности. *Свидетельство о -ти* — свідцтво про бідність.
Бедный — бідний, вбогий, пуждінний, злидєний, мівєрний. -ным *делать* — бідняти, убожати. *Дом -ных* — дім для вбогих. -но — бідно, вбого. -но *жить* — жити злидєчно, бідно матися, бідувати.
Бедняк — бідак, злидар, -ря, нуждар, -ря.

Бедро — стегно, (*бедренный сустав*) кувша.
-ра — клуби (ЖО, 34).

Бедственный — злигодній, пощасливий, бідоласний. -ное *положение* — лиха година, нуждѣние (скрутіе) становище, злигодність, бідування.

Бедствие — лиха година, лихо, лихоліття, нуждѣ, злигодіи (КМ). -ние *общественное* — громадські злигодіи (КМ), громадське нещастя.

Бемать — бігти, тікати, втікати, цуратися (чоб). -ать *из места заключения* — втікати, (со *взломом*) вилатися (з в'язниці).

Беменец — биженець (-яця), втікáč.

Беменна — бижонка, втікачка.

Безакціонный — безакційний. -ное *отчисление* — безакціонне відрахування, відлічення, безакційний ділік.

Безапелляціонный — безапелляційний, невідзворний. -но — безапелляційно, невідзворно, остаточно, безповоротно.

Безбилетный — без квитка (картки); без посвідчення. -ный *пассажир* — пасажир без квитка (без картки).

Безбрачный — безшлюбний, безшлюб'я, безжєнієсть (о *мужч.*), безмужність (о *женщ.*).

Безбрачный — безшлюбний, безжєний, безмужний.

Безвалютный, с.м. Безденежний.

Безвєстие — безвєстѣя, безвєстѣ (ти).

Безвєстность — безвєстѣ, невідомість (-ости).

Безвєстный — безвєстий. -но — не звѣта до (що й вєсти немає). -ное *отсутствие* — перебування невідомо де, незвєсна заповідність. -но *отсутствующий* — той, що зайшов без вєсти, безвєсний, безвєсно заповідий. -но *пропавший* — безвєсно заповідий (пропавший).

Безвєрный — безвєрний, безвєрний, неповійний. -но — безвєрно, безвєрливо, безвєрливо.

Безвластие — безвладдія, безуряддя, перебування без владді.

Безвозбранный — незаборонений, безборонний.

Безвозвратный — безповоротний, без поворотті.

Безвозмєздный — безплатний, безплатний, дармовий. -но — безплатно, за дарма, дурво, безплатити. -ное *владение* — безплатне держання. -ный *переход ценности* — безплатний перехід вартости. -ное *пользование* — безплатне вживання (користування, пожиття, послугування). -ная *сделка* — безплатна обортка, угода. -ный *способ приобретения имущества* — спосіб на безплатне набутті майна.

Безвредный — нешкідливий, невадний (здоров'ю). -но — не шєдить, не вадить, не завєдно. -ным *делать* — безшкідливо чинити, унешкідливлювати, унешкідлити, унешкідити.

Безвєздоно — не видзидивши, без видзиду, безвєздоно.

Безвєходный — безвєхідний, безпорядний, безвєгідний. -ное *положение* — безвєхідний (безпорядний) стан, безвєхідне (безпорядне) становище.

Безгласность — негвєстѣ, неоголошеність (-ости) (подлі, злочищу). [неоголосно].

Безгласный — негвєстий, неоголошений. -но — негвєсно, неоголошено.

Безграмотность — неписьмєнієсть (-ости), (*неуме-ние грамотно писать*) безграмотність.

Безграмотный — темний на письмє, неписьмєний, безграмотний. -но — неписьмєно, безграмотно.

Безграничность, с.м. Бєспредєльность.

Бездарный — неадр(ц)ний, неадтний, недотєпний, неадтливий.

Бездействие — нечїнієсть, неадтливєсть, бездїяль-ність. -ние *власти* — бездїяльєсть владі.

Бездействовать — неадтати, нічого не робити (не чїніти, не працювати), (*лежать пустым*) вакувати (АЮЗР, 6, I, 343.).

Безденежность (обязательства) — безвалютність, безгрошєвєсть (-ости) (зобов'язання).

Безденежный — безвалютний, безгрошєвий, беззаплатний, дарємний. -ный *вексель, долг* — безвалютний вексель (довг, борг). -ное *взыскание* — безгрошєвий позов.

Бездєтный — бездїтний. -но *умереть* — вмєрти без нащадку, помєрти безпотємо.

Бездеятельность — бездїяльєсть, неадтливєсть.

Бездеятельный — бездїяльний, неадтливий. [поні.

Бездоимочный — беззалєглий, безнедолатний, без

Бездоказательность — бездовїдєсть, недовїдєсть, бездоказність, безпідставність (-ности).

Бездоказательный — бездовїдний, бездоказний, безпідставний. -но — бездовїдно, без доводів.

Бездомный — безхатній. -ный *человек* — безхатєко, бездомко, безпритульний, бурліка.

Бездоходность — безпробутковєсть, бездохідність.

Бездоходный — безпробутковий, бездохідний. -но — без пробутку, без доходу. *Деньги лежат* -дно — грєші дармуть.

Безжизненность — безжївєсть, нежївєсть, мєр-твїєсть, млявїєсть. [млявий].

Безжизненный — безжївєвий, нежївєвий, мєртвий.

Беззаконие — беззаконство, беззаконья, беззакон-ність, недрєвність, бездрєв'я. *Делать* -ние — чїніти бездрєв'я, ламати дрєво, переступати дрєво. [законно, бездрєвно].

Беззаконный — беззаконний, бездрєвний. -но — без-

Беззастєнчивость — несоромливєсть, несоромність.

Беззастєнчивый — несоромливий, несоромний.

Беззащитность — безоборонність, безаступність, беззахисність.

Беззащитный — безоборонний, безаступний (лю-дина), беззахисний (людїна, мїсто).

Безземелье — безземєлля.

Безземельный — безземєльний. *Имеющий лишь избушку* — хадуппєк (-ка).

Безличный — безособний, неособїстий (вѣтяк), безоблїчний (осбба).

Безлошадный — безкізпий, без коня, піший, обез-

Безмєздный, с.м. Безвозмєздный. [ковєний].

Безмолье — німєтєсть, пімѣ тїша.

Безмольный — мовчазний, безмольний. -но — мѣвчєк, німє. -ное *признание* — мовчазне визнання.

Безмолвствовать — німєувати, не говорити, мѣвчєк

Безнадєжность — безнадїєність (-ности). [мѣвчєти].

Безнадєжный — безнадїєний. -но *Большой* — шєор-

Безнаказанность — безкарність. [гєльєвий].

Безнаказанный — безкарний. -но — безкарно.

Безнамеренность — безнамєрєність.

Безнамеренный — без намєру, нежїсний, безнамєр-

Безначалье — безуряддя, недрєд. безголов'я. [ний].

Бездедомочный, с.м. Бездоимочный.

Безиррастворенність — неморальність, недобробрич-
айність, неетичність (-ности).

Безиррастворений — неморальний, недобробрич-
ий, неетичний. -ные *изображения* — немор-
альні (соромітські) малюнки (подоби). -ные
условия — неморальні, неетичні умови.

Безиррастворний — безиррастворний. -ный *вексель* —
безиррастворний вексель (вексель, що на тильному
його боці написано: «без обороту на мене»).
-ная *надпись* — безиррастворний напис. -ный *ка-
питал* — капітал без збігу.

Безиррастворичать — бешкетувати, бешкет справляти.

Безиррастворність — безиррастворність, безиррастворність (-ности).

Безиррастворний — безиррастворний.

Безиррастворний — безиррастворний, без зброї, неозброєний.

Безиррастворність — безиррастворність, безгрун-
товність (-ности).

Безиррастворительный — безиррастворительный, безиррастворительный.
-но — без підстави, безиррастворно, без грунту.

Безиррастворность — безиррастворність, безиррастворність,
підність (-ности).

Безиррастворный — безиррастворний, безиррастворний, підний.

Безиррастворственность — безиррастворність (-ности).

Безиррастворственный — безиррастворительный. -но — не-
відповідальний.

Безиррастворочный — безиррастворочный, неупереджений,
неод[від]мовний. -но — не одговорюючись, не від-
мовляючись, неод[від]мовно, безупередчо.

Безиррастворительность — безиррастворительность, підність
(справи), нагальність.

Безиррастворительный — безиррастворительный, підний. -но —
невідкладно, не відкладаючи.

Безиррастворный — безиррастворний, без[не]відлучний.
-но — безвідходно, безвідлучно.

Безиррастворность — безиррастворность, незвітність (-ности).

Безиррастворный — а) безиррастворный, незвітний. *Сумма,
данныя в -ное распоряжение* — сума, що
дано їй до безиррастворного (незвітного) розпо-
рядження. -но — безиррастворно, на віру, не подаючи
звідомлення; б) незвідомий. -но. [помякковість.

Безиррастворность — непомиланість, непомиланість, без-
Безиррастворочный — непомиланний, безиррастворний, непо-
миланний, безиррастворний. -но — непомиланно, непо-
миланно, безиррастворно.

Безиррастворница — безиррастворниця, (на *мельнице*) без-
Безиррастворный — безиррастворний. [млів'я.

Безиррастворность — непомиланість (-ности).

Безиррастворный — непомиланний. -но — непомиланно.

Безиррастворное — безиррастворний, обидний; однаковість.

Безиррастворный — безиррастворний; однаковий. -но — без-
иррастворно; однаково.

Безиррастворный — нерозсудливий, нерозважливий.

Безиррастворство — нерозсудливість, нерозважність.

Безиррастворный — безиррастворний, безиррастворний.
-но — без наслідку, безиррастворно.

Безиррастворный — безиррастворний, без роду.

Безиррастворность — безиррастворність (-ности).

Безиррастворный — безиррастворний (торг, мізба), непро-
трачений. -но — без утрати, непертрачений, непертрачений.

Безиррастворность — безиррастворність (-ности).

Безиррастворный — безиррастворний, безиррастворний. -но —
Безиррастворный, с.и. Безиррастворный. [безиррастворно.

Безиррастворный — безиррастворно, безиррастворно, дурість,
шал, шалість, божівлість. *До -мия* — шалено,

божевільно. *До -мия дойти* — здуріти; збо-
жевілювати. [лєній; божівильний.

Безиррастворный — безиррастворний; навислий, навислий; ша-
Безиррастворно, с.и. Безиррастворно.

Безиррастворный, с.и. Безиррастворный.

Безиррастворность — безиррастворність (-ности).

Безиррастворный — безиррастворний. -но — безиррастворно.

Безиррастворность — марність (-ности), неуспіх, не-
успішність. [по, невдало.

Безиррастворный — марний, неуспішний. -но — мар-
Безиррастворность — байдужість (-ности), обидність.

Безиррастворность, с.и. Безиррастворность.

Безиррастворный — байдужий, непомиланний.

Безиррастворный — безиррастворний, безиррастворний. -ная *бу-
мага, на предчителя* — безиррастворний па-
пір, на предчителів. -ное *долговое обяза-
тельство* — безиррастворно догово (боргові) зо-
бов'язання. -ный *донос* — безиррастворний донос.

Безиррастворность — нештучність (-ности).

Безиррастворный — простий, нештучний, нехитрий,
неумудрений, натуральний.

Берег — берег (р. берега). -рег *обрывистый* —
крутобережжя. *Нижняя заливаема-я
часть -га* — підліпка (ЮГ, 47).

Береговой — береговий, поберезний.

Бережливость — ошадність, бережливість (-ности).

Бережливый — ошадний, бережливий.

Беременная — вагітна, пероріжя (ІІІ, ІІІ), *важкі.
Сделаться -ной (забеременеть)* — зава-
гітніти, зайти в тяж. *Быть -ной* — вагітніти,
бути у вагі (у повні, пероріжньою бути, важ-
кою ходити).

Беременная — вагітність, вагота. *Быть в по-
смертных днях* -сти — на збіс бути, на днях
ходити.

Береж — бережі, стерегі, підняти (чого);
щадити. -ся — бережіть, стерегіть.

Берлина — берліна, барка, баржа.

Беседа — розмова, балака. бес[і]да.

Беседовать — розмовляти, балакати, бес[і]дувати.

Бескласовый — безиррастворний (супільство).

Бескласовый — безиррастворний, безиррастворний, без
краю, вескірчий, безиррастворний, безиррастворний, без
кінци й краю. -но — безиррастворно, безиррастворно.

Бескласовость — безиррастворність, безиррастворність,
нескірчийність, безиррастворність (-ности), безиррастворність.

Бескласовый — безиррастворність, некорисливість.

Бескласовый — безиррастворний, некорисливий,
безиррастворний.

Бескласовость — нестіянство, неспиррастворність. В -ве —
неспиррастворний бунні (АЮЗР), неспиррастворно, без
пам'яті, в нестіянстві. *Приведение в -ство* —
унесиррастворнення. *Привести в -ство ударом.
попращением* — унесиррастворнити, відб'ити памо-
роки. [без пам'яті, безиррастворний.

Бескласовый — безиррастворний, безиррастворний.

Бескласовый — безиррастворний, безиррастворний.

Бескласовость — безиррастворність, безиррастворність.

Бескласовый — безиррастворний, неплатний.

Бескласовый — безиррастворний, неплатний, даржовий.
-ная *работа* — даржовина. -но — без плати, дур-
но, задурно, за так грошей, безиррастворно, неплатно.

Бесплодие — неплідність (живки); безнащадність (подружжя); яловість (худоби); неродючість (землі); безвочвість (тільки дерева чи сіду).

Бесплодность — марність, даремність (-ости).

Бесплодный — неплідний, безплідний, неродючий, безнащадний; марний, даремний. [незмінливість.

Бесповоротность — безповоротність, остаточність.

Бесповоротный — безповоротний, незмінний, остаточний.

Беспокойте — турбувати (ЛР, 44), клопотати, непокотити, долагати кому. -ся — турбуватися. клопотатися, (печалась) побиватися, журитися.

Беспокойный — турботний; клопотливий, клопінтий. -но — турботно, клопотно, нев[с]покіяно.

Беспокойство — турбота, турбація (ЛР, 44), клопінт (-поту). невпкій, неспкій (-кою), каламуття.

Бесполодность — даремність, марність, некорисність, непожиточність, непотрібність (-ости).

Бесполодный — некорисний, непожиточний, безпожитку (здоров'я); непотрібний (людина), марний (праця). -но — марно, даремно, безпожитку, безпуття.

Беспомощность — безпомічність, безпорадність.

Беспомощный — безпомічний, безпорадний. -ное *положение* — безпорадне становище.

Беспорочный — бездоганний, бездоірний, безвдвний. -но — бездоганно, бездоірно.

Беспорядок — непорядок (КМ), заколот, нелад, веряд, розгардіяш, гармідер. безлад, безладдя (КМ); бунт, заколот, розрух. В -дне — безладу; жужюю.

Беспорядочность — безладність, непутність.

Беспорядочный — безладний; непутний, непутящий.

Беспотомный — безнащадний, безпотожний. -но — безпотожно (померті). [(-ости).

Беспочвенность — безгрунтовність, безпідставність.

Беспочвенный — безгрунтовний, безпідставний.

Беспошлинный — безмитний. -ный *товар* — вільний від мита товар. -но — безмитно, без мита (торгувати).

Беспощадность — нещадність, безщадність, лютість.

Беспощадный — нещадний, немилосердний, лютий.

Бесправие — безправ'я.

Бесправность — безправність (-ости).

Бесправный — безправний. [і[йв]сть (-ай(и)ости).

Беспредельность — безмежність (-ности), безкра-

Беспредельный — безмежний, безкраїй. -ное *пространство* — безмір; безмежя просторів. -но — безмежно, без краю.

Беспредметность — безпредметовість (-ости). -сть *обязательства* — зобов'язання без об'єкту, без предмету.

Беспредметный — безпредметовий, без об'єкту.

Беспрелюбовный — безсуперечний, безчеречний. -но — без(суперечію (КМ), безперечче одмовляючись (КМ), безвиново.

Беспредлительность — безборонність (-ости).

Беспредлительный — вільний, безборонний. -но — вільно, безперепи, безперешкоди, безборонно.

Беспрерывность — безперервність; безупинність, неупинність, безперестанність.

Беспрерывный — безперервний; безупинний, неупинний, безперестанний. -но — безперестанку, без уйину.

Бесприбыльный (Бездоходный) — безприбутковий, незисковитий.

Беспристрабие — безсторонність (-ости).

Беспристрастный — безсторонній (суддї, вірок, дужка). -но — безсторонц(ь)о.

Беспричинность — безпричинність, безпідставність.

Беспричинный — безпричинний, безпідставний невиправданний, без причини, без приводу. -но — без причини, без приводу.

Беспритомность — безпритомність (-ности).

Беспритомный — безпритомний.

Беспроцентный — безпроцентовий, безвідсотковий (позичка). [дінний.

Бессемейный — несемейний, безсемейний, безро-

Бессиле — несила, безсила, неміч, нездольність.

Бессильный — безсиллий, несильний, немічний, нездольний, недолугий.

Бесславие — неслава, недобра слава.

Бесславить — неславити, ославити, знеславити. -вить *кого* — у неславу вводити. -вить *себя* — у неславу вхдити. [вісти, марно.

Бесследный — безслідний, -но — без сліду, без

Бессменность — безперемінність, незмінність, незмінність, незмітність.

Бессменный — безперемінний (КМ), незмінний, незмінний, незмітний. -но — незмінно.

Бессметный — безкошторисний, безсметний, необрахований, необчислений (будування).

Бессмысленность — безглуздя, безтяжність.

Бессмысленный — безглуздий, безтяжкий, безтяж-
Бессмыслица — безглуздя, пісенянця. [ний.

Бессовестность — безсовість, несобість (-вісти).

Бессовестный — безсовісний, безсумлінняний (паклен, вчинок), нечесний, несовісний (конкуренція).

Бессодержательность — беззмістовість (-ости).

Бессодержательный — беззмістовий, без змісту.

Бессознательность — невідомість; неприємність.

Бессознательный — невідомий (вчинок). В -ном *состоянии* — неприємний, неприємно.

Бессословность — безстановість (-ости).

Бессословный — нестановий, безстановий.

Беспорность — безперечність, безсуперечність.

Беспорный — безперечний, безсуперечний, несуперечний, незмагальний, (*стар*) незаведений в жідких зисках і презисках (УФА, VI, 13). -но — безперечно, не дається заперечити що; певна річ, що. -ное *высказание* — безсуперечне справляння, (стагання). -ное *требование* — незাপеречче домагання (вимога).

Бессточность — безсточковість (-ости).

Бессточный — безсточковий, на безрік (паспорт, уповаження, вкладка, контракт, зобов'язання). -ное *владение* — безрічне посідання. -ное *заключение* — безрічне замкнення (ув'язнення). -ное *пользование землей* — безрічне держання землі. -ное *право собственности* — безрічне право власності (на власність).

Бесстыдный — безсоромний, стидкий, соромітний, сороміцький. -ное *действие* — соромітний, сороміцький вчинок.

Бесубытный — безсуб'єктовий, безпідметовий. -ные *права* — безсуб'єктові права.

Бесудье — безсуддя, безсуддя.

Бестаможенно — безмитно.

Бесхозийний — шійий (р/ч, добр). [ість (-ости).
Бесхозийствениць — безгосподарість, безхазяїн-
Бесхозийственний — безгосподарий (ЛР, 44), без-
Бесчине, бесчинець — бешкет (-ту). [хазяйнин.
Бесчинствовать — бешкетисправдяти, бешкетувати.
Бесчарный (вексель) — безтоваровий (вексель).
Бесцельность — безцільність (-ности).
Бесцельный — безцільний. -но — безцільно, без
Бесчеловечность — нелюдськість, лютість. [мети.
Бесчеловечный — безцішність, безвартість (-ности).
Бесценный — безцішний, безвартий; неоціний.
Бесценок — безцінь (-и). *За* -ном — за безцінь
(купувати, продавати).
Бесчеловечный — нелюдський (ЖО, 48), нелю-
дяний, лютий, немилосердий.
Бесчестие — безчестя, неслава, ганьба.
Бесчестить — посядвати, безчестити, ганьбити,
ганяти (СФА, VI, 262), соромити (ЛЮЗР, 6, 1,
40). -щее *наказание* — ганьба кара.
Бесчестный — безчестний (людина), ганьбий (жит-
тя, вчійки). [вий, нечутий.
Бесшумный — безгучний, ногоміний, негалазлі-
Бечевни — бечівний, поберезжя.
Бешенство — скаженість, скаж; шаленість (-ости).
Бешеный — скажений, шалений, кручений.
Билет — білет (КМ) (банковий, кредитовий, лоте-
рі[є]вий), карта, картка; квит, квиток (на право
одержувати що; залізничний, трамвайний, те-
атральний). -лет *на право проезда* — кви-
ток (картка) на переїзд, на проїзд. -лет *от-
пускной* — відпусковий картка. -лет *судной
кассы* — застава картка, заставний квиток.
-лет *увольнительный* — звільний лист. -лет
членский — членська картка (квиток).
Билетный — квитковий (каса), білетний (салдат).
Билль — білля (-ля).
Биметаллический — біметалічний, двометалевий.
-ная *система* — двометалева система.
Биржа — біржа (праці, фондова), (з)біржа (для
визнєків). -вая *игра* — біржова гра. -ма *то-
варная* — товарна біржа. [гешфтір (-ра).
Биржеви — біржовий, (*неповально*) біржовий
Биржевой — біржовий (комітет, курс, посередник).
Бить — бити, різати (худобу). -ть *в набат* — на
гвалт (на спідох) дзвонити (бити). -ть *на
смерть* — на забій бити, смертельно бити.
Благо — добір, добро. *Общее* -го — спільне добро
(совместное); загальне (всєлюдне) добро
(общественное).
Благовидный — пристойно придуманий, добрий.
Под -ным *предлогом* — маючи добру (при-
стойну) приклячку, подавши зовнішню пристойну
причину.
Благоволение — ласка, прихильність. *Сниски-
вать* -ние — запобігати ласки в когю. *Поте-
рять* -ние — втратити ласку в когю.
Благовоить — бути ласкавим до когю, мати ласку
до когю; зволіяти(сь), рачити (ЛЮЗР, 6, 1, 146).
Благовоспитанность — добре виховання, звичай-
ність, гречівість (-ости). [гречивий.
Благовоспитанный — добре вихований, звичайний.
Благодарность — вдячність, подякування (СФА.
Благодарный — вдячний. [VI, 417].

Благодарственный — подячний (адреса, промба).
Благодетель — добродійник, благодійник, доброді-
вель (-ця).
Благодеяние — добродійство (ЮГ, 1, 15), добро-
дяння, добродічність, добродічність.
Благожелательный — ласкавий кому, добродічли-
вий, прихильний до когю, сирійливий.
Благонадёжность — благонадійність, певність.
Благонадёжный — (благо)надійний, певний.
Благонамеренность — добродічність, добрі заміри.
Благонамеренный — добродісний (людина, вчійок),
людина добрих замірів.
Благополучие — добра доля, добробут, гаразд, щастя.
Благополучный — щасливий. -но *кончиться* —
вийти на добре (на гаразд).
Благоприобретение — надбати, придбати, нажити.
-ный — надбаний, придбаний, нажитий, на-
бутий (ЧСР). -ное *имущество* — надбання,
нажиток, набуток (СФА, VI, 31), надбано добр.
Благопристойность — добродічність, статеч-
ність, чечівість. -сть *общественная* — публіч-
на, громадська добродічність (чечівість).
Благоприятный — сприйнятливий, слухний, погідний
(вітер), погідний (день). -ный *исход* — добрий
(щасливий) кінець, добрий (щасливий) вихід.
-ные *обстоятельства* — сприйнятливі обст-
вини, сприйнятливі умови. -ный *случай* — слух-
ний випадок, добрий випадок, добра оказія, добра
нагода.
Благоприятствовать — прийти, сприяти (кому),
щастіти. -ствующие *условия* — добрі (сприй-
ливі) умови.
Благородный — благородний, шляхетний (стан, лю-
дина, то-що). -ный *металл* — благородний
метал. [ків].
Благородство — благородність, шляхетність (вчій-
Благосклонность — прихилья, прихильність, ласка,
ласкавість. [для когю].
Благосклонный — прихильний, ласкавий до когю,
Благосостояние — добрий стан (маєтку), добробут
(держав, народу), гаразд (людина), достаток
(-тку) (КМ), достатки, замбність. [щість].
Благодарительность — добродічність, благодій-
Благодарительный — добродічний, благодійний.
-ное *заведение* — добродічний (благодійний)
заклад, благодійна установка. -ное *общество* —
добродічне товариство. -ная *цель* — добродійна
ціль (метя).
Благоустройство — ласкава увага, ласка, вільний
розгляд. *Представить на чье* -ние — по-
дати до ласкавої уваги чіє, полішити на чієсь
ласку, на чієсь вільний розгляд (погляд), на
власне розмірковування.
Благоустройство — добрий лад, добрий порядок,
упорядкування, впорядкування.
Благочиние — добрий лад, добрий порядок.
Благочинный — пристойний, порядний, статечний.
Бланк — бланко (ср. р.), бланк, бланк. Б. *вексель-
ный* — бланк для векселя, вексельовий бланк.
Бланковый — бланковий. -вые *кредиты* — блан-
кові кредити. -вая *надпись* — бланковий напис.
Ближайший — найближчий, ближчий (КМ). -ший
родственник — найближчий рідчч, мн.
ближчі кровні.

Близнец — близня́ц[и] (ЖО, 7), *мн.* близня́та, двійня́та.

Близорукий — короткозорий, призорий, близькобачий.

Близорукость — короткозорість (-ости).

Близость — близькість (-кості). — *сть родства* — Блок — блок (*полит.*). [близкість сиорідненн.

Блокада — блокада, облога.

Блокировать — блокувати, облагати.

Блуд — блуд, блудодіяство.

Блудститель — (нильний) доглядач (закою, порядку).

Бобыль — бурлака (КМ), нетяга.

Богадельный — шпитальний (дід, баба), богадільний.

Богадельня — шпиталь (КМ) для інвалідів, старих, калік, убогих, богадільня.

Богослужбный — богослужбовий. [рабля].

Бодмерья — бодмерія (-і) (позичка під застав кобой — бій (р. бою), побій (-бою)). Б. *холодным*

Бойкот — бойкот (-ту). [оружием — січа.

Бойнотировать — бойкотовати. [скотобійш.

Бойня — різанина, кривавий бій, різня; різниці.

Боковой — бочий (вітер, двері), побічний (причілок). — *вая линия родства* — бічне коліно (покоління), бічні лінії сиорідненн. — *вой родственник* — бочий родчак.

Болезненный — х(в)оробливий (явще), болючий (рава), хоровитий, хірваний, хірний (людина). — *ное состояние* — х(в)оробливе стацвіще, слабування, нездужання, хорування.

Болезнь — слабість, х(в)орість, х(в)ороба, недуга. — *знь повальная* — пошесна х(в)ороба, пошесть (-тя). *Прилипчивая* — знь — чіпка (заразлива) хороба. [жатп.

Болезь — слабувати, х(в)оріти, хорувати, нездужать — биль (р. болю, м.). *Причинять* б. — болю завдавати.

Больница — лікарня. — *ца для помешанных* — божевільня. *Санаторная* — ца — лічниця.

Больничный — лікарняний, лічничий. — *ная касса* — лікарняна каса. — *ный сбор* — лікарняні податки.

Больной — слабій, недужий, хворий (на що). — *ной вопрос* — болюче питання. *Опасно, тяжело* — *ной* — трудний. *Смертельно* — *ной* — смертельний.

Большинство — більшість, більшина, перевага (КМ). — *во более 2/3* — двотретинна більшість (-ости).

Большой — великий. — *шляя дорога* — бітй шлях, гостінець (-ця) (Л. Р. 44).

Бомба — бомба, пабита куля.

Бомбардировать — бомбардувати, кидати бомби; набридати, налокучати.

Борьба — боротьба, боротті (*ср. р.*).

Босняк — білаць, халахидник, босняк. — *ни* — босота.

Бощман — бощман, човенний. [босачня.

Боязь — боязь (-ти), страх.

Брак — одруження, шлюб. *Быть в первом* — не держати жинку першу, перебувати в першому шлюбі. *Вступит в б.* — (по)братися (з ким). дружитися, одружитися (з ким), брати (взяти) шлюб, який прийняти, у закон вступити (з ким). *Вступающий в б.* — шлюббачець. *Цифра ежегодной вступающих в б.* — щорічна цифра шлюббачців. *Гражданский б.* цивільний шлюб, п. одруження. *Жить без офи-*

циального — на — жити на віру. *Женатый вторым* — ном — жонатий удруго. *Насильственный б.* — поневільний шлюб. *Религиозный б.* — шлюб релігійний. Б. *расторгнутый* — шлюб розведений.

Б. Брак — брак, обірок, обірки.

Бранование — бракування (товарів, краму).

Брановать — бракувати; ганджувати.

Брановщик — браковник, перебарач, вибарач.

Браконьерство (*самовольная охота на чужих землях*) — браконьєрство (самовільне полювання на чужих землях).

Браноразводный — розводивий, розвідний. — *ный акт* — розвідня, розвідний лист. — *ный процесс* — розводивий, розвідний процес.

Брандмауер — брадмауер, протиогневий мур.

Бранить — лаяти, шпестити, картати.

Бранный — лайливий.

Брань — лайка, ляхослів'я (*ср. р.*).

Брат — брат. *Двоюродный б.* — брат уперших, двоюрідний. *Сводный б.* — зведени (-ята), зведеник. — *тья сводные* — зведенията. Б. *троюродный* — брат удругих, троюрідний.

Братовиственный — братогубний, братовбивчий. братовбивчий. [товбіство.

Братовищный — братовищний. [відносини).

Братовиство — братовиство, братовиство, братовищнийца — братовищець, братовищець, братовищнийца. [відносини).

Братство — братство (громада); братєрство (братні брати — брати. — *ть в долг* — позичати в кого, брати в позичку, брати на віру (набір). — *ть деньги (в счет работы) (на отработок)* — брати гроші на відработок. — *ть деньги под залог* — брати гроші під заставу. — *ть взятки* — хабарювати, брати (хапати, дерти) хабари. — *ть чью сторону* — уставати (обставати) за ким, ставати на чийому боці, прихилитися до кого.

Брачущиеся — молоді, шлюбна пара, шлюббачці.

Брачный — подружній. — *ный возраст* — подружній вік. — *ный договор* — подружня умова. — *ный свидетель* — подружній свідок, дружк. — *ное свидетельство* — свідцтво про одруження — *ный союз* — подружній зв'язок.

Бревно — бервєць, колода, балоко (бала).

Бред — маячний, марення, (иронич.) верзання. Б. *буйный* — шалене маячіння. Б. *горячий* — гарячківє маячіння.

Бредить — маячити, марити. *Он* — *дит чем* — йому Бредовой — маячий. [перзється щось.

Бремя — тягар, шара, ваготя. *От меня разрешиться* — родити, розроді(ня)тися, обродіти.

Бригада — бригада. [тися.

Бродить — бродити, блукати, тивітися; квасяути. кісяути, шумувати, гріти. [блуда, знайда.

Бродяга — бродяга, волоцюга (КМ), заволка, прибродяжничать — волоцітися, бурлакувати. [каня.

Бродяжничество — волоцюство, бродіство, блубродячий — бродячий (худоба), мадрівий.

Брожение — розворушення, заклот. — *ние в умах* — заклот у шастрах (думках), розворушення дуброновой — пінцерня. [хб; шумування.

Броненосец — пінцерняк (-ка).

Броня — пінцер (-ра).

Бросать, бросить — (*оставляют*) кидати, кинути, лишати, *сов.* лишити, зацурати, занехажувати, занехажати, одкидатися од кого. **Бросается в глаза** — впадає в око. -ся — кивується (ЛР, 44). **Брошениое, оставленное имущество** — покинуте добір, одбігщина, одбігщина (АЮЗР 6, I, 540).

Брошюра — брошюра, металик (-ка). **Брошуровать** — брошурувати, зшивати. **Брутто** — брутто, грубо. **Вес -то** — груба вага. **Брюшина** — очеревина, очерев'я. **Будень** — будень, буденний день, робоча днина. **Будущий** — майбутній, прийдешній, потімний. **На -щее время** — наділі, на майбутнє, на потімні часі (ЧСР). [ість, прийдешас.

Будущность — майбутність, хайбуттє, прийдеш-
Буйный — буйний.

Буйство — буйня, бешкет, галабурда, буча.

Буйствовать — буйти, войдувати, бешкетувати.

Буква — літера, буква. [бучу збивати.

Буквальный — дослі[б]вий, літеральний (зміст).

-но — слово од слів (АЮЗР, 6, I, 59), дослі[б]вно.

Буксир — буксір, тяг. **Взять на -сир** — потя-
ти причалом, узяти на буксір (на причал).

Буксирный — буксірний, тягочий.

Булочная — цукярня, хлібня.

Бумага — папір (*р.* папєру), -га *гербовая* —

гербовий (іменильний) папір. -га *деловая* —

діловий папір. **На -го** — на письмі; дістєвш-

-ги *процентные* — відсоткові, процєтові па-

пєри. -ги *ценные* — цинні папєри.

Бумажный — папєровий. -ные *деньги* — папєро-

ві грєші. -ный *фабриканти* — папєрник (-ка).

Бунт — бунт, розрух (-ху). [вїтисє, бунт зривати.

Бунтовать — бунтувати, баламутити. -ся — бунту-

вуватисє — оувтївїти, бунтєр (-рі).

Бурав — свердел, свердло. [буржїйка).

Буржуа — буржуй (буржїй); (*ис. р.*) буржуазка

Буржуазия — буржуазія. [ство).

Буржуазность — буржуазність (-ности) (буржїй-

Буржуазный — буржуазний, буржуазийний (бур-

жїйський).

Буря — буря[а], хуртовина. **Во время -ри** — під

Бухгалтер — бухгалтер (-ра). [бурю.

Бухгалтерия — бухгалтерія. -рия *простая, двой-*

ная, тройная. итальянская — бухгал-

терія звичайна, подвійна, потрібна, італійська.

Бушевать — бушувати, бучу збивати. **Бушующий** —

Буян — забїяка, галабурдинк (-ка). [бурхлївий.

Буйный — буйти, войдувати. [бнстрїшїя.

Быстрота — швидкість, прїдкїсть, хуткїсть (-ости).

Быстропортящийся (скоропортящийся про-
дукт) — скорогнильний.

Быт — побут (*р.* побуту).

Бытность — перебування, пробування, бїтність,

бїтїя. **В -ность** — підчас перебування. (*стар.*)

при бїтності (ТОК, III, 39). **В мою -ность** —

Бытовой — побутовий. [за ногї бїтїя.

Быть — бїти (їснувати, жити, тривати, мїтисє).

-ть *вакантным, свободным* — вакувати,

гуляти. -ть *виновным в преступлении* —

бїти винним злїчнну. -ть *в бегах* — бїти на

вїтках. -ть *в нерешимости* — вагїтисє. -ть

в обращении — бїти в обїгу. -ть *в опе-*

видности лїски, дістїтисє в неїдїску. -ть *в при-*

е — мїти право. -ть *в претензии* — мїти

претєнсїю прїти кого, рємєствувати, варїкїти

на кого. -ть *в распоряжении* — бїти к-

мї до рєвнорїдженєя. -ть *в силах* — здїжа-

ти, здїлати. -ть *в силе* — мїти сїлу, вагу.

-ть *личным* — у зайві бїти. -ть *на сто-*

роже — мїтисє на бїчності, бїти на сторїжї.

-ть *не в своём уме* — бїти не словнї рєз-

му. -ть *обесславленным* — у неслїві бїти.

-ть *осведомлённым* — відомї мїти про щє,

бїти свїдїмим чїбї, поїформїганим (позвїдїм-

ним) про щє. -ть *очевидцем* — самовїдїчки,

самїму бїччїти. -ть *под надзором* — бїти

пїд доглядом. -ть *под присмотром* — пїд на-

глядом бїти, бїти за рукамі. -ть *представи-*

телем — бїти застїпником (представникїм) за

кого, заступати когї де. -ть *при сознании* —

бїти прїтомним, при рєзумї. -ть *сведущим*

в чём — знїтисє (рєвнїтисє) на чїм. -ть *сви-*

детелем — за свїдка бїти, за свїдка стояти.

-ть *сосостоятельным* — бїти замїжним, мї-

тисє дїбре, бїти мїстним. **Бывший** — топ, щє

був, бїлий, мїнїлий, давїший, збїлий. -ший *до*

того времени — дотогїчасний. -ший *пере-*

этим, до настоящего времени — дотє-

Бытие — бїтїя. [перїшїяї.

Бюджет — бїджєт (-ту), образцїнок прїбїткїв та

Бюджетный — бїджєтївий (комїсія). [вїдїткї.

Бюлетень — бюлєтєн. -тєнь *избиратель-*

ный — картка голєсування, вибїрча картка.

Бюро — бюрї (оголїшенї, адресїве). -рї *прину-*

дительных работ — бюрї прїхмїсовї прїшїї.

-рї *справок* — інформїцїєне бюрї.

Бюрократ — бюрократ.

Бюрократизм — бюрократїзм (-му), бюрократєтво.

Бюрократический — бюрократїчний.

Бюрократия — бюрократія.

В

Вагон — вагон (пасажирський, товарний, для ско-
вагонний — вагонний. [рогнвальних продуктів].
Вагоновоматый — вагоповода, вагоповодий.
Важность — вага, важливість, поважність, ва-
ртість (-ости). *Большой-ности дело* — справа
великої ваги.
Важный — важливий, поважний, значний. *Это
не важно* — це це велика річ, це це дуже по-
Вакансия — вакансія. [трібно.
Вакантный — вакаційовий, вільний, порожній, гу-
лящий, вакаційний. *Быть (стать) -ным* —
вакувати (сов. завакувати), вакупувати. -ная
должность — вільна посада. -ный *участок*
(земли) — гулящий обруб (землі).
Вакционный — вакаційний. -ное *время* — вака-
ційний час, вакації, вільний від праці час.
Валенный — лямань (-ни), хмиз, сущий.
Валовой — гуртовий, огульний. -вой *доход* —
сприй дохід (-ходу) (прибуток), загальний зиск.
Валюта — валюта, вартість. *Вексельная -та* —
векселева валюта, вартість векселя. *Золотая
-та* — золота валюта. -тный — валютний.
Ватерлиния — ватерлінія, водокрес (-су).
Вахта — вахта, сторожка, вартя.
Вахтер — вахтер, стброж, вартівник.
Введение — заведення, впровадження; вступ, пе-
редає слово, передмова.
Верить, верить — доручати (сов. доручити),
звірити (сов. звірити); повірити (повірити);
(*веряться, веритьсья*) здаватися (зда-
тися) на кого, впевнитися (впевнитися) на ког.
Ввод — ввід (КМ); приведення. -од *во владе-
ние* — у[в]вод у володіння. (стар.) ув'язний впо-
сідання (володіння), ув'язання (АЮЗР, 6, I, 136).
Вводит, ввести — запроваджувати, уводити, за-
водити, ввести, завести. -дять *закон* — зап-
о-ваджувати (заводити) закона. -ти *во владе-
ние* — увести у еолодіння. (стар.) ув'язувати
у володіння, в посідання. ув'язати (АЮЗР,
6, I, 110, 136). -тсья *во владение* — ув'яз-
затися (стар.) (АЮЗР, 6, I, 136). -дять *в
вечное владение* — ва вічність (ТОК, III, 45).
-дять *в действие* — уводити в діло (КМ).
перевісти в життя, надавати чинності (законів).
-дять *в заблуждение* — у[в]водити в оману,
підводити, обдурювати, призводити (до помилки),
називати помилку, оманити. -дять *в обман* —
зводити (звести), ошукувати (ошукати). -дять *в
соблзи* — вести до спокієн, знаджувати (зна-
дити), спокуювати (спокуювати), зводити (звести).
-дять *в убыток* — до шкоди, до втрати
призводити, призвести.
Вводный — вступний (артікул). -ный *лист* —
увідчий лист. (стар.) ув'язчий лист.
Воз — привіз, двіз (-возу).
Возить — привозити, довозити.
Возный — привізний, довізний (*везенный*):
привозовий, довозовий (*относящийся ко*

возу). -ная *пошлина* — привозове мито, до-
возове. -ное *свидетельство* — привозове сви-
дцтво, привозовий лист, карта привозу. -ная
торговля — привізніа торгівля, довізнá тор-
гівля. -ный *товар* — привізний товар (кран).
Вдвойне — подвійно, у подвійні, двічі, у два рази.
Вдова — удова, удовиця. *Остаться -вой по-
сле кого* — удовію бути по кому, удовити по
Вдовець — вдовувати, удовити. [кому.
Вдовец — удовець (р. удівці, м.).
Вдовый — удівчий. *вий дом* — удівчий дім, при-
түлок (заклад). -вья *пенсия* — вдовина пенсія.
-вий *сын* — вдівчєпко. -вья *часть, доля* —
удівчїй пай, вдівчїна пайка (частка), вдівчїва.
Вдовство — вдовування, удівство, удовецтво.
Вдовый — удівчий, удовець, удів.
Вдохновитель — надіхач, духозбудник, жвва душа;
(*главный виновник, руководитель*) при-
видець (-відця), привідця (м. р.) (АЮЗР,
6, I, 387). [явня, надіх.
Вдохновение — надіхення: (*внушение*) — нап-
Вдохновлять — надіхати (надіхнути) на що, при-
зводити до чоґо.
Вдумчивость — вдумливість (-ости).
Вдумчивый — вдумливий.
Ведать — відати, знати, знатися; доглядати, пра-
вити (управляти). орудувати, завидувати. -ся
с кем — мати з ким що, знатися з кпм. -ся
судом — позиватися, судитися.
Ведение — ведєння, ведіння, провадження (справн,
рахунків, торгов(єль)них книг, орудування.
Ведение — відання, знаття; повідомлення. *Нахо-
дится в -нии* — перебувати в віданні, під
орудю.
Ведомо — відомо, звісно. *Без -ма* — без відомо.
Без вашего -ма — без вашого довіду, відомо,
без вашого довідання. *С вашего -ма* — за на-
шим відомом, свідом. довіданням. *С -ма* — за
відомом (СФА, VI, 95), за відомістю (АЮЗР,
6, I, 103). [спісок.
Ведомость — відомість (на виплату грошей), реєстр,
Ведомственный — відомствєний.
Ведомство — відомство, офіція, завідування, по-
рядкування (КМ), розпорядок (КМ). *Состоять
в чем -стве* — перебувати у відомстві, пі-
лягати кому, залежати од коґо. [(—ости).
Велимость — величність, чємність, звичайність
Велимый — величливий, чємний, значний.
Век — століття, вік; доба, час. [Кам'яна доба].
Вековой — віковий, довічний, одвічний, віковий.
Векселедатель — векселедавець (-вця), той, що ве-
кселя видає, підписє.
Векселедержатель — векселедержєвець, векселе-
сжець (-вця), той, кому векселя издаво; той, хто
векселя має й може по вьому гроші справляти.
Векселеполучатель — присєнець векселя (той, хто
векселя бере).
Векселеприобретатель с.м. Векселеполучатель.

Векселеспособність — векселездатність (активна й пасивна); правоздатність видавати, підписувати вексель; правоздатність брати векселі.

Вексель — вексель, облігання. -сель *бессрочный* — вексель безстроковий, безтерміновий, безрічний. *Действительность* -ля — дійсність векселя, сила векселя. -сель *на пред'явителя* — оказаний вексель, вексель на пред'явника. -сель *на себя* — вексель на себе. *Обратный* -сель — зворотний вексель. *Опротестованный* -сель — протестований вексель. *Переводно-простой* -сель — вексель переказово-звичайний. *Переводный* -сель — переказаний вексель. *Платёж по* -селю — платіж по векселю, векселевий платіж. *Погасить* -сель — (за-)оплатити вексель. *Поручительство по* -селю — порука на векселі. *Пред'явить* -сель *ко взысканию* — подати вексель до суду на кбго. *Пред'явление* -селя — бказ векселя. *Принятие* -селя — прийняття (прийняти) векселя. *Простой* -сель — звичайний вексель. *Протест* -селя — протест векселя. -сель *собственному приказу* — вексель на власне припоручення. *Соло* -сель — обло-вексель. *Срок платежа по* -селю — строк, термін, речення платити по векселю. -сель *сроком во столько-то времени от составления* — вексель на певний термін од часу підписання. -сель *сроком на определённый день* — вексель на визначений день. -сель *сроком во столько-то по пред'явлению* — вексель на певний термін по оказові. -сель *сроком по пред'явлению* — вексель строком на бказ. -сель *товарный* — вексель товарний. *Учитывать учеть* -сель — (з)дисконтувати вексель. *Фиктивный* -сель — фіктивний вексель. -сель *Ярмарочный* — ярмарковий вексель.

Вексельный — векселевий. -ный *арест* — векселевий арешт. -ный *бланк* — векселевий бланок. -ная *давность* — векселєва давність. -ная *кредитоспособность* — векселєва кредитоздатність. -ный *курс* — векселевий курс. -ное *обязательство* — векселєве зобов'язання. -ное *по умолчанию* — векселєва припорука. -ный *поручитель* — векселевий запоручник, поручник. -ное *право* — векселєне право. -ный *сбор* — векселєва оплата. -ная *сумма* — векселєва сума (стови, квбта). -ный *уполномоченный* — векселевий припоручник. -ный *устая* — статут про векселі. [наказу]

Веление — наказ, загад, веління. *По* -нимю — з **Велеть** — наказати, загадати, звеліти.

Величина — великість (АЮЗР, 8, V, 143), величчя, міра; величина (математична величина). *Одной* -ми — до одної міри, однієї міри; одніаковий завбільшки. -ною *с* — завбільшки з, як.

Венчание — вінчання; шлюб, шлюбний обряд.

Венчать — вінчати. -ся — вінчатися, брати шлюб, шлюбувати, на шлюбі стояти, до шлюбу стати.

Вера — віра. *Отдаться ни ру* — здатися на віру. *Товарищество ни ре* — товариство на вірі. [лучати]

Вербовать — вербувати, набирати, затигати, за-

Вербовка — вербунок (до війська), набірники, затигання (жіноцтва до проституції).

Вербовщик — вербувальник, заохочувач, затигач.

Вердикт — вердикт, вирок, присуд (-ду).

Веритель — довірник, уповноважник.

Верительный — вірчий. -ная *грамота* — вірча грамота. -ное *письмо* — вірчий лист.

Верить — вірити, віру мати, шити, віру діймати. -ть *в долг* — давати набір. *Не верится* — не йметься віри.

Верность — вірність; певність (СФА, VI, 348), незрадність; справедливість; правдивість, згідність (з чим). *Засвидетельствовать* -ность *с оригиналом* — засвідчити згідність з першоджерелом.

Верный — вірний; певний, незрадний, справедливий, правдивий. -но — вірно, певно, дійсно, справді. -ный *путь* — правдива дорога. -ный *человек* — певна людина.

Вероповедание — визнання, (обиходно) віра.

Вероломный — віроломний, віроломливий, зрадливий. -но — віроломно, зрадливо.

Вероломство — віроломство, зрадливість (-ости).

Веротерпимость — віротерпимість, віротерпність.

Веротерпимый — віротерпимий, віротерпний.

Вероятие — правдоподібність, імовірність, віра. *Это не заслуживает никакого* -тия, *веры* — чому жадної віри не можна дати. *Взвесить все* -тия — заважити всі ймовірності.

Вероятность — імовірність, можливість. [ності]

Вероятный — імовірний, правдоподібний, можливий, здогадний. -ные *известия* — правдоподібні звістки. -ные *слухи* — імовірні чулки. -ное *расстояние* — здогадна відстань.

Верхний — горішній (приміщення, біг ріки), горючий (ітер), (по)верхній (шар землі, одіж), вищий (віщий суд).

Верховный — зверхній, найвищий. -ная *(исполнительная) власть* — найвища (виконавча) влада. -ное *командование* — зверхність (ЧСР). -ный *суд* — найвищий суд. -ное *управление* — найвищий уряд (уріва).

Верующий, см. Верительный.

Вес — вага, повага, значіння, вплив. *Продавать на вес* — продавати на вагу. *Удельный вес* — вага штима, пятама вага.

Весить — важити, звіджувати, заважити.

Весный — ваговитий, важкий, поважаний, важкий. -но — ваговито, важко.

Весность — ваговитість, важність, важкість (-ости).

Весовой — ваговий. -вой *сбор* — вагове, ваговий.

Весовщик — вагар (-ря), важничий. [пббр]

Вести — вести, провадити, переводити, (*руководить*) керувати. -ти *переговоры* — вести переговори, переспраши. -ти *переписку* — листуватися. -ти *процесс* — позиватися (з ких небудь), судитися, (о *судебном лице*) провадити процес, справу. -ти *расход, расходовать* — видавати, витрачати, видаткувати. -ти *судебные дела* — провадити судові справи. -ти *судебные прения* — провадити судові загатання, керувати ш суді.

Вестник — вісник, вістовець, посланець, гівець (-нця).

Весть — вість (*р.* вісти), вістка, звістка; відомість (-ости), доповідина; оголошка, чутка, повідомка. *Без -сти пропавший* — загіблий без вісти, безвісти пропавлий, пропавший. *Пропав без -сти* — не зняти до подвісь, пропав безвісти.

Весы — вага, терези, важниця (волика, вепоурша), шальки (маленькі), (*пружинные*) хантар. *Верные -сы* — правдива вага.

Ветвь — гілка, *соб.* гілля, гілауль (-зи), піросток; коліно (родіння); вітка (залізнична), ру.

Ветеринар — ветеринар. [рав (залізничний)].

Ветеринарный — ветеринарний. -ний *надзор* — ветеринарний догляд.

Ветошник — ганчірник, шматир, лахманник, староженьник, ганчітник. -ний *ряд* — ганчіта, ганчітні комори.

Ветряной — вітряний. -ная *мельница* — вітряк.

Ветхий — старий.

Вежа — віжа, тичина, тичка.

Вечность — вічність (-вості).

Вечный — вічний, одвічний (до хвівлого часу), довічний (до прийдешнього часу), віковичий, (*стар.*) вічистий (КМ). (*постоянный*) повсякчасний. -ний *должник* — невиплатний (довічний) довжник. -ние *вклады* — довічні вкладки. -ное *чиншное владение* — довічне чиншове держання. *Купити на -ние времена* — у вічність купити, на безвік купити. -ное *пользование* — довічне (вічність) користування (КМ).

Речовий — речовий, речевий. -вое *доставление* — речове постачання. -вой *склад* — речовий склад, склад для (на) шмаття (для речей).

Речовий — речовий, матеріальний. -ние *доказательства* — речові докази, знаки (СФА, VI, 45).

Речовий — надів'я, речовина, речовина. -во *взрывчатое* — вибухове надів'я. -во *лекарственное* — лікарське надів'я. -во *сильно-действующее* — крикосиле (мішце) надів'я. -во *удобовоспламеняющееся* — скоропалке надів'я. -во *ядовитое* — отруйне надів'я.

Речовий — речовий. -ный *иск* — речовий пбзов. -ное *право* — речове право, право на річ.

Річ — річ (*р.* речі). *Бесхозяйная в.* — вічній, вільна річ. *Главная в.* — головна річ. *Держимая в.* — рутма річ. *Деловая в.* — подільна річ. *Конкретная в.* — конкретна річ. *Неделимая в.* — неподільна річ. *Общая в.* — спільна, гуртова річ. *Потребляемая в.* — (з)живна річ. *Родовая в.* — родові, предківська річ. *Собирательная в.* — збірна річ. *Ценная в.* — коштовна річ.

Візня — візня, пбів, подув (-ву).

Взаимность — обопільність, взаємність (-ости).

Взаимный — обопільний (КМ), взаємний. -но — обопільно, навзваси, взаємно. -ное *соглашение* — обопільна, взаємна згода.

Взаимодействие — взаємодіяння, [пільні відносини].

Взаимотношения — взаємні, взаємовідносини, обопільна допомога.

Взаимопомощь — взаємодопомга, обопільна допомога. *Касса -щии* — каса взаємної допомоги.

Взаимный — у позичку, в обличчю. *Брать, взять*

-мы — позичати, позичити в когось, брати, взяти в позичку в когось. *Брать -мы под залог чего* — давати в заставу щось, застававати щось. *Давать, дать -мы* — позичати, позичити когось, припозичити, випозичити, дати в позичку когось. *Давать, дать -мы под залог чего* — позичати, позичити когось на застав чогось.

Взамен — навзамін, взаємну, замість чого.

Взбунтовать — збунтувати. -ся — збунтуватися, побунтуватися, повстати.

Взваливать — складати (скидати) (*винну*) вину на когось, прикидати вину когось.

Взвешивание — важення, заважування.

Взвешивать — важити, зважити.

Взводить — звістити, оповідити, повістити, звістити, зміслити. -ти *обвинение* — обвинувачувати, обвинувачити когось, прикидати вини когось. -ить *напраслину* — шатгати на когось на-

Взволновать — схилявати, зворушати. [пасть].

Взгляд — погляд (-ду), зір (*р.* зору). [пенутишний].

Вздорный — безглуздий, неадекватний, піксяний.

Взятие — стягання (податків). -ние *гербового сбора* — стягання гербового податку.

Взимать — стягати, справляти, брати, побирати. -емый — стяганий.

Взламывать, взломать — лапати, зламувати, зламати (поміст), виламувати, виламати, розбивати, розбити (замок, двері, скриню), одбивати, одбити (ІР), одлуплювати, одлупити (АЮЗР, 6, I, 101); (*выдавить напором*) виважувати, виважити. [крадіж, крадіжка з поломом].

Взлом — вілом, полом, влом. *Краса со -мом* —

Взнос — вкладка, внесок. *Вступительный -нос* — вступне, внесове; вкупленя (ІР, 44). *Частичный -нос арендной платы* —

Взносите — вносити, платити. [ріта].

Взрослый — дорослий, дйшлий.

Взрыв — вибух (-ху).

Взрывать — скбувати, зрушувати, зріти (зємлю); висаджувати (в повітря). -ся — вибухати.

Взрывчатый — вибуховий.

Взыскание — справляння (грбшей), доправка бургу (ЧСР); правіжка. -ние *беспорное* — стягання (КМ). -ние *денежное* — грошова пара, пеня, штраф. *Подать ко -нимо* — пбзов заложити на когось. [вдіє (грбші)].

Взыскатель — правіжник, той, що править, справляти, справити. -вать *в беспорном порядке* — стягати (СФА, IV, 118); витягати (АЮЗР, 6, I, 105). -ть *за вину* — покарати за провину.

Взятие — взяття, забравий (в неволі), здобуття (міста), одібрання. -тие *вещественных доказательств (вземака)* — взяття (одібрання) речових доказів. -тие *имущества осужденных в казну или в опеку* — взяття, одібрання майна засуджених у казну або в опіку. -тие *под стражу* — заарештування, взяття за грати. -тие *назад обвиненя* — одіва од обвинувачення, відлікавши виши.

Взятка — хабар (-ра). *Дача -ми* — давання хабарів. *Получение -тми* — брашій (приймання) хабарів, хабарування.

Взяточник — хабарник, (-ка).
Взяточничать — хабарі брати, хабарювати.
Взяточничество — хабарництво, хабарювання.
Взяті — взятти, поияти, забрати, підбрати, добути. -ть *верх* — гору взятти над ким, переважити когб, заложити когб. -ть *в залог* — пияти в заставу. -ть *в займы* — позичити, вичити (СФА, VI, 96). -ть *в опеку (кого, что)* — обияти опіку (над ким, чим). -ть *в руки* — до рук узяти. -ть *в свидетели* — взятти за свідка. -ть *на военную службу* — до війська взятти (забрати). -ть *назад своё слово*, -ть *обвинение* — зректиси свого слова, обвинувачення, одклікати свої слова, обвинувачення. -ть *на себя чужой долг* — перейити на себе чужий довг, борг. -ть *перевес* — взятти гору, перемагтти. -ть *под стрижку* — за сторожу взятти, ув'язнитти, в холоду взятти, за грятти взятти, заарештувати. -ть *силою* — силою, силощицю взитти, силою здобутти. -ть *слово* — забрати слово. -ть *чью сторону* — на чий руч горитти, чий руч тигтти, на чий бік стяти.
Вид — вигляд (-ду); пробір (-зору) (на місце); обличчя, вид; побстать, поставь; взір (*р. взору*), вид. *В-ду нет* — немь на увазі, на прикметі. *В-ду того* — через те, з огляду на те. *В-на жительство* — докжметь (свідчство, картка) на пробування. *В-наказания* — вид кари. *В-де опыта* — аз спробувок, на спрбу. *В-дах пользы* — за-дл користи. *В-дах служебной пользы* — за-дл службових вигід. *В-ду того, что* — уважючи (зважючи) на те, з уваги на те, з огляду на те (що). -дл *на кого, на что (иметь)* — вигляд (змір, пмір) хатти. *Иметь в-ду, что* — мати на оці, на увазі, що. *Кого вы имеете в-ду (предполагаете)?* — на кого ви джуваете? *Ни под каким-дом* — шйкям чішою, в ніякім разі, під жаждною умовою. *Ставить на в-* — ставитти на увагу, зауважати.
Видимость — видіиць. очевидність. *Для-ности* — для видіиць, про людське око, для показу.
Видимый — видийий. -мие *признаки преступления* — видіиі ознаки злочину.
Видовой — видовий.
Видоизменение — видозміна, відміна, зміна, переміна. -мие *обязательства* — (видо)зміна зо-Виза — виза. [бов ізання].
Визировка — (пашпортів) визування.
Визировать — визувати.
Вина — вина, провиньа, причина (ІЗ, VIII). *В-мекать в-ну* — ставитти за вину кому. *По твоей-не* — з твоєї вини (причини). *Снять с кого-ну* — увільнитти когб від вини.
Виндикат — відикат (-ту).
Виндикационный — відикаційий. [ієвної речі].
Виндикация — відикація, пбзов про повернення.
Винить — вичуватити, обвинувачувати. -ся — вичиттисл, признаваттисл до вини.
Виноватый — (*с чьм*) вичуватий, виний (в чому), винев (чогб) чим, причийий (чогу).
Винный — винарий, винвий. -ная *монополия* — вавова (горлячана) монополія. -ный *погреб* — винарня.

Вино — вино.
Виновик — вичуватець (-гня), причіиць (смерта, незлагоди). *Действующее лицо* — (стар.) діиця (СФА, VI, 212).
Виновица — вичуватця, причіиця.
Виновость — вичиць, провиниць (-ости).
Виновный — вичуватий, виний (АЮЗР, 8, V, 84) (ЛР, 44). *Главный-ный* — головий вичуватець. *Признать себя-ным* — признаваттисл до вини, визпати себе вичим.
Винодел — винар (-ря), винорбб.
Винокурение — гурляицьтво, горляицьтво.
Винокуренный — виниць, провиниць, гурляиця.
Винопродавец — вичоврідвевць, продавевць вина. винар (-ря).
Виноторговец — виноторговельшик (-ка).
Виноторговля — винарня, торгування вином.
Виселица — шибепця (АЮЗР, 6, I, 441).
Висок — висок, скрочь (-ши).
Високоный (год) — нереступний, високбний (рік).
Вклад — вклад, вкладка, виеок.
Вкладчик — вкладчик, вкладч.
Вкладчица — вкладчиця, вкладчка.
Вкладной — вкладий, вкладвий.
Вкладывать — вкладати, класти, поклати (грбші).
Включать, включать — залічувати, залічати; вчіслювати, вчисліти; включати, долучати. -ать *в счёт* — зараховувати, залічувати.
Включение — залічування, залічання, вчіслення, вчислення, включення, долучення, залучення.
Включительный — включий. -мо — включо.
Вкрадчивый — підкрадвий, закрадвий, підлє-Вкрадываться — закрадваттисл. [сливий].
Виратце — вбротко, коротенько, стісло.
Владелец — володїлец; володър, державевць (КМ). -лец *на праве собственности* — власчик.
Пожизненный-лец — доживиць. *Смежный-лец* — сумжнїк. *Арендный-лец* — орендлр, посєсор.
Владельческий — володїльщий, владїцький. -ский *иск* — пбзов посєбрлїи.
Владенне — володїння, держлїи (Ю І, 15, ЧСР, АЮЗР, 6, I, 67), пачування (АЮЗР, 6, I, 162), посідання (СФА, VI, 4), посиєть (*имение*). -мие *беспспорное* — володїння безсперечїе. *Встунать, вступитъ во-мие* — обчїматти, обчїти посідлїи. -мие *вечное* — вчїбствє (вчїбне) володїння. -мие *даюстное* — задлїченє володїння. *Добросовестное-мие* — обчїбствє володїння. *Насильственное-мие* — гвалтїбнє, сплюмїбнє володїння. *Недобросовестное-мие* — несобчїбнє володїння. -мие *непривое* — незаконнє, невравнє. -мие *общее* — спільнє володїння. -мие *отдельное от права собственности* — відокрїленє (оврчїбнє) від права власности. -мие *подложное* — неправдивє (фальшованє) володїння. -мие *пожизненное* — доживицьтл. *Право первого-мие* — право першого займлїи. *Потомственное-мие* — потїбнє володїння. *Слупвольное-мие* — самовільнє (свалїбнє) володїння. *Спорное-мие* — спїрнє володїння. *Фактическое-мие* — фактїбнє володїння. *Чиншное-мие* — чиншнє держлїи. *Чресполосное-мие* — посмжнє володїння.

Владетель — володѣр (-рѣ), державець (-вця).
Владетельный — можновладѣний (князь), владѣущий.
Владеть — володѣти чим, панувати над чим; посѣдѣти, держати що (ЮІ, I, 15 ТОК, III, (120, 1, 15 14), орудувати чим (мовою, пером); обладувати (землю, фабрику).
Владына — владыка, володар. [дѣрство].
Владычество — володѣння, панування, влада, володѣти.
Владычествовать — панувати, мати владу, володарити. [тися; вдарѣтися, вдерѣтися].
Вламываться, вломиться — влѣмуватися, вломити.
Властвовать — панувати, мати владу, володарювати.
Властный — владѣний, сильний, -но — владу, сильно. -теня — маю право, силу; мені владно.
Власть — влада, власть (КМ); сила, право, воля.
В. административная — влада адміністративна. **В. верховная** — влада пайвища, зверхня, верховна. **В. военная** — влада військова. **В. гражданская** — влада цивільна. **В. законодательная** — влада законодавча, закоподатла. **Злоупотреблять** -тью — палужувати права, оборѣтати владу на зло. **В. исполнительная** — в. виконавча. **В. инициативный** — владѣний, той, що має владу. **Не в его** -сти — над його право, не його сила. **Не в мой** -сти — не моя сила, не моя воля. **В. обязательная** — в. (об[з])винувальна. **Подчинить своей** -сти — під себе підгорнути; підѣйти під свою владу. **В. милицѣйская** — влада міліційна. **Присвоение** -сти — присвоєння владі. **В. родительская** — влада батьківська. **В. следственная** — в. слідча. **В. судебная** — судова влада.
Влезание — влѣзання. [залѣзти].
Влезать, влезть — влѣзати, влѣзти; залѣзти.
Влечение — потяг, пхаль (-лу), порів (-ву).
Влечь — тягти, волокти.
Влияние — вплив, сила. **Иметь -ние на кого** — мати вплив на кого; мати силу над ким. **Назодиться под -нием** — бѣти під(о) впливом. **Оказать -ние** — вплинути, зробити вплив, вдіяти. **Под чьим -нием** — за влітвом чьім.
Влиятельный — впливовий (людина).
Влиять — впливати, мати (сираяти) вплив.
Вменение — ставлення, поставлення (кому за що). -ние в вину — ставлення за вину, привіщення. -ние в обязанность — ставлення за обов'язок.
Вменяемость — привішність, привішність, осудність, засудимість (-ости). [засудимий].
Вменяемый — привішний, привішний, осудний.
Вменять — ставити, поставити; привіщувати, привіщити кому що. -ть в вину — поставити за вину, привіщити (кому). -ть себе в обязанность — вважати за свій обов'язок.
Вместимость — вмістимість, місткість; (об'єм) обсяг.
Вмешательство — втручання, влітання, втручання, вдавняння в що.
Вмешивать, вмешать — влітувати, влітати. втягати, втягти (кого в що). -ся — втручатися (КМ; СФА, VI, 10; ТОК, III, 128), влітуватися, втручатися, вдавнятися (в що), вступатися (ЧСР).
Вне — по-за, за, осторонь. **Внебрачный** — не[по-за]плідний. **Вне всякого сращения** — по-

над усяке порівняння. **Внедоговорной** — позадоговірний, позаумовний. **Внедоговорные обязательства** — позадоговірні, позаумовні зобов'язання. **Внеземельность, экстерриториальность** — екстериторіальність. **Внезачетный** — позачетний (землі). **Внеочередной** — позачерговий. **Внепартийный** — позапартійний, непартійний. **Вне пределов** — по-за межам. **Вне себя** — по тьялячи себе, в вестяхі. **Он вне себя** — він псамавний. **Внесудебный** — позасудовий. -ным порядком — позасудово. **Внешкольный** — позашкільний. -ное образование — позашкільна освіта.
Внедрение — закорішпня, вкоріщення, заглиблення.
Внедрять, внедрить — закорішати, вкоріяти, вкорінити, заглиблювати, заглибити.
Внезапность — несподіваність, раптовість, пдглядіть.
Внезапный — несподіваний, раптовий, пдглядіть.
Внесение — внесєння, запєсєння, подѣння. -ние в список — впис, занєсєння до списку.
Внешний — зовнішній, околїчій (справ, торг); надвірний, зверхній (вигляд). [подѣба].
Внешность — зовнішність (-ости), вигляд (-ду).
Внимать — дохдѣти, додвлятися, вглядатися, вдавнятися в щось.
Внимание — увага, пильна увага. **Обращать, обратитъ -ние** — звертати, звернути увагу, обачність, вважати, зауважати, зауважити, дѣбати на. **Оказывать, оказать -ние кому** — зробити кому ласку, (дѣти) показати увагу. **Оставить без -ния** — занєхати, занєдбати, залишити без уваги. **Отвечать -ние** — відвертати, одтягти увагу. **Предоставлять чьему-нию** — до уваги подавати. **Принимать, принять во -ние** — уважати, зауважати; до уваги, на увагу брати, взяти. **Принимая во -ние** — уважуючи на, з уваги на, маючи на увазі, беручи на увагу, оглядаючись на, з огляду на. **Уделять -ние** — присвятити увагу кому, чому. **Ускользнуть, ускользнуть от -ния** — вихдѣти (вїйти, випадати, випасти) з-під уваги, одбїгти (од) чїсєсь уваги.
Внимательность — уважність, уважливність (-ости).
Внимательный — уважний, уважливий, обачний до кого, бачний, бачливий до, примітливий, пильний.
Вносить, внести — вписити, впєсти; складати, скласти, покладати, покласти (грші до каси), виплачувати, виплатити. -сти в книгу, записать — заводити, занєсати (до книг), до вїгги завєсти (СФА VI, 261). -ти в список — записати (вписати) до спис(к)у, до реєстру, завєсти до спис(к)у.
Внуч — внук, онук (сїний снп, доччїй снп).
Внуча — внучка, онука (сїнова дочка, доччїя дочка).
Внучатный — троюрідний.
Внутренний — внутрішній (справ). -нее море — закритє морє. -ние раздоры — хатній рєзрук.
Внутренность — пугрб, внутрість (-ости). [чвар].
Внушать, внушить — вновляти, навѣбати (навѣбати) кому щось, навовляти когб на щось.
Внушение — навѣбання, навбва; напоумлення.
Внушитель — навѣбач, навбвник (-ка).
Внушительный — імпозантний, значливий, поважний, значний, промбвистий (факт).

Взяточник — хабарник, (-ка).
Взяточничать — хабарі брати, хабарювати.
Взяточничество — хабарництво, хабарювання.
Взять — взяти, поняти, забрати, відібрати, добути. -ть *верх* — беру взяти пад ким, переважити когь, заложити когь. -ть *в залог* — паяти в заставу. -ть *в займы* — позичити, вичити (СФА, VI, 96). -ть *в опеку (кого, что)* — обняти опіку (пад ким, чим). -ть *в руки* — до рук узяти. -ть *в свидетели* — взяти за свідка. -ть *на военную службу* — до війська взяти (забрати). -ть *назад своё слово*, -ть *обвинение* — зречтїся свого слова, обвинувачення, одклїкати свої слова, обвинувачення. -ть *на себя чужой долг* — перейїти на себе чужїй довг, борг. -ть *перевес* — взяти беру, перемотїти. -ть *под стрижку* — за сторожку взяти, ув'язїти, в холоду взяти, за грїти взяти, заарештувати. -ть *силою* — силою, силомїцїю взяти, силою здобути. -ть *слово* — забрати слово. -ть *чью сторону* — ша чїю руч горїти, чїю руч тїгїти, на чїї бїк стати.
Вид — вигляд (-ду); проїар (-зору) (па мїсе); обличчя, вид; побать, постава; взір (р. взору), вид. *В-ду нет* — немє на увазі, на прикметї. *В-ду того* — черєз те, з огляду на те. *В-ду на жительство* — докїзтво (свідчїтво, картка) па пробування. *В-ду наказания* — вид кїри. *В-ду опыта* — на спробунок, на спробу. *В-дах пользы* — за-дїя корїсти. *В-дах служебной пользы* — за-дїя службївих вїгїд. *В-ду того, что* — уважїючи (зважїючи) на те, з увагї па те, з огляду па те (що). -дї *на кого*. *на что (иметь)* — вїгляди (зїмїр, вїмїр) мїти. *Иметь в-ду, что* — мїти па бїцї, на увазі, що. *Кого вы имеете в-ду (предполагаете)?* — па кого ви дїжаєте? *Ни под каким-дом* — шїкїм чїном, в шїкїх рїзі, під жїдїною умовою. *Ставить на в-* — ставїти на увагу, зауважїти.
Видимость — вїдїмїсть, очевїдїсть. *Для-ности* — дїя вїдїмїсти, про людське око, дїя показу.
Видимый — вїдїмїий. -мїе *признаки преступления* — вїдїмї ознакї злочищу.
Видовой — вїдовїий.
Видоизменение — вїдозмїна, вїдмїпа, змїна, перемїна. -мїе *обязательства* — (вїдо)змїна зовїза — вїза. [боб'їзїшия.
Визировка — (пашнортїв) вїзування.
Визировать — вїзувати.
Вина — вїна, провїна, причїна (ІЗ, VIII). *В-мє-нїать в-нї* — ставїти за вїну кому. *По твоей-нє* — з твоїї вїшї (причїни). *Снять с кого-нї* — ув'їзїти когь від вїшї.
Виндикат — вїдїкат (-тї).
Виндикационный — вїдїкацїий. [вївної рїчї.
Виндикация — вїдїкацїя, пїзов про повернення
Винить — вїнувати, обвинувачувати. -ся — вїнїтїся, признавїтїся до вїшї.
Виноватый — (с чїм) вїнуватїий, вїшїий (в чїму), вїшє (чобї) чїм, причїпїий (чобї).
Винный — вїшїрпїий, вїшївий. -ная *монополия* — вїшїва (горїльчїна) монопїлія. -ный *погреб* — вїшїрїя.

Вино — вїно.
Винюванн — вїнуватїєць (-ця), причїпїєць (смерта, незлїгоди). *Действующее лицо* — (стар.) дїїця (СФА, VI, 212).
Винювица — вїнуватїиця, причїпїиця.
Винювность — вїшїсть, провїшїсть (-ости).
Винювный — вїшїватїий, вїшїий (АЮЗР, 8, V, 84) (ЛР, 44). *Главный-мїй* — головїий вїнуватїєць. *Признать себя-мїм* — признавїтїся, до вїшї, вїзнїти себе вїшїим.
Винодел — вїшїр (-рїя), вїшїрїб.
Винокурение — гурїльнїцтво, горїльнїцтво.
Винокуренный — вїшїць, провїшїць, гурїльня.
Винопродавец — вїнопродївєць, продївєць вїшї. вїшїр (-рїя).
Виноторговец — вїноторговїельник (-ка).
Виноторговля — вїшїрїя; торгівїня вїном.
Виселица — вїшїбпїця (АЮЗР, 6, I, 441).
Висок — вїсок, скроць (-щи).
Высоконый (год) — черєстунїий, вїсокїсний (рїк).
Влад — вїлад, вїладка, вїесок.
Владчин — вїладчїк, вїладчїк.
Владчица — вїладчїиця, вїладчїка.
Владный — вїладнїий, вїладчївий.
Владывать — вїладїти, вїладїти, покїдїти (грїшї).
Включать, включать — залїчувати, залїчїти; вчїслювати, вчїслюїти; вїлючїти, долучїти. -ать *в счїт* — зарахувувати, залїчувати.
Включение — залїчування, залїчїня, вчїслєння, вчїслєня, вїлючїня, долучїня, залїчування.
Включительный — вїлючїий. -мїо — вїлючїо.
Вкрадчивый — пїкрїдївий, закрїдївий, пїдїдї-вїрадїваться — закрїдїтїся. [сливий].
Виратце — вїротко, коротїнько, стїсло.
Владелец — володїєць, володїр, держївєць (КМ). -лец *на праве собственности* — власнїк. *Пожизненный-лец* — дожївїтїщ. *Смежный-лец* — сумїжнїк. *Арендный-лец* — орендїр, посїсор.
Владельческий — володїльнїцькїий, вїдїнцїкїий. -сний *иск* — пїзов посїсорїий.
Владение — володїня, держїння (Ю І, 15, ЧСР; АЮЗР, 6, I, 67), пашувїння (АЮЗР, 6, I, 162), посїдїння (СФА, VI, 4), посїлїєць (*имє-нїе*). -мїе *беспспорное* — володїня безсуперїчїє. *Вступить, вступить во-нїс* — обнїмїти, обнїти посїдїння. -нїе *вечное* — вїчїє (вїчїє) володїня. -нїе *давностное* — задївнєве володїня. *Добросовестное-нїе* — обвїєсьє володїня. *Насильственное-нїе* — гвїзтовїє, силомїцїє володїня. *Недобросовестное-нїе* — пєсвїєсьє володїня. -нїе *неправое* — незаконїє, цєпївє. -нїе *общее* — спїльнє володїня. -нїе *отдельное от права собственности* — вїдокрїєльнє (спїрїчїє) від прїва вїласпїсти. -нїе *подложное* — неправдївє (фальшївнє) володїня. -нїе *пожизненное* — дожївїтїщ. *Право первого-нїя* — прїво першїго займїяня. *Потомственное-нїе* — потїжнє володїня. *Служебное-нїе* — сїховїльнє (сванїльнє) володїня. *Спорное-нїе* — спїрїє володїня. *Фактическое-нїе* — фактїчнє володїня. *Чиншное-нїе* — чїшнїє держїня. *Чресполосное-нїе* — посумїжнє володїня.

Владетель — володѣр (-рѣ), державець (-вця).
Владетельный — можновладѣний (книж.), владущий.
Владеть — володіти чим, панувати над чим; пося-
 дати, держати що (ЮГ, I, 15 ТОК, III, (120,
 I, 15 14); орудувати чим (мовою, пером); обля-
 дувати (землю, фабрику).
Владына — владыка, володар. [дѣрство].
Владычество — володіння, панування, влада, воло-
 двичество.
Владычествовать — панувати, мати владу, воло-
 дѣрити. [тися; владѣтися, вдергтися].
Вламываться, вломиться — влѣмуватися, вломи-
 ться.
Властвовать — панувати, мати владу, володарювати.
Властный — владний, сильний. -но — владно,
 сильно. -теня — маю право, силу; мені владно.
Влада — влада, власть (КМ); сила, право, воля.
В. административная — влада адміні-
 стративна. **В. верховная** — влада найвища,
 зверхня, верховна. **В. военная** — влада вій-
 ськова. **В. гражданская** — влада цивіль-
 на. **В. законодательная** — влада законо-
 давча, законодавча. **Злоупотреблять** -тью —
 надживати права, обертати владу на зло. **В. и-
 нструментальная** — в. викошавча. **В. имену-
 щий** — владний, той, що має владу. **Не в его**
 -сти — над його право, не його сила. **Не в**
моей -сти — не моя сила, не моя воля. **В. об-
 щественная** — в. (об[з])вещувальна. **Под-**
чинить своей -сти — під себе підгорнути;
 підбити під свою владу. **В. милицѣйская** —
 влада міліційна. **Присвоение** -сти — присво-
 єння владі. **В. родительская** — влада бать-
 ківська. **В. следственная** — в. слідча. **В. су-
 дебная** — судова влада.
Влезание — влѣзання. [залѣзти].
Влезать, влезть — влѣзати, влѣзти; залѣзати.
Влечение — потяг, нахлѣд (-лу), порів (-ву).
Влечь — тягти, волокти.
Влияние — вплив, сила. **Иметь -ние на кого** —
 мати вплив на кого; мати силу над ким. **Нахо-**
диться под -нием — бути під(о) впливом. **Ока-**
зать -ние — вплинути, зробити вплив, вліяти.
Под чьим -нием — за впливом чийм.
Влиятельный — впливовий (людина).
Влиять — впливати, мати (справляти) вплив.
Вменение — ставлення, поставлення (кому за що).
 -ние в вину — ставлення за вину, привинчення.
 -ние в обязанность — ставлення за обов'язок.
Вменимость — привинність, привинність, осуд-
 ність, засудимість (-ости). [засудимий].
Вменемый — привинний, привинний, осудний.
Вменять — ставити, поставити; привинювати,
 привинити кому що. -ть в вину — поставити
 за вину, привинити (кому). -ть себе в обязан-
 ность — вважати за свій обов'язок.
Вместимость — вмістимість, місткість; (об'єм) обсяг.
Вмешательство — втручання, втручання, втру-
 чання, вдавняння в що.
Вмешивать, вмешать — вплутувати, вплутати.
 втягати, втягти (кого в що). -ся — втручатися
 (КМ; СФА, VI, 10; ТОК, III, 128), вплутува-
 тися, встрайвати, вдавнятися (в що), вступатися
 (ЧСР).
Вне — по-за, за, остерошь. **Внебрачный** — не[по-
 за]шлюбний. **Вне всякого сращения** — по-

над усяке порівняння. **Внедоговорный** — по-
 задоговорний, позаумовний. **Внедоговорные**
обязательства — позадоговорні, позаумовні
 зобов'язання. **Внеземельность, экстерри-**
ториальность — екстериторіальність. **Внеза-**
дельный — позаздільний (земля). **Внеоче-**
редной — позачерговий. **Внепартийный** —
 позапартійний, непартійний. **Вне пределов** —
 по-за межами. **Вне себя** — по тямлячи себе, в
 нестямі. **Он вне себя** — він несамовітний. **Вне-**
судебный — позасудовий. **-ным порядком** —
 позасудово. **Внешкольный** — позашкільний.
-ное образование — позашкільна освіта.
Внедрение — закорішпня, вкоріщення, заглиблення.
Внедрять, внедрить — закорішати, вкоріяти, вко-
 ринити, заглиблювати, заглибити.
Внезапность — несподіваність, раптовність, підлість.
Внезапный — несподіваний, раптовний, підлий.
Внесение — внесєння, занєсєння, подання. -ние
 в список — впис, занєсєння до списку.
Внешний — зовнішній, околичний (справу, торг);
 надвірний, зверхній (вигляд). [подоба].
Внешность — зовнішність (-ости), вигляд (-ду).
Вникать — доходити, додівлятися, вглядатися, вда-
 ватися в щось.
Внимание — увага, пильна увага. **Обращать,**
обратить -ние — звертати, звернути увагу,
 обачність, вважати, зауважати, зауважити, дбати
 на. **Оказывать, оказать -ние кому** — зро-
 бити кому ласку, (дати) показати увагу. **Оста-**
вить без -ния — занєхати, занедбати, зали-
 шити без уваги. **Отвечь -ние** — відвертати,
 одягати увагу. **Предоставлять чьему-нию** —
 до уваги подавати. **Принимать, принять**
во -ние — уважати, зауважати; до уваги, ва
 увагу брати, взяти. **Принимая во -ние** —
 уважуючи на, з уваги на, маючи на увазі, беручи
 на увагу, оглядаючись на, з огляду на. **Уде-**
лить -ние — присвятити увагу кому, чому.
Ускользать, ускользнуть от -ния — ви-
 ходити (випити, випадати, випасти) з-під уваги,
 одбигти (од) чпєсь уваги.
Внимательность — уважність, уважливність (-ости).
Внимательный — уважний, уважливий, обачний до
 кого, бачний, бачливий до, примітливий, пильний.
Вносить, внести — вписити, вєсти; складати,
 складати, покладати, покласти (гроші до каси),
 виплачувати, виплатити. -сти в книгу, запи-
 сать — заводити, записити (до книг), до вписи
 завести (СФА VI, 261). -ти в список — запи-
 сати (вписати) до спис(к)у, до реєстру, завести
 до спис(к)у.
Внук — внук, онук (сїнов сина, доччин син).
Внука — внука, онука (сїнова дочка, доччиня дочка).
Внучатый — троюрідний.
Внутренний — внутрішній (справу). -нее море —
 закритє море. -ние раздоры — хатній рбярх.
Внутренность — внутр, внутрість (-ости). [чвѣри].
Внушать, внушить — вновляти, навівати (навіяти)
 кому щось, намовляти когб на щось.
Внушение — навіяння, намова; наповнюєння.
Внушитель — навяч, намовник (-ка).
Внушительный — імпозантний, значливий, поваж-
 ний, важчий, промовистий (факт).

Виятний — виражений, добре чутний, розбірний.
Вовлечать, вовлечь — втягати, втягти, затягати, затягти, (*подстрекляя*) знадждувати, знаддити, спонадждувати, спонаддити, спокшувати, спокшати. -ть в *невыгодную сделку* — втягати в утрятну справу, в невідгідну оборудку. -ть в *преступление* — призводити до злочину, знаддити на, спокшати, спонаддити на злочин, підбрати на злочин. -ть в *обман* — зманити, ошукати.
Вовлечение — втягнення, затягнення, заохочення.
Воворенне — осадження, оселення, вселення.
Воворять, воворить — (*кого*) осадждувати, осаддити, оселяти, оселити, вселити. -рить на *место жительства* — повернути до місця домівки. -рить *спокойствие* — встановити (запровадити) спокій, утихомирити. -ся — оселятися, оселитися, осідати, осісти.
Водный — водяний. -ный *путь* — водяний шлях.
Водобоязь — сказ, скаженця, скаженівка.
Водоём — водійма, водіймище, водозбір (-збору), басейн. В *для моченья льны* — мочило (ЮГ).
Водомачна — водотіг (-гу), водокачка. [I, 35].
Водоохранный — водоохоронний. [дошійло].
Водопой — водопій (*р.* водопою), (*место*) водопровод — водогін (-гону), водопровід (-воду).
Водопроводный — водогінний, водогонний, вододоснабженіє — водопостачання. [провідний].
Водоспуск — дотокі, річка (*трубою*), дпуст.
Водосток — водозбіг, спад, -том *искусственный* — штучний водозбір, ринтатк (-ку).
Водосточный — водозбіжний. -ная *труба* — річка.
Водяной — водяний, вдяний, водоний. -ная *мельница* — водяний жлин, мльн-подяк.
Воевать — воюватися, воювати когб. [чальпшк].
Военачальник — пачальник над військом, воєначальник.
Военный — військовий (повинність, людина, рада). -ное *время* — час війни, військові часи. -ная *добыча* — в. вдбич. -ный *закон* — військовий закон. -ное *звание* — військовий ранг, військове звання. військові стачі. -ный *караул* — військовий сторожа, пярта: *Военно-морской закон* — військово-морський закон. *Находиться на -ной службе* — служити у війську. -но *обязанный* — військовообов'язаний. -но *пленный* — бранець, полоненник. -ная *повинность* — п. повинність; віряд воєний (АЮЗР, 6, 1, 41). -ное *положение* — військовий стач. -нослужачий — військовий, військовик. -ный *совет* — військовий рада. *Состояние войны* — стач війни. -но-конская — військово-кіська (повинність). -но-судовая *повинность* — військово-судова повинність. -ная *тайна* — військовий тайна, таємниця. *Театр -ных действий* — тереп війни, театр військових дій, бойовище.
Вожан — проводир, правдця, всжий, ватажок.
Вомделенно — пождальність, хтвність (-ости), хотівня, жадання, жадба, жаг.
Вомделеть — жадати, жадбу велику жати.
Возбранить, возбранит — боронити, заборонити, заборонити, заборонити, заказувати, заказати.
Возбудимость — будижість, подразнієсть, дразливість, (р)зворушність (-ости).

Возбуждать, возбуждуть — будити, збудити; зворушити (прістрасть), викликати. -ть *гнев* — викликати гнів, розлютувати. -ть *желание* — заохочувати. -ть *пререкание* (о *подсудности*) — розпочати сперечання про підсудність. -ть *вопрос* — порушувати (порушити) питання, зняти питання. -ть *дело* — порушувати (порушити, розпочати) справу; закладати, зложити пбзов. -ть *мужество* — осміляти, осмізнити; додавати, додати відваги; підіймати, підняти дух. -ть *подозрение* — ставати підозрілим, ценівним, будити підозріння. -ть *преследование* — розпочати переслідування. -ть *против кого* — підбурювати, підбурити когб на когб, підіймати, підняти проти когб. -ть *против себя всех* — всім собі спротивити. -ть *удивление* — здивувати, викликати чий подп.
Возбуждение — збудження, підбурювання, роздратування, зворушення, запал; розпочівання.
Возбужденный — збуджений, збурений, зворушений, запалений, схильований, обурений; розпочатий (справа).
Возведение — спорудження, будівання, збудування, ставлення; піднесення (на посаду).
Возводит, возвести — споруджати (спорудити), будувати, збудувати, побудувати, ставити, поставити, піднести, піднести. -ть *обвинение* — обвинувачувати когб. закидати кому вину.
Возврат — повернення, вертання, воро[і]тті, зворот.
Возвратный — зворотний, повертний. [ворот[і]т].
Возвращать, возвращать — вертати, повертати, повернути. -ть *по суду* — судом повернути (ЧСР). судом виправити (своє). -ть *издержки* — повернути кошти, втрати. -ть *права* — п. права. -ть *свои расходы* (в *предприятии*) — повернути свої витрати, на свої гроші вийти (в підприємстві). -ть *убытки* — повернути втрач. -ся — вертатися, вертатися, повертати, повертатися, повернутися.
Возвращение — повернення; поворт[і]т, воротті. -ние *самовольное* — самовільний поворт (воротті).
Возвышение — підвищення, підйшок, височінь (-пи), горб; піднесення, висесення, побільшення, збільшення. -ние *наказания* — збільшення (підвищення) кари. -ние *платы* — збільшення (побільшення) плати.
Воздавать, воздать — віддавати, віддати, відплатувати, відплатити, віддякувати, віддячити.
Воздаяние — відплата, віддяка, заплата, кара.
Воздержание — стримання, здержання, уніч, спич.
Воздерживаться, воздержаться — утримуватися, утриматися, здержуватися, здержатися, спинитися, спинятися. -ся *от золосования* — утриматися від голосування.
Воздержность — стриманість, здержливість (-ости).
Воздержный — здержливий. [вплинути].
Воздействие — вплив, сіда. *Оказать -ние* — *воздействовать* — впливати, вплинути, вдіяти.
Воздух — повітря. *Испорченный, сёртый* — дух — важкий дух, задух.
Воздушный — повітря[о]вий. -ная *почта* — повітря[о]ва пошта, авіопошта.
Воззвание — відзва, заклік, звертання.

Воззрѣние — погляд, розсуд (-ду).
Возлагать, возложить — покладати, покласти, на-кладати, накласти. *ложить гину за убыт-ки* — (стар.) шкodu уложити (АЮЗР, 6, 1, 62). *ать и держаски на кого* — накладати відати, втрати, кошти на кого. *ать обязанность на кого* — покладати (покласти) обов'язок на кого. *ить убытки* — покласти (накласти) втрати, (стар.) приложити шкodu (АЮЗР, 6, 1, 62).
Возложение — накладання, покладання. [292].
Возмездие, с.м. Воздаяние.
Возмещать, возместить — повертати (повернути) кошти, покривати (покріти) кошти. *ить вред или убытки* — відшкодувати.
Возмещение — повернення, покриття. *ние за вред и убытки* — відшкодування.
Возможность — змога, спромога, спроможність, можливість, можливість, сибсіб. *Дать -ность кому* — спромоги кому, уможливити кому що. *По сти* — по змоді, яко змга. *Получить -ность* — спромогтиса на щось. *По мере -сти* — в міру можливості, як сила, як змга, як спромога. *Сделать -ным* — уможливити. *Я не имел -ности, мне не было -ности* — неспромога мої, буля, несила хой буля.
Возможный — можливий.
Возмужалость — змужнялість, дорослість (-остп).
Возмужалый — змужнялий, дорослий.
Возмужать — змужніти.
Возмутитель — підбурювач, баламут(а), заколотник, бунтівник, бунтар (-рй).
Возмутительный — обурливий; гайбаний, огидний.
Возмущать, возмутить — обурювати (*вызывать негодование*); баламутити, збаламутити (людей), казаятити, скажаятити, колютити, сколотити. *ть против кого* — підбурювати, підбурити, бунтувати, підіймати, підняти проти (на) кого. *-ся* — обурюватися; бунтуватися, збунтуватися, повставати, повстати, підійматися, підійтиса проти (на)кого.
Возмущение — 1) заколот, ворохобня, збурення, бунт; підбурювання, підбурення, бунтування (кого проти кого); 2) (*негодование*) обурення.
Вознаградить, -дуть — нагородити (ЛР, 44), нагороджувати, винагороджувати, винагородити; повертати, повернути, відшкодувати, заплатити (АЮЗР, 6, 1, 65). *-мый* — платний, оплатний.
Вознаграждение — винагорода, нагорода (КМ), заплата (ЧСР), виплата, відшкода, відшкодування. *ние за находку* — знахідка. *ние за поимку (имущества, плывущего по реке, заблудившегося скота)* — перейма. *ние за убытого* — головщина (стар.) (ЧСР). *ние за убытки от пожара* — винагорода за вогневу шкodu. *Страховое от огня* *ние* — пожежна виплата, пожежні гроші.
Вознамериться — наміститися, взяти намір, взяти думку, набратися мисли (АЮЗР, 6, 1, 106).
Вознавидеть — зневажити.
Возникновение — виникнення, почин, початок, настання, по(в)стання, походження.
Возникать, возникнуть — виникати, виникнути, повставати, повстати, ходити, приточитися [Приточилася справа (ЛЗ, VIII)], взятися.

Словник Правничої Мови.

Возобновление — відновлення (умови), поновлення (справи, пбзну), зновлення (СФА, VI, 471), оновлення.
Возобновлять, возобновить — відновляти, відновити, поновляти, поновити (справу), зновляти (ЛР, 44), паноново зав'язати (пересправу), оновити (СФА, VI, 474, 123), обновиити (СФА, VI, 124).
Возражать, возразить — перечити (ГОБ, I, 132), суперечити, заперечувати, відказувати, відкалати на що, кому що; стати на одному (СФА, VI, 5), одводитися (ЧСР).
Возражение — заперечення, сперечання, суперечення, відказ; одиор (ЧСР; АЮЗР, V, 41).
Возраст — літа, вік, порі, зріст. (*p. зрѣсту*). *-том* — літній. *-раст детский* — дитиний (дитиний) вік. *-раст зрелый* — дитиний вік, літність (-оста). *На -сте* — на порі. [На порі стати]. *Предельный -раст* — зазначений (гранічний) вік. *Старческий -раст* — старечий вік. *Пожилый -раст* — підстарочковий вік (літа). *Юношеский -раст* — хлоп'ячий, юнацький вік (літа).
Возрастной — по віку, літній.
Возрождение — відродження, новонародження.
Возчик — візник, фурман (-на).
Воин — воїн, войк, (*фил.*) войка, воювальник; салдат.
Воинский — військовий. *-ная повинность* — військова повинність (-ости), призов (-зв).
Война — війна.
Войско — військо.
Войти — увійти, вступити до. *-ти в долг* — записатися, понаписатися, вдовжитися. *-ти в компанню* — вступити до спілки. *-ти в лета* — дійти (до) літ. *-ти в обычай* — у звичай у[в]війти, звичайтиса. *-ти с представлением* — звернутися з поданням. *-ти в силу* — набрати (набутт) сили, взяти силу, стати чинним, набутти чинності; стати правосильним (про закон, постанову, то-що). *-ти в сношение* — на[в]в'язати стосунки, збєспня. *-ти в соглашение* — порозумітиса, погодитися, поєднатися, уїїтиса в згоду, уїїбитися. *-ти в употребление* — вжитися.
Вонзал — вокзал, дверець залізничий.
Волез'явление — вияв волі, веління.
Волеспособность — волездатність (-ости).
Волнение — хвилювання; зворушення, збурення, ворохобня, каламуття, заколот (-ту).
Волновать — хвилювати, зворушати, збурювати, зрушати, ворохобити.
Волокита — тяганина, зволікання, зволіка (АЮЗР, 6, I, 503); (*о чело.*) бав'лячий дурисвіт, джигун, бабодур, бабій (-бій), жондлийвий.
Волонтер — охотник, охочий. *-тер конный* — Волостной — волосний. [охочекошпник].
Волость — волость (-сти).
Вольнодумство — вільнодумство. [цаймит].
Вольнодумный — вільнодумний, вільнодумний, вольнопрактикующий *врач* — вільний лікар, лікар вільної практики. [портюфранко].
Вольный — вільний. *-ная гавань* — вільний порт.
Воля — воля. *Лишить -ли* — позбавити волі, збовляти. *-лей неволей* — хоч-не-хоч, раде-рад, волею-неволею. *Сдаться на -лю* — коритися чий волі, віддатися на чью волю.

Вонзять — встроїти, застроїти, всадити, загну-
Вонь — сморід (р. смороду). [ти.
Вонючий — смердючий, смердічий, поночний.
Вонять — смердіти, воніти.
Воображѣть — уявляти.
Воображеніе — уява; уявлення, уяв(д)іння.
Вообще — взагалі, загалом, огулом (КМ). — *ще и в частности* — взагалі і зокрема (аспектна).
Воодушевлѣние — зіпал (-лу), захвилення.
Воодушевлять — заналити до, піддавати духу, заохочувати.
Вооружать, вооружить — озброювати, озброїти, узброювати, узброїти; стівити проти ког. підбу-
ривати, підбурити. — *ся* — озброюватися, озброї-
тися, узброюватися, ставити (статі) проти ког.
Вооружение — озброєння, узброєння, зброя. *В поимом* — при повній зброї.
Вооруженный — озброєний, узброєний, збройний, оружий. — *ная кража* — збройна, оруж-
на крадіжка. *Совершить* — ную *кражу* —
вчинити крадіж оружа, збройно. — *ное столк-
новение* — збройна, оружна сутичка. — *ное нападѣние* — збройний напад. — *ная шайка* —
озброєна ватага (бандя). [живовідячки.
Воочию — пабно, павіт, очевидячки, власним оком.
Вопить — голосити, галасувати, лементувати, во-
лѣти, репетувати, зойкати. [цїй, вжівленцій.
Воплотить — втілити, вживити. — *щѣнный* — втіле-
Воплощение — втілення, вжівлення.
Вопль — голосіння, галас, зойк, репетування, ре-
пет, лемент, полаяння (ЖО, 11).
Вопрени — всупереч, наперекір, насупроти.
Вопрос — питання (СФА, VI, 129), запитання, зіп-
пит; справа. *Возбуждать, подымать* — *рос* —
почати, зніжати, зрушати, порушувати питання.
Возникает — *рос* — повстає, виникне, заходить,
питання. *Выяснить* — *рос* — з'ясувати справу.
рос доп. онительный — додаткове питання.
Задать — *рос* — поставити (кому) питання.
рос земельный — земельна справа. *К* — *росу* —
до питання. *По* — *росу* — що-до питання, в справі.
Подвергнуть — *рос* *детальному обсу-
ждению* — поставити справу під докладне
обміркування, докладно справу обміркувати. *Риз-
решить* — *рос* — розв'язати питання.
Вопросный — (за)питальний. — *ные пункты* — за-
питальні пункти, запитчі пункти.
Вор — злодій (мн. злодіи) (СФА VI, 1, 155;
АЮЗР, I, VII, 53). *Карманный вор* — кешепь-
ковий злодій (майстер), кешеп'р, кешепник.
Открыть — *ра* — вистежити, визнати, викрити
злодія. *Сделаться* — *ром* — піти в злодія, пусті-
тися на злодія (в злодіство).
Ворышка — злодюжка (м. р.), злодійка.
Воровать — крадіжувати, злодійкувати, хапкити.
Воровать — красти, злодійчити, злодювати.
Ворованіе — злодійка.
Воровской — злодійський (ЛР, 44), крадіжний.
— *ский (тайно)* — як злодій, крадькома, крадепим
способом (ЛР, 44), по-злодійському.
Воровство — алодіство (ЧСР, СФА, VI, 64), кра-
діж (м. р.), крадіж (зс. р.), крадіжка, кра-
дішня. *Заниматься* — *вом* — красти, злодійчити.
Ворожба — ворожіня, чарування.

Ворожея — ворожка, шахурка, шентуха.
Воронить — ворожити, чарувати.
Воронька — орудір (-рї), верховода.
Восемнадцать — вісімнадцять.
Восемдесят — вісімдесять.
Восклицание — вігук.
Восклицание — вігук.
Воспаление — запалення, роз'ятрєння, зайтрєння.
Воспитание — пихвання (ТОБ, III, 58), (*выра-
Воспитанни* — виховінець. [*щивание*] годування.
Воспитанница — вихованка.
Воспитанность — вихованість, добре пихвання.
Воспитатель — виховател (ЧСР), пиховик.
Воспитательница — вихователька, виховиця.
Воспитательно-исправительное заведение — дім
для виховання та поправл. виховно-поправший
Воспитывание — виховування. [заклад.
Воспит(ыв)ать — пихувати, виховати, вигоду-
вати, вигодувати.
Воспользоваться — використати щось, скористу-
ватися, скористувати, скористати (з чого), за-
жити (ЛР, 44). — *ться чужим имуще-
ством* — заживати чуже добро.
Воспрепятствование — перешкодження, загальму-
вання (АЮЗР, 6, I, 356).
Воспрепятствовать — перешкодити, перешко-
джати, стати на заваді, перебітти кому.
Воспрещать — заборонити, боронити кому що.
Воспрещение — заборона.
Воспрещенный — заборонений, закінаний. — *ное
действие* — заборонений вчїнок.
Воспроизведение — відтворєння, репродукція.
Воспроизводить — підтворювати, відтворити.
Восставать, востать — повставати, повстати,
Восстание — повстання. [підійматися, піднятися.
Восстановление — відновлення, поновлення, від-
будування. — *ние в правах* — повернення прав
(кому). — *ние прежнего владения* — повер-
нення попереднього володіння. — *ние прежнего
состояния* — відновлення, поновлення до пер-
вісного стану. — *ние нарушенного владѣ-
ния* — поновлення порушеного володіння. — *ние
срока* — поновлення строку, речення.
Восстанавливать, восстановить — відбудувати, від-
будувати, відновляти, відновити, повертати, по-
вертати (до попереднього стану). — *ть нарушен-
ную подсудность* — встановити порушену під-
судність, судову підлеглість, присуд. — *ть чест-
ное имя* — повернути честь імені, реабілітувати.
Востребование — поспиг (-ту), зажадання. *До
ния* — до поспигу, до зажадання. *Почта до
ния* — залишена пошта.
Восходить — віходити, зійти вгору. — *дящая линия*
— висхідна лінія, горове колоно. — *щий род-
ственник* — рідич в горобому (висхідному)
Вотчим — вітчим, нерідний батько. [коліні.
Вотчина — вітчина (родовий маєток), батьківщина,
дідизна.
Вотчинник — вітчинник, батьківщанин, дідич.
Вотчинное право — вітчпине (батьківщанне. ді-
дичне) право.
Впечатление — вражіння. *Произвести* — *ние* —
зробити вражіння на ког., вражити ког.
Впечатлительность — вражівість (-ности).
Впечатлительный — вражівий, чуткий.

Вписування — вписування, впис. [сїти до чо́го. Вписување. **вписать** — вписувати, вписати, записувати. **впирати** — вбирати, впирати, втягати, всмоктувати. **-щий в себя** — беркий, вбирущий, приплотную — щільно, тісно. [платущий. **Вплоть** — до краю, до кішки, до шпя, аж до. **Вполне** — цілком, зовсім, до остяку, цілковито. **Впопыхах** — спохвату, поспіхом, кваплячись, хвптом. **Впотьмах** — поночі, в темряві. **Впредь** — наперед, напóтім, аж до, надалі. **Впредь до измененич** — аж до (дальшої) зміни, геть аж **Впроголодь** — підгодоць. [до зміни. **Впрочем** — протє, а протє, а втїч, арештоу. **Впутывать, впутать** — впутувати, впутати, втягати, втягүти. **-ся** — втругатися, встрявати. **Вражда** — ворожнєча, порогубання. **Враждебность** — воробість (-жости). **Враждебный** — ворожий. **-но** — пороже. **-ные действия** — ворожі вчинки, дії. **Враждовать** — ворогувати на ко́го. **Вразброд** — врозтїч, різно. **Враздобрь** — на-роздріб, парїзно, окремо. **Вразумительный** — розумний, розумлий, врозумливий. **-но** — зрозуміло, розумно, врозумливо. **Вразумить** — врозумити, напутити, на розум на-вразумленіе — напүче[т]ішп. [вєсти, нарядити. **Врасплох** — зєвєцька, несподівано, розподлохом. **Врассыпную** — врозсип, ввартус; врозтїч. **Врач** — лікар (-ри). **Быть** — чєм — лікарювати. **Женичина-врач** — лікарка. **Врачебный** — лікарський. [лікарювання. **Врачевание** — лікування, гоїння (раци, уразки); **Вред** — вада, шкода (ЧСР; ТОК III. 26), втрата (КМ). **Во в. кому** — на шкоду, на втрату чий (КМ). **Делать, причинять в.** — шкодити, шкоду робити (чинити). **Послужить во в.** — піти на шкоду, зашкодити, пошкодити. **Вредить** — шкодити, шкоду робити, вадити. **Вредность** — шкідливість, шкідність, вадливість. **Вредный** — шкідливий (шкодливий), шкідний, вадний. **-ный для здоровья, тьмский (о ранах)** — шкодливий (АЮЗР, 6, I. 187). **-ное производство** — шкідлива робота. **Временный** — тимчасвий, часовий, дочасний. **-ное владение** — дочасне володіння. **-но** — тиччасово, до часу, на час, покла-що. **Время** — час (СФА VI, 112), поря, годїпа, добя. **-мя вступления в действие** — час набуття сили. **Спустя некоторое -мя** — по якїсь (якїмус) часі. **В непродолжительном -ми** — в певгвї часі, певдвїзі. **Удобное -мя** — нагода, слүшний час. **Улучить -мя** — вигадати годїну. **Врожденный** — припрожденний, природий, родимий. **Врозницу** — на-роздріб, парїзно, в-роздріб. **Вручатель** — доручняк (-ка), віддаєць (-вци). **Вручать, вручить** — вручати, вручити, до рук давати, доручати, доручити. **Вручение** — вручення, до рук давання. **Врываться, врываться** — вдиратися, идїтися. **Всаживать, всадить** — всаджувати, всадити, встро- **Всевластный** — всевладний. [млати, встроїтити. **Всезможный** — всякий-можливий, всякий-прє-всякий, геть-усїкий, всеможливий. усїковий.

Вселить — вселїти, оселїти. **-ся** — вселїтися, оселїтися. [способічи. **Всемерно** — яко-мога, всяким способом, всіма **Всенародный** — всенародий, вселюдий, прилюдий, присєдюдий. **-но** — всенародно, прилюдно, вселюдно, присєдюдно. **Всеобщий** — загальний, вселюдий. [уяння. **Всеобщность** — загальність, вселюдність (голосу- **Всесторонний** — всебічний, всестороний. **-не** — всебічно. **Всеуслышание. Во всеуслышание** — гóлосю; щоб усі почули, нєм до слуху, на вселюдне слүхання. **Всецело** — цілковито, цілком, зовсім, до краю. **Вскрывать, вскрыть** — відкривати, відкрити; розтипати, розгїти, розпїтити (група); розпечätувати, розпечätати (ліста). **Вскрытие** — відкриття (сєйфу, дверей), скрес (льду), розпївання (група), розпечätа[ува]ння (ліста). **Вследствие** — вислїдок чо́го, тєрез що, з чо́го. **Вслух** — вгблос, гóлосю. **Вспомогательный** — помічний (книга), допомічний и допоміжний, підєбний. **-ный капитал** — помічний капїтал. **-ная касса** — каса допомоги, запомагальна каса. **-ные книги** — помічні книги. **Вспомоение, вспомоществование** — запомага, допомога, підмога, поміч; рятүнок (рятүнок), порятүнок. **Касса взаимного -вания** — каса обопільної допомоги. [комү. **Вспомоществовать** — запомагати когò, допомагати **Вспухать, вспухнуть** — слүхати, слүхнути. **-ший** — опүхий, слүхий (АЮЗР, 6, I, 309). [па. **Вспыльчивость** — запальність, гарячкуватість, роз- **Вспыльчивый** — запальний, гарячкуватий, розпалестий. **-во** — запально, з-опалу. **Вспыхивать, вспыхнуть** — спалахувати, спалахүти (пожежа), вибухати, вибухнути (віяна, порох), зайнятися (пожежа). **Встревожить** — стурбувати, збєн-жити. [тєжєвий. **Встревоженный** — стурбуваний, затривожений, збєн- **Встречать, встретить** — стрічати (стрівати), стрінупи, зустрїчати (зустрівати), зустрівупи. здибати, здибати, спїткати. **He -чается препятствий к чему** — нема перєня (перєшкод) до чо́го. [пзов, зустрїчєне домагання. **Встречный** — зустрїчий. **-ный иск** — зустрїчий **Вступать, вступить** — вступати, вступити; увїдїти, увїстити; заходити, зайти (в розмову, в прїязнь, в суперєчку), в вїсїни. **-ать (вмешиваться)** — втругатися (СФА, VI, 10). **-ть в брак** — дружитися, одружитися, брїтися, побрїтися, повїнитися. **-ть во второй брак** — побрїтися вдругє. **-ть во владение** — обнїмати, обнїяти посїдання (володїши), посїсти що, опанувати що. **-ть в дело** — вступати в спрãву. **-ть в должность** — ставати, стїти на ұрид, обнїмати, обнїяти посїду. **-ть в законную силу** — набүти законної сили, набүти чинности, взїти правпү (законну) силу; правосильним, чинним стїти. **-ть в карам** — ставати, стїти на варту. **-ть в переговоры** — вдїтися в перєспрãви, заходити, зайти в перєспрãви, розпочати перєговори. **-ть в права** — вступати, вступити в права. **-ть в соглаше-**

ние — прийти до згод. увійти в згод. -ть *в сделку* — складати, скласти оборучку, уложу, угод, добити торгу. -ть *в союзники* — в переюги йти, піти з ким. -ть *в союз* — стати, престати до спільн, у спільку, в союз єднатися, з'єднатися. -ть *в спор* — почати суперечки, спірнитися, (*стар.*) йти в завод (ЮМ, 117). -**аться за кого** — вступатися за ким, заступатися за кого, боронити когось; оступатися за кого (за **Вступительный** — вступний. [кня]. **Вступление** — вступ, вступне слово, передмова; вхідниця, вхідник (*обыкновенно с пируши*). **Вступщик** — вступник, спрник [кой]. **Всяческий** — преській, геть-усійкий. **Втайне** — потай (чого), таємно. **Вторгаться, вторгнуться** — вдиратися, вдертися, випратися (СФА, VI, 222), ввертисся, втручатися, (ДР, 44: СФА, VI, 370); вступатися (АЮЗР, 6, I, 48). **Вторичное** — збій (війська); вдирання, втручання, (*стар.*) вторгнення (АЮЗР, 8, V, 64), вторження (АЮЗР, 6, I, 418). **Вторичный** — повторний, пошвний, другоразовий, другорядовий, другоступеневий (-ва стадія, -ве лівше). -мо — вдруге, у другий раз, другого разу. -ная *выпись* — повторний випис. **Второбране** — друге побрання, завдругий шлюб, друге одруження. **Второбранный** — другошлюбний. -ный *супруг, -га* — другошлюбне подружжя. -ный *сын* — снз — **Второстепенный** — другорядний. [другого шлюбу. **Второй** — другий. **Во** -рых — вдруге, по-друге. **Покупать со** -рых *рук* — купувати з другої руки. [вільний вступ. **Вход** — вхід, вхідниця, вступ. **Свободный в.** — **Входить**, войти — вхідити, увійти; ступати, ступатися до, втруча[ти]тися в що, вдатися, вдатися в що. -ть *в азарт* — запалюватися, запазлігтися, розпалюватися, розпалітисся. -ти *в долги* — запозичуватися, запозичитися, напозичитися. -ти *в законную силу* — правосильний стати, вабіти силн. -ти *в лето* — на порі стати, дійти літ. -ть *в пререканья* — вдатися (заходати) в суперечки. -дить *в рассмотрение* — розглядати. -дить *в представление* — подавати, звертатися з поданням. **Входной** — вхідний (квиток). [вступних паперів. **Входящий** — вступний. -щий *журнал* — журнал **Въезд** — в'їзд, приїзд (*подъезд*). **Право** -да — в'їздне право. [в'їзні ліги. **В'езный** — в'їзний, в'їздовий. -ние *леса* — **Вчинание** — почивання, розпочивання. **Вчинать** — почивати, почати, розчинати. -ть *иск* — закладати пазов, починати пазви (КМ) на когось. **Выбирать, выбрать** — вибирати, вибрати, обррати, обррати; добирати, дїбрати; вибирувати, вибирати. -ть *в судьи* — обррати на суддю, за суддю. -ный — обранцв, обранный. **Выбор** — вибір, добір; обрання (мн. обрання). **Выборная** — вибрана, добрана, вибірки, вибїрки. **Выборность** — вибірність (-постн). **Выборный** — виборний (КМ), обранный. **Выборочная рубка** — вируб лісу на вибір. **Выборщик** — виброрець (-рца).

Выборы — обрання, обрання, вибїра. **Дополнительные** -ры — додаткові вибїра. **Прямые** -ры — безпосередні вибїра. -ры *произвести* — перевести вибїри (обрання). **Выбрасывание** — викидання. **Выбрасывать** — пкидати, соф. викинути. **Выбывать, выбыть** — вибувати, вибути, виходити, вийти, виступати, виступити, вїздити, вїхати. **Выбытие** — вибуття, пїхід, вїступ, вїїзд (-ду). **Выведывание** — вивідвання, розвїдування, випиттування. **Выведывать, выведать** — вивідувати, вивідати, розвїдувати, розвїдати, випиттувати, випитати. **Вывешивать, вывесить** — вишувати, вивісити; **Вывеска** — вивіска, таблиця. [(*флиги*)] викидати. **Вывинчивать** — вигвинчувати, вигвинтити, викру- **Вывих** — звих (руки). [чувати, викрутити. **Вывод** — висновок, вивід. **Окончательный** -вод — остаточний висновок. *Это не становится с* -дами — це не збїгється з висновками, не припадає до висновків. **Выводить, вывести** — вивідити, вивести, повивідити; вибавити, пїбавити, повивавити (пїями). -дить *заключение* — робити висновок, висновувати, виснувати. [рова вївозу. **Вывоз** — вївїз (-возу). **Запрещение** -за — забоб- **Вывозной** — вївозовий (міто), вївїзний (край). **Выговаривать, выговорить** — вимовляти, вимовити (СФА, VI, 436), виковляти (кому що); застерегати, застерегати собі що; робити вагнз кому, докорити (кому). -ное *право* — застережене право. -ние *себе чего* — застереження собі чого. [напоуляння. **Выговор** — вимова (слова), вагана (від суду). **Выгода** — вигода, зиск; користь, пожиток. **Выгодный** — вигідний, корисний, пожиточний, зисковий. *На* -ных *условиях* — при корисних умовах. **Выгон** — вїгн (-гону), пастівник, пасовище, толочі, вїпуск (ТОК, III, 129). [їма. **Выгреб** — вїгріб (-буг.). -ная *яма* — вїгрібн. **Выгружать, выгрузить** — [ви]розвантажувати, розвантажити, викладати, спорозжити. **Выгрузна** — [ви]розвантажування. **Выдавание** — видавання. **Выдавать, выдать** — видавати, видати. -ть *себя за кого* — удати з себе когось. -ть *сообщника* — виклазувати, виявляти (говїраша). -ся — визначатися (чим), відзначитися, висуватися (по-пад чим, з чого). -щийся — видатний, визначий, значний, одгтний. **Выдача** — видавання, видача, (*денег*) виплата. **Выдворение** — виселення. **Выдворять, выдворить** — виселити, виселити. **Выдел** — виділ, вилучення. -дел *имущества* — виділ майна. -дел *наследства* — виділ спадщини. [(*акт.*)] виділення. **Выделение** — виділення, вилучення, (*мед.*) відділ. **Выделять, выделить** — виділяти, виділити, вилучати, вилучити, відрізати, відрізати, відзначати, відзначити. -тсся, *жить отдельно* — *хозяйством* — жити окремо, на відлуді, відрізатися господарством. -тсся *на отдельный участок* — піти на діруб, на діріз.

Видержаність — витриманість, витривалість, додержаність (-ності).

Видерживати, видержати — витримувати, витримати, видержати; зібсити, зієсти, стерпіти, витіяти, витривати. -ть *екзамен* — скласти іспит. [книги]; *уступ. Па* -жну — навантаж.

Видержка — витривалість; витяг, віпис, віписка (з Видумувати, видумати — видумувати, видумати, вигадувати, вигадати, змислати (СФА, VI, 88).

Видумка — видумка, вигадка, змислення.

Вїезд — вїїзд (-ду) (ЛР, 44).

Вїезнати — вїїзнати, вїїзнати. -ная *сессия суду* — вїїшнї сїсія суду.

Вїемна — вїїзнання (сов. вїїзнати), вїїмка.

Вїзов — вїїкликання, покликання, вїклик, вїзов, заклик. -зов *в суд* — вїїкликання (вїклик) на суд, до суду.

Вїзывать, вїзвать — вїїкликати, запоозивати, занїзнати (до суду) (ЛР, 44); спричиняти, спричинити, призводити до чого, -ть *беспорядки* — зробити, спричинити непорядок, рїзвух, заколот, колотнечу, вїїзнати ворохобню. -ть *к жизни* — покликати до життя. -ть *в качестве свидетеля* — вїїкликати когб за свїдка. -ть *спор* — призводити, призвести до сперечання, до суперечки. -щїй — задїрливий (вїїнок, тов), зачїпливий.

Вїзвнїй — вїїкличий. -ная *новостка* — вїїкличва новїстка. -ное *производство* — вїїкличва справа, перевїдїня вїїлику.

Вїгрывать, вїграть — вїїграти (н. вр. вїграю), вїграти (б. вр. вїграю). -ть *время* — вигадати час. -ть *дело, тяжбу* — вїграти справу, вїїозивати що.

Вїгрыш — вїграш (ЧСР), вїгранка.

Вїгрышний — вїїгращїй (бїлет).

Вїказывать, вїказати — вїїявляти, вїявляти, показувати, показати. [скадати.]

Вїкидывать — вїїкідати. (*м.м.б. неулычн.*)

Вїкидыви — вїїкідєць (-дня); вїїкїдок (-дка). *Произвести дыш* — зробити вїїкідєць, аборт, вїїтруїти зарїдок, зїїгати плїд.

Вїключать, вїключить — вїїключати, вїїключити, вїїлчати, вїїлчити; вїїямати, вїїявяти. -ть *из списка* — вїїключити (вїїписати, вїїкрєслити) з списку, з реєстру.

Вїкрадывание — вїїкрадыванїя, вїїкрад (-ду), -дїж.

Вїрадывать, вїрасты — вїїкратїти, вїїкрати.

Вїкуп — вїїкуп, вїїкупїєць, вїїкуп (КМ), вїїкупїєць; вїїкупленїя (АЮЗР, VI, I, 134).

Вїкупать, вїкупить — вїїкупити, вїїкупїяти, вїїкупити, вїїкупїти, вїїкупїти (КМ), вїїкупїувати (СФА, VI, 309), вїїкупїбувати (СФА, VI, 446).

Вїкупной — вїїкупшїй (лїст), вїїкупшїй. -ные *деньги (за землю)* — вїїкупїєць.

Вїманывание — вїїманыванїя, вїїдїруванїя (грїшей).

Вїманывати, вїманить — вїїманывати, вїїманити, вїїдїрувати, вїїдїрути.

Вїмогатель — здїрця, здїрник (-ка). -тель *д-нег, ознтки* — вїїмагач (грїшей, хабарї).

Вїмогательство — здїрство (ЧСР); вїїмагнїя. -во *ознтки* — вїїмагнїя хабарї.

Вїмогати — здїрати, здїрєти, вїїдїрати, вїїмагати.

Вїморочний — вїїмерлий, вїїдїмерлий, одїмерлий (СФА, VI, 124). -ное *имущество* — вїїдїмер-Вїмысел — вїїгадка, вїїгад (-ду). [шїмн.]

Вїмышлять — вїїгадувати, вїїгадати. -мый — вїїгадпшїй. -мый *предлог* — вїїгадана приїлчїкка.

Вїнос — вїїнос, вїїносєня. *Продажа вина на -нос* — рїїдаж вїїна на вїїнос.

Вїносать, вїнести — вїїносити, вїїнести; зібсити, зїєсти; терїти, вїїтерїти.

Вїносна — вїїносна приїтка, дїїписка, приїписка.

Вїнуждати, вїнудити — вїїлувати, приїлувати, приїлувати, приїлусити, неволїти, зневолїти, приїневолїти; вїїмагати, вїїмогти (вїд когб що).

Вїнуждїне — вїїлуванїя, приїлус, вїїмагнїя. -ный — вїїлуваншїй, приїлусовшїй, приїневолїтовшїй, пошевїльшїй. -ное *признанье* — вїїлуванє, змїшєне вїїзнаншїй, вїїзнатїя, свїдєчєня.

Вїпас — вїїпас. -са *право* — право пїсти.

Вїписка, вїпись — вїїписка, вїїпис (СФА, VI, 308; АЮЗР, 6, I, 516), вїїтєг. -на *из протокола* — вїїписє, вїїтєг з протокулї.

Вїписывать, вїписать — вїїписувати, вїїписати; вїїтєгати, вїїтєгати, повїтєгати; вїїлчати, вїїлчити; передпїлчувати (газєтї).

Вїплата — вїїплат, вїїплата, спїлата. -та *частями в рассрочку* — спїлатї рїтїамн *Производный* -ту — вїїплатїник. (спїлчувати, спїлатїти).

Вїплачывать, вїплатить — вїїплчувати, вїїплчїти, вїїплчїти.

Вїполнєне — вїїконанїя; вїїповнєчєня, свїбвєчєня. -ние *условия* — вїїкованїя умївнї.

Вїполнять, вїполнить — вїїкїнувати, вїїконати; вїїповнїти, вїїповнїти; спїовнїти, спїовнїти; вїїбувати, вїїбути. -нїть *желание* — вїївлїти (вїїшїти) вїїзу. -нїть *обязательство* — вїїковати зобов'їзання. -нїть *работу* — вїїконати, зробити роботу.

Вїпуск — вїїпускнїя, вїїпуск, емїсія (грїшей).

Вїпускати, вїпустити — вїїпускати, вїїпустити.

Вїпускной — вїїпускшїй; вїїпускшїй, емїсїшїй (курє). [вїїлудувати, вїївїдати.]

Вїпытывать, вїпытать — вїїпїтувати, вїїпїтати; вїїпытыванїє — вїїпїтуванїя, вїїпїт (-ту).

Вїрабатывать, вїработать — вїїроблїти, вїїробити, вїїготовлїти, вїїотовити; вїїкївчати, вїїкївчїти; утвїрївати. утвїрїти; заробїяти, заробїти, запрацївати.

Вїработка — вїїробленїя, вїїготовленїя; утвїрєня.

Вїражать, вїрастить — вїїсвідєчувати, вїїсвідєчїти; вїїявлїти, вїїявяти, вїїздавати, вїїдїти (пошїпнї). -зїть *порщанє* — вїїловчїти (скастї) догїду. -зїть *общественное порщанє* — приїлудно вїїсвідєчїти догїду. -зїть *согласїє* — дїти згїду.

Вїраженїє — вїїсвідєчуванїє, вїїсвідєчєнїя, вїїявлєшїя, вїїяв; вїїсдїв (-овнї), вїїрац; вїїдаванїя (пошїпнї). -чїє *содї* — вїїяв єдї. -чїє *мыслєй знака ми* — вїїсвідєчуванїя дїїжї на мїгах.

Вїразїмость — вїїмовлєнїєсть (-ости), вїїсловшїєсть.

Вїразїмый — вїїмовлєншїй, вїїсловшїй.

Вїразїтель — вїїслївнїк, вїїразнїк (-ка).

Вїразїтельность — вїїмовлєнїєсть, вїїразнїєсть.

Вїразїтельный — вїїмовлїний, вїїровїстїй; (яскївїй) вїїразнїй.

Вирезывание — вирізування; відрізування (землі).
Вирезывать, вырезать — вирізувати, відрізати, підрізувати, відрізати (землю).
Вырывать, вырывать — вирібувати, вірубати; зрідбувати, зрубати, повирібувати (ліс).
Вырубка — рубання, віруб (лісу).
Вырывать, вырывать — визволяти, визволити; ратувати, врятовувати, віратувати; допомагати когось, заножити; уторговувати, уторгувати. -ние *деньги* (посредством торговли) — уторгованні гріші, уторгування, уторжка.
Выручка — визвід, ратунок, допомога; вторгованні гріші, уторгування, виторг. *1. туди на -ну* — іти на ратунок, на допомогу.
Вырваться, вырваться — вириватися, вірватися. видиратися, видертися.
Вырытие — викопання (тріпу, ями).
Высадка — висаджування; висідання, висад (на ставній), висідка.
Высаживать, высаживать — висаджувати, висадити (рослину), засаджувати, засідити (з поїзду). -ся — висідати, висісти (з поїзду).
Выселение — виселі[е]ння. *Иск о -нии* — позов про виселення.
Выселять, выселять — виселіти, виселити. **Выселяться** — виселітися, виселитися.
Выскабливание — вискрібання, (окопч.) вискріб (-ребу). [скребити].
Выскабливать, выскабливать — вискрібати, вискріпати; висловити, виповісти; висловлювати, висловити; виповідати, виповісти; вимовляти, вимовити. -ся — висловлюватися, висловитися. -ся *в определённом смысле* — йсно, виразно висловитися. -ся *за кого, в пользу кого* — висловитися за ким, за когось. -ся *по существу* — висловитися до суті, по суті.
Выслеживание — висліджування, висліджування, дохідження сліду, вистежування.
Выслеживать, выследить — висліджувати, вислідити, дійти сліду, вистежувати, вистежити. -ный — висліджуваний, вистежений, пошлякуваний.
Выслуга — віслуга. [пий (СФА, VI, 116)].
Выслуживать, выслужить — вислужувати, вислужити, (срок) дослужити (АЮЗР, 6, I, 397), вібути (свій строк).
Выслушивание — вислухування, вислухання.
Выслушивать, выслушать — вислухувати, вислухати. -вам *делю* — вислухавши справу (переслававши справу).
Высший — високій. -шав *власть* — найвища влада. -шав *меры наказания* — найвища міра кари.
Выставка — вистава, виставка. *На -му* — на побіз.
Выставлять, выставить — виставляти, виставити; повставляти; викладати, викласти, повикладати (крам, то-що), виймати, пиймати, повиймати (вікна). -ть *причину* — (по)давати причину. -ть *свидетелей* — ставити (становити) свідків. -ть *себя* — удавати з себе. -ть *число (месяца)* — ставити (поставити) дату, датувати.
Выстрел — стріл, пистрл (-лу).
Выстрелить — стрелити, стрільнути. випалити.
Выстройка — вібудування, збудування, вібудова. *Наж из -ни* — наймання за будування.

Выступать, выступить — виступати, виступити; ставати, стати (на суд), станитися, поставитися (на суді), впрустати, впрустити (в похід); стирчати, висувитися, висунутися (по-пад чим).
Выступление — виступ (АЮЗР, 8, V, 27, 145); ставання (на суді).
Высчитывать (удерживать из заработка) — вивертати, витручати (АЮЗР, 6, I, 194), вихтовувати, відлічувати.
Высший, см. Высочий.
Выс(ы)лать — висллати, вислати, виправити, виправити, вряджати, врядити; зсилати, зіслати.
Высылка — вислання, вислання, заслання. -на *из пределов У. С. С. Р., определённой местности* — вислання по-за межі У. С. Р. Р. із певної місцевости. [випирати, виперти].
Вытеснять, вытеснить — витпскати, витиснути.
Вытравление — витручування. -ние *плоды* — зігнання (випручування) пліду.
Вытравлять, вытравить — випасати, спасати, спастити (пале); видіати, виїсти; вищити, вищити, знищити; витручати, витрутити; зігнати (плід).
Выходить, выйти — виходити, вийти (ЛР, 44). повходити; виступити, виступити. -ти *заужо* — одружитися, побратися, піти заміж. віддатися за кого. -ти *из границь* — перебрати межі. -дять. -ти *из употребления* — виходити, вийти з ужитку, не живитися більше, вивестися. -ти *наружу* — паверх виступити, виявитися. -дший — вийшлий (ЛР, 44); більше не жививаний.
Выходна — вихватка, виступ, випад, віскок, вібрик. *Его -ни против меня становятся несносными* — його випади проти мене стають не в терпещі.
Выходной — вихідний. -ной *день, пособие* — видва (вихідня) динва, вихідня (вбувня) доповчеривання — викреслювання, викреслення. [мга].
Вычеркивание, вычеркнуть — викреслювати, викреслити, повкреслювати, вичазати з чого.
Вычет — відлічення, відлічка, відрахування. -чет *из осаложения* — відлічка (відрахування) з платні, одбава платні, (як кара) вивертання з платні. *Недопустимость -тов из заработной платы за святя, вихідні й передсвятні дві та на покритті страхових внесків.*
Вычисление — обчіслення, вірахування, лічба.
Вычислять, вычислять — обчислати, обчислити, вірахувати, вірахувати, зрахувати, зілічити.
Вычитание — віднімання, відліч (р. відлічу).
Вычитать, вычесть — віднімати, відіяти (одбирати, одібрати), відлічувати, відлічати.
Выше — по-над; вище, більш як. -ше *изложеньный* — звиншаний (стар.) (ЛИМ, 30). -ше *назначенный* — вищепозначений, вищепозначений. -ше *указанный* — вищепозказаний, (стар.) преречений (ЛИМ, 12). -ше *означенный* — задзначений вгорі, вищепозказаний, вищепозказаний, звиншоложений (стар.) (ЛР, 44). -ше *своей стоимости* — по-над свою вартість. -ше *сил* — над силу.

Вьясненне — з'ясуванне, вьяснення.
Вьяснять, вьяснить — вьясніти, вьясніці, з'ясуваці, вьясваці, висвітляці, вясвітляці. **-нить вопрос, дело** — з'ясуваці справу.

Вязанна — оберёмок (дров), в'язка (сіна).
Вязать — в'язати, звязати. **-ся** (ж *кому*) чіплятися, в'язатися, в'язуати до когo.

Гавань — гавань (-ни), порт, пристань (-ни).
Гадалка — ворожка.
Гаданье — ворожіння, ворожба, ворожбіцтво.
Гадательный — здогадний, лепешный. **-но** — не нагадати — ворожити. [пэвце. здогадно].
Газ — газ. **Истребление имущества взрывом** -за — піщоня, зніщоня майна через га.
Газета — газета, часопіс (-су). [з'овій вібух.
Газетный — газетний (папір), часопісний; газетярський. **-ное дело** — газетярство. **-ное известие** — газетці, часопісні звісткі. **-ное объявление** — оповіщення (оголошення) в газеті, п.
Галантерей — галантерія. [часопісі.
Галантерейный — галантерейний. [вїдцїво.
Галлюцинация — галюцінація, маря, прївид, маня.
Галлюцинировать — галюцінуваці, маці галюцінацію; марїти, малячіти.
Гарантировать — гарантуваці, убеспечати, безпечіти, забезпечіти. **-ные обязанности** — забезпеченї облігації.
Гарантия — гарантія, забезпечення. за(по)рўка. **-тия правосудия** — запорўка правосудности, безпеченство судоває (ТОК, III, 67) (стар.).
Гарнизон — залґа.
Гавптвахта — гавптвахта (вульг. обґхта).
Гвардия — гвардія.
Генеалогия — генеалогія, родовід (-вїду).
Генеральный — генеральний, загальний, головний. **-ный консул** — генеральний консул. **-ное мезежанье** — генеральне (загальне) мезужанья.
Герб — герб. **Надругательство над государственным** -бом — варўга над державним гербом, зневага до державного герба.
Гербовый — гербовий, штемпелевий. **-вая марка** — гербова марка. **-вая посылка** — гербова посылка, гербова оплата. **-вый сбор** — гербова оплата. **-вый штраф** — гербовий штраф. **Взнос** -вых **сборов** — вносення (подґача) гербовї оплати.
Гибель — загїбель (-лі), загїн, згуба, зніщоння.
Гибельный — згубний, погубний. [руїпа.
Гибкий — гнучкий.
Гибкость — гнучкість (-ости). [пронґсті.
Гибнуть, погибнуть — гнучуд, загїнути, пропадати.
Гипноз — гїпноза.
Гипнозизм — гїпнозїзм (-му).
Гипотеза — гїпoтеза, припущоння, здогад (-ду).
Гиря — гірґа, вага, тигарець (-рці). **Клейменный** -ря — штомельоваша гірґа, шт. вага, шт. тигарець.
Глава — голова, чблo, перед; голова, старший; верх, обґа (да будївлї); розділ (у книжці). **Во** -во — на чолї.

Главарь — прївидця, ватажок, патажко, верховода.
Главенство — зверхність, верховенство, головенство, першенство. [вїсськом.
Главномандующий — головний начальник над главноначальствующий — головний начальник.
Главноуполномоченный — головний уповноважений.
Главноуправляющий — головний управитель.
Главный — головний, старший, шайвїщий. **-ный архив** — головний архїв. **-ный основник** — головний вивуватець, прївидця (АЮЗР, 6, I, III, 87). **-ным образом** — головним чїном, найбільше, найголовнїш.
Глаз — око. **В** -за (говорить) — в вїчі, добче (СФА, VI, 263), до ока (говорїти) (СФА, VI, 231).
Гласить — звучати, казати, говорїти. **Статья закона** -сит — в статті закону сказано, статті закону звучїти.
Гласность — прїлюдність, прївселюдність, явність (-ности). **Предить** -ти — подати до вселюдной відности, розголосїти.
Гласный — прїлюдний, прївселюдний, явний. **-ная буква** — голосївка, голося. **-но** — прїлюдно, явно. **-ное разбирательство** — прїлюдний суд, прїлюдний розґанд справ; гласний (думи).
Глузиться — глумуватися, глузувати з когo, кепкувати, злїщати.
Глушение — глуз, глузи, кепкування, злїщання.
Глупость — дурїсть, пербуха, недоумжуватїсть, прїдуркуватїсть. **Совершение преступлений** по -ти — вчїнення злочїну через прїдуркування.
Глухонемой — глухонїмий. [гїсть.
Глухой — глухий. **-ое место** — глушнїя. **В** -ую, **глубокую ночь** — глїпої бчи.
Гнёт — гнїт, ўтиск, тиск (-ку), гнобїтельство.
Гнусность — пльгавство, гядога, брїдота, мерзота, паскудство. [паскудний.
Гнусный — пльгавий, огїдний, гїдкий, брїдкий.
Говор — говорґа; гомїн, чўтка, поговір (-вору). погодїска, помовґа.
Говорить — говорїти, мовґати, мовляці, промовляці. казати до когo. **-ть в защиту, в пользу чью** — говорїти в оберпї когo. **-ть не прямо, обмякачи** — наздогад казати. **-ть по настояшке** — з чўтки, з наслуху казати. **-ть против себя, противоречить себе** — збывати самогo себе; слово подвїти (СФА, VI, 285). **-ть речь** — промбву казати, промбву держати, промовляці.
Год — рік (р. рўку), год (мн. рокї, зїта).
Г. високосный — високосний, перестўпний рік.
Г. простой — звичайний, прїстий рік. **Г. отчётный** — рахунковий рік, звїдмний, звїтовий;

рік. В позанпроціом -ду — позаторік. В проціом -ду — торік. Третього -да — позаторік. Этого -да изданич — виданні цього року, цього річчя виданні.

Годиться — придаватися, припадати, здатися, годиться, знадобитися. -ся — годиться, слід, пришло, випадіє. Не -ся — не слід, не пристало, не подоба, не випадіє.

Годичний, годової — річний, щорічний, роковий. -ная аренда — річна оренда. оренда на рік. -вой оклад жалованья — платня за рік. -вой отчет — річне звітництво, річний звіт. -ное собрание — рокове зібрання, роковий збір.

Годность — здатність, придатність. [ві збори].

Годный — здатний, придатний, годящий. -ный к употреблению — ужитковий, годящий до вжиття.

Годовщина — роковий рік. [вжиття].

Голод — голод, голоднеца.

Голодовна — голодування.

Голос — гблос. Избирательный, совещательный, решающий -лос — виборчий, дорадчий, вирішальний (ухвалний) гблос. Иметь право -са — мати гблос. По большинству сов — більшістю, перевагою голосів. Решить в один -лос — одностайно ухвалити (постановити).

Голословный — бездотавний, голосливий. -но, без всякого основания — без даніх причини

Голосование — голосування. (УФА, VI, 66).

Голосовать — голосувати.

Гонорар — гонорар, заплага, винагорода.

Гонорарный — гонораровий.

Горизонт — горизонт, боріч, небокруг (-га).

Горизонтальный — горизонтальний, поземний. -ное положение — лежаче становище.

Горло — грло.

Горнозаводский — гірничий. -ная подат — г. річний податок. -ний рабочий — гірник.

Горнозаводство — гірництво.

Горнопромышленник — гірнопромисловець (-ця).

Горнопромышленность — гірництво, гірничя промисловість (-ости).

Горнопромышленный — гірничий, гірничий.

Горнорабочий — гірник (-ка).

Горнослужаший — гірничник (-ка).

Город — місто (ЛР, 44), гброд (ЛР, 102, I, 12, 13). Губернский -род — губернійське місто. Окружной, -род — окружнє місто. Центр -да — середіста.

Городовой, городской — міський (ЛР, 44), городовой. -вое население — міська людність. -ной Совет — Міська Рада («Міськрада»). Член -го Совета — член Міської Ради (Міськради).

Горожанин — городянин, містян (стар.) (ЮГ, I, 35).

Госпиталь — шпиталь.

Госпитальный — шпитальний.

Господин — нап, добродій (сокращенно: п., д.).

Господствовать — панувати над ким, чим, старшинувати, мати владу. [царя].

Господствующий — пануючий (мова), владущий

Гостиница — гостиница (ТОК, III, 58), готель.

Государственный — державний (-ка).

Государственность — державність (-ости).

Государственный — державний. -ный банк — державний банк. -ные бумаги — державні па-

перн. -ная граница — державний кордон. -ные дороги — державні шляхи. -ная измена — державна зрада. -ное имущество — державне майно. -ная казна — державна казна, державний скарб. -ный капитализм — державний капіталізм. -ная монополия — державна монополія. -ные подати — державні податки. -ная польза — державна користь. -ный порядок — державний лад. -ное право — державне право. -но -привоей — державно-правний, -ное предприятие — державне підприємство. -ное преступление — злочин проти держави. -ная самостоятельность — державна самостійність. Сделать -ным — удерживати. -ная служба, должность — державна служба, державна посада. -ное учреждение — державна установа.

Государство — держава.

Государствовед — державознавець (-ця).

Государствоведение — державознавство.

Государь — володар (-ря), державець (-вця), нап.

Готовность — готовість, поготовість. (ПМ, 24), охота, хіт. Быть в -сти — бути наготові. Иметь в -сти — мати наготові. С -стью — залюбки, охоче, з охотою, радо, з дорогою душею.

Готовый — готовий, ладен, радий, радийший, охочий. -ные (наличные) деньги — готівка, готіві гроші. -вый к услугам — готовий на послуги, до послуг.

Грабни — грабіж, грабіжка, грабніок, пограбування. -бн с насильем — гвалтовний грабіж, грабіж з насильством.

Грабитель — грабіжник, (обирло) злірца, дряпніжик, дереу. [біжницьком].

Грабительский — грабіжницький. -сни — по-грабительство — грабування, пограбування, (вымогательство) здірство.

Грабить — грабувати, обдірати.

Гражданин — громадянин (-на).

Гражданин — громадянка.

Гражданский — громадянський, цивільний (ЦСР). -ное ведомство — цивільне відомство. -ная власть — цивільна влада. -ний долг — громадянський обов'язок, громадянська повинність. -ний иск (-ное дело) — цивільний позов. -ний истец — цивільний позовник. -ний ответчик — цивільний відповідач. -ное мужество — громадянська мужність, громадянська відвага. -ное право — цивільне право. -ная смерть — політична смерть. -ное состояние — (громадянська), стан громадянства.

Гражданственность — громадянськість (-ности).

Гражданство — громадянство.

Грамота — грамота, писем, лист; письменність. Верительная -та — вірчий лист. -та отзывная — відкличний лист. -та охранная — охоронний лист. Дарственная -та — дарчий лист. Жалованная -та — надільний лист.

Грамотность — письменність (-ности). [давчий лист].

Грамотный — письменний, грамотний.

Граница — грашіца (АЮЗР, 8, V, 44; КМ), кордон, межа, край, Восстановление -ниц — відбудовляти межи. Выйти из -ниц — перейти край, ступити через край.

Граничить — межувати, граничити (СФА, VI, 220).
-ные знаки — межові знаки, признаки (ЛР, 44).
Гроб — труна, домовина.
Грозить — погрожувати, погрожати, нахвалятися.
Грозный — грозний, страшний.
Громить — громити, розбивати, (*расхищать*)
 плюндрувати, нищити, руйнувати.
Громкий — голосий, (*стар.*) висеслий (АЮЗР,
 6, I, 519). **-ним голосом** — гучним голосом; го-
 лосом висеслим (АЮЗР, 6, I, 367). **-но** — голосно.
Громогласный — вселюдний; голосий, гучний.
Громоздкий — нескладний, непокладний, непа-
 ковний, завальний, громоздкий.
Громоздность — завальність, нескладність, непо-
 кладність, граюзність (-ости).
Грубить — грубийвати, грубийчити. [*неввічливість.*
Грубость — грубийство, грубийство, брутальність;
Грубый — грубийський, грубий. нечестний, незви-
 чайний. **-бое невежество** — темна темнота,
 грубе незнання. **-бое обращение** — грубе,
 нечестне поводження. **-бо** — грубо, нечестно, незви-
 жно. **Груда** — купа, стіс (*р. стосу*), сила (речей). [*чайно.*
Грудной — грудний. **-ная кость** — груднина.
грудница. **-ной ребёнок** — немовлятко, запі-
 зушна дитина. [*жє* — взяти за барки.
Грудь — груди, перса. **Взять за -дь в дра-**
Груз — вантаж, вантаж, вага, тягар (-рї), владь (-ди).
Внеочередной .г. — позачерговий вантаж.
Суда под г. — позичка під застав вантаж.
Хранение -за — переховування вантаж.

Грузить — вантажити (воза, вагоном).
Грузовой — вантажівий, вантажний.
Грузовщик, грузчик — вантажник; тигач.
Грузооборот — вантажообіг. [*вий одправник.*
Грузоотправитель — пересилач вантажу, вантажів-
Грузополучатель — відбірч вантажу, вантажівий
Грузоозяин — власник вантажу. [*здобутник.*
Группа — група, гурт, гурток.
Группировать — групувати, гуртувати.
Группировка — групування, гуртування.
Групповой — груповий, гуртовий. **-вые интере-**
сы — групові (гуртові) інтереси.
Грядущий — майбутній, прийдешній, поточний.
Губерния — губернія.
Губернский — губерніальний, губерський (місто).
Губитель — згубник.
Губительный — згубний. **-но** — згубно.
Губительство — згуба, нищення, зміщення.
Губить — погубити, завапачати, нищити, збавля-
 ти. **-ть время** — маркувати, тратити, завапачати
 час. [*зовий шлях.*
Гумевой — позовий, тигловий. **-вой путь** — во-
Гумом — тиглом, на хурат, на возах.
Гулянье — погуляння, гулянка, гульбище, гуляні.
Гуманность — гуманність, людяність.
Гуманный — гуманний, людяний.
Гумно — тик (*р. току*), гармал; кїуна, стодїла.
Гурт — (*смота*) гурт, згїв (*р. згїбу*). **-том** — гуртом.
Гуртовщик — гуртовик, гуртвник, гуртоправ,
Гурьба — юрба, ватови (-пу) [*згїшник.*

Д

Да — так, еге, атож. **Ни да, ни нет** — ні так, ні
Давы — щоб; на те, щоб. [*сяк, ні те, ні це.*
Давать, дать — давати, дати. **-ть в долг** — на-
 бір давати, боргувати, навїрїти, давати в кре-
 дит. **-ть займы, на подержание** — в
 позїку давати, позичати, позичити. **-ть в об-**
рез — віддавати давати. **-ть возможность** —
 давати спробою на що, уможливити що,
 уможливити. **-ть вынужденное показание** —
 давати приневдлене зізнаші, поневїлі зізнати
 (АЮЗР, 6, I, 89). **-ть делу другой оборот** —
 повернути справу на ішше. **-ть знать** — дати,
 давати знати, сповїстити, сповїщати. дати, да-
 вати до відома, відомо чинити. **-ть клятву** —
 записягатися, записягтися. **-ть на слово** —
 на віру давати, дати. **-ть наставление** —
 давати, дати науку кому, напучувати кого. **-ть**
натурой — давати в натурї. пїтурую. **-ть**
наилучшее употребление — на найліпший
 позиток обернути. **-ть обязательство** — зо-
 бов'язати (АЮЗР, 6, I, 157). **-ть объясне-**
ние — давати пояснїши. **-ть отступного** —
 відчїпного дати. **-ть отчет** — подавати зпї-
 дїлення про що, звіт про що, здавати, здати
 справу а чою, здавати, здати разупок з чою.
-ть очную ставку — стївнати (звїдити) на

очі когю з ким. **-ть письменное обязатель-**
ство — підписатися, зобов'язатися на письмі.
-ть показание — складати свїдцтво, зізна-
 вати, свїдчити, висвїдчити (СФА, VI, 212), да-
 вати, дати вїкази. **-ть понятие** — дати на
 рїзум, на дїсад, на збїгад. **-ть послабле-**
ние — попускати, полїгшувати. **-ть приданое** —
 давати побат (прїдане) кому, носатувати когю,
 вїпосажити (ЛОМ, 120). **-ть приказ** — давати
 дати вїказ, накізувати, наказати. **-ть проти-**
воречивое показание — складати протирї-
 чїве свїдцтво, слово подвїтти (СФА, VI, 255).
-ть ручательство — покладати порїку, ру-
 чїтися. **-ть сближаемые показания** — плї-
 таво свїдчити, пїтати, плїтати (СФА, VI, 293).
-ть сведения — дати відомості. **-ть совет** —
 давати, дати порїду, порадити. **-ть справку** —
 давати, дати довідку, керувати, показувати.
-ть ход делу — давати справї хїд, посувати,
 посїдути справу, зрїшувати, зрїшити справу. **-ть**
заключение по делу — дати висновку з справї.
Давить — давити, чавїти, тїснуги, тїгити.
Давно — стїеж, тїснїта, пїговї.
Давление — тїеж, тїснїщення, тїгїтї. **Оказы-**
вать -ние — робити, чинити пїгїтї, пїлїр (-пїру)

Давнопрошедший — давноминулий, позаколішній, позадавній.

Давність — давність (-ости), задавнення, давність.

За -ністю — через задавнення, через давність. **-ність исковая** — задавнення позову, позовна давність (СФА, VI, 456). **-ність погасительная** — касуальна давність, -не задавнення. **Покрывается -ністю** — задавнитися. **-ність приобретательная** — набувна давність.

Давностный — давнісний, задвнешній. **-ное ограничение** — задавнене володішя, заповідження. **-ный срок** — давнісний строк, д. термін.

Дальний — далекій. **-нейший** — дальший. **-ние родственники** — далекі родичі; рідняк, криваки, дальні криві.

Дальновидность — далекоглядність, далекосягність (зору); далекозорість; обачність, прозорість.

Дальновидный — далекоглядний, далекосягний, далекосяжний (зором); обачний, прозорий.

Дальнозоркий — далекозорпий.

Дальнозоркость — далекозорість (-сти).

Дальность — далечність (-и), далекість. **За -ністю расстояния** — через велику далечність, бо дамба — дамба, гыть (-ти), грёбля. [деко.]

Данные (дела) — дані, здобутки. **-ная крепость** — дана (запис) про набутті верховного дань — данний, дань (-ни).

Дар — дар, дарунок, подарунок (СФА, VI, 400), даровизна (СФА, VI, 370).

Дарение — дарування, подарування. **-ние между супругами, при жизни на случай смерти** — дарування між подружжям, меж живими, на випадок смерті. **-ние условное** — умовне дарування.

Даритель — даривник, даруватель (ЧСР), надавець.

Дарительница — даривниця, дарувателька, надавниця.

Дарить — дарувати. **-ный** — дарований (річ).

Дарование — дар, талант, хист, кебета, дотепність.

Даровать — дарувати, обдарувати. **-ть жизнь, помиловать** — дарувати життям, душею, горлом (ЛЗ, IX; АЮЗР, 6, I, 159). **-ть прощение** — помилувати.

Даровой — дарований, даровий, беззалапний.

Даровизна — даровизна, даровишна. **На -щину** — на дуриачку, дуриичками.

Даром — дурно, жарно, беззалапно, за спасібі, за так грошей, даремно. **-ром что** — дармі що, хоч.

Даровенный — дарчий, дарованийпий. **-ная запись** — дарчий, даровизний запис, даровизний, обдарований лист (АЮЗР, 8, V, 51).

Дата — дата (коли написано умову).

Датировать — датувати.

Дача (место отдыха за городом) — дача, літняк; хутор. **-ча лесная** — лісна дача. **-ча общесоюзная** — спільна дача. **-ча казаный** — спітчення, подача зізнань.

Дачевладелец — дачовласник.

Дачник — дачник.

Двадцать — двадцять.

Двадцать — двадцять.

Дверь — двері (-рей). **Взлом (-рей)** — полом дверей.

При закр. -рях — за зачищеними дверима. **Зиседание при закр. -рях** — воприлюдие засідання. **Зас. при откр. -рях** — прилюдие засід.

Двигатель — двигун, двигач (-ча).

Двигать — двигати, двигнути, рушати, рунити, посувати, посувати.

Движение — рух; идрух; мах; (посування справ); кружіння, колування (коліс, кривів); біг (тіл небесних); порив (душі); поступ (вперед), (службовий) хід. **Дать делу -ние** — дати хід справі; посувати, зрушити справу. **-ние дела** — рух справи; посування справи. **Рефлекторное (невольное) -ние** — відрух. **Оставить без -ния до представления** — лишити (в покої), аж доки буде подано. **Дать прошение дальнейшего -ние** — вадати прохання дальшого ходу, прохання пустити далі. **-ние по службе** — хід службовий. **Приводит, привести в -ние** — зрушати, зрушити, пустити (жашпун). **Сведения о -нии дел** — відомості, звіт, спис про рух справ. **Служба -ния** — відділ (служба) руху. [рухове добр.]

Движимость — рухомість (-ости), рухоме майно.

Движимый — рухомий, рухмі (речі) (АЮЗР, 6, I, 352), зрушений (ненавистю). **-ное имущество** — рухоме добр., рухоме майно, рухомість.

Двоебразие — другий шлюбі; двоєженство, двоєжен-

Двоемонец — двужон, двоєженець (-ця). [істі.]

Двойни — двійнята, близнята, близюккі.

Двойной — подвійний, двійчастий. **-ное обеспечение** — подвійне забезпечення. **-ное поручительство** — подвійна порука. **-ное страхование** — подвійне страхування.

Двойственность — двоїстість, подвійність (-ости).

Двойственный — двоїстий, подвійний, двійний.

Двор — двір; подвір'я, двірще. **Взять зятя во д.** — у прийми взяти. **Гостинный д.** — купецький дім. **Задний д., чёрный** — задвірок. **Заезжий д.** — заїзд. **Лесной д.** — дров'яний склад, лісна (-бі). **Монетный д.** — монетний двір, монетарія. **Постояный д.** — заїзд. **Скотный д.** — обра, загін (-гону), загорода, кошара (на візці).

Дворец — палац (палати). **-рец труда** — палац

Дворник — двірник (-ка). [ірані (палата праці).

Дворничья — двірничка.

Дворничиха — двірничка.

Дворовый — двірський, домбаний. **-вое место** — двірще, подвір'я. **-вая прислуга** — двораки, челядь (-ди).

Дворянин — дворянин, пан, шляхтич. [шляхетчина.

Дворянство — дворянство, паство, шляхетство.

Двоуродный (брат, сестра) — брат, сестри у-перших, у-первих (ІР, 44), стрійний брат, сестра, двоїрідний. [зукваство.]

Двуличность — дволичність, двоєдушність (-ости);

Двуличный — дволичний, двоєдушний; лукавий.

Двуумищница — двоумищниця. [нешірий (про люд.).

Двуснатный — двоєсідний, двоєхлїтний (дах).

Двусмысленность — двоєзначність (-ности).

Двусмысленный — двоєзначний. **-но** — двоєзначно, іздвоє. **Говорить -но** — говорити (балзакати) двоєзначно, іздвоє казати.

Двустепенный — двоєступенівий (вїбори).

Двусторонний — (акт, зобов'язання) двообчїний, обобітний (СФА VI, 488; АЮЗР, 6, I, 85), обостороний.

Дебатировать — переводити дискусію над чим. дебатувати щось, обговорювати (щось).
Дебаты — дебати. дискусія, обговорювання.
Дебет — дебет (-ту).
Дебетовать — дебетувати.
Дебитор — дебітор, должник, винуватець.
Дебош — бешкет, гармідер. **Учинить бош** (дебеширить) — бешкет справляти, справити, робити, бешкетувати.
Дебошир — бешкетник, гармідерник.
Дебоширство — бешкет (-ту), бешкетування.
Деваться — подітися (ДР, 44), дітися.
Деввер — дивер (чоловіків брат).
Девиз — гасло, девіз.
Девича, девушка — дівчина.
Девичья — дівчачка, дівчя, дівчятко.
Девственница — діва, чиста дівчина, незаймана, правича, правичка.
Девственность, девство — дівочий стан, дівочтво (СФА, VI, 231), дівчність (-ости), дівування, вінець, вінок, папіство **Лишить -ности** — півця зрівати, позбавити папіства (дівочтва), розв'язати вінок, справичити. **Потерять -ность** — згубити вінок (папіство), дівочтво страляти (СФА, VI, 232).
Девственный — дівочий, цілічний, непочатий, незайманий. **ная лева** — дівоца цілнн, дівоца півца, болюва. [лець (-ильця)].
Дегенерат — дегенерат, впрожженець, звиродн.
Дегенерация — дегенерація, виродження.
Дед — дід (батьків, матеріни батько).
Дедовщина — дідиана (СФА, VI, 467), дідищина.
Дееспособность — діездатність, здатність до правної дії. **ная по.мая, ограниченная** — здатність до правної дії півна, обмежена.
Дееспособный — діездатний, здатний до правної дії.
Демурить — чергувати, чергуватися, дивувати, вартувати, стояти на стійці.
Демурный — черговий, вартопий. **-ный сотрудник** — черговий співробітник.
Демурство — чергі, стійка, вартування. **Мойство** — я чергую, я вартую.
Дезертир — дезертир (БМ), втікач, збіг (АЮЗР).
Дезертировать — дезертувати, втікати. [6, I, 36].
Дезертирство — дезертирство, втікання. **-ство трудовое** — трудове дезертирство, ухцляння.
Дезорганизация — дезорганізація. [від праці].
Дезорганизовать — дезорганізувати.
Действие — дія, вчинок; наслідок; чинність, діяння. **Вести в -вие** — надати сили, надати чинності. **Военные -вие** — військові дії. **-вие договора** — сила контракту, чинність умови, договору. **Иметь -вие** — мати силу, чинність. **Круг -вие** — ділокріг. **Обратное -вие закона** — зворотна сила закону (на минулий час). **Оскорбит -вием** — зневажити вчинком. **Подводит под -вие закона** — підводити під чинність закону, піддавати щось силі закону. **Преступное -вие** — злочинна дія, злочин. **Приводит в -вие** — (механізм) пустити (вхід). **Приходит, произошло -вие** — діється, діялося. **-вие юридическое** — юридична дія; правна сила, правне закінчення.

Действительность — дійсність, справжність, правдивість, певність, важність (-ости). **В -ности** — справді, насправду. **-ность обязательная** — важність (сила) зобов'язання.
Действительный — дійсний, справжній, правдивий, певний, важний (ЧПСР), істотний (СФА VI, 96, 112).
Быть -ным — мати силу, бути важним. **-ное владение** — дійсне володіння. **Перестать быть -ным** — втратити силу, важність, позбутися сили, важности. **-ное пользование** — дійсне користування. **Сделать -ным** — уважнити, надати сили, зробити дійсним. **-ная служба** — дійсна служба.
Действовать — діяти, чинити. **мати силу** (на во-го). **-ать в качестве истца** — виступати козовником. **-ать в качестве ответчика** — виступати відповідачем. **-ать против закона** — переступати закон, чинити проти закону. **-щий** — діловий. **-щая армия** — ділова армія. **-щее законо-** **ательство** — чинне (діюче) законодавство. **-щие законы, постановления** — чинні (діючі) закони, постанови. **-щее лицо (виновник)** — ділова особа, дієць, дієця (СФА, VI, 212).
Денябрь — грудень (-дня).
Декларация — декларація, проголошення (прав), оголошення, заява, об'ява.
Декрет — декрет, вказ; закон (про щось).
Декретировать — декретувати, наказувати.
Делать — робити, чинити, кутити (лізо), виворити. **-ать возможным** — уможличувати, уможливити. **-ать вред** — шкоду робити, чинити, шкодити, заподіювати шкоду. **-ать обдеск-** **трусити** (СФА, VI, 150), **трусити** когось, **трасти** (СФА, VI, 459), **трус** робити у когось. **-ать по своему** — чинити по-своєму, своїм робом ходити. **-ать по своему, усмотрению** — на власну волю робити, по своїй уподобі. **-ать предложенье** — робити вшеєння, пропозицію, подавати, надіти щось. **-ать по чьему приказу** — робити, чинити за чийм наказом, з чийого наказу.
Делегат, -на — делегат, -ка, посол, відпоручник (-ка).
Делегация — делегація.
Делегировать — делегувати.
Делёж — діляб, поділ, розділ, наювання, ділення.
Деление — поділ (-ту), ділення.
Делёц — діловик, ділок (р. ділока).
Делимость — подільність. **-мость обязательная** — подільність зобов'язання.
Делимый — подільний (-льне зобов'язання).
Делить — діляти, поділяти, наювати (СФА, VI, 421). **-ть на двое** — двіти. **-ть на троё** — тріти.
Дело — справа (АЮЗР, 6, I, 391; ДР, 44), діло, річ, праця, робота, вчинок. **-ло административное** — адміністративна справа. **Возбудить, затеять -ло** — почати, розпочати справу, півзов, піти у півзов. **В самом -ле** — справді. **В чём -ло** — у чім річ, про що річ. **Выиграть -ло** — виграти справу. **Естественное -ло** — звичайна, світова річ. **Затруднительное -ло** — хорочлива річ, справа, діло. **Иметь с кем -ло** — мати справу з ким, мати діло до когось. **Иметь -ло исковое** — позиватися,

матн річ з ким. -ло о краже — справа про крадіж, справа злодійська (УФЛ, VI, 41). -ло об *убитках*—справа про втрітки. -ло *общее*—спільна справа, спільна праця. -ло *охранительного порядка*—справа охорончого (охорончого) порядку. *Прійти по -лу*—прийти за ділом. *По своему -лу*—у своїй справі, за своєю потребою. *Отложить -ло*—відкласти справу. *Прекратить -ло*—закрити справу, ужити справу. *Приостановить -ло*—припинити справу. *Приниматься за -ло*—до справи, до роботи, до праці ставати, братися. -ло *решено*—вирішено, розв'язано справу. -ло *спешное*—погійна справа. *Сущность -ла*—суть справи, істота справи. -ло *тяжебное*—справа позовна, справа сугіжна (КМ).

Деловодство — діловодство.

Деловитость — діловитість (-ости).

Деловитый — діловитий, діловий.

Деловой — діловий.

Делопродователь — діловод (-да).

Делопродводство — діловодство.

Дельный —путний, здатний, путящий, діловий, ходячий, годящий -но—до-діла, до-речи, до-

Делянка — ділянка, ділячка. [ладу].

Демаркационный — демаркаційний (лінія).

Демобілізація — демобілізація, демобілізування.

Демобілізувати — демобілізувати, здемобілізувати. **Демобілізуемий**—демобілізований. **Демобілізований** — демобілізований.

Демократ — демократ. [вашия.

Демократизация — демократизація, демократизу-

Демократизировать — демократизувати, демократизувати. [демократично.

Демократический — демократичний (лад). -ски —

Демократия — демократія, народоправство

Демонстративный — демонстративний, показаний, показний. -ное *оставление зала заседаний* — демонстративне залишення засідання. -но — демонстративно. [ваніе] демонстрування.

Демонстрация — демонстрація, (демонстриро-

Деморализация — деморалізація; розбещення.

Деморализовать — деморалізувати; розбещити.

Денационализация — денационалізація, денационалізування. [ціоналізувати.

Денационализировать — денационалізувати, з(ена-

Денежный — грошовий, грошований (людина). -ная *биржа* — грошова біржа. -ное *взыскание* — грошова кара (як штраф), справляння грошей, правля. -ный *вопрос* — грошова справа. -ный *заём* — грошова позика. -ные *затруднения* — грошова скрута, грошові труднощі. -ный *знак* — грошовий знак. -ные *издержки* — грошові видатки. -ное *обращение* — обіг грошей. -ный *переход* — грошовий переказ. *Подделка -ных знаков* — фальшування (підблення) грошових знаків. -ная *помощь, пособие* — допомога грошми, грошові допомога. -ный *сбор* — збирання грошей. -ная *стоимость* — грошова вартість. -ный *штраф* — грошова кара, штраф, пеня.

День — день, днина. **Грационные дни** — граційні, пільгові дні. **Каждый д.** —щодня, кожен день, повсякдень. **Неприсутственный д.** —

неурядовий (неприсутній) день. **д. отдыха** — день відпочинку. **д. платёжа** — день виплати, день платіжу, платіжний день. **Присутственный д.** — урядовий (присутній) день. **Рабочий д.** — робочий, робітний день.

д. слушания дела — день слухання справи.

Денежи — грошенята. **Дзёммищи** — грошві (ж. р.).

Деньги — гроші. **Без -нег** — без грошей, за так грошей, дурно, дармо, безплатно. **Бумажные -ги** — паперові гроші. **Вносить -ги в банк** — внести гроші до банку, класти гроші в банк. **Выдавать -ги кому** — видавати, виплічувати гроші кому. **Давать -ги взаимы** — позичати, визичати гроші кому. **За -ги** — за гроші, заплачено. **Заработные -ги** — зароблені гроші, заробіток, зарібок. **Иметь чьи -ги (на проценты)** — держати чий гроші (на рости). **Командировочные -ги** — подорожні гроші. **Копить, скопить -ги** — зби-вати, збїти гроші **Лишние -ги** — зайві гроші, лежані гроші. **Мелкие -ги** — дрібні гроші, дрібняки. **Наличные -ги** — готівка, готівки, готіві гроші. **Общественные -ги** — громадські гроші. **Почитающиеся -ги (следующая сумма)** — належні гроші, належність (-ости). **Прогонные -ги** — проїзні гроші. **Промотать -ги** — перевести, згадувати гроші. **Публикационные -ги** — оповісті гроші, гроші за оповіщення. **Собрать -ги (чтобы приобрести что)** — збїтись на гроші, спрохотїтись на гроші. **Сорить -гами** — сипати, гатїти грошми. **Соловые -ги** — харчові гроші, страванє. **Суточные -ги** — добові гроші. **Употребить -ги на что** — обертати, обернути, повертати, повернути гроші на що.

Департамент — департамент (-ту).

Депеша — депеша, телеграма.

Депозит — депозит (-ту). **Вносить в -зит** — по-

класти в депозит, депозувати.

Депозитный — депозитовий, депозитний.

Депутат — депутат, посєл.

Депутатский — депутатський, посольський.

Депутация — депутатія.

Деревянный — сільський.

Деревня — село; слобідка, хутір (-ора).

Дерево — дерево, (соб.) дерев (ЮГ. I, 15); (на-

дерезанное) деревина (ж. р.). **Повреждение -вьев** — пошкодження, псування дерева.

Держава — держава.

Державность — державність (-ости).

Державный — державний; владичий (стар.).

Держатель — держалець (майна), держалець (вє-

кселя), той, що має вєкселя на кого.

Дермат — держати, носїдати (масток), тримати.

-ть в *заключении* — тримати в замкїненї, у замкнїтї. -ть в *тмнати* — начїтати. -ть в *тайне* — таїти. -ть на *уме* — мати на думї.

-ть на *привлечение* — простувати, прямувати до чого. -ть *ответ, отвечать* — давати одповїдь (ЛР, 44). -ть *п ири* — у заставу йти, піти, битися об заклад, заставлятись. -ть *себя* — поводитися. -ть *слово* — дотримувати

слова. -ть *совет* — раду радити, раду радувати.
 -ть *сторону чью* — тити руч за ким. -ть
счёт — хати під рахунком, під ліком.
 Держний — зухвалий, зухвалний, грубийняський.
 -ний *на руку* — битливий.
 Держость — зухвалість, зухвалство, грубийняство.
 Десант — десанта (висадка війська на суходол).
 Деспот — деспот, душман (-на).
 Деспотизм — деспотизм (-му).
 Деспотический — деспотичий. -ски — деспотич-
 но. -ное *правление* — деспотичний уряд, -не
 правління. -ное *государство* — деспотія.
 Десятина — десятина.
 Десятник — десятник. *Быть* -ном — десятинику.
 Деталь — деталь (-лю), подробиця, дрібниця. [ватн].
 Детородный — дитордний. -ные *органы* — при-
 родження (чоловіче й жіноче).
 Детоубийство — дітогубство.
 Детский — дитячий, дитинячий, дитиний. -ний
возраст — дитячий вік. -ная *преступ-*
ность — дитяча злочинність. -ние *ясли* —
 охоронка, дитячий захисток. -ний *приют* —
 дитячий притулок, дитячий дім.
 Детство — дитинство, дитячі літа. *Впасть в*
во — здитинитися, здитиніти. *С* -ва — змалку,
 з дитинства (СФА VI, 154).
 Дефект — дефект; хіба, вада; (психічне)забурення.
 Дефективный — дефективний.
 Дефицит — дефіцит, недобір (-буру), недостача.
 Децентрализация — децентралізація, децентралі-
 зування.
 Децентрализовать — централізувати, децент-
 ралізувати.
 Дешеветь — дешевшати. [ралізувати].
 Дешевизна — дешевизна, дешевія, дешевість (-остя).
 Дешёвый — дешевий. [(АЮЗР, 6, 1, 40)].
 Деяние — дія, діяння, у[в]ічїнок (ЛР, 44); виступок,
 діятель — діяч.
 Деятельность — діяльність (-остя).
 Деятельный — діяльний. [впоберек, в прогін].
 Диаметр — діаметр, поперечник, прогін. *В* -ре—
 Дивиденд — дивіденд, (мн. ч. дивіденди *и* диві-
 денда). (ср. р.) пайка; пайова частка; пайовий
 прибуток. [відендані папери].
 Дивидендный — дивідендний. -ные *бумаги* — ди-
 видний — дикпй. -ное *животное* — звірина, дік-
 пий звір. *Вознаграждение за убыток,*
причинённый -ним *животным* — вина-
 горда за шкоду, що зробила її звірина.
 Диктатура — диктатура (пролетаріату).
 Диктовать — диктувати, проказувати.
 Дилемма — дилема.
 Дилетант — дилетант (той, що любить якусь
 науку, мистецтво, але не дуже знається на ній,
 не фахівець). [ділка з діліжівств].
 Диллиманс — діліжівс. *Кража из* -сов — кра-
 динамиа — дилліманс. -ческий — динамічний.
 Динамит — динаміт. -ный — динамітовий.
 Династия — династія. -ческий — династичний.
 Диплом — диплом (-му).
 Дипломат — дипломат.
 Дипломатический — дипломатичний. -ские *сно-*
шения — дипломатичні зв'язки.
 Дипломатия — дипломатія.

Дипломировать — дипломувати. -ванный — дипло-
 Дипломный — дипломний, дипломовий. [жобаний].
 Директив — директива, наказка.
 Директор — директор. -тор *банка* — директор
 Дирекция — дирекція (підприємства). [банку].
 Дисконт — дисконт, дисконто (відліч чи оплата
 векселя перед строком, причому відлічується
 уможвлені проценти).
 Дисконтёр — дисконтёр (векселив).
 Дисконтировать — дисконтувати.
 Дисконтный — дисконтний. [взенпя].
 Дискредитирование — дискредитування, знесла-
 Дискредитировать — дискредитувати; знеслапати.
 Дискуссия — дискусія.
 Дискутировать — дискутувати. [учасників].
 Диспаш — диспаша (поділ утрат од аварії па всіх
 Диспашёр — диспашёр (той, що переводить ди-
 спашу). [ня, змагіння].
 Диспут — диспут *и* диспута (ж. р.), сперечів-
 Диспутировать — диспутувати, сперечатися, зма-
 Дисциплина — дисципліна, квірність. [гатиця].
 Дисциплинарный — дисциплінарний. -ное *зы-*
сканье — дисциплінарна квіра. -ная *власть* —
 дисциплінарна влада. -ное *производство* —
 дисциплінарна справа. -ный *суд* — дисциплі-
 нарний суд.
 Дитя — дитина, дити. -тя, *ещё не говорящее* —
 помовля, немовлятко. -ты *брачное* — шлюбна
 дитина. -тя *внебрачное* — нешлюбна дитина.
 -тя *родившееся после смерти отца* —
 посьмертна дитина. -тя *узаконенное* — взакі-
 чена, управнена дитина. *Дети* — діти. *Бес-*
призорные -ти — безпритульні (беззорні)
 діти. *Брошенные* -ти — покинуті, облішені
 діти, покидьки. *Подброшенные* -ти — під-
 кидьки, підкидчата, підкинені діти. *Сводные*
 -ти — зведенята, приведенки.
 Диффаматор — диффаматор (-ра).
 Диффамация — диффамція.
 Дифференциальный — диференційльний (тариф).
 Дифференциация — диференціяція.
 Дичь — дичина (вадто про птіцю), звіриня. *Охо-*
та не на ту породу -чи — подювання не
 на ту дичину. *Нести пороть* д. — верзти
 нісенцітниця. [-ною — завдбвжкі].
 Длина — довжина, довгість. *В* -ну — вдовж (ЧСР).
 Длительность — довготривалість, протяжність, за-
 гаїяність, забаряність. [загаїлий, забарний].
 Длительный — довготривалий, протяжний, дльвий.
 Длить — дліти, довжити, тягті, точіти. -ся — тя-
 тіся, точітися, тривати, барітися. *Длящийся* —
 тривалий. -щегося *преступление* — тривале
 злочинство, тривалий злочин.
 Дневальный — черговий, стійчик.
 Дневна — дльовання.
 Дневные — щоденник, денник.
 Дневной — денний.
 Дно — дно, деще, дніще. [бавка, додча].
 Добавка, добавление — додток, придток, до-
 Добавлять — додавати, докладати (СФА, VI, 10).
 Добавочный — додатковий. -ные *доказатель-*
ства — додаткові доводи. -ная *ценность* —
 додаткова вартість, надвартість (-остя).

Добиваться, добиться — доходити, дійти, досягнути, досягнути, досягнути. -ся *своего права*, — доходити свого права. [шлюбні діти; жирові діти].
Добрачный — передшлюбний. -ные *дети* — переддобрі — добрі, майже, худоба, збіжжя. [ровдонець].
Доброволец — охочий, самоохочий, охотник. доб-
Добровольный — добровільний, dobroхотний (КМ), охочий. -но — добровільно, dobroхотно, dobroхотъ (КМ), *сохотить*, по своїй волі, з доброї волі. -ное *соглашение* — добровільна згода.
Добродетель — dobroчестність, dobroвдальність, dobroчинність, dobroчинність, честота, (полюс.) цнота. *ДКМ* -ли — dobroччи.
Добродетельный — dobroчестний, dobroвдальний, dobroчинний, честотливий, (полюс.) цнотливий. -но — dobroччино, (полюс.) цнотливо.
Доброжелатель — dobroзичливец, прихильник.
Доброжелательность — dobroзичливість, прихильня.
Доброжелательный — dobroзичливий, прихильний.
Доброначественность — dobroчність, dobroприкметність, dobroчність. [прикметний, добрий].
Доброначественный — dobroчнний (матерія), dobro-
Добронравие — добрі цноти, моральність, честотність (-ости).
Добросовестность — совісність, dobroсовісність, сумлінність, dobroсумлінність. -ность *владения* — (добро)совісність (добро)сумлінність) володіння.
Добросовестный — совісний, dobroсовісний, сумлінний, dobroсумлінний. -но — совісно, dobroсовісно, сумлінно, dobroсумлінно. -ное *владение* — (добро)совісність володіння. -ное *заблуждение* — (добро)совісна помилка. -ное *обвинение* — (добро)совісність щире обвинувачення.
Доброта — dobroість (-ости).
Доброта — dobroтість (матерія).
Доброхотный — dobroхотний. **Доброхотный даятель** — dobroхотний давець. [ня, здобуття].
Добывание — добування, добуття (сов.), здобування.
Добывать, добыть — добувати, добутти, здобувати, добутти, набувати, набутти, видобути; діставати, дістати, дібати, припадати. -вать *оружием* — збрвою, збройною силою діставати, здобувати.
Добывающий — добувальний, видобутий. -ая *промышленность* — сировина (добувальна) промисловість.
Добыча — здобич (ж. р.) (військ.ва, морськ.ва).
Доставшийся в чужу — здобичний.
Добычки — здобички.
Доверенность — довірність, уповноваження; вірчий лист; доручення. **Получить деньги по доверности** — отримувати гроші за дорученням, за довірністю. **Засвидетельствование доверности** — посвідчення (засвідчення) довірності. **Исполнение доверности — виконання довірності. **Недействительность доверности** — недійсність, неважність довірності. **Общая доверность** — (на все) загальна, спільна довірність (декільком особам). **Ограниченная доверность** — обмежена довірність. **Полная доверность** — повна, необмежена довірність. **Право давать доверность** — право видавати довірність. -ность *с правом передоверия* — довірність з правом передовірності, з правом дальшої довірності. **Пра-****

во совершать доверность — право складати довірність. **Прекращение доверности** — скінчення (перестан) довірності. **Сила доверности** — сила довірності. **Срочная доверность** — довірність на певний строк, термін. **Судебная доверность** — судова довірність. **Уничтожение доверности** — скасування (зніссяня) довірності (уповноваження).
Доверенный — довірний, повірений. уповноважений. -ное *лицо* — вірник, вірники, повірник, повірники.
Доверие — віра, довір'я (ср. р.), довіра (ж. р.). **Войти в доверие** — припадати віру; приперітати до себе віру. **Достойный доверия** — віри гідний, вірогідний. **Злоупотреблять доверием** — надужувати віри. **Лишить доверия** — позбавити віри. **Лишиться доверия** — зневіритися у когось. **Оказывать доверие кому** — вирити когось, здаватися на когось.
Доверитель — віродавець (-ица), (до)віритель.
Доверительница — віродавиця, (до)вірителька.
Доверительный — вірчий. -ная *напис* — вірчий напис. -ное *письмо* — вірчий лист.
Доверчивость — довірливість, ішовірність.
Доверчивый — довірливий, ішовірний.
Довершить — довершувати, довершити, докінчити, довести до кінця, до краю.
Доверять — вирити, мити (вирити) віру, діямати віри. -ся — покладатися, спускатися, здаватися (на когось), звертатися на когось.
Довзисывать — доправляти, доправляти.
Довод — довід, доказ, аргумент.
Доводить, довести — доводити, довести, допроваджувати, допровадити; призводити, призвести. -дуть *до гибели* — до згуби довести, допровадити. -дуть *до общего сведения* — подавати, подати до загального (асудюючого) відома. -дуть *до разорения* — до руйни довести, (стар.) збити зо стану. -ся — доводитися, припадати, траплятися. [ий].
Довоенный — передвоєнний, перед війною, до війни.
Довольный — задоволений, радіий. -но — досить, доволі, годі, буде.
Довольствие — постачання, харчування, спожив.
Путевое -ие — подорожні видатки.
Довольствование — постачання, харчування.
Довольствоваться — постачати, харчувати. -ся — доволіятися, задоволюватися.
Догадка — догад, здогад, догадка, домісел.
Догадываться, догадаться — догадуватися, догадатися, доміслюватися, доміслитися.
Доγμα — догма (права).
Договаривать, договорить — добавувати, доказати, доловити, доловити, вичити (скінчити) хвів; годити, погодити, єдпати, посидіти, договорити, порадити. -ся — добавлюватися, добавлюватися (до чого), годитися, погодитися, єдпатися, посидітися, уговоритися, договоритися. -щиеся *стороны* — договірні сторони, контрагенти.
Договор — договір (КМ), контракт, умова (КМ), угода; трактат (міжнародний). **Безгласность** -ра — неважність умови. **Бессрочный** -вор — безтермінова умова. -вор *в пользу третьего лица* — умова на користь третій особі. **Заключо-**

чатъ, -читъ -вор — складати (скласти) умову, договір, взяти контракт. **Кваліфікація -ра** — кваліфікування, іменування договору. **Милый -вор** — вигадана умова. **Нарушить -вор** — зламати, пірвати умову, договір, контракт. **Обеспечение -ра** — забезпечення умови. **-вор о приданом** — посаговий зяме (ЧСР). **Отмена -ра** — скасування умови. **Отсрочка -ра** — відстрочка умови. **Предварительный -вор** — передумова, попередня умова. **Прекращение -ра** — скасування, перестан (чищення) умови. **Притворный (обманный) -вор** — облудна умова. **Противозаконный -вор** — протизаконна умова. **Расторгнуть -вор** — розірвати, скасувати умову, договір, контракт, відкинутися. **Сила -ра** — сила умови. **Словесный, письменный -вор** — листівша, писемша, па шеські умова, листовий договір, контракт. **Устный -вор** — усна, слівша, на словах умова, усний договір, контракт. **Сущность -ра** — суть умови. **Солидарный -вор** — солідарна, неподільна умова. **Толкование -ра** — тлумачення договору. **Условия -ра** — пункти (пакти) договору.

Договорный — договірний, умов(ле)ний, що-до умови, **Дозволение** — дозвіл (-вуду). [контрактівний.]

Дозволятельный — допустимий, дозволячий, вільний, дозвільний (**разрешительный**). -ная **запись на право** — запис про дозвіл зробити що-небудь. [(ша) що.]

Дозволять, дозволить — дозволити, дозволити **Дознание** — дізнання (КМ), вивідування, довідування, довід (АЮЗР, 6, 1, 256), розвідування; дізнавання. **Прекратить -ние** — сшияти дізнання. **Приостановить -ние** — припинити дізнання. **Произвести -ние** — вчинити дізнання. -ние **через окольных людей** — дізнавання, дознавання через околичних людей.

Дознавать, дознать — дізнати. -ся — дізнатися. довідати (ЛР, 14), довідати (ЛР, 44), розвідатися. **В случае -ной на суде виновности подсудимых** — коли доведено на суді вину

Дозор — обхід, об'їзд, чіта, дбір. [підсудних.]

Дозорный — дозорець (-рця).

Доискиваться — доискиваться — дошукуватися, добідати чого, дошукатися, дійти чого (ЛР, 44).

Доказанность — доведеність, доведена. [шість.]

Доказательность — доказаність, доказаність, довід. **Доказательный** — довід(лив)ий, доказаний, доказовий. -но — довідливо, довідно, подвідно (СФА, VI, 224), доказно. -ное **значение** — довідна, доказна сила.

Доказательство — довід (КМ); довод (КМ, ЧСР. СФА, VI, 1), доказ, ознака. **Без приведеня -тельств** — не зложивши, не павівши доводів; не довівши. -ство **вещественное** — речові докази, речові знакі. -ство **дополнительное** — додатковий довід, доказ. -ство **косвенное** — посередній довід, пос. доказ. **Неопровержимое -ство** — незламний, незбитий довід, доказ. **Осмотр вещественных -тельств** — бгляд речових доказів. **Оценка -тельств** — оцінка доводів, доказів. **Письменное -ство** — листовий, писаний довід, доказ. **Проверка -тельств** — перевірка доводів, доказів. **Представление**

-ство — подавання, подання доводів, доказів. **Привести -ство** — навести, зложити (подати) довід, доказ. **Приводить, представлять, предъявлять -ства** — подавати, виставляти доводи, докази. -ство **противного** — доведення супротивного. **Прямое -ство** — безпосередній, прямиий довід, доказ. **Служить -ством** — доводом, доказом бути, доводити.

Доказуемость — доведимість, доводженість. **Доказывание** — доводження, підшарання доводами, доказування.

Доказывать, доказать — доводити, довести (СФА, VI, 66), наводити довід; пересвідчувати, пересвідчити, виводити, вивести (право), доказувати. -ся — доводитися (СФА, VI, 251). -занный — доведений, доказаний (ЛР, 44). -зуемый — доведимий, доводжений.

Доказчик — доказник, доводець; викладач, винайик.

Доклад — доповідь (-види), доклад (-ду), реферат. **-лад дела** — доклад справи. **-лад отчетный** — звітмлення, звітмвна доповідь. -ная **записка** — доповідна, докладна записка, подання.

Докладчик — доповідач, докладчик, референт; звітодавець (-види).

Докладывать, докласть, доложить — доповідати, доповідати, докладати, докладати, повідомляти, повідомити, реферувати, доводити, довести (до відома).

Доктор — доктор, лікар (-ря). **Жена -ра** — лікарша. **Женщина -тор (врач)** — лікарка.

Документ — документ (-ту). **Оправдательный -мент** — виправдний, виправдувальний документ. **-мент об освобождении** — визвольний лист.

Определение доказательной силы -та — з'ясування, визначення сили документу. **Повреждение -та** — зіпсування, пошкодження документу. **Подделка -та** — підроблення документу. **Подлог -та** — фальшування документу.

Похищение -та — крадіж документу. **Представление -тов** — подавання, подання документів. **Рассмотрение -тов** — розглядання, розгляд документів. **Сокрывать -та** — затаювання документу. **Требование -тов** — вимагання документів. **Уничтожение -та** — зпшення документу. **Подтвержденный -тами** — задокументований.

Документальный — документальний, документівний. **-ные данные** — документові дані, дані, що є в документі.

Долг — довг, борг; обов'язок, повинність. **Старый (невыплатенный) д.** — задегість. **В д., в кредит** — вбір. **Верить, давать в д.** — боргувати, вбір, на віру давати, дати, навірити, навірити, повірвати, повірвати, позичати, позичити кому. **Впадать, впасть в -ги** — вдовжитися, у[в]лізти в довгі, запозичитися, запозичитися, напозичитися. **Д. государственный** — державний борг, довг. **Гражданский д., см. Гражданский.** **Делать д.** — робити довгі, борги, позичати в кого. **Заплатить д.** — заплатити, виплатити, сплатити, повернути довг.

Измнить своему -гу — не додержати свого обов'язку. **Плотный д.** — гіпотичний довг, борг. **Исполнять, исполнить д.** — чинити обов'язок, додержувати обов'язку. **Д. капи-**

тальный (без процентов) — стовп. **Д.** *лежит на имуществе* — довг тяжіть на маєткowi. *Набирать, набратъ в д.* — брати, набраті на віру, шайр, позичати, позичити, наповичатися в когo. *Нарушить свой д.* — ламати свій обов'язок, свою повинність, не додержувати свого обов'язку. *Погасить д.* — покрити довг, виплатити, заплатити, повернути довг. **Д. службы** — службовий обов'язок. *Погу службы* — з обов'язку служби. **Считать своим гом** — покладати собі за обов'язок, вважати за свою повинність. **Требовать д.** — правити, спр. авляти довг. **Частный д.** — приватний довг, криватиий борг.

Долговой — довговий, борговий. **-вой документ-договий**, борговий документ. **-вое обязательство** — довгове, боргове зобов'язання. **-вая расписка** — довгова, боргова розписка. **-вое требование** — вимагання довгу, боргу.

Долговременный — довгочасний.

Долгосрочный — на довгий строк, довгостроковий, довготерміновий. **-ная аренда** — оренда на довгий строк, довгострокова оренда.

Долевой — частковий, пайовий. **-вая ответственность** — часткова, пайова відповідальність. [в довгій власити, заборговуватися].

Должать — боргуватися, позичати, запозичатися. **Долженствовать** — мусити, мати, обов'язок мати. **Должно** — повинно, належати. **-но быть** — ма-бути, любити, вель, десь певно. **Так-но быть** — так повинно бути, так мусити (має) бути.

Должник — довжник, випуватиий, випуватець, дебітор, заборговувач. **Несостоятельный-нин** — невплатний довжник.

Должница — довжниця, випуватиця, заборговувачка.

Должностной — урядовий (КМ), службовий. **-ное лицо** — урядова особа. **-ные люди** — урядові люди (КМ). **-ное преступление** — службовий злочин.

Должность — посада, служба, (стар.) уряд (ЧСР; КМ). **Вступить в ность** — ставати на посаду, приймати посаду до уряду (віння) стіти. **Заместить ность** — обсадити посаду. **Занимать ность** — обіймати посаду. **Исправлять чью-либо ность** — заступати когo на посаді, заступати чийсь посаду. **Исправляющий ность** — заступник. **Назначить на ность** — призначити на посаду, поставити на уряд. **Отправлять ность** — служити. **Отстранить от ности** — усунути з посади. **Получить ность** — дістати посаду. **Преступление по ности** — службовий злочин. **Состоять в ности** — бути (перебувати) на посаді.

Должный — винний (АЮЗР, 6, I, 264), винен, винуватий; належний, належитий. **Быть-ным** — бути винним. **-ная причитающаяся сумма** — належність (СФА, VI, 429). **Давно-ная сумма** — залеглисть.

Доля — пай, пайка, частива, частка, үділ, ділянка, ділянка; доля, талон. **-ая вдовы (вдовья часть)** — вдовня пайка, частка. **Вступить в-лю** — пристати до спілки. **Делить на-ли** — парвати. **Иметь-лю в имуществе** — мати свою частку в майні. **На мою-лю при-**

читается — на мій пай, мені на пай припадає. **Принять в-лю** — приймати до спілки. **Третья, четвертая, пятая-ля** — третина, четвертина, п'ятина. **-вой** — частковий. **-вая ответственность** — відповідальність за свою частку.

Дом — дім (р. дому), господ, будинок; хата. **Жить своим-мом** — мати своє господарство. **Завезший д.** — заїзд (-ду). **Исправительно-трудовой д.** — дім праці й поправи. **Д. крестьянина** — селянський будинок. **Молиственный д.** — молитовня, молитовний дім. **Д. отдыха** — будинок відпочинку. **Д. ночлежный** — нічліг (-гу). **Д. призерия** — шиталь. **Д. терпимости** — дім розпуста. **Торговый д.** — торговий дім. **Д. учащихся** — дім для божевільних, божевільня.

Домашний — домашній, домашній, хатній; свійський, ісьський, домотканій, доморобний (про ткалицю, річі). **-ние** — сім'яни, доміви, свої. **-ний акт** — хатній, приватний акт. **-ний арест** — домашній арешт. **-ний вор** — хатній злодій. **Для-него обихода** — на домашні потреби, для домашнього хатнього вжитку. **-ние животное** — свійська тварина. **-нее завещание** — домашня дурьба, д. духівниця. **-няя кража** — хатній крадіж. **-ние меры исправления** — домашні способи поправи. **На случай отсутствия вызываемого лица повестка оставляется его-ним** — повістку вкладається домівям, коли тогo, когo викликають, не буде вдома. **-няя обстановка** — хатня обстановка. **По-ним обстоятельствам** — з домашніх причин, обставин. **-нее условие** — домашня, хатня умова. **-няя утвор** — хатис добро, шитиня.

Домовладелец — домовласник (-ка).

Домовладельческий — домовласницький.

Домовый — домовий, домашній (домова книга). **-вое заемное письмо** — домашній позичковий лист. **-вой рабочий** — домороб, кустар (-ря); зайвп (-та). [випиши, змагання].

Домогательство — домагання, допоминання, допомагається.

Домогаться — домагатися, допомагтися, допомагтися, допоминається, змагаться.

Домоуправление — домва управа, домоуправління.

Домохозяин — господар (-ря) (КМ).

Домочадец — домівчак (мн. домівчи).

Донесение — доносина, оповіщення.

Донимать, донять — діймати, допити, діймати; шкүлити, дошкүлити, допикати, допекати, дозволити, дозолити когo. **Донимающий** — шкүлкий, дошкүльний.

Донос — донос, виказ. **Ложный-нос** — неправдивий донос, в. виказ, обмова. [вдчик].

Доноситель — виказник, виказчик, докїжчик, до-Доносить, донесть — доносити, донести, виказувати, виказати, подавати, подати до відома.

Доносчим — донощик, виказчик.

Доносение — донесіння, донесіння.

Дописка — дописка. **Сделать-му** — дописати.

Дописывать, дописать — дописувати, дописати.

Доподлинно — напевне, справді, вастойще, дійсно, достеменно.

Доплата — доплата, доплачування.
Дополнение — доповнення; додаток, додача. В -ние — на додаток, в додаток. -ние *к статье* — додаток до статті.
Дополнительный — додатковий. -но — додатково, в додаток, в додатку. -ное *объяснение* — додатково пояснення. -ное *производство дела* — додатково переведення справи. -ное *прошение, заявление* — додатково прохання, заява. -ная *ссуда из банка* — додаткова позичка з банку.
Дополнять, дополнить (что чем) — додавати, додати (до чого що), доповняти, доповнити. -нить *следствие* — доповнити слідство.
Дополусмерти — тріш, мало не на смерть.
Допрашивание — допитування, допит(-ту).
Допрашивать, допросить, -ся — допитувати, допитати; питати (СФА, VI, 115), допитуватися; випитувати, розпитувати (ЛР, 44). -щий — допитувач. -мый — допитуваннй. -ный — допитаний. -вать *свидетелей* — допитувати свідків, перепитувати свідків.
Допрос — допит, випитування (СФА, VI, 206). *Подвергнуть -су* — узяти на допит. *Сделать, произвести, снять -рос* — допитати, вчинити допит. -ные *пункты* — пункти допиту.
Допуск, допущение — допуск, допуск, допущення, дозвіл; припущення.
Допускать, допустить — допускати, допустити; припускати, припустити (ЛР, 44); дати дозвіл, дозволити, дозволити (на) що.
Дорога — доріжка, шлях. *Железная -га* — залізниця. -га *окольная* — манівець. *Перекрестная -га* — перехресний шлях, середохресна доріжка. *Почтовая, столбовая -га* — верстовий шлях, великий шлях. *Проезжая -га* — проїзний шлях, проїзна доріжка. *Проглочная полевая -га* — степова, польова доріжка, путівець (-вца). *Торговая -га* — битий шлях, го-дороговизна — доріжечка, доріжнй. [стіпець].
Дорожать — доріжчати.
Дорожник — (*почтовый*) подоріжчик (поштовий).
Дорожный — доріжний, подоріжний. -ная *повинность* — доріжній, шляховий відбукток.
Досаждать, досадить — дозояти, дозояти кому, допикати, допекти, впритися, впритися.
Доследование — додаткове слідство. [дошкуляти].
Доследовать — пер-вести додаткове слідство.
Дословный — дослівний. -но — дослівно, слово в слово (ЛР, 44); слово од слова (АЮЗР, 6, I, 59).
Досмотр — дбгляд, дозір (-збру), огляд, перегляд (*в таможене*).
Досмотрщик — догляд(ач, дозорець (-рця). -щий *таможенный* — миттєвий дозорець, миттєвий озбрещ. [мішвий, до стріку].
Досрочный — достроковий, передтермінвий, дотер-Доставать — доставати, дістати.
Доставаться, достаться — доставатися, достатися, припадіти, припасти, випадіти, винасти; свадати, спадти (про спадок) (СФА, VI, 420). -щийся *по наследству* — спадий; що припав на спадщину.
Доставление, доставка — постачання, доставання, пристава, приставка. С -ною — з приставою, з приставкою.

Доставлять, доставить — доставляти, доставити, присталяти, приставити, достачати, достачити, постачати, постачити (живність, то-що); подавати, подати (відомості, спідсі до чого); приповідати (в'язня) (АЮЗР, 8, V, 137), одповідати (АЮЗР, 8, V, 137). [апк, привізіяк (-ва)].
Доставщик — постачальник, доставщик, пристава-Достаток — достаток, достатки, вжитки.
Достаточность — достатність (-ности). -ность *средств* — достатність засобів.
Достаточный — достаттій. *Без законного повода и -ного основания* — без правного приводу і достаттньої причини.
Достигать, достигнуть — досягати, досягти, осу-осагати, осуяти, приходити, прийти до (влادی). -ть *совершеннолетия* — повних літ дійти (ЧСР). -ть *цели* — досягати мети, прийти до мети.
Достижение — досягнення, осуянення. -ние *совершеннолетия* — прихід до повних літ. *Дее-способность возникает в полном объёме с -нием совершеннолетия* — особа набуває цілковитої дієздатности, коли дійде повноліття, повних літ.
Достоверность — вірогідність, певність, правді-вість. -ность *источников* — певність, правді-вість джерел. -ность *показания свидетелей* — правдівість (вірогідність) свідчення. -ность *пометы* — певність дагування. -ность *слухов* — правдівість чуток.
Достоверный — вірогідний, певний, правдівий. -ная *справка* — правдіва, певна, вірогідна довідка. -но — певно, правдіво.
Достоинство — гідність, достійність, вартість, важність, повага, честь. По -ству — по заслугі. *Сохранять своё -ство* — повагу до себе заховувати (тримати).
Достояние — добро, майно, власність. -ние *наследственное* — спадок.
Достойный (чего) — гідний чого (ЛР, 44), варт-тий на що, достійний; новажний, шанівний. -ный *доверия* — вірогідний. -но — по заслугі, як слід, достійно.
Достройка — добудування; добудова.
Досуг — дозвілля, вільний, гулящий час. На -ге — на дозвіллі, гулящого часу, по вигоді, на гуляч-Досылать — досылати, дослати. [ках].
Досылаемость — досыжність (-ности). *Вне -ности* — по-за досягом. [СФА, VI, 137], в пені!
До гла — геть-начисто. До пня, до ноги, до-шенту
Доход — прибуток (ЧСР), зиск, дохід. *Валовой -ход* — срий дохід. -ды и *расходы* — при-бўтки й видатки. *Косвенный -ход* — посеред-ний прибуток. *Получать -ды* — хати доходи. -ды *увеличиваются* — прибўтки зростають. *Чистый -ход* — чистий прибуток.
Доходить, дойти — доходити, дійти, паждити, паждити. По -шим до *прокурора сведения-ям* — з відомостей, що надійшли до прокурора.
Доходность — прибутковість, дохідність.
Доходный — прибутковий, дохідний (підприємство).
Дочь — дочка.
Дошольный — дошкільний (виховання).
Драгоценный — дорогийший, коштовний. -ный ли-

лень — дорогийший, самоцвітний камінь, самоцвіт.
Драна — бійка. *Затеять* -ну — бійку з ким зчияти. *Произом* -на — зчиявся бійка.
Драматический — драматичний. -ное *произведение* — драматичний твір. *Переделка* -ного *произведения в повествовательное* — перероблення драматичного твору на оповідання.
Драться — битися, побитися.
Древний — давній, стародавній, вікодавній, старовіщий, стародіпний, дедавній, предковичий, старожітний. -ние *рукописи* — стародавні (старосвітські) рукописи.
Древность — давність, старовина, стародавність, предківщина. *Глубокая* -ность — давня дав.
Дрессировать — муштрувати. [яніа, предавняа.
Дробить — дробити, дрібшити, кришити.
Дробление — роздріб, розкладання на частки, кришення. -ние *вексельной суммы* — дроблення (роздріблення) вексельної суми. -ние *иска* — дроблення (роздріблення) позу.
Дробь — дріб (р. дробу), частка.
Дробный — дробовий, частковий.
Дронать — дрякати, тремтяти, трусітися.
Дроть — дряка, тремтіння, дряжакі, дріжі (м.).
Друг — друг, приятель, побратім. Д. -га — один бдного. Д. за -га — один за бдного. Д. с -гом — один з бдних.
Дружба — приятельство (вн) (ЧСР, АЮЗР, 6, I, 31), приятельство, приятелювання, побратімство.

Дружеский — дружній, приятельський. -кий (*бронзовый*) *вексель* — приятельський вексель.
Дружественный — дружній, приятельський (держави).
Дряхлеть — хиріти, дряхліти, шупапати на силах, старіти. [недолужність, старієть.
Дряхлость — дряхлість, спорохнілість, хирість.
Дряхлый — дряглий, спорохнений, хирий, шупапалый на силах, старий.
Дубликат — дублікат, двійник, копія. -нат *накладной* — дублікат накладної.
Думать — думати, гадати, мислити, міркувати. *Он об этом и -ть зобы* — про це він і гадки не має.
Дурной — недобрый, негарний (вчинок); поганий, злий, лихий, ледяний (людина). *Научать* -ному — на зле вавчати.
Духовенство — духовицтво (біле, чорне).
Духовная — духовна, духовниція.
Духовный — духовний. -ное *завещание* — духовна, духовниція (ЛР, 44).
Душевный — душевний; духобний; щірий. -ная *болезнь* — душевна, несихічна хвороба.
Душевнобольной — душевнохорний, божевальний.
Душеприказчик — душеприказчик, виконавець ду-
Душить — душити, задушити. [хубноі.
Дуэль — дудель (м.р.), поєдинок, (*турнир*) герць.
Дымовой — димовий. -вая *труба* — димар (-рй).
Дымоход — димохід, лежак. [облтур.
Дыхание — дихання, вдих, видих.
Дядя — дідько (батьків або матеріш брат).

Е

Едва — ледві, в силу, насілу, маю не, тріхп що це. -ва -ва — на превелику силу. -ва ли — ледві чи, навряд.
Единение — єднання, єдність, бдність (-ности), поєднання, злука. В -нии *сила* — в єднанні
Единица — одиниця, е[і]дніця. [сіла.
Единичный — поодінковий, однічний.
Единобрачие — однолюбність (взагалі), одпомужество (про жінок), одпомієство (про чоловіків).
Единоверец — одповірець (-рца). [владство.
Единовластие — самовлада, самовладство, одпо-
Единоновременный — одпоразвий, одпочасний, одпочасвий. -ное *вознаграждение* — одпоразбыва винагорода, одпоразбыва платня. -ное *пособие* — одпоразбыва допомога. [постійність, збда.
Единогласие — одпоголбність, одпомієність, од-
Единогласный — одпоголбний. -но — одпоголбсно, в один гблос, одпостійно. [дух, одпомієність.
Единодушие — одподушність, одпостійність, одні-
Единодушный — одподушний, одпостійний, одпомієний. -но — одподушно, одпостійно, одпомієсно.
Единокрровный — одпокробвий. -ные *дети* — одпокробвий діти, одпокробвички, діти від одпого ббтька.

Единоличный — одпоособний, одпоособність. -но — одпоособно, сам одні. [спільник, прихильник.
Единомышлением — одподумець (-мця); одпомієвик,
Единоначалие — одповладність, одповладство.
Единообразный — одпакковий, одпомапінний. -ное *истолкование закона* — одпаккове тлумачення закону.
Единоутробный — єдиноматерній, єдинопутробний. -ные *дети* — діти одпії матері.
Единственный — єдиний, одпакковий, одпівівний, одпим-одпим. -ная *дочь* — одпінка, єдпінка.
Единственный — єдиний спадкоємець. -ный *сын* — одпінець, єдпінак. -но — єдпим тільки.
Единство — бдність, єдність, єдність. *Система* -ва *касси* — система єдиної каси, система єдності каси.
Едкий — їдкий, ушіпливий, гбстрий (слово).
Едон — їдєць (р. їдця), їдєк, рот (р. рбта).
Ежегодник — річник, щорічник.
Ежегодный — щорічний. -но — щорічно, щоріку, рік-урік.
Ежедневный — щодєпний (ЛР, 45). -ная *газета* — щодєпна газєта, щодєпник. -но — щодєпно, щодєп, дєвє-у-дєвє.

Ежемесячный — щомісячний, місячний. -ное *издание* — місячник. -но — що-місяця, місячно.
Еженедельный — щотижневий. -ная *газета (журн.)* — тижневик.
Ежечасный — щогодинний, повсякчасний. -но — щочасу, що-години; повсякчасно, щочасно.
Езда — їзда, їхання. *Быстрая* — швидко їзди.
Ездить — їздити. [швидко їхання].
Ездой — їздець (-ця).
Емкий — місткий, вбирущий.
Емкость — місткість, вмістимість (-ості).
Ересь — єресь (-си). [якби-що].
Если — коли, як, якщо. -ли *бы* — коли-б, якби,

Естественный — природний (АКПУ, I, 80), натуральний, звичайний, світовий. -ное *причино* — природне право. -ный *прирост населения* — природний приріст люду. -ные *произведения* — природні витвори (вироби). -ное *родство* — природне спорідненіє. -но — природньо, натурально, звичайно.
Естество — природа, натура, істота, сущість (-ості).
Естествознание — природознавство.
Естествоиспытатель — природознавець, природник.
Ехидство — східство, лукавство.
Ещё — ще, іще. *Ещё бы* — де-ж пак, атож пак.

Ж

Жадность — пестість, зажерливість, жадба, пожадливість (ЖО, 63). [дбний].
Жадный — пестий, зажерливий, жадливий, жаждя.
Жажда — жадба, жаг; згага, спрага.
Жаждать — жаждати, прагнути.
Жалеть — жалувати, жалкувати, шкодувати, берегти.
Жалкий — мізерний, бідолошний, бідий, злидевий, жалогдний.
Жалоба — скарга (СФА, VI, 25, ЛР, 44; ТОК, 75; АЮЗР, 8, V, 1 47; КМ). -ба *письменная, на письме* — скарга писана, листівна. *Приносить, заявляют* -бу на кого — скаржитися, записати скаргу на кого. -ба *словесная* — скарга ўста, на словах -ба *апелляционная* — ск. апеляційна, апеляція. -ба *кассационная* — ск. касаційна, касація. -ба *частичная* — окрема ск.
Жалобный — скарговий. -ная *книга* — скаргові книжка, книжка для скарг.
Жалобщик — обжалувач, жалобник, позбавник, позивач (-ча), (*стар.*) пбвод (АЮЗР, 6, I, 363).
Жалованный — наданий. [См. Жалованье].
Жалование — дарування, надавання; певна платія.
Жалованье — платія, (*вознаграждение*) плата, ұлата, нагорода, винагорода. *Быть на-ным* — служити за платію, за ұлату. *Вычет из-ного* — одлічка з платі, вивертання з платі. *Заслуженное-ное* — зароблена платія, заслужена, вислуга. *Определённое-ное* — певна платія. *Состоющий на-ном* — платій.
Жаловаться — скаржитися, ускаржатися (ЛЗ, VI, ЛР, 42, 14; СФА, VI, 298), скаргу записати (ЛР, 44); жалітися, іти зо скаргою до кого, на кого (СФА, VI, 21; АЮЗР, 6, I, 267; ЛР, 44), жалітися на кого (до суду); парікати.
Жалость — жал, пожалія, жалоці, милосердя.
Жарный — гарячий, палючий, палкий (суперечка).
Жатва — жинва, жинво. [змаганя].
Жатвенный — жинвий, жинбовий. *В-ный период* — жинбового часу.
Жать — жати (хліб); дарити, тиснути.
Жгучий — пекучий, болючий. -чий *вопрос* — болюча справа, б. питання.
Ждать — ждати, чекати, сподіватися.
Желание — бажання, (= *требование*) жадання (ЛР, 44), охота, воля (АЮЗР, I, VI, 60) прагнення,

хіль, хотіння, уподоба (КМ). -ние *исполнить* — вчинити волю чою, вибрати волю. *По чьему-либо-ному* — на чесь бажання. *По собственному-ному* — з власної волі, своєю волею, самохиль, за своїм бажанням. *Выбыть из состава (общества) по собственному-ному* — вибути із складу (товариства) своєю волею.
Желательность — бажаність (-ності). [самохиль].
Желательный, желанный — бажаний, жаданий. -но — бажано.
Желать — бажати, хотіти, жадати чою, прагнути (БКДОР, IV, 219), зичити кохусь чою.
Железа — залоза.
Железная дорога — залізниця. *Нераздельность м. д.* — неподільність залізниць. *Принадлежности м. д.* — залізничі припаліж.
Железнодорожный — залізничник. [ності].
Железнодорожный — залізничий, залізничний. -ное *движение* — залізничий рух. -ные *изыскания* — трасування залізниць, залізничні рзвідки. -ная *линия* — залізнична колія. -ная *служба* — служба на залізничі. -ное *строительство* — залізниче будівництво. -ный *тариф* — залізничий тариф. [рудкобня].
Железный — залізний. -ный *рудник* — рудня.
Железодобывательный. -ный *завод* — залізна гута, залізний завод. [завід літого заліва].
Железоплавильный. -ный *завод* — залізотпий.
Желобовина (реки) — річище. [завід].
Жемчуг — перл, (*соб.*) перлб.
Жена — жінка, дружина, подружжя, жонка (ЛР, 14). -на *брат* — братова. -на *дяди* — дядива. -на *законная* — шлюбна жінка. -на *разведенная* — розвідка.
Жематый — жотаний (ЛР, 54), ожениний, одружений. -тый *оторыи браком* — удруге жоуатий.
Женим (и.мужество) — живий (жиді).
Женить — ожениити, одружити. -ся на *ком* — ожениитися з ким, одружитися з ким, узати за себе кою, побратися з ким.
Женижба — ожениція (ЛР, 14; АЮЗР, 8, III, 94), одруження, одруження. *Приобрести-бою* — набути через одруження, дістати за жінкою.
Жених — молодий, парчений, жоніх. -них-невеста — молоді.

Женский — жіночий, жіноцький (АЮЗР, 6, I, 391).
 -ная *линия* — жіноче покоління, жіноча лінія.
 -ний *пол* — жіноча стать, жіночий пол, жіночі, жіноцтво, жіноцтво.
Женщина — жінка, жєпщина. *Обезображение* -ны — знівечити жіночі, жєпщини.
Жертва — жертва, офіра. В -ву — на жєртву, на офіру. *Оставить в -ву* — на поталу кинути, віддати. *Погибнуть -вою мести* — загинути жєртвою помсти. -ва *преступления* — жєртва злощину. *Приносит в -ву* — жєртвувати, на офіру давати, офірувати. [тва.
Жертванье — жєртвування, офірування, пожєр-
Жертватель — жєртвувач, офірник, офірщик.
Жест — рух, мїга. *Показывать -том* — на мїгах показувати. *Объясняться -тами* — на мїгах говорити.
Жестокій — жєрстокій, немилосєрдний (ЖО, 48), лютий. -ное *наказание* — люта кєра. -ное *обращение* — люте повблження, звучання, збиткування. -но — жєрстоко, люто. -но *поступать с кем* — збиткуватися над кєм.
Жестокєрдие — жєрстокєсть, немилосєрдє, лютиєсть (-ости).
Животное — тварина. *Приплод -ных* — приплід тварини. *Травля -ными* — цукування твариною.
Живой — живий, жєвий, моторний (людина). -ная *изгородь* — обсада, живоплїт (-лєту).
Живучесть — жєвучєсть (-ости).
Живучий — жєвучий, живущий.
Живьем — жєвцем.
Жидность — рїднєсть, рїдкє, плїн (-у), тєч (-чи).
Жизненный — житєвий, житєвий. -ные *притасы* — жєвнєсть, харч (-чи и чу).
Жизнеспособность — житєздєтнєсть (-ности).
Жизнеспособный — житєздєтний.
Жизнь — життє, животтє, існування, буттє, вік. *Испортить кому ж.* — свїт комє зав'язати, життє зачепити. *Лишить -ни* — позбавити життє, віку збавити. *Лишить себя -ни* — відібрати собі життє, смертє собі заполїяти, збавити собі віку. *Посыают, покушаться на чью ж.* — вїжити на чїє життє, наступати (чпгати) на життє чїє. *Поцадить ж.* — дарувати життє. *При -ни* — за животє. *При -ни написать* — теплою рукою написати (про сла-

бого па вмертї). *Провести в ж.* — перевєсть (перепровадити) в життє.
Жилоц — помїкєць, сусїда, постєяєць, комїрант, житєць, (жс. р.) живуча. [Ужє на цьому свїтї вїн не житєць].
Жилыце — житлє, госпєда, осєля. *Неприкосновенность -ща* — недотєрєкєсть осєдї, незєйманєсть житлє.
Жилищный — житловий. -ный *вопрос* — житловє справа. -ный *закон* — житловий закєн. -ный *кооператив* — житловий кооператив.
Жилой — жилий (ЛР, 14). -ное *место* — осєля. -ное *помещение* — жилє примїщення, житлє.
Жильє — житлє (СФА, VI, 240, ЛР, 4), домївка.
Жиракт — жєракт (той, що пїдїсєється на зворбтї вєсєля і вїповїдає по ньому).
Жиро — жєро, вєпис на зворбтї вєсєля.
Житєйский — житєвий, сєтовий.
Житель — житєль, жилєць. -ли — люднєсть. -тель *коренной* — тубїєць. -тель *прибрежный* — бєрєжєц, бєрєжєк.
Жительница — житєлька (ЛР, 44).
Жительство — (про) перебування; домївка, житлє (ТОК, III, 59). *Временное свидетельство -на -во* — тимчасовє свїдєцтво (пєсвїдка) на перебування. *Вид на -во* — документ. *Подсудность по месту* — ва — пїдсуднєсть, судовє пїдлєгдєсть по мїсцьє перебування. *Постоянное место -ва* — постїйне перебування, домївка. *Раздельное -во* — розлучнє життє.
Жительствовать — житє, перебувати, пробувати (ЛР, 44); мешкати (АЮЗР, 1, VI 65; 8, III, 40).
Жить — житє, існувати, перебувати, животити. -ть *бедно* — бїдно мєтєся. -ть *на чужой счєт* — чужїм коштом жити.
Жербий — жєрєб, жєрєбєк. *Бросать -бий* — кїдати жєрєб, жєрєбуватися. *Избирать по-бию* — кїдати жєрєба на кєго, обрїрати жєрєбування. *Пустой -бий* — яловий жєрєб. *Тянуть -бий* — тягнути жєрєб, жєрєбєк.
Журнал — журвєл (засїдання); часопїс. *Ежемесячный* -нає — мїсєчник.
Журналист — журвєлїст, газетїр (дєвєчкар).
Журналистна — журвєлїстїка, газетїрство (дєвєчкарство).
Журнальный — журвєлїний, газетїрський (дєвєчкарський). -ная *статья* — журвєлїна статтє.

3

Заарестовывать — заарєштєвувати, заарєштувати, (за)клучити) ув'язнювати, ув'язнити.
Заарестование — заарєштування, ув'язнення.
Забавка — забавка. [обрати].
Забалотировать — забалотувати, не вїбрати, не забастовать — почати страйк, застрайкувати.
Забастовка — страйк.
Забастовочный — страйковий (комїтєт).
Забастовщик — страйкар (-ра).
Забвение — пєпєм'ять, забуттє.

Забеременеть — заваготїти, завагїтїти, зайтї в тєж.
Забивать, забить — забивати, вбївати, забїти; гєтїрувати, запєкорочити. -ся — забиватєся, зазєзпїти (в кутєв). [брати сїломїццю, загєрбати].
Забирать — забїрати, забрїти. -ть *силою* — за-
Заблаговременный — завчасний, заздалєгдїний. -но — завчасу, за часу (ТОК, III, 19), загодє, заздалєгдє. -ное *извещение* — заздалєгдїнє, завчаснє повїдомлення.

Заблудяться — заблудити. -шенийся — заблудий.
Заблуддаться — помилятися. -щийся — заблудлий.
Заблуднение — помилка, заблуд, блуд. *Вводити в -ние* — в помилку, у блуд увести, омпляти.
Заболеть — занедужати, захворіти, заслабувати.
Забор — набір (-обру), брання набір; баркан (АЮЗР, 8, V, 57), тив, длобашня, пліт. *Окружить -ром* — оббарканити, обгородити барканом. [кнйжк].
Заборный — набірний. -ная *книжка* — набірня
Забота — клопіт, турбота, піклування, старання про що, догляд над чим (КМ).
Заботиться — турбуватися, піклуватися, клопатитися, дбати, старатися за що, коло когб, пильнувати (КМ) когб, доглядати (КМ) когб. *Ни о чем не -щийся* — недбалий про все, безтурботний. [піклування, старанність].
Заботливость — дбання, дбайливість, дбай[и]лість.
Забывать — забувати, забути, непам'ятати.
Забывчивость — забуття, забутливість, забутність, непам'ятать.
Забывчивый — забутливий, непам'ятливий.
Заведение — установа, заклад, будинок; заведення (чогось). -ние *воспитательно-исправительное* — будинок, установа, заклад для виховання та поправки. -ние *питетное* — шибок.
Заведомость — свідомість (-мости). [знак].
Заведомый — свідомий. -мо — звідома, свідомо, *Купить -мо краденую вещь* — свідомо покупити крадене. -мо *ложное показание* — свідомо неправдиве свідчення. -мо *ложные сведения* — свідомо неправдиві відомості (звісткі). [орудування].
Заведывание — завідування, доглядання, догляд, **Заведывать** — завідувати, заправляти (КМ), доглядати, правити, орудувати.
Заведывающий — завідуючий чим, звідатель чогб.
Заверение — запевнення. -ние *подписи* — заствічення (завірення) підпису. [(ЛР, 44)].
Завернуть — (во что) загорнути, увити у що
Завершить — вивершити, закінчити.
Заверять, заверить — заповіяти, заствітити. -рить *подпись* — поствідчити (завірити) підпис.
Завёт — заповіт, завіт (-ту).
Завещание — заповіт, (духовное) духовна, духівниця (СФА, VI, 31), тестамент. -ние *домашнее* — духовна домашня. -ние *заграничное* — духовна закордонна, що за кордоном складена. *Исполнение завещания* — виконання духовної. *Нотариальное -ние* — духовна нотаріальна. *Особенное -ние* — духовна особлива. *Отмена и дополнение* -ния — скасування й доповнення духовної. *Словесное (изустное)* -ние — духовна словна (словесна). *Свокупное -ние* — духовна (духівниця) спільна. *Составление* -ния — складання (писання) духовної, духівниці. *Толкование* -ния — тлумачення духовної. *Утверждение* -ния — заствідження духовної. *Хранение* -ния — перебування духовної.
Завещатель — заповідач, заповітник. [кодівниця].
Завещательница — заповідачка, заповітниця, спад-

Завещательный — заповітний (розпорядження).
Завещать — заповідати; одишати, записати, одказати (СФА, VI, 434).
Завидеть — забачити, побачити, заглядіти, з'ясувати.
Завидный — завидний, вартий заздрости.
Завидовать — заздирувати, заздрити кому, заздирати на що.
Зависеть — залежати від когб, підлягати кому.
Зависимость — залежність, підлеглість, завислість.
Зависимый, зависящий — залежний, підлеглий, завислий. *По независящим обстоятельствам* — з незалежних обставин, через незалежні обставини. -мо — залежно.
Завистливость — завидливість, заздрісність (-ости).
Завистливый — завидливий, заздрісливий, заздрісний, заздрний.
Завистник — завидник, заздрісник. [зазідання].
Зависть — зависть, завидка, заздрість, заздрощі,
Завладение — заволодіння, обняття, опанування, заповідання, займання; здобуття (міста).
Завладеть — заволодіти чим, обняти в посідання що, посісти, посідати (СФА, VI, 50), опанувати що; підгортати під себе що (ЛР, 44), опанувати що (ЧР); здобути (місто).
Завлекать, -ечь — зтягати, зтяг[а]ти, заволокіти, заволокіти, заманювати, заманити, вабити, приваблювати, привабити, приваджувати, привадити.
Завод — завод, фабрика. -вод *винокуренный, водочный* — гуральня, винниця. -вод *дегтярный* — дигтяря, смолярня. -вод *железодельательный* — залізна гута. -вод *жестяной* — блягаря. -вод *кирпичный* — цегельня (ТОК, III, 129). -вод *кожесенный* — гарбарня. -вод *лесопильный* — тартак, лісопильня. -вод *металлоплавильный* — гамарня. -вод *мыловаренный* — миловарня. -вод *пивоваренный* — бровар, броварня. -вод *посессионный* — завод посесійний. -вод *поташный* — буда, поташня. -вод *рыборазводный* — забрід. -вод *сахарный* — цукроварня, сахарня. -вод *свечной* — свічарня. -вод *селитренный* — буртні. -вод *стеклянный* — гута.
Заводить, завести — заводити, завести. -дуть *сору* — завестися з ким, у сварку вдатися.
Заводской — заводський, фабричний.
Заводь — затбка, сага.
Завоевание — завоювання, здобуття.
Завоеватель — завоювник.
Завоевательный — завоювний, забірчий, забірчий. -ная *политика* — забірча (забірча) політика.
Завоевывать, завоевать — завоювувати, завоювати, підбавити, підбити (під себе), здобувати, здобути. [-те петлюю] — зшморгом зав'язати.
Завязывать, завязать — зав'язувати, зав'язати.
Загадочный — загадковий, темний.
Заглавие — заголовок, титул, титло.
Заглавный — заголовний, титульний, початковий. -ная *буква* — велика літера. -ный *лист, страница* — титульна сторічка, т. картка.
Заглядать — заглядати, затерти, вивіряти. -дуть *вред* — відшкодувати.
Заговор — змова; змовлення. *Открыть -вор* —

вкрити збічу. *Составить* -вор, *сговори́ться* — збічу вчійти, змбнитися.

Заговорщин, -ца — змбвник, -ця.

Загон — загалишя, займаня (худбю); обра, вагин, загорда, кошара (ша віви), воловня, загін (ша пілі). *Жить в не* — у зпєвзі жити.

Загорамивать, загородить — загорбдужувати, загородити; затуляти, затуліти, заслошати, заслошати, закравіти, закрити; заступати, заступати (світ), заступити (кому дорбгу).

Загораться, загореться — займатися, зайнятися, загоратися, загорітися, запалюватися, запалітися.

Заготовка, заготовленіе — заготовли, готувалля, наготувалля, запасаня. [запасати.

Заготовлять, заготовить — готувати, наготувати, **Заграждать, заградить** — загорбдужувати, загородити; завалювати, завалити, заступати, заступити.

Заграждєніе — тамя, затамя, перепбви. -ние *про-волочное* — дротий перегорбза.

Заграничний — заграничий, закордбний. -ный *житель* — закордбнець. -ный *паспорт* — закордбний пашпорт. [горнути.

Загрєбать — загрбпати, загрєбти, загортати, за-**Загромождать, загромождать** — запалювати, завалити, затарасбувати, затарасувати, завидати, закидати.

Загромождєніе — затарасуваня, запалюваня, тарасуваня. [брудненя.

Загрязнєніе — занєчищеня, забруднюваня, за-**Забабривать, забабрить** — заббдужувати, загодити коб, пбдббруватися, пбдббритися до коб.

Задавать, задать — задавати, задати; завдавати, завдати. -ть *вопрос* — запитати. -ть *тон* — пєред вєсти. [задушувати, залушити.

Задавливать, задавить — задавлювати, задавити, **Заданіе** — завданя, за(в)даня, зага.

Задаток — задаток. *Возврат* -на — повєрпеня задатку. *Отличие* -на *от аванса* — рїзнїя (ожиба) мїж завдатком та авїансєм. *Юридические последствия* -на — правні наслідки задатку. *Сила* -на — вїжність, значаня задатку.

Задаточный — задатковий. -ная *расписка* — завдатковий лист, завдаткова рбзписка.

Задача — за(в)даня, завданя.

Задвижка — засув, засувка.

Задворок — задворок, задвр'я, загумєнок. *На-нах* — по-за хатами, на загумєнках.

Задевать — заторкати, заторкнүти, чїпати, зачєпати, займати, зайняти коб, чїпатися, вчєнитися (до коб). -деть *за живое* — до сєрця допєкти кому.

Задельный — вїдрїний, від роббти, від штүки. -ная *плата* — плата від роббти, від штүки, плата вїдрїна (з ве подєсна, не мїсячна).

Задержаніе — затриманя. -ние *личное* — арєшт оббн. *Подвергнуть* -нию — заарєштувати. *Противозаконное* -ние *мєслованья* — пєправє затриманя платї. *Самовольное* -ние — самовїльний арєшт. -ние *течения реки* — затамуваня рїчки (ЧСР).

Задерживать, задержать — затримувати, затримати, задержати (КМ); арєштувати, арєштувати, заарєштувати; припїяти, припїяти (СФА,

VI, 233). -ный *с помичным* — затриманий в гарїчнм, затриманий з доведєною крадіжкою, (*стар.*) прилїчий (АЮЗР, 6, I, 63). -ать *с помичным* — пїямати з дбводом, (*стар.*) з лицєм (АЮЗР, 6, I, 62).

Задержна — затриманя, забара, ваганя, припїєнєня, гальхуваня. *Без* -ми — без загбнєня, безупїнно, без упїєну, невпїсно.

Задыра — причєпа, задырака, заводїка.

Задырять — зачїпати, зачєпати, займати, зайняти (коб). -ся — заводитися, завєстися з км.

Задний — задній. -няя *часть тела* — зад, заднєця. -ним *числом* — мнүлим днєх, мнүлою датою (означїти).

Задолжать — завпїти кому, задовжїтися кому, запозичатися у коб. [борбванєсть.

Задолженность — обдбжєнєсть, задбжєнєсть, за-**Задолженный** — обдбжєний, задбжєний (майб). **Задор** — задырацтво, задырнєсть; заббнєстєсть, завзїття.

Задорливость — задыркуватєсть, задыркуватєть (Я). **Задорливый** — задыркуватий, заббнєстий, задырний. **Задорный** — задырний, задыркуватий, заббнєстий. **Задумчивость** — задумлївєсть, замїслївєсть, задум, замїслєнєя.

Задумчивый — задумний, замїслєний.

Задумывать, задумать — замїслїти, замїслити. **Задущєніе** — задушїнєя, удущїнєя.

Задушить — задушїти (*от* задушувати), удущїти, приспїти (дїтїну увї сї).

Задыхаться — задыхатися, задхнүтися, задушїтися. **Завєжий** — завждий; заўний. -жий *двор* — заїзд. **Завєм** — пбзїка, пбзїчка (КМ), вїзїчка (СФА, VI, 208). *З. по вєксєлю* — вєксєльна пбзїчка. *Взять в з.* — позїчити в коб. *Взятый в з.* — позїчений. *Давать в з.* — позїчати кому. *З. с зє. логом* — пбзїчка пїд (па) застїву. *Исполнение по -му* — вїконаня пбзїчки. *Безденєжность* -ма — безважтїстєсть пбзїчки. *Недєйствительность* -ма — недїєспєсть пбзїчки. *Ничтожность* -ма — невїжнїть пбзїчки. *Совершение* -ма — позїчаня. *Сущность* -ма — їстбта, сүть пбзїчки.

Завємный — позїчковий. -ное *домашнее письмо* — рбзписка, позїчковий домашїий лист. *Нотариальное* -ное *письмо* — нотарїальний позїчковий лист. -ное *обязательство* — позїчковє зобов'язаня. -ное *письмо* — позїчковий лист.

Завємщик — позїчальник, позїчник (той, хто в кобсь позїчє).

Заживать — рбїтися, загбюватися, загбїтися. **Зажигатель**, -ница — палїй, -ка; полуж'їр (-ї). **Зажигательный** — запальчий, запалючий. -ные *спички* — сїрничї.

Зажигательство — пїдпїл, палїїство.

Зажигать, зажечь — пїдпалювати, пїдпалїти. за-палювати, запалїти.

Зажиточность — замїжнїсть (-пєсти), достатки.

Зажиточный — замїжний, засбїний, достатїий, грошовїтий. -но — замїжно, засбїно, з достатком.

Зазорный — габєбний, соромїтий, соромїцький, вєстатбчїний (ЛР, 44). -ное *повєдєніе* — габєбна повєдїшка, вєстатбчїнєсть (ЛР, 44).

Зазрење — зазір, дбір, догана, зақид. *Без -ня* — без забору, без добору.

Зазывать — закликати, закликати.

Заигрывать — заграбляти, жаргувати, підлабузувати. [бўзюватися до ког.

Заигрывать — заграбляти, жаргувати з ким, підла-

Займа — зайка, зайка, подоріка.

Займа — зайка, зайище, займанщина, заём (ЧСР), займа (ЛР, 44).

Займодавец — позичкодавец (-вця).

Займообразный — позичковий. *-но* — у позичку, у позичку. [чепи; переймаши від ког.

Займствование — позичання, позичення, запозій-

Займствовать — позичати, позичити, запозичити, запозичити, брати, взяти. [ця; заінтересувати.

Заинтересованность — зацікавленість; зацікавлен-

Заинтересованный — зацікавлений, заінтересований. *-ное в деле мщо* — особа, що інтерес має у (від) справі.

Заинтересовывать, заинтересовать — інтересувати, заінтересувати (матеріально); зацікалювати, зацікавити.

Зайснение — заобігання ласки в ког, забігання перед ким, підласеність, підласування до ког.

Зайснить — заобігати, заобігати ласки, забігати перед ким, підласуватися, підласитися до ког.

Занаваливать, занавалить — заневолювати, заневолювати; завдавати, завдати в певолію, покріпачувати, покріпачити, поневоляти, пошеволяти.

Заназ — заволення, замова, загад; (*Запрет*) заборона. *По -зу* — на заволення. [1, 343].

Заназник — (*заказной лес*) запус (АЮЗР, 6,

Заназной — заволений (робота). *-ное письмо* — рекомеодований (записаний) лист.

Заназчик — заловець (-вця), заловець, заволяч.

Заназчица — заволящица, заволячка.

Заназывать, заназать — заволяти, заволяти; загадати дати; заборонити, заборонити.

Занлад — застава (СФА, VI, 243, АЮЗР, 6, I, 263), застава. *-лад акций и процентных бумаг* — застава акцій та відсоткових паперів. *-лад по игре* — застава ради гри. *Влад отвечать* — заста(по)вляти, давати в заставу. *-ное право* — заставне право. [занис.

Занладная — заставний лист, заставна, заставний

Занладодержатель, *-ница* — заставоємець, *-мщица*.

Занладчик — заставщик.

Занладчица — заст.вищч.

Занладывать, заложить — заставляти, заставити (КМ), дати в заставу. [позначити.

Занлеймить — закладити, потаврувати, закламити,

Занключать, занключить — замикати, замкити; мати в собі, обіймати, містити; складати, скласти; (*логич.*) виводити, вивести, висувувати, виспувати; записувати, записити. *-чать договор* — складати умову. *-чить в тюрьму* — замкити у тюрму, ув'язнити. *-чить мир* — замкритися. *-чить союз* — зав'язати спілку, вступити в спілку. *-ться* — міститися в чому; складатися з чог; полагати, полагтти в чому. *В чём -ся причина* — в чім лежить причина.

Занключёние — замкнення, ув'язнення, (*логич.*) висновок; кінець, закінчення. *В -ние* — наслідок, наприкінці, наостатку. *Давать -ние* —

подавати висновок. *-ние договоры* — складання умови. *-ние мира* — замирня. *-ние одностороннее* — самітне замкнення. *-ние под строжу* — ув'язнення, в'язнення (ЧСР). *Предварительное -ние* — досудове замкнення. *В ув'язненні, попередній арешт. -ние сведущим лиц* — висновок тяжущих людей. *-ние с строгой изоляцией* — ув'язнення з цілковитою ізоляцією з заборорою будь-яких зв'язів. *-ние счетов* — закінчення (замкнення) рахунків.

Занключённый — в'язень, арештант, замкнений.

Занключительный — останній, прикінцевий, прикінцевий, кінцевий. *-ная надпись* — кінцевий напис. *-ные прения* — практиці, прикінцеві промови.

Занкон — закон. *Вне -на* — по-за законом. *-ном местный* — місцевий закон. *-ном общий* — загальний закон. *Обязательным сил* *-на* — обов'язковість закону. *Основной -ном* — основний закон. *Специальный -ном* — спеціальний закон. *Столкновенение общих -нов с местными* — сутічка (розбіжність) загальних законів з місцевими, суперечність між законами загальними та місцевими. *Полное собрание -нов* — всебірка законів.

Занконность — законність, правність, справдлівість. *-ность рожденная* — законність народження.

Занконный — законний, правний (АЮЗР, 6, I, 288; КМ), правий (АЮЗР, 6, I, 136), справдливий. *-ный брак* — законно подружжя. *-ное владение* — законне (правне) володіння. *-ная жена, дети* — законна (правна) жінка, діти. *-ное задержание* — правна заборона. *-ный наследник* — правний спадкоємець. *-ная оборона* — правна оборона. *-ный повод к началу предварительного следствия* — законна причина (приїд), щоб розпочати передсудове слідство (понаередіе слідство). *-ным порядком, путём* — правним способом, правним чином, законним шляхом, правно. *-ные последствия преступления* — законні наслідки злочину. *-ное притязание* — законне домагання. *-ная причина неволи* — законні причини нестани, неволи. *Войти в -ную силу* — набутти правної сили, статися правосильним. *Вступивший в -ную силу* — правосильний. *-ное укрепление* — правне закріплення. *-но* — законно, правно, справдливо.

Занконовед — законознавець, правознавець.

Занконоведение — законознавство, правознавство.

Занконодатель — законодавець (-вця).

Занконодательный — законодавчий, законодавчий. *-ная власть* — законодавча, законодавча влада. *-ные меры* — законодавчі заходи. *В -ном порядке* — законодавчо.

Занконодательство — законодавство.

Занкономерность — закономірність, правомірність.

Занкономерный — закономірний, правомірний, міродатний. *-но* — закономірно, правомірно, міродатно.

Занконоположение — закон, устава про щось, постановка закону, принят закон. [пий.

Занконопреступный — закономіреступний, правомір-

Занконопроект — проєкт закону, законопроект.

Закоренелість — запékлість (-лости).
Закоренелый — запékлий.
Закривати, закрити — заквивати, закрити, зачипяти, зачипяти (двері). -вати *заседання* — кічати, замикати засідання. -ирити *приём грузов* — прийняти приймання вантажів.
Закритий — зацінений, закритий. -тов *заседание*, -ние *при закрытых дверях* — неприлюдне, закриті засідання.
Закупити — закупівля, закупи (-пу).
Закупорна — зацікавля, закупиця, сов. заткнутий, заткнення. -на *сосудов* — заткнення жил.
Закупщик — закупник, закупоць (-пця).
Залежаний — лежаний, залежаний, завалючий.
Залежь — звалъ (-ли). -ни *кам. угля* — поклади кам'яного вугілля.
Залог — застава (АЮЗР, 6, I, 374; ЛР, 44), застава, застава (рухлого й нерухлого майна); зарука (грошова). *Братъ в лог* — брати в (ва) заставу. *Братъ деньги под лог с тем, что в случае неуплаты долга, он остаётся у кредитора* — (стар.) брати гроші на упад (АЮЗР). *Выкупить из -га* — викупити з застави. *Дать лог за себя* — дати грошову заруку за себе. *Безденежность -га* — безвалютність застави. *Недействительность -га* — недійсність застави. *Отдать в лог* — заставити, застановити що. *Погашение -га* — покриття, сплата застави.
Залоговой — заставний. -вой *документ на движимость* — заставний лист на рухле майно. -вое *право* — заставне право. -вое *свидетельство* — заставне свідцтво.
Залогодатель — заставник, заставодівець (-вця).
Залогодательница — заставниця, заставодівниця.
Залогодержатель, -ница — заставоємець (-иця), заставодержеця. [заставціця].
Заложенный — заставлений. -ное *имущество* — заломити — заставити (СФА, VI, 311), застановити, позаставляти (про кілька речей).
Заложник — заручник, заставленець.
Замазка — замазка, кит (ля шібок, скла).
Заманювати, нити — заманювати, заманити, приваждувати, приваждити, приваблювати, привабити.
Заманчивый — припадний, заманливий, знадний, знадливий, завабливий. [чорніти].
Замарать — закресліти, зачеркнути (написане), замаскувати — замаскувати, заличкувати.
Замануться — заманути, заманитися на когось.
Замедление — загальня, забариння, забара, гайпка, загайпка. -ние *в производстве дела* — загайпка (загальня) в переведенні справ.
Замедлять, замедлить — гаяти, загаяти, барити, забарити, даяти, задяти. -ся — баритися, забаритися, гаятися, загаятися.
Замена — заміна, заміц. -на *иска* — заміна півзу.
Заменить, заменить — замінити, заміняти, одміну дати (АЮЗР, 6, I, 55). -нить *кого* — заступити когось (КМ). *Произвести обмен одного земельного отруба на другой*, -нить *один земельный отруб другим* — за певний акцій земельний дубод дати одміну в іншому.
Заместитель — заступник; замісник. [місці].
Заместительство — заступництво, заступання.

Заметна — зазначка, зпак, помітка.
Заметный — помітний, зпачний, визначний. -ное *положение* — визначне становище. *Стать -ным* — позначитися.
Замечание — увага (поставити когось на увагу), зауваження (до протоколу), докір, догана (зробити когось догана).
Замечательный — позпачний, значний, визначний, вартий уваги. -но, *что* — позначай, річ, що...
Замечать, заметить — помічати, помітити, замичати, замичити, зауважати, зауважити, постерегати, спостерегати, спостерегти.
Замешательство — замшання, метушня.
Замещать, заместить — заступати, заступити, замичати, замичити когось, обсаджувати, обсадити (посаду). [дження (посади)].
Замещение — заступлення, замичення когось; обса.
Заминаться — заціплятися, зацікнутися; затримувати.
Заминка — заціпка, заціпля (в справі). [ватися].
Замкнутость — замкнутість, замкненість (організації).
Замкнутый — замкнутий, замкнений, замканий, прихований. *Вести -тый образ жизни* — замкнуті — замкнуті, заперті. [відлюдно жити].
Замон — замк (внутренний), колідка (вися).
Замочный — замочний, колідчаний. [чий].
Замужество — заміжжя. *Быть в -во* — бути замужем. *Отдать в -во* — віддати (заміж).
Замужняя — заміжня, замужем; віддана.
Замысел — замысел, задум, замір.
Замысловатый — хитрий, мудрований, метликуватий, вузлуватий. -то — хитро-мудро.
Замышлять, замыслить — замшляти, замислити; замірити, замірити; задумувати, задумати; павіжуватися, павіжнитися.
Занесение — занесення, заведення, впис (до книги).
Занимать, занять — позичати, позичити (гроші), визичати (СФА, VI, 206); займати, зайняти (худобу), осягати, осягти; осідати, осісти, (должностъ) обіймати, обійняти (посаду); бавити, забавляти, забавити, розважати (дитину, гостя), півквати, заціквати; запорожити (посуд). -ся — працювати, трудитися коло когось, над чим; водитися в чім (у хліборобстві); займатися (про огнь, віру (часто *по деле*)). -ся *воровством в виде промысла* — злодіювати, крадіжкою бавитися (ЛР, 44). -ся *ремеслом* — ремісничувати, ремеслувати (КМ). *Вообще для обозначения постоянного профессионального занятия служит окончание -увати, -ювати*: крамарювати (= *заниматься торговлей*) и т. п.
Занос — занос (-ту).
Заносить, занести — заносити, занести; вписувати, вписати (до книг), завидити (до книг); засипати, зацікати, замичити, замещ. -ть *жалобу* — скаржитися, скаргу чинити (АЮЗР, 6, I, 457), скаргу заносити, занести (ЛР, 44); оповідати жалъ (АЮЗР, 6, I, 45). -ся — завадатися, відсоко лігати, зачівчаватися. [чвань (-ни)].
Заносчивость — зарозумілість, завадання, пнтя.
Заносчивый — зарозумілий, пнхатий, чвануватий, чванливий, будючий.
Заночувать — підночувати, започувати.

Заняття — зайняття; заняття (худоби); робота, діло, порання, поранка, зайняток (в господарстві), обняття (посади). -тме *ремеслом* — ремісництвом. -тме *торговею* — крамарюванню, (*тременеж.*) годлюванню. -тме *учительством* — учительством. [зходом]

Задиб — спільно, різом, вкупі, гуртом; за одним

Заочність — позаочність, заочність (-ности).

Заочний — позаочний, заочний. -ная *обида* — позачна образа. -ный *приговор, решение* — позачний присуд, п. вирок. -но — позаочно, заочно (ЧСР), по-за-оці.

Западня — западня, пастка, лабіти.

Запаздывать, запоздать — баритися, забаритися, пізнитися, спізнитися, запізнитися, (за)спізнитися.

Запальчивость — запальність (-ности), запал, опал, завозяті. В -ти — запалившись, в запалі, під запал, з опалу. В -ти и *раздражении* — в запалі та роздратуванні.

Запальчивый — запальний, палкий.

Запамятование — непам'ятання, непам'ятливість, забутий, забуттяність (-ости). [гати]

Запамятовать (не помнить) — забути, не пам'ятати — запіс, припас, поклад, резерв. *Хозяйственные -сы* — (*стар.*) спрат (АЮЗР, 6, I, 347).

Запасаться — запасати, запасті що, припасати, припасіти, впасати, напасіти, наставіти, вставіти.

Запасливый — запісливий, запіслистий. [чти]

Запасный(ой) — запісний (капітал, земля); покладний (гроші); резервний (резервний) склад.

Запах — дух, зіпах, пах. *Издавать -пах* — ціхнути.

Запашка — бранка. *Общественная -на* — громадська бранка.

Запекаться — запікати, запекіти. -шийся — загуслий (кров), засмаглий (губи).

Запечатывать, запечатать — запечатувати, запечатати. -ное *объявление на торгах* — запечатана обява на прилюдних торгах.

Запрятельство — запертість, затітість (-ости), неприємання, одмагання од вині.

Запирать, запереть — заперіти, заперіти, замкати, замкнути. -ся — замкати, замкнутися; затітати, затітати, заперітати, заперітати, критися (на добіті) (СФА, VI, 148), неприєматися, одмовлятися, одмагати (од вині). -щийся — неприєматий, одмагалець, затітний, заперітний, замкнутоустий.

Записка — записування, вписування; зіписка, цідулка. *Докладная -на* — доповідь (докладна) зіписка, подання. *Доказательная сила -сон* — доказова сила записі. *Памятная -на* — пропам'ятний лист, пам'ятка. *Проверка -сон с подлинными книгами и актами* — перевірка записі з самімп книгами та актами.

Записывать, записать — записувати, записати; вписувати, вписати. -вать, -ать в *книги* — до книг заводити, завісти (СФА, VI, 125, 261). -вать в *протокол* — до протоколу вписувати, (*сов.*) запротоколювати.

Запись — запис, впис, ўпис (у квіту) (СФА, VI, 306). *Запродажная -пись* — запродажна, (*стар.*) уступі письм. *Меновая -пись* —

записний лист. *Мировая -пись* — мирові, лист про мирову. *Раздельная -пись* — ділчий лист. *Рядная -пись* — рядний лист, запис. *Третейская -пись* — арбітрний запис.

Заповедный — заказаний, заборонений. -ный *лес* — заказник, заказний ліс, заповідник.

Заповедывать, заповедать — записувати, записати.

Заподобрить — зацідідріти, зацідрити, пенію звести на ког. [зацідрений]

Заподобренный — зацідідрений, цідідрений, (*стар.*)

Запоздалый — спізнитий, пізній.

Запой — зіпій. *Страдать -поем* — запоєм піти.

Заполнение — вповнювання, заповнювання, вписування.

Заполнить — вповнювати, заповнювати, вписувати. -нить *бланк векселя* — заповнити векселівий блан(о)к, (вписати) текст векселя. [гати]

Запоминать (держать в памяти) — запам'ятати

Запор — запра. *На -ре, под -ром* — на замку,

Заправила — орудд (ра), верховода. [під замком]

Заправлять — оруддвати, верховодити.

Запрашивать, запросить — правити, запраляти, запрашати (ціну); занитувати, зацітати, робіти

Запрет — заборона, закіз. [зіптит]

Запретительный — заборонний, заказний (міто). -ная *статья* — заборонна стаття.

Запретный — заборонний, заказаний.

Запрещать, запретить — боронити (АЮЗР, 6, I, 306), заборонити, заборонити, записати.

Запрещение — заборона, заборонення, закіз (ЖО, 26), арешт. *Вопреки -нию* — не вважаючи на заборону, на закіз. *Наложить -ние* — покласти, наложити заборону. *Перевод -ния* — перекладання заборони. *Разрешить, снять -ние* — зняти заборону.

Запрещенный — заборонений, заказаний. -ная *игра* — заборонена гра.

Запродавать, продать — запродавати, запродати.

Запродажа — запродаж (м. р.), запродання.

Запродажный — запродажний. -ная *запись* — запродажна; запродажний лист.

Запрос — зіптит, зацітання; заправа (ціну). *Без -са, без торгу* — без заправи. *Предъявить -рос* — внести зіптит, зацітання.

Запросто — попростому, попросту.

Запруда — загата, гатка, тима, гребля. -да *реки для ловли рыбы* — ів (ЧСР). [важня]

Запруживание — загачування, тамування, завалювання

Запруживать, запрудить — загачувати, загачити, тамувати, затамувати, завалювати, завалити.

Запрятывать, запрятать — захобувати, заховати.

Запугивать, запугать — страхати, пастрахати, застрахати, лякати, залікати, налякати.

Запугивание — страхання, лякання.

Запугивать — запугати, запугіти, занедбувати, занедбати, зашехувати, занех(я)ти; задівнювати, задівніти (горбу); кидати, закінути.

Запустение — пустовіття, пуста; запустення.

Запущение — занедбання, запущення.

Запылять — запалити.

Запыхаться — заціхатися, задіхатися.

Запятнанный — заплямований.

Запятнать — заплямувати, нап'ятати.

Заработувание — заробіття.

Зараба́тывать, зарабо́тать — зарабо́лити, зарабо́ти, запра́цьовувати, запра́цювати.
Зарабо́таний — зароблений. *-ные деньги* — за́рбок, зарбо́ток, заробле́ння.
Зарабо́тный — зарбо́тний (платя́), зарбо́ний.
Зарабо́ток — зарбо́ток, за́рбок. *Иду́щий на-ки* — зарбо́тчаннн. *Ходи́ть а -ми* — ходи́ти на зарбо́тки, зарбо́кува́ти.
Заража́ть, зарази́ть — зара́жувати, зарази́ти, заже́гти, передава́ти (хорбо́). *-ть идей* — заже́гти ідею, вплину́ти на ко́го чим, через що.
Зараже́ние — зара́жування, зара́ження, передава́ння, переда́ння (хороби).
Зара́за — зара́за, (лихо́) повітря, по́месь (—ти).
Зарази́тельность — зара́зли́вість (—ости).
Зарази́тельный, заразы́й — зара́зливий, чи́кий (хороба́). *-но* — зара́зливо.
Зара́нее — напе́ред, за́годя, заздалегі́д. *-нее обду́манное намере́ние* — напе́ред узи́тий на́мір.
За́рево — збо́рво, за́грава, промі́ття. *Подня́лось -во* — взя́лася за́грава, небо́ зчерво́ніло.
Заре́гистривать — зареєструва́ти.
Заре́нный — зарічний, зарічанський, заберіжний, тобо́чкий. *-ный житель* — зарічанин.
Заро́дыш — за́родок, за́чаток, за́жівок, за́плід.
Заро́диться, зароди́ться — за́ріджува́тися, за́ро́дитися, за́чиня́тися, за́чатися. [світа́нку.
За́ря — зоря́, світа́ння, дсві́ток. *На -рѣ* — на **За́ряд** — набі́й (р. набо́). *Холостой -ряд* — по́ржній, слі́пий набі́й.
Заряжа́ть, заряди́ть — наби́вати, наби́ти, за́правля́ти, за́правити (руши́цю) (ЛЗ, VII).
Заса́да — за́сідка, за́сідки, ча́та. *Устрои́ть -ду* — за́сісти на ко́го, ча́тува́ти (кобо́).
Заса́ривание — засмі́чування.
Заса́ривать, засори́ть — засмі́чувати, засмі́тити; за́поршувати, за́шороти́ти (бо́); за́бива́ти, за́би́ти, за́жувати, за́жувати (м'я́сом за́сісти).
Засве́то — за-сби́ти, за́видна. [посві́дчення.
Засви́детельствование — сви́дчення, засві́дчення,
Засви́детельствовать — сви́дчати, засві́дчити, по́сви́дчити, вісві́дчити, у ки́нці за́сісти (а́кт). *-ть подлинность подписа́* — по́сви́дчити власпо́ричьність, підпи́су. *-ть подписа́* — за́сві́дчати, по́сви́дчити, за́верити, підпи́с.
Заса́дние — засі́дання. *-ние при закры́тых дверях* — шерію́дне засі́дання. *-ние при откры́тых дверях* — привсе́лю́дне засі́дання. *-ние публичное* — прилю́дне засі́дання. *-ние распорядительное* — розпо́рядче засі́дання. *-ние судебное* — судове́ засі́дання.
Заса́датель — засі́датель (КМ).
Заса́дять, засе́сть — засі́дати, за́сісти.
Засе́ление — за́люде́ння, за́селення, оса́дження.
Засе́ленный — за́люде́ний, за́селений.
Засе́лять, засели́ть — за́селити, за́селити, осе́ляти, осе́лити, оса́джувати, оса́дити.
Засно́рузлый — за́шкару́бний.
Засно́ять — за́туля́ти, за́ту́лити, за́стувати (сві́тло).
Заслу́га — за́слуга, ві́слуга. [ний].
Заслу́женный — за́служений, ві́служений, зарбо́ле-
Заслу́живать, заслу́жить — за́служовувати, за́слу́жити, ві́служувати, ві́служити. *Жа́лоба*

-ва́ет внима́ния, ува́жения — скі́рга за-
 слу́говує на ува́гу, на ува́ження. *Он -ва́ет -того, что́бы* — він ва́ртий то́го, що́б. *-ва́ть особенного внима́ния* — па́ особливу ува́гу за́служовувати, за́служувати. *-ва́ть снисхо́ждени́я* — за́служовувати па́ полегкі́сть.
Заслу́шивание, выслу́шивание — слуха́ння, ві́слу-
 ха́ння (СФА, VII, 208), переслу́ха́ння.
Заслу́шивать, заслу́шать — слуха́ти, ві́слуховувати,
 За́сов — за́сув, за́свка. [ві́слухати (ЛР, 44).
Заспо́рить — за́спереча́тися, за́вбе́тися з ким.
Заста́ва — ро́гатка (в мі́сті), ца́рипа (на се́лі).
Заставля́ть — прину́щувати, прину́сати, си́лувати,
 прише́влювати, прише́вляти. [ста́вне воло́діння.
Заста́вный — за́ста́вний. *-ное владе́ние* — за-
 ста́вля́тися — за́сто́влятися, за́сто́влятися.
Застаре́лый — за́старі́лий, за́дівнений.
Засте́нчивость — несмі́ливість, сорома́ливість.
Засте́нчивый — несмі́ливий, сорома́ливий.
Застига́ть, засти́гнуть — за́хоплюва́ти, за́хопи́ти,
 за́стку́вати, за́стку́вати. *-га́ть на месте пре-
 ступле́ния* — за́хопи́ти, за́стку́вати на гаря-
 чому вчи́нку. [в торго́влю — безто́ржа.
Застой — за́стій, за́стой (жс. р.) пере́стапок. *-той*
Застраива́ть, застрои́ть — за́будовувати, за́буду-
 ва́ти. *-ный* — за́будований, будо́вний (АЮЗР, 6,
 I, 165). *-ный участо́к* — за́будований, будо́в-
 ний гру́нт (АЮЗР, 6, I, 265).
Застраховыва́ть, застрахо́вать — стра́хувати, за-
 стра́хувати. [жи́ти, па́ляка́ти.
Застра́чивать, -ща́ть — стра́хати, застра́хати, ля-
Застра́шивание — стра́хання, і́стра́х, і́стра́шка,
 ля́кання. [встре́лити.
Застре́лить — за́стрелити, встре́лити, за́стрелити,
Застро́йка — за́будування, за́будова́.
Засту́пать — за́ступати, за́ступити, за́городжува́ти,
 за́городити. *-ся* — за́ступі́тися, за́ступитися, осту-
 пі́тися, оступі́тися, ста́вати, ста́ти (за ко́го), всту-
 пі́тися, вступі́тися (за ким), боро́шити, обо́ро-
 шити (кобо́).
Засту́пник — за́ступник, обо́ро́нець (—ця́).
Засту́пничество — за́ступництво, обо́рна.
Засты́вать — за́стига́ти, холо́нути, за́холо́нути.
Засуди́ть — за́судити, присуди́ти, осуди́ти.
За́суха — за́суха, посу́ха, су́ша.
Засу́чивать, засучи́ть — за́сукну́вати, за́сукати, за-
 кичу́вати, за́качати (рука́в), підти́кати, підко́-
 чувати, підкоти́ти (штані́).
Засчи́ывать, засчи́тать — за́лічувати, за́лічи́ти,
 за́раху́вати, за́рахувати, за́числити, за́числі́ти,
 вчи́слити, вчи́слити. *Предварите́льное за-
 ключе́ние -а́ть в срок наказа́ния* — досу́-
 до́го уя́знення за́рахувати у приза́чену ка́ру.
Затво́р — за́мок, за́сув, за́свка, за́пора.
Затворя́ть, затвори́ть — за́чиня́ти, за́чинити.
Затева́ть, затея́ть — ви́гадува́ти, ви́гадати, за́чи-
 няти, за́чати, поча́ти, поча́ти, за́тива́ти, за́тияти.
-ть сору́ с кем — за́бодитися, за́вбе́тися з ким, розпо́чиня́ти, розпо́чати сва́рку.
Зате́мнять — за́теми́ти, за́теми́ти, за́тьма́ривати,
 за́тьма́рити, за́тьми́ти, за́тьма́рювати, за́тьма́рити;
 па́жоро́чити, за́пжоро́чити, жо́рочити, за́жоро́чити
Зате́я — ви́тівка, ви́гадка, втре́бенка. [(го́лову).
Затира́ть — за́тирати́ти, за́терти, позати́рати́ти.

Затиха́ть, -хну́ть—зати́хати, зати́хнути, замовка́ти, замовкну́ти, у́щухнути.
Зато́чати, зато́чить — замка́ти, замкну́ти, заспа́ти, заспа́ти (засадити) в певло.
Зато́чення — у'язнення, замк'єння, певло.
Затра́гива́ть, затра́гну́ть — зачина́ти, зачепа́ти, займа́ти, зайня́ти, (за)торка́ти, (за)торку́ти. -ва́ть *что-нибудь честь* — на честь чю наступати, зачина́ти (кривити) чюсь честь.
Затра́та — вида́тки, кошт, витра́та, витра́ти, тра́та.
Затра́чивать, затра́тить — тра́тити, витра́ч(ув)а́ти, витра́тити. -ный *труд*—займа́ти пра́ци. {од ко́го.
Затре́бовать — вимага́ти, вимо́гти, виправити що
Затру́днення — тру́дність, тру́дності, перешко́да, перешко́да, зава́ди; (*сильное*) скру́та. [тужли́сть.
Затру́днительность — тру́дність, утру́дливость, су-
Затру́днительный — скру́тний, утру́дливий, сутуж-
 ний (ста́нвище); тру́дний (річ, діло, справа).
 -ное *положение* — скру́та.
Затру́днить, **затру́днить** — утру́дити що ко́му, перешко́джа́ти, перешко́дити, ко́му в чім, на пе-
 решко́ді става́ти, зава́джати ко́му.
Зати́хий — за́дхий, прити́хий.
Заты́лой — поти́лиця.
Затя́гива́ть, заты́ну́ть — заты́гати, заты́гти, воло-
 чу́ти, проволіка́ти, проволіка́ти, воловоди́ти (спра-
 ву), зашморгну́ти (петлю́).
Заты́жка, заты́гивание — заты́гання (спра́ви), тага-
 ни́ца, відволі́ка, проволі́ка, просолі́кани́я.
Заура́д — на той час, заура́д.
Заура́дный — звича́йний, абн-який.
Захва́т — за́хва́т, захо́плення, за́хп (-хопу), за́бр
 (-бору), займа́ння (*сов.* зайня́ти), зага́рба́ння.
Захватный — за́брчий, за́брчий (пра́во).
Захватчик — за́брєц. (-рци), прихва́тчик (ЧСР).
Захватывать, захвати́ть — захо́плюва́ти, захо́пити,
 за́брати, за́брати, займа́ти, зайня́ти, під себе
 підгорта́ти, під себе підгорта́ти; (*застичь*)
 застукати, схо́пити, за́няти; зага́рбати, засяга́ти
 (ЛР, 44), засягну́ти.
Захла́быва́ться, захла́бну́ться — захла́пати́ся, за-
 хля́вну́ться, захла́пати́ся, захла́пати́ся, захла́пати́ся,
Захло́утье — глу́шнн, глу́хий кут. [залля́тися.
Зача́тие — зача́ти, запліднення; поча́ток.
Зача́ть (-чинать) — зачина́ти, зача́ти, почина́ти,
 поча́ти. -ся — зача́ти́ся, зача́ти́ся, зародити́ся.
Заче́рнить, **зачерни́ть** — закрє́слюва́ти, закрє́с-
 ляти́, зачеркну́ти, зама́зати.
Заче́т — зарахува́ння (грбшей, часу́), зачислення,
 залічення. *В -чєт* — зачисля́ючи. -чєт *задача*
в ун.шту похупной сум.ны — зара-
 хува́ння зава́тку у кнушу, випла́ту. *Не в -чєт* —
 без зачисле́ння, не зачисля́ючи, без зарахува́ння,
 не зараху́ючи. -чєт *обязательство* — зара-
 хува́ння зобов'язани́я. *С -том судебных из-*
держек — зачисля́ючи суду́ві вида́тки.
Заче́тный — залічений. -ная *капитанция* — кви-
 то́к на залічені́ грбші.
Зачини́щик — приводе́ць (-дця), приви́дця (СФА, VI,
 154), приводе́ць, приви́дця.
Зачисле́ние — залічення, зарахува́ння, вчислення,
 зачислення. -ние *на службу* — призначення,
 (приділення) на службу.

Зачисля́ть, зачисле́ти, зачисля́вать, заче́сть — за-
 лічува́ти, залічи́ти, зарахува́ти, зараху́вати,
 вчислі́ти, вчислі́ти, зачисле́ти, зачисле́ти, при-
 ділі́ти (*на службу*), -літи, призначати́, -чити.
Зашта́тный — заштатний. -ное *содержание* —
 заштатна плати́, заштатно утримання.
Защи́та — оборо́на (ТОК, III, 85), за́хист, охоро́на.
Подни.маться в -ту — ставити до оборо́ня
 (в оборо́ві) ко́г. *Судебная -та* — оборо́на на
 суді.
Защитительный — оборо́нний, охоро́нний (знав),
 відпорний (*оборонительный*). -ная *речь* —
 оборо́на про́мова.
Защитни́и — оборо́нєць (-вця), заступник.
Защитни́ца — оборо́нниця, заступниця.
Защитный — зачислий (ліс, клір).
Защища́ть, защи́тить — боро́шити, оборо́няти, обо-
 ро́няти, захи́щати, захисти́ти, заступати́, засту-
 пити́, обсто́ювати, обсто́яти. -щать *во всяком*
суде — боро́няти у всіко́му суді, (*ст.*) у ко́жного
 пра́ва заступати́ (АЮЗР, 6, I, 135). -щать *своє*
право — боро́няти, обсто́ювати своє пра́во, до-
 сто́ювати сво́го пра́ва, обсто́ювати (стойти́) за
 сво́ю. Защища́ться — боро́нитися, оборо́ни-
 тися, захи́щати́ся, захисти́тися.
Заявитель — заявник.
Заявительница — заявниця.
Заявна — заява, заявка.
Заявление — заява, бповідь (-дн) (СФА, VI, 157).
Делать -ние — робити́ заяву, чинити́ бповідь.
Заявля́ть, заявить — заявля́ти, заявля́ти, спові́щати,
 спові́стити, освідчува́ти, освідчи́ти. -лять *иск* —
 заклада́ти позов. -лять *себя наследником* —
 зголо́ситися до спадщини. -лять *себя сто-*
ронником, солидарным с кем-либо,
сторонником чьей-либо мысли — при-
 знава́тися до думки чне́ї (*стар.*). -ся — зголо-
 шати́ся, зголо́ситися, опові́ститися (СФА, VI, 274).
Зва́ние — зва́ння (кМ), ста́н.
Зва́ть — клі́кати, поклі́кати, заклика́ти, запрошу-
 вати, запро́сити; зва́ти, назива́ти, назва́ти, про-
 зива́ти, прозва́ти, іменува́ти, найменува́ти. -ать
на помощь — клі́кати на підмо́гу, (*громко*)
 на сна́г крича́ти, (*стип.*) заклика́ти гва́ту
 (АЮЗР, 6, I, 254).
Звенеть — бряжча́ти (про грбші), брязкоті́ти. (рбжі).
Звено — ла́нка, кільце́ (у ланцю́зі), прясло́ (в ого-
Зве́рский — звірчий, дикий, мєлюдський, дятлий.
Зве́рство — звірство, лю́тість (-ости).
Зверь — звір, звірюка, звірина.
Звонить — дзвонити (ва гвалт), зазвонити.
Звонкий — дзвінкий, голосий, гучний, го́мнкий.
 -ная *монета* — дзвік (брязку́ча) монє́та.
Звонон — дзвінок, дзвінок. [брязкі́.
Зда́ние — буди́вля, буди́во, буди́нок. -ние *ка-*
менное — мурваннй буди́нок, ким'яни́ця.
Построить -ние — виставити (поставити)
Зде́шний — ту́тшиний. [буди́нок.
Здоровый — здоро́вий, дужий, міцний, крє́зький.
Здоровье — здоро́в'я. [(-вости).
Здравомы́слие — здоро́ве думання, розсудли́вість
Здравомы́слящий — розсудливий, лю́дина здоро́вої
 думки.

Здравый — здоровий (*и* про розум); розсудливий.
-вий рассудок — здоровий розум. *В -вом уме и твердой памяти* — доброї пам'яті та цілого розуму, цілого розуму та твердї пам'яті.
Земельний — земельний, поземельний (КМ). *-ная подать* — земельний податок, поземельне.
Землевладелец — землевласник, земледержавець.
Землевание — землеволодіння, земледержавство, землевласність.
Земледелец — хлібороб (КМ), рільник.
Земледелие — хліборобство, рільництво. *Заниматься* -лием — хліборобити.
Земледельческий — хліборобський, рільницький, рільничий. *-ное хозяйство* — хліборобське господарство. *-ное училище* — рільнича шкoла.
Землеоп — грабар (-ря), копач.
Землемер — землемір, мірник.
Землемерие — землемірство, мірництво.
Землепользование — землекористування.
Землеустроитель — землевпорядник, землевпоряд-
Землеустроительный — землевпорядковий. [чх].
Землеустройство — землевпорядкування, земельне упорядження, землевпорядок.
Земля — земля; ґрунт; суходіл; край. *Возделывать* — лю — обробляти землю. *Вспаханная* -ля — рілля. *Девственная* -ля — ціліща. *-ля неиспользованная* — пустий ґрунт, п'єства. *-ля, приобретенная по праву первого занятия* — займашчина. *-ля пустующая* — пустізна (КМ), земля ваканцова, ваколана, що вакує(ться). *-ля усадебная* — ґрунт, садіба.
Земляной — земляний. *-ная работа* — грабарю-
Зерно — зерно. [ваня]. *-ной воз* — грабарка.
Зерновой — зерновий. *-вой хлеб* — збіжжя, пшанї.
Зигзаг — злом, зигзаг.
Зиять — роззявляти, роззявити пащу. *-щая рана* — розвернена (зігуча) рана.
Злак — зерло, зелена, злля, хліб, пшанї.
Зло — зло, кривда, лихо, шкoда, бідa. *Употребление во зло* — вживання на зло, зловживання, надуживання. *Употребие во зло невинность и неведение* — на зло вживши невинність та темноту.
Злоб — злість (р. злості) (ЛР), злоба, злостування. *Затаить* -бу — приховати злобу. *Возьмет* -бу — завзяти злість (ОФА, VI, 434).
Злобность — злостивість, (оцущение) злування.
Злобный — злий, злючий, злослівий, лютий, злоблівий.
Злобствовать — злостувати (на когось), злобитися.
Зловещий — зловісний, лиховісний.
Зловредный — шкідливий, до ліха шкідливий.
Злодеяние — лиходійство, злий учинок (ЧСР), злочинство, великий злочин.
Злодей — лиходій, великий злочинець (-ця).
Злодейна — лиходійка, велика злочиниця.
Злодеяство — лиходійство, велике злочинство, великий злочин.
Зломательный — ворожий, нецивілий.
Злой — злий, лихий, лютий, злючий.
Злокачественный — шкідливий, лихий, небезпечний.
Злокозненный — злохитрий, лукавий, каворний, п'якосний.

Злонамеренность — злий (лихий) п'амір, зла (лиха) думка, недобрий п'амір, лихі воля, зломіслення, зловісність (-ности). [мірний].
Злонамеренный — зловісний, лиходумний, злона-
Злонаравие — лихі п'орови (звичат).
Злонаравный — злий, злих (лихих) п'оровів.
Злорадный — злорадійний.
Злорадство — лиха (злісна) радість (-ости).
Злоречивый — лихослівний, обмовний.
Злословие — лихослів'я, обмова. [коб].
Злословить — лихослівити, обмовляти, г'япити
Злостность — злісність, злослівність, злостивість; умісність (-пости).
Злостный — зловісний; підступний, злослівний (злбчн). *-ное неисполнение договора, заключение с государством* — зловісне певиконання договору, ск'аденого з державою. *-ный неплатёж налогов* — зловісний неплатіж податків.
Злость — злування, злість (р. злості).
Злоумышление — зловісність, злий п'амір.
Злоумышленник — зловісник, лиходумець; злочинець (-ця).
Злоумышленный — зловісний, лиходумний.
Злоумышлять, злоумыслить — зловіснляти, зловіснляти, підмисляти, підмислятися.
Злоупотребление — надуживання, надужиток, надужиття; вживання на зло, зловживання, зловжиток. *-ние чьим-либо доверием* — надужиття віри чнїт.
Злоупотреблять — надуживати, надужити чогб, зловживати, зловжити що, на зло вживати, на лихо повернути.
Знак — знак, ознака, прикмета. *-ни межевые* — копці. *-ни насилья* — знаки насильства, знакі гвалту (АУЗР, 6, I, 100). *З. отменя* — відзачка, брден. *-ни предостерегательные* — знакі перестороги, перестерегальні знакі.
Знакомый — знайомий. *Быть* -мым с кем — зна-
Знаменатель — знаменник. [гися з кн].
Знаменательный — знаменний, позначний.
Знаменитый — славпозвісний, знаменитий, слав-
Знамя — корогва, стяг, прапоро. [цнп, славчнний].
Знание — знапнїя, знаття, наука.
Знатон — знавєць, тямуча людина. *-том права* — правознавєць (-ця).
Знать (суц.) — великознє п'анство, значі люди.
Знать — знати, відати.
Значение — значіння; вага, сила, вартість. *Иметь* -ние — важити; мати силу, вагу. *Придавать* -ние чему — надавати ваги чому. *Придавать чему малое* -ние — легковажити що.
Значительность — значність, важкість; (*многозначительность*) значливість (-ости).
Значительный — значний (ЛР, 44), поважний, важний, значливий, вразний. *-ная сумма* — чимала (значна) сума. *-но* — значно, багато; значливо, вразно.
Значить — важити, сілу, вагу мати, значіти. *Это много* -чит — це багато важити. *-ся* — звачітися, лічїтися, б'їти. *Показание свидетеля* -тєя *в протоколе* — свідчення вписано до протоколу (зазначєць в протоколі). *-ся на учёте* — на обліку б'їти.

Зов — клікання, поклик, заклик. *На зов* — на заклик.
Золівна — зовиця, свість, швагрова (чоловікова сестра). [вільний обіг злота.
Золото — золото. *Свободное обращение* - та —
Золотой — золотий. - *тая валюта* — золоті ва-
 лута. *Подделка* - той монети — підробле-
 ня (фальшування) золоті монети. *Право Го-
 сударственного Банка на покупку и
 продажу* - той монети — право Державного
 Банку купувати й продавати золоту монету.
Зрачені — зівцця. [*моє* - ще — вистава.
Зреліще — видобиче, видобисько. *Театраль-*
Зрелость — дійшлисть, стиглість, доспілість, до-
 зрів. - *лость брачная* — подружжя дійшлисть,

стиглість. - *лость физическая* — фізична, при-
 роддя доспілість, дійшлисть (-ости).
Зрелый — дійшлий, стиглий, доспілий. *Умом не*
 - *лый* — розумом педійшлий.
Зрэнне — зір (р. зору). *Слабое* - *ние* — сла-
 бкий зір; невобчливє око. *С этой точки*
 - *ния* — з цього погляду.
Зритель — глядач. [заля для глядачів, гляда.
Зрительный — зрєвий (нерв), глїдий. - *ный зал* —
Зря — дарємо, набєліп, жарно.
Зрячий — видющ[ч]ий, зрячий.
Зыбний — хиткий, хисткий, тряский. - *ная по-
 ва* — неміцний, нетвердий грунт, драгвиня.
Зять — зять (доччїн чоловік), швїгер (сестрїн
 чоловік, зовїччїн чоловік).

И

Ибо — бо, затїм що, томї що, чєрез те що.
Игла — гїлка.
Игнорирование — нєхтування, ігнорування.
Игнорировать — нєхтувати (чим), ігнорувати,
(стар.) відхїляти на стєрону (АЮЗР, 6, I, 272).
Иго — ярм, певєля, тагар (-ря), кормїга.
Игорный — гральщїй. - *ный дом* — гральщїй (кар-
 тїрський) дїм, гральня.
Игра — гра, граниї. - *ра биржевая* — біржовя
 гра. - *ра запрещенная* — заборонєна гра. - *ра*
карточная — гра в картї, картїрєство. *Не-*
действительность займа по - *ре и для*
 - *ры* — недїйснїсть позички на граниї.
Игранный — гранный. - *ные карты* — граниї картї.
Играть — грати (на сєнї); шугувати (про вїно).
Игривость — гривлївїсть, грївїсть, жвївїсть, жар-
 товлївїсть. [(р-я), картївнїк.
Игрон — грач, граль. - *рон в карты* — картїр,
Игрушка — іграшка, цїцька, забавка. *Это для*
него - *на* — це йому за іграшку.
Идеал — ідеал, вразб.
Идеальный — ідеальний. [кий, такий самїй.
Идентичный — ідєнтїчний, тотжнїй; однаковїснї-
 Идея — ідєя.
Идиот — ідіот, прїдїркуватїй, дурпєнький. [мови.
Идиотизм — ідіотїзм, прїдїркуватїсть, властївїсть
Идти — ітї, втї. - *ти по следам* — ітї слїдом за
 ким, *(стар.)* слїдом гонїти (АЮЗР, 6, I, 281).
Имдивенец — утрїмївєць (-нца).
Имдивение — кошт; (*об издании*) нїклад (-ду).
Из — із, зо. *Из-за* — з-дїля, рїдї. *Из-за вас* —
 чєрез вас. *Из всех сил* — яко мїгя, чим дуж,
 з усієї сїлї, що-сїлї. *Работать из-за де-*
нег — працювати грїшеї рїдї, для грїшеї.
Изда — хїта, домївка. - *ба нежилая* — пїстка.
Издаватель — вїзвєльнїк, вїзвєдїтель, вїзвєдїтель,
 ратївнїк.
Избавительный — вїзвєдїчїй, ратїковнїй. [нок.
Избавление — вїзвєдєнєя, вїзвїд, ратїнок, поратї-
Избавлять, **избавить** — вїзвєдїти, вїзвєдїти, вї-
 ратїбувати, вїратїувати; позбїти (ЛР, 44). - *ся* —
 збїтїся когб, здїхатїся когб, вїзвєдїтїся од чгб.

Избаловать — розпєстїти, запїлькати. - *ся* — роз-
 лєдшїти, влєдшїти.
Избегать, **избегать** — унїкати, унїкнутї (ЧСР),
 ухїлятїся, ухїлятїся, урїтїся чгб. - *мать*
рук злоумышленника — утєктї од лєко-
 дїйних рук, одїтї злїх рук (ЛЗ).
Избежание — унїкївїня. *Во* - *ние* — щоб не булб,
 унїкїючї чгб, унїдїючїся від тгб, щоб.
Избивать — вїбївати, вїбїти. - *бить до крови* —
Избиение — бїтїї, побїтїї. [(у кров) роз'їшнїти.
Избитый — побїтїй (ЛР, 44). - *тый в кровь* —
Избираемость — вїбїрнїсть (-ности). [роз'їшєний.
Избирание — вїбїрївїня, обїрївїня.
Избиратель — вїбїрєць (-ця).
Избирательный — вїбїрчїй (акт, глос, закб,
 картка, комїсія, рїдї, округа). - *ное право* —
 вїбїрєчє прїво.
Избирать, **избрать** — вїбїрїти, вїбїрати, обїрїти,
 обїбїрїти (ЧСР), обїрїти (ТОК, III, 18) на кгб.
 - *ать себе место жительства* — обїрїти
 собї мїсце для перебувївїня, *(стар.)* оспїсть
 собї прїпїтїї (АЮЗР, 6, I, 222).
Избранный — обїрїний (АЮЗР, 1, VI, 30), вїбїрїний,
Избрание — обїрївїня, вїбїр (-бору). [добїрїний.
Избранный — обїрїєць (-ця).
Избраница — обїрана (-но), обїранїця, обїранка.
Избыток — надїшєнок, зївївїня; достїток, рїзкїш.
Жить в - *ие* — житї в достїтках, в довдї
 мїтїся. *С* - *ном* — з лїшєком, з надїшєком.
Избыточный — надїшєнїй, зївївїй, надїрїний, (*фа-*
мїлярно) з чбх.
Изведывать — зазнавати, зазнїти.
Изверг — вїрєдок, звїр, звїрїка, кат. [вїбухїти.
Извергать — вїкїдїти, вїкїнутї; (*о сулке*)
Извержение — скїдївїня, вїкїдївїня; вїбух (вух-
 вїзвєрїтїся — зневїрїтїся, зневїрїтїся. [кану).
Известие — вїсть (-ти), звїстка, вїстка. *Давать*
 - *тие* — подавати звїстку.
Известность — вїдїмїсть, звїснїсть, слїва. *При-*
вести в - *ность* — вїяснїти, з'ясувїти, прївести
 до вїдєму. *Поставить в* - *ность* — повїдїмїти.
Известный — вїдїмїй, звїснїй, звїщїй, звївї[б]нїй

(АЮЗР, 6, I, 338), півний (АЮЗР, 3, VI, 528).
 -но—відомо, звісно, відомо річ. *Наскільки мене*
 -но—скільки мені відомо. *Не -но, за що*
 Извет—обмова, дощб, виказ. [не знати за що.
 Извещать, извещать—сповіщати, сповістити
 когб, оповіщати, оповістити когб (ЛР, 44), по-
 давати, подати звістку когб, повідомляти, по-
 відомити когб.
 Извещение—оповіщення, сповіщення (КМ), обві-
 щення (АЮЗР, 6, I, 164), повідомлення, обо-
 вість (СФА, VI, 157).
 Извилина—кривина, коліно, закрут.
 Извилистый—кривий, колінуватий, кручений.
 Извинение—вибачення, пробачення, перепробачення;
 перепроб[х]ування. *Простить -ние*—перепро-
 шувати, перепросити когб. -ните—вибачайте, ви-
 бачте; перепрошую, даруйте мені. -ните за вы-
 ражение—простити на цім слові.
 Извинительный—простий, вартий вибачення.
 Извинять, извинить—вбачати, вибачити когб,
 пробачити, дарувати когб. -нять за что—
 вибачати когб на чбм, прощати, простити когб,
 когб. -ся—перепрошувати, перепросити когб.
 Извлекать, извлечь—втягати, витягати, виймати,
 вийняти, видобувати, видобути. -нать пользу—
 користати, користувати (ЛР, 54), спожиткува-
 ти з чбго (ЛЗ, XI), прожиткувати що (ЛЗ, XI).
 Извлечение—втяг, вийма. [заквивати (ЛЗ, XI).
 Извне—звездору, з бока, зовні.
 Изнутри—з середини.
 Извоз—візництво, візничтво, возіння хурою,
 хура, фурманна. -зом *заниматься*—візнику-
 вати, фурманувати.
 Извозный промысел—візничтво, візництво.
 Извозчик—візник, фурман (АЮЗР, 8, V, 137),
 візнич, біржак. *Легковой -чик*—дрожжар.
 Изворачиваться, извернуться—вивертатися, ви-
 вернутися, вкрукчуватися, вкрукнутися.
 Изворот—вкрукт, вкруктка.
 Извращать, извратить—перекрчувати, пере-
 крутити, перевертати, перевернути, перешик-
 шувати, перенікшити.
 Извращение—перекрчування, перекрчення, пе-
 ренікшування, перенікшення. -ние *обсто-
 ятельство дела*—перекрчування обставин
 справи. *Половое -ние*—сексуальне збччення.
 -ние *свидетельских показаний*—пере-
 крчування свідчень. [ренікшений.
 Извращенный—перекрчений, переверчений, пе-
 ренікшений—кривина, закрут, коліно, заворот (-ти). -гм
 реки—коліно в річці. *Крутой -гм реки*—
 лук.
 Изглядить—заглядати, вирівнювати, вирівняти,
 зрівняти; вимазати, зтерти. -ся—знкати, звик-
 нути, згинути, зникнути, вивід обернутися.
 Изгнание—вигнання (АКПГУ, I, 69). *Жить в
 -нии*—вигнаєм жити, жити на вигнанні. -ние
 плода—зникнення, згінання плоду, зародку.
 Изгнание—вигнаєць (-ця). [згінати.
 Изгнать, изгнать—згінати, згінати, зогнати,
 Изголоветь, изголоветь—узголова, приголова. В
 -ловьи—в головах.
 Изголодаться—зголодіти, виглодіти. [(плоту).
 Изгородь—огорожа, тин, (*живая*) живопліт

Изгнать, несом. изгонять—вигнати, сов. ви-
 гнати (СФА, VI, 279).
 Изготовление—готування, зготування, виготу-
 вання, виготовлення, виготова, вироблення
 (АКПГУ, I, 171). -ние *решения*—виготовлення.
 виготова výroку. -ние *спиртных напит-
 ков*—вироблення міцних напоїв. [виготувати.
 Изготавливать, изготовить—готувати, виготовляти,
 Издавать, издать—видавати, видати, випускати,
 випустити. -вать *крик*—крикнути.
 Издавна—здавна (ТОК, III, 17, ЛР, 12), з дав-
 них давів, з давніх часів, застародівна (ТОК, III, 14).
 Издали—здали, здали, оддали.
 Издание—видання, віклад (-лу).
 Издатель—видавєць (-ця), накладник.
 Издательница—видавчиця.
 Издательский—видавничий. -ский *договор*—
 умова про (на) видання.
 Издательство—видавництво.
 Издевательство—глум, глузування, варуга, ану-
 щання, збиткування. [збиткуватися.
 Издеваться—глузувати, глумитися, анущатися,
 Издеие—виріб, рбляво.
 Издерживать, издержать—тратити, потратити.
 витрачати, витратити.
 Издержки—видатки; кошти; кошт (ЧСР), витра-
 ти, утрати (РЛ, 44), віклад (АЮЗР, 6, I, 42,
 267). *Возвращение -жен*—повернення ви-
 датків, коштів. -ни *по описи и продаже*—
 видати на опис та продаж. *Путевые
 -ни*—подорожні витрати, подорожні гроші. *Су-
 дебные -ни*—судові видатки, витрати. *Су-
 дебные и за ведение дела -ни*—судові та
 на переведення справи видатки. -ни *возм-
 жить на виновного*—покласти на винного
 утрати (РЛ, 44).
 Излагать, изложить—викладати, викласти (АЮЗР,
 6, I, 182). *Постановление суда -ся в
 письменной форме*—поставбу суду викла-
 дається (вирікається), подається на письмі.
 Излечение—лікування, гбіння, вилічування, ви-
 гбування, вигбіння. [вигбінти.
 Излечивать—вилічувати, вилічати, вигбувати,
 Излечимый—гбінний, вилічаний, злілий.
 Излишек—надлишок, лишок, зайвина, перевишка.
 С -ком—з лишком, (*фамильярн.*) з чбгом; над
 міру; з верком.
 Излишество—надмірність, надмір, надуживання.
 Излишний—зайвий, непотрібний, лишній. -не
 говорить о том—зайва річ говорити про те.
 Изложение—віклад, викладання. -ние *обсто-
 ятельство дела*—викладання обставин справи.
 Изложенный—викладений. *Об -мом сообще-
 тся для сведения и руководства*—
 про зазначене повідомляється (сповіщається) до
 відомо та керування, до відомо та додержання.
 Излучина—кривина, закрут, заліг, коліно (в річці).
 Излюбленный—улюблений.
 Измельчать—здрібнити.
 Измельчить—подробити, покришити.
 Измена—зрада.
 Изменение—зміна; переміна. *Во -ние*—на змі-
 ну. -ние *искового требования*—зміна по-
 звавго домагання.

Ізменник — зрадник, перевертень, перекішчик, невірник.
Ізменичеський — зрадицький, зрадливий, зрадецький. -сни — зрідю, по-зрадицькому.
Ізменичесьтво — зрадливість, зрадицьтво.
Ізменичеськість, изменємость — змішність, мішлівість, змішлівість, перемішність. [міняий.
Ізменичий — змішний, мішлівий, змішливий, перемішаний, відмішати, перемішувати, перекишувати, перекишити. -нить *мужу* — зрадити чоловіка, (*фамільяри*) сказати, скочити в гречку. -нить *кому* — зраджувати, зрадити когось, зраду давати когось. *Рука* -мила — рука схобнула, рука схобнула, змішляла. -нить *своему слову* — своє слово зламати, одмінити.
Ізмерєние — міряння, обмір, вимір, помір (АЮЗР, 6, 1, 314), розмір (*стар.*).
Ізмерєний — зміряний.
Ізмеритель — міряник.
Ізмерять — міряти, зміряти, виміряти, обміряти.
Ізмомєдєнный — виснажений, знесиленний, виснажений, зморщений. [щити.
Ізмомєдєнить — розміщити, на гамуз побіти, потроїти.
Ізмор — тяганина. *Взять* -ром — знесилити тяганиною, викорити.
Ізмороз — пажороз (-зи). [ний, перемічений.
Ізмучєнный — знеможений, знесиленний, змордований.
Ізмучивать, измучить, -ся — мучити, змучити, намучити, пережучити, мордувати, змордувати (АЮЗР, 1, VI, 56), намордувати, знамучитися, знамордуватися, знемогтися, знесилити.
Ізмышлять, измышлить — вигадувати, вигадати, вигадувати, вигадати, вимудрувати, вимудрувати, зміслити (СФА, VI, 88), вимислити.
Ізмышлєнный — вигаданий, вигаданий, зміслений (ЛР, 44).
Ізмять — мяти, пом'яти (папір), толочити, потолочити (поле). [навіворит, на злий бік.
Ізмьанна — піворит, спід, низ; злий бік. *На* -ну — **Ізмьансованіє** — згвалтування (ЛР, 44), знесилення.
Ізмьансователь — згвалтувач (СФА, VI, 7), знаймьансовать — згвалтувати (ЛР, 44), знесилувати.
Ізмьогать — упадіти (упасти) на силах, знесилуватися, знесилити, знемагтися, знемогтися.
Ізмьомєние — знемога. *Он в* -ним *упал* — він упав знеможений.
Ізмьєрєние — виснага, виснаження, зморщення, знесилення. *До* -ням — до виснаги.
Ізмьурять — виснажувати, виснажити, морити, зморити, знесилувати, знесилити. [висилєний.
Ізмьурєнный — виснажений, зморщений, знесиленний.
Ізобильє — достаток, ризик, расота, расота (плодів), повна. [расий (бвоч, лист).
Ізобильный — достатний, сім'явийстий (василія), **Ізобличать** — викізувати, виказати (на когось), виявити, виявити когось; докізувати, докізати (на когось), висвідчати, висвідчити (ЛР, 44), викрияти, викрити. -чать *во лжи* — брешуть когось завадати, виявляти чужу неправду.
Ізобличєние — доказ на когось, виказ, висвідчення, викриття, виявлення.
Ізобличєнный — викритий, висвідчений, виявлений.

Ізобличитель — викішчик, виявник.
Ізобличительный — виявний.
Ізобразить — малювати, змалювати, змалювати, (*кого*) удати, удати когось.
Ізображеніє — змалювання; образ.
Ізобретатель -ница — винахідник, винахідник, -ница.
Ізобретательность — винахідливість, винахідливість.
Ізобретательный — винахідливий, винахідливий.
Ізобрєтєние — винахід, винахідлення, винахід.
Ізолірованный — ізольований, відокремлений.
Ізоліровать — ізольувати, відокремлювати, відокремити. [-ція — суфікс ізольації.
Ізоляція — ізольація, відокремлення. *Строгая*
Ізрасходование — витрачання, витрата.
Ізрасходовать, израсходовать — тратити, потратити, витрачати, витратити.
Ізредна — коли-не-коли, арді-годі, інколи, деколи, рідко-коли, зрідка.
Ізрєчєние — вислів, вираз, приповідка.
Ізувер — бузур, фанатик.
Ізуверный — бузурний, фанатичний.
Ізуверство — бузурство, фанатизм.
Ізувєчєние — скалічення, звівчення.
Ізувєчатъ, изувечить — калічити, скалічити, покалічити, півечити, зіпечити.
Ізумительный — дивовижний, дивний, чудний, диводивний, (*прекрасный*) чудовий.
Ізумить — здивувати. -ся — здивуватися, зумітися, зчудуватися, дивом дивувати.
Ізумлєние — здивування, підив.
Ізумлєнный — здивований, зчудований.
Ізуродованіє — скалічення, спотворення, спотворення, знекраса.
Ізуродовать — скалічити, покалічити, спотворити, звівчити, знекрасити.
Ізустьный — усний, на словах.
Ізучать — вивчати, вивчати що, палчатися, навчатися чогось, досліджувати, дослідити що.
Ізучєние — вивчення.
Із'явлєние — виявлення, вияв (волі), виказ, освід.
Із'являть, из'явятъ — виявляти, виявити, виказувати, виказати, освідчувати, освідчатися, освідчити. -вить *согласие* — діти збоду. [трита.
Із'ян — вада, гніж, гашж (речи), сказ; шкба.
Із'ясєние — з'ясування, вияснення, туманчєння.
Із'яснять, из'яснить — з'ясувати, з'ясувати, вияснити, вияснити, туманчити, витлумачити.
Із'ятіє — вилучення, вилучення, вилучення; вилучення.
Без -тия — без вилучення, не вилучення. -тіє *из владения* — вилучення з володіння, вилучення з володіння (ЧОР). *В* -тіє *из закона* — як вилучення з закону. -тіє *из оборота* — вилучення (вилучення) з обігу.
Із'ять — вилучати, вилучати, вилучати, вилучити з володіння, (*стар., по суду*) вилучити (ЧОР).
Ізясаніє — вилучення, дізнання, розвідки.
Ізясанный — добрий. -ное *выражение* — добрий вираз.
Ізяскувати, изяснить — вилучувати, вилучати, виявляти, виявляти, добирати, добирати. -нивать *всеозможные средства* — добирати всякого способу. -вать *средства* (*материальные*) — вилучувати засоби.

Изящный — гвізний, красний, дуже гарний, елегантний. -ная *литература* — красиво письменство.

Илистый — мулястий, глейкий, тупістий.

Иллюстрация — ілюстрація, малюнок; приклад, пояснення, пояснення.

Имение — маєток (КМ), маєтність (ЧСР; АЮЗР, 6, I, 424), добір. -ние *выморочное* — відумір-Именно — саме, власне. А -но — а саме. [щипа.

Именованіе — [і]именований.

Именованый — [і]именований.

Именоватъ, -ся — [і]именоувати, звати, зватися, назвати, назватися. [іменний список.

Именной — іменний, поіменний. -ной *список* —

Иметь — мати. -ть *в виду* — мати на увазі, на

бді. -ть (*затать*) *злюбу* — приховати злбу, завдати злість (СФА, VI, 4:3, 434). -ть *место*

(*происходить*) — одбуватися, діятися, статися (ЛР, 44). -ть *на попечении кого* — піклуватися ким, коло кого, про кого, утримувати

кого. -ть *пробывание* — перебувати. -ть *присмотр над кем* — доглядати, доглядати кого (СФА, VI, 459). -щий *постоянное место,*

жительство, оседлость — осілий. -ющий *силу* — важний (ЧСР), (закон) чинний. -ть,

терпеть убыток — мати шквду з чого, (*стат.*) шквдувати (ЛР, 44).

Имитация — імітація, наслідування.

Имигрант — імігрант, приходець (з чужої країни).

Имиграция — іміграція, переселення в іншої країни, держави.

Иммунитет — імунітет, звільнення від громадських відбутків; невразливність (*мед.*).

Империя — імперія, держава.

Имперализм — імперіалізм (заборра політика).

Импералистический — імперіалістичний.

Имущественный — майновий, маєтковий, маєтний (АЮЗР, 6, I, 294). -ная *ответственность* —

відповідальність майнов. -ный *наём* — оренда. -ное *преступление* — злочин проти майна.

Имущество — майно, добір (КМ), (*земельное*)

маєток; худоба, статок (АЮЗР, 8, V, 138); статки (АЮЗР, 6, I, 53; СФА, VI, 24). *Благоприобретенное* -во — надбавне, важіте добір,

набуток. *Государственное* -во — державне майно. -во *движимое* — рухоме добір, рухоме

майно, рухомість (-ости). -во *долговое* — боргове майно, борги, довги на кому. -во *заповедное* —

закізане майно, заповідник. -во *казённое* — скарбове (казенне) майно. -во *наследственное* —

спадок, спадки, спадщина, спадкове майно. -во *наличное* — наявне майно, готовізна (ЛОМ, 116).

-во *недвижимое* — нерухоме майно, нерухомість. -во *общественное* — громадське майно.

-во *от предков* — предківщина (КМ). -во *пожалованное* — надане добір. -во, *родовое* —

родове майно (маєток). -во, *оставшееся от отца*) батьківщина; (*от матери*) матерізна;

(*от деда*) дідізна, дідівшина. -во *раздельное и нераздельное* — майно подільне й неподільне.

-во *тленное и нетленное* — майно тліве й нетліве. -во *церковное* — церковні добра, церковне майно.

Имущий — заможний, маючий.

Имя — ім'я, ймення, нізва, назвисько. По -ни — на ймення.

Иначе — інакше, в інший спосіб. [Це треба зробити інакше, в інший спосіб]; а то; бо. [Це

Ивалид — івалід. [треба зробити, а то; бо].

Ивалидность — івалідність (ездатність до праці через якесь каліцтво або старість).

Ивалидный — івалідний. [тарний опис.

Ивалдарный — івалідарний. -ная *опись* — інвен-

Ивалдар — івалідар, спис майні. *Списать* -арь, *пришедший в негодность* — викреслати із списку івалідар, що став пі до чого не придатний.

Ивалдар, івалідаруум — івалід, івалідаруум (окрема людина чи створіння).

Ивалдарность — івалідарність (-ности).

Ивалдарный — івалідарний.

Ивалдарность — байдужність, байдужність.

Ивалдарный — байдужний, байдужний.

Ивалдармент — івалідармент (іспис на звороті переказового вксселя).

Ивалдармент — івалідармент (той, що робить іспис на переказовому вксселі).

Ивалдармент — івалідармент (той, що на його ім'я зроблено іспис на переказовому вксселі).

Ивалдармент — івалідармент, привідць (-дця), привідця.

Ивалдармент — івалідармент, промисловість.

Ивалдарный — івалідарний, майновий, нерухлівий.

Ивалдарция — івалідарція. По -ции — через івалідарію, івалідарію.

Ивалдармент — івалідармент, потаємно, нішком. [цєю.

Ивалдармент — івалідармент (-шра). [цітязи.

Ивалдармент — івалідармент, привід. По -ве — з івалідарментів.

Ивалдармент — івалідармент, привіяти. -ное *преступление* — злочин, що до нього привіють, івалідарментів злочин. *Ему -ся совершение преступления* — його привіють до злочину.

Ивалдармент — з іншого міста, чужоміський.

Ивалдармент — чужоземець (-мця).

Ивалдармент — чужоземний.

Ивалдармент, івалідармент — чужордець (-дця), чужоземіський.

Ивалдармент — чужорідний, чужоземіський.

Ивалдармент — чужорідний, чужоземіський.

Ивалдармент — чужоземний.

Ивалдармент — інший, другий, деякий, декотрий. Ивалдармент *раз* — іншим разом.

Ивалдармент — івалідармент.

Ивалдармент — івалідармент.

Ивалдармент — івалідармент.

Ивалдармент — івалідармент.

Ивалдармент — івалідармент. [ких живих істот].

Ивалдармент — івалідармент (несвідомо побудка у всь-івалідарментів, івалідарментів, несвідомий).

Ивалдармент — івалідармент (установа).

Ивалдармент — івалідармент (іказ, правіла), устава.

Ивалдармент — (івалідармент, івалідармент).

Ивалдармент — івалідармент (повстанець).

Ивалдармент — івалідармент (розумві одібності).

Ивалдармент — івалідармент (інтелектуальний. -ний *виновник* — івалідарментів винуватець, івалідарментів провіяник (той, що сам не робить злочину, а спонукає зробити його).

Інтенсивність — інтенсивність (напруженість).
Інтенсивний — інтенсивний (напружений). [деяня].
Інтерес — інтерес, користь, зиск, вигода; зацікав-
Інтересний — інтересний, цікавий. [(-ся)].
Інтересувати, -ся — інтересувати (-ся), цікавити
Інтернат — інтернат (школа, де учні вчаться і
Інтернаціонал — інтернаціонал. [живуть].
Інтернаціональний — інтернаціональний.
Інтернировать — інтернувати (в таборі чуже вій-
 сько, невороже), *сов.* заінтернувати.
Інтерпеляція — інтерпеліція (запит).
Інтерпретація — інтерпретація (тлумачення).
Інтимний — інтимний (дуже близький). -ные
отношения — дуже близькі стосунки. -ный
разговор — інтимна розмова.
Інтрига — інтрига (підкопа, каверза).
Інтриган — інтриган (каверзник).
Інтриговати — інтригувати (підкопуватися під кого).
Інфекційний — інфекційний, заразний, заразля-
Інфекція — інфекція, зараза. [вий].
Інформаційний — інформаційний (бюро).
Інформація — інформація (повідомлювання, позві-
Інцидент — інцидент (випадок). [дохлення].
Іпотеза — гіпотеза (застава нерухомого майна).
Іпотечний — гіпотечний (довг).
Іронічний — іронічний.
Іронія — іронія (поглузка).
Иск — позов проти кого (ЧОР). *Возникновение*
-на — повстання, виникнення позову. *Встреч-*
ный и. — супротивний позов. *Передача* -на —
 передавання, передача позову. *Предъявить,*
предъявить и. к кому — позыти, запозы-
 вати, запозівати кого, закладсти (заложити) позов
 проти кого, запозити позов. *Прекращение* -на —
 уміщення позову. *Приостановление* -на —
 припинення позову. *Соединение* -нов — з'єд-
 нання, сполучення позовів.
Иснажать, -зять — перебива́шувати, перебива́шити,
 перекручувати, перекрутити.
Иснажение — перекручування, перекручення, пе-
 ребива́шення. -ние *фактов* — перекручування
Исналечить — скалічити, покалічити. [фактів].
Иснасловный — вєслівий, підєслівий. -ный *че-*
ловек — підліза. [підєслівість (-ости)].
Иснательность — запобігання ласки, вєслівість,
Иснать — шукати. -нать *милости* — запобігати
 ласки. -нать *предлоги* — шукати заціпки, при-
 ключки, приводу. -нать *в суде* — позиватися,
 правити судом, доправлятися судом. -нать *су-*
дебным порядком — правити через суд, од
 кого правно доходити (ЛЗ, XI, ЛР, 44), на когю
 доходить чого (СФА, VI, 243). -нать *судебного*
удовлетв. — (стар.) права прокати (АЮЗР, 6, I).
Исначать, исначить — виключати, виключити,
 відлучати, відлучити, виймати, вийняти (ЧОР),
 викидати, викинути, вираховувати, вирахувати,
 викидати, викинути. -чая — окрім, биріч, за вий-
 нятком, вийнявши, відлучаючи.
Исначление — відлучення, виймок, вийняток. *Без-*
ния — без вийнятку, (стар.) безуступно (ЧОР).
-ние из службы — позбавлення посади. -ние
из списков — викидання (викреслення) із спи-
 сків, випис (КМ). *Составлять* -ние — бути
 вийнятком, бути за вийнятком.

Словник Правничої Мови.

Исначительный — виключний, вийнятковий, вий-
 коний, відлучний. -но (как исключение) —
 вийнятково, виключно, відлучо (КМ). -ный *за-*
кон — вийнятковий закон. -ные *обстоятель-*
ства — виключні, незвичайні обставини. -ное
положение — ввіймовий, виключний стан.
 -ное *право* — виключне право. [відлучність].
Иснаключительность — виключність, вийнятковість,
Иснавернать — перекрутити, понавєчити.
Иснавой — позовний. -вая *давность* — задерж-
 кення позову. -вое *право* — право позову. -вое
прошение — позовне прохання. -вая *сторо-*
на — позовні, (стар.) поведова (СФА, VI, 4)
 сторона. -вое *требование* — позовне домаган-
 ня, позовне виправданя.
Иснаони — споконнику, сперєдвіку, спервоча́тку.
Иснаонный — споконівчий (право), предковівчий,
 одвічний.
Иснаоренение — викорінення, вїнщення.
Иснаоренять, иснаоренить — викоріняти, викорін-
 ити, впїнщувати, вїнщити, зніщити.
Иснаскренний — щїрий, щирєсєрдий; рєвний.
Иснаскренность — щїрїсть (-ости).
Иснаспать, иснаспити — покутувати, спокутувати,
 відпокутувати. -ить *вину* — спокутувати провину.
Иснаспление — спокутування (провини), покута.
Иснаспитель — спокусник.
Иснаспительный — спокусливий.
Иснаспиться (в чєм) — мати добрий досвід на чо-
 му, дійти (чого), до пуття діяватися (чого), до-
 свідчитися (в чо́му).
Иснаскусственный — штучний, рєблений. -но — штучно.
Иснасство — умїдїсть; мистецтво.
Иснашать, иснасшить — спокусати, спокусити.
Иснашєние — спокусє.
Иснашєнный — діяльний, досвідчений.
Иснашєние — виконання (АЮЗР, 6, I, КМ) (вї-
 років, уряд), вїмок; вїповнення, скінчення, од-
 бування, одбуття, справування (уряду). *Во* -ние
 — виконування. *К* -нию — до виконання. *Пово-*
рот -ния *решения* — повернення виконавого
или того, що виконало за судовїм вїроком, до
 попереднього стану. *Предварительное* -ние
решения — запобїжне виконання вїроку.
Привести в -ние — виконати. -ние *приго-*
вора — виконання присуду. *Приостановле-*
ние и прекращение -ния *решения* —
 припинєння й прикінчення виконання вїро-
 ку (впрєклого виконання). *Способы* -ния *ре-*
шения — способи виконання вїроку (виро-
 кового виконання).
Иснасполнитель — виконавєць (судовий). -тель *заве-*
щания — виконавєць заповіту.
Иснасполнительный — виконавчий. -ная *власть* —
 виконавча владє. *Взыскание по* -ному *листу*
 — справлення (стягання) по виконавчому листу.
 -ное *делопроизводство* (судебного *реше-*
ния) — виконавче судочність. -ный *лист* —
 виконавчий лист. *Передача* -ного *листа* —
 передача виконавчого листа. *Распределение*
-ных листов — розподіл виконавчих листів.
Иснасполнять, иснасполнить — виконувати, виконати
 (АЮЗР, 6, I, 348; КМ); відбувати, відбути (по-
 вїшність). -нить *волю* — ввєдити (вчїяїти) вї-

лю чью. **-нить поручение** — виконати доручення. **-щий обязанности, должность** — заступник; **наказный, -щий должность судьбы** — наказний суддя. **-нить слово** — додержати слова. **-нять служебные обязанности** — виконувати службові повинності (обов'язки); (*адміністр.*) держати уряд (КМ). **-нять урок** — поробити призначену роботу. **-ниться** — справдитися.

Исполу — сподовини, сполу.

Использование — використання. **-ние религиозных предрасудков для своекорыстных целей** — використання релігійного жаровирства (релігійних забобів) (себе) на свою користь.

Использовать — використати. **-ать отпуск** — використати відпустку.

Испортить — пошепати, зіпсувати, з[по]шкідити, пошкодити, ушкодити, збавити. **-тить свою репутацию** — шкідити на собі недобру славу.

Испорченность — пошваність, зіпсованість, з[по]шкідченість, зіпсутті.

Испорченный — пошванний, зіпсований, зіпвечений, пошкідчений, збавлений. [поправий.

Исправимый — поправий. **Неисправимый** — не-
Исправительный — поправчий. **-ный дом** — дім для поправки.

Исправление — поправа (АЮЗР, 6, I, 464), виправа (АЮЗР, 6, I, 375), виправлення (тексту); погодження (вова); (*исполнение*) виконування, (*стар.*) справування (уряду).

Исправлять, исправить — виправляти, виправити, поправляти, поправити; заціати, загодити. **-лять должность** — заступати когось, справувати уряд, на місці когось зоставатися (ЛЗ, XI), виконувати службу. **-щий должность** — наказний, заступник, (*стар.*) справуючий уряд (КМ). **-щий должность нотариуса** — наказний нотар.

Исправность — справність. **Всё в -ности** — все справно.

Исправнение — кала, пблді; (*акт*) випорожчення. **Исследованье, -ний** — дослідження кала.

Испрашивать, испросить — просити, попросити, прохати, попрохати. **-мый** — проханий. **-мые кредиты** — прохані кредити. **-сить прощение** — перепросити (ЛР, 44.)

Испробовать — попробувати, спробувати, (*испытать*) запити, випробувати. **-вать на вкус** — покоштувати.

Испуг — ляк, переляк, переполох, (*ужас*) жах. **Испугать** — злякати, налякати, перелякати. **-ся** — злякатися, налякатися, перелякатися.

Испуганный — зляканий, переляканий.

Испытание — проба, спроба, спробунок; дізнавання; іспит. **Ни -ние** — на іспит, на пробунок. [иий.

Испытанный — дізнаний (СФА, VI, 437), випробування. **Испытательный** — іспитовий, іспитний. **-ный срок** — по назначению суди для осужденных — призначений засуджених (від суду) іспитний термін.

Испытывать, испытать — (*ощущать*) дізнавати, дізнати, досвідчувати, досвідчити, зазнавати, запити, (*проверить*) брати на пробу, на спробунок, випробувувати, випробувати.

Исследование — досліджування, дізнавання, розвідування; дбелі; рбвідка, дождження.

Исследователь — дослідник, дослідувач.

Исследовать — досліджувати, дослідити; дізнавати, дізнати; розвідувати, розвідати. [дство.

Иступление — нестляга, нестям, несамовітність, ша-

Иступлённый — несамовітний, навіжаний. **-но** — несамовіто, навіжано.

Иссянать, иссянуть — вичерпуватися, вичерпатися. **виходити, вийти; зникати, зникнути.**

Истекать, истечь — упливати, упливати, виходити, вийти, кінчатися, скінчатися (час); витікати, витіктися, випливатися, виллятися. **-нать кровью** — зіхидити, зійти кров'ю. **-ший** — минулий (час), зійшлий, зб'глий, вийшлий (термін).

Истерзать — розшарпати, розшматувати, на шматки порвати. **-ся** — змучитися, перемучитися. [Серце

История — гістерія (хороба). [пошматувалося].

Истеричный — гістеричний.

Истец, истица — позовник(-ця), позивальник(-ця), позивач (-чка), (*стар.*) повод (АЮЗР, 6, I, 363, 519). **-вая сторона** — позовні сторона, (*стар.*) поволова сторона (ЛЗ, XI; ЧСР).

Истечение — кінець; скінчення, уплів (часу), уплиття. **По -нии известного времени** — з уплівом певного часу. **-ние срока** — скінчення терміну, строк. **За -нием давностного срока** — за задавненням терміну, строку, ре-

Истина — істина, правда. [ценця].

Истинный — істинний, правдивий, справедливий; справжній, певний, дійсний. **-но** — справді, дійсно, певно. **-ный смысл статьи закона** — справжній розум статті закону.

Истлевать, истлеть — зотлівати, зотліти, гнитти, зогнити, трухнути, струхнути, трухлявіти, струхлявіти (дерево). **-ший** — зотлілий, трухлий, трухлявий, струхнілий. [ваша.

Истолкование — тлумачення, висшепня, витолкування. **Истолкователь** — тлумач, толковник.

Истолковывать — (ви)тлумачити, витолковувати, витолкувати (ЧСР), висшепювати, висшепити.

Истолочь — витоктти, поголочити, витолочити, **Исторический** — історичний. [(поле, гордіну).

История — історія (*напр.* права). [в'язок.

Источники — джерело (ТОК, III, 21); початок; за-

Источать — висилити, виснажувати; вичерпувати. **-ся** — висилатися, виснажатися, охлявати; вичерпуватися. [черпання.

Источение — висілення, виснаження, виснага; вичерпання.

Истрачивать, истратить — витрчувати, витратити, потріятити.

Истребитель — нищитель, згубник, згубитель.

Истребительный — згубний, погубний.

Истребление — ви[з]вищення, вигублення. **-ние имущества общеносных способом** — знищення майна загальнобезпечний спосіб (загально безпечний спосібом). **-ние огня** — огневне знищення, спалення (АЮЗР, 6, I, 412), спаління.

Истреблять, истребить — нищити, знищити, пнищувати, вищити, губити, згубити, вигубити (ЛР, 44), звдтти, звести.

Истребование — виправління, виправлення, справляння, справлення, викликання, війлик, вибога, зажадання.

Истребовать — виправляти, випрачати; справляти, справити (гроші); зажадати, вигогти.
Истый — справжній, правдивий, дійсний, щірий.
Истяжание — катування, мортування, (устар.) хордерство (АОЗР, 6, I, 385), муки. *Подвергнутий* -ням — катуваний, браний на муки.
Истяатель — кат. [мучити (АОЗР, 6, I, 65)].
Истяать — катувати, мортувати, брати на муки.
Исход — вихід, кінець. *На-до* — пакінци, наприкінці, наприкінчонні.
Исходатайствование — виклопотання, вістараша.
Исходатайствовать — виклопотати що, вістаратися про що.
Исходит — виходити. -щий — вихідний, виступний. -щие *бумаги* — вихідні (виступні) папери. *Журнал* -щих *бумаг* — журнал, книга вихідних (виступних) паперів. -щий *номер* — вихідне число, вихідний номер.
Исходный — вихідний. -ный пункт — вихідна точка.
Исхудалый — схудлий, змарнілий; з лямі (з тіла) спідлий, охлялий. [спісти, охляти].
Исхудать — схуднути, змарніти (з лямі), (з тіла)
Исцарапать — подримати.
Исцеление — зцілення, вигоєння. [гоїти, зцілити].
Исцелять, исцелить — вилічувати, вигоювати, ві-

Исчадие — породішня, піродок, відрідок; кода.
Исчезание, исчезновение — зникання, зпикнення.
Исчезать, исчезнуть — щезати, щезнути, зникати, зникнути; гінути, згінути, пропадати, пропастися. -щий — зниклий, пропавший; вігаслий (рід).
Исчерпать — почерпати.
Исчерпывать, исчерпать — вичерпувати, вичерпати.
Исчерпывающий — вичерпний. -щее *показание* — вичерпне зізнання (свідчення).
Исчисление — рахування, обрахування (КМ), вирахування, вирахування, вилічування, облічування, облік, числення, числіща, обчислення; лічба (СФД, VI, 433). *В золотом* -ним — на золото, в золотому числінні.
Исчисляют, исчислить — рахувати, обрахувати, вирахувати, вирахувати, лічати, полічати, *Итам* — бтже, вибдти, злічати. [облічати].
И т. д. — і такі інші.
Итог — підсумок. -го, в -ге — різок, зарозь.
Подводит, подвести м. — підбивати (підбитп) підсумок, підсумовувати, підсумувати, підсумок складати, скласти.
Ищайка — дойда, стежійка (розшукна собака).
Ишь — липень (-ня). -льський — липневий.
Июнь — червень (-впя). -ньський — червневий.

К

К — до (с родит.), па, під, пад (с винит.). **К востоку** — на схід. **К западу** — на захід. **К северу** — на північ. **К югу** — на південь. **К вечеру** — пад вечір, до вечора. **К кому идти** — до кого йти. **К лицу тебе** — до лиця тобі, лічати тобі. **К лучшему перемениться** — на краще змінитися. **К смерти присудить** — па смерть засудити. **К стыду** — на сором, на стид. **К чему это** — ва що це? до чого це? **К чему это клонится** — до чого це йдеться? **Приговорить к наказанию** — пресудити до кари.
Кабан — шивок, шник, (стип.) оранда; корчма.
Держать -бан — шикувати, шникарувати.
Кабала — цеволя, поповелення.
Кабальный — певільницький, кріпацький. -ная *делка* — певільницька умба.
Кабачки — шивкар (-рі). [медичинш.
Кабинет судебной медицины — кабінет судової
Каботаж — каботаж. -ное *плавание* — каботаж.
Кавычки — лямки. [на плавбі].
Кадастр — кадастер (грунтів).
Каждый — кожеп, кожний (ЮГ, I, 26). -дый *год* — щоріку. -дый *день* — щодня, кожного дня. -дый *раз* — щоразу; раз-у-раз, раз-па-раз.
Казарма — казарма.
Казаться — здаватися, здатися.
Казённый — казєпний, скарбівий (майно) (КМ). -ные *земли* — скарбіві землі. -ный *подряд, поставка* — казєпний підряд, поставання на казю. -ная *пошлина* — казєпне мито. -ная *продажа* — скарбівий продаж. *На* -ный *счёт* — коштом держави, на державні кошти.

Казна — казні, державний скарб (КМ). *Отчуждение в* -му — вівлащення на користь скарбу, па державу.
Казначей — скарбник. [чейство.
Казначейство — скарбниця, скарбівниця, казна.
Казнить — страчувати, стратити; на горло, на гбрі, горло карати (скарятн), смертю скарятн.
Казнокрад — казпокрад.
Казнокрадство — казнокрадство, казнокрадівня.
Казнь — скарання, смертна кара. *Запретить под страхом смертной* -ни — заборопити під карою смерті. *Освободить от смертной* -ни — помилувати, горлом дарувати. *Подвергнуться смертной* -ни — бїти покаранням (скаранням) на горло. *Присудить к смертной* -ни — засудити па смерть, на горло осудити. *Смертная* м. — кара на горло (горлом, па гбрі), страта, смертна кара, кара смертю.
Казус — казус (правшій); оказія, випадок, пригода.
Каланча — каланча, дозорча башта, дозорча вежа.
Калёна — каліка.
Календарь — калєндар (-рі). -ный — калєндаршій.
Калечить — калічити, (сов.) скалічити, покалічити.
Камень, окаменеть — кам'яніти, скам'яніти, закам'яіти. [каїстий (грунт)].
Каменистый — каменістий, кам'яністий, каме-
Каменолия — камеарня, каміярня.
Каменноугольный — (жоти) кам'янугольний копальні, камішовугляні копальні. -ная *промышленность* — кам'янугольна промисловість.
Каменный — кам'яний; мурубавий (будинок). [пяр.
Каменщик — муляр, муршійк. Каменотёс — каме-

Камінь — камінь (*р.* кіменя), *сб.* каміня, камінючка. *Подводные* -ни — підві́[д]не каміня, кляпні. *мень преткновенія* — камінь спотикання, притична.

Камера — кімора. *Примирительная камера* — поєднана, єдина, поєднана камера, примиряча кімера.

Камерный — камерний (майно).

Капанія — кампанія, війна, похід (-ходу).

Канавка — рів, рівачок. *Водосточная* -ва (*жэ-лоб*) — рившак, рившток.

Канал — канал, канава.

Каналья — шельма, погонець, паскуда, капалія.

Канат — канат, ланка, ланка (щоб тягти поріп), влох (щоб тягти копійці).

Канва — канва. [На канві вишивати].

Кандаль — кайдани, заліза, закові, пуга; (дерев'яні) колідки, скрипці, дуби. *Заковать в* -лы — в заліза взяти, забити в кайдани, закути [в кайдани].

Кандидат — кандидат.

Каникулы — канікули, канікулі.

Каникулярный — каникулярний, вакаційний.

Канон — канон, правила.

Канонический — канонічний (право).

Канун — переддень (*р.* переддня). *Нанануне* — напереддні, в переддень. *Торговля* -не *бизара* — підторжжя, підторжжя.

Канцелярист — канцелярист, (*стар.*) канцеляр.

Канцелярия — канцелярія. [риста, писар (-ря)].

Канцелярский — канцелярський (стиль, урядовець). -ная *пошлина* — канцелярська опалта. -ние *принадлежности* — канцелярське приладдя.

Капитал — капітал (СФА, VI). *Выморочный* -тал — капітал відумерлий. *Вспомогательный* -тал — капітал помічний. *Наличный* -тал — готівві гроші, готівка, готівзна. *Неприкосновенный* -тал — непорушний капітал. *Оборотный* -тал — оборотний капітал. *Основной* -тал — осно[в]ний капітал (у підприємстві), істо, стовп (капітал без відсотків). *Перременный* -тал — перемінний капітал. *Постоянный* -тал — сталий, постійний капітал. *Резервный, запасный* -тал — резервний, запасний капітал. *Свободный* -тал — вільний капітал. *Штрафной* -тал — штрафний, штрафний капітал.

Капитализация — капіталізація, капіталізування.

Капитализм — капіталізм (-му).

Капиталист — капіталіст.

Капиталистический — капіталістичний.

Капитальный — капітальний. -ный *долг* — стовп. -ный *ремонт* — капітальний (великий) ремонт.

Капитан — капітан (*нар.* кораблі).

Капитуляция — капітуляція.

Капля — крапля, крап(о)лища, капка.

Кара — кара, карання.

Карава́н — караван, валак.

Карантин — карантин.

Карантинный — карантинний.

Карательный — каральний. -ная *система* — система кар, каральна система.

Караул — сторожа, варт, чата, патруль. *Вступить на* -ул — на варту стати. *Итти в* -ул — іти на варту. *Развести* -ул — розста-

вити варту. *Стоять на* -уле — б́[у]ти на варті, на стійці, вартувати, чатувати, на чатах стояти. *Строгий* -ул — гостра варт.

Карауление, окарауливание — вартування. *Стояние на* -ле — чатування.

Караулить — вартувати, чатувати, стерегти, берегти що, пильнувати, паструвати чого.

Караулка — сторожівня.

Караульный — вартовий, чатовий.

Караульщик — вартовик, вартівник.

Карман — кишені. *Держи* -ман — сподівався, а якже, поставили кишеню! *Овва! Это мне не по* -му — це мені не по грошах, це не до моєї кишені.

Карманный — кишеньковий. -ный *вор* — кишеньковий злодюжка (злодій). -ные *деньги* — гроші що в гаманці, похипні копійка. [майстер].

Карманщик — кишеньник, кишеньяр, кишеньковий.

Карта — карта. -точна — картка; мапа (географічна). -туж — картівник. [фічна].

Картённый — картір (-ра).

Картина — малюнок, картина, образ.

Картон — картон. листівка картки.

Карточка — картка. -на *почтовая* — листівка.

Карточный — картковий (система); картярський (гра).

Касательный — дотичний. -но — дотично, відб'ю, що-до. [шени, стосуюк].

Касательство — доторкання, дотичність, відб'ювання.

Касаться, носнуться — торкатися, доторкатися, доторкнутися, дотикатися, диткнутися, зачіпати, зачіпати, займати, зайняти, черкатися, черкнутися, дотичити (*устар.*) (АЮЗР, 8, V, 100), сягати до чого (КМ). *Это меня мало* -тса — це мені мало обходить.

Касса — каса. -са *билетная* — каса білетна. -са *багажная* — каса багажна. -са *вспомогательная* — каса допоміжна, допоміжна. *Пенсионная* -са — пенсійна каса. *Поступили деньги в* -су — гроші вступили до каси, надійшли до каси. *Сберегательная* -са — ощадна каса, шадниця, шадниця. -са *социального обеспечения* — каса соціального забезпечення. *Судная* -са — позичкова каса.

Кассационный — касаційний. -ная *жалоба* — касаційна скарга, скарга про скасування вироку. -ный *залог* — гроші за касацію. *Кассационная инстанция* — касаційна інстанція (суд). -ный *повод* — касаційний привід, причіпка до скасування. -ное *производство* — касаційне переведення справи.

Кассация — касація; касування.

Кассир — касір; касирчик.

Кассировать — касувати, скасувати.

Кассовый — касовий (книги).

Каста — каста.

Кастрат — кастрат, різанець (-пця), валах.

Кастрировать — каструвати, вадати.

Каталог — каталог, список (книг).

Катастрофа — катастрофа; розруха (ЛЗ, XI).

Категорический — категоричний. -чески — категорично.

Категория — категорія. [горічпо].

Каторга — каторга.

Каторжник — каторжник, каторжанин. [каторжний].

Каторжный — каторжний (роботи); (*проклятый*).

Мафедра — катедра; катэдральца.
 Качественный — прыкметны, якісны. -но — прыкметно, вартасце, што-до якасці, па якасці, якісна.
 Качество — прыкмета, якасць, добротнасць (про крах). В -ве — як, в характэры. В -ве *понятых* — як паняті, як пратэжні (АЮЗР). В -ве *свидетеля* — як сведок, в характэры свідка.
 Маяться — каяцца, покаяцца. [за свідка.
 Квадрат — квадрат.
 Квадратный — квадратны.
 Квалификация — кваліфікацыя, вызначэння, означэння. -ция *договора* — кваліфікацыя умовы (договору). -ция *преступления* — кваліфікацыя злочыну.
 Квалифицировать — кваліфікаваць, вызначыць, азначыць. -ать *как преступление* — вважыць за злочын, закваліфікаваць як злочын.
 Квартира — жылё, домынка, госпада (АЮЗР, 6, 1, 524; СФЛ, VI, 258), ква[р]тыра, помешкання. *Очистить* -ру — покынуць ква[р]тыру, звільніць прымясненя, уступіцца з помешкання.
 Квартирант — ква[р]тырант, пожилець, (зап.) комірник (АЮЗР, 6, 1, 212), пастойалець (-льця); сусіда.
 Квартиранта — пожилецька.
 Квартирный — (работавоющий на дому) домороб.
 Квартирный — ква[р]тырны, комірны, жылговый. -ные *деньги* — жылговы грошы, гроші за ква[р]тыру, комірне. -ный *закон* — жылговый закб. -ная *повинность* — жылговы повиннасць; (стар.) стацыяна повиннасць.
 Квартирование — ква[р]тыравання; (війска) стэцыя.
 Квартировладелец, квартирохозяин — той, що на імёго ім'я ква[р]тыра, квартпрвалэсненя.
 Квартиронаниматель — той, що наймае кватыру на своё ім'я, ква[р]тыропайымч, (зап.) комірник.
 Кверку — угору, догорі. -ху *лицом* — горілиць.
 Квитанционный — квитанцыённы, квитковый. -ная *книга* — квитковы кніга.
 Квитанция — квит (АЮЗР, 8, V, 147), квиток (КМ), квитыця. *Зачётная* -ция — квиток про зарахування. -ция *на пред'явителя* — квиток на пред'явникка. *Почтовая* -ция — поштвыи квиток. *Предварительная* -ция — тымчасовый квиток. [т(ув)ацца (КМ).
 Квитаться, по квитаться — квитывацца, поквитеросин — гас, карасин. *Хранение* -на и *легковоспламеняющихся вещей* в *несустановленных местах* — держаня гасу та пакбого падб'я в непрызычоних для того місцях.
 Кинематограф — кінэмаграф, кіно. -ное *произведение* — кінэмаграфічны твір.
 Кирпич — кш(д)жыл.
 Кирпич — цэгла, (одна) цегляна. [цегельня.
 Кирпичный — цегельны, цегляны. -ный *завод* — Кислота — кыслота. *Серная* -га — сірчана кыслота, вітрыль, простопал, сірчаныи квас, (вульг.) вікстонь — кастын, обубок. [трогбл.
 Кисть — (винограда) грыво. М. *из ниток, шнуров* — кытыця, кутас. М. *руки* — п'ять (долбя в пальцях). М. *из шерсти, щетины* — квач, шітка, (пвмазок у живописца) пэвзель (-зля), пэвзлык. [чтыся.
 Кичиться — пишатыся, (сов.) запышатыся, будю-

ничливость — пндл, чвіль (-пц), будючлівість.
 Ничливый — будючпыи, гордовыи, чванькывыи, влад — скарб. [плхатай.
 Нладбище — кладовыице, могилы, гробовыице, гробкы, цынатар, (еврейск.) окбасько. *Старое* -ще — погребіще. [ща, на кладовыиці.
 Нладбищенский — кладовыицэпскыи, з кладовыи-
 Нладовая — кохбра, хыжа, спыжырыя.
 Нладь — вантаж, вага, (по)кляжа, клядь (-ди).
 Класс — класа. М. *общественный* — суспыльна класа, верствы, (устар.) агромыджоння (КМ).
 Классификация — класпыкацыя, класпыкывапыя.
 Классифицировать — класываць, класпыкываць.
 Классический — класычпыи.
 Классовой — класовый.
 Клясть — класць, покладаць, покласць. -ть *на счётах* — кыдаты (кыпуць) на рахывыиці, выкладаць (выкласць) на рахывыиці.
 Клеветá — паклеп, поклеп, обжва. [па кого.
 Клеветать — кыдаты, павытываць, кыдаты паклеп
 Клеветник — клепач, паклепач, поклепач, обжвовець (-вця). [впй.
 Клеветнический — клепацькыи, поклепныи, обжв-
 Клеймение — тавруваня, штемывапыя, вчачыня.
 Клеймить — тавруваць (худобу), штемываць, вчачыць, клепаць, клепаць, клепаць. *Заклеймить позором* — гавбью врыць. [клеямб.
 Клеймо — таврб, штемп, штэмп, знак, клепаб,
 Клиент — клынт. *Документы* -га — клынтывы до-
 Климат — клымаць, пэбсбня. [кывовт.
 Климатический — клымацьчыи, пэбсбныи.
 Клиника — клыныка.
 Клинический — клынычпыи.
 Клич — покляк, закляк.
 Кличка — прозвэпыя, назва, пэвзыска.
 Ключ — пэбско, жмут (волбсся), клэпоть (землі).
 Ключить — хылыць, нахылыць, нахылыць, вапышаты, вапыць, схылыць, схылыць. -ся — хылыцца, схылыцца, гутыцца. *К чему это* -ся — до чбого вобб бде (пэдыцца). *Дело* -ся *к тому* — до того вбдыцца. -ячыи — ко мае на меті. *Действия*, -щыи *ко вреду* — вчывыи, що мають пошкыдыць.
 Ключен — жмытьк, пучок (волбсся), клэптык (землі).
 Клуб — клуб.
 Ключ — ключ (до замкы); джерело, жыла, жывець
 Ключица — дужка, цэрепело. [(про воду).
 Клясться — клысцяся, прысягаты, -ся, заприсягаты, -ся, заприсягаты, -ся; свідчыцца (чымсь сватым).
 Клятва — прысяга, прысягачыя, клятыба. *Дать* -ву — прысягатыся, заприсягатыся, поклясцяся.
 Клятвенный — обтыи, прысяжаныи, пд прысягою. -но — прысягачыся, за прысягою. -ное *обещание* — прысяга, заприсяжена обячыка. [сягя.
 Клятвopеступление — крывопрысяжыя, зламачыя пры-
 Клятвopеступник — крывопрысяжык, прысяго-
 Кляуз — клязыа, неправдыа, бэацбствэна скарга.
 Книга — кыга, кыжка. -га *актов гражданского состояния* — кыга для актв громадыяныскаго стэпу. -га *актова* — кыга актыва (нотар., комгосп.). *Вносить* в -гу — впысываць до кыгы, вчыспы в кыгу. -га *для записи вступающих к протесту векселей* —

реєстр протестованих пенсєлів. *Доказате́ль-
ная сила -ги* — доказова нага (сила) кні ги. *За-
борни -и* — пабірні кніжка. *Контторские
-ги* — коиторські кніги. *Копирная -га* — ко-
пірна кніга (в копіті). *-ги кунеческие, тор-
говье* — кніги купецькі, торгов[ельні]. *Меже-
вые -ги* — межові кніги. *-ги метрические* —
кніги метриків. кніги ме[а]трикулірні. *Особая
-га сверхурочных работ* — окрема кніга
позачергової праці. *Расчётная -га* — (роз)-
рахункова кніжка. *Родословная -га* — кніга
родовоїду. *-га сборов* — кніга оплат.

Книгопродавец, книготорговец — кнігар (-рї).
Книгохранилище — книгохвище; кнігозберїня.
Книжник — кніжник; учєний; кнігар (той, що тор-
гує кніжками).

Книжный — кніжковий (формат, склад), кніжний
(мова); письменний (людина). **-ный магазин,
-ная лавка** — кнігарня. **-ная торговля** —
кніготорговля, торговля кніжками.

Книзу — допїзу, додолу.

Кнопка — кнїпка, гвїздок, цвїшок.

Кнут — батїг (-тога), пуга, цагаї, кашчїк.

Кнутовище — пужало, бичило.

Коалиция — коалїція, спілка. [рїй, облїдпїй].

Коварный — підступний, лукавий, хїтрий, нещї-
коварство — підступність, підступні, лукавство,
Ковёр — кїлим. [хїтроші, нещїрїсть, облїда.

Коврига — скїба (хлопа), бухаєць, шматок.

Когда — коли, як. (*если*), якщї. **-гда бы** — ко-
ли-б, якїй, якїй-що. **-да бы то ни было** —
будь-коли, коли припадє, абї-коли, хоч-бї коли.
-да же — а як, а коли. **-да-либо, -да-ни-
будь** — коли-пєбудь, абї-коли. **-да-то** — ко-
лись, колись-то.

Кодекс — кїдекс, (*свод*) зберїня (закївїв), (*собра-
ние*) всезїрка. *Гражданский -декс Сов.
Республик* — Цївильний Кїдекс Радїанських Ре-
публїк. **Кодификационный** — кодїфікаційний. [спїбїлїк.

Кодификация — кодїфікація.

Кое-где — де-не-де, подекуди, місцїями.

Кое-как — абї-як, як-пєбудь, сяк-так, лєдві, так.

Кое-кто — дєхто. [сяк, будь-як.

Кое-что — дєщо, щось, дєщїня, абї-що, абїщїня.

Кожа — шкура, (*зан.*) шкура; шкураток, ремїнь
(-меня) (на чоботї). [ремїпїий.

Кожаный — шкуратїий, шкурїий, шкїрїий,
Кожевенный. **-ный завод** — гарбарня.

Кожный — шкурїий, шкїрїий; шкурїий (хорїбї).

Козан — козїк.

Козачий — козїцький, козїчий (грунтї, зємлі).

Койна — лїжа.

Кол — кїл (*р. колї*), кїлок, дрюк, дрючок, пїла.
Посадить на кол — посадїти (встроїїти)
на пїло. [рожбїтєтво.

Колдовство — чїри, чарїпїїцтво, чаклїваща, во-
колдун — чарївїк, порожбїт, чаклїч.

Колёбанье — хїтання, вагання, колїваща. **-ние
цен** — хїтання цїн. **-щийся** — хїткий, хїсткий
(людїна), трїскїй (грунт).

Колено — колїно; покоління. **На -ни стать** —
стїти навкїльшкї, навкїльшкї. **Стоять на
-нях** — вавкїльшкїх, навкїльшкї, навкїльшкї,
стїти.

Колесить — колувати; говорїти на злїбад; брїти
на обїздку.

Колесо — колєсо, кїло. *Зубчатое -со* — зубча-
то (пїлєчне, пальцовє) колєсо. *Мельничное
-со* — мїлїшне кїло (колєсо). *Маховое -со* —
маховїк, гончїк (у мїлїшї). *Наливное -со* —
корчїк. *Подливное -со* — підєпїшк (у мїл-
шї). *Подобивенное -со* — підєубїйок.

Колёя — кїдаїя, путь (*жс. р.*).

Количественный — числовїй, чисєльпїй, кїлькїсний.
-но — числово, числєм, кїлькїстю, кїлькїсно, що-
до кїлькїстї.

Количество — числє, кїлькїсть. **Большое -во** —
числєнїсть, велїка кїлькїсть. **Несметное
-во** — велїка сила, незчислєнна сила, бездїч.

Колпий — куслївий, колючий, ущїпавїй.

Колпость — куслївїсть, ущїпавїсть; шпїгачка.
Говорить -ти — ущїпавї (куслївї) словї го-
ворїти, шпїгачкї пускїти.

Коллегиальный — колегїїльний.

Коллегия — колегїя.

Коллектив — колектїв, товариство, спілка.

Коллективный — колектївїй. **-ный договор** —
колектїя — колекція, зїрка. [колектїва умова.

Коллизия — колїзія, сутїчка, протївєство, супер-

Колобродить — колобрїти, брїти. [ущцтво.

Колода — колїда, колїдка (дєрево); колїда (та-
лїя) карт.

Колодец — колїдязь (-зп, *жс. р.*), крїпїця.

Колокол — дзвїл (дзвїбу).

Колокольня — дзвїниця.

Колониальный — колонїїльний. **-ный товар** —
колонїїльний крам. **-ный магазин** — колонї-
їльна крамїїця.

Колонизатор — колонїзатор, осадїч.

Колонизация — колонїзація, осадїцтво.

Колонист — колонїст, осадїчїй.

Колония — колїнія, осїда.

Колорит — кольорїт, бїрєпїсть (-ности).

Колос — колєс, колєсок, *сов.* колєсы.

Колосальный — колєсїльний, велєтєський, велї-
Колосс — велєтєць (-тя). [чєзпїй, велїчєщїй.

Колотить — бїти, побїти, лупцївати.

Колоть — колїти, (*сов.*) заколїти, шпїгїти, штри-
кїти; рубїти, (*сов.*) порубїти (дрєво).

Кольцо — каблїчка, обрїчка, дєрєтєць, (*для
ключей*) кїльцо (на ключї); кїльце в лавцїюгї.

Колочий — колїчий, колїчий, шпїчкуватїй. **-чая
провода** — колїчий дрїт.

Ком, комон — грудка. *Колье* — грудкї, грудїа
(*ед. ч. ср. р.*). *Обиться в ком* — свїшнїтєл,
склїччїтєся.

Команда — комїнда, комїндо (*ср. р.*), зїгал, пакїз.
Пожарная -да — вошїєва сторожа, пожарна
(пожєжа) комїнда.

Командир — комїндїр, пачїлєтїч.

Командированный — відкомїндїрїваний, вїряджє-
щїй, вїслїний (ЛЗ); (*стар.*) зїслїний (ЛР, 44).

Командировать — комїндїрувати, вїслїзїти, вї-
слїзїти, вїряджїти, вїрядїти, вїправлїти, вїпра-
вїти. **-вать в командир** — прїдїти до кого
(ЛЮЗР, 6, I, 64), вїрядїти на пїдїюгу когї.

Командировка — комїндїрувїща, вїправа, вїря-
дження, надїслїпя.

Командировочный — командирівачий (*лист*), вирядний. **-ные деньги** — вирядні (кож-ці) гроші.

Командный — командний, командний, старшинський. **-ный состав** — командний, командний склад. [за] командуванням, під [за] приводом.

Командование — командувати, старшинувати.

Командовать — командувати, старшинувати.

Комбинация — комбінація.

Комбинирование — комбінування.

Комбинировать — комбінувати, схожувати.

Командант — комендант (будівку).

Комиссар — комісар

Комиссариат — комісаріат.

Комиссионер — комісіонер, фактор, посередник.

Комиссионерство — комісіонерство, факторство, посередництво. **Плата за -во** — факторове.

Комиссионный — комісійний. **-ный договор** — комісійна угода, угода про посередництво.

Комиссия — комісія; гурток людей для розгляду чи обміркування якогось питання чи справи; доручення (торговельна); винагорода за виконання якогось доручення, факторове (заплатити факторове). **-сия избирательная** — виборча комісія. **-сия контрольная** — контрольна комісія. **-сия ликвидационная** — ліквідаційна комісія. **-сия наблюдательная** — комісія для нагляду. **-сия особая** — окрема комісія. **-сия приемная** — комісія для приймання. **-сия ревизионная** — комісія ревізійна. **-сия следственная** — слідча комісія. **-сия согласительная** — комісія послатальна. **-сия строительная** — будівельна комісія. **Дать товар на -сию** — дати товар (крам) на комісію.

Комитет — комітет. **Продовольственный -тет** — комітет постачання.

Командитный — командитний. **-ное товарищество** — командитне товариство, товариство на вірі. [исчл[і]ния, тлумачення].

Комментарий — коментар (ри), коментарій (по).

Комментатор — коментатор. [жачки].

Комментировать — коментувати (по).

Коммерсант — комерсант, торговельник.

Коммерция — комерція, торг, торгова.

Коммерческий — комерційний, торгов[ельн]ий. **-ная корреспонденция** — комерційне листування.

Коммуна — комуна, громада.

Коммунальный — комунальний.

Коммунизм — комунізм.

Коммунист — комуніст.

Коммунистический — комуністичний.

Комната — кімната, світлиця, покій (обу).

Компактный — компактний (етисний).

Компаньон — спільник, товариш.

Компанионка — спільниця, товаришка.

Компания — товариство, спілка, кумпанія. **Акционерная -ния** — акційне товариство. **Вступить, войти в -нию** — пристати (вступити) до товариства, до спілки.

Компенсация — компенсація (винагорода). **-ция за неиспользованный отпуск** — винагорода, компенсація за невкористану відпустку. **-ция за вред** — відшкодування. [ний шось зробити].

Компетентный — компетентний (тяжущий; влад-

Компетенция — компетенція. **Это в моей -ции** — це до мене належить, це в моїй компетенції.

Компилировать — компіювати, схожувати (скласти) твір на підставі чужих творів, звичайно стилістичний та приступний).

Компилятивный — компілятивний.

Компиляция — компіляція, компіювання.

Комплект — комплект (добва, шаперед) візачена кількість людей або речей, склад.

Комплектный — комплектний.

Комплектовать — комплектувати, доповнити (до визначеної шаперед) кількості людей або речей).

Комплекция, с.м. Телосложение.

Композитор — композитор, автор музичного твору.

Композиция — композиція.

Компрометировать — компрометувати.

Компромис — компроміс (згода, поступка). **Пити на -мис** — іти на збід, чим-небудь поступати.

Компромисный — компромісний. [чия].

Конвенция — конвенція (угода поміж державами). **-ция литературная** — конвенція літературна, про авторське право.

Конверсионный — конверсійний.

Конверсия — конверсія (заміна). **-сия государственная долгов** — конверсія державних боргів, заміна однієї державної позички іншою.

Конверт — конверт.

Конвоировать — конвоювати, вартувати.

Конвой — конвой, варт. **Под -воем** — під вартою.

Конъюктный -вой — поєдн (шту).

Конъюктный — кон'юнктив, вартовий.

Конвульсия — конвульсія, корчі, перелогі.

Конгресс — конгрес, з'їзд; збірня.

Кондиция — кондиція, умова.

Кондуктор — кондуктор.

Конец — кінець, край. **В -це концов** — кінець-кінцем, на остатку. **До -ца** — до краю, до остатку, до решти, до щенту, по сам кінець. **К -цу** — на кінець, під кінець. **Под -нец** — ша кінци, наприкінці, нарешті. **Приводить к -цу** — до краю доводити, до кінця доводити. **С -ца в -нец** — од краю до краю, з кінци в кінець. **Тут тебе и -нец** — тут тобі й край, тут тобі й канут. **Хоронить -цы** — ховати кінци.

Конечность — кінецьність, (рука, нога) кінецьніва, кінцива; крайниця (острова).

Конечный — кінецьний, прикінцевий; остатковий, остатковий (строк, термі, умова). **-ная цель** — остаточна метя, ціль. **-но** — звичайно, занева, певне, а як-же.

Конический — конічний, стіжковий, гостроверхний.

Конкретный — конкретний, згуслий. **-ное предположение** — конкретна, певновизначена пропозиція.

Конкубинат — конкубінат (пешлюбне подружжя).

Конкурент — конкурент (суперник, супротивник).

Конкуренция — конкуренція (суперництво, супротивництво).

Конкурировать — конкурувати, іти пвззаводи.

Конкурс — конкурс (збіт, суперництво). **-курс долговых претензий** — конкурс боргових домаганнів. [конкурсове управління].

Конкурсный — конкурсний. **-ное управление** —

Книжниця — книшота.
Кововал — ковова.
Кововод — кововода; приводець, привідця.
Конокрад — конокрад.
Конокрадство — конокрадство.
Ковосамент — ковосамент (спис вантажю, прийнятого на корабель для перевозу; те саме, що й вкладня на залізниці).
Консилиум — консіліум (нарада).
Консолидація — консолідація (перетворення кількох старих державних боргів на одні нові, щоб або спростити рахуництво, або зменшити відсоток за них (копверсія), або зробити з боргу вичу ренту. Такі борги, що з ними зроблено консолідацію, звуться консолідованими боргами, фіндами, облігаціями або консолідами).
Консолідований — консолідований (борг).
Консоль — консоль. (промови, лекції, статті).
Конспект — конспект, огляд, скорочений виклад.
Конспіративний — конспіративний.
Конспірація — конспірація.
Конспіриувати — конспірувати.
Констатировать — констатувати, присвідчити.
Конституційний — конституційний.
Конституція — конституція (основний закон про Консул — консул. (державний устрій).
Консульський — консульський.
Консульство — консульство, консуліт.
Контакт — контакт, близьке доторкання.
Конто — конто, рахунок.
Контокорренто — контокорренто (біжучий рахунок).
Контокоррентный — контокоррентний.
Контора — контора, бюро (р. бюро). **Банкирская** -ра — банкірська контора. -ра **объявительный** — бюро оповісток, оголошень. **Справочная** -ра — інформаційне бюро, контора для справ.
Конторський — конторський (квітка, праця). [вок.
Контрабанда — пачкарство, контрабанда. **Заниматься** -дой — пачкарувати, провадити контрабанда — пачкар (р-ри), контрабандист (банду).
Контрабандный — пачкарський, контрабандовий. -ный **товар**, „контрабанда“ — пачкарський крам, контрабанда.
Контрагент — контрагент; сторопа в контракті.
Контракт — контракт, договір, умова. **Заключить** -ант — зробити контракт, скласти умову, зробити договір, умотивити, договоритися.
Контрамарка — контрамарка (квиток).
Контраст — контраст (протидежність, протівність).
Контрафакція — контрафакція (самовільний передрук без згоди автора й без зазначення його імення).
Контрибуція — контрибуція. [імення].
Контролёр — контролёр (перевірник, наглядач).
Контролировать — контролювати, перевіряти, перевірювати, наглядати, повіряти (К.М).
Контроль — контроль (перевірка, нагляд).
Контрольный — контрольний (апарат).
Контрреволюційний — контрреволюційний (вчй).
Контрреволюция — контрреволюція. [нок].
Контры — контри (неприязнь). **Быть в -рах** — бути в контрах.
Контузить — контузити, вдарити, вдарити іяпетом.
Контур — контур (зірис).

Конюра — будка, халабудка.
Конус — конус (стіжок).
Конференция — конференція, збори.
Конфиденциальный — конфіденційний (довірочний, таємний). -но — конфіденційно (довірочно, таємно).
Конфискация — конфіскація (відібрання на потреби держави усього чи частини майна від злочинця). [доброти майна на державу].
Конфисковать — конфіскувати, скофіскувати (ві-).
Конфликт — конфлікт, сутічка (суперечка, незгода).
Конфликтный — конфліктний. **Контрольно-ная комиссия** — контрольна-конфліктова комісія.
Концерт — концерт; порозуміння, спільна згода. -ерт **европейских держав** — європейський концерт (спільність європейських держав у якомусь певному політичному питанні).
Концессионер — концесіонер.
Концессия — концесія (дозвіл з боку уряду на ти підприємство державного значіння — залізниця, фабрика, то-що).
Кончатъ, -чить — кіпчати, скіпчати. -ся — мишати, мишутися; (умир.) коніти, сконіти, упокітися.
Кончина — кінець, смерть, (с)копання, упокітіння.
Конюшня — стійля, стійця, конюшня.
Кооперативный — кооперативний (товариство).
Кооператор — кооператор.
Кооперация — кооперація. -ция **кредитная** — кооперація кредитова. -ция **потребительская** — кооперація споживча. -ция **сельскохозяйственная** — кооперація сільсько-господарська.
Координация — координація. [дарська].
Координировать — координувати (дію), погджувати з іншими діями, упорядковувати щось згідно з чим.
Копи — копальня. **Железные-пи-рудня**. **Известковые-пи-вапярка**. **Соляные-пи** — солоні.
Копилка — скарбачка (на грбші). [шниця, солярня].
Копировальный — копіювальний (папір).
Копирование — копіювання.
Копировать, скопировать — копіювати, скопіювати.
Копить, скопить — збирати, зібрати, збивати, збити (грбші).
Копия — копія (АУЗР, 8, V, 81), спис, відпис з копія — копія. [чого].
Корабельный — корабельний. -ные **документы** — корабельні документи. -ная **крепость** — корабельна кріпость, патент на плавобу та ин.
Корабельщик — корабельщик.
Корабленрушение — розбиття кораблі, корабельне потрошення. **Потерянный-ние** — потрощитися.
Корабль — корабель (судно, що підіймає на мепи).
Кораллы — корали, памісто. [як 100 тонн вантажю].
Кордон — кордон (сторбжа, щоб захищати державу або певну місцевість од несподіваного нападу, від пошести, то-що), побережники.
Коренной — коріпний, груптовий. -ной **жители** — тубілець (ин. тубільці), тубільний з діда-прідіда.
Корень — корінь. -ни — коріпня (ед. ср. р.).
Корзина, корзинка — кошик, кіш, (з лози) лозанік, (з лок, з ремією) козуб, козубелька, (з солоним) солоняник. [Подножний и. — паша].
Корм — корм, харч. Ужа, пожива, обрік (кобляк).
Корма — корма (в пароплава); керма, стербо.

Нормилец — годівник, (ж. р. -ниця), годувальник.
 Кормить — годувати, нагодувати, кормити, наворміти; харчувати, прохарчувати. -ся — годуватися, кормитися, харчуватися, живитися. -ще *грудью жменничны* — жінки, що самі годують дітей.
 Кормленіе — годування. -ние *грудью младенцев* — годування дітей грудима.
 Кормовой — харчовий, кормовий. -ние *деньги* — харчове, харчові гроші, (устар.) страванє, стрівні гроші.
 Кормчий — керманяч, стернячий, стерпий.
 Коробна, короб — корбка, (з дуба) козуб, козу-Коробни — хлів, корівник. [бєнька.
 Коромысло — коромисло.
 Короткий — короткий, недобгий, близький (строк).
 Корпорация — корпорация.
 Корпоративный — корпоративний. [(стар.).
 Корректор — коректор (виправщик), справил
 Коррeктура — корєкта (виправляння). -ру *держать* — корєгувати, корєктувати (виправляти).
 Корреспондент — кореспондєнт (торгов[елья]ий); дописувач (в газєту).
 Корреспонденция — кореспондєнция, листування; (газетная) допис. *Вести -цию с кем* — листуватися з ким. *Торговая -ция* — торгоп[елья]а кореспондєнция, (торгов[елья]е листування).
 Корреспондировать — листуватися (з ким); допї-Корридор — коридор. [сувати (в газєті).
 Корчевание — корчівання, корчівля.
 Корчевать — корчувати (ліс).
 Корчмичать — корчмарювати, шпкарювати.
 Корчмичество — корчмарювання, шпкарювання; корчмарство.
 Корчменный — корчєний. -ная *стража* — корчєна сторожа. -ный *товар* — корчєний крам.
 Корчма — корчма, орбада (стар.); шпак, шпак.
 Корыстолюбивый — користолюбий, грошлюбєць (-бця), жадний до грошей. [ствєшсть.
 Корыстолюбие — грошо[користо]любство, кори-Корыстный — користивий, корисливий. *Убийство из -ных видов* — вбивство для власної користи, з користивих виглядїв.
 Корысть — власна корість, зиск.
 Косвенный — посередій (податок, довід); побічній (довід), (грамм.) непряий. -но — посе-Космический — космічний (світовий). [рєдньо.
 Космос — космос (вєсєвіт).
 Коснєть — піліти.
 Косность — інрция (непоршшсть).
 Косноязычный — недорика, гугнийий.
 Коснуться — торкнутися, доторкнутися, доткнутися, черкнутися.
 Косный — інєртний (непоршший);
 Костенеть, окостенеть — костєтити, закостєнити, кліякнути, заклїякнути, дубїти, задубїти.
 Костёр — огнище, багаття, (в)огонь, жєриво (що тїльки тлє).
 Костыль — мїлиця, костур; цвях, гвїздок.
 Кость — кістка. *Игра в -ти* — гра в кєсті.
 Костюм — убрання, вбрання (кєстюм).
 Костяк — кісткє.
 Костяной — кістяний. [сїяк (кївєя).
 Косля — одвірок (у дєрєях), дутка (у вїкпї); ко-

Котёл — казан, чавун, бавляк, котєд (р. кітлє).
 Котельный — казановий; кітлярський (-ська профє-ний *мастер* — кітляр. -ное *производство* — кітлярство.
 Котловина — улоговина, вїдолїнок, яма; ковбєя.
 Котомна — торба, торбїна, клїнок, (на обїдєвє) саквї. [хутрїнка.
 Кофта — юпка, юпчина, (на хутрї) кожушєнка,
 Кочан — голівка (капєсти).
 Кочевать — кочувати, пеєсіло жити, таборувати.
 Кочевник — кочовїк.
 Кочевой — кочовий, мандрївний, перехожий.
 Кочегар — кочєгар. [дубїти, задубїти.
 Коченеть, заоченеть — кліякнути, заклїякнути,
 Кочерга — коцюба (часом із дерев'яним держалом), кочєрга (залїза). [(собир.) грїддя.
 Кочна — купа, купина, (тєрдяна) грєда, грєдка,
 Кошелєн — гаман, гаманєць (-ця), кашпук, калїтка, (в пояєі) чєрес. [-ния *семя* — косовїця.
 Кошение, носьба — косїня, кошєня. *Время*
 Кошунственный — блюзирський, кошунпїй.
 Кошунство — блюзирство, кошунство.
 Кошунствовать — блюзїтити, блюзудувати, кошупити. -щий (*человек*) — блюзир, кошунпїк.
 Краденый — крадений, вїкрадений, покрадений. *Заведомо -ный* — свїдомо крадений. *Покупать заведомо -ное* — купувати свїдомо краденє. *Сбывать -ное* — перевєдїти (по)краденє. *Сбытчик -ного* — перевєдїчє.
 Краугольный — кутїий, вїрїжний; основний. -ный *камень* — кутїий, вїрїжний камїнь.
 Крамя — крадіж (ЛР, 44), крадіжка, кража (АЮЗР, 6, I, 531), злодіство (ЧСР; СФА, VI, 143), покраденя (ЛР, 44). -жа *документов* — крадіж документів. -жа *со взломом* — крадіж з полїмом.
 Край — край, кївєць; країна, сторона, бєрег, пруг, вїця (р. -вєць), руб, рубєць (у лївїаки).
 Крайний — крайній, скрайній; надзвичайний, надмірний. -ний *срок* — кївєвий, остєнний речєвєць, строк.
 Крайность — крайнїсть, пєдмірнїсть, скрїта, прїтєта, цужєнїсть. *Кража совершена по -сти* — крадіж учїєно з великої нужди. *По -ней мере* — прїнаймїшї, прїнаймєше, що-наймєше. -не — пєдто, аж надто, пєдміру, надзвичайно.
 Крамола — крамбля, колотнєча, рєзрух (ЖО, 77).
 Крамольник — крамбльщик, колотнїк, бучтєр (-ря), бучтївїяк, баламут(а). [лївий.
 Крамольный — крамбльий, бучтївїячий, бучтов-Крам — краит, краєт, (*трубка*) рїлка, рїлька.
 Крап — (в *картах*) цяткування, крапа.
 Крапленный — цяткований, поцяткований, крапаний. -ные *карты* — цяткованї картї, поцяткованї картї, крапанї картї. [(изящ.) глїсть.
 Краса, красота — врєда, красє, вродлївїсть (-остї), Красивый — гєрний, вродлївий, хоршїий, красний, красївий, (*изящ.*) глїжий.
 Красильня — красїльня, фарбарня, фарбївля.
 Красильный — красїльийий. -ное *вещество* — красїльєє надїєн.
 Красить — красїтити, покраїтити, фарбувати, пофарбувати, малювати, помалювати, розмальовувати,
 Красна — красєка, барва, фїрба. [розмальовати.

Краснеть, покраснеть — червоніти, почервоніти, (*иронич.*) пекти раки, пашкеті раки.
Красноармеец — червоноармієць (-ниця).
Красноречивый — красномовний, промовистий.
Красноречие — красномовство.
Краснота — червоність (-ности).
Красный — червоний. *-ное слово* — прикладне слівце, дотец, прикладка, дотепше слівце. *-ная строка* — новий рядок, червоний рядок, абзац.
Красочный — барвистий, кольористий, мальовничий.
Красть, урвать — красти, вкрасти, укрести, (*быть вором*) злодіювати, злодіячити. *-ся* (*подкрасться*) — крастися, підкрадатися, підкрастися, закрадатися, закрестися. [стисло.
Краткий — короткий, стислий. *-но, враще* — коротко.
Кратковременность — короткочасність, недовгочасність.
Кратковременный — короткочасний, недовгочасний.
Краткосрочный — короткостроковий, на короткий строк (зобов'язання, вексель, борг), короткостроковий. [*ность*] коротка.
Краткость — короткість, стислість, (*лаконичность*)
Кратная сделка — кратна оборудка (угда) — угда (оборудка) на різницю в курсі валют між днем, коли складено угду, і днем виконання її.
Кредит — кредит (віра, борг). *Брать в -дит* — брати набір. *В -дит* — на віру, на-повір, набір, на борг (АЮЗР, 8, V, 135). *Мелкий -дит* — дрібний кредит. *Открыть -дит* — одкрити, відкрити кредит. *Отпускать (товар) в -дит* — давати, дати набір. *Сверхсметный -дит* — понадбракшуваний, понадсметний, понадкошторсійний кредит. *Учреждения мелкого -та* — (установи) заклади дрібного кредиту.
Кредитив — кредитива (вирча грамота послові, доручення банкові виплатити певну суму грошей).
Кредитный — кредитовий. *-ный билет* — кредитовий білет. *-ное учреждение* — кредитова установа, кредитовий заклад.
Кредитовать — кредитувати когось (позичати комусь), набір давати, дати, паширити, паширити, боргувати. *-ся* — кредитуватися позичати в кого, на віру брати, на віру взяти, набір брати, набір узяти.
Кредитор — кредитор (віритель, позичальник, позичивник). *-тор личный* — кредитор особистий, персональний (кредитор без майнового забезпечення). *Наличный -тор* — присутній (на-йвий) кредитор. *Неудовлетворенный -тор* — незадоволений кредитор, незадоволюваний кредитор. *Удовлетворенный -тор* — заспокоєний кредитор.
Кредитоспособность — кредитоздатність (платність, виплатність). [виплатний].
Кредитоспособный — кредитоздатний (платний).
Крейсер — крейсер, кружівник, кружляк.
Крейсировать — крейсувати (кружати, кружляти).
Кремень — кремінь, камінь (*р.* каменя).
Крепкий — міцний, кріпкий, здоровий, сильний, дужий. *-ные напитки* — міцні трупки, міцні питва, (*стар.*) міцні браги (ЛНМ, 34). *-ний на ухо* — це дочуває, глухенький. *-ний сон* — міцний, твердий сон. *-но* — міцно, кріпко, цупко, зд-

рово, сильно, дуже. *-но на -но* — дуже сильно, міцнісінько. [зміцнити, зміцнити].
Крепить — кріп[е]пітк, скріф[е]літти, скрі[е]літти.
Крепление — (*в нефтяных, напр., скважинах*) скріпа, закріпа.
Крепостной — кріпосний (район): кріпачський (стан); кріпак (людина). *-ной акт* — кріпосний акт, акт твердості (ЛР, 44); затверджений акт. *-ная пошлина* — кріпосна оплата, оплата акту твердості. *-ной реестр* — реєстр перухомого майна, майновий реєстр. *-ное свидетельство* — кріпосне свідоцтво, (*стар.*) давачаний запис. *-ная книга* — книга виписів на перухомість. *-ное состояние* — кріпачтво, пащичина. *Уничтожение -ного акта (отмена крепостного права)* — скасування кріпачтва.
Крепость — міць (*р.* жиди), міцність, сила, твердість (ЛР, 44); кріпость; фортеця, твердина, (*устар.*) твєрджа (АЮЗР, 6, VI, 377). *Заключенная -пость* — застаний лист, заставні. *Кучья -пость* — куча, куча кріпость (ЧСР).
Крестец — кріж, кріжці. [твердість (ЛР, 44).
Крестный (ход) — процесія, (Хресний) похід; обходження (павкругі церкви).
Крестообразно — нахрест, вхрест, хрест-павхрест.
Крестьянин — селянин, (*руссизм*) крєстьянин (КМ).
Крестьянка — селянка, (*русс.*) крєстьянка (КМ).
Крестьянский — селянський, (*русс.*) крєстьянський (КМ). [Селянський будинок, *соудженно сель-Крестьянство* — селянство, сільські люди. [будивок].
Кривизна — кривизна, кривізна.
Кривить, покривить — кривити, скривити, карлючити, скарлючити. *-ть душу* — кривити душу, кривити (ламати) душу, брати гріха на душу.
Кривляться — викривлятися. [душу].
Криво — криво, косо, навкосяк; неправдиво, не по Кривоглазый — сіпокобий, кривокобий. [правді].
Криводушие — криводушність (-вості).
Криводушный — криводушний.
Кривой — кривий, скривлений, покривлений. *-вой ни один глаз* — на одне око кривий; однокобий.
Кривосудие — кривий суд.
Кризис — криза. *Промышленный -зис* — промислова криза. *Финансовый -зис* — фінансова криза. *Экономический -зис* — екопомісна криза.
Крик — крик, покрик, (коли кричать кілька людей) галас, галасування, (з плачем) вереск, репет, репетування, лажеит.
Крикливый — крикливий, галасливий, горлатий, пащекуватий.
Крикум — крикуи, горліп, горлч, верескун, па-Криминал — кримінал (злочин). [щецу, галасало.
Криминальный — кримінальний (злочинний).
Кристалл — кристаль, кришталь, скляка льодова.
Кристаллизовать — кристалзувати, криштаювати.
Кристаллический — кристалічний, кристалевий.
Кристалный — кришталевий. *-но чистый* — чистий як кришталь.
Критерий — критерій (міра, підстава, ознака).
Критик — критик, (*неприязненный*) осудник, судієвіт. [(людий).
Критика — критика, рзбір, рзгляд (тебу); осуда

Критнивоватъ — критникувати, розбирати, розглядати; судити, ганити.

Критический — критичный (статті); осудливый, глумливый. **-ное положение** — критичне становище, скрута, скрути становище. **-ное состояние** — критичний стан. **-ни** — критичні, по-критичному (ставитися до когось, до чого).

Кричать, -нуть — кричати, крикнути, гукати, гукнути; (дуже) галасувати; (з плачем) лементувати; (верескливо) верещати, (сварячись) гримати на когось. **-чать караул** — пробі кричати, галт кричати.

Кров — захист, притулок, представництво; покрова.

Кровавый — кривавий. **-вая лесть** — кривава ладья.

Кровать — ліжка, постіль, постеля. [пф]і]мета.

Кровельщик — покрівляний майстер, вкривальник, критик, (солом'яю) пошивальщик, (гоном) гоштар, (залізом, бляхом) бляхар.

Кровеносный — кровоносний. **-ный сосуд** — жила.

Кровля — покрівля, верх, дах; стріха (соломяна або очеретяна).

Кровность — кривавість, покривість (споріднення).

Кривой — (по)кривий. **-ные деньги** — кривавиці. **-ная лесть** — ладья за кров. **-ная обиды** — цекуча образа. **-ный родственник** — кривий, кривник. **-ное родство** — криве споріднення, покривість.

Кровожадность — кровожерність, кровожадность, хижість, хижачтво.

Кровожадный — кровожерний, кровожадный, хижий.

Кровоизлияние — вилів крові, крововилив.

Кровообращение — кровообіг. [п]лівака.

Кровопийца — кровопийця (-вця), глитаї, напук, кровоподтєк — шилк, (стар.) сина рана (АЮЗР, 6, I, 100, 509, 174).

Кровопротитие — кровопролиття, кроволіття.

Кровопротитный — кривавий (бій), кроволітний.

Кровопускание — кровопуск, кровопускание.

Кровосмеситель — кровомішник, кровомішник.

Кровосмешение — кровомішення, кровоміство.

Кровотечение — кровотєча, кровотіч. **Остановить -ние** — кров затамувати.

Кровоточащая рана — рана кривава (АЮЗР, 6, V, 187), или кривава (АЮЗР, 6, I, 100).

Кровохарканье — кровохаркання.

Кровь — кров, кривля, рудя юшка, (лмфа) пісочка. **Избить в и** — об'явити. **Настекать -вую** — схитити, зійти кровю. **Нажестное**

Кривянистый — кривавистий. [-вую — кривавиця.

Криваной — криваний, рудячий. **-ные пятна** — кровля, рудий плями.

Криволыбий — коногий, коноглібий, харудий, морочливий (справа), забарий, загалиций.

Кривой — тихий, смирний, лагідний, плхчий.

Кривость — тихість, смирність, лагідність, плхкість.

Кривить — кривити, покривити, сити, посякти.

Круг, кружок — коло, круг, кружок, кружало; обід, обідень; бєсєг; гурт, гурток (мєлоди). **И. деятельность** — дієкруг, бєсєг діяльності. **В своём -гу** — поміж своїми, у своєму гурті. **В семейном -гу** — в рідній колі. **-ни устраивать** — закладати гуртки, гуртуватися (в колє).

Круглый — круглий. **-лый год** — увєсь, цілий, цілісїйський рік. **-лый сирота** — кругла сирот-

тіна. **-лая сума** — рівна сума, круглєшка сума.

Круговой — круговий, гуртовий. **-вая ответственность** — солідарна, кругова відповідальність. **-вая порука** — кругова порука (всі за одного — один за всіх).

Кругозор — круговид, кругогляд. **С широким -ром** — широкоглядний (людина), людина широкого погляду.

Кругом — навкруги, навколо, круг (мєне), кругом. **В -вую** — кружки, кружком, кружком.

Кружмовой — мерезицький, мерезиковий.

Кружево — мерезка, мерезєво.

Кружить, -ся — кружляти, кружити, -ся, закрутити, -ся, вертїти, -ся, завертїти, -ся; (в доробі) кружляти, колувати; (про голову) морочити, -ся, заморочити, -ся, крутити, -ся, закрутити, -ся; чмашти.

Кружка — кварта (1/10 відрє), кухоль, кухлик, аблюок, водянїчє, відєрко, кнєва, конївка; (щоб збирати грєші) карїавка, скарбїнїчка, скарбїчка. **-ный сбор** — карїавочина (карїавковий) збір, збирїня в карїавку.

Крупный — великий (їдїпрїсєство); більший, здоровий (людина), дорідний (єлїва, вїшє). **-но говорить** — гєстро говорїти, говорїти з єрєчє (з перєсєрїєм).

Крутизна — крутїсть, (обрыв) круча.

Крутить, занутить, -ся — крутити, -ся, закрутити, -ся, звивати, -ся, зийти, -ся, сукати (шитїи), -ся, зєукати. -ся. [дїй (людїна).

Крутой — кругїй (горє); прїкрїй (горє); твердий.

Крушение — розбиття (пїєзд), потрєщєня, зручєванїє. **Потрєть -ние** — розбитєня, потрєщїєня.

Крылатый — крилатий (єлєво), крилатий (щє Крыло — крило (лм. крила). [мєс великі крила).

Крылышко — крильєє, крильєчко (лм. крильєца, Крыльцо — ївак, прїсїєк. [крильєта, крильєчка).

Крыть — криїти, вкривати, ластєлювати, ушєвати (кривлю); бїти (про кїртї); ховїти, переховувати (про рєчі). **-ся** — таїти, таїтєня, ховїтєня.

Крышка — покрїшка, вїєє (у дїжї, в бєдїшї), верх, покрїва, покрївка, шкрївка.

Крюк — гєк, гєчєк.

Крючковор — крутїй, кручєк. [люки.

Крючковорство — крутїєство, крутїєня, занєр-Крєж — окрєєнок, лєнь, прїкорєєнє; пєсєчє (про гїрї).

Кривянистый (чєловєк) — крєжєсїй (людїна).

Кривать — крєкати, крєкати.

Кстати — до рєчї, до лїка, до єлєва, до лєдї.

Кто — хто. **Кто-бы ни был** — хоч-бї хто був, хто-б не був. **Кто-либо, кто-нибудь, кто ни есть** — хто-єбєдї, бєдї-хто, абї-хто. **Кто-то** — зтєсь.

Куб — куб (гєомєтр.), єтє (дрєв, р. єтєє); лєж-Кубїчєський — кубїчїє. [бїк (перєгїшїй).

Кувшин — глєк, глєчик, глєдїш, глєдїщїк, (круглєбєкїй) глєдїшєка.

Кудя — кудї, (каким путьєм) кудїю. **-да-ли-бо, -да-нибудь** — кудї-єбєдї, кудїєє. **-да-ни-ни-есть** — абї-кудї. **-да-то** — кудїєє, Кудравый — кучєрїєнїє (про мєву) вузлєувїтїє. [дєєє.

Кузнєц — коваль.
Кузнєчний, кузнєчний — ковальський (цех).
Кузнєчество — ковальство, ковалювання. *Заниматься* -вом — ковалювати.
Кўзня — кўзня, ковальня.
Куниш — дўля, фїга (хвїга). [кўль.
Кулак — кулак; глитай, жикрут, дерилїд, кур-
Кулачний — кулачний (право). -ный *бой* — ку-
 лачки. -ным *боем* — навулачки (бїтися).
Кулисы — кулиси, лаштўшки.
Культ — кўльт, релїгія. *Отправление* -та —
 релїгійна одправа, релїгійне одправлїня. *Слу-
 житель* -та — служитель кўльту.
Культивировать — культивувати, обробляти (зє-
 мяю), розводити та виробувати (рослиш, то-
 щю), плекати.
Культовой — культовий. -вое *имущество* —
 кўльтові, богослужбове майш. *Публично* -вые
церемонии — прилюдні кўльтові, релїгійні
Культура — кўльтура. [черехшїй.
Кумовство — кумівство, прїятельство.
Купальня — купальня.
Купанье — купання, кўпанка. -нья — кўпелї. [пнця.
Купающийся, купающаяся — купальник, купаль-
Купец — купець, крамар, (*стар.*) гість (ЮГ, I, 13).
Купеческий — купецький (АЮЗР, 8, V, 145).
Купечество — купецтво. [крамарський.
Купить, покупать — купити, купувати. -пить *по
 случаю* — купити з оказїї, випадково.
Купленный — покўплений, (*покупной*) купований.
Купля — купшля. -ля *на наличные деньги* —
 купшля за готівку, за готві гроші. -ля *про-
 дажа* — купшля-продаж. -ля *продажа в
 кредит с рассрочкой платежа* — купш-
 ля-продаж на виплат.
Купол — баня, маківка (на будівлі).
Купон — купон (одрізок).
Купонный — купоновий (аркуш).
Купчая (крепость) — кўпча (СФА, VI, 300).
Главная выпись -чей *крепости* — голов-
 ний випис з кўпчої. *Содержание и усло-
 вия купчей* -сти — зміст та умови кўпчої.
Утверждение, уничтожение купчей
 -сти — затвердження, скасування кўпчої.
Куратор — куратор (член конкурсного управлїня),
 шклувальник. [снїгу, з пїску].
Курган — могида; копець межовий; кучугура (з
Курение — курїня, палїня, палєня. -ние *та-
 баку* — курїня (палєня, заживїня) тютювї.
Курень — курїнь (р. куренї).
Курить — курити, палїти тютюп, заживати тю-
 тюп; гнати (горїлку).
Курс — курс, напрямок. *Н. золотого рубля* —
 курс (цїна) золотого карбвация. *Н. государ-*

ственной политики — курс (напрямок)
 державної політики. *Н. наук* — курс (обсяг)
 наук.
Курсовой — курсовий (цїна).
Куртам — куртїж (факторове).
Куртанный — куртїжний (факторовий).
Куртна — куртка; кожафок.
Курь — кўри (курїй) (*ед.* кўрка). *Строить*
 -ры — підлабўзюватися, бїсика пускати.
Курьёз — курїоз, курїоз (дивовїжа, кумедїя).
Курьёзный — курїозний, курїозний, дивовїжний
 (кумедний).
Курьер — кур'єр, курїєр (гїнець, посланець), ві-
 стовець. *Дипломатический* -єр — дипло-
 матїчний кур'єр. *Специальный* -єр — спе-
 ціальний, парочїтїй кур'єр (вістовець).
Курьерский — кур'єрський.
Курятник — курїник, (*клетки*) кўча.
Кусать -ся — кусати, -ся, вкусити, -ся, гризти, -ся,
 угризти, -ся. -щийся — кусливий, кусючий (пес).
Кусновой — грудковий, грудками (цукор).
Кусок — кус, кусок, кусєнь, шмат (СФА, VI, 451),
 шматок, скїба, скїока, окрїєць (хлїба); дрібок
 (солї); шмат, шматок, кавалок, кавалочок,
 скїба (землі); грудка (масла, кашї, цукру); клап-
 тик (папєру); шкурат, шкураток (шкурї); кла-
 поть, клаптик, шматїна (ткавїши).
Куст — кущ. [байрак].
Кустарник — чагарник, чагарї, кущї; (у болотї)
Кустарный — кустарний. -ный *промысел* — кустар-
 ний, хатнїй, домашнїй прїмисел. (дрїбнє), хатне,
 домашнє виробнїцтво. -ные *изделия* — кустар-
 нї, хатнї, домашнї вироби; домогачнїй (по-
 лотї); домодїльний (сукно). -но *промыш-
 ленный* — кустарпо-промисловий.
Кустарь — кустар (-рї), хатнїй (дрїбнїй) вирїбнїк.
Кутём — гульба, гульшя.
Кутерьма — гархїдер, розгардїш, шарварок, бўча.
Кутїла — гультий, гуляка, гульвіса.
Кутить, закутить — гуляти, загуляти, пїти-гуля-
 ти, запїти-загуляти, гультявати, бєпєкету-
 вати.
Кухарка — куховарка, кухарка. -ним — куховарнїя.
 -ны *дети* — куховарчїні дїти, «кухарченїта».
Кухня — кўхня, пєкарня.
Кухонный — кухнїний, кухонний. [рякїв] бурт.
Кўча — кўпа, кўча, (хворосту, лому) вїлява, (бу-
Кўчер — вїзник, [ф]хўрман, погнїч, машталїр.
Кўшан — поїє, черєс.
Кўшанье — страва, ўжа, паўдкп, потрава, вїрено.
Кушати — їсти, поїсти, живитися, підживитися, го-
 дуватися, нагодуватися, кормитися, покормитися,
 хлїба-солї вживати. -те! — призвоїйтися, живї-
 тєся, трапєзїйте, споживайте (на здоров'я)!

Л

Лабиринт — лабиринт, безвихідь (все складце, за-
Лаборатория — лабораторія (хімічна). [плуташе].
Лавна — крамниця. **Книжная** -на — книгярня.
Кооперативная -на — кооперативна крам-
ниця. **Меняльная** -на — мінцья. **Открыть**
(основать) -ну — закласти (заложити) крам-
ницю. **Потребительская** -на — споживча
Лавочник — крамар (-ря). [крамниця].
Лавочница — крамарка, (*жена*) крамариха.
Лавочный — крамний, крамовий.
Лавочка — крамничка, (*марь*) рундучок.
Лагерный — лагерний, таборовий, обзоний (*стар.*).
Лагерь — лагерь, табор, обз. **Расположиться**
-рем — отаборитися, табором, обзоном стати.
Стоять -рем — табором стоїти, таборувати,
обзоном стоїти.
Лад — лагода, злагода, збда. **Жить в -ду** —
жити в злагоді, у згоді; лад (порядок). **Му-
зыкальный** -л. — музичний лад.
Ладить — лагодити, подагодити, ладвати, полад-
вати, лаштувати, полаштувати, єдвати, поєдпа-
ти, (*соглашаться*) згоджуватися, годітися,
згодітися, умовлятися, умовитися. **Дело -ся** —
справа налагоджується. **Они не -дят между**
собой — між ними незлагода, між собою не мй-
ряться. **Он со всеми -дит** — він зо всіма в
добрій згоді.
Ладно (*жить*) — лагідно, в ладі, в згоді, у
згоді (жити); (*хорошо*) добре, гаразд.
Ладонь — долонья.
Лаж — лаж, промінне (падбівка, коли мінють од-
ні гроби на другі, що мають більшу ціну або
краще ходять).
Лажный — лажевий, промінний (про гроби).
Лазарет — лазарет, шпиталь, лікарня.
Лазейка — лазія, лазівка, вилізка, пролазка, дірка.
Лазутчик — лазутчик, пластуш, вигідач.
Лай — гавкання, брехання, гавкотня (собака).
Лаяться, полаяниться — ласувати, поласувати.
Лаянина — ласун, ласунка (*жс.*), ласуна, ласія,
ласійка (*жс.*).
Лаянство — ласощі, лагоминня, смакоші.
Лаяный — ласий, (*стар.*) слашний.
Лаянизм — лакопизм, корота, короткомовність,
стислий, ясний вислів (-ову).
Лаяпа — лаяпа. **Опустить огонь в -пе** — при-
крутити лаяпу. **Поднять огонь в -пе** — під-
крутити лаяпу.
Ларец, ларчик — скринька, шкатул(к)а.
Ларь, ларёк — скриня, (*лавёнка*) рундуч, палуба.
Ласка — ласка, прихилья, ласкавість; милування,
милощі, голублення. [щепля].
Ласкательство — обласність, підлашувачня, лас-
кательство — ласкати, голубити, милувати, пестити,
(про собак) ласити. -ся — ласитися, ласи-
тися, підлашуватися, підлашуватися, підлабуз-
юватися, підлабузуватися.
Ласковость — ласкавість, прихильна поведінка.
Ласковый — ласкавий, прихильний. -во — ласка-
ліцям — ласкаш, одворот (в одезі). [во, прихильно.

Лачуга, лачужка — хатина, хатинка, хатинка, ха-
лупа, халупка.
Лаять — гавкати, загавкати, брехати, забрехати.
Лаять — брехання; брехати, брехати.
Лаять — брехати, казати неправду; (йвоколи) по-
бривувати; (за ким іншим) підбривувати.
Лаян, лаян — брехун, брехач, плетюга; (той, що
багато бреше) стобреха; (той, що помагє брє-
хати другому) підбрєхач.
Лаянина — брєхунець (-ниця), брєхачка (*общ.*).
Лаяня — брєхуха, брєхачка, брєхунка.
Лаянить — лабузитися, підлашуватися (до кого);
крутитися, зпнватися, увнхатися коло кого, дріб-
цювати (перед ким).
Лаяш — лаяш, лаяш, лаяшун, шульга, машько.
Лаязация — лаязация (узаконошя).
Лаязовать — лаязувати (робити законням).
Лаяльный — лаяльний, законний, заковожний.
Лаят — лаят (пакєз в духівній, щоб спадкоємць
видав тїм чи іншій особі або устаніві певну
суму грошей або певну кількість речей); посла,
посланець (-ниця).
Лаятарий — лаятарій (той, кому спадкоємць, на
підставі духівній, повинен видати певну суму
грошей або певну кількість речей).
Лаянда — легенда (байка).
Лаяний — лаяний, полєккий; (хід) вільний, повільний.
Лаянина -го поведенил — повія, полєгка
жілка. -но — лєгко. **Лаян -че сделалось** —
йому полєгшало, лєгше стало.
Лаяверие — лаяковірність (-ности).
Лаяверный — лаяковірний, лаякий на віру.
Лаявесный — лаякий на вагу, лаякуватий.
Лаявой — лаякий, лаякотилєп. -вой *извоз-
чик* — даякар.
Лаявоспламеняющийся — лаякогорючий, паякий,
займистий. -щєся *ещество* — паякє надіб'я.
Лаяное — лаяке, лаяєві.
Лаяномысленность — лаякодумність, нерозв'язність.
Лаяномысленный — лаяков'язний, лаякодумний.
Лаяномыслие — лаяков'язність, лаякодумство.
Лаяность — лаякість, лаякота.
Лая — лід, крігє; (на дорозі) голощі (-щюку).
Лаянеть, оледенеть — лаяєнєтє, лаяєнєтє, лаяєнєтє, криж-
пїтє, кригою взїтєся, клякнути, заклякнути, дү-
бітє, задүбітє, холднүтє, захолднүтє (про тїло).
Лаянин — лаядівця, лаяний, лаянєця (де складє-
ють лід); лаядівець, крижєпє річка (на горах).
Лаящик, лаявоз — лаящик, бітєдєник.
Лаяный — лаялєпє, лаялєпє, лаялєпє.
Лаяние — лаянєня, лаянєня, лаянєня.
Лаянть — лаянєтє. **Лаян** — лаянє, лаянє, лаянє,
паялєжєчєкє. -мєтє *пустым, не возделыв-
ваться* (про зємлю) — лаякуватє (АЮЗР, 6, I, 343).
Лаяобон — лаянє (р. лаянє), лаянє, лаянє, лаянє,
лєйєдє, лаялєб.
Лаянє (у будівлі) — лаянє, лаянє, лаянє.
Лаянє — лаянє, лаянє, лаянє.
Лаять — лаяти, лаянєтє, лаянєтє, лаянєтє, лаянєтє,
лєйєтє; (на гору) дєртєся, здєртєся, пїтєся.

спніятися, зіп'ятися. -ть *на четвереньках* — рачки літти, рачкувати.
Ленарна — лікарка.
Лекарственный — лікарствєний, цілющий. -ное *вещество* — лікарствєне надб'є. -ные *травы* — цілючі рослини, трави.
Ленарство — лікарство.
Ленарь — лікар (-ри). -рем *быть* — лікарювати.
Лексикон — лексикон (словник).
Лєкція — лекція. -цію *читать* — лекцію читати про що, викладати що.
Лєнвєц, **лєнтій** — лінох, лєдшо (ср. р.), лєдшїця, лєдар (-ри), лєжєнь (р. лєжєня), лєга, лєдач (жс. р.), лєдацюга, лєрбєа, вайлє.
Лєнвєий — ліновий, лєдшїчий, лєдшїчий.
Лєнїтєся — лінуватися, лєдарювати, байдикувати.
Лєнєсть, **лєнь** — лінош, лєдарство. *Л. напєла* — ліношї (багдаї) обєсли.
Лєнта — стрїчка, стьбєжка, (шпрєка) бїнда; смїга.
Лєпєтєть — лєпєтєти, лєпєтєти, бєлькєтєти, бєль-
Лєпїть — лїрїтї, злїялювати, злїнїтї. [котїтї.
Лєпка — ліпїня, ліпєння.
Лєс — ліс. *Пєдєлєчний л.* — пєдїбок. *Сємє-
 вєрєнєня пєрубєка -сє* — сєжєвїльнїй пєруб
 лісу. *Стрєвєй л.* — будївнє (будївєльнє)
 дєрєво, дєрєвєя (СФЛ, VI, 420).
Лєса — рїштувєння, рїштувєння. *Пєстєвїтї*
-сє — рїштувєння пєстєвїтї, обрїштувєти, пє-
 рїштувєти(сє).
Лїса (до їдки) — волєспї, волєспї (-єпї).
Лєснїй — лїснїй, карбївїчнїй, пєбєрєжнїк (обє-
Лєснїчєство — лїснїчєство. [рєгїє лїс.])
Лєснїчїй — лїснїчїй.
Лєснєй — лїсєнїй, гайвїй. -ная *стєрєжє* —
 лїсєнє стєрєжє, об'їзд (кєрдєн, бєкєт). -ное *хє-
 зєйєтє* — лїсєнє гєснєдєрєство, лїсєвїчєство.
Лєсєвлєдєлєц — лїсєвлєдєнїк, вєлєдєр (гєспєдєр)
Лєсєвєдєц — лїсєвїчєство. [лісу.
Лєсєнєстрєблєнїє — знїщєння, пїєддрєвєння лісу.
Хїщїнїчєскє -нїє — хїщєцькє вїщєння лісу.
Лєсєохрєнїтєльнїй — лїсєохрєпчїй (зєкєн).
Лєсєопїльнєя — тєртєк, пїльпєя.
Лєсєопєрубнєя — пєруб лісу.
Лєсєопрємїшлєннїє — лїсєопрємєлєвєць, лїсєвїк.
Лєсєопрємїшлєннєсть — лїсєопрємєлєвїсть, лїсє-
 вїй прємєсл.
Лєсєрєбєчнїй — лїсєрєбєчнїй. -нїй *дєзєвєр, бї-
 лєт* — лїсєрєбєнє умєвє, лїсєрєбєчнїй квїтєк.
Лєсєрєбєнєя (*мєстє, гдє рубєтї*) — лїсєсїкє.
Лєстнїцєя — (*прїстєвєнєя*) дєрєвїцєя, (стєпєнїцє)
 єхєдн, єхїдї; (*скєлє*) скєлєя. -цє *нєкєзє-
 нїй* — скєлє кар, кєрєнє скєлєя.
Лєстнїй — пєхвєльнїй, пїдхвєльнїй, пєрєхвєльнїй.
Дєтї о кєлє -нїй *отєзєв* — пєхвєлїтї кєгє,
 дїтї прїхїльнїй (пєхвєльнїй) вїдєпє.
Лєстє — пїдлєщєвєшєя, улєслївїсть, пїдлєслївїсть,
Лєт, полєт — лєтїєня, лїт. [влєщєвєшєя.
Лєтєнїє — лїтєнїє.
Лєтєргїчєскїй — лєтєргїчїнїй (сєп).
Лєтєргїєя — лєтєргїє, обємїрєнєя, зє(в)чєрєнєя.
Лєтєлєтєльнїй аєтєрєт — лїтєк, аєрєплєн.
Лєтєть — лїтєти, (дужє) шугїтї.
Лєтнїй — лїтєвїй. -нєє *лєнїлє* — лїтєнє осєлєя,
 лїтєвїк.

Лєтє — лїтє; рїк. *Вєщїєх лєт* — вїшєго вїку,
Кєлєждєє -тє — щє-лїтє. -тєм — лїтєж, улїтку,
 лїтєвїй дубї. *Прєкїєннє* -тє — рєхїлїй вїк.
Прєзєдїтїє, прєвєстїє -тє — лїгувєти, пє-
 рєлїтувєти. *В рєзєгєр* -тє — в рєзєгєрї лїтє,
 в рєзєвїнї лїтє. *В сєвєрєннїєх -тєх* — в
 пєвнїєх лїтєх. *Срєднїєх лєт* — сєрєдїєго вїку.
Лєтєпїсь — лїтєпїє (сє) (л. р.)
Лєтєсчїслєнїє — лїтєсчїслєнїє, лїтєсчїслєнєя, (*ус-
 тїє* р. лїтєсчїт).
Лєтєчїє — лїгує.
Лєчєбнїцєя — лїкарнїя, бєльнїцєя, шпїтєлє.
Лєчєбнїй — лїкарєскїй, лїчїнїчїй, цілющїй, лї-
 карєствєнїй. -ная *пємєщє* — лїкарєскє дє-
 пємєгє.
Лєчєннє — лїкувєння, лїчїєнєя, гбїєнєя; лїкарю-
 вєнєя (прємєсл).
Лєчїть, вїлєчїть — лїкувєти, лїчїєти (СФЛ, VI, 41),
 вїлїчїтї, гбїєтї, вїгбїєтї; (*зєнїмєтєся лєчє-
 нїєм*) — лїкарювєтї. -сєя — лїкувєтїєся, лїчї-
 тїєся, вїлїчїєтїєся, гбїєтїєся, вїгбїєтїєся.
Лєчєдєнєс. лєжнїй дєнєс — брєхлївїй, фєльшї-
 вїй нєпєрєдвїчїй дєнєс, вєкпєл.
Лєчєпрїєсєя — крївєпєрїєсєя.
Лєчєсвїдєтєлє — нєпєрєдвїчїє, крївїй, фєльшї-
 вїй свїдєк.
Лєчєсвїдєтєлєство — крївєсвїдєчєнєя; нєпєрєдвї-
 вє, крївє, фєльшїє свїдєчєнєя.
Лєчєсвїдєтєлєствєзєт — нєпєрєдвїчє, крївє, фєль-
 шїє свїдєчїтї нє кєгє. [луднє нєлєкє.
Лєчєчєннє — нєпєрєдвїчє нєлєкє, фєльшїє, об-
Лєчїєвєсть — брєхлївїєть, нєпєрєдвїчїєть, фєльшї-
 вїєть.
Лєчїєвїй — брєхлївїй, нєпєрєдвїчїй, фєльшїєвїй.
 -вєє *пєкєзєннїє (обвїнєчєнє)* — нєпєрєдвїчє,
 брєхлїє свїдєчєнєя, твєрджєнєя, вїзпєнєя (об-
 вїнєчєчєнєго).
Лї — чї, а чї. *Тєк -лї* — а чї тєк пєрє?
Лїбє — абє. *Гдє -бє* — дє-нєбєдє, абї-дє. *Кє-
 жєй -бє* — лїчї-нєбєдє, абї-лїчїє, бєдє-лїчїє.
Кєгдє -бє — кєлє-нєбєдє, абї-кєлє. *Ктє*
-бє — хтє-нєбєдє, абї-хтє, бєдє-хтє. *Кудє -бє* —
 кудї-нєбєдє, абї-кудї, бєдє-кудї. *Чтє -бє* —
 щє-нєбєдє, абї-щє, бєдє-щє.
Лїєвє — зєлїєвє, злїєвє, тучнїй ([зє]лїєвїй) дєщ.
Лїдєр — лїдєр, прєвєдєр, прєвїдїєк.
Лїєвїдєнт — лїквїдєнт (крєдїтєр, щє пїдчєс лїк-
 вїдїєчїє зєяєвїє свєє дємєгєнєя).
Лїєвїдєт — лїквїдєт (дєвїєнїк, щє йєгє пїд-
 прїємєство лїквїдєтєсєя). [вїдїєчїє].
Лїєвїдєтєр — лїквїдєтєр (тєй, щє пєрєвєдїтє лїк-
Лїєвїдєчїєннїй — лїквїдєчїєннїй. -нїє днї —
 лїквїдєчїєннїє днї. -ная *кємїсїєя* — лїквїдє-
 чїєнєя кємїсїєя (скєлєдєтєсєя з лїквїдєтєрїєв).
Лїєвїдєчїєя — лїквїдєчїєя, лїквїдєчїєнєя; прїпї-
 пєнєя дїєлєвнїєстї тєчєрїєствє, устєбнїє; остє-
 тєчєнє рєзєхуєчєнєя. *Пєлнєя лїє чєстнєя*
-чїє прєдпрїєчїєя — цїлєкєвїтє абє чєсткєнє
 прїпїєнєнєя дїєлєвнїєстї пїдпрїємєствєя, сєкєрбєчє-
 нєя її.
Лїєвїдєрєвєт — лїквїдєрєтїє (прїпїєнїтї дїєлє-
 внїєстї тєчєрїєствєя, пїдпрїємєствєя, устєбнїє, щєб
 остєтєчєнє рєзєхуєчєнєя), злїквїдєрєтїє.
Лїєвєчїє — гєлєсє рєдїтїє, рєдїєвєтїєся, зрєдїтїє,

Линейный — лінійний, **-ний сторож** — сторож на лінії, на залізниці.

Линия — лінія, ріса; тіва (війська); лінія (залізниці); **путь** (ж. р.) ряд (будівник), **Боковая -ния** (родства) — бічне колоно, бічне споріднення. **Восходящая -ния** (родства) — горове (вихідне) колоно (споріднення). **Нисходящая -ния** (родства) — шзове (низхідне) колоно (споріднення). **Прямая -ния** (родства) — прсте, пряме колоно (споріднення). **-ния родства** — колоно споріднення.

Линовать — лінійити, полінійити. **-ная бумага** — полінійний папір.

Лист — лист; (шанеру) аркуш. **Вводный л.** — ув'язчий лист. **Исполнительный л.** — виконавчий лист. **Торговый л.** — лист прилюдного торгу.

Листовой — листовий (залізо), аркушевий. **-вой сбор** — позаркушена опілата.

Литератор — літератор, нисьмєшпик.

Литература — література, нисьмєштво. **Изычная -ра** — крїсєє нисьмєштво.

Литературный — літературний, нисьмєшський, нисьмєшпийський. **-ное произведение** — літературний твір, літературне писання. **Право -ной собственности** — право власности на літе-

Литограф — літограф. [ратурний твір.

Литография — літографія.

Литографский — літографський, літографічний. **Произведение -го искусства** — літографськї (літографічї) віроби.

Лить, -ся — літити, -ся, лїяти, -ся, сїпати, -ся. **Изотра -лась кровь** — з уст юшила (піла) кров. **Кровь -ть** — проливати кров. **-ть слезы** — лїти, проливати слїзї.

Лихвенный — лихвєрський (процїт).

Лиходатель — хабародїєць (вця).

Лихоимец — хабарник, хабароєць (-мця).

Лихоимство — хабарництво (з порушенням службових обов'язків).

Лихорадка — пропасниця, лихомїзка, трїсця. **-на бьёт** — пропасниця б'є, трїсця трїсє.

Лихорадочный — гарячковий, пропасний, лихомїчний, трїсцевий (стан). **-ная деятельность** — гарячкова, поквїлий, сквалїва діяльність.

Лицевой — лицевий, звєрхий; правий, чїльний (бік). **-вая сторона** — лице (жатєрїї), добрий бік. **-вая сторона дома** — чїльний бік (у будїнку). **-вой счёт** — особїстий разўшок.

Лицемер — лицемер; облудник.

Лицемерие — лицемерство, лукавство, фальшївість, нещїрїсть (-ростї).

Лицемерить — лицемерити, удавати з себе доброго, прикїдатися добрим; лукавити, фальшїти.

Лицемерный — лицемерний, лукавий, фальшївий, нещїрний.

Лицеприятие — сторонїчїсть, спрїятельство, догодництво, сторбївїсть. [ведливий.

Лицеприятный — сторонїчий, догодливий, несправ-

Личо — лице, обличчя, вид, твар; (**личность**) — особа, особа (ЛР, 44). **Быть на -цо** — (обдушев.) присутїям бїти, (о неодушев.) бїти наяпнїм. **Действующее -цо** — дїєвї особа, особа чїнна. **-цо должностное** — урядова

особа. **-ца должностные** — урядовї люди (особи) (КМ). **-цом к -цу** — лицє в лицє, нїч на вїч, бїко в бїко. **На нём -ца нет** — на себе непохожий (стан). **Официальное -цо** — урядова особа. **Перемениться в -це** — змінитися на видї. **Постороннее -цо** — сторонїня, чужа особа. **Смотреть на -цо** — вважати на когю, на чїю особу. **Убитое -це** — сумїий (приголомшений) вид. **-цо, участвующее в деле** — особа, що берє (приймає) участь у справї, учасник у справї. **Чистое -цо** — привїтна особа. **-цо физическое** — фізїчна особа. **-цо юридическое** — юридїчна особа.

Личность — особа, особїстїсть. **-ность обвиняемого** — особа обвинуваченого. **Свидетельно предлагаются вопросы для определения его -ности** — свїдка питатью (перепитують) про йїбо особу (щоб вїяснити йїбо особу). **-ность человека** — особа людїни, людська особїстїсть (-ости).

Личный — особїстий, особбвий, персональний. **-ная безопасность** — безпечїсть особї, особїста. **-ный вред** — ушкодження особї. **-ные дела** — власнї (особїстї) справї. **-ное задержание** — заарештування особї. **-ный кредитор** — особїстий кредитор. **-ный найм** — пїйїм. **-ная обида** — особїста обрїза. **-ное обязательство** — особїсте зобов'язання. **-ная ответственность** — особїста вїдповїдальність. **-ный состав** — особбвий склад. **-но** — особїсто. сам собїю (ЧСР), (**стар.**) облїчно (МК АЮЗР, 6, I, 131), очевїсто (ЧСР).

Лишать, лишить — збавлїти, збївїти, позбавлїти. **позбавити чогю** (ЛР, 44), (**стар.**) вїбїти (АЮЗР, 6, I, 125). **-ить дзєствєнности** — позбавити, позбавлїти двївїтна, одїбрїти пїлїєство, (**устарел.**) справлїчїти. **-ить здоровья** — вїпїяти здоров'я з когю. **-ить жизни** — стрїчувати, стрїтити когю (СФА, VI, 266), збавлїти (збївїти) вїку, життїя когю, зо сїта згубїти (зїгнїти), одїбрїти когю життїя. **-ить наследства** — позбавити спадщини, (**отстранять от наследства**) усїнути од спадщини, вїдхїдїчувати, вїдхїдїчити когю. **-ать, -ить прав** — позбавлїти, позбавити прав. **-ить, -ать свободы** — позбавлїти, позбавити волї, поневолювати, поневолїти. **-ить себя жизни** — вїдїбрїти собї життїя, загодїяти собї смерть, вкоротїти собї вїку. **-ить слова** — вїдїбрїти в когю слово (голос). **-ать, -ить чести** — позбавлїти, позбавити чєстї. **-итсья** — позбавлїватися (позбавлїтися), позбавитися чогю, втрїчувати, втрїтити щю, збувїтися, збїтїся чогю, (**вульг.**) рїшатїся, рїшїтїся. **-ся доверия у кого** — звєрїтїтися когю, втрїтити чїю вїру. **-ся силы** — знесїлюватися, знесїлїтїся, знемогїтися, знемогїтїся, вїспїлїтїся, вїспїлїтїся. **-шить, -ся ума** — позбавитися розуму, збожеволїти, збоглудїти, з глудїду зсїнутїся. **-ся чувства** — умїтїти, зомїїти, знепрїтожшїти, умїтїти прїтожшїсть.

Лишённый — позбавлений. [залїшок, зайнятий.

Лишен, излїшен — лїшка, перевїшка, падїток.

Лишение (чего-н.) — позбавлення; втрїта. **-ние наследства** — позбавлення спадщини. **-ние прав** —

позбавлення прав. -*ние прав и преимуществ по службе* — позбавлення (відібрання) прав і привилегій службових. -*ние свободы* — позбавлення волі, відібрання волі, поневолення. -*ние свободы со строгой изоляцией или без таковой* — позбавлення волі з повною (ізоляційною) ізоляцією або без неї. [злідиш].

Лимення (*материальн.*) — недостатки (ЖО, 48), **Лимний** — зайвий, лишній, залишений.

Лимш — тільки, лиш. **Лимш бы** — абі. **Лимш только** — тільки-но, скоро. **Лимш теперь** — **Лоб** — лоб, чоло. дошро[у].

Ловелас — джигун, бабій, бабський дурійсвіт. **Ловеласничать** — дівчат дуріти, залищитися (до дівчат, до жінок), женхатися, волощитися.

Ловить — ловити, піймати; хапати, скопїти; переймати, перейїти (що пшхе). [моторний].

Ловний — зручний, зграбний, спритний, меткий, **Ловность** — зручність, зграбність, спритність, мовля — ловиши, лови, влови. [торність].

Ловушна — пастка, лабет; (на птахів) сільце, залодна — човен (-ца), човод (*ср. р.*). [падиї].

Лодочник — перевізник, човник. [шці].

Ложа — ложа (в театрі); приклад, ложе (у рус-**Ломбина** — улоговина, лощина, долина, цпзшнї, відолінок.

Лож — ліжко, постіль (-ели), постеля (-лі).

Ложиться, лечь — лягати, лягти, ляговитися, кластися, покластися, (про стіпанї рослини) видягати, видягти, полагти.

Ложность — неправдивість. фальшивість; (*ошибочность*) хибність, помилковість.

Ложный — неправдивий, фальшивий (ЛР, 44), кривий; хибний. *Давать -ное показание* — кривосвідчати. -*ный донос* — неправдивий (брехливий) донос, (*клевета*) наклеп. -*ная клятва* — крива присяга, кривоприсяга. -*ное обвинение* — неправдиве обвинувачення. -*ный путь* — хибна дорога, хибна путь. -*ный свидетель* — пецзавдвий, фальшивий свідок. -*ное свидетельское показание* — фальшиве свідчення (ЛР, 44), неправдиве свідчення. -*но* — неправдиво, фальшиво, криво.

Ложь — неправда, (*грубое*) брехш; фальш (-шу).

Лозунг — лозунг, гасло.

Локомобиль — локомобіль (джигун).

Локомотив — локомотив (паротїг).

Локоть — лікоть (-ктя).

Лом — лім. [Розв'язували будинок і паробїля багато лому]; лом. [Розбив ломом двері].

ломать — ламати, помагати, трощити, потрощити. **Над чем голову -ть** — морочитися, мізкувати, сушити мозок.

Ломбард — ломбард, позичково-заставна установа.

Ломбардный — ломбардовий. -*ная хитанция* — ломбардовий квиток.

ломить, -ся — ломити, -ся. **-ить цену** — гуїти, правити, запроваляти, загуїяти — ціну.

Ломня — ламіня.

Ломный — лімкий, ламучий, крихлий.

Ломовой извозчик — б[е]шндїжник, ломовик.

Ломота — ломота, гриз, гостець.

Ломоть (*хлаба*) — скїба, скїбка, шмат, шматок, окраець, кус, кусок.

Лопата — лопата; зїступ (щоб копїти). [(*анат.*)].

Лопатка — лопатка, заступець; лопатка, бкїсть

Лопаться, лопнуть — лускатися, луснути, лопатися, лопнути, трїскатися, трїснути, розсїдатися, розсїстися.

Лос — лиск, побаск, блиск, глянець, вигляда.

Лоскут — шмат, шматок, клїпоть (-нти).

Лоскутник — тандїтник, лажїтник, оучубар. (*вульг.*) старожечник. [дїта].

Лоскутный ряд — точок, товкучка, товкун, тан-

Лосниться — лоснїти, лоснїтися, блищати, видіскуватися. [вено].

Лось — лось, сохатїп. [Полювати сохатого забор-

Лот — лот (вага), одиванця (щоб мїряти глибш).

Лотерейный — лотерїйний.

Лотеря — лотеря (гра на щастя, коли за недорогїй білет пропонуєть виграти дорогу річ).

Лотковый — підкошовий.

Лоток — рївчак, ківш, корець, коряк, корячок, лотокї на мшш; підбос, мбчви, ваганкі (що на

Лоханна — помийшиця. [шх торгують].

Лохань — бїлія. [руб'я].

Лохмотья — лажїття, дрїянт, подерте манїття,

Лощман — лощман (що через небезпечно місце, на річці судна перевозїть).

Лощина — лощина, долина, западина.

Луб — луб, лубок.

Лубочный — луб'яний. -*ные издания* — луб'яні видання (кнїжки, картини). -*ное изделие* — луб'янина.

Луг — луга; (укрїтний лісом) луг (ЮГ, I, 32); (на трасовинї) оболонь. *Поёмный л.* — левїда, луги (ЮГ, I, 32), заплава.

Луговой — луговой, лучий (сіно).

Лудильщик — лудильщик, мідник, кітїлр.

Лудить — лудити (самовїр).

Луна — калюжа, баяра (глибка), ювбїяна, (що не висихає); ковдїбина (від колїс); барлїг (де свїні барлїжаться).

Лунайна — мрїг (-рогу), морїжок, журавї, муравїця.

Луна — коліно, зало[ї], кривїпа, зїкрут, лука (в річці); лука (в сїдлі).

Лунавить — лукавити, хитрувати, на хитрошах холукавство — лукавство, хитрошї, облуда. [дїти].

Лунавый — лукавий, хитрий, облудний.

Луношко — козуб, козубенька.

Луна — місяць. -*ная четверть* — квїдра, квїтеря (*а теснее*) молодїк (або 1-а квїтеря), перекрїтї (або 2-а квїтеря), підпїня (або 3-тя квїтеря), пївня, місяць ушовї (або 4-а квїтеря). -*на на ущербе* — щербатїй місяць.

Лунатки — сповїда, місячник, (*ж.*) мїсачниця.

Лунаый — мїсачний (віч).

Луны — луны (сїклї). *Белый как л.* — бїлий як молоко, сївий як голуб.

Луч — промїнь, (*сквозь тучи*) пїрус.

Лучина — свїлка, скїпка, трїска.

Лыжа (лыжи) — вїрта (*мн. вїрти*), лїжва (*мн. лїжан*). *Навострить -ми* — дїти дрїла, дременутї, чкурнїти, п'ятїти накинвїти.

Лыно — ліко, лїчко. *Не всякое -но в строку* — не все те переймати, що по водї пливе.

Лыновий — лїчпайїй. -*ные ланты* — лїчаки.

Лысеть — лїсїти, полїсїти.

Лисина — лисина.
Лисый — лисий, лисак.
Льгота — пільга, полегкість, полегша. *Дать -ту* — пільгу дати, полегшити. *Пользоваться -той* — мати пільгу, мати полегкість. *Лица, пользующиеся -той*, — особи, що користуються з пільги, мають пільгу. -*та по семейному положению* — пільга через родинний стан.
Льготный — пільговий (білет, день).
Льдина — крига, крижіна, льодина.
Льнуть — горітися, пригортатися, пригорнутися. тулітися, пригугітиса, ліпнути, приліпнути, приставати, пристати, чіплятися, причепитися.
Льняной — льняний, ілляний, льняний, льняний.
Льстоц — ца — підлесник, підлесниця, влєсна, влєснаца, облєснак, облєснаца. [вісти].
Льстивость — підлєсливість, улєсливість, облєсли-
льстивый — підлєсливий, улєсливий, облєсливий.
Льстить — підлєщуватися, підлєстити-ся, улєстї-
 тиса, улєстїти, облєщувати, облєстити. *Вы мне -те* — ви мене перехвалюєте. -*ться* — лєстити-
 ся, полєститися (на що).
Любезничать — упадати коло кого, женихатися, лїцїтиса, залїцїтиса.
Любезность — люб'язність, вїчлївість, грєчївїсть.
Любезный — люб'язний, вїчлївий, грєчний, люб-
 бай, мїлий.
Любимый — любий, улюблений, коханий.
Любитель — любїтель, амїтор, прихїляльк.
Любить — любїти, полюбїти, кохати, мїлувати.

Любоваться — любуватися, мїлуватися, мїлу-
 патися, намїлуватися (з чого, чим, на що).
Любовник — подлюбник, коханець, коханок, любчик.
Любовница — подлюбниця, коханка, любка.
Любовный — любовний.
Любовь — любов, кохання, мїлостї, любощї. *По-
 бви* — з любовї, до любовї. [Вїзти жїнку до лю-
 бовї]. *С -вью* — залюбки.
Любознательность — знателюбївїсть, допїтлї-
 вїсть; цїкавїсть (-ости).
Любознательный — знателюбївий, допїтлївий; цї-
 любой — перший лїшний. [кївп].
Любопытный — цїканий.
Любопытство — цїкавїсть.
Любострастие — пожадлївїсть, похїтлївїсть, похїт-
 (-хотї), сластоїта.
Любострастный — пожадїтївий, похїтлївий, сла-
 стїйїй, женихлївий.
Люди — людї. *Окольные -ди* — околицї людї
 (сусїдї людї). *Сведущие -ди* — досвідї, ти-
Людный — людий. [мїщї людї].
Людской — людський.
Люк — люк (на судї); лїда (в погребї).
Люлька — колицька (для дїтїни).
Люстрация — люстрація (бїснє земєль).
Лютость — лїстїсть, жорстокїсть (-ости).
Лютый — лїтий, жорстокий.
Лягать, -ся — брикатї, -ся, брикнїти, -ся, хви-
 цїти, хвицїтїти, вїхати, вїхонїти (про коя).
Лямка — лїма, лїмина, тїгло, шлєя.

М

Магазин — хагїзїн, крамїця. *Книжный -зин* —
 кнїгїрїя. *Хлебозапасный -зин* — зерно-
 збїрїя, (*вульг.*) хагазїя, хагазїн; шнїхлїр (ТОБ).
Магарыч — хогорїч. [III, 27].
Магистр — хагїстр.
Магистрат — хагїстрат; ратуш (-шу).
Магический — хагїчний (сїла).
Магнетизировать — хагїтїзувати.
Магнит — хагїнет, хагїт.
Мазальщик — мастильник, мїзальник.
Мазальница — мастильниця, мїзальниця.
Мазанье — мїзанїя, шмаруванїя; мазїя.
Мазанка — мїзанка, лїдяна хїта, лїпянка.
Мазать — мїзати, мастиїти (гліною), шмарувати,
 (квїтєм) квїцовїти; (двогї й дїже) ялєзїти.
Мазилка — квїч, мїзїло, помазк.
Мазури — халамїдник, раклє, босїк.
Мазь — масть (-ти), мастило. *Колёсная м. —*
 колємазь (-зи).
Майорат — маїорат: 1) такїй порїядок, колї маїеток
 дїстається в спадщїну старшому в рїдї; 2) са-
 мїй цей маїеток.
Майоратный — маїоратний (маїеток, маїоратї добра).
Май — травєнь (-внї).
Майский — травєнїй.
Маять — мїчїти, у[в]мїчїти, вїчїти.

Маклер — хаклєр, фїактор (посерїдєвк). *Бирже-
 вой -лер* — бїржовїй хаклєр. *Быть -ром* —
 хаклєрувати, фактурувати.
Маклерский — хаклєрський, фїакторський. -*ская*
запись — хаклєрський зїпєк.
Маклерство — хаклєрство, фїакторство, фактору-
Манушна — мїкївка (на голові). [вїшня].
Малевать — малювати, намалювати.
Мало — мїло, трїшк, трїшки, трїшки, трїшечки,
 небагато, бмїаль, за-мїло, потрїбу. -*ло-по-лу* —
 потрїбу, помїлу, повблї, споквола. -*ло-малы-
 ски* — хоч трїшки, мїло-па-мїло. Мєнее — мї-
 ше. -*нее всего* — пїдмїше, що-[як]-наїмїше.
Тем не -нее — одїак, одїаче, протє, усє-таки.
Маловажный — маловажний, малозначний. [а вгїм].
Маловато — бмїаль, за-мїло, трїшки, трїшки.
Малодушие — легкодїхїсть, легкодїшївїсть.
Малодушный — легкодїхїй, легкодїшїй.
Малоземелье, **малоземельность** — малоземєльнїсть.
Малоземельный — малоземєльний, дїбноземєльний.
Малоумный — незамїжний.
Малокровие — недокрїв'я, малокрїв'я, блїдїця.
Малолетний — малолїтний, малолїток (КМ), малолїт.
Малолетство — мїльство, дїтїнство. *С -ства* —
 змїлку, змїлєчку, змїльства, змїлєства.
Малолюдный — малолїдний, велїдний.

Маломерний — маломірний (наділ). [невміний.
Малообітний — малодосвідчений, малодосвідчий,
Малоприбыльный, малодоходный — малопробу-
 тний (малодохідний), малокорисний. [на зріст.
Малорослый — низкорослий, малорослий, малий
Малосведущий — малотямущий, малосвідомий
 (чогд). [сілий, подужий, ковлий.
Малосильный, маломощный — малосильний, легко-
Малость — халість, жалі майлиза; дрібниці,
 дещиця, дурщина [За . ніцю посварилися].
Малоумный — недоум, не умок, прищоденуватий.
Малоценность — малоцінність, нецінність (вал-
 тажу).
Малоценный — малоцінний, малоцінний, нецінний.
Малочисленный — нечислений. [пий, недорогий.
Малый — малий, невеликий, невеличкий. *Без -го —*
безжаль, трехи не. [Грехи не карбованець]. Мал-
 маля *меньше* — одні одного менше.
Мальчик — хлопцев, хлопчик, хлоп'я, хлопчя, хлоп-
 чисько, хлоп'ятко, шаруїтка (що вже робить).
Мальяр — мальяр (-ра).
Мальярство — мальярство. *Заниматься -вом —*
 мандат — мандат, доручення. [малювати.
Маневр — маневр (-ру).
Маневрировать — маневрувати, маневри робити.
Манёж — манеж (будівля, де вчать їздити верхи).
Манёж — манеж (зроблена велика ллява, щоб
 приміряти на ній вбрання).
Манёр — 1) манір, взір, спосіб, побут, роб, кшталт,
 штат, штиб, штиль; 2) звичай. [Вже в нього
 такий звичай]. *Таких -ром* — таким побитом,
 таким робом. *-ра говорить* — спосіб говорити,
 говірка. [Це вже в п'є такі говірка].
Манить — манити, призивати, вбавити, привабити,
 цілдити, прицілдити, кивати, шаківати (кому),
 хитати, поцігати (живо або на мигах клікати).
Манит (*безлично*) — кортити (кого).
Манифест — манифест (урочисте, надзвичайне ого-
 лошення від державної влади).
Манифестация — манифестація, манифестування (при-
 лядне відверте виявлення суспільною або певною
 йогою групою свого почуття з приводу якоїсь
 події або вчинку). [півною мого].
Манипуляция — манипуляція (рух рукіля, що має
Мания — мація (хвороба захоплення чимсь).
Манускрипт — манускрипт, рукопис.
Мануфактура — мануфактура: 1) фабрика, де роб-
 лять на машині, а рукамі; 2) тканина, сукно.
Мануфактурист — мануфактуріст, мануфактурщик
 (той, що виробляє тканину, сукна щоб продати
Мануфактурный — мануфактурний. [крам].
Маньяк — маніак, мацьок (душеввохорбл).
Марать — марзати, помарзати, брудити, забрудити,
 пасквудити, занасквудити що; чорнити, очорювати,
 (кого); рідити, агідити (кого); каліти, закаліти;
 ліпати, заліпати. *Марішка (типогр.)* — чорнийш.
Марка — мірка (гербова, поштова).
Маркий — мизкий, що легко мазеться, вмязується,
Мародёр — мародер, здобичник. [пьяжкий].
Мародёрство — мародерство, здобичництво.
Март — березень (-зя).
Маршрут — маршрут (напряг дорбгп).
Маска — машкарі, маска, личица.
Маскарад — машкаріда.

Маснирывать -ся — маскувати, замаскувати, -ся,
 личкувати, -ся, полнечкувати, -ся, притушкува-
 вати, -ся, притукувати, -ся.
Маслобойня — олійня, олійниця, олійря.
Масса — маса; громада; купа.
Массивный — масивний, важкий, великий; (про
 метала) літний, кутий (не дутий).
Мастер — 1) майстер [(*верёвочный*) мотузір;
(жестяник) бляхар; (*золотых дел*) зо-
 лотар; (*медник*) кітляр; (*часовой*) годин-
 никар]; 2) мастак, мистець (розказувати).
-тер лгать — чистобреха. *-тер на всё* — до
 всього, на все здатий.
Мастерить — майструвати. [швачка.
Мастерица — майстриха, майстриця; (*модистка*)
Мастеровой — майстерівий, майстровик, ремісник.
Мастерская — майстерня, майстерня.
Мастерски — майстерно, по-мистецькому.
Мастерской — майстерний, мистецький.
Мастерство — майстерств, майстрування, ремё-
Масть — масть. [ство, ремесло, ремесло.
Масштаб — маштаб, мірля.
Математика — математика.
Математический — математичий.
Матеревый — матеревий, матеревий.
Материал — матеріал, зпадіб, зпадібок, зпадіби.
Строительный -ал — будівельний матеріал.
Сырой -ал — сировий матеріал.
Материализм — матеріалізм (філософська теорія,
 що оскоє всеюго є матерія).
Материалист — матеріаліст [1) прихильник теорії
 матеріалізму; 2) той, що з усього хоче мати
 собі матеріальну користь].
Материальный — матеріальний, речовий, тілесний.
Материн — материк, суходіл (-дбу).
Материнский — матірній, материн, матчин, цень-
 чий; материнський (ЛР, 44).
Материя — матерія, надбія; річ (*р. речу*); гній, па-
 сока, мізка; ролі (з мертвої людини течє); тканина.
Матерно -но *ругаться* — матюкати, матюкувати,
 матюки загиняти, матюкати загучити, (*звѣдмист.*)
Матрац — матрац, сінник. [по москвськи лаятися.
Матрос — матрос.
Мать — мати (*р. матери*). *М. зятя, неве-*
стки — свідка. *Имущество после -ри* —
 матеріява. *Приёмная м.* — п'ятіма мати.
Махать, махнуть — махати, махати, хитати, хит-
 вати, коливати, колихнути, м'ятити, зам'ятити,
 кивати, кивати. *-нуть на всё рукою* — все
 зашебати, пускитися берега. *-нуть (побе-*
жать) — махити, чкурити, тремелити.
Маховик — маховик, маховє колесо.
Мачеха — мачуха (пердіна мати).
Мачта — щогла.
Мачтовый — щогловий (ліє).
Машина — машина.
Машиный — машинний, механічний.
Машинист — машиніст, машиніст.
Машинный — машинний; до машинки (голка). -ное
производство — машиннає виробництво. *Из-*
делия -ного производства — машинні
 Маян — маяк.
Маятник — маятник, вагало.
Маяться — маятися, нудитися, світом цудити.

Мгла — м'га, ім'га, (з дрібняк дощєм) м'рка, [линка].
Мгновенно — мить, мепт (момент), хвілька, хви.
Мгновенно — мить, миттю, ммент, мептом, мо.
Мебель — мебель (частин мн. меблі, -лів). [ментово.
Мебельный — мебльовий.
Меблировать — меблювати, умеблювати. -ные ком-
натны — мебльовані покби (гостиница).
Медаль — мед'ла (-лі).
Медальон — медальйон; дук'ч.
Медикамент — медикамент, ліки. [медицина.
Медицина — медицина. **Судебная** -на — судові
Медицинский — медичний, лікарський. -ное сви-
детельство — лікарське свідчення.
Медленность — глянни, бариння, повільність, д'я-
висть -ность **производства** — загале пере-
ведення справ.
Медленный — зар'яний, забаршій, повільний, д'я-
ний -но — зв'язна, поволі, поагом, т'хо, пе-
шійко, заб'рно. [висть.
Медлительность — повільність, забарлівість, д'я-
Медлительный — повільний, забарлівий, д'яний.
Медлить, **замедлить** — баритися, забарітися,
г'яти -ся, заг'яти -ся; відволікати, відволікти,
д'яти -ся, зад'яти -ся, од'яти, од'ятися.
Не -ля — не г'яти часу, не од'ятися.
Медни — мідляр (ЖО, ЗБ). [у тім'я б'тпч.
Медный — мідняий, мідний. -ный **лоб** — дурепь.
Межа — меж'а, міжниц, обм'жок (непрапа см'га
землі між в'вами); край, грань (-ни), граиця.
Проводить -ню — робіти жезу, класти жезу.
Междоусобие — усобиця, дом'ва в'йна, чварц;
незгода, св'рка, колотнеча.
Между — між, проміж, поміж, межі, посеред. -ду
тем — тям'асом, протє. [ствєний.
Междуведомственный — міжвідомчий, межвідом-
Международный — міжнародний, міжнародний
(взаемни, пріло), міждержавий.
Межевание — межув'яня.
Межевать — межув'яти, розмір'яти.
Межевой — межовий, граничний (ЮГ, I, 13). -вой
знак — межовий знак, копєць. -вая **книга** —
книга про межув'яня. -вой **план** — межовий
план. -вое **судопроизводство** — межові су-
дівцтво.
Межевание — м'рини, по'рини, межув'яльни, земе-
Мєжины — міжниц, обм'жок. [жр.
Меланхолия — меланхолія, сумовітість, пуд'га.
Мелеть — м'лати, м'латати.
Мелиоративный — меліоративний (кредіт) (кредіт
од держ'ва на поліщення сільського госпо-
дарства через зр'бшення, зпінчення ярів, то-що).
Мелкий — дрібний, дрібнєцький (гр'ші, кредіт,
підприємство), малій, невеликий, невеличкий,
незвачий; (про річку, ставок) м'лкий, негл-
б'кий, (про посуд) плєск'тний, плитий.
Мелочный — дрібний, дріб'язковий (крам, людина).
-ная **продажа** — продаж на р'здріб. -ный **тор-**
говец — дрібний крамар.
Мелочность — дріб'язковість (-остп).
Мелочь — дрібцяця, дріб'язок; дрібняк (гр'ші).
Мель — м'лний, обм'ль, (д'бга й вузька) кос'а.
Мельниче — м'л'ниця, б'л'жання, б'л'жання, мель-
каппа.

Мелькать, мельнуть — м'гати (м'готіти), м'г-
н'тати, б'л'жати, б'л'жнати (про ситло), м'янути;
шмиг'тати, шмиг'н'тати, шмигонути, шасути [Хло-
пец, шмигонує перед очима].
Мельком — поб'жко, м'гцем, мельком.
Мельник — м'рощник, м'лш'ар, мольник.
Мельница — м'лщ (ЧСР). **Верхняя, нижняя**
-ница — горювий, шизовий м'лщ. **Ветряная**
-ница — вітряк. **Шлювчяя** -ница — капль.
Мельничный — м'лщовий (к'ло). [ній м'лщ.
Мельчать, измельчать — дріб'тати, здріб'тати; пере-
родитися, перер'стися.
Мена — м'па, зам'па, м'н'б'б; об'ив, проміж, в'м'п.
Заниматься в виде промысла -ной ло-
шадей — м'жув'яти, межув'яти к'п'ями.
Меновой — м'новий, замінний, обмінний. -вая
запись — зам'ще письм' (ЧСР), замінний лист.
-вая торговля — обмінний торг. -вое хо-
зяйство — м'нові господарство. -вая **цен-**
ность — м'нові, зав'м'ніна в'ртість.
Меновщи, меняла — м'няльниц, м'няйло.
Менструация — мєструація, м'сячє, м'сячка, цвіт,
кр'ска, ж'м'че, уп'ави, «свій час».
Меньшинство — м'н'шість, мєш'ив.
Меняльный — м'няльний. -ная **лавка, контора** —
м'няльна крам'ниця (контора), м'няльня.
Менять — м'яяти, зам'нювати, зам'няти, вим'ню-
вати, вим'няти, обм'нювати, обм'няти, пром'ню-
вати, пром'няти, (УФА, VI, 40).
Мєра — м'ра; (**средство**) сп'сб. з'ходи. **В** -ру —
до м'ри, по'рпо. -ры действительного
наблюдения — з'соби справжнього догля-
д'ння. -ры к восстановлению — з'ходи до
в'новлення. -ра наказания, з'в'няти, вим'ню-
вання — сп'сб забезпєчення. По край-
ней -ре — принайм'ні. що-найм'нше, (**гал.**)
бод'й. По -ре сил, по -ре **возможности** —
по зм'б'ї, що с'ла зм'же. -ры предосто-
рожности — з'ходи перестороги, з'ходи
пр'оти небезпєки. -ры предупредительные —
запоб'жні з'ходи. -ры пресечения — при-
пинальні з'ходи. -ра пресечения обвине-
мому способе уклоняться от след-
ствия и суда — запоб'жні з'ходи до т'го,
щоб обвинувачений не вплив'сь од сл'дства та
с'ду. Прибегнуть к иным -рам — в'жити
інших з'ходів, уд'тися до іншого сп'сбю.
Принять -ры — вжити з'ходів, доб'яти сп'с-
сбю. Сверх -ры — па і м'ру, в'дто. -ра **содея-**
ного — м'ра заподіяного.
Мерещиться — в'яж'тися, прип'д'жуватися, пер-
з'тися, роїтися в голови; маяч'ти, маяч'ити.
Мерзавец — мерз'тник, гид'ттик, пог'вєць, наск'да.
Мерзкий — мерз'ний, мерз'тний, пог'ний, наск'д-
ний, гидкий. -но — мерз'во, мерз'тво, пог'во,
наск'до.
Мерзлый — мерзлий, зам'рзлий, од'б'лий.
Мерзнуть, измерзнуть — мерзнути, змерзнути.
Мерзость — погань (-ни), гид'ота, наск'дство, мер-
Мерило — м'р'ло, м'рино. [з'бта, ог'да.
Мерить, измерить — м'рати, по'рати, вим'р'яти,
Мєрна — м'рка. [в'м'р'яти.
Мєрный — м'рапий, в'м'р'яний.
Мероприятие — з'ходи (мн. ч.). **С.и. Мєра**.

Мертвенность — помертвілість, мертвоті.
Мертвенный — помертвілий, смертельний. -ная *блѣдность* — смертельна блідість (-ости).
Мертвец — хрець (р. мертв), мертвік.
Мертвецкая — трупа́рня.
Мертвечий — мертвечий. -и *пьяный* — п'яний як щіт, п'яний як земля. [підло, стєрво].
Мертвечина — мертвоті, мертвотина, мертло, (*надаль*)
Мертвить — мертвотити.
Мертворождённый — (*ребѣнок*) мерчук, жертво-нарбджений. -ное *дело* — з початку жертва справа.
Мертвый — мертвий, мертлий, умрлий, померлий.
Мерять — міряти, поміряти, виміряти, виміряти.
Померяться силами — прббувати сили.
Местечко — містєчко.
Местность — місцевість, місце.
Местный — місцевий, (*устар.*) помісцьовий (КМ).
 -ный *закон* — місцевий закон. -ный *комитет* — місцевий комітет. -ный *обычай* — місцевий звичай. -ный *осмотр* — бгляд на місці.
Место — місце, містїна, місцина; (*должность*) місце, посада. -то *багажа* — пакүшок, пїака. -то *водворения* — місце для осєлення. -то *в договоре* — місце в умові. В *роглом* -те — де-пїаде, в іншому місці. -то *заклочения* — місце ув'язнювання, арештантська, турма. -то *исполнения* — місце виконання. К -ту — до рєчї, до місця. -то *лови* — лови, ловище (ЮГ, I, 31) (бобріві, перлові). -то *назначения* — місце призначєння. На -те — на місці. -то *нахождения* — місце перебування, де перебуває. На -те *преступления* — на гарїчому вчїяку. Не у -та — не до рєчї, не до ладї, не гбже. -то *новозаселенное* — новосєлиця, новозалюдненє місце. -то *охоты* — гоби (ЮГ, I, 12). По *всем* -там — скрїзь, по всїх уєздах. -то *постоянного жительства* — домівка, бсїдок, місце постійного перебування. -то *преступления* — місце, де вчїнено злочи́н. *Присутственное* -то — урядова установка. -то *проезда* — проїзд. *Производит*, *произвести дознание на* -те — вивідувати на місці, перевєсти дїзнання на місці.
Складочное -то — складовище. Ни с -та — аш руш! *Сохранное* -то — схованка. *Судебное* -то — судова установка. *Усадебное* -то — садїба, групт. До *этого* -та — пдти, до чього місця, досюди. *Это имело* -то — це відбулося, це сталося. -тами — де, де-де, де-не-де, подекуди, місцїями.
Местожительство — домівка, (КМ), житилице, мешкання; (*оседлость*) осєлість (ЧОР; АЮЗР, б, I, 222).
Местонахождение — місце, місце перебування.
Местоположение — місце, ситуація. [бування].
Местопребывание — місце перебування, місце про-
Месторождение — батьківщина, місце народження; (*металлов, руды*) родовище (металів).
Меть — пїжета, шїжета (над ких, за що).
Месяц — місяць.
Месячный — місячний, помісячний. -ный *отчет* — місячне звітювання (звіт), звітювання за місяць.
Металл — метал(ь). *Благородный* -талл — благородний, шляхєтний, дорожочинний метал(ь).

Металлический — металєвий; металічний.
Металлоплавильный — гамірський. -ное *дело* — гамірство. -ный *завод, печь* — гамїрня.
Металлургия — металургія, гамїрництво. [тїання].
Метаморфоза — метаморфоза, перетворєння, обер-
Метать — кидати, кінути. -тать *серебрян* — брїати, кидати жєреб, жєребкуватиєся.
Метаться, метнуться — кидатися, кінутися, метушїтися, заметушїтися, шатнїтися, шасцїтися.
Метельщик, -ца — метєльник, -ця. [ббрєатися].
Метить — мїтити, помїгити, значїти, позначїти; карбувати, покарубувати, таврувати, потаврувати, штемпувати, аштемпувати; дїчптити, влїчтити, цїлїти, вїдїтити, нацїлїтися, нацїлїтися; вїжїтити (на кбго, на що).
Метка — мїтка, помїтка, знак, пбвївачка; карб; таврб.
Меткий — влїчний, цїлкий.
Меткость — влїчність, влїчальність.
Метла — мїтїа, (старї) дряпїа.
Метод — мєтода, сїбєб.
Методический, — методічний. -сим — методічно.
Метрика — мєтрака.
Метрический — мєтричний (мїра). -ная *вѣтись* — мєтрика, мєтричний (матрикульний) вїпис. -ная *книга* — мєтрична кнїга, кнїга мєтрак, мєтрика. -ное *свидетельство* — мєтричне (матрикулярне) свїдєцтво, мєтрика.
Мех — хїтро; мїз, мїшбк, бурдїк. *Подбить* -хом — вїхургувати, ца хїтро вїзїти.
Механизм — мєханїзм, снасть (-ти).
Механик — мєханїк, мїшпїєст.
Механический — мєханїчний. -сим — мєханїчно.
Меховой — хутряний, з хїтра.
Мечта — хрїя, хнїєра.
Мечтатель — хрїїшик.
Мечтательность — хрїїшність, хрїїшливість (-ости).
Мечтательный — хрїїшний, хрїїшливий.
Мечтать — хрїятї, мїрити (про що).
Мешать — мїшїти, помїшїти, змїшувати, змїшїти; перебивати, перебити, перешкождати, перешкождити, завваждїти, завваждїти, на перешкодї ставїти, на перешкодї стїти, перебаранчїти; тасувати, потасувати (хїрти). -ся — мїшїтися, замїшїтися, склопотїтися, плїтїтися, сїдїтїтися, збївїтися, збїтїся, втручїтися, втрїтїтися, встрївїти, встрїти (в справу), вплїтїватися, вплїтїтися; мїшїтися, помїшїтися, збожеволїти, стєрїтися.
Мешкать — гїятися, загїятися, барїтися, забарїтися.
Мешок — мїх, мїшбк; тбрба; лїнтух; клїнок.
Мещанин — мїщанїн.
Мещанский — мїщанський. -во — мїщанство.
Мзда — нагорода, прїбїток, платї; хабїр (-ра).
Мздоимец — хабїрник. [їзкї служббвнх].
Мздоимство — хабїрництво (без порушення обов'язкїзм — мїнїзм, зарїзливий вїпар.
Миг — мїят, мах, мїть. -гом — мїтїю, дїхон, хїхом, вмєшт, вїяти.
Мизантроп — мїзантрбп (той, що не лїубїть людєй), вїдїлюда, вїдїлюдиць, вїдїлюдько.
Мизионец — мїзїнець, мїзїнок, мїзїничєк.
Микроскоп — мїкроскоп, дрїбнбгїлїд.
Микроскопический — мїкроскопїчний (такїй малєнький, що звичайним ббком не мбжна бачити).

-не *исследование* — дослідження за допомогою мікроскопу, мікроскопічне (дрібноглядне).
Миллиционер — міліціонер. [дослідження].
Милиция — міліція.
Миллион — мільйон.
Миллионер — мільйонер, мільйонник.
Миловать — милувати, помилувати, милость класти, милость покласти (на кого).
Милосердие милосердіє, ласка, змилування (ІР, 44). *Сестра* -дія — милосердна сестра, жалібниця.
Милостивый (к кому) — ласкавий (до кого), прихильний, зичливий.
Милостыня — милостина. *Просить* -ню — просити милостини, жермачити, старцювати.
Милость — мил[і]ость, ласкавість, ласка (ЮГ, I, 31). *Добиваться чьей-либо* -лости, *благо-склонности* — запобігати ласки в кого. *Лишиться* -сти — утратити ласку. *По твоей* -сти — через тебе. [на м'ягах горорітп].
Мимина — міміка, мімі. *Разговаривать* -ною —
Мимо — по́уз, побіля, проз (що), мімо.
Мимоездом — хижомездом, пробоздом, по дорозі.
Мимолётный — короткий, короткочасний, скоро-тічний, скороминущий.
Мимходом — мимходом, по дорозі. [пгляд].
Мина — підкіп (-копу), міна; ви́раз, вид, ві́гляд.
Минимум — мінімум (найменше, як-найменше).
Министерство — міністерство.
Министр — міністр.
Минование — мінання, мншування, *сов.* мнвутті, кінєць, скінчєвня. *По* -ним *надобности* — як мнє (як мнєла) потреба. *По* -ним *срока* — по скінченні строку, по упливві речєнці, як упливє речєнєць. [шүти, обмнпати, обмнвүти].
Миновать — мнвати, помншүти, промшчати, промш-мншүвший — мншүлий. -вшєе, *прошлое* — мншүле.
Минута — мнүта (1/60 градуса або годінця), хвн-ліва, хвнлівєка. *На* -ту, *на* -тнү на хвн-лівкү, на часннкү.
Минутный — мнвүтний, хвнлєвий, хвнлннний.
Мир — світ; (*общество*) громада, (*устар.*) мир (КМ); мир, спкїий, згдє, злєгодє.
Мираж — мнрєж, мнрєво, омнва.
Мирволить — потурати, потакїтп (комү).
Мирить, -ся — мнрїтн, -ся помнрїтн, -ся, годїтн, погодїтн, -ся; єднїтн, -ся, поєднїтн, -ся.
Мирный — мнрїний, сумнрїний, спкїїний, тнхїй, тнхохнрїний. *В* -ное *время* — за мнрнх часнв, мнрншнх часнв. -ным *договор* — мнрнвє угодє, мнрнвє умовє. -ные *отношения* — мнрнї стосүвки, сумнр, згдє, злєгодє. -ные *перегов-оры* — мнрнвє порєспрївн, мнрнвє порєговрн. -но — мнрнє, сумнрнє, спкїїно, тнхє, тнхохнрнє.
Мировая (-вая *сделка*) — мнрнвє (-пнї), мнрнвє згдє (УФА, VI, 30), з'єднївня (ЮГ, I, 22).
Мировоззрение — свїтогляд.
Мировой — свїтолий; мнрнвїй (КМ). -вая *за-пись* — мнрнвїй запис, єднєд ннї лнєст. -вое *прошение* — мнрнвє, єднєднє прєхннєнє, мнрнвє. [Пєднї мнрнвү]. -вая *сделка* — мнрнвє угодє, мнрнвє згдє (КМ), змнрнчпє. -вое *со-глашение* — мнрнвє (полүбвєвє) згдє (ЧСР).

Мирод — глнїтї, жмїкрүт.
Миротлюбивый — мнрнєлюбнїй, тнхохнрїний.
Миротлюбиво — мнрнєлюбнє, тнхохнрнє.
Мирозерцание — свїтогляд.
Мирозерцательный — свїтогляднїй.
Мирской — мнрнєскїй (КМ), грємєдєскїй; свїтовїй; свїтєскїй. -ная *изба* — зборнє, розпрїва. -ная
Миссионер — мнєнєвр. [*сходка* — грємєдє, сход].
Миссия — мнєнє; дорүченнє, завднпнї. -сия *ино-странной державы* — мнєнє чужєкємнєнї дер-жнвн *На него возложена* -сия — домү дор-рүчєпє, ннї жєє завднпнї, дорүчєннє, мнєнє.
Мистик — мнєтнк.
Мистицизм — мнєтнцїзм.
Мистификация — мнєтнфїкнцїя (навмнєвє облүдє з якєсь пєвнєю мєтєю, рндн кнрїєтн, жартїв), пндрүрєвнє.
Мистифицировать — мнєтнфїкүвнїтн, пндрүрєвнїтн.
Митинг — мнєтннг (зборнє).
Миф — мнї, кнзкє (бнїкє).
Мишура — мншүрн; сүхєзлнєткє, сүхєзлнєтпнє, шумнхє.
Младенец — мємєвлнї (-тн), мємєвлнєткє, днєннє.
Младенчество — днєтнєствє, мємєвлнєчє днєтнєствє, хлєдєствє, млєдєствє. *В* -ствє — за днєтнєствє, мємєвлнї бүвшн. *С* -ствє — з мнлкү, з мнлєствє.
Млекопитающее животное — сєвєць (-вцї).
Мие — дүжкє, гндкє. *Высказывать своё* -ние — внєслєвлювнїтн (подєвнїтн) свою дүжкү.
Общественное -ние — грємєдєскє дүжкє.
Особое -ние — окрєхє дүжкє, окрємнї пєгляд.
Остаться при особом -нии — не прнєтнїтн нє чнєсь дүжкү, зостнїтєя прн окрємнї дүжкї, прн окрємємү пєглядї. *Я того* -ния, *что...* — нє мєю дүжкү, мєю тнкє дүжкє, якє нє мєнє, я тнїї дүжкї, щє...
Мнимомерный — зєвєрлнї, зєвєрлєць, обмєрлнїй.
Мнимый — уднїй, нєпрєвдлнїй, ннчє-б-тє; гндннїй. -ная *смерть* — зєвєртн. -ная *сделка* — уднїє обєрүдкє, уднїє угдє.
Мнительность — помнєслнєвнє.
Мнительный — помнєслнєвнїй.
Много — бєгнєтє, снлє. -гоє — бєгнєтє дєщє. *Во* -гом *он ошибся* — бєгнєтє в чємү (в дєчємү) внї помнєслнєсь.
Многобрачие — дүжнннє (шлүб) з бєгнєтєм, мнєгє-шлүб'є, мнєгєшлүбнєщє (-пєстн), полнєгнлнє.
Многочисленность — мнєгєчєщєствє.
Многочисленный — мнєгєчєщєтєвє.
Многосемельный — вєлнєкєзємєльнїй, бєгнєтєзємєль-
Многостратный — кнлєкєрєзєвнїй. [ннї].
Многолетний — довгєлнїтнїй, вєлнєкєлнїтнїй.
Многолюдный — вєлнєкєлүднїй, лүднїй.
Многосемейный — вєлнєкєснємєйнїй, снє'єннєстнїй.
Многословие — бєлєкүчнєствє, бєлєкнєвнєствє, вєлє-мєвнєствє. [мєвннїй]
Многословный — бєлєкүчнїй, бєлєкнєвнїй, вєлє-
Многосложный — кнлєкєсклєдєвнїй, бєгнєтєсклєдє-внїй (слєвє); дүжє склєднїй. [длєць (-лєцє)].
Многострадальный — вєлнєкєтєрпєць, вєлнєкєстрєж-
Многоуважаемый — вєлнєкєшлєбєвнїй, вєлнєкєпє-внєжнїй. [лнєцнпнїй].
Многоценный — кнштєвнїй, вєлнєкєкнштєвнїй, вє-
Многочисленность — чнєлєннєствє (-пєстн).
Многочисленный — чнєлєвнїй.

Множество — багато, багачко, сіла, велика сіла.
Бесчисленное-во — безліч, невчислена сила чогось, сіла силена. [тися, наміжжитися].
Множить — множити, помножити. -ся — намножити.
Мобилизація — мобілізація. *Зістоєне уклоне-ние от -ции* — здежнісне ухилєння (втікання) від мобілізації (увікєння мобілізації).
Мобилизовать — мобілізувати, змобілізувати.
Могила — могила, гробовище, мога.
Могильщик — могильщик, гробокєн.
Могучий — могучий, могутий, сильний, дужий.
Могущественный — могутий, можний, переможий (ЮГ, I, 52), потужний.
Могущество — могутість, можливість, сіла.
Мода — мода, поведінка, (*вульг.*) поведінка [Така в них поведінка].
Модель — модель, зразок, взір (*р. взору*). *Самовольное пользование чужой -лю в целях конкуренции* — самовільне використання чужого зразку (модєлю) задля конкуренції.
Модиста — модистка, швачка; модниця.
Модный — модний.
Можно — можна, вільно.
Мозг — мозок, мізок; шниц (з кісток).
Мозговой — мозковий.
Мозжечок — мізочок, мізчик.
Мозжить — міжити, моздити.
Мозолить — м'язити, мозолити.
Мозоль — мозоль, піростень. **Мозолистый** — мозольований (руки). [*рость*] вогкість, м'якєстіє.
Мокрота — флегма, флєгма, харкотіниа; (*сы-Мол* — мовлив, мов. [вщ, мов, бачиє]. **Мол** (*на море*) — мол, загіта, дїмба.
Молва — поголєска (СФД, VI, 161), чутка, розго-лос, поговір (-вру), слава. *Ризнесисъ -ва* — нішта поголєска, стїла стїла.
Молвить — мовити, промовити, казати, сказати.
Молельня — молитовня, молєнна (-ної), божиця.
Молитва — молитва.
Молить — благодїти, вблагїти, молїти, змолїти.
Молния — блискавка, блискавниця, мигавка, (з грї-мом) грїмїниця. [шмїльнї молєдь (-ди).
Молодѣнь — молєдь (-ди). *Учищялєсь -дѣнь* — Молодой — молодий. *В -дые годы, в молодости* — замолоду, за молодїх лїт. *-дой месяц* — молодїк. *-дой человек* — парубок, молодїк.
Молодуха — молодїця, молодїчка.
Молоко — молоко. *Женское -ко* — матерпє мола-кє, пєкоря. **Молоки** (*у рыб*) — молочкє.
Молокосѣс — блїзєць, блїзюк, блїзїй (-їтп).
Молот — молот.
Молоток — молотєк.
Молотилка — молотїрка, молотїлка, (молотїльца) жа-шїня, самоходїтка, (до молотїть) тїк (*р. тєку*), молотїрня, (кїшмї) гармїт.
Молотить — молотїти, помолотїти.
Молоть — молотїти, змолотїти, помолотїти.
Молочный — молочний. -ные *продукты* — мол-очцє, нїбїл.
Молча, молчаливо — мовчки, мовчєкє, мовчїзно.
Молчаливость — мовчїзність, мовчїзлївість.
Молчаливый — мовчїзний, мовчїзлївий, мовчїн (лю-дїна). -вое *признание* — мовчїзнє визпатїї, мовчїзнє признатїї. -вое *соглашение* —

(*tacitus consensus*) — згєда без обговєрення, мовчїща згєда.
Молчание — мовчїння, мовчїнка, мовчїє. *Обойти* -нием — перейти щось мовчїнням, не згадїти.
Молчать — мовчїти, замовкити. [(про що)].
Мольба — благїння, молїща.
Момент — момєнт, мєнт.
Монарх — монарх, (*стар.*) монарха (-рхї).
Монархический — монархїчний, єдиновладний.
Монархия — монархїя.
Монастырский — монастїрський.
Монастырь — монастїр (-рїя).
Монах — червєць (*р. чєнцї* и черцїя). -ашєн — Монахия — чернїця. [черчик, чєвчик..
Монашеский — червєцький.
Монашество — червєцтво.
Монашествующий — червєць, червєцький.
Монета — монєта. *Звонкая -та* — дзвїнка мо-нєта. *Медная -та* — мїдїяк, мїдїяки. *Мелкая -та* — дрібнї грїші, дрібняки. *Серебряная -та* — срібнїк, срібляки. -та, *находящаяся в обращении*, — обїжїтї монєта.
Монетный — монєтний. -ный *двор* — монєтарня. -ное *дело* — монєтарство.
Монетки — монєтєвк. [сїстєма].
Монеталлический — єдиномєталєвий (грошовї).
Монополия — монополїя (їлїкєнє прїво на про-мїсел, торгєвлю, то-що). [вїтї].
Монополизировать — монополїзувати, змонополїзу-
Монотонный — єдиномїтїний, єдиномїтїний. -ний — єднїм глосєм, єдиномїтїє.
Монумент — монумєнт, пїм'ятник, надгрїбок.
Монументальный — монумєнтальний; величєзний, мїцїний (будївля).
Мор — промїрок, моровїця, пїшесть (-тп).
Моралист — моралїст.
Мораль — мораль (ванїтїня па добре).
Моральный — моральєць (вїщєк), єтїчний.
Мораториум — мораторїум (відстрєчка вїплїти).
Море — морє. [бєргу].
Мореплавание, мореходство — морєплївєство.
Мореплаватель — морєплївєць (-вця).
Мореходное судно — морєплївєє судно, корабєль.
Морить — морїти, вморїти, жєртвїти, змєртвїти, вигублїти, вигубїти, губїти, згубїти, виводїти, вївєстї.
Моровой — м-ровїй, пїшестїй. -вое *поветрие*, -вая *язва* — моровїня, моровї хорба.
Мороз — морєз. *Утренние -зы* — заморєзкї, прї-морєзкї.
Морозить — морєзити. -зит — морєзитє, берє морєз.
Морозный — морєзїний. -но — морєзїно.
Моросить — мрїжити, їжїти. [дощ мрїжитї].
Морской — морський. -ной *бечевник* — побєрєжжїя.
Морщина — зморшєка. [куватиє].
Морщинистый — зморшєний, поморшєний, зморш-
Морщить, -ся — моршїти, -ся. -ть *лоб* — сїпї-тїся, пасїпїтїся.
Моснательный — корїний (крайнїця). -ные *то-вары* — корїнї тєварї. -ный *торговец* — Мост — мїст (*р. мєсту*) (ЧСР). [корїнїчкє].
Мости — мїстїк, мїстєчок, (*лава*) — кладка.
Мостить — мостїти, стєлїти, (*камнєм*) бруку-вїти; (грєблю) гатїти.

Мостки — кладка (на річки).
Мостовая — (з каменю) брук, бруківка, (з дерева) бруківка — бруківка, мостовик. [мостова].
Мот — жарнотрагєць, тріпшкало, хотіга.
Мотать, промотать — жарнотратити, переводити, перевести, гайчувати, прогайпувати, цвнядрити, процвнядрити.
Мотив — мотив (підстава, причина). *По личным* — вам — з особистих причин.
Мотивировать — мотивувати, умотивувати, наводити підстав, угрунтовувати. -ний — умотивовавший, угрунтоввавший.
Мотивировка — мотивування, (сов.) умотивування, угрунтування (віроку).
Мотовство — жарнотратство, гайнування, мотовств.
Мотор — мотор (двигун). -ний — моторный.
Моча — сеча. -вой *пузырь* — сечяїк, сечевий міхур.
Мочь — хотіти, змотіти, здолати, зджати, спромогтися; (возможность) мць, сила. *Нев* -чь, *не в логоту* — не по силі, не під силу. *Нет* -чи — несила, неспромога, невідержка. *Что есть* -чи — чим дуж, що-сила. [капец, шельма].
Мошеник — крутії (-її), кругіль, шахраїї, ошу.
Мошеница — крутіїка, шахраїїница, шахраїїка.
Мошеничать — крутіїти, шахрувати, (обманывать) ошукувати, ошукати, дурити, обдурити.
Мошенический — крутіїський, шахраїїський.
Мошеничество — крутіїство, ошукаєство.
Мощный, -но — міцний, -но, дужий, -жо; мжвий, -но, потужий, -но, могутній, -ньо.
Мощь — мць (р. мочи), сила.
Мрач — темрява, темнота, сїтня, мроч.
Мрачный, -но — темний, -но, тьяний, -но, хяурій, -ро, хмурій, -но, повурій, -ро, сумній, -но. -ный *человек* — сумїї (-її), повура, дупдук, темрюк.
Мститель, -ница — мєстїц, -ница.
Мстительность — мєстїїсть, помєстїїсть (-ости).
Мстительный — мєстїївий, мєстїївий.
Мстить — помєстїїтися, мєстїїти, -ся, (соверш.) помєстїїти, -ся (кожү *или* на кожү за що).
Мудрый — хїтрїї, мудрїї, вузлүвїїтїї, штүчнїї; труднїї, тяжкїї (кнїга). -ный *человек* — дїява, чуднїї людина. -но — хїтро [Це дуже хїтро зроблено], мудро, штүчно, трудо, тяжко. *Не* -но, *что он...* — не дїво, не дївно, що він...
Мудрость — хїдрїїсть (-ости).
Мудрый, мудрец — хїдрїї, хїдрєць, розумнїї, (наследливо) мудрїїчий, мудрїї (-її), мудраїк, мудрагєль.
Муж — чоловік, муж, джүжїва, подрүжжя. *Муж совета* — громадський муж, (стар.) думця.
Мужать, возмужать — до зрїсту дохїдити, до зрїсту дїїти, мужїїти, мужїїтися.
Мужеловство — мужоловство.
Мужеский, мужской — чоловічїї.
Мужественный, -но — мужнїї, -но, мужнїї, -ньо, нїдвїїжий, -но, смїлїївий, -во.
Мужество — мужїїсть, вїдвїїга, смїлїївість.
Мужин — чоловікїї (гршїї).
Мужина — чоловік, мужчина.
Музей — музей. -зей *при кабинете научно-судебной экспертизы* — музей при кабїнєті
Музыка — мюзїка. [науково-судовїї експертїїзї].
Музыкальный — мюзїчний. -ное *произведение* —

мюзїчний твір. *Авторское право на произведение* — авторське право на мюзїчний
Музыкант — мюзїка, мюзїкант. [тїр].
Мука — борошно, (редко) мукї.
Мукомольный — мукомольнїї.
Муниципализация — мунїципалїзація (відібранїя підприємства або мїппї від приватної особи до розпорїдження мїста або громади).
Муниципализировать — мунїципалїзувати.
Муниципалитет — мунїципалїтет
Муниципальный — мунїципалїський, мїський, гро-
Мукула — мїскула, м'яз. [мїдський].
Мусор — смїття, (цебневый) груз.
Мутить, -ся — каламїтїти, -ся, скаламїтїти, -ся, мутїти, -ся, замутїти, -ся, баламїтїти, -ся, замутнїї — мутнїї, каламїтїїї. [баламїтїти, -ся].
Муть — гїшка (-щї), фус, фїсєп.
Мучение — мукї, катування, мордування. *Подвергать* -нимо — брати на мукї, мїчїти.
Мучительный, -но — болїснїї, -но, страждєннїї, -но, тяжкїї, -ко.
Мучительство — мордування, тїраєство.
Мучить — мїчїти, замїчїти, брати (вїїти) на мукї, мордувати, замордувати, катувати, закатувати.
Мучник — борошенїї торгєвельнїк, мїчїїк (що продає мукї, борошно).
Мучной — борошенїї (ЛІМ, 24), борошенїївий,
Муштровать — муштрувати. [мучвїї].
Мчать, -ся — мчїти, -ся; бїтїти, їхати або пєсїти
Мцение — мїста, поєста. [дуже швїдко].
Мыкать — мїкати, -мїть *горе* — бїдувати. -ся — шмїгїїтїти, снопїїгїти, шїстатїся, тнїїтїся, по-
Мыловаренный завод — мїловарїїя. [вевїрїтїся].
Мыльный — мїльнїї, мїльнїї. -ный *пузырь* — мїльнїя бїпїк.
Мыс — ріг (р. рогу), вїстїц, (в одїжї) вїрїжок.
Мысленный — мїслєнїї. -но — мїслєно, в мїслїх, в дїшї, на дїшї, дїжкою, дїжкїї, подїжкїї.
Мыслительный — дїжлїїтїї, дїжнїї.
Мыслить — дїжлїїти, замїслїїти, гадїти, загадїти, дїжати, задїжати, мїркувати, зїркувати, розважїти, розважїти, в мїслях, на дїшї мїти.
Мысль — дїжка, гїдка, дїжа, мїсль, мїсля. *Прїїтїти на* -сь — на дїжкү спїстїти.
Мыть — мїти, змїти (лїцє); прїїти, попрїїти (бїлїзу); тєртї, потєртї (пїдлїгу), шарувати, вїшарувати (стїл).
Мычать — мїкати, замїкати, ревїти, зарєвїти.
Мышление — мїслєнїя, дїжання, гадїння.
Мышца — х'їсьє (-ся).
Мышь — х'їсьєнїк (*руссизм* — мїшїк).
Мягкий — х'їкїї, лїгїднїї (людїпа).
Мягкость — х'їкїїсть (-ости), х'їкїїтї; лїгїднїїсть.
Мякн — полїва, -ннїї *хлеб* — хїб з полївн.
Мякиш — х'їяшкїя, мїякїшкїя.
Мясник — рїзнїк. -цїхїї — рїзнїїцькїї.
Мятеж — ворохїблїї, бунт, повстанїї, заїкот, рїзрух.
Мятежник — ворохїбнїк, бунтїїнїк, бунтар (-рї), повстанєць.
Мятежнический — бунтарський, повстанїїчий. [впї].
Мятежный — бунтїї[о]влїїтїї, бунтїїтїї, ворохїблїї.
Мятежь — мєтєлїцї, заїрїкїя, хуртїїнїя, хїга.
Мать, -ся — мїїтїти, -ся, помїїтїти, -ся, мїїтїти, -ся, помїїтїти, -ся.

Н

На — на; про, для, задля. *Вот тебе на!* — от тобі й маєш! *На виду* — на очах, на оці, на видючі. *На все руки* — до всього, на все здатний. *На празник* — про свято. *На слу-чай* — про випадок; на той випадок, коли-б...

Набавлять, набавить — набавляти, набавити, при-бавляти, прибавити, додавати, додати, наки-дати, накінути.

Набавня (надбавня) — набавляння, прибавляння, накидання, додавання; набавка, наддаток, дода-ток, додача (-чі), підвищення (на ціну), націнка.

Набат — спідох. *Бить д-бат* — на спідох бити, на гвалт бити (дзвонити).

Набег — напад, набіг, наскіт (-скоку), збіг.

Набедокурить — шашкідити, наброїти.

Набело — пачісто.

Набережная — набережна; побережжя.

Набережный — набережний, побережний, прибе-режний, бережний.

Набивать, -бить — набивати, набити, напаківувати, на-покувати, папихати, папхати, (*чуучело*) випахати, випахати, -ать, -ить *цену* — збити (набити, па-гайти) ціну. -ся — набиватися, наїтися, на-кидатися, накінутися, напружуватися, напрох-т ся, напроситися; набиратися, набратися, на-палтися, напелитися. -тый — набитий, папха-ний, (*чуучело*) випаханий. -тый *дурак* — ве-лійкий дурень, дурний як пень, дурний як ко-лода, як ступа.

Набивка — набивання, папак(ов)ування, папхання (*чуучела*) випахання.

Набирать, -брать — набирати, набрати, з[під]бирати, з[під]ібрати. -ся — набиратися, набратися, зби-ратися, зібратися, підбиратися, підібратися.

Наблюдатель — спостережник, спостерегач, досліду-вач; наглядач, доглядач, дозорець, дозорця.

Наблюдательность — спостережливість, кмітливість.

Наблюдательный — спостережливий, кмі[е]тливий (людина); наглядальний, дозорчий. -ние *произ-водство* — наглядалня (дозорча) справа.

Наблюдать, наблюдать — спостерегати, спостерегти. кмітати, покітати; стіжати, вистежити, догля-дати, догле[і]дати, паглядати, пагле[і]дати, пильнувати, допильнувати (чогд), дозирати.

Наблюдение — спостереження, доглядання, пагля-дання, нагляд, догляд, дозор (-зору) (К.М.). -ние *за закономерностью действий властей* — дбляд над законністю вчинків влади. -ние *за производством средств* — паглядання за переведенням сл.ства. *Научное* -ние — наукове спостереження.

Наборщик — складч(у друківні).

Набрасывать — накидати, накінути, паскидати, пошаскидати; пакреслювати, пакресляти, робити шірис, зробити шірис. -ать *тень на кого-нибудь* — кидати на кого тень, підкопуватися під чіньсь славу. -ся — накидатися, накінутися на, допадатися, допстися, дориватися, дорватися до.

Набрести (на что) — натріпати, надібати, на-Набросок — шірис, пачерк. [брести (на що).

Навал — купа, кучугура, навал.

Навалывать, -ся, навалить, -ся — навалювати, -ся, на-валити, -ся; накидати, пакидати, пакладати. на-класги, павнтажувати, павнтажити; насювати, насювати. [Насювало людей багато].

Навалка — навалювання, накидання, павнтаження. *Груз в -ну* — ваптаж павлом.

Навостривать, навострить — нагострювати, наго-стріти, патічувати, паточити. -ить *языки* — намастити п'яти, утекти, дати тугу, драла, п'ягами накіпати. -ить *уши* — насторожити (нашоршити) вуха. -ся — набити (паламати) рюку, паламатися.

Наведение — наведення, навід (-воду).

Наверстывать, наверстать — паганяти, пагнати, шадолужувати, шадолужити, наворотити, навер-Наверху — угорі. [ш.и.

Навес — дашок, причілок; повітка, шіпа; навіг, **Навеселе** — на піднітку, під чіркою. [шалабула.

Навет — обмова, наговор (-вору).

Навзничь — увізвак, навзвак, горілиць.

Навзрыд — углово, ридіючи, ридма.

Навигация — навігація, павлоба.

Навлекать — паягати, паягати, паволокати, паво-локати (П. 41). -лечь *беду* — наклікати біду, лізо. -нать *подозрение* — паволокати (стягати на себе) підозру, підозріння.

Наводит, -вести — паводити, навестити; напавляти, напавити, паганяти, пагнати (шолоду), пацілю-вати и націлати, пацілити (рушійцю). **Наводя-щий вопрос** — напавіє питання. **Наведенные люди** — наведені люди. -ты *справку* — взяти (забрати) довідку, (*справиться*) довідатися.

Наводнение — паводіє (-води), павінь (-вещ), заліва.

Наводняют, наводят — залівати, залити, поші-мати, поняти (воду).

Наводчик — наводчє (-дия).

Навождение — навождєння, нап.

Навоз — гвій (р. гвію).

Навозный — гвіювий, гвіюний. [віку.

Навсегда — пававсєди, на все, павіки, повік, до-Навзничь — причіпливий, набрідливий, в'їдливий, настріпний. -вые *идеи* — причіпливі (настрі-лєві) думки. -вый *человек* — в'їдливий (настрі-лєва) людина, причіпа.

Наглость — безсоромність, безчілність, зухвалі-ство, пахобість (-ности). [хобний.

Наглый — безсоромний, безчілний, зухвалий, на-Наглядный, -но — ваочний, -по, наглядний. -но. -ным *делать* — уплоцювати. -ное *обучение* — павчєна (наглядна) наука, ваочне навчання.

Награбить — награбувати, паграбити. **Награблен-ный** — награбований, граблений (Н).

Награда — нагорода, винагорода, заплата, віддяка.

Наградной — нагородний. -мой *список* — наго-родний список, список на нагороду.

Награждать — нагороджати, нагородити, винагоро-джувати, и винагороджати, винагородити. [женяи.

Награждение — нагороджє; нагороджєння, винагоро-

Наглядеть — наглядіти, наглянути, назірити, назоріти. -ся — наглядітисся, надивітисся, намілуватисся.

Нагромождать, -здать — накопичувати, накопичити, накидати, накидати, накладати, накласти, навалювати, наваліти.

Нагружать, нагрузить — навантажувати (вантажити), навантажити, накладати, накласти; обтяжати, обтяжати (роботою). [(роботою).

Нагрузна — навантажешня, навантажування; обтяжешня

Нагрывают, нагреть — нагріти, нагріти, нагріти, нагріти.

Надавливать, надавить — надавлювати, надавити, витискувати, витиснути.

Надвигать, -ся — насувати, -ся, насувати, -ся.

Надвое — вдвое, вдвілі.

Надворный — надвірний (будівля). [знадвору].

Наворье — надвір'я. *С-рья* — знадвору. [Зайшов]

Надгробный — надгробний, похоронний (промова). -ный *камень, памятник* — надгробок.

Наддавать (на торгах) — наддавати, наддавати, наддавати. [банк, переїшка.

Наддача — наддавання, наддавання, наддача, па-

Наддирать — надирати, надирати, надирати, надирати.

Надевать — одягати, одягати, одягати, одягати.

Надежда — надія, сподівання, сподівання. *Иметь* — надіятися, надіятися, надіятися, надіятися.

Потерять -ду — втратити надію.

Надежность — певність, надійність, вірність (-юсти).

Надежный — певний, надійний (людина).

Надел — наділ (КМ).

Наделный — надільний. [зборя.

Надзиратель — доглядач, наглядач, дозорець, до-

Надзирать — доглядати (чогд) (КМ), дозирати (чогд) (КМ), наглядати, наглядати (чогд).

Надзор — доглядання, догляд, наглядання, нагляд, доір. *Отдать под -зор* — віддати під догляд.

-зор прокуратуры за законностью действий органов власти — нагляд (з боку) прокуратури над законністю вчинків органів

Наديو — надіиво, надивовижу, надивовид. [взідн.

Надирать — надирати, надирати (ліка); нащипати, нащипати (вуха), чубити, нащипити.

Надлежать — належати. -щий — належний (ЛЗ, XI), слухний (час) (АЮЗР, 6, I, 297), відповідний. *В -щее время* — в належну годину, у слухний час. -щий, *относящийся к делу (документ)* — довший (документ). -щее *доказательство* — належний довід, слухний довід (ЛР, 44). -щим *образом* — належно, як належить, як слід, як треба, як повинно, як годиться. -жит — належити, повинно, треба, годиться.

Надменная — пуха, бундючність, чван, чванливість. [чванливий, чванкуватий, гордовитий.

Надменный — пухатий, бундючний, пиндючий.

Надо, надобно — треба, тра, потрібно, слід, належити.

Надобность — потреба (АЮЗР, 6, I, 343, 394; КМ; СФА; ЛР, 44, 120). *По мере -сти* — в міру потреби. *В случае -сти* — як потреба

Надобный — потрібний. [вказе, в разі потреби.

Надождать — на(д)бридати, на(д)бриднути, бриддати, бриднути, надокучати, надокучити, уїдати, уїтисся, настирюватися, настиритися.

Надобность — набридність, уїдність, обридність. [падокучливий, настиряний.

Надобный — на(д)бридливий, на(д)бридливий, на(д)бридливий, на(д)бридливий.

Надолго — надовго. [навичити, нарівнати, нарівнати.

Надоумлять — напомуляти, напомути, шивчати.

Надпись — надписувати, надписати. [сашн.

Написание — написання, надписування, надписування.

Написатель — написувач, надписувач. *Бланко-написатель* — надписувач на бланку. *Векселе-написатель* — надписувач на векселі, векселе-написувач.

Написывать, написать — написувати, написати, надписувати, надписати, ставити (поставити) свій підпис, ім'я.

Напись — напис, надпис; титул, заголовок. *Безоборотная -пись* — беззворотний напис, напис про невідповідальність: «без звороту на мене». *Бланковая -пись* — бланковий напис. -пись *об уплате* — напис про виплату. *Передаточная -пись (на векселе)* — передавальний напис (на векселі). *Передаточная -пись на договоре* — напис про передачу умови.

Надругательство — наруга, змова, злуцання, глузування.

Надсмотрщик — наглядач, доглядач, дозорець (КМ).

Надстроить — надбудувати, надбудувати, надстроить, надстроїти; (каменем) надмуровувати, надмуровати.

Надстройка — надбудування; надбудова.

Надувать — надувати (надувати), надути (що); надувати, надувати, надувати, надувати.

Надуться — надуватися, надуватися. [(кого).

Наедине — на самоті (СФА, VI, 235), самотою, сам на сам, на дві пари очей (*Глиэ-на-Глиэ*).

Наезд — наїзд (ЧОР), наїхання (АЮЗР, 6, I, 186, 218), заїзд.

Наездник — верховіць, їздець, гарцивін.

Наезжать — наїздити, наїхати, заїздити, заїздити (*напасть*).

Наём — найм, наймання. *Брать в -ём* — наймати, (перухоме майно) орендувати. *В -ём* — у найми. -ём *имущественный* — оренда. -ём *личный* — найм (послуг). *Наймодавец (сдающий в -ём)* — наймач. -тель *личных услуг* — хазяїн. *Отдавать в -ём недвижимое имущество* — вищаймати (кому), давати, здавати в оренду. *Отдавать в поднаём, в субаренду* — піднаймати (кому). *Отдачи в -ём* — вищаймач. *Плата за -ём* — наймання. *Плата за -ём квартиры* — комісія, плата за квартиру. -ём *рабочей силы* — наймання робочої сили. *Служить по -му* — в наймах бути, служити

Наёмник, -ца — наймит, -чка. [наймитом, наймицю.

Наёмный — найманний, наемний, наймитий (вінсько). -ная *плата* — наймово. -ный *труд* — наймана праця. [вищаймач.

Наёмщик — наймач, наємець, (*сдающий в наём*)

Намива — зиск, набуток, нажива, пожива, корість. *Эксплоатация чужого труда с целью -вы* — вищаймування чужої праці задля користи.

Трудовая -ва (заработок) — дорібок (р. до-робку). [нажити.

Намивать, намить — набувати, набути, нажити,

Наживної — набутий, придбаний, набувний, на-
Нажим — натиск, притиск. [живий, добувний].
Нажимати — жати — надавлювати, надв'язати, шаг-
 чувати, нагнітати, натіскувати (натискати),
 гатіскувати.
Нажитий — нажитий, набутий, надбаний, при-
 добаний. -тоє *имущество* — нажиток, надбаче,
 придбаче, надбаний.
Назад — назад. *Год тому-зад* — рік тому, буде
 тому рік, рік перед тим, перед роком. *Два
 дня-зад* — позавчора, два дні перед тим, два
 дні тому, перед двома днями. *Пять лет
 -зад* — п'ять років тому, буде тому п'ять літ.
Назадн — ззаду, позаду. [перед п'ятьма роками].
Название — назва, назвище, назевсько (ТОБ, III, 44).
Назиданіе — навчання, наука, напугання.
Назидательный — навчальний, напугувний.
Назначать, -чить — призначати, призначити, на-
 значити, назначити (КМ). -ить *на должность* —
 призначити на посаду, наставити (ЛР, 44, 119).
 -ить *наказание, следствие* — призначити
 кару, слідство. -ить *срок* — призначити (ві-
 значити) строк, термін, речення, склади строк,
 термін, речення. -ить *цену* — визначити (по-
 казати, склади) ціну.
Назначеніе — призначення, визначення, настанова
 (на уряд). -ние *заседания* — призначення
 засідання. -ние *наказания* — визначення
 (призначення) кару. -ние *срока* — визначення
 (складення) строку, терміну, речення. *Станция
 -ния* — станція призначення.
Назойливость — настирливість, палізливність, на-
 в'язливість, в'їдливність.
Назойливый, -во — настирливий, -во, нав'язливий,
 -во, нав'язливий, -во. [у]в'їдливий, -во.
Назреть — вистигати, вистигти, достигати, до-
 стигти, наспівати, наспіти, поспівати, поспіти.
Называть — називати. *Названный брат* — названий
 брат, побратим. -ная *сестра* — названа сестра,
 поєстра. -ся — назватися, найменуватися; напро-
 ситися, набігтися. *Так называемый* — так званий.
Наивный — найвий, безхитрий, протий, просто-
 наизнанку — навиворот, на злий бік. [сєрдий].
Наизусть — на пам'ять, з пам'яті, з голови.
Наименование — найменування, йменування, ім'я,
 ймення, назва, назевсько.
Наименовать — на(й)менувати, пазвати.
Наискось, наискоси, наискосі, наискосяк, наискосякі,
Найдёмыш — найда, знайдений (-ий). [сєсіяюк].
Наказ — показ, регламент, устава.
Наказание — кара, (с)карання (СФА, VI, 205;
 ЛР, 44), покарання. В -ние — за кару. *За-
 служительное-ние* — за кару заслужив. *Испра-
 вительное-ние* — поправна кара. *Мери-ния* —
 міра кару. *Назначить, определить-ние* —
 визначити, призначити кару. *Под стрихом
 -ния* — під загрозю кару. *Смягчение-ния* —
 подешення кару. *Степень-ния* — міра (сту-
 пень) кару. -ния *уголовные и исправитель-
 ые* — кару горлові (*галл.* годовничі)
 й поправні. *Увеличить-ние* — збільшити,
 побільшити кару. *Уменьшить-ние* — змен-
 шити кару. [раті (ЛР, 22), покарати].
Наказывать, наказать — карати (ЛР, 44), скли-

Наказуемость — карюгідність (-ости); покарання.
Наказуемый — кару гідний (вчинок); караний.
Накануне — в переддень, напередодні.
Накида — накидаши, накид, накидка. В -ну —
 нафашка, нафашку, накидкою.
Наклад — утрата. *Он был в -де* — він був
 з утратою, він утратив. [лист, квит.
Накладная — накладна, (заліпна) перевізний
Накладной — додатковий, добувний (видатки).
 -но — утратою, венігідно.
Накладывать, наложить — накладати, накласти.
Наклон — похилість, похил, похиллина, схил, снад.
Наклонность — нахил, нахилок, схильність. -ность
к преступлению — нахил до злочинства.
Наклонный — похиллий, похилливий, нахиллий, згорі-
 стий; прихильний, схильний. -ная *плоскость* —
 згоріста, похила площина. -ный *к порочной
 жизни* — схильний до попорядного життя.
Наклонять, -ся — нахилити, -ся, нахилити, -ся, на-
 гнати, нагнути (голову); схилити, -ся, схилити,
 -ся (до чого), прихилити, прихилити (на свій бік).
Наковальня — ковальдо, коваль. [Між молотом і ко-
 вадлом].
Наковец — паостілку, вар'єшти, в'єшти, вкінці.
Наковечник — шкочєчник.
Накопление — нагромадження, пагуртування, нако-
 пичення, збирання, збирання (грошей). -ние
грузов — скупчення (пагуртування) вантажу.
Накопывать, накопить — нагромаджувати, нагро-
 мадити, накопичувати, накопичити, скупчувати,
 скупчити, пагуртовувати, пагуртувати, збирати,
 збирати, збирання, збирання (копійку).
Накрест — нахрест, нахрест, хрестом. [Пере-
 креслити накрест].
Налагать, наложить — накладати, накласти (нало-
 жити), накидати (КМ), накінути. -жить *запре-
 щение* — накласти заборону. -жить *нака-
 зание* — накласти кару. -жить *на себя руки* —
 смерть собі заподіяти. -гать *оковы* — забивати
 в кайдани. -жить *отпечаток* — відбитися,
 позначитися на чомусь. *Наложенный платёж* —
 післяплата, накладений платіж. *Послать с
 -ным платёжом* — послати з(а) післяплатою.
Налаживать, наладить — налагоджувати, налаго-
 дити, направити, направити, поправити, попра-
 вити, ладити, налаждати, налаждити.
Налево — ліворуч, в ліву руку, вліво, наліво.
Налечь, налечь (на что) — палягати, палягити,
 наполягати, наполягати, наосідати, наосісти, на-
 осідати, наосісти, -ся (на кого). [одигнений війшов].
Налегко — полегко (їзати); легко, злегка. [Лєгко].
Налёт — пасаж, пасок, найзд (ЧР), паїхання
 (АЮЗР, 6, I, 218); палітання, напад; сугі
 (на жидковина), іржі (ржавчина), пліт.
 пливка, падь (р. пади) (на языке).
Налётать, -теть — палітати, палетити, наскочити.
Налётчик — паскочник, палітач.
Налывать, налить — палити, палити, палити,
 паспівати, пасівати (борщ, горіаку, кін'яток),
 (із крана) втучувати, втучити (чаю).
Наличность, наличие — наявність, присутність.
Денежная-сть — готівка, готів гроші,
 (стар.) готівниця. *При -сти факта* —
 при наявності факту, коли є факт.

Наличный — налічний, готіввий, присутній. *-ные деньги* — готівві гроші, готівка. *-ное имущество* — наявне майно. *-ный состав судей* — присутні судді, наявний склад суддів.

Налог — податок, (*пошлина*) мито. *-ги* — податки, блаватки, побори (АЮЗР; 6, I, 413). *Косвенный -лог* — посередній податок. *Невыплаточенный -лог*, *недоимка* — задегі податки, задєглість. *Обложение -ми* — оподаткування. *Обложить -ми что* — оподаткувати. *Освобождение ст -га* — у[з]вільнення від податку. *-лог от бочки вина* — чоповє (АЮЗР, 6, I, 344). *Подходный -лог* — податок з прибутку, відприбутковий податок. *Поземельный -лог* — поземельний податок, поземельний. *Прямой -лог* — безпосередній податок. *Свободный от -гов* — вільний від податків.

Налоговый — податковий.

Налогоспособность — оподаткованість (*-ности*).

Наложение — накладіння, накладєння. *-ние итем-пелл* — штемлювання.

Наложница — підложниця, пєбїчниця, полюбівниця.

Наложничество — підложництво.

Намедни — нещодавно, недавно, допіру.

Намєк — натяк. *-ком* — натяком, натякї.

Намєкать, -нуть — натякати, натякнути. *-няя* — натякаючи, натякї (вїжучи).

Намереваться — наміряти, *-ся*, намір (гадку) жїти, взїти, (*вознамериваться*) вїжитися, звїжитися.

Намерение — намір, зїмїр; *см. Умысел. Иметь -ние* — мати намір. *Без -ния* — без наміру, певнаїсьє. *С заранее обдуманнм -нием* — з заздалегї (наперед) узїтїм наміром. *С -нием* — *-ню* — з наміром, навїсьє. **Намеренный** — умїсний.

Наместник — намісник. *-ичество* — намісництво.

Намєчать, намєтить — памїчати, памїтити, значїти, позначїти, позначїти (що); пабїчнїти, пазірїтїти.

Намордник — намордник (собїц). [(собї що)].

Нанесение — навєсьєння; заподїння; вчїнї[є]ння. *-ние оскорбления словом, действием* — вчїнї[є]ння (завданїя) безчєстї (ЧСР) (обрїзи) слєвом, вчїнком. *-ние побоев* — биттїє (ЛР, 44), побїї, завданїї побїю. *Умышленное -ние удара* — навїсьєний побїї.

Нанимать, нанять — найїмїти, найїтити (ЛР, 44). *-ся* — найїмїтися, найїтитїся, ставїти, стїти до кїго (за найїмїта, робїтнїкї, на роботу, то-що); у цїлий пїтї. [*работчик* — хазїїп].

Наниматель — найїмїч, наїмєць. *-тель служащих*, **Нанос** — носєс, кучугура (з пїскї, з сїгу), наплїнок, наїив, наїмїд (рїчкою наїєсло).

Наносить (причинять) — завзївати, завдїти, спричїнїти, спричїнїти. *Вред -ить* — шкїду робїти, шкїдити. *-ить обиду, несправедливость* — крївдїти, скрївдїти, чїнїти крївду. *-ить оскорбление* — ображїти, образїти, чїнїти (вчїнїти) образї. *-ить оскорбление на словах, действием* — ображїти (чїнїти образї) слєвом, вчїнком.

Наносной — наносний, навїсьєний.

Наоборот — навнаїкї, навспїк, навпрїоти.

Наобум — пївмаїя, пївжаїцкї.

Наотмашь — пїдїмаш, навїдїг, наодїг.

Наотрез — наодрїз [Скїзїти наодрїз]; рїшучє

Нападать, -сть — нападїти, наїєсти, напїсїтїся, напїстїтїся, ваїкїдїтїся, наїїнутїся (на кїго). *-ась на след* — на слїд наїєсти, наїраїтїти, слїд узїти (АЮЗР, 6, I, 275).

Нападение — напад. *Вооруженное -ние банды на дотор* — наїзд озброєної банди нахїтїр (ЧСР).

Наперед, -наперед, поперец, поперец

Наперед, впереди — поїєрїду, спереду, нєред.

Наперекор — наперекїр, наспїроти.

Наперерез — навперїємї (бїтїи).

Наперечет — пїд лїкїм.

Наперсник, -ца — вїрїник, *-ця*, позїрїник, *-ця*.

Напечатание — надрукуванїя, вїдрукуванїя.

Напечатать — надрукувати, вїдрукувати.

Напиваться — напїивїтїся, напїїтїся; унїїїтїся, упїїтїся.

Напиток — напїї (-нїю) (СФА, VI 23), трїнок (АЮЗР, 8, V, 109), пїтво, пїттїя. *Кренкиев -ни* — мїцї напїї. *Спиртные -ни* — спїртовї напїї, наповїл — лїсок, влєск, одрїзу. [(трїнки)].

Напоминание — наїгадїванїя, наїгад, наїгадївїя.

Напомянуть, -нуть (*кому о чєм*) — наїгадувати (кїму про що), наїгадїти, наїгадїтувати, наїгадїти.

Направление — наїпрїям, наїпрїямєк; наїпрїямїна, простувїяня; (*руководство*) наїпрїям, керїнок. *-ние дела* — наїпрїямїєня спїрїви.

Направлять, направить — наїпрїямїти, наїпрїямїти, спїрївїти, керївїти, накерївїти, скерївїти. *-ить дело на прекращение* — наїпрїямїти спїрїву до закриттї. *-ся* — наїпрїямїти, поїпрїямїтїти, простувїяти, поїпростувїяти (до чїгось).

Направо — правїруч, наїправо.

Напрямля — пїєї, наїєїтї. *Взводит на кого -ну* — пїєїю звїдїти (прикїдїти) ва кїго.

Направный — наїрїямїї, наїрїїї, несправдїлївїї. *-но* — наїрїємїно, дїрно, наїрїїї, заповїєїно, наїрїємїє, наїрїїє, несправдїлїє.

Направляться, направиться — наїпрїямїватися, наїпрїямїтїся, наївїїтїся, наїбїїтїся, наїбїїтїся.

Например — наїпрїєкїд, наїмїрїєм, як ось, як от.

Напрямат — навїєє.

Напрелет, навзлет — наїскрїєз, навїлїдїт.

Напролом — пробїєє.

Напропалу — до загїну, на проїєє, на проїєє, на вїєї застївкї. [*Дїє лїгїт на вїєї застївкї*].

Напроти — сїпрїоти, сїпрїотїв, прїоти, прїотїв, навпрїоти (кїго); навнаїкї.

Напрягать, -ечь, -ся — наїпрїямїтувати, *-ся*, наїпрїямїжити, *-ся*, наїтїжїтувати, *-ся*, наїтїжїтїти, *-ся*, наїтїгїтїти, *-ся*, наїтїгїтїти, *-ся*. *-ать силы* — наїтїжїтїтїся, наїпрїямїтувати сїлїц, змагїтїся.

Напряжение — наїпрїямїєня, наїпрїямїє, наїтїгїє.

Напряженный — наїпрїямїєїї. *-но -но*, наїпругїє.

Напрямки — наїрїямїє, прїєєтїє, наїрїямїєє, без сорожї кїзка (сказїти), наїпрїямїєїї (їтїти).

Напускать — напїсїкїтїти, напїстїтїти. *-ить на себя дурь* — удавїти з себе дїрїє, дїрїєїка стрїїтїти.

Напусной — напїсїкїїїї, удаїїїїї, нецїрїїїїї.

Напутать — напїтїтїтїти. [(пїтїєє слїво)].

Напутственный — напїтїтїїїї. *-ное слово* — на-

Напутствие — напучування, напучіння.
Напутствовать — напучувати, напучити; впряджіти, впрядити, виправити, виправити. [путн].
Напухать — спухати, спухнути, напухати, напух-чавшценний — пухлятий, пухлятий, чваньковитий, чванькуватий, будючийнй; напушений (стиль).
-ным языком говорить — високим стилем, з письменна говорити.
Наравне — парівні, врівні, врівень, рівно з чим.
Нарезать — паризувати, парізати (землю).
Нарезка — паризування; карбування, парізка, зарубка (на дереві).
Нареманье — варіація, дорікання, докір (-бору).
Наремать — парікати, дорікати, доноріти (кому).
Наречие — паріччя, говірка, нивоа; (*грам.*) прислівник.
Народительный — названий, прозивий, назпвий, пожізальний. *Это сделалось -ным именем* — ця стала назвою. *-ная столицность* — паживна вартість. *-ная цена* — паживна ціна. *-ная цена свыше указанного* — номінальна ціна понад показу.
Народ — парод, парід, люд, люди. *-ды кочевые* — варді кочові, брідічі, переходжі. *-ды оседлые* — парідн осілі. *Простой -род* — простілюд, (*стар.*) носполітй, носпільность.
Народник — пародник, пародбець, пародолюбець.
Народничество — пародничтво, пародбство, парод-
Народность — пародність. [долобство].
Народный — пародній, людвий, (*стар.*) носполітйй.
Народоуведение — пародознавство, людознавство.
Народодержавие — парододержавство, пародопріав-
Народонаселение — людність. [ство].
Народнодействие — пароддіяльність, пароддіяльність.
Народятся, народиться — пароджуватися, на-
Нарост — паріст (-роста), парістель. [родітися].
Нарочный — гівець, посланець, парочійнй, парочій-
 ний. [Послати злігати з посланцем, з парочійнй].
-но — умісене (АЮЗР, 6, I, 345; ЛР, 44), навмісене, парочіто, паріччя, паріччю.
Наружность — зовнішність, показність, вид, вигляд, обкол. *По-сти* — як на зовнішній вигляд, з виду [з виду порядна людина, здається].
Наружный — зовнішній, надвірній, околичний. (-ний *вид* — надвірній вигляд). **Снаружи** — збокала, знадвору. [Увійшов знадвору. Знадвору воно ви-
Наружу — наверх, на-обкол, надвір. [Глядає гарно].
Нарушать, нарушить — порушувати, порушати, на-
 рушати, нарушати, зламати (ЛР, 44). (*стар.*)
арушати (АЮЗР, 6, I, 303). **-ить границы**
земельного владения — земель переступити
 (АЮЗР, 6, I, 84). **-ить граничные знаки** —
 порушати межові знаки, закони руйнити (АЮЗР,
 6, I, 84). **-ить договор** — порушати, зламати,
 умову, (*стар.*) виступити з злігати (АЮЗР, 6,
 I, 84). **-ать закон** — порушати (зламати) за-
 кон. **-ать право, обещание** — зламати, злама-
 ти право, слово. **-ать чужое владение (зем-
 лей)** — (*стар.*) в чужій грунт уступити (ЛЗ, X).
Нарушение — порушення, ламання, зламанія (сло-
 ва, права). **-ние закона, преступление** —
 зламанія закону, зліччя, переступ. **Иск о -нии**
владения — позов про порушення володіння
 (порушення посідання).

Нарушитель — порушник, порушитель. **-тель**
права — порушник права.
Нары — піл (р. пілу). [перед, (*чирей*)] чирак.
Нарыве — пухир (-рй), міхур (-рй), боличка, паріса,
Нарывать, -рвать — паривати, парівати (трави),
 набокпувати, нахоніти (землі). **-ся** — наскочувати,
 наскочити, нахоблюватися, нахонітися, шарива-
 тися, паріватися (на що).
Наряд — наказ, парід; (*одежние*) у[в]брапій.
Наряду — рідом, підряд (з чим), поруч (чого) врівні,
 рівно, одінаково (з чим). [пасадовити (дерево)].
Насамдате, насадить — садити, посадити, насадити,
Насамдения (древесные) — посадки.
Наседать, -сесть — насідати, насісти (на кого).
Население — людність (міська, сільська), населення.
Населённый — залюднений (країна). **-ный пункт** —
 оселене (залюднене) місце.
Населённость — залюдненість. [вати, осадити].
Населять, населить — оселити, оселіти, осаджу-
Насечка — зарубка, заруб, карбіж. **Делать**
-ни на дереве — робити зарубки на дереві,
 брати на карбіж (карбувати).
Насилие — насильство, силування, примус, сила,
 гвалт (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 19). **Грибёж с**
-днем — грабіж з насильством, гвалтовний гра-
бёж. Физическое или психическое -ие,
грозящее смертью или увечьем, — фі-
 зичне або психичне насильство з загрозю смерті
 або каліцтва.
Насиловать — силувати, присилувати, неволити,
 прчеволіти, примушувати, примусити; гвалту-
 вати, згвалтувати (*напр.* жінку або дівчину),
 знасилувати.
Насильно — силою, силохіць, силохіццю, живосі-
 лом, неволєю, гвалтом, через силу, насильно.
Насильный — силуваний, зшевлений, примушений.
Насильственный — насильний, гвалтовний (смерті,
 побрання худоби, вчинки); поновільний, силу-
 ваний (шлюб). **-ное лишение владения и**
пользования — насильне позбавлення воло-
 діння та користування; (*стар.*) снокіяного дер-
 жання й уживання вибітти (АЮЗР, 6, I, 125).
Насивозь — наскрізь, навіліт.
Насильно — наскільки, оскільки. [хашцем].
Насноро — на швидку руку (руч), нашвидку, по-
Наследник — спадкоємець, (*руссизм*) наслідник.
Наследование — спадкоємство, діставання у спад-
 ко, (*руссизм*) наслідування (КМ). **-ние по**
завещанию — спадкоємство (наслідування) по
 духівнійні. **-ние по закону** — спадкоємство (на-
 слідування) по закону.
Наследовать — дістати спадок по кому, *русс.* насліду-
 вати; (нерухоме майно) оділічувати, оділічити.
Наследователь — спадкодавець (-вця). [(ЖО), 54].
Наследственность — спадковість (-ості).
Наследственный — спадковий (ЧСР; КМ), діліч-
 ний (АЮЗР, 6, I, 424), спадковий. **-ный ак-**
тив — спадковий актив. **-ный владелец** —
 спадкодержець, діліч. **-ные долги** — спа-
 кові борги. **-ное имущество** — спадкове майно.
-ный пассив — спадковий пасив. **-ный по ма-**
тери — матерійний, (ЧСР). **-ный по отцу** —
 батьківшаний, отчий (ЧСР). **-ная почил-**
на — спадкова оплата. **-ное право** — спадкове

право, -ная *привоспособность* — спадкова́я приворо́дність, право́ бути спадкоємцем.

Наследство — спадок (ЧСР; СФА, VI, 69; ЛР, 44), спадки (КМ), спадщина. *Вступать, вступить в -ство* — обіймати, обійти спадщину. *Вступити в права -ства* — вступити в право спадщини. *Достаться в -ство кому* — спасти на ко́го, припасти ко́му (по ба́тькові, по ма́тері). *Лишить -ства* — позбавити спадщини. (*стар.*) відділити. *Оставит. в -ство* — спадком лишити ко́му. *-ство от бабки* — бабизна. *-ство от деда* — діди́зна, діди́щина. *Отказ, отречение от -ства* — зре́чення спадщини; одмова́ од спадщини. *Отказаться от -ства* — зре́ктися спадку. *Открытие -ства* — відкриття́ спадщини. *-ство от предков* — предківщина. *Осрана -ства* — охоро́ба спадщини. *-ство по завещанию* — запо́вітва спадщина, спадщина по ду́хівній. *-ство по закону* — спадщина по зако́ну. *Получить -ство* — спадком дістати. *-ство после брата* — братівщина, братови́зна. *-ство после матери* — материзна. *-ство после отца* — ба́тьківщина. *-ство после свёкра* — свекрі́вщина. *-ство после тестя* — тестівщина. *Принятие -ства* — прийняття́ спадщини, зго́да обійти спадщину. *Раздел -ства* — ро́зділ спадщини. *Утверждение в правах -ства* — стверже́ння прав на спадщину. *Часть -ства* — части́на спадщини. [шар, верстві.]

Наслобние — напласува́ння, наверстува́ння; пласт.

Насмеяться — сміятися, насміхатися, насміятися (з ко́го, ко́му, над ким), глузува́ти (з ко́го), кепкува́ти (з ко́го). [кува́ння.]

Насмешна — по́сміх, глум, глуз, глузува́ння, кеп-
Насмешливый — насмішкуватий, глузли́вий, гау-
ля́вий.

Насмешник — насмішник, глумля́вець, глузівник.

Насолить (кому) — насолити, допекти, впектиса, дозолити, впритиса, в знаки да́тиса (ко́му чим).

Насос — смок, цмок, смокови́к, (*пожар.*) кішка; водоті́г.

Насплетничать — наплесті́, наплітува́ти, наплё-
скати язиком (на ко́го); (*ложиво*) наклепа́ти, набрехати́ (на ко́го).

Наставление — нау́ка (АЮЗР, 8, V, 129), на-
вчання, напра́ва, напу́тня; пора́да. *Давать кому -ление* — дава́ти нау́ку ко́му, напу́чу-
вати, напу́тити ко́го.

Наставлять — наставля́ти, наставля́ти, напу́чувати, напу́тяти, напра́вляти, напра́вляти, на ро́зум наво́дити, навести́, навча́ти, навча́ти. [пу́тняк.]

Наставник — наставля́ник, навча́тель (учи́тель), на-
Наставница — наставля́вниця, навча́телька (учи́тель-
ка), напу́тниця. [напу́тницький.]

Наставнический — наставля́чий, навча́тельський.

Наставничество — наставля́нцтво, навча́тельство, напу́тництво.

Наставнение — напосіда́ння, насто́ювання, на(по)ля-
га́ння, обсто́ювання.

Наставнять, настоять — напосіда́ти, напосісти́, на-
ляга́ти, налягти́, наполяга́ти, наполягти́, обсто́ю-
вати, обсто́яти. [на́встїж.]

Настень — на́встїж, на́встїж, на́рзтїж. [Две́рі

Настигать, настигнуть — наздога́їти, наздога́їти, дога́їти, дога́їти, спобіга́ти, спобігти ко́го.

Настойчивость — невідступність, напосідливість, насти́рливість, упертість.

Настойчивый — невідступний, напосідливий, на-
сти́рливий, упертий, навра́тливий. *-во* — невід-
ступно, напосідливо, насти́рливо, уперто, притя́мно.

Настольный — насті́льний. *-ный реестр* — на-
сті́льний ре́єстр (підручний ре́єстр).

Настояние — ви́мога, дома́гання, напосіда́ння.

Настоятель — насто́итель. [потре́ба.]

Настоятельность — насті́пність, пі́льність, на́гла

Настоятельный — насті́пний, пі́льний, на́глий. *-ная необходи́мость* — пі́льва потре́ба. *-но* — пі́льно, невідступно, насті́пно.

Настоящий — тепе́рішній, су́часний, цей; (*дей-
ствительный*) правді́вий, справжній, дійс-
ний, су́тний, щі́рий (злото́), певний, прита-
ма́ний (ЧСР), істо́тний (СФА, VI, 96). *По -му делу* — в ці́й (да́ій) спра́вля-ща́ *стои́мость* —
дійсна ва́ртість. *-щая цена* — справжня ці́на.

Настраивать, настроить — намовля́ти, намовити,
напра́вляти, навра́тити (на що), ста́вити проті́
ко́го, пау́щати, вау́стити, вастре́нчувати, на-
Настроение — на́стрій (*р.* на́строю). [стре́нчити.]

Наступательный — напóрний, нава́дчий, зачі́пний.

Наступать, наступить — насту́пати, насту́пити,
наста́вляти, припа́сти, (про строк, те́рмін) надхо́дити,
паді́ти, па́стати, робі́ти на́ступ (на во́рога), *-ющий* — надхо́жий (де́нь), при́йшлий (АЮЗР, 6, I, 419).

Наступление — на́стання́ (про строк), на́ступ (на
во́рога). *-ние срока* — на́стання́ стро́ку.

Насущный — насу́шний, шоді́пний.

Насыль — на́сп (*м. р.*), пере́сна.

Наталкивать — нашто́вхувати, нашто́вху́ти, підби-
ва́ти, підбі́ти, -тсья, -у́тсья — на́трапля́ти, на́тра-
пити (на що). *Это -нulo его на преступле-
ние* — це підбі́ло (нашто́вху́ло) його́ на зло́чин.

Натерпеться — на́терпі́тиса, набу́дватиса, нагору-
ва́тиса, бі́ди (лі́ха, го́ра) на́братиса, го́ря за́пати.

Натошан — на тше[о] се́рце, на́тще, на́тошані́.

Натравливание — нацьку́вання, під'ю́дування.

Натравливать, натравить — нацькува́ти, нацькува́-
ти, нацькува́ти (соба́ку); під'ю́дувати (лю́дину)

Натруска — на́трус. [на ко́го.]

Натура — на́ту́ра (КМ), приро́да, (*характер*)
вда́ча. [Така вже в цього́ вда́ча]. *Получать -
рою (квартиру)* — ма́ти в на́турі (ква(рт)і-
ру), (*жалованье*) одержува́ти платю́ в на́турі
(на́ту́рою), ре́чам.

Натурализация — на́тураліза́ція (прийма́ння дер-
жа́вою в підданство собі́ підданців іншо́ї держа́ви).

Натурализовать — на́туралізува́ти. *-ся* — на́ту-
ралізува́тиса (ста́ти підданцем іншо́ї держа́ви).

Натуральный — на́туральний (КМ), приро́дний. *-ная повинность* — одбо́ток, на́туральний одбо́ток (КМ), (*стар.*) робо́тиса (СФА, VI, 429).

Натянутость — напру́женість, при́хму́шеність, не-
приро́дність, нещі́рність, неприя́зисть.

Натянутый — напру́жений, при́хму́шений, неприро́д-
ний, неві́льний, нещі́рий, неприя́зистий. *-тые от-
ношения* — напру́жені відно́сини, неприя́зисть. *-тые объяснения* — си́луваві поясні́ня.

Натяжна — натягівця, напівцяця; натяжка, п'ятаг.
Наугад — павгад, навмави, навмашьк, навмашкїк; ца шаста. [це роїи отак.]
Наука — наука. *Это тебе -на...* — це тобі наука—
Науцькувати — науцькувати, науцькувати, під'ю-
 джувати, під'юдити (кого на кого).
Научний — науковий.
Наушник — шепотїшник, шептїн; наушник, кане-
 люх (у шапці, й сама шапка з капелюхом).
Наушничать — шептїти, шашпїтурати, шашпїтати.
Наушничество — шашпїти, шашпїтування; шашпї-
 тїшництво.
Науцять, наустиг — намовляти, намовити, під-
 мовляти, підмовити, призводити, призвєсти (кого
 до чого), направляти, направити (кого на що).
Наущення — підмова, самова, спідущєня (СФА,
 VI, 159). *По -нию* — з направи, з намови.
Нахал — нахобник, нахаба.
Нахална — нахобниця.
Нахалничать — нахобничати.
Нахальный — нахобний. -но — нахобно.
Нахальство — нахобїсть.
Нахлебник — похлївець; (*платный*) — столївник.
Нахлїнуть — нахлїнути (про воду, про глухий
 гомїн); насунути, привалїти (про люде).
Находить — (з)находить, пайти, знайти, (*от-
 крыть*) виявити (ЛР, 44; СФА, VI, 146, 90,
 109). -ся — входить. [Знайшлося щось]; бути,
 перебувати, пробувати, обертатися; лежати (про
 майно); (*утомиться*) входить. [Вин сьогодні
 вже входитьсь]. -ся на *пользовании во
 врачебном изведени* — перебувати на лі-
 куванні, лікуватися. -ся на *сохранении* —
 бути на слові, на схованці бути, переховуватися.
Находна — знахідка, нахідка, знахід (-ходу). [їсть.
Находчивость — додумливість, спритність, дотеп-
 находчивий — додумливий, спритний, дотепний,
 меткий. [Меткий — сразу відкаже].
Находчи — знахідчик.
Находение — знахідження, знайдєння (с.м. На-
 ходна); бутїти, перебування, пробування (с.м.
 Прєбывание).
Национализация — націоналізація (відбравля майпа
 від прив. власника на власність усього народу).
Национализировать — націоналізувати, знаціона-
Национализм — націоналізм. [лізувати.
Национальность — національність (-ности).
Национальный — національний. -ный *вопрос* —
 національне питання, національна справа.
Нация — нація, нард.
Начало — початок (ЧР), почїн; підстава, основа,
 начало. *В -ле* — в початку. *Сначала* — спочатку.
С самого -ла — з самого початку, з первопо-
 чатку, з первопачалу, насамперед, перш за все,
 поперд усього, передусім, передвсім.
Начальник — пачальник, старший.
Начальный — початковий, перший, первісний.
Начальство — пачальство, старшина; зверхність.
Под его -вом — під його првством, під його
 зверхїстю. [зверхність].
Начальствование — пачальництво, старшинування,
Начальствовать — бути пачальником, старшїнувати.
Начатье — починання, розпочїн, розпочинання
 (справа), початок, почїн (справа).

Начерно — пачєрно.

Начертание — парис.

Начёт — палїчка, палїк, нарахування (начёт). *Де-
 лать на кого -чёт* — палїчку (начёт) робїти
 на кого, парашувати на кого.

Начинание — починання, розпочинання, почїн; за-
 ходи, змїри. *Благое -ние* — добрі починання,
 добрі заходи. *Дурные -ния* — злі починання,
 злі змїри.

Начинать, начать — починати, почати (ЛР, 44),
 розпочинати, розпочати, зачинати, зачати (що);
 заходжуватися, заходитися (коло чого). -нїть,
 -чать *исковое дело* — закладати, закласти по-
 зов. -нать, -чать *ссору* — заводитися, завєсти-
 си (з ким). -ся — починатися, початися, роз-
 починатися, розпочатися. [Почалося з того, що...].
Начатый — початий, розпочатий (справа), зачатий.
Начитывать, начесть — палїчувати, палїчити, на-
 рахувати, нарахувати.

Начествие — нахїд (-ходу), нашестья, напад, наступ.

Нашивка — пашївка (на рукаві). [навїлка.]

Нашушивать — шашпїти, шашпї(ув)ати; шашпїти, на-
 шашпївати, шашпїпати.

Нашедничать — нахєбятїти, нахєбятїти, наговорїти
 (на кого), обмовити (кого), обрєхати (кого).

Нашув — увїч, навїв.

Неаккуратность — неаккуратність, несправність, не-
 ретельність (у робїті); нечєпурність, неохайність
 (коло себе).

Неаккуратный — неаккуратний, несправний, нечє-
 пурний, неретельний, нечєпурний, неохайний. -но —
 неаккуратно, несправно, нечєчно, неретельно, не-
 чєпурно, неохайно.

Небезвыгодность — беззвїгдда, беззасковність,
 беззасковність.

Небезвыгодный — беззасковний, беззасковний.

Небезопасность — беззєчність. [не без корїсти.]

Небезопасный — беззєчний. -но — беззєчно.

Небезосновательность — беззєдстваність.

Небезосновательный, -но — беззєдстванний. -но.

Неблаговидность — негїжїсть, негїжїсть.

Неблаговидный — негїжїй, негїжїй, непристойний.

-ный *поступок* — негїжїй, негїжїй вчїнок.

-ный *предлог* — непристойна (негїжна) прї-
 ключка, непристойний прївїд. [їсть.

Неблаговоспитанность — невїхованість, негрєч-

Неблаговоспитанный — невїхований, негрєчний.

Неблаговременность — невчасність.

Неблаговременный — невчасний. -но — невчасно,
 не в свій час, не в добрий час.

Благодарность — невдячність, невдячність.

Благодарный — невдячний, невдячний.

Благонадѣнность — певєність, певадїйність.

Благонадѣнный — певєний, певадїйний. -ние

элементы общества — певєнї суспїльнї

(в суспїльствї) елементи. [їсть, невдїрї змїри.]

Благонамеренность — невобромїсність, зломїс-

Благонамеренный — невобромїсний, зломїсний,
 невдїрїх змїрїв.

Благополучный — беззєчний. *Объявить мест-*

ность -ною по холере — оголосїти мїсцє-

ність беззєчною на холєру.

Благопристойность — непристойність, певзвичай-

ність, невчємїсть.

Неблагопристойный — непристойний, невизначений, нечепний.

Неблагоприятный — несприятливий, неслухний (час); неприємний, позичливий, несласканий, неможливий (про людину), неприхильний, неможливий, непогожий (вітер).

Неблагорозумие — нерозсудний, нерозсудливість, нерозважність, перозум.

Неблагорозумный — нерозсудний, нерозсудливий, пероважний, перозумний.

Неблагородный — неблагородний (вчинок), пешляхетний. -но — неблагородно, пешляхетно.

Неблагородство — неблагородність, неблагородство, пешляхетність.

Небольшой — невеликий, невеличкий, малий. *Два года с -шим* — два роки з чимсь.

Небосклон — обрій, небосхил, край неба, горизонт.

Небось — диві-но, не бійсь, так так.

Небрежность (нерадение) — недбалість (ЖО, 47), недбалство, недбайливість.

Небрежный, -но — недбалий, -ло, недбайливий, -во.

Небывалый — небувалий, нечуваний, неподобний.

Небылица — небувальщина, небилиця. [несвітій].

Небытие — небуття, небуг.

Небытность — небутисть, неприсутність. [При небутисті мой].

Неважность — неважність, незначність, дурниця.

Неважный — неважкий, незначний, абій-який.

Недалеко — недалёко, недалёчко.

Неведомё — невяткій, невягд.

Неведомие — невіданки, невідомість (ЧСР), невідомість, незнання, (*стар.*) неясність (ЛР, 44).

По -нию — з невідомости, не знаючи.

Неведма — неук, невіглаз; темний, невідомець.

Невежество — нецтво, темнота, незнання. *Во-влекчанный в преступление по малознательности и -тву* — втягнений у злочин через малорозумність та темноту свою.

Неверливый — невизначливий, невизначений, нечепний.

Неверие — невіра, невір'я, невірство. [негречний].

Неверность — невірність, зрадливість; неправдивість, непевність.

Неверный — невірний, непевний, неправдивий, хибний; зрадливий. -ная *жена* — невірна, зрадлива жінка. -ный *муж* — невірний, зрадливий чоловік. [чуваність].

Невероятность — неможливість, неподобність, не-

Невероятный — неможливий, неподобний, нечуваний. -но — неможливо, неподобно, нечувано.

Невеста — молода, наречена. *Она имеет дочь -ту* — у п'яго дочка на порі, на відданні.

Невестна — невістка, синов'я (синова жінка), братов'я (братова жінка), ятровка (жінка чоловікового брата). [шість (перечевність)].

Невещественность — нематеріальність, перечовний.

Невещественный — нематеріальний, перечовний (перечовий).

Невзрад — не зв'язуючи; не дивлячись (на те, що).

Невзначай — несподівано, неароком, знеп'яцька.

Невзнос — неплатіж, неклад, [ратом, пагло, як стій].

Невзрачность — непоказність, миршавість, мізерність.

Невзрачный — непоказний, миршавий, мізерний.

Невыскальность — невизначливість; невизнач-

ливість, невігдливість, прбстість.

Невыскальный — невизначливий; невизначливий, невігдливий, прбстий. [отб—не бачили].

Невыдаль — діно, дивовижа *Что за -даль!* —

Невидимка — невидимець, невидімка, небачний

Невидимый — невидимий, незіримий. [(людина).

Невинность — невинність, безвинність. *Личить*

-сти — позбавити дівочтва, сиривічати. *Потерять -ность* — втратити невинність, вінок загубити (загубити). [но, безвінно, невинно]

Невинный — невинний, безвинний. -но — заведений-

Невинность — неспіватість, невинність, безневинність. [винний].

Невинный — невинний, неповідний, безне-

Невменение в вину (деяния) — нествалення в (за) провину, нествалення за вину, непривинення.

Невменяемость — непривинність (о поступке), неосудність, незасудливість, [незасудливий (людина)].

Невменяемый — непривинний (вчинок), неосудний,

Невмешательство — невторчання.

Невнимательность — неважність, неувважливість.

Невнимательный — неважкий, неувважливий.

Невнятность — неіраційність, нерозбірність.

Невнятный — неіраційний, нерозбірний. -но *гово-*

рить — неіраційно говорити, жимрити, харамаркати

Невозбранный — вільний, незaborнений, безборонний, незаказаний. -но — вільно, безборонно.

незaborнено.

Невозвратный — безповоротний, неворотний, не-

поворотный. -но — безповоротно, незворотно, безповоротно, без поворотті.

Невозвращение — неперерення, неворот.

Невоздержание, невоздержанность — нездержли-

вість, нестриманість, невіпність.

Невоздержанный, невоздержный — нездержливий, нестриманий, повіпний.

Невозможность — неможливість, незмога, несила,

неспромога, неспроможність.

Невозможный — неможливий. *Сделать -ным* —

унеможливити. -но — неможливо, невільно, неспбід, незмога, неспромога.

Невозмутимость — спокій, байдужість.

Невозмутимый — спокійний, байдужий.

Невознаградимость — невідплатність, незаплат-

ність, невідшкодованість, невіджалуваність.

Невознаградимый — невідплатний, незаплатний, невідшкодований, невіджалуваний.

Неволить — (к чему) неволити. приневолювати, принеболити (до чого), силувати, прасилувати, причушувати, примусити, змушувати, змусити.

Невольник — невольник, невольник. [невільничий].

Невольнический — невольницький, невольницький;

Невольничество — невольництво; неволя.

Невольчо — жимовлі, мимохіть, несамохіть.

Неволя — неволя, (ум.) невольенька; примус, привука, силування. *По -ле* — з неволі, з примусу.

Невообразимый — невяжий, невялений, незобразний.

Невостробование (груза) — незапит (про вантаж)

Невостробованный — незапитаний.

Невпаад — не до ладі, не до речі, не в лад.

Невразумительность — неврозумливість, неврозумлість, недотямність. [недотямливий].

Невразумительный — неврозумливий, неврозумлий,

Невредимость — непошкодженість, неущоко́дженість; цілість. [цільний].

Невредимий — непошкоджений, неущоко́джений.

Невредный — нешкідливий, невадливий, незавідний.

Невручение — невручення, невпору́чення (поістки).

Невыгода — невигота, некористь. [про позов].

Невыгодность — невигідність, некорисність, шкідливість, непожиточність; утратність.

Невыгодный — невигідний, некорисний, шкідливий, непожиточний. *-ная сделка (условие)* — невигідна обору́дка (умова), утрата́ умова.

Негде — нема́ де, нігде, ніде.

Негласность — неяви́ість, неприлюдність.

Негласный — неяви́ий, неприлюдний. *-ный надзор* — неяви́ий нагляд. *-но* — неяви́о, неприлюдно, пишшок. [(що)].

Негнуживать — нехтувати (чим), легковажити.

Негодность — нездатність, непридатність, неоптимальність, неспособність, негодність, шкідливість.

Негодный — нездатний, непридатний (до чо́го), негодящий, шкідливий. *-ный для питья* — непитний. *-ный к употреблению* — непридатний до вживання, неужитний. *Покушение с-ными средствами* — зама́х з шкідливими засобами. *Сбыт и продажи -ных к употреблению с-стных припасов* — збу́т і прода́ж харчів, до споживання непридатних. *-ный человек* — погана людина, негідник.

Негодование — обурення.

Негодовать — обурюватися, обуритися.

Негодяй, -ка — негідник, негідниця, поганець, поганка, (*общ. р.*) паску́да.

Негостеприимный — негостинний, негостювятий.

Неграмотность — неписьемність, неграмотність.

Неграмотный — неписьемний, неграмотний.

Недавний — недавній.

Недавно — недавно, нещодавно, сїжо.

Недалёкий — недалекій; недоужуватий, недоужок.

Недалновидность — короткоглядність, короткозорість, недалекосїгність. [недалекосїглий].

Недалновидный — короткоглядний, короткозорий.

Недвижимость — нерухомість, нерухоме майно.

Недвижимый — нерухомий; непо́рушений, лежачий. *-ное имущество* — нерухоме майно, (нерухомий) маєток.

Недеепособность — неієздатність.

Недееспособный — неієздатний.

Недействительность — неважність (АЮЗР, 6, I, 545), недійсність (акту, то́ргу), нечінність.

Недействительный — неважний (АЮЗР, 6, I, 210), недійсний, нечінний.

Неделимость — нецодільність.

Неделимый — нецодільний, нероздільний.

Недельный — тижневий. *-ный (за неделю) заработок* — тижневий, тижневий заробіток. *Еженедельный заработок* — щотижневий заробіток.

Неделя — тиждень (*р.* тижня). [робіток].

Недельность — недільність, нечінність, неактивність.

Неделательный — недільний, неактивний, нечінний.

Недобор — недобір (*р.* недобору). [зобитель].

Недоброжелатель — неприхильний, незчливцев.

Недоброжелательность — неприхильність, нечливість, недоброчливість, зобителство.

Недоброжелательный — неприхильний, незчливий, недоброчливий.

Недоброзрачность — недобротність, недоброчність. *-ость утоквки* — кепське пакування.

Недоброкачественный — недобротний, недобротності, недобрый, кепський.

Недобросовестность — несвісіність, несумлінність, недобросвісіність, безсвісіність.

Недобросовестный — несвісіний, несумлінний, безсвісіний (про лю́дипу). *-ное влдение* — несвісіне володіння. *-ное обвинение* — несвісіне обвинувачення (кого), несвісіне даний вина́ (кому). *-ное приобретение* — несвісіне придбання.

Недоверие — недо́віра, недо́віря, недо́вірство.

Недоверчивый — недо́вірливий, недо́віркуватий, нешмовірний. [Така́ вже не́ймо́вірна лю́дина].

Недовес — недо́віва, не́овва ва́га.

Недовешивать, -сить — недо́віжувати, недо́віжити.

Недовольный — незадово́лений, недово́лнений.

Недовольство — незадово́лення, недово́лення; ре́вство, парікання (ЛР, 44).

Недовыработка (нормы) — недо́віріб, недо́віроб.

Недогадливость — недога́дливність [лещи].

Недогадливый — недога́дливий, петямкий.

Недождать — недо́ждати.

Недозволенный — недо́зволений, заборонений, за́казаний. *-ное производство* — заборонений твір.

Недоимна — залегі́сть, недо́їмка, недо́плата, недо́плата, недобір (-бору) (КМ).

Недоимочный — залегі́лий, недо́платний, недо́бралий. *-ные проценты* — залегі́ проценти́ (відсотки).

Недоимщик — недо́платник.

Недоказанность — недо́веде́ність, недо́казаність.

Недомёр — недо́мір.

Недомол — недо́мол, недо́ме́рєння.

Недомолва — недо́мовка, недо́єка́з.

Недомыслие — недо́мисел. [злочин, про зама́х].

Недосещение — несповіщення, неза́явлення (про).

Недоситель — неза́явник, неза́явитель.

Недосносон — недо́носок, недо́ношена дитина, нечасова́ дитина.

Недоощенна — недо́ощенка, недо́ощ.

Недоплата — недо́плата, недо́плат, недо́плата.

Недополучить — недо́брати, недо́взя́ти.

Недопустимость — недо́зволєність (вистави, тощо); недо́пустимість, неприпустимість (думки).

Недопустимый — недо́зволєний; недо́пустимий, неприпустимий.

Недопущение — недо́пуст, недо́пуск (ЧСР), недо́доработка — недо́робленє, недобі́р. [пущєння].

Недоразумение — непорозуміння, *По -нию* — з непорозуміння, че́рез непорозуміння.

Недород — недорі́д (-рду).

Недоросль — недоросток, недо́літок.

Недосмотр — недо́гляд. [(кому́ чо́го)].

Недоставать — не ставати, бракувати, не вистачати.

Недостаток — недо́стача, недо́плат, брак (чо́го); нестатки, бідність; ганджа́, хіба, ва́да (моральна, фізична). *Душевный -ток* — душевна ва́да. *-ки качественные в проданном имуществе* — ганджа́ (ва́да) у проданій річі. *-том надзора* — малий догляд, брак палежного догляду. *-том средств* — брак засобів, нестатки,

- том *телесный* — тілсна вада, вада на тілі, калицтво.
- Недостаточность** — недостатність (-ности). — *ность доказательств* — недостатність, недосталь доказів. — *ность материальных средств должника для полного удовлетворения всех долгов* — недосталь у довжника засобів на цілковите завдоволення всіх боргів.
- Недостаточный** — недостатний. -но — не досить.
- Недостача** — естача, недосталь (жс. р.). [недосталь.
- Недостижимость** — недосіяжність, недосягаість.
- Недостижимый** — недосіяжний, недосягаий.
- Недостовірність** — невіргодність, непевність, неправдивість. [дійвий.
- Недостовірний** — невіргодний, непевний, неправ.
- Недостойный** — недостойний, негідний, невартий.
- Недоступность** — неприступність, недоступність.
- Недоступный** — неприступний, недоступний.
- Недосуг, недосужно** — ніколи, нема́ коли, нема́ часу. *По -гу* — за школьством, за бра́ком часу.
- Недосчитываться, недосчитаться** — недоличуватися, недоличитися (чогб).
- Недоtroга** — недоtroга, недоtroгайло, недоtroга. *пешаймадо, (растение)* перушка, розривтра.
- Недоудок** — недоудок, обротъ (-ти), обротка. [ва.
- Недоумевать** — недоумислитися, перозуміти, непевним бутти, вагаїтиса.
- Недоумение** — недоумисл (І. Л.). непевність, сумнів; **Недоуча** — недоуч, недоученій. [вагашил.
- Недочёт** — недблік, недблічка (пробгріх).
- Недро** — надро, лоцо. **Недра** — надра.
- Недруг** — неприятель, ворог.
- Недружелюбие** — неприязнь.
- Недружелюбный** — неприязний, неприхильний.
- Недуг** — недуга, х(в)орість, х(в)ороба, слабість.
- Недужный** — недужий, недужий, х(в)орий, слабій.
- Неестественность** — неприродність, неатуральність.
- Неестественный** — неприродний, неатуральний.
- Нежданый** — несподіваний. -но — несподівано. -но *негаданно* — цілком несподівано, раптом.
- Нежелание** — небажання, пезіть, нехотіння.
- Нежили** — віж, ашж, як, над (кого, що), од (кого, чого). *Он большой -ли ты* — віп більший. шж (ашж) ти, як ти, над тебе, од тебе.
- Нежилой** — нежлий, нежитий, пустий. -лой дом — пуста, нежитий будинок.
- Незабвенный** — незабуттій, незабуттій, вікопмний.
- Незаботливость** — недблість, недбайливість, пезнезаботливый — недбалий, недбайливий. [дбальство.
- Независимость** — незалежність, невідлегність, самостійність.
- Независимый, независящий** — незалежний, невідлеглий, самостійний. -мо — незалежно од чого. самостій (КМ). -мо *от наказаний виновный подвергается* — опрїч карї винуватця підма. ае. [видюющий.
- Незаздривый** — незаздрив, незаздривий, неза.
- Незадолго** — незадвого (до), допедавно перед (чим).
- Незазорность** — бездокірність.
- Незазорный** — бездокірний.
- Незаконность** — незаконність, неправність.
- Незаконный** — незаконний, неправний (АЮЗР, 6, І, 136, 288), безправний, (ЧСР). -но — незаконно, неправно.
- Незалечимый** — пезціліий, пезагі[о]йний.
- Незамедлительно** — негайно, безволічно, не відволікаючи.
- Незаменимость** — пезаміність, пезаступність.
- Незаменимый** — пезаміний, пезаступний.
- Незамётность** — пезомітність.
- Незамётный** — пезомітний.
- Незанятой** — вільний, гулящий.
- Незапамятный** — не(за)пам'ятний, предковичий, стародавий, одвичий. *С-ных времён* — з пезапам'ятних частів, з неказаних давнї, снокопїку.
- Незапятанный** — незабруджений (фізїчно), пезаплямований, чїстий.
- Незаслуженность** — незаслуженість.
- Незаслуженный** — незаслужений. -но — не по заслугї, ні за що, безпечиво.
- Незатейливость** — пезвїгдлівість, пезумдрість.
- Незатейливый** — пезвїгдлівий, пезумдрий, нехїтрий.
- Незатребуванный** — пезвїтребуваний, пезапїтаний (вапїтїж, лист). [на об'їву).
- Незаявление** — пезаїва, неоголошення, неоголошення.
- Незванный** — некаїканий, пезрбханий, пезпршечий.
- Нездоровится** — пезоажеться (кому), пездужае хтось.
- Нездоровый** — недужий, пездужий, слабій; *(средный для здоровья)* пездорвнї, шко[і]длівий.
- Нездоровье** — пездужність, пезїч (-жоч). [вадлівий.
- Незловивый** — пезлїй, пезлюбівий, пезлєпий, пезлєстївий.
- Незлюбие** — пезлюбівість, пезлєдлівість, пезлєпність.
- Незнаемый** — пезвідомий, пеззнаемий, пезяний.
- Незнакомец** — пезнайомец, пезнайжий, пеззнапєц.
- Незнакомна** — пезпабїва, пезпапка.
- Незнакомый** — пезнайомий.
- Незнание** — пезапїй, пезїдпїта, пезвідомість, пезсвідомість, пезцтво, темнота. -ние *закона* — пезїдпїта закбву.
- Незначительность** — пеззначність (-ности).
- Незначительный** — пеззначний. -но — пеззначно.
- Незрелость** — пезоспїлість, пезоспїлість.
- Незрелый** — пезоспїлий, пезоспїлий.
- Незыблемость** — пезохїтїтість, пезоружність, стїлість, тврдїсть (акту). [тврдїй (умва).
- Незыблемый** — пезохїтїтий, пезоружний, стїлий.
- Неизбежность** — пезнїпучність (-ности).
- Неизбежный** — пезнїпучий. -но — пезнїпучє.
- Неизбирательный** — пезвїбрїйїй; пезвїбрїйїй. [пїй.
- Неизведанный** — пезазнїлий, пезїзпїний; пезбагпє.
- Неизвестность** — пезвідомість, пезапїність, безвїсть (р. безвїстї).
- Неизвестный** — пезвідомий, пезапїний; безвїсний. -но — пезвідомо, не зїати, пезозпїку; пезвїсно.
- Неизвинительность** — пезрєбїчність, пезпєбїчність, пезрєстїтість. [прєстїтий.
- Неизвинительный** — пезрєбїчний, пезпєбїчний, пезнеизгладимость — пезвїводність, пезвїтрїпність, пезагадїтість. [пезвїтрїпний, пезагладїйїй.
- Неизгладимый** — пезвїводний [пезвїводна пїїма],
- Неизлечимый** — пезціліий, пезвїцї[о]йїй, пезвїдужливий. [вїдужлївїсть.
- Неизлечимость** — пезціліїтість, пезвїцї[о]йївїть, пезнеизлеченность — пезцїліїтість, пезоджїтість.
- Неизменный** — пезвїпїйїй, пезоджїшїйїй.
- Неизмеримость** — пезмїрність, пезомїрність, безмїрність, безмїр.

Неизмеримый — незмірний, неомірний, безмірний, безмірний.

Неиссякаемый — невичерпність, невичерпність.

Неиссякаемый — невичерпний, невичерпний.

Неимение — брак, недостача. *За неимением средств* — через брак коштів.

Неимовёрный — нечуваший, неімовірний.

Неимущий — незаможний, в[у]бганий; незаможний, недостатній, неможучий. *Освобождение от судебных сборов лиц* — звільнення неспроможних од оплат судових.

Неискренний — нещирий.

Неискренность — нещирість (-ости).

Неисполнение — невиконання, невиконання.

Неисполнимость — невиконаваність, невиконаність.

Неисполнимый — невиконаваний, такий, що його виконати не можна. *мое задание* — певнікване завдання, завдання, що його не можна виконати.

Неисправимый — неоправданість (-ности). [плати].

Неисправимый — неоправданний. *-мый преступник* — неоправданний злочинець.

Неисправность — несправність (неакуратність), недбалість, неретельність.

Неисправный — несправний (неакуратний); недбалий (КМ), неретельний. *-ное ведение книг в торгово-промышленных заведениях* — недбале ведення (провадження) книжок в торговельно-промислових закладах (установах). *-ный плательщик налогов и повинностей* — несправний платіжник (платіжник) податків та повинностей. *-но* — (неакуратно) несправно, недбало, неретельно.

Неискусный — невмілий, немайстерний, незручний.

Неистовство — шаленість, скаженість, несамовитість (-ости).

Неистовствовать — шаліти, скаженіти.

Неистовый — шалений, несамовитий, скажений.

Неистощимость — невичерпність, невичерпність.

Неистощимый — невичерпаний, невичерпаний.

Нейтралитет — ней[в]тралітет (безсторонність).

Нейтральный — ней[в]тральний (безсторонній).

Неказистый — непоказаний.

Некогда — (когда-то) колись; (*нет времени*) ніколи, нема коли, нема часу.

Некоторый — деякий, декотрий, якийсь.

Некстати — не до речі, не до ладу.

Некто — хтось. [кудья (пройти)].

Некуда — нікуди, нема куди, ніде, нема де, нема.

Неладный — негарний, недобрый. *-но* — негарно, недобре, негарно. [казна що].

Нелеппа — неситиця, дурниця, незвага що.

Нелеппость — недовладність, неситиця, недоречність, безглузддя.

Нелеппый — недовладний, недоречний, безглуздий.

Нелицеприятный — безсторонній (правдивий).

Неловный — незручний, незграбний, вайлуватий. *-но* — незручно, швидко. [вайлуватість (-ости)].

Неловность — незручність, незграбність; швидкоств.

Нельзя — не можна, не вільно. *До-зя* — до кінці, до краю, до останку, далі нема куди, по саме нікуди. *Как-зя лучше* — як-найкраще.

Нелюдимый — відлюдний; відлюдок, відлюдько, пелюда, велюдько.

Немало — немало, чимало, багатецько.

Немаловажный — немаловажний, значний.

Немедленный — негайний, негайний, негайний. *-но* — негайно, негайно, не гайчи часу, негайно.

Немёт — німіти, заміїти, оміїти. [барпо].

Немилость — неласка. *Быть в -сти* — жити під карою в кого, в неласці від кого жити. *Власть в -ость чью* — відпасти ласки чиєї, втрапити чью ласку.

Немилосердие — немилосердя, немилосердність, недаска, недаскавість (-ости).

Немилосердный — немилосердий, немилосердий, безмилосердий, безмилосердий, недаскавий.

Неминуемость — неминучість.

Неминуемый — неминучий. *-мо* — неминуче.

Немногие — небагато, мало хто. *В-гих словах* — кількома словами, коротко кажучи. *-го* — небагато, небагато, трохи. *-го* — малість, мало що. *-го спустя* — трохи згодом, незабаром після, невдуже.

Немощность — немічність, слабкість, недужість.

Немощный — немічний, слабкий, недужий, безсиллий; недолугий.

Немощь — неміч (-очи), недолужність (СФА, VI, 430).

Немыслимый — невислісний, неможливий, неподобний.

Ненавидеть — ненавидіти, зненавидіти. [ний].

Ненавистный — ненавистний, ненавистний, обридливий.

Ненависть — ненависть, ненависть. [вий].

Ненадёжность — непевність, неадійність.

Ненадёжный — непевний, неадійний; кволий, хирлий. [-ще — ненадёжно].

Ненадеждающий — ненадежний, неслухний (час).

Ненаказуемость — безкарність.

Ненаказуемый — безкарний.

Ненамеренность — безнамірність (вчинку).

Ненамеренный — безнамірний, без наміру. *-но* — без наміру. [ком].

Ненароком — ненавмисне, незаробше[а], ненарочно.

Ненарушимость — не порушність, не(по)рушність, незламність (приміщення).

Ненарушимый — не порушений, не(по)рушений, незламний. *-но* — не порушено (ТОК, III, 13).

Ненаселённый — незаселений, неоселений (маєток), незаселений.

Ненастный — непогідний, негідний, сльотий.

Ненастье — негода, непогідь (-годи), сльота.

Ненасытность — несити, неажерливість, неситицьність на що, неситицьність, неясність.

Ненасытный — неситий, неситивий, неажерливий, неажерливий, неадійний, неясний.

Ненормальность — ненормальність (невичайність, неправильність).

Ненормальный — ненормальний, невичайний, неправильний. *-но* — ненормально, невичайно, не.

Ненужность — не потрібність. [правильно].

Ненужный — не потрібний.

Необдуманность — необміркування, необміркуваність, неважність, неважність.

Необдуманный — необміркуваний, неважний, нерозважний. *-но* — необміркувано, нерозважно.

Необъёмлемый — неосяжний, незмірний.

Необеспечение — незабезпечення (пору).

Необеспеченность — незабезпеченість.

Необеспеченный — незабезпечений.

Необмалование — неоскарження (ЛР, 41).

Необитаемый — пустий, безлюдний, незаселений, неоселений, незаселений (країна). **-мый дом** — пустка, незаселений будинок.

Необнародований — неоголошений, неопублікований, (*стар.*) неопризначений.

Необнаружение — невиявлення.

Необнаруженный — невиявлений.

Необозримый — неосяжний, безкраїсть, безмежність, (*иногда*) неоглядність.

Необозримый — неосяжний, безкраїсть, безмежний. **-мо** — неосяжно, безмежно, (*иногда*) неоглядно.

Необоснованность — неогрунтованість, негрунтованість, безпідставність.

Необоснованный — неогрунтований, негрунтований, безпідставний. **-но** — безпідставно, необр[а]гровано.

Необразованность — неосвіченість, неосвіта, тем.

Необразованный — неосвічений, темний.

Необузданность — неприборканість, нестриманість, негамованість, неогамованість.

Необузданный — неприборканий, нестриманий, негамований, неогамований.

Необходимость — konieczність, потреба, немигучість. **В случае** -сти — в разі потреби. **Состояние крайней** -сти — стан скрути, стан немигучої потреби.

Необходимый — konieczний, невідомо (дуже) потрібний, немигучий, необхідний. **-мо** — треба докляче, немигуче треба. **Країне** -мо — до скрути треба, аж відто треба. **-мая оборона** — кляче потрібна оборона. **Превышение пределов** -мой обороны — переступ межі кляче потрібної оборони, півад кляче потрібну оборону.

Необходительность — неувічливість, непривітність.

Необходительный — неувічливий, непривільний.

Необъявление — необр[а]женя, неоповщення, неоголошення, (*незаявка*) незголошення.

Необъяснимость — неясність, незрозумілість.

Необъяснимый — неясний, незрозумілий.

Необъятность — неосяжність, незмірність.

Необъятный — неосяжний, незмірний.

Необязательность — необр[а]жність.

Необязательный — необр[а]жний.

Неограниченность — необр[а]женість, безмежність, безкраїсть (*р.* безкраїости).

Неограниченный — необр[а]жений, безмежний, безкраїсть. **-но** — необр[а]жено, безмежно, без краю.

Неоднократный — неодноразовий, кількоразовий. **-но** — кількоразово, кілька разів, пераз.

Неодобрение — непохвала, неухвала; докір, пгада.

Неодобрительный — непохвальний, докірливий. **-но** — непохвально, докірливо.

Неодолимый — непереможний, неподоланий.

Неожиданность — несподіваність, несподіванка.

Неожиданный — несподіваний, негаданий, пгладий (смерть). **-но** — несподівано, негадано, звеняцька, пггло, рпнто, як стій.

Неоказание — неодапий; неодавання. **-ние помощи** — неодапий допомоги, (*стар.*) неодапий до помічи. [середины податки.

Неокладный — безподатковий. **-ние сборы** — по-неокладный — неостаточний. **-ний приговор** — присуд неостаточний. **-ное решение** — вірок неостаточний.

Неоконченный — нескінчений, недокінчений, по-неоконченный — безкінчий. [доведений до кінця.

Неоплата — неоплата, неплата.

Неоплатность — невинятність.

Неоплатный — невинятний, неоплатний. **-ный должник** — невинятний довжник (виплатець); невинятно винний **-но** — невинятно, неоплатно.

Неоправданный — невинятний (вчинок).

Неопределённость — невизначеність, неозначеність: неясність (становація); невизначеність, неясність (думки), нез'ясованість.

Неопределённый — невизначений, нез'ясований; неясний; невизначений, неясний. **-ные обязательства** — невизначені зобов'язання. **-ный ответ** — невизначена відповідь. **-но** — неясно, невизначено.

Неопровержимость — незбитість, незаперечність, незаперечність, неохитність, невідпорність.

Неопровержимый — незбитий, незаперечний, незаперечний, неохитний, невідпорний.

Неоприятность — неохитність, нечепурність (-осте).

Неоприятный — неохитний, нечепурний.

Неопытность — недосвідність, недосвідченість.

Неопытный — недосвідний, недосвідчений.

Неослабность — пильність, безупинність, безустанність, неувминість.

Неослабный — пильний, безупинний, безустанний, неувминий. **-но** — пильно, безупинно, безустанно, неувмино, без перерви.

Неосмотрительность — необр[а]жність (ЛЮЗР, 8, V, 30), неоглядність.

Неосмотрительный — необр[а]жний, неоглядний. **-но** — необр[а]чно, неоглядно. [неврозунья.

Неосмысленность — необр[а]женість, необдуманість, неосмислений — необр[а]жений, необдуманий; неврозумінний, неврозумний.

Неосновательность — безпідставність, безгрунтованість, безоснованість.

Неосновательный — безпідставний, безгрунтований, безоснований. **-ное обогащение** — безпідставне збагачення. **-ное обогащение, как источник обязательств** — безпідставне збагачення, як джерело (основа) зобов'язання. **-но** — безпідставно, безгрунтовно, без підстави, без ґрунту, без основи.

Неоспоримость — незаперечність (неоспорність).

Неоспоримый — незаперечний, безспірний (неоспорний). **-но** — безперечно, безспірно (неоспорно).

Неосторожность — необр[а]жність.

Неосторожный — необр[а]жний. **-ное обращение с огнём** — необр[а]жене з вогнем поводження. **-но** — необр[а]жено. [ність.

Неосуществимость — нездійсненність, нездійсненний.

Неосуществивый — нездійснений, нездійснений.

Неотвратимость — невідхильність, немигучість, недоворитність. [рптий.

Неотвратимый — невідхильний, немигучий, недоворитний.

Неотвязный — невідчипний, уїдлиий. **-но** — не-неоткуда — невід звідки, пвідкіля. [відчипно.

Неотложность — невідкладність, вагальність, пильність.

Неотложный — невідкладний, вагальний, пильний (потреба). **-но** — невідкладно, вагально, пильно, притьмом.

Неотлучка — невідлучка. *-на с места пребы-*
вання — невідлучка з місця перебування.
Неотлучный — невідлучний, невідкличий, невід-
 хідний, невідступний. *-но* — невідлучно, невід-
 клично, невідхідно, невідступно.
Неотразимость — невідпорність, невідбійність.
Неотразимый — невідпорний, невідбійний.
Неотступный — невідступний, безвідступний.
Неотчуждаемость — невідчужжимість, невивласне-
 ність, непродажність. [непродажний].
Неотчуждаемый — невідчужжимий, невивласнений,
Неотъемлемость — невідіманість, невідійтність,
 невідірність.
Неотъемлемый — невідіманий, невідіймавий, не-
 відятний, невідірний. *-но* — невідятно, не-
 відірно.
Неотысание — невяхід, верзшук, невяйдення.
Неофициальный — неофіцій[яль]ний, приватний.
-но — неофіцій[яль]но, приватно.
Неохота — неохота, нехіть.
Неохотно — неохоче, знехота. [оцінність].
Неоценимость — неоцінність, неоціненість, не-
 ооценимый — неоцінений, неоцінений, неоцінений.
Неощутительность — невідчужжимість, невідчужжуваність
 (непомітність, неслідність). [помітний, неслідний].
Неощутительный — невідчужжимий, невідчужжуваний (не-
 помітний) — неощутливий (віл).
Непахатный — неробочий (земля), не під рілля.
Непереводимый — неперекладний.
Непланомёрность — неплановість, безплановість.
Неплановёрный — неплановий, безплановий.
Неплатёж — неплатіж, неплата, невиплата.
Неплательщик — неплатіжник, неплатіжник (КМ).
Неплодородный — неродючий (грунт).
Неплотный — нецільвий. *-но* — нецільно, на ослаб.
Непобедимый — неперекожний, непоборний, непо-
 боримий. [слухняність].
Неповноценное — неслухняність, непослух, не-
 повременное издание — неперіодичне видавня,
 нечасопс. [непомітність].
Непогрешимость — непогрішність, негрішність,
Непогрешимый — непогрішний, негрішний, непо-
 мильний, непохибний.
Неподалёку — недалеко, трохи оддалік.
Неподатливость — невіддатливий; нехильність.
Неподатливый — невіддатливий; нехильний.
Неповедомственность — невідповідність.
Неповедомственный — невідповідний.
Неподвижность — нерухомість, нерушимість.
Неподвижный — нерухомий, верушний. *-но* —
 верушно, нерушимо, недвижно.
Неподдельность — невідробленість, правдивість,
 невіддільність; щирість (золота).
Неподдельный — невідроблений, правдивий, не-
 фальшивий; щирий (золото).
Неподкупность — невідкупність, невідплатність.
Неподкупный — невідкупний, невідплатний. *-но* —
 невідкупно, невідплатно.
Неподлежащее — непадлежащее (надісланий).
Неподлежащий — непадлежащий (до чого).
Неподсудность — невідсудність (невідсудність).
Неподчинённость — невіддільність.
Неподчинённый — невіддільний.
Неподходящий — невідходящий, незручний.

Непозволительность — неприпустимість, недоволь-
 леність, забороненість; незвичайність, негідність.
Непозволительный — неприпустимий, недоволь-
 ний, заборонений, невідільний; незвичайний, не-
 гідний. [6, I, 373].
Непоколебимость — непохитність, твердість (АЮЗР).
Непоколебимый — непохитний, твердий. *-но* —
 непохитно, твердо (стойти). [покра].
Непокорность — непокірність, непокірність, пе-
Непокорный — непокірливий, непокірний, неслух-
 няний.
Неполнота — неповнота (неповнота). *-та закона,*
свидетельских показаний — неповнота
 закону, неповнота свідчень.
Неполный — неповний, нецілковитий. *-ное право*
собственности — неповне право власності
 (на власність).
Непомерность — непомірність, надмірність.
Непомерный — непомірний, надмірний. *-но* — не-
 помірно, над міру.
Непомнящий родства — непам'ятує рід.
Непонятливость — невтямливий, невтямучий.
Непонятливый — невтямливий, невтямучий, тяжкий
Непонятность — неврозумілість. [на зрозуміти].
Непонятный — неврозумілий. *-но* — неврозуміло.
Непоправимость — непоправність. [це до тїми].
Непоправимый — непоправний. *-ный вред, ошиб-*
ка — непоправна шкода, помилка.
Непорядок — неспівак, безладдя, нелад.
Непорядочность — неспівацькість, нестат[е]чність.
Непорядочный — неспівацький, нестат[е]чний (лю-
 дина). [шведія].
Непоседа — неосиділий, неосіда, неосиділка.
Непосильность — надсилність.
Непосильный — надсилний.
Непоследовательность — неспівацькість.
Непоследовательный — неспівацький. *-но* — не-
 послідовно.
Непослушание — непослух, неслухняність (*-ности*).
Непослушный — неслухняний, неслух.
Непосредственность — безпосередність. [середньо].
Непосредственный — безпосередній. *-но* — безно-
Непостижимость — незбагаченість, неврозумілість,
 невідомість (непостережність) (ІІ).
Непостижимый — незбагачений, неврозумілий, не-
 відомий (непостережний) (ІІ).
Непостоянный — несталлий, нестійкий, хисткий,
 хиткий (людина).
Непостоянство — несталість, нестійкість, хист-
 кість, хиткість (про людину).
Непотребный — розпусний, розп'ятий. *-ный че-*
ловец — нецятрий.
Непотребство — розп'ясть, сороміття.
Непохвальность — нехваляцькість, нехваляцькість.
Непохвальный — нехваляцький, нехваляцький.
Непочтение, непочтительность — неповага, непо-
 шана (непочтність). [(ЛР, 44)].
Непочтительный — неповажливий, непочтливий
Неправда — неправда, несправедливість, кривда.
Неправдивость — неправдивість, кривдущість.
Неправдивый — неправдивий, кривдущий.
Неправдоподобность — неправдоподібність (непо-
 дібність). [до правди].
Неправдоподобный — неправдоподібний, неподібний

Неправильность — неправильність, невірність, хибність, помилковість. -ність *веса* — неправдівість, несправедливість ваги.

Неправильний — неправильний, невірний, хибний, помилковий; неправдливий, несправедливий (*вага*). -ное *исполнение приговора* — неправильне виконання присуду. -но — по-вірно, хибно, помилково, неправильно.

Неправомірність — неправомірність, несправність.

Неправомірний — неправомірний, несправний. -но — неправомірно, неправіно.

Неправомочний — неправомочний, несправний. *Он чен подписать договор* — він неправомочний підписати угоду.

Неправоспособность — неправовадітність.

Неправоспособный — неправовадітний.

Неправосудие — правосуддя, кривосуд.

Неправосудный — правосудний, кривосудний.

Неправота — неправота, несправність.

Неправый — кривий, несправдливий. -вое *владение* — неправісне володіння. [вист.]

Непредвиденность — непередбаченість, несподіваність.

Непредвиденный — непередбачений, несподіваний. -но — непередбачено, несподівано.

Непредусмотрительность — непередбачливість, не обачність.

Непредусмотрительный — непередбачливий, необачний. -но — непередбачливо, не обачно.

Непреклонность — непохитність (-ости).

Непреклонный — непохитливий. -но — непохитно.

Непредложность — незішність, неозішність (-ости).

Непредложный — незішаний, неозішаний. -но — незішано (ЖО, 49).

Непременный — не[в]одмінний, конічний, докоцеіний. -но — не[в]одмінно, безпреміно, квяче, докоцеіне. [н. пододаність.]

Непреодолимость — непереможність, необробність.

Непреодолимый — непереможний, необробний, непододаний. -ные *препятствия* — непереможні перепони, перешкоди. -ная *сила* — непереможна сила. -но — непереможливо, необробно.

Непрерывность — непереривність, безупинність, безперестанність, безузатанність, безузатаність.

Непрерывный — непереривний, безупинний, безперестанний, безузатанний, безузатаний. -но — без перерви, безперестанку.

Неприбытие — неприбуття, (*стар.*) вестанія (за Неприбытие — везичка. [суд].)

Неприбытный — незвіклий, незвичайний.

Непригодность — непривадітність.

Непригодный — непривадітний, негідний.

Неприемлемость — неприваїтність.

Неприемлемый — неприваїтний.

Непризнание — невизнання. -ние *деяния преступным* — певизнання вчинку за злочин.

Неприкосновенность — не порушність, недоторканність, незаїхпанність; непричєтність. -ность *личности* — недоторканність, незаїхпанність особи. -ность *права* — не порушність права. -ность *ж преступлению* — непричєтність до злочину.

Неприкосновенный — не порушний, недоторканий, незаїхпанний; непричєтний (до).

Неприлично — непристойність, незвичайність, негідність, негідність.

Неприличный — непристойний (АЮЗР, 6, I, 118), незвичайний, негідний, негідний, неподобний. -но — непристойно, негідно, неподоба, не до звичаю, не личити, негідно, не чля.

Неприменимость — непристосовність, непричєтність, неприкладність.

Неприменимый — непристосовний, непричєтний, неприкладний.

Непримиримость — непримирєвність. [рєвно.]

Непримиримый — непримирєвний. -но — непримиримий.

Непринужденность — непримужєність, невимужєність, нецвєдленість, вільність.

Непринужденный — непримужєний. [Не бєдучи від кого нічим примужєний (АЮЗР, 6, I, 180)], невимужєний, нецвєдлений. -ное, *добровольное принятие* — добровільне визнання (АЮЗР, 6, I, 80). -ное *согласие* — добровільна згода. -но — без примужє, з своєї доброї волі.

Непринятие — неприяття, непричєтність. [вільно.]

Непристойность — непристойність, негідність.

Непристойный — непристойний, негідний, стидкий, соромітський. -ные *действия* — стидкі, соромітські вчинки. -ное *поведение* — непристойна (негідна) поведінка. -но (*неприлично*) — не личити (кому щось робити), не чля.

Неприступность — неприступність, недоступність, невідступність (-ости).

Неприступный — неприступний, недоступний, невідступний. [Такий, що й підступитися до його страшно].

Неприсутственный — неурядовий. -ный *день, время* — неурядовий день, неурядовий час.

Неприсутствующий — не присутній.

Неприсылка — не надіслання, несприданія.

Непритворность — невідність, ширість (-ости).

Непритворный — невідний, широкий. -но — широко.

Непричастность — непричєтність (до злочину).

Непричастный — непричєтний.

Неприязненность — неприязність, ворожість.

Неприязненный — неприязний, ворожий. -но — неприязно, вороже.

Неприязнь — неприязнь, ворогування.

Неприятель — не приятель, ворог.

Неприятельский — не приятельський, ворожий.

Неприятность — не любість, неприємність, прикрість.

Неприятный — не любий; неприємний, прикривий. -но — не люблю; неприємно, прикро.

Непробудный — не пробудний. [просвітлий.]

Непроглядный — не проглядний, безпросвітний, безнепродолжителність — недовгочасність, недовгаість, непротижність.

Непродолжительный — недовгочасний, недовгий, непротижний. *В ном времени* — не забаром, не ба́вож, не довзі. -но — недовгочасно, не довго.

Непроезжий — не проїзний.

Непроизводительность — непродуктивність, невиробливість, марність, даремність.

Непроизводительный — непродуктивний, невиробливий, марний, даремний (праця). -но — непродуктивно, марно, без пуття, дурно, даремно.

Непроизвольный — не самовільний, незвільний, невольний, не самовільний, не вільно, не вільно, мимовіль.

Непроницаемость — не пропикливість, не пропускальність.

Непроницаемый — непрохідливий, непрониканий, непрониканий.
Непростительность — непростимість, невивибачність (-ности). [непростимо, невивбачно].
Непростительный — непростимий, невивбачний. -но—
Непрочность — неміцність, нетривалість, недовгість.
Непрочный — неміцний, нетривалий, недвгтий. -но—
 неміцно, нетривало, недвго.
Нерабочий — неробочий (час); гулийий (худоба).
Неравенство — нерівність, неоднаковість.
Неравный — нерівний, неоднаковий.
Нерадение, нерадивость — недбалість, недбальство, нестаранність, заведбанья, зацеханья.
Нерадивый — недбалий, недбайливий, нестараний.
 -во — недбало, недбайливо, нестарано.
Неразборчивость — нерозбірність, нечиткість (письма); неперемірність (у засобах, на засоби); неопіглядність, неперіхлївність, непередільність.
Неразборчивый — нерозбірний, нечиткий; неопігдливий, неперіхлїливий, непередільний. *Человек, вый в средствеах* — людина, що не грєбає піякми засобами (способами), неперемірливий.
Неразвитой — нерозвинений. [ва на способі].
Неразвитость — нерозвиненість.
Неразговорчивость — мовчазність, мовчазність, мовчазність, мовчазність. [віркий, мовчазувий].
Неразговорчивый — мовчазливий, мовчазний, неговорливий.
Нераздельность — неподільність, нероздільність.
Нераздельный — неподільний, нероздільний. -но *и муцество* — сильне, нероздільне майно. -но — сильно, разом.
Неразлучность — нерозлучність, невідкличність.
Неразлучный — нерозлучний, невідкличний. -но — нерозлучно, вкуї.
Неразменность — нерозмінність.
Неразменный — нерозмінний (гроші).
Неразрешенный — недовзбачений, заборонений.
Неразрешимость — нерозвільність (питання).
Неразрешимый — нерозвільний.
Неразрывность — нерозривність (дожгань).
Неразрывный — нерозривний. -но — нерозривно.
Неразумие — нерозум, недорозум, істїя, неїя.
Неразумный — нерозумний. -но — нерозумно.
Неразыскание — нерозшування, нерозшук, невіднаїдення. -но *обвиняемого* — нерозшук (невіднаїдення) обвинуваченого.
Нераскаянность — непокаяність, запєклість.
Нераскаянный — непокаяний (злодій), запєклій.
Нерасположение — неприхильність (до кого), незичливість, нехїть, неохїта (до чоґо).
Нерасположенный — неприхильний (до кого), незичливий, неохїчий (до чоґо).
Нераспорядительность — нерозпорядність, нерозпорядливість. [рядливий].
Нераспорядительный — нерозпорядний, нерозпорядливий.
Нерассмотрение — нерозгляд (справ, прохань).
Нерассудительность — нерозсудливість, нерозважність. [-но — нерозсудливо, нерозважно].
Нерассудительный — нерозсудливий, нерозважний.
Нерасторжимость — нерозривність, неперушність. незламність (умови).
Нерасторжимый — нерозривний, неперушний, неперушувий.
Нерасторопность — нежотівність. [зблївий].
Нерасторопный — нежотівний.

Нерасчётливость — необрахованість, непоміркуванья; неопіданість (на гроші); неопіданість.
Нерасчётливый — необрахований, непоміркуваний, неопіданний; неопіданний. -во — неопіданно; неопіданно.
Нерачительность — нестаранність, недбалість, недбайливість, перетєльність.
Нерачительный — нестараний, недбалий (АЮЗР, 8, V, 83), недбайливий, перетєльний. -но — недбало, недбайливо, перетєльно.
Нервность — нервовість.
Нервный — нервовий. -но — нервово (говорити).
Нерешительность — невважність, невважність, нерішувість, ваганья. *Быть в-сти* — вагати.
Нерешительный — невважливий, невважний, нерішувчий. -но — невважливо, нерішувче.
Неряха — нехлїя, нечупрїя, неохїя. [пуристь].
Неряшливость — нехлївність, нечупрївність, нечупрївність.
Неряшливый — неохїливий, нечупрїливий, нечупрїливий. -во — неохїливо, нечупрїво. [ливність].
Несбыточность — небутиність, химерність, неможливість.
Несбыточный — небутичий, химерний, неможливий.
Несведущий — неїаючий, неїаючий, неїаючий.
Несвоевременность — невчасність, недочасність, неслухність.
Несвоевременный — невчасний, недочасний, неслухний, несвоечасний. -но — неїаю, не до часу, не на часі, несвоечасно.
Несвойственность — невластивість (неприродність).
Несвойственный — невластивий (неприродний). -но — невластиво (неприродно).
Несвязность — невїязність, безвїязковість, нескладність (мови), неїаюність.
Несвязный — невїязаний, безвїязковий, нескладний, неїаючий. -но — неїаю, не до ладу.
Несговорчивость — неїаюність, упєртість, неїаюність. [чпий, крутий (людина)].
Несговорчивый — неїаюливий, упєртий, неїаючий.
Несгораемость — неїаюність, неїаюність.
Несгораемый — неїаючий, неїаючий. -ий *шахта* — неїаючий шахта (вогнетрива шахта).
Несдержанность — неїаюність, неїаюність, неїаюність.
Несдержанный — неїаючий, неїаючий. [їаючий].
Несёдомый — неїаючий.
Несёние — неїаю, неїаю.
Несколько — (де)кілька, (де)кільки, смїлки там.
Нескончаемость — неїаюність. [їаюність].
Нескончаемый — неїаючий. -но — без кнїя, без краю, неїаючий. [(ЖО, 47)].
Нескоропортающийся — неїаючий, неїаючий.
Нескоропортящийся — неїаючий, неїаючий.
Нескоропортящийся — неїаючий, неїаючий (СФЛ).
Несложность — неїаюність. [VІ, 23].
Несложный — неїаючий.
Несмежность — неїаючий.
Несмежный — неїаючий (держав). -но — неїаючий.
Несменяемость — неїаюність. [неїаючий].
Несменяемый — неїаючий.
Несметный — неїаючий, неїаючий, без їаю, без їаю. -но — неїаю, неїаю, без їаю, без їаю. [на это — протє, а протє, а вїаю].
Несмотря — неїаю (на), неїаю (на).
Несоблюдение — неїаю (на), неїаю (на).

Несовершеннолетие — неповоліття (неодліття).
Несовершеннолетний — неповолітній (неодлітній), недоріток, недорослий (ЛР, 44).
Несовершенный — недорішений, незавершений; недокичений, недокований.
Несовершенство — недорішеність; вада, ганджа.
Несовместимость — несолучність, несполучність.
Несовместимый — несполучний, несполучимий.
Несогласие — незгода (ТОЖ, III, 119; АЮЗР, 8, V, 31; ЛР, 44), не(з)года. *По -сию* — через незгоду.
Несогласный — незгідний. *-но* — незгідно (з правдою), не в лад (грають), не в ладі (живуть).
Несогласованность — непогдженість, непогдженість, незгдженість.
Несогласованный — непогдженний. *-но* — непогдженний.
Несоизмеримость — різномірність. [джепо].
Несоизмеримый — різномірний. *-но* — різномірно.
Несокрушимость — незломність (дровів).
Несокрушимый — незломний. *-но* — незломно.
Несомненность — безсумнівність, несумнівність, певність, безперічність.
Несомненный — безсумнівний, несумнівний, певний, безперічний. *-но* — без сумніву, безперічно.
Несообразительность — нетямкість, нетямучість, недогдливність, невторопність.
Несообразительный — нетямкий, нетямучий, недогдливий, невторопний. [відність].
Несообразный — неподоба, негладність, невідповідний (до чого). *-но* — неподібно, негладно, невідповідно (до чого).
Несоответствие — невідповідність. [повідіно].
Несоответственный — невідповідний. *-но* — невідповідний.
Несоразмерность — невідповідність до чого, нерозмірність з чим (карі з провинною).
Несоразмерный — невідповідний до чого, нерозмірний з чим. *-но* — невідповідно, непомірно (великий).
Несостоявшийся — невідбутий; той, що не відбувся. *-вшийся акт* — нездійснений акт. *-вшийся торги* — невідбутий торг.
Несостоятельность — нестатки, неспромога, неспроможність (матеріальна, моральна, фізична), (*платящ.*, *долговая*) невилатність, (*неосновательность*) неспівність. *-ность злобная* — невилатність зловмисна (підступна). *-ность неосторожная* — невилатність небережлива. *-ность несчастная* — невилатність нещаслива. *-ность не по торговле* — невилатність не через торг. *-ность торговая* — невилатність торгов[ель]на. *-ность фактическая* — невилатність фактична. *Признаки -ности* — ознаки невилатності.
Несостоятельный — неспроможний, невилатний, неспівний (гіпотеза, обвинувачення). *-ный должник* — невилатний винуватець (довжник).
Неспеша — не поспішаючи(сь), помалу, помаленьку, обачно, спокійно, повільно, спокійно.
Неспособность — нездатність, нездібність. *-ность к брачному сожитию* — нездатність до шлюбного житт.

Неспособный — нездатний, нездібний, нездібний, недотепний. *-ный человек* — людина малоздатна, недотіпа, нездар.
Несправедливость — несправедливість, неправдівість, неспрадіда, кривда.
Несправедливый — несправедливий, неправдивий, кривдий. *-во* — несправедливо, неправдиво.
Несравнимость — незрівняність, непорівняність.
Несравненный — незрівняний, непорівняний. *-но* — незрівняно, без порівняння. [недбаість].
Нестарательность — нестаранність, недбаальність, нестарательний. *-но* — нестаранно, недбаально.
Нестарательный — нестараний, недбаальний, недбалий. *-но* — нестаранно, недбаально.
Нестерпимость — нестерпучість, нестерпність.
Нестерпимый — нестерпучий, нестерпний. *-но* — нестерпуче, нестерпно.
Нести — нести, понести. *-сти ответственность* — відповідати.
Нестроевой — невоєвий, нешереговий (салдат); небудівельний, небудівельний (дерево).
Нестроение — нелад, безлад, непорядок (ЖО, 49).
Нестройность — неладність (-ности). [розгардіш].
Нестройный — неладний. *-но* — неладно.
Несудходный — несудоходний, несудоходливий.
Несуразность — неподоба, нерозумність, несенітниця.
Несуразный — неподобний (ЛР, 44); нерозумний. *-но* — неподібно, не до діла. *-ное* — несенітниця.
Несущественность — неважність, неістотність, несуттєвість, несуттєвість. [тєвий, несуттєвий].
Несущественный — неважний, неістотний, несуттєвий.
Несходность — нещасливість, нещасність (про щів).
Несходный — нещасливий, неподібний, неоднаковий. *-но* — нещасливо, нещасно (про щів), невідгідно.
Несходство — нещасливість, неподібність, неоднаковість (прикмет).
Несчастье — нещастя, неділа, безщастя, безталавця; біда, пригода, халепа, причина.
Несчастный — нещасливий, нещасний, безщасний, бездальний, безталавний. *-ное для подсудимого стечение обстоятельств* — нещасливий (нещасливий) для підсудного збіг обставин. *Сделать -ным* — унещасливити. *-ный случай* — нещаслива пригода (КМ).
Нет — ні; неж; немає. *На нет сойти* — звестися, перевестися на віщ. *Нет времени* — немає коді, ніколи, немає часу.
Нетерпеливый — нетерплячий, нетерпівий. *-во* — нетерпляче.
Нетерпение (нетерпеливость) — нетерпівість, нетерплячка, нетерплячість.
Нетерпимость — нетерпівність (нетерпівність).
Нетерпимый — нетерпівий (нетерпівий). *-но* — нетерпиво (нетерпівиво).
Нетленность — нетліпність, незотліпність.
Нетленный — нетліпний, незотліпний. *-но* — нетлівно.
Нетолждественность — нетотожність, нетождєвність.
Нетолждественный — нетотожний, нетождєвний, не той сáмий. *-но* — нетотождєво, не так сáмо.
Неточность — неточність, недокладність (-ности).
Неточный — неточний, недокладний. *-но* — неточно, недокладно.
Нетрезвость — нетверізість.
Нетрезвый — нетверізний (підлий). *-во* — нетверізо.

Нетрону́тость — незайма́ність, незаче́пленість, непо́чатість, ненору́шність, цілі́нність (-ости).

Нетру́нний — незайма́ний, незаче́плений, непо́чатий, ненору́шний, цілі́нний. -то — незайма́но, ненору́шо, непо́чато.

Неу́биточность — невра́тність, неутра́тливність.

Неу́биточный — невра́тний, неутра́тливний. -но — невра́тно.

Неува́жение — непова́га, непоша́па, знева́га. *Ока-зывать* -ние — зневажа́ти, не поважа́ти, по-казывать непоша́пу.

Неува́жительность — знева́жливість, певва́жливність; непова́жність.

Неува́жительный — знева́жливий, певва́жливий; непова́жний; не ва́ртний ува́ги. -но — знева́жливо, певва́жливо, непова́жно. [це, нелю́бо.

Неугодный — нева́дний, нелю́бий. -но — нева́д.

Неуда́вшийся — нева́дний. -шеся *покушение* — нева́дний зама́х.

Неуда́ча — нева́дча, негата́н, неда́ля.

Неуда́чливый — нева́дчний, нева́дний, нева́дний. -во — нева́дало, нева́дчо, нева́дно. [нева́дча.

Неуда́чний, -ца — нева́дчяк, нева́дчяк; нева́дчя; нева́дчяця.

Неудержимый — неупи́нний, нестри́мний. -мо — неупи́но, нестри́мно.

Неудобный — незру́чний, нева́гідний, малоприда́тний. -ная земля — нева́дба (неприда́тна) земля. -ное *положение* — нева́гідне, незру́чне станови́ще. -но — незру́чно, нева́гідно.

Неудобоваримый — нестра́шний. [лість.

Неудобопонятный — незрозумі́лий, незрозумі́лий. -но — незрозумі́ло, незрозумі́ло.

Неудобство — нева́года, незру́чність.

Неудовлетворенный — незадово́лений. [лення.

Неудовлетворительность — недоста́тність (-ности). -ность *упаковки* — недовла́дність упакува́ння.

Неудовлетворительный, **неудовлетворяющий** — незадово́люючий, незадово́льний, недоста́тний (незадово́люючий). -но — незадово́люще, незадово́льно, недоста́тно (незадово́лююче).

Неудовольствие — незадово́лення. *К велико-му* -вию — на превели́кий жа́ль. [чи тож.

Неужели, **неужли**, **неужто** — хіба́, певже́, неже́ж.

Неуживчивость — нева́жливність (-ности).

Неуживчивый — нева́жливий (нева́гідний).

Неулонность — нехви́бність, нева́дхильність, непохи́тність.

Неулонный — нева́дхильний, непохи́тний, нехви́бний (КМ). -но — нехви́бно, нева́дхильно; непохи́тно, непохи́бно (КМ).

Неулюность — негра́бність (-ности).

Неулюный — негра́бний, негра́ба (людина). -но — негра́бно. [оупу́скність.

Неуносительность — незага́йність, (*стар.*) не-**неуносительно** — незага́йно, (*стар.*) неопу́сно (ЧСР), безодпу́сно (ЛР. 44). [неупи́нність.

Неуоротимый — неприя́бканість, нева́жливність.

Неуоротимый — неприя́бканий, нева́жливий, неупи́нний. -мо — неприя́бкано, нева́жливо, неупи́но.

Неуловимость — незло́вність, незло́вність, не-збага́ченість (ду́жки).

Неуловимый — незло́вний, незло́вний, незбага́чений. -но — незло́вимо, незло́вимо, незбага́чено.

Неумелость — невмі́ність, недоте́пність.

Неумелый — невмі́лий, недоте́пний. -ло — нева́ло, недоте́пно.

Неуместность — недоре́чність, неодо́дність.

Неуместный — недоре́чний. -но — не до ре́чи, не

Неумолимость — нево́лаганність. [до діла.

Неумолимый — нево́лаганий. -мо — нево́лагано.

Неумышленность — нева́жисість, нева́жисість.

Неумышленный — нева́жисий, нева́жисий. -ное *упущение* — нева́жисе за́неда́ння. -мо — нева́жисе, нева́жисе, без ца́міру, нева́ро́щие[a], зле́хота.

Неуплата — неупла́та, непа́лата, непа́лата.

Неупотребительность — нева́живаність (-ности).

Неупотребительный — нева́живаний.

Неуправна — нева́рпана, нева́рка (з робото́ю).

Неурожай — неурожа́н; неуро́д.

Неурожайный — неурожа́ний; неуро́дний.

Неурочный — позаче́рговий, незага́даний (пра́ця), нева́значений (час).

Неурядица — безла́ддя, нела́д.

Неуспех — неупі́н, нева́дча. *В случае* -ха *скло-нения створ* к *миру постановляется решение* — коли́ не вдало́ся пожи́рити ство́ро, то поста́новляється ви́рок.

Неустанный — безпереста́ний, безупи́нний. -но — безпереста́но, безпереста́нку, не перестаю́чи, безупи́но, без упи́ну, не спия́чусь, нева́жно.

Неустановленность — нева́становленість (нева́значість, нева́значеність).

Неустойка — несто́[і]йка (ЧСР), зару́ка (ЛР, 44, СФА, VI, 4; АУЗР, 6, I, 80). -на *договорная* — добро́вільна несто́[і]йка. -на *до догово-ру* — умо́влена несто́[і]йка. -на *законная* — за́кнна несто́[і]йка. -на *периодическая* — пе-риодична несто́[і]йка.

Неустойчивость — хиткі́сть, хиткі́сть, хі́бність, нева́рпність, неста́лість. [ний, неста́лий.

Неустойчивый — хиткий, хиткий, хі́бний, нева́рп-**Неустойть** — несто́яти (ЧСР), неодо́ржати.

Неустрасимость — нево́язність, смі́лівість, ві-ва́жність. [ний. -мо — смі́ливо, віва́жно.

Неустрасимый — нево́язний, смі́ливий, віва́ж-**Неустрашество** — безла́ддя, неприя́бканість.

Неуступчивость — уне́ртність, зава́зність, нева́д-лість.

Неуступчивый — уне́ртний, зава́зний, нева́дливий.

Неусыпность — нева́спу́ність.

Неусыпный — нева́спу́ний. -но — нева́спу́ще.

Неутолимый — нева́сний (го́лод), нева́зловий.

Неутомимость — нева́томність (-ности).

Неутомимый — нева́томний. -мо — нева́томо.

Неуч — неук, непа́гас. [ність, нева́жливність.

Неучтимость — нече́мність, нева́жливність, нева́ж-**Неучтительный** — нече́мний, нева́жливий, нева́жливий, нева́жливий. -во — нева́жливо, нева́жливо, нева́жливо, нече́мно.

Неуязвимость — нева́разлість, нева́зність.

Неуязвимый — нева́разливий, нева́зний.

Неформальность — неформа́льність (-ности).

Неформальный — неформальний. -ная *сделка* — неформальна обробка (умба). -но — неформально.

Нефтепромышленник — нафтопромисловець (-ця) (шафтір).

Нефтепромышленность — нафтопромисловість (наф-
Нефть — нафта. [тірство].
Нефтяной — нафтовий. [дариство].

Нехозяйственность — негосподарність, безгоспо-
Нехозяйственный — негосподарний, безгосподарний.
-но — негосподарно, безгосподарно.

Нехотя — не хотіти, нехотіти, з-нехотя, неважливце,
незацікавлен[а].

Нецелесообразность — нецільовість.

Нецелесообразный — нецільовий. -но — нецільово.

Нечаянность — несподіваність (вагість).

Нечаянный — несподіваний (вагілий). -но — не-
сподівано, неспарком, не хотіти, неважливце[а]
(вагіло).

Нечеловеческий — нелюдський. -ние *усилия* —
нелюдські зусилля, п. силкування.

Нечестность — нечесність.

Нечестный — нечесний. -но — нечесно.

Нечётный — непарний, непаристий.

Нечистоплотность — неохайність, нечистоплотність.

Нечистоплотный — неохайний, нечистоплотний,
брудний. -но — неохайно, нечистоплотно.

Нечистоты — нечисть, бруди.

Нечистый — нечистий; брудний; чорний (сорочка).
На руку -тый — добути ліну (руку) має, хапкий.

Нечто — щось; дещо.

Нечувствительность — нечутливість, нечутєність.

Нечувствительный — нечутливий, нечутлий. -но —
нечутливо, нечутєно.

Нещадно — нещадно, люто, без жалю, немилосердно.

Неявка — неявились (на суд) (ЧСР; АЮЗР, 6, I,
343); неявка, (*непредъявление*) неявлення
(документу). -на *на работу* — велика, несталий
на роботу.

Неясность — неясність, невизначеність.

Неясный — неясний, невизначений. -но — неясно,
невзрачно.

Ни — ні, ані. *Ни за что, ни про что* — ні за
що, ні про що, дарма, дурно. *Ни с места!* —
ані руші! *Ни с того, ни с сего* — ні з того,
ні з цього; з доброго дива; ні сіло, ні впало.
Ни то, ни сё — ні це, ні те.

Нивелировать — нивелювати, зрівнювати.

Нивелировка — нивелювання (зрівнювання).

Нижеименованный — нижчепозначений.

Нижеозначенный — нижчеозначений.

Нижнеподписавшийся — нижчепідписаний.

Нижнеприведенный — нижчепроведений.

Нижнесказанный — нижчосказаний.

Нижнеследующий — нижченуданий. далішній, на-
нижеупомянутый — нижчезгаданий. [ступний].

Нижний — нижній, долинний, сідний, низовий.

Низвергать, низвергнуть — звалювати, звалити,
повалити, скидати, скинути, спихати, зіпхнути.

Низвержение — скинення, повалення (царяту).

Низводить, -звести — звідити, звести, поводити.

Низкий — низький, невисокий, простилий, незначний
(стан); поганий, ганьбний, нищий (вчіпок); тов-
стий (голюс); малий (піщ). -шая *мера на-
казани* — найвища міра (-чий вимір) кари.

Низопоклонный — низьковклінний, шапкогнучий,
плазуватий. [чість, плазування.

Низопоклонство — низьковклінність, шапкогнү-
Низкопробный — низької проби, невисокої проби.

Низлагать, низложить — скидати, скинути (ЖО, 81).

Низложение — скинення, (*нес.*) скидання. [шү].

Низменность — низина, низовина, пологі, пади (в сте-
Низменный — низький, низинний, принагідний,
доліший. *Из -ных побуждений* — з низь-
ких мотивів.

Низовье — низ, пониження, низовина.

Низость — низькість, підлога, піддасть.

Никан — ніл, жадний спосібом (*никоим обра-
зом*); мабуть, мабуть чи не, десь, любий.

Никаной — шийкий, жадний, жаден.

Никогда — ніколи.

Никто — ніхто.

Никуда — якуди, вікудво, іде (пройти); нікуди,
ні до чого, ні па що (нездати).

Нимало, нисколько — ані трішки, ані трішки.

Никотуда — нізвідки, нізвідкіль, нізвідкіля.

Ниспровергать, ниспровергнуть — скидати, скинути,
перекладати, перекинути.

Ниспровержение — скинення, перекинення.

Нисходящий — низхідний, низовий, низобіжний.
-шая *гамма* — низобіжна (низхідна) гамма.
-шая *линия* — низова, долинна лінія. -шая
линия родства — долинна (низхідна) коліно
споріднення. -шая *прогрессия* — низобіжна
(низхідна) прогресія.

Нить, нитка — нитка, нитка. *Н. жизни* — нитка
життя. *Н. мыслей* — нитка думки. *Ходить
по -не* — по струнці ходити.

Ниц, ничком — додолу, долі, шць.

Ничей — нічий. *В -чью* — дарма.

Ничтожество — нікчємість, нікчємиця.

Ничтожность — нікчємість, неважність (ікту).

Ничтожный — нікчєміний (іМ), неважний (документ).
-ный *вексель* — недійсний вексель. *Сделаться
-ным* — зникчєміти, недієним стати.

Нищенский — старчий, старецький, жебрацький,
злидєний.

Нищенство — старцювання, жебрацтво, жебри.
Заняться -вом — піти на жебри, піти в старці,
з торбами піти.

Нищенствовать — старцювати, жебрачити, жебрати.

Нищета — убогство, злидіт (-шія). *Жить в -те* —
у злидиччя жити.

Нищий — старець, жебрак, жебран; убогий (бідний).
-щим *делать* — убожити (АЮЗР, 6, I, 221).
-щие *дети* — старчата (ім. ч.), жебруща дітя.

Новизна — новість, новизна.

Новобранец — новобранець, новобранчик, рекрут.

Новобранчий — молодий, молодожіт.

Нововведение — новина, нововведення.

Новоизбранный — новообраний, нововибраний.

Новоизданный — нововиданий.

Новолуние — новий місяць, молодік.

Новорожденный — парождець (-ця), парождевий,
новопарождевий.

Новоселье — новосілля, новосілля; вхідчяв,
вхідчяв, переселення.

Новость — новина (АЮЗР, 8, V, 137), новинка.

Новшество — новина, новизна, новинність.

Новый — новий. -**вые обстоятельства** — нові обставини. -**вое рассмотрение дела** — новий розгляд справи.
Новь — (о земле) цілий, цілий, новий.
Ну[о]мер — число, номер, чергá.
Ну[о]меровать — номерувати, числами позначати.
Норма — норма (права); (правила, припис) норма (= кількість та якість якоїсь роботи, праці). -**ма выработки** — норма зробленої роботи, норма для виробу.
Нормальный — нормальний (звичайний). -**ный устав общества** — нормальний (зразковий) статут товариства -**но** — нормально, звичайно.
Нормировка — нормування. -**вать** — нормувати (визначати норму, впорядковувати взаємовідносини).
Норов — норов, звичай. **С** -**вом** — норовистий.
Носили — носили, носили, носили; ма́ри (похоро́ни).
Носильный. -**ное белье** — білизна. -**ное платье** — по́ша, одя́жа, одя́ж.
Носильщик — носильник (поша́к), носій (-сі́й), тягач.
Носитель — носитель (влади, прав та зобов'язань).
Носить — носити. -**сить имя, название** — зва́тись, ма́ти назвище.
Нота — нота (дипломатична, музична).
Нотариальный — нотаріальний (контра). -**ный акт** — нотаріальний акт. -**ное духовное завещание** — нотаріальна духовна за́вля́ння. -**ное заявление** — зая́ва че́рез нотаря́. -**ный сбор** — нотаріальна оплата.
Нотариат — нотаріат. **Положение о** -**те** — уста́в(а)
Нотариус — нотар (-ри́). [про нотаря́т.
Нотация — нотация (натурска, ви́мова). **Прочитать кому** -**что** — прочита́ти ко́му нотацию́; нахили́ти главо́у ко́му, да́ти перегово́у ко́мусь.

Ночевать — ночувати, переночувати.
Ночле́г — нічліг (р. вічліга), ночівля.
Ночле́жна — нічліг.
Ночле́жник — нічліжник. [нічліг.
Ночле́жный — нічліжний. -**ный дом** — нічліжний дім.
Ночный — нічний.
Ночь — ніч (р. нічи). **Ночью** — в[у]ночі. **Тёмной ночью** — темної нічч.
Но́ша — но́ша.
Ношение — носіння, но́шення.
Ношенный (поддержанный) — но́шений, при-
тертый (СФА, VI, 129) (одя́жа).
Ноябрь — падо́лист, листопад.
Нрав — вда́ча, нату́ра, норов, звича́й.
Нравиться — подба́тисся, до вподо́би бу́ти.
Нравоучение — навча́ння, нау́ка, добра́ нау́ка.
Нравоучительный — навча́льний, повча́льний.
Нравственность — мо́ральність, ети́чність, добро-
звичайність.
Нравственный — мо́ральний, ети́чний, доброзв-
чайний. -**ные качества опекуна** — мо́раль-
ність опікуна́.
Нужда — ну́жда, не(до)ста́тк, зли́дні, зли́годні;
потреба. **Крайня́я** -**да** — по́ку́ча потре́ба,
скру́та. -**ды нет** — ба́йдуже́, дарма́, і га́дки ма́ло,
нема́є потре́би, непотре́бно. **Теку́щие** -**ды** —
бжу́чі потре́би.
Нуждаться — бжу́ватися, ну́жди прийма́ти, терпі́ти;
потребува́ти (ко́го, чо́го).
Нужный — потрі́бний. -**но** — потрі́бно. **Очень** -**но**
дело, письмо — пи́льва справа́, пи́льний лист.
Нумерация — ну́мерація (чи́сла).
Ныне, нынче — ны́ні, тепе́р, тепе́речки, тепе́решки.
Нынешний — ны́ншній, тепе́ршній. [ні́някн.

O

O — 1) про (що), за (що) (говорити :оо ко́го, за ко́го);
 2) об — об (що), на (що). [Об з'я́лю]. **Рука об**
руку — ру́ка в ру́ку, по́руч; 3) на, з. [Ха́та
 на дві полови́ні. Кі́нь на чоти́рьох но́гах та
 спотика́ється].
Оба — обо́е [Оба одина́ковы — обо́е рябо́е],
обидва, (жс. р.) обидві. [Обо́я рука́ми, обо́-
двом рука́ми, обируч]. **Смотри в оба** — гляди́,
стережися, пи́льно доди́вляйся, огляда́йся на
задні колеса́, візьми́ б'ч в ру́ки!
Обагрять, обагрить — черво́нити, черво́нити. -**ть**
кровью — крива́вити, скрива́вити.
Обалдеть — ошаліти, стеря́тисся, очемери́ти.
Обандерловать — обандерлюва́ти, перепа́ску по-
кла́сти.
Обанкротиться — (от ба́крутува́ти) зба́крутува́ти.
Обаяние — зачарува́ння, очарува́ння, чари.
Обаятельный — чарівний. -**но** — чарівно. [ли́на.
Обва́л — обва́л; (место) зава́ла, прова́ла, прова́-
Обва́ливать, -**ся** — обва́люва́ти, -**ся**, обва́лити, -**ся**,
зава́люва́ти, -ся, зава́лити, -**ся**; розва́люва́ти, -**ся**,
розва́лити, -ся.
Обваривать, -ряться — обва́рива́ти, обва́рити, -**ся**,
ош[б]па́рива́ти, ош[б]па́рити, -ся.

Обвечать, -ся — повича́ти, -ся, звича́ти, -ся,
перевича́ти, -ся.
Обвес — недова́га, неві́рна ва́га. -**вес при про-**
даже, купле, мене — недова́га при про́дажу,
купівлі або мива́бі.
Обветшалый — застарі́лий, постарі́лий, зістарі́лий.
Обветшать — старі́тисся, зістарі́тисся; стрі́хнути,
споро́шити.
Обвинение — вичува́чення, обвинува́чування, обвин-
ува́чення, (устар.) ви́ні да́ння, обві́на. **Не-**
добросовестное -**ние** — несомі́сне обвинува́-
чення.
Обвинитель — вичува́тель, обвинува́тель, вичува́ч,
обвинува́ч. **Частный** -**тель** — по́зивач, по́зи-
ва́льняк.
Обвинительница — вичува́телька, обвинува́телька,
вичува́чка. **Частная** -**ница** — по́зивачка, по́зи-
ва́льниця.
Обвинительный — вичува́льний, обвинува́льний. -**ный**
акт — акт обвинува́чення, (устар.) акт
да́ння ви́ні. -**ный приговор** — вичува́льний
прі́суд, ві́рок (за́суд).
Обвиняемый — вичува́чений, обвинува́чений; по́-
званий (АЮЗР, 6, I, 363), за́піваний.

Обвинять, обвинить — обвинувачувати, обвинувити (АВАК, XVIII, 309), випити (АВАК, XVIII, 309), (*стар.*) увинити.

Обворожывать, обворожить — чарувати, зачарувати, очарувати, очарувати.

Обворовать, обворовать — обкрадати, обкрасти. окрадати, окрасти. -ный — обкраденый, окраденый (ЛР, 12).

Обворожительный — чарівливий, чарівний.

Обгонять — випереджати, випередити, переганяти, перегнати. [опалитися].

Обгорать, обгореть — обгорити, обгорити, опалитися.

Облавать — облапати, облати. *Варом -ать* — обпарити, опарити, ошпарити. *Жаром -ло* — в жар кинуло. *Холодом -ло* — мороз пройняв.

Обдарить — обдарувати, обдарити (кого чим) (ЛР, 44).

Обдела — оброблюючися, опрацлюючися; оправа (на чому).

Обделывать — обробляти, обробити, опрацлювати, опрацити; управляти, упрівати (в річці).

Обдирательство — здирство, драпізтво. [ти (кору)].

Обдирать — обдирати, обдёрти, облуплювати, облупить.

Обдуманность — обдуманість, обміркованість.

Обдумывать, -мать — обмірковувати, обміркувати, обміслити, обміслити, розважати, розважити. -ный — обдумавший, обмірковавший, розваживший. *С заранее -ным намерением* — з наперед (заздалегід) узятим наміром.

Обе, см. стр. 96.

Обеднение — збіднення, зуббження.

Обеднеть — збіднати, зуббжити, зуббжиться, перевестися на злидні, підупасти. -ший — збіднивший, зуббжильный, підупавший.

Обезвреживание — з[у]пешкодження. [з[у]пешкодити].

Обезвреживать, обезвредить — з[у]пешкоджувати, обездолять — обездоляти, знедолити.

Обезлесить — безлісити, лісгеть звестц (на чому, де).

Обезличение — безліччєння.

Обезличить — безліччувати, безліччити.

Обезображение — знекраса, звівечєння, спотворєння, загідження.

Обезображивать, -зить — знекрасувати, знекрисити, звівечити, звівечити, спотворювати, спотворити, гідити, згідити.

Обезопасить — забезпечити, убезпечити.

Обезоружение — роззбрєєння.

Обезоруживать, обезоружить — роззбрювати, роззбрїти, обеззбрювати, обеззбрїти.

Обезуметь — збожеволити, зависїти, збезглуздити, з глузду зсїпнутися, вдуїти, одурити; стерїтися.

Оберегать, оберечь — охоронїти, охоронити, берєгти, зберєгати, зберєгти, стерєгти, встерєгти, вартувати, довартувати, пильнувати, впильнувати.

Обёртка — обгортка; обкладника (на книжку).

Обеспечение — забезпечєння. *забезпєчка*. -ние *договора* — забезпечєння умови. -ние *доказательства* — забезпечєння доводів, доказів. -ние *иска* — забезпечєння плаву. -ние *судебных издержек* — забезпечєння судових витрат. -ние *требований* — забезпечєння домаганїя.

Обеспеченность — забезпечєність.

Обеспечивать, обеспечить — забезпечувати, забезпечити, убезпечити (КМ). -ать *законом* — застерєгати, застерєгти законом (авторське право).

Обеспечитель — забезпечник. [вати, -си].

Обеспокоить, -ся — потурбувати, -ся, стурбу-

Обессиление — виснажєння, знесїлля. [ся].

Обессилеть — виснажитися, знесїлитися, знемогтї-

Обессилывать, обессилить — знесїлювати, знесїляти, виснажувати, виснажити.

Обесславивать — ославлїти, ославити, знеславлувати, знеславити, обеславити.

Обесценение — збезцєєння.

Обесценивать, -нить — збезцїювати, збезцїпити.

Обещивать, обещить — безцєстити, збезцєстити, уводити, увести в цєславу, неславити, знеславити, гапбувати, згягбувати.

Обет — обїтниця, зарїк. *Давать, дать о.* — обїтницю, зарїк давати, дати, зарїкатися, заректїся, обрїкатися, обрєктїся.

Обещание — обїтниця. *Дать клятвенное -ние* — заприсягтїся. -ние *торжественное* — обїтниця урочїста.

Обещать — обїцати, обїцїтися.

Обжалование — оскаржєння.

Обжалованный — оскаржєний (ЛР, 44).

Обжаловать — оскаржати (ЛР, 44).

Обжора — прожєра, нежаєра, жєрїп, вєнаїда.

Обжорливость — нежаєрливїсть, вєнаїсть, пєнаїднїсть. [наїдливий, вєнаїтєний].

Обжорливый — прожєрливий, нежаєрливий, пєнаїдливий.

Обзаведение — обзавїд, обзавєдїєння, справдєєння.

Обзаводиться — обзаводитися, обзавєстися. -стися *хозяйством* — загосподарїтися, озаявїнувати.

Обзор — огляд, оглядїєння. [тися].

Обзывать — узпівати (дурєем).

Обивка — оббитїя.

Обида — крївда (ЛР, 44; ЧСР; ТОК III, 25); (*оскорбление*) образа. -ду *выносить* — крївду терїти. *Наносить* -ду — чпїти крївду.

Обидный — крївдний, образливий, доткїливий. -но — крївдяно, образливо.

Обидчивость — вразлїєвїсть (на шо).

Обидчик — крївдник (скривдїтель), наїасник.

Обижать, обидеть — крївдити, укрївдити, скрївдити, покрївдити, ображати, образїти, уразїти когї, крївду чїїтити, вчїїтити когї.

Обижаться, обидеться — ображатися, образїтися, вразїтися.

Обиженный — скрївдєний, покрївдєний, укрївдєний. -ный *судьбою* — знедолєний.

Обилие — розкїш (мн. розкїш). достаток, рясобта (садовий, то-що). [кїшно, рїєво, гбїю].

Обильный — розкїшний, рясїлий, гбїїний. -но — роз-

Обиениями — пєвздогїд. *Без -нов* — пєвпростєць.

Обирало — здрїра, здрїрєк. [без сорожї кавка].

Обирательство — здирство.

Обирать, обобрать — збрїрати, зїбрїти (їблука); обобрїти, обобрїти; обдирїти, обдєрїти; облуплювати, облупїти.

Обитаемый — жїлий, залюднєний, заселєний. -ное *помещение* — жїле (залюднєнє) примїщення.

Обитатель — жїтець, жїтєль, пожїлець. -тель *лесов* — лїєваїк. -тель *стеней* — степовїк. -ля — лїєднїєць.

Обитать — жїти, пробувати, перебувати.

Обиход — обихїдка, ужїток, потрєба. *Для домашнего -да* — на домївї потрєбї, для хїтнєного

вжитку. *Для свого* -да — для власного вжитку, на свою обихідку.

Обиходний — обихідний, щоденний, повсякденний, потрібний.

Оби́плювати, -п'ять — обкопувати, обкопати (землю).

Оби́лка — обклеювання, обляплювання; (*обои*) обкліпка.

Обира́двати — обкращати, обкращати.

Облава — облава, наїмка, голиця.

Облава́ти, **облажить** — обкладати, обкласти; накласти, накласти (податки); облягати, облягати; оточувати, оточити. -ить *налогои* — оподаткувати. -ить *поцимнои* — накласти мито.

Облагодетельствовати (*кого*) — добрі багати (кому) зроби́ти, облагодіяти когo. [облагодіяти.

Облагора́живати — облагороджувати, облагородити.

Обладаніє — володіння, обладнання, владання, посідання; об'єкт. [дід.

Обладате́ль — хазяїн, посідач, державець, волода́ти (*челю*) — володіти (чим), посідати (що).

Обласна́ти — приголубити. [владати (чим).

Областної́ — красивий, обласний.

Область — край, область, об'єкт; царина, поле, гаду́з (наука), ділячка. *В -сти права* — у царині права. *В -сти преступности* — в царині злочинів (злочинності).

Облегча́ти, **облегчить** — полегшувати, полегшити, улегшувати, улегшити, пільгувати, попільжати.

Облегче́нне — полегкість, полегшення, полегша; (*льгота*) пільга, полегкість, ослаба, попуск. *Дати* -ние — полегкість зроби́ти, пільгу да́ти, попуск попустити. *Получити* -ние — полегкість дістати, пільгу ма́ти. -ние *участии подсудиного* — полегшення долі (судовий) підсудному.

Обле́нати, **обле́чь** — одягати, одягати, вбрати, вбрати когo; падавати, надати (владу, силу, право) когo.

Обле́сненіє — заліснення, заліс(н)ення.

Облігаціо́нер — облі акціо́нер, облігаціо́ник (той, що має облігацію; це не акціо́нер, бо той має участь у підприємстві, що випустило акції, а облігаціо́нер має тільки право на ту суму грошей, що в облігації зазначена).

Облігація — облігація (довгове, відсоткове зобов'язання, що випускає держава, місто або товариство).

Обліча́ти—виявляти, виявити (когo). (*уличать*) вказувати, вказати (на когo), доказувати, доказати (на когo), доводити, довести (кому що); на очі викладати (ЖО, 46).

Обліченіє — виявлення (вияв), вказування (вказ), доказування (доказ), доведення (довід).

Облічитель — виявник, вказчик, докзачик, докзачик, доводчик.

Облічительний — виявчий (література).

Обломе́нне — оподаткування (людности), облягання (міста військом).

Обло́нка — обгортка, обкладина, обкладина.

Обломок — уламок, відломок.

Обломний — брехливий.

Обман — обман, підман, о(б)дурювання, піддурювання, ошукування; обман, об'єд, (*коварство*)

підступ. *Вести в -ман* — вести когo, оплити когo.

Обманний — облудний, підманний; обманний. -ние *действия* — облуди (підмані) вчинки. (*с коварствои*) підступні. -ним *образом* — облудно, підступно.

Обманчивий — обманливий, облудний, омільний; зрадливий.

Обманщик — обманник, (*гал.*) обманець, дурисвіт.

Обманувати, **обмануть** — обманувати, обманити, піддурювати, піддурити, ошукувати, ошукати, зводити, звести (дівчину); ошукати, ошукати. -тый — о(б)дурений; зведений (дівчина).

Обмануватися — оманитися, оманитися, поманитися, поманитися, обмануватися, обману[т]итися.

Обмеже́ннє — обмеження. [межувати.

Обмеже́вувати, **обмежевати** — обмежувати, обмежувати.

Обме́лєть — обміліти, поміліти, поміляти.

Обме́н — обмін, обміна, заміна, заміна, виміна, міня́-бді. -мен *ратификаций* — обмін ратифікацій.

Обме́нвати, **обме́няти**, **обме́нить** — обміювати, обмішати, виміювати, вимінати, замішати, замішати (ТОК, III, 45), в заміну пустити (СФА, VI, 368).

Обме́нений — обміяний, вміяний, заміяний.

Обме́р — недомірювання, недомір. -ме́р *при продаже, купле или мене* — недомір при продажу, при купівлі або міній; (*измерение*) обмір.

Обме́рять когo — недомірити когo, не додати когo.

Обме́рати — обмірати, обмерти, землівати, земліти, умівати, уміти. [кувати.

Обме́рзувати — обмізкувати, обміркувати, обмети.

Обме́ряться — прохонітися слівом, на сліві похонітися.

Обме́рза — помилка (на словах, в мові).

Обме́рок — земліня, хлість (*р. жалости*), (*несов.*) обміра́ння, непри́тємність. *Пади́ти в -рок* — обмірати, обмерти, умівати, уміти, землівати, земліти, впасти непри́тємним. [Вона впа́ла непри́тємна].

Обме́шеннє — обшахрувати, обшахрувати, обшахрувати, ошукати.

Обме́ндирова́нне — одягання, одягнення; обмундирування, вбрання, одяг, одяг. *Оде́лать* -ние (*обмундировать*) — справити (кому) одяг, вбрати, одягнути, одягати когo, обмундирувати.

Обме́ндирова́ти — одягати, вдягнути когo, справити одяг когo, обмундирувати когo.

Обме́дїмивати — подавати (подати) надію, певну надію когo, забезпечити, забезпечити когo, убажувати, убажувати когo.

Обме́нати — о(б)голювати, о(б)голювати, заблюпати, заголювати. -ать *оружие* — виймати, витягати, вистреляти зброю.

Обме́неніє — о(б)голення.

Обме́нений — голий, о(б)голений, заголений.

Обме́рдо́ваннє — оголошення, (вселюднє) оповіщення, (*стар.*) ознаймування, ознаймування (КМ). -ние *законов* — оголошення законів.

Обме́рдо́вати — оголошати, оголосити, оповіщати, оповістити, (*стар.*) ознаймувати, ознаймувати.

Обме́рженіє — виявлення, вияв, відкриття, [в]иявлення (РЛ 44), знахід (-ходу).

Обнаруживать, обнаружить — відкрити, відкрити; виявити, виявити. (*называть*) виявляти, виявляти. (*находить*) знаходити, знаходити (СФА, VI, 32, 102, 146; ЛР, 44): постерегати, постерегати (КМ). -ать, *проявлять неряшливость* — покáзувати педáльність, педáшній, не дбати (ЖКО. 47). -ить *по следам* — слідом йти (ЛР, 44), вистежити по слiдiх. -ить *при обыске* — витрусити що в когo (СФА, VI, 257). -ваться, -иться — виявлятися (СФА VI, 157), виявитися, об'являтися, об'явiтися; на нв виходити, вийти, покáзуватися, показiтися, викривитися, вiкритися, відкриватися, відкритися.

Обнесение (оградой) — огороження, огорожа.

Обнимать — обіймати, об(і)в'яти; обгортати, обгорпути [Смѣток дѣшу обгорпѣв — печаль души — ла]; обхóплювати, обхóпнати, (*постичь*) збагцѣти (справу).

Обнический — зубожілий, дѣже збiднiлий.

Обнищение — зубоження (АЮЗР, 6, I, 505), сильне збiднiння.

Обнищать — зубожіти, на злиднi перевестися.

Обнова — обнова.

Обновление — ообвiлення, вiдновлення, пообвiлення, вiднова, понова. -ние *договора* — вiдновлення умов. [(взутти) шкарба[у]пн].

Обноска — (одѣжі) виноска, лажиття, лажiння.

Обобщать, обобщить — узагальнювати, узагальнювати.

Обобщение — узагальнення. [вiтн].

Обогачать, -ся — збагачувати, -ся, збагатити, -ся. -ся — багатити, збагатити, збагатити.

Обогащение — збагачування, збагачення, збагатiння. -ние *на чужой счёт* — збагачення (збагатiння) чужим коштом. *Незаконное* -ние — незаконне збагачення, незаконне збагатiння.

Обобществлять — усуспiльнювати, усуспiльнити.

-ный труд — усуспiльнена праця.

Ободрение — заохóта, заохóчування, пiдбадьорювання.

Ободрять, -ить — заохóчувати, заохóтити, пiдбадьорювати, пiдбадьорити, додавати (додати) дѣху, вiдвiги.

Ободриться — пiдбодритися, набратися охóти, дѣху, вiдвiги, нахилитися, пiдбадьоритися.

Обождение — жданнi, чекiння, за[пo]чекiння.

Грузы с -нием — (клад) вантажi, що черги своiї ждуть, вантажi з зачекiвання.

Обознать — вкленчiтися, помилитися, не впiзнати.

Обозначать, обозначить — означати, означити, позначити, позначити, (по)стiвити позначки, окреслювати, окреслити (*очертить*).

Обозначение — (п)означення; окреслення.

Обозревать, обозреть — оглядати, оглянути, озирати, озирати.

Обозрение — огляд. [рати, озирати].

Обойщик — шпалерник; оббиивач.

Обои — бiк[ч], обiку, побiч. **Обои с ним** — бiч з ним, побiч йдо.

Оболгать — обрешати. [пiвiвк].

Оболочка — оболiвка, шкiрка, шкiрочка; пiвiвк.

Оболститель — спокiсник, баламут, перелесник.

Оболстительница — спокiсниця, баламутка, перелесниця. [дiвий, зваблявнi].

Оболстительный — привiбний, припаднiй, воб-

Обольшать — спокiшувати, спокiсити, зваблювати, звабити, зпаджувати, зпадити, улащати, властити, пiдмiнювати, пiдмiняти. -стиль *девицу* — дiвчицу звести, звабити.

Обольшение — зведiння, зида, зваба, приваба. -ние *девицы* — зведiння (зваблення, зида) дiвчини.

Оборванец — обiдрiнець, лажитник, лiнець, шарпак.

Оборона — оборiва, вiдборiва, охорiва. **Состояние** *необходимой* -ны — стан когач потреби, коначої оборони.

Оборонительный — оборiпний, вiдпiрний.

Оборонять, -ся — боронити, -ся (ЛР, 14), оборонят, -ся, пiдборонити, -ся, вiдборонити, -ся.

Оборот — вiдворот, зворот (другий бiк); зворот (у мовi); обiг (моцети); оборот (торгiв[ельн]ий). *Без -та на меня* — без звороти на мене. *Взять, изъять из -та* — вiпнати з обiгу. *-рот капитала* — обертання (обiг) капiталу. *На -те* — на зворотi. *Пустить в -рот* — пустити в бiг. [кiсть].

Оборотливость — поворотливiсть, спритнiсть, мет-меткий.

Оборотливый — поворотливий, спритний (людина), меткий.

Оборотный — од[вiд]воротний (бiк, сторона); зворотний. -ный *капитал* — оборотний капiтал, обiговий капiтал. [штування, впорiдження].

Оборудование — обстiвлення, устаткування, ула-ула.

Обоснование — угрунтування, обгрутування.

Обоснованность — угрутованiсть, обгрутованiсть.

Обосновывать, -новать — угрутувати, угрутувати; грунт (пiдстави) чому давати, дати.

Обособление — вiдокремлення, одрiзнення.

Обособленность — вiдокремленiсть, одрiзненiсть.

Обособлѣнный, -но — вiдокремлений, -но, одрiзнений, -до, окремий, -мо.

Обосторонний — обостороннiй, обопiльний.

Обоюдность — обопiльність, взаємнiсть (умовн).

Обоюдный, -но — обопiльний, -но, зобопiльний, -но (АЮЗР, 6, I, 267), взаємний, -по. -ное *соглашение* — обопiльна (взаємна) згода. -ное *соглашение* — обопiльна угода. -ная *с соседом меза* — обопiльна з сусiдом межi. -ные *способы приобретения имущества (мена, купля, договор, обязательство)* — обопiльнi способи набувати майно (мiна, купiвка, договiр, зобов'язання).

Обоюду — з двох (обiх) бiкiв, обопiльно.

Обрабатывать, обработать — оброблiти, обробити (зѣхлю); опрацьовувати, опрацювати що; укладати, укласти (уложити), упорядковувати, упорядкувати (твiр, матерiал). -щая *промышленность* — обробнi (вирiбнi) промисловiсть (-ости).

Обработана — оброблявання, оброблення, обробка.

Образ — образ, подiба; спiсiб, чин, побут. -раз *действий* — поведiнка, спiсiб дiяння. *Надлежащим -зом* — належно, як слiд, як годiться. *Некоторым -зом* — наче-б-то, в деякого погляду. *Никаким -зом* — нiяким чiном, аж нiяк. -раз *мыслей* — думки, спiсiб думання. -раз *правления* — фiрка (спiсiб) правління. *Равным -зом* — так само, зарiвно. *Таким -зом* — таким чiном, таким робом, таким побутом.

Образец — зразок, взір (р. взіру), взірець, приклад, (пол.ком.) кшталт, штиб. *Быть — цом чего* — бути за зразок чому. *Товарные цы* — зразки товарів, зразки краму, торгів[силь] зразки.

Образование — утворення, втворення, складання, формування, організація; освіта (нижча, середня, вища, шкільна, позашкільна); (просвещение) просвіта. *Давать — ние* — давати освіту.

Образованный — освічений (людина).

Образовательный — освітній (цеиз, установка).

Образумить — до розуму довести, шавіяти когб розуму. -ся — до розуму прийти, схажунітися.

Образовость — зразковість.

Образцовый — зразковий, взірцевий. -вая мера — хіра урядова (зразкова, для зразки встановлена). -вое производство — зразковий (мастєцький) твір, архітвір (-твору).

Обратный — відворотний, зворотний, поворотний. -ное действие — зворотна чинність (сила). *Закон — ного действия не имеет* — закон зворотної сили не має, закон на мапуні час не чинить. -ные лошади — відслани коні. -ная почта — зворотна пошта. -ный порядок — відворотний порядок. -ная продажа — від-продаж. -но — назад, поверітьки; (наоборот) навідворіт, навпаки, навспак. -но пропорциональный — зворотно-пропорцій[ональ]ний (прогрєсія).

Обращать, обратить — обертати, обернати (ТОК, III, 45; ЛР, 44); звертати, звернути, повертати, повернути, приворотати (АЮЗР, 8, V, 107), привернути (СФА, VI, 220; АЮЗР, 6, I, 48, 126); перевертати, перевернути; (употреблять) пускати, пустити (на що), обертати, (стар.) оборочати (АЮЗР, 8, III, 40). -щать в деньги имущество — повертати, повернути майно. (добр) на грбші, згрошовіти (згрошити) майно. -щать внимание — звертати, звернути увагу на когб, на що, уважити (ЛР, 44), заввіжувати (ПС, I, Ф.). -тить иск (к кому-н.) — розпочати позов проти когб, запізвати когб. -тить в ничто — в шивець повернути, обернути. -тить в позашение — повернути на покритті. -тить в пользование — обернути на пожиток, (стар.) привернути для заживання (СФА, VI, 220). -щать в свою пользу — на свою корість (на свій пожиток) обернути (СФА, VI, 127), (стар.) к пожиткові своіму обернути (ТОК, III, 45). -тить лесную площадь в другой вид угодий — пустити ліс (лісову площу) під щось інше. -тить на кого-л. издержки — накла-дати (повертати) на когб-небудь витрати, видатки. -щать приговор к исполнению — робити розпорядження про виконання присуду. -щаться, -тяться — обертатися, обернутися, повертатися, повернутися до; звертатися, звернутися до; удаватися, удатися до когб з чим (КМ; ЛР, 44). -тяться в бегство — кинутися, пуститися павтіки. -тяться в дым — дїхом пуститися, здїм-нїти. -тяться в суд — вдатися до суду. (стар.) вдатися до права (СФА, VI, 378; АЮЗР, 6, I, 157). -тяться в власти — до влади вдатися. -тяться к кому — звернутися

до когб, вдатися до когб-небудь, ткнутися, поткнутися до когб. -щаться с кем — повдатися, обїдїтися (з ким); (зневажливо) поновірити (когб). *Осторожно — щаться с огнем, огнестрельным оружием* — обережно повдїтися з поїгм, вогнєвою (пальною) збрєю.

Обращение — обертання, павертання; обїг (монети); перепертання, обертання (у, на що); поступування, повдїження (з ким); відзва, зголдження (до когб). *Быть в — нии* — бути в обїгові, в обїгу (про грбші). [ревертиги].

Обрезиывать — зробити резізію, зрезівувати, по-Обрез — край, берєг (у кнїзі). *В — рез* — без лишку, без зайвий, як-раз у міру; ні більше й не менше.

Обрезывание (монеты) — обрізування (монети).

Обрезывать, обрезать — обрізувати, обрізати, обкрїювати, обкрїяти, обкрїювати, обкрїити.

Обременение — обтяження, обтяженість, (бремя) тяжар (АЮЗР, 6, I, 410), тїгар (-ря). -ние залоговое — обтяження заставна. -ние имуще-щества долгами — обтяження майна боргами.

Обременять, обременить — обтяжати, обтяжити (АЮЗР, 6, I, 295), утїжити. *Это тебя не — нит* — це тобі не завідить, це тобі не обтяжить. -ный — обтяжений.

Обременительность — обтяжливість; сутїжність.

Обременительный — обтяжливий, важкий, тяжкий;

Обречение — призначення (до чого). [сутїжний].

Оброн — обрїк.

Оброчный — обрїчний. -ное содержание — обрїчне держання. -ная статья — обрїчна стаття

Обругать — вїллати. [КМ].

Обручение — заручини.

Обрушивать, -ся — валїти, -ся, повалїти, -ся, завалїти, -ся; (разразиться) окошитися (на чому); шандїтися, вдїрнїти (на когб).

Обрыв — круча, обрива, провалля, прїрва (ЖО).

Обряд — обряд, чин, церемонія, звїчай. *Совершение служителями культов всех исповеданий религиозных — дов (крещенія, обрєзанія, похорон, венчанія, снятїя церковного благословенія или иных равнозначных) ранее регистрации соответствующих актов гражданского состояния (рождения, смерти, брака и развода)* — виконавпя служителями кудьвїт усїх вір релїгїйних обрїдїв (хрещенія, обрєзанія, похорону, вїчаня, знатї церковного благословенія або йнших рївно-значнїх їм) до реєстрації актїв громадянського стану (народження, смертї, шлюбу та розводу).

Обрядность — обрїдність (-шости). -ность тамо-женная — заведешїй на мїтпнїці порядок, мїтпнїй порядок.

Обсервационный — обсерваційний (наглядний, до-Обследование — обслїдування, обслїд. [глядний].

Обслуживание — обслїдування, обслїга.

Обслуживать — обслїдувати.

Обсохший -шая земля — висохла, вїсхла земля. *Право пользования — шей землїй, оставшейся от уклонения воды в реке* — право користуватися з висхлїєї землі, як змїшлїся річїще.

Обстано́вка — обстано́ва, обста́ва, оточе́ння. *Окружа́ющая* — на (*о́круже́ние*) — оточе́ння, око́лиця обстано́ви. [тoʃé]чість.

Обсто́ятельность — докла́дність, грунто́вість; ста́тоб[é]чність (люди́на).

Обсто́ятельство — обста́вина; око́лицність; при́года, віпадо́к, трапу́нок; причи́на, рі́ч, справа́. В *дурных* -вах — під лиху́ годи́ну, серед лихих обста́вни. *Дурные* -ва — ли́ха годи́на, ли́х обста́вни. *Вновь откры́вшиеся* -ва — нововия́влені обста́вини. *Измени́вшиеся* -ва — йши́ (зміне́ні) обста́вини. *Отягоча́ющие вино́* -ва — причи́ни, що вино́ збільшують. *По незави́сцям* -вам — з незале́жних причи́н. *При хоро́ших* -вах — в добрих обста́винах. *Смягча́ющие вино́* -ва — причи́ни, що вино́ зменшують. *По сообра́женим все́х ств дел* — обміркува́вши всі обста́вини спра́ви. *Предшествова́ние и сопроводжа́ющие догово́р* -ва — попередні і одпочасні з догово́ром обста́вини. *Хоро́шие* -ва — до́бри обста́вини.

Обсто́ять — бу́ти, ма́тися. *Всё* -йт *благопо́лучно* — все гара́зд, все до́бре. *Дело* -йт *так* — рі́ч ма́ється так.

Обсужда́ть, обсудить — обміркува́ти, обміркува́ти, обгово́рювати, обгово́рити, розгляда́ти (спра́ву).

Обсужде́ние — обміркува́ння, обміркува́ння, обго́вор.

Обсче́т — облі́чка, пере́вірка (*учёт*). [вoрoши].

Обсчитыва́ние — ошукáння (ко́б), обмі́лка (про се́бе), поми́лка.

Обсчитыва́ть, обсчитать́ — облі́чувати, облі́чити, пере́вряти, пере́вряти ошукáти, ошукáти ко́б раху́чи. -ться — поми́литися раху́чи.

Обу́ва — у[в]зутті́, обу́в'я (*ср. р.*), обу́ва.

Обу́гльваться — бра́тися, взятися вугле́м; опа́люватися, опа́літися (*слезка*).

Обу́за — кло́піт, тяга́р (-ра́), тягота́, морька́.

Обу́здание — вгамува́ння, приборка́ння.

Обу́здывать — вгамува́ти, вгамува́ти, приборку́вати.

Обу́словливание — обумовле́ння. [вати. приборка́ти].

Обу́словливать — ста́вити, поста́вити умо́ву, обу́мвлювати, обумвлюва́ти; робі́ти, зробі́ти зале́жнн (од чо́го). -а́ться — бу́ти зале́жним, зале́жати (від чо́го).

Обуча́ть, обучить́ (*челу́*) — навча́ти, навчи́ти (чо́б). -а́ть *военным приёма́м* — му́штрува́ти, навча́ти му́штри (військо́вих спосо́бів). -а́ться, -и́ться — вчи́тися, навча́тися, навчи́тися.

Обуче́ние — навча́ння, нау́ка. [(чо́б)].

Обу́ять — опа́нбува́ти, опа́нува́ти; обго́ртати, обго́рвувати; обхоблюва́ти, обхобі́ти.

Обхо́д — обхо́дження, обхі́д, об'ї́зд, об'ї́зде́ж, обхі́д, до́зар, ва́рта (ві́чна).

Обхо́дительность — приві́тність, приві́тливість, уві́чливість; зви́чайність (-ности́).

Обхо́дительный — приві́тний, приві́тливий, уві́чливий, зви́чайний, това́риський.

Обхо́дит, **обойти́** — обхо́дити, обі́йти, обмина́ти, обми́чати. -ти́сь *без чо́го* — пере́бутися без чо́го. -ди́ться *с кем* — обхо́дитися, по́вдітися (з кем); коштува́ти (ста́лки-то гробі́ш).

Обхо́ждение — по́вдіження (з кем). *Оскорби́тельное* -ние — обра́дливе по́вдіження.

Обшари́вать, -ить — обшукáти, обшукáти, ви́шпорити, ви́шшпорити.

Обши́рность — простóрність, розле́глість, обши́рність. -ность *материалов по делу́ не позво́лила пригото́вить к сроку́ за́ключе́ния* — че́рез обши́рність матері́алу в сира́ві не було́ змо́ги ви́готовити ви́сво́вку на певни́й строк.

Обши́рный — простóрий, розло́гий, обши́рний.

Обща́ться — воді́тися, зна́тися, спілкува́ти (з кем); това́ршувати́ (з кем).

Общегосуда́рственный — за́гальнодержáвий.

Общедоста́пный — за́гальнопресту́пний, вільний для всі́х, усі́м вільний.

Общени́тие — жи́лгурто́к,гурто́житок, спі́льве жи́тло, спі́льве при́мище́ня, бу́рса (для́ учі́в).

Общи́засте́пный — за́гальнопо́дійний. [пансі́в].

Обще́наро́дный — вселю́дний, повсе́людний.

Общео́пасный — за́гальнонебезпе́чний. *Истребле́ние или постре́ждение* -ными спосо́бамн — зни́щення або по[у]шко́дження за́гальнонебезпе́чними спосо́бамн.

Обще́ние — спілкува́ння (ЛР, 44), това́ршувáння, зна́ння. *Иметь* -ние *с кем* — ма́ти з кем зна́ння, ма́ти з кем шось спі́льве, спі́льність.

Общеобра́зовательный — за́гальноосві́тний.

Общеобязате́льный — за́гальнообов'язко́вий.

Общеполо́зность — за́гальна корисні́сть (по́житочність).

Общеполо́зный — за́гальнокорисний, за́гальнопо́жий.

Общеправово́й — за́гальнопра́вний. [точний].

Общепри́нятый — за́гальнопоши́рений (по́гляд), за́гальнозасво́єний, зви́чайний. [грома́дність].

Обществе́нность — грома́дськість, суспі́льність;

Обществе́нный — грома́дський (КМ), това́рський. -ний *банк* — грома́дський банк. -ное *иму́щество* — грома́дське до́бро. -ное *поря́дк* — грома́дське до́гана. -ний *поря́док* — грома́дський за́д. -ная *собст́венность* — грома́дська влáдність. -ное *спокойствие* — грома́дський спо́кій, (*стар.*) по́кій поспі́лтий (ЛЮЗР, 6, I, 303). -ное *управле́ние* — грома́дське упра́вління. -ное *устано́вление* (*учре́ждение*) — грома́дська уста́ва. -ное *о́пасный элемент* — суспі́льно небезпе́чний еле́мент.

Обще́ство — грома́дність, грома́да (КМ), суспі́ль- [ність], (*стар.*) поспі́льство (ЛЮЗР, 8, V, 148); това́рство, спі́лка, компа́нія. *Акционерное* -во — акці́йне това́рство. -во *вза́имного креди́та* — това́рство вза́ємного (обопільного) креди́ту. -во *покрови́тельства жи́вотным* — това́рство охоро́ни тварі́н (звіра́т). -во *потре́бителей* — спо́живче това́рство. *Осно́вать* -во — за́кла́ти това́рство, грома́ду,гурто́к. *Религи́озное* -во — релі́гійна грома́да, релі́гійне стова́рищення. *Сельское* -во — сільське грома́да (КМ). *Страховое* -во — страхо́ве т-во. *Тайное* -во — та́ємне т-во. *Учбе́ное* -во — науко́ве т-во. *Церковное* -во — бра́тство, церкво́ва грома́да. *Юри́дическое* -во — пра́вичче т-во. *Враг* -ства — воро́г суспі́льності.

Общество́вед — суспі́льствозна́вець, грома́дозна́вець.

Обществоведение — суспільствознавство, громадознавство.

Общественный — суспільствознавчий, громад-

Общегосударственный — загальнодержавний (закоп). [знавчий].

Общепотребительный — загальноповживаний.

Общественный — загальноповстановлений.

Общий — загальний, (*совместный*) спільний (КМ; СФА, VI, 348; ЧСР). — щее *благо* — спільне благо, добро. В *-щих чертах* — загально, в загальних рисах, загальними рисами.

— щее *место* (*банальная фраза*) — загальна річ, загальник. — щее *владение* — спільне володіння — щая *надобность* — загальна потреба. — щее *пользование* — спільне користування (МК). — щее *собрание* — загальне зібрання (співробітників), загальні зборн. — щее *собрание отделов учреждения* — спільне зібрання відділів тієї чи іншої установи. — щая *соответственность* — спільна відповідальність. — щая *ссылка сторон на околных людей* — спільне покликання сторін на околних людей. — щая *численность населения* — загальна кількість людности. — щее *чресполосное владение* — спільне посіжжяче володіння.

Община — громада, (*стар.*) община, общество.

Общинник — громадянин. [громадський володіння].

Общинный — громадський. — ное *владение* — **Общительный** — товариський (людина).

Общинник — спільник, спільщик.

Общность — спільність. — ность *имуществва* — маєткова спільність, спільність майна (добра). — ность *интересов* — спільний інтерес.

Объединение — об'єднання.

Объединять, -ся — об'єднувати, -ся, об'єднати. — ся, з'єднувати, — ся, з'єднати, — ся, купитися (КМ).

Объедини — зєдбідки, недобрізки, об'єднати.

Объезд — об'їзд, об'їздки, об'їздки.

Объезжать — об'їздити, об'їздити, об'їздити, випереджати, випередити; виїжджати, виїжджати (коня).

Объект — об'єкт (права), річ (*р.* річч). [дужки].

Объективность — об'єктивність (безсторонність)

Объективный — об'єктивний (безсторонній погляд).

Объем — обсяг; об'єм (*матем.*); місткість (*вместимость*). — ём *прав* — обсяг прав.

Объяснение — віяснення, пояснення, пояснення; (*выяснение*) з'ясування. *Иметь с кем-ним* — хати з ким розмову, (*люб.*) освідчитися кому. [ний, для пояснення].

Объяснительный — пояснючий (записка), поясній

Объяснить, об'яснить — віяснити, віяснити, пояснити, пояснити, з'ясувати, з'ясувати; тлумачити, розтлумачити. — ся *ни том или другом языке* — розмовляти тією чи іншою мовою.

Объявление — об'ява (р. об'ява).

Объявитель — об'явник, оповісник.

Объявление — об'ява, оголошення (проголошення), оповістка, оповіщення, повість (СФА, VI, 157), повість (СФА, VI, 132), повідомлення. — ние *несостоятельности* — оголошення про невиплатність. — ние *манифеста*, *с.м.* Обнародование.

Объявлять, об'являть — оголошувати (оголошати) (ЛР, 44), оголосити, сповіщати, сповістити

(СФА, VI, 274); повідомляти, повідомити когю.

— *ть выговор* — виношати, пімошати, догану висловити кому. — *ть власти* — оповіщати щось владі, (*стар.*) освідчати що вродові (ЛР, 44), свідчати (АЮЗР, 6, I, 346). — *ять во всеобщее сведение* — оповіщати для вселюдного виду, (*стар.*) озпайжувати (КМ), озпаймити (ЧСР; СФА, VI, 21). — *ть цену* — захищати. — *яться, иться, зялнаться* — оповіщатися, оповіститися ким (СФА, VI, 274), зголоситися куді до когю.

Обыватель — обиватель.

Обывательский — обивательський.

Обыгрывание — обгравання, обгравлі (на картах).

Обыгрывать, обыграть — обгравити, обгравити (на картах).

Обыденный — щоденний, звичайний. [картах].

Обыкновение — звичай, звичка, поведінка. По *-нию* — своїм звичаєм, як звичайно. *Сверх-ния* — (по)над звичай.

Обыкновенный — звичайний, (*стар.*) звичай (СФА, VI, 10).

Обыси — трус, трусація, трусениця. *О. в квартире* — хатній трус. *Личный о.* — особовий трус. *Найти при -ме* — вітрусити. *Новаляный о. среди преступного элемента* — загальний трус серед злочинців (злочинного елементу). *Производящий о.* — трусій (-ій), перетрусник.

Обысывать, обыскать — обшукувати, обшукати, трусити (СФА, VI, 150), потрусити, перетрусити.

Обычай — звичай (КМ), заведення. По *-чаю* — по звичаю. *У нас в -чае* — у нас ведеться.

Обычный — звичайний, звичний; звичаєвий (право), (*стар.*) звичний (ЛР, I, 1; СФА, VI, 100, 317). — *но* — звичайно.

Обязанность — обов'язок, повинність (СФА, VI, 702; АЮЗР, 6, I, 308). *Возлагать, налагать -ность* — накладати обов'язок на когю. *Исполнять свои -ности* — виконувати свої обов'язки. *Относятся добросовестно к своим -ностям* — ставитися совісно (сумлінно) до своїх обов'язків. *Считаю своею -ностью* — хаяю за обов'язок, вважаю за повинність. *О-ти службы* — службові обов'язки.

Обязанный — повинний (повищен), обов'язаний, зобов'язаний (умовою, контрактом). *Быть -ным кому чем* — завідчувати (завиджати) кому щю. *Чувствовать себя -ным* — почуватися до обов'язку. [ність].

Обязательность — обов'язковість (умови); коніч-

Обязательный — обов'язковий, конічний. — ное *обучение* — обов'язкове навчання. — ное *постановление* — обов'язкова постановка. *Решение суда по вопросам: совершил ли содеянное преступление, было ли оно деянием подсудимого и какого свойства это деяние* — *но для суда гражданского* — (карного) суду постановова в питаннях: чи стався злочин, чи заповідив його обвинувачений та що це був за злочин, обов'язкова для суду цивільного. — *но* — обов'язково, конічно.

Обязательственный — зобов'язковий, зобов'язальний. — ное *право* — право зобов'язання.

Обязательство — зобов'язання, (*стар.*) запис, (АЮЗР, VI, 71). *Вступити в -во* — зобов'язатися. *Письменное -во* — зобов'язання на письмі. *Словесное -во* — зобов'язання на словах.

Обязывать, обязать — (з)обов'язувати, зобов'язати, покладати обов'язок на кого. *-ваться, -аться* — взятти на себе обов'язок, обов'язуватися (ЛР, 36, 143, 161), (*стар.*) повиннитися, заложитися (ЮГ). *-ться на письме, письменно* — зобов'язатися на письмі, підписатися (щось робити). *-ся словом* — зобов'язатися словом. *-щаяся сторона* — зобов'язана сторона, контрагент.

От Обязание до Обятие см. стр. 96.

Овдовевший, овдовелый — повдовівлий, овдовілий.

Овдоветь — овдовіти.

Овладевать, овладеть чем — опановувати, опанувати (кого, що), осягати, осягнути що (ЧСР), посідати, посісти, здобувати, здобути (міст.), охоплювати, охопити, обнімати, обніти (ЧСР) що. *-ть чьим вниманием* — опанувати (захопити) чью увагу. [посідання]

Овладение — опанування, здобуття, обняття в Овра — яр. *Неглубокий -раг* — ярок, перелісок. *-раг, поросший лесом*, — байрак. *-раг с крутыми берегами* — провалля. *Степной -раг* — балка.

Овражистый — яркуватий, яркуватий.

Оглавление — «де що в», оглав, зміст.

Огласка — розголос, розголошення, оголошка, оголоє, оєлава. *Для избежания -ми* — щоб не було розголосу. *Получить -ну* — отати голосня, загально (всєлюдно) відомн. *Пустить в -ну, сделать -ну* — розголосити, (*фамил.*) роззвонити. *Это дело получило -ну*, — ця справа стала всєм відомна, дійшла до всєлюдного відому.

Оглашать, огласить — оголошати, оголосити, проголошати, проголосити, розголошати, розголосити. (*путём чтения*) виголосити, вічитати, відчитати. *Все решения суда -ются при открытых дверях* — всі вирокі суду оголошуються при(всє)люпо.

Оглашение — оголошення, оголошка, (*путём прочтения*) вічитання, відчитання (ЛР, 44).

Оглухнуть — оглухнути, глухим зробитися.

Оглушить — глушити, оглушати; приголомшувати.

Оглядываться, оглядеться — озиратися, озирнутися, оглядатися, оглянутися, оглядітися. *Не успеи -ся* — не зчувє.

Оглядна — оглядання, озирання, оглядка. *Без -ми* — не озирюючись, не оглядаючись, без ог.

Огнегасительный — воєнегасильний. [лідки]

Огнедействующий (завод) — воєневий, що воєне працює (завід), воєнедійний.

Огненный — в'гняний, воєнеий.

Огнестрельный — стрільний, огнестий (АЮЗР, 6, I, 428), оєнепальний. *-ное оружие* — стрільва.

Огнеупорный — оєнетривалий. [огняста збр'я.

Оговаривать — обмовляти, обмовити, ославити, ославити; вказувати, вказати; застерегати, застерегти (собі щось — *ить в свою пользу*).

Оговор — обмова, поговор (ЛР, 44), (*сплетни*) плітки (ЛР, 44).

Оговорка — застереження, попередження; пояснення.

Оговорщик — обмовник; виказчик.

Оголять, оголеть — загодовати, заголіти.

Огонь — воєнь (*р. воєнь*); (*костёр*) багаття.

Огораживать, см. Огороживать [огнище.

Огород — город, огорді.

Огородник, -ца — городник, городниця.

Огородничество — городництво.

Огородный — городний, огородний (рослина). *-ные овощи* — городниця.

Огорожа — огорожа, горожа.

Огороживать — городити, (о)городити (шл'ом, стівю), городжу (по)ставити (ЛР, 44).

Огорчать — прикресті робити, зробіти, чинити, вчинити (кому), завдавати, задати суму кому, засмучувати, засмутити кого. *-ся* — засмучуватися, засмутитися, в тугу вдаватися, вдатися.

Огорчение — прикресті, засмучення.

Огорчительный — прикресті.

Ограбить — пограбувати, ограбувати, пограбити, ограбяти. (*Зал.*) з(г)рабувати, обдєрти, погупити (АЮЗР, 6, I, 303).

Ограбление — ограбування, грабунок, (*стар.*) зграблення, (АЮЗР, 6, I, 218), пограблення (АЮЗР, 6, I, 186). [заступлення]

Ограда — осорожа, горожа, пліт (*р. пліт*); захист.

Ограждать, оградить — городити, одгороджувати, одгородити, (*защищать*) оборонити, оборонити, захищати, захистити; заступитися, заступитися (за кого). [заступлення, заступа.

Ограждение — горожа, городба; захист, оборона.

Ограничение — обмежування, обмеження. *-ние политических и общегосударственных прав* — обмеження політичних та загально-громадянських

Ограниченность — обмеженість. [прав.

Ограниченный — обмежений, обмежуваний; недо-ужкуватий (людина).

Ограничивать, ограничить — обмежувати, обмежити. *-ваться, -иться* — обмежуватися, обмежитися. *Не -ваюсь тем.и* — тим не обмежуючись, (*стар.*) мало ва тім маючи.

Ограничительный — обмежливий, обмежний. *-ные законы* — закони, що обмежують, закони об-

Огромный — величезний, здоровіший. [межі.

Огрубевать, огрубеть — грубішати, погрубішати, грубнути, огрубнути.

Огрубение — загрубіння, згрубіння.

Огрызаться — одгрисатися, одгриситися. [гурт.

Огульный — огульний, гуртовий. *-но* — гуртом, на

Одальживать, одолжить — позичати, позичити (в кого, кому); вищичати, вищичити (кому). *-ся (перед кем)* — вишши бути (кому), зобов'язувався перед ким.

Одарить (одаривать) — одарювати, одарити, одарити кого чим; надарити, надарити.

Одежда — одіж (-жи), одєжа (-жі), бдяг, одєжниця, вбрання (*наряд*).

Одеять, одеть — одіяти, одіяти кого чим, надіяти, надіяти чобі кому.

Одеревенелость — задеревілість (-лості).

Одеревенеть — задеревіти, одерев'яити, одубіти, дубом стати, закопобіти.

Одёрж(ив)ать — здобувати, здобути (перембгу). *-жать верх* — гору взіти, перемогти.

- Одержимий** — опанований; (*душевною блезню*) божевільний, одержимий.
- Один, -дна, -дно** — один, одна, одно (одне).
- Одинаковий** — однаковий, однакий, такий самий.
- Одинадцять** — одинацять.
- Одинокий** — самотній, самі[б]г[т]и[и].
- Одиночество** — самі[б]г[т]ість, самота, самотність. *В-ве* — в самотині, самотою, па самоті.
- Одиночка** — е[б]дичак, е[б]дичакъ, одишець (-нці). *В-ну* — самотою, сам собі. *По-ме* — поодиці.
- Одиночний** — самі[б]г[т]ний, поодинокий, поодиначий. *-ное* *заключення* — самі[б]г[т]не замкнення, самотнє ув'язнення. *-ние* *факты* — поодинокі.
- Одичалый** — здичавілий, здичлий. [факти.
- Одичане** — здичавіня.
- Одичать** — здичавіти. [часу, якое.
- Однажды** — раз, один раз, одного разу, одного.
- Однако** — однаке, однак, але, проте, все-таки.
- Одновременный** — одночасний, рівночасний. *-но* — в той-же час, одночасно, разом, рівночасно.
- Однодневный** — однеденний. *-ный* *заработок* — однеденний заробіток. *-ная* *перенісь* — одно-
- Одноженство** — одноженство. [деший перенісь.
- Однозначный** — однозначний.
- Одноименный** — однойменний.
- Однократный** — одноразовий.
- Однообразный** — однаовітний, однобірний, однаковий. [ковість.
- Однородность** — однорідність, одноцільність, один-
- Однородный** — однорідний, одноцільний, однаковий.
- Односторонний** — односторонній, однобічний. *-ний* *договор* — однобічна угода.
- Односторонность** — односторонність, однобічність.
- Однофамилец** — одного прізвища (людина), одноймивник.
- Обобрение** — ухва́ла. *-ние* *законодательных предположений* — ухва́ла законодавчих проєктів.
- Обобрительный** — ухва́льний; (по)хва́льний. *-ное* *поведение заключённого* — похва́льна поведінка ув'язненого. *-ний* *отзыв* — (по)хва́льний відзив (дужка) про когось.
- Обобрать, обобрить** — похва́ляти, похва́лити, (*утвердить*) ухва́лювати, ухва́лити.
- Одолевать, одолеть** — перемага́ти, перемагті, побороти, подола́ти, подужати.
- Одолжение** — позичка, позика; услуга, послуга, прислуга, ласка. *Сделайте -ние* — вчпшть ласку, (*пожалуйста*) як ваша ласка, будь ласка. [ніти.
- Одряхлеть** — зістарі́тися, (ро)зпемо́цїти, спорох-
- Одуматься** — роздумати́ся, одумати́ся, схамені́тися.
- Одурачить** — одурити, обдурити, обжорчити, одурмацяти, пошити в дурні, задурити голову.
- Одурение, одурь** — одур, дур (м. р.), дурість, задуріння, очечерняня.
- Одуреть** — задурити, одурити, очечерити, очумити, ошаліти, зпавіснати.
- Одурять** — дурмацити, туманити. *-щий* — задурливий. *-щее* *средство* — одура, дурмац, дурманливе надіб'я.
- Одухотворение** — вдуховлення, вдухотворення.
- Одухотворять** — вдуховліти, вдухотворити.
- Одушевление** — одушевлення, одушевління, оживлення; підійма, піднесення.
- Одушевлять, одушевить** — одушевліти, одушевити, оживляти, оживити, (до)дати духу. *-ся* — одушевлятися, одушевитися, оживлятися, оживитися, духу набиратися, набратися.
- Одышка** — йду́ха, дихавиця, захих. *-ною* *страдающий* — йдушливий, дихавичий.
- Ожесточать, -ся** — озвірати́ -ся, озвірити́ -ся, роз'яврати, -ся, роз'ярити, -ся, запекти. *-ся*.
- Ожесточение, ожесточённость** — озвірення, запеклість, заїлість.
- Ожесточённый** — запеклий, озвірений, заїлий. *-ная* *битва* — запеклий бій. *-ное* *сердце* — запекла душі. [(нов. ожій!).
- Оживать** — відживати, віджити, оживати, ожити.
- Оживление** — відживлення, оживіння, жвавість.
- Оживлённость** — жвавість.
- Оживлённый** — жвавий (розмова).
- Оживлять, оживить** — відживляти, відживити, оживляти, оживити.
- Ожидание** — ждіння, чекання, сподівання; ждіння. *В-нии* — сподіваючися (чого), чекаючи (на що, чого).
- Ожидать** — ждати, дожицати, діждати, діждатися (чого), чекати (на що), дочекатися (чого), сподіватися (СФА, VI, 352).
- Ожог** — опечене, опалене, опік (р. опіку), обпар.
- Озабачиваться** — турбуватися, потурбуватися (чим, про що), клопотатися, поклопотатися (чим, про що), дбати, подбати (про що).
- Озабоченный** — заклопотаний, затурбований.
- Озаглавливать** — давати, дати заголовок (чому).
- Оздоровление** — оздоровлення, оздоровіння.
- Оздоровлять** — оздоровляти, оздоровити.
- Озимь, озимый хлеб** — озимина, озиме.
- Озираться** — огляд́атися, оглянутися.
- Озлить** — розлютювати, роззлостити, роз'ярити. *-ся* — розлютюватися, роззлостітися, роз'яритися.
- Озлобление** — ззлість, озлілість; злоба, лютість.
- Озлоблять, озлобить** — розалощувати, роззлостити, розлютити. *-иться* — роззлостітися, роззлуватися.
- Ознакомить, -ся** — ознайо́мити, *-ся*, познайо́мити, *-ся*, освідомлювати. *-ся*, освідомити. *-ся*.
- Ознаменование** — знак, озна́ка, одзнаменування. *В-ние* — на знак, на озна́ку, на одзнаменування.
- Ознаменовывать, -ся** — одзнача́ти, *-ся*, одзначіти, *-ся*; одзнаменува́ти. *-ся*, одзнаменува́ти, *-ся*; вславляти, *-ся*, вславіти, *-ся*.
- Означать, означить** — значити, познача́ти, позначіти, зазнача́ти, зазначіти, визнача́ти, визначити. *-ний* — зазначений, визначений, прописаний (КМ).
- Означение** — зазначення, визначення, означення.
- Озноб** — холод, мороз, дрижакі, дриж. *У меня -об* — менє морозить, менє з-по-за спінні берє.
- Озорник** — шибай-голова, урві-голова, бешкетник; палисвіт, паливода; пустуа.
- Озорство** — бешкетування, пїстощі.
- Оказание, оказательство** — вияв, виявлення. *-ние* *помощи* — допомога, уділення допомоги.
- Оназия** — окая́зія, пригода, випадок, slučaj, (*зан.*) трапунок.

Оназывать, оназати — выявлѣти, пѣявпѣти, показувати, показати, смѣчѣти, вѣсвѣдѣчѣти; (добродѣйствѣ) чѣпѣти, чѣпѣти, зрѣбѣти, давати, дати, отдавати, оддати. -ать *вниманіе* — давати увагу, выявлѣти увагу. -ать *должное почтеніе* — вчѣпѣти палѣжну пошлѣгу. -ать *надлежащее содействие* — дати палѣжну допомѣгу. -ать *неуважение* — показати зпѣвагу. -ать *помощь* — допомогти, стати у помѣги. -ать *предпочтеніе* — перевагу, передати. -ать *сопротивление* — поставити бѣр. -ать *услугу* — у послѣзі стати, вчѣпѣти послѣгу. -ицѣй *сопротивление* — (стар.) спротивник (АЮЗР, 6, I, 138).

Оналечить, -ся — скалѣчѣти, -ся, покалѣчѣти, -ся.

Онаменелость — скам'янілѣсть, закам'янілѣсть.

Онаменелый — скам'янілий, закам'янілий.

Оначивать, окончить — кѣчѣти, скѣчѣти, докѣчѣти, докѣчѣти. -ить *дело* — справу скѣчѣти (ЛР, 44). -ить *дело рассмотрением* — справу оаудити (ЧСР). -иный — закѣчѣный, вѣкѣчѣный. -иное *преступление* — закѣчѣный, вѣкѣчѣный, вѣкованый злѣчш.

Онупація — окупація.

Оклад — оклад (податків), рѣзмѣр (платѣ); шѣта, опрѣва. -лад *жаслованья* — платѣй, рѣзмѣр платѣй.

Окладной — окладный (КМ), податковный. -ной *лист* — податковный лист, лист про податок. -ной *сбор* — безпосередный податок.

Оклеветание — обрѣзуваня, обрѣханя, обрѣва, см. Клевета.

Оклеветать — обрѣхати, ослѣвити когѣ, наклепати на когѣ, обмовити (от обмовѣти) когѣ.

Оклики — ѣклик, гукѣваня.

Окликать — окликати, окликнути (когѣ), гукѣти, гукѣти, пагукѣти (ва когѣ).

Окно — вѣкѣ. *Условия въведения* -он в *соседний двор* — коли можна робѣти вѣка на сусѣдове подв'яз.

Оковы — кайдѣни, залѣза, пѣта (оковп). *Ручные* -вы — кайдѣнки. *Заклѣчить* в -вы — забѣти в кайдѣни.

Оковывать, оковать — обковувати, окѣувати, окути, заковувати, закути. -иный — в пѣта забѣтый, окутый, кутый, закованый, закутый.

Окопе(ва)ть — здѣхати, здѣхнути; дубѣти, одубѣти, задубѣти, дуба дѣти; клѣкнати, заклѣкнати (на околица — околица, округа. [Холоді]).

Около — пѣколо, навколо. [Навколо будинок], навколо, коло, білі, побілі, ѣбік, пѣбік. [Білі пѣго, ѣбік ѣго]; трѣхи, мѣло не, білізко чѣго. [Цѣму буде білізко трѣох рѣків. Це коштує карѣваняцѣ пять абѣ білізко тѣго].

Околоток — кутѣк, (провинц.) околія, квартал; лікарський пункт.

Окольный — сусѣдний, довкѣлшній, околіш[ч]ный. -иные *люди* — сусѣдні, околіш[ч]ні люди. -иные *пути* — малѣци. [Кѣчѣннѣя].

Оконечности — руки й ноги (в людѣи), кѣнцѣкѣй, **Оконный** — вѣкѣиный, вѣковѣчѣный, вѣкѣиный. -иное *стекло* — шѣбка.

Окончаніе — кѣнѣць, скѣчѣшя, докѣчѣшя (АЮЗР, 6, I, 262), закѣчѣшя; кѣчѣшя (рахѣвѣи).

-иные *аренды* — кѣнѣць оренѣд. (стар.) вѣдержаня оренѣд (АЮЗР, 6, I, 266). *Близкий к -иному* — (уже) на скѣчѣшѣ. -иные *дела* — докѣчѣшя справи (ЛР, 24). -иные *тора* — кѣнѣць тѣргу, рѣзѣржка. *Перед -иным, в конце* — впрѣкѣшѣ.

Окончателный — остатѣчѣный (ЛР, 44); кѣнѣчѣный, остатѣшѣй. -иный *приговор* — присуд остатѣчѣный. *Приговор в -иной форме* — угрунтованый, мотивѣваный присуд. -иное (не подлежащее обжалованию) *решение* — безпересудный вѣрок, безпересудный рѣзѣяз (КМ). *Решение в -иной форме* — угрунтованый, мотивѣваный вѣрок, (вѣ)рѣшеня в остатѣчѣный формѣ. -иный *сѣт* — кѣнѣчѣный (остатѣчѣный) рахѣунок. -иное — остатѣчѣно. вѣнѣць, до кѣнѣцѣ, до остатѣку, до остатѣтку, вкрай.

Окостенелость — за[с]кѣстѣнѣлѣсть; кѣстѣк.

Окостенение — за[с]кѣстѣнѣнѣя.

Окостенеть — за[с]кѣстѣнѣти, заклѣкнати, задубѣти.

Окоченевать — дубѣти, задубѣти, клѣкнати, заклѣкнати.

Окоченелость — заклѣкѣлѣсть, задубѣлѣсть (-лѣсти).

Окоченелый — заклѣкѣлий, задубѣлий.

Окоченение — заклѣкѣнѣя, заклѣкѣнѣя, задубѣнѣя.

Окраина — окрѣпа, край, околица.

Окраска — фарбуваня, пофарбуваня; покрасѣнѣя, покрасѣа, пѣмаст. [потѣжѣти].

Окрепнуть — змѣцѣти, подѣжчѣти, поздорѣвшѣти.

Окрѣстность — околица, окѣ (р. окѣлу), (провинц.) околія.

Окрѣстный — околічѣй, околішѣй, доохрѣсѣный. -иные *места* — доохрѣсі місѣцовѣсти, (стар.) облѣді край. [на одѣо ѣко].

Окривѣть — ослѣпнати на одѣо ѣко, слѣпѣи стати

Окрѣи — (на)гукѣнѣя, грѣманя; ѣблик. [ѣко].

Окрѣинуть — пагукѣти (ва когѣ), вагрѣмати (ва когѣ).

Окривавить — скрѣвѣвати, закрѣвѣвати, окрѣвѣвати

Окривавленный — скрѣвѣвленный, закрѣвѣвленный, **Округ** — округѣа. [окрѣвѣвленный].

Округление — округѣваня, заокругѣнѣя, закругѣнѣя, округѣваня, округѣнѣя, округѣнѣя, округѣнѣя. *За -иным* — пѣлі округѣнѣя, по округѣнѣя. [ліни].

Округлый — кругѣлий, округѣлий, кругѣлѣстый.

Округлять — закругѣлѣти, закругѣлѣти, округѣлѣти, округѣлѣти.

Окружать, -иить — отѣчѣвати, отѣчѣти; обрѣжувати, обрѣжѣти. -ать *колоцѣо* — в кѣло обтѣчѣти (АЮЗР, 6, I, 351).

Окружение — отѣчѣшя. *Он в таком -иим* — вѣн у такѣму отѣчѣшѣ, вѣп серед такѣго отѣчѣшя.

Окружность — околічѣсть, ѣбѣд (-ѣду), ѣбѣд (-ѣду). -иность *круга* — ѣбѣд кѣла (*мат.*).

Окружный — округѣиный, округѣиный.

Октябрь — жѣтѣвѣшѣй.

Октябрьский — жѣтѣвѣшѣй. [окупѣти, окупѣти, -ся].

Окупать — -ся — заѣрумпѣти, заѣрумпѣти, -ся (у шо);

Окупиться — окупѣтѣся, (п)окупѣтѣтѣся.

Окурок — недѣкурѣк.

Окут(ив)ать — обгорѣати, обгорѣати, повѣвати, повѣти, укутѣвати, укутѣти, обкутѣвати, обкутѣти.

Оледенение — злѣденѣнѣя.

Оледенелость — злѣденѣлѣсть (-лѣсти).

Оледенелый — зледенілий.
Оледенеть — зледеніти, кригою стіти.
Олицетворение — уособлення, олицетворіня.
Олицетворять — уособлювати, олицетворювати.
Омерзение — огида, обидь, обрідження; огидність, брідкість.
Омерзеть — огиднути, остогидіти; згідатися.
Омерзительный — огидливий, огидний мерзівний, мерзотний, брідкий. [лай].
Омертвёлый — жертовлий, за(в)жёрлий, примертві-
Омертвёт — жертвиги, прижертвиги, замертци, завмерти, прижертти.
Омрачать, омрачить — тьжарити, потьжарити, затьжарювати, затьжарити.
Омут — ковбана, круча, прірва, яма; болото.
Онемелый — зашімлай.
Онемение — зашімня.
Онемёт — зашімти, пошімти, ошімти.
Опоздывать, опоздать — с[о]пзіюватися, с[о]пізнитися, запізнюватися, запізнитися, припізнюватися, припізнитися.
Опавать, опомт — обпоювати, обпоіти.
Опала — неласка, немилість, гнів. *Быть в -ле* — бути в неласці, в немилості. *Впасть в -лу* — одпасти ласки (чнє), дістатися в неласку.
Опальный — в неласці, в немилості, підгнівний.
Опамтование — отяження.
Опамтоваться — опам'ятатися, очутитися, схаме-
 нутися, стямитися, прийти до пам'яті.
Опасаться — опасуватися, побюватися, лякатися, страхітися.
Опасение — побювання, страхання. *Под -нием* — під засторогою. *Без -ния* — без побювань, безпечно.
Опасность — небезпечність, небезпєка. *Производства, связанные с -тью профессионального отравления* — виробництва, що загро-
 жують робітникам професійним отруванням.
Опасный — небезпечний. -мо — бязько, безпечно.
Опахивать (границы) — оббрювати, оборати (жєжі).
Опачнать (опорочить) — за[с]погівати, забрідіти (що, когб), притемнати, (вульг.) опаскідити.
Опек — опіка. *Установление, учреждение -ни* — встановлення, призначення опіки.
Опекаемый (подопечный) — той, що під опікою, опіканець, опіканка. -мое и.и.ущество — за-
 опікуване майно.
Опечать — опікувати (когб), опікуватися (кнм), піклуватися (кнм).
Опекун — опікун (КМ), опікальщик (ЛР, 44).
Опекунский — опікуський, опікучий. -ский от-
 чет — опікуче звідомлення, опікуський звіт.
Опекунство — опікуство.
Оператор — оператор.
Операция — операція; вчинок, дія, справа. *Де-
 нежная -ция* — грошові операція, грошові справинок. [дати, обганити, обігнати].
Опереть, опередит — випереджати, випере-
Опечатанье — запечатання, припечатання. -ние *вещественных доказательств* — запеч-
 атання (припечатання) речових доказів. -ние *помещения* — запечатання приміщення.
Опечатать — помилка друкарська.

Опечатывать, печатать — запечатувати, зачєч-
 тати, припечатувати, припечатати, печатки на-
 класти (на що).
Опешить — зайковити, сторопити, замішатися.
Опираться, опереться — спиратися, спертися,
 зіертися (на що), обпратися, об(і)іертися (общо).
Описание — опис.
Описательный — описовий.
Описаться — помилігтися (пішучи що), зрєіти
 писаву помилку.
Описка — помилка (в письмі), писана (листова).
Описывание — описування (майно, добра); (с оцен-
 кою) цінування (майно, добра), поцінування.
Описывать, описать — описувати, описати; (в.месте
 с оценкою) цінувати, поцінувати (майно, добро).
Опись — опис, спис, реєстр; поцінування (майно).
Оплата — оплата, оплат, виплат, сплачування. -та
от шутки — плата поштучна. -та *сдель-
 ная* — плата відрядна (від роботи, від штуки).
Оплачивать, оплатить — оплачувати, оплатити,
 сплачувати, оплатити. *Хорошо -мый* — оплатний,
 поплатний. -ваться — (п)оплачуватися, (п)опла-
 титися. [Вещь -лась = річ (п)оплатилася вже].
Оплодотворение — запліднення, заплід (оду).
Оплодотворять, оплодотворить — запліджувати,
 заплідити, заплідювати, заплідити.
Оплот — оборона, заступ, захист, охорона.
Оплошность — необачність; недобість.
Оповещать, оповестить — сповіщати, оповіщати.
 когб, розповіщати, розповістити когб, обвістити
 когб (ЛЮЗР, 6, І, 361; ЛР, 44).
Оповещение — оповіщення, оповіщення, оповість
 (ЛР, 44). [пізнєння].
Опоздание — спізнєння, спізнїця, запізнєння, при-
Опознавать, опознать — (у)пізнавати, (у)пізнати;
 признатися (до когб, до чго).
Опознание — пізнавання, пізнання. -ние *преступ-
 ники* — (у)пізнання злочинця.
Опорочение — знеславлення, згабування, зга-
 нєблення. -ние в печати — дифамация; дру-
 коване знеславлення.
Опорочивать, опозорить — неславити, знеслави-
 ти, в неславу вводити, неславу на когб скласти;
 ганьбити, зганьбити, безчєстити, безчєстити.
Ополчаться, ополчиться — узбрюватися, узбрю-
 чтися, ставати до зрєі (під брєю), (стар.)
Ополченец — ополчєць. [употужнитися на когб].
Ополчение — ополчєння, (стар.) рўшення. *На-
 родное -ние* — (стар.) послідитє рўшення.
Опомниться — схамєнутися, стямитися, о[с]пам'я-
 татися, очутитися, очутися.
Опора — підпора, оборона, опертя (точка -ры —
 точка опертя).
Опорный — опірний (пункт).
Опорочение — ганьба, зганєння, зганьблення, зне-
 славлення, згудження, огуда, (сильнее) ошель-
 нування; зазначєння певних вад (гнб) у докү-
 мєнті, в оборуці і т. ия, з(а)ганьбування (чогбсь).
 (диал.) зганджування.
Опоро[а]чивать, опорочить — гудити, згудити (ко-
 го, що), ганити, зганити; давати, дати догану.
 ганьбити, зганьбити, зганьбувати, зганьбувати;
 знеславлєвати, знеславити, ославити, споганити,

- (ву.лге.) опаскудигти, ошельмувати. -ченнаяде.л-ка — оборудка з деякою вадою, з зазначеною хибою, загальбована (запідозрена, пеневпа) оборудка. -ний по службі — знеславлений по службі, (сильнее) ошельмований. -ний документ — загальбований (пеневний) документ, документ із зазначеною хибою.
- Оппозиционный** — опозиційний (незгодний).
- Оппозиция** — опозиція (опір). *Стать в* -цію кому — опір статі проти когось, опір поставити когось, не згоджуватися.
- Оппонент** — опонент.
- Оправа** — оправа.
- Оправдание** — виправдання, увівнення; (отговорка) вивода (АЮЗР, 8, V, 32), (возражение, стар.) одвід (ЧСР).
- Оправдательный** — виправдальний, оправданий. -ные документы — посвідкові документи; виправдальні (оправдані) документи. -ный приговор — оправдальний присуд, присуд про виправдання.
- Оправдывать, оправдать, -ся** — виправдувати, виправдати, -ся; справдзувати, справдіти (слово, сподівання); оправдати, -ся, (стар.) одвідатися (ЛР, 44, СФА, VI, 252), одвестися (СФА, VI, 232); виводитися (СФА, VI, 288), вимірятися (СФА, VI, 130, 239), з виной вимовляти, -ся (ЛР, 44).
- Опрашивать, опросить** — питати, випитати, поспитати, розпитувати, розпитати. -вать свидетелей — перепитувати свідків.
- Определение** — визначення (цифры, чогось); вистаюва (на щось), іменування, призначення. -ние в должности — призначення на посаду, поставова на посаду, (стар.) найменування на їрид. -ние наказания — призначення (визначення) кари. -ние (назначение) (жало-винья) — призначення платні, (тарификация) визначення платні. *Постановить* -ние — зробити поставову, поставовити. *Судебное* -ние — судові поставова, поставова суду. -ние частное — поставова, ухвала (в справі). -ние преступного деяния — визначення злочину. [докладність; ясность] виразити.
- Определённость** — певність; (обстоятельность)
- Определённый** — певний (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 358, 518; 8, 48), докладний; вирішлий, визначений. -но — певно, докладно, вирозво, ясно.
- Определимость** — визначимість, визначеність.
- Определительный** — визначальний, означальний.
- Определять** — вирішати, вирішити, віректи, визначати, визначити, означити, означити, призначати, призначити; окреслювати, окреслити; ухвалити, ухвалити; вияснити, вияснити, поставовляти, поставовити; іменувати, настановляти, настановити (на їрид.) (КМ). -ть виную или невинность подсудимого — вирішати, чи підсудний винувий, чи невинний. -ть денежную стоимость — визначати грошову вартість. -ть меру наказания — призначати кару, визначати ступінь кари. -ть срок — визначати строк, термін, речевець. -ть свой убыток в сумме 100 рублей — визначити
- свої втрати сумою сто карбованців, відшкодувати себе на сто карбованців. -ть цену — визначити (покласти) ціну.
- Опровергать, опровергнуть** — збивати, збити (чужі доводи, свідчення), заперечувати, заперечити; спростовувати, спростувати (чутку, слова, статтю).
- Опровержение** — збиття доказів, (стар.) вивод; спростування (чуток, слів, статті).
- Опрокидывать, опрокинуть** — перекидати, перекинути, перевертати, перевертати.
- Опрометчивость** — нерозважність, необачність, нерозсудливість.
- Опрометчивый** — перозважний, необачний, перозсудливий. -во — нерозважно, необачно, перозсудливо.
- Опрометью** — прождом. [судливо.
- Опрос** — опитування (АЮЗР, 8, V, 68), опит (СФА, VI, 157), (многих) перепитування, перепитання. -рос обвиняемого и свидетелей — опитування (перепитування) обвинуваченого та свідків. *После* -са свидетелей — допитавши (перепитавши, переслухавши) свідків.
- Опросный** — (за)питальний. -ный лист — закета. -ные пункты — (за)питальні пункти.
- Опротестовать** — протестувати (вексель), спротестувати (вексель). [остогіднути.
- Опротиветь** — обрідати, огідати, осоружити, оприятость — чепурність, охайність.
- Оптовик** — гуртовик. [продаж, прижаж на гурт.
- Оптовый** — гуртовий. -вая продажа — гуртовий
- Оптом** — гуртом, на гурт. [кування.
- Опубликование** — оголошення, оповіщення, опублі-
- Опубликовать, опубликовать** — оголошувати, оголосити, оповіщати, оповістити, опублікувати, опублікувати.
- Опускать** — спускати; проминати. -ить руки — втратити надю. -ный — спущений; заведбаний, заведбаний; винущений, проминаний.
- Опускаться, опуститься** — заведбати себе, занехаяти себе.
- Опустошать, опустошить** — спустошити (СФА, VI, 50), спустошити (ЛР, 44), вищити, зничити, плюндрувати, силуюдрувати.
- Опустошение** — спустошення (АЮЗР, 6, I, 199), зничення (АЮЗР, 8, V, 133), плюндрування, спустошення.
- Опустошительный** — спустошний, спустошливий, грабуковий, хижачкий (поруб лісу).
- Опутать** — опутувати, опутати, запутувати, запутати. [розпугнути.
- Опухатъ, -хнуть** — пухвати, опухнути, розпухати, **Опухоль** — опух, пухлина, пухлятина.
- Опухший** — спухлий (ЛР, 44). [пушка, ляжівка.
- Опушина леса** — узялися. -на в одежде — ви-
- Опущение** — (в книге, в пьесе) вищук, опуск.
- Опыт** — досвід, спроба, спробунок, дослід. *В виде* -та — на спробу. *По собственному* -ту — з власного досвіду. *Производит* -ты — робити спробу, дослід.
- Опытность** — досвідченість, досвід.
- Опытный** — досвідчений (людина), дозвільний; досвідчий (стапція); спробий.
- Опьянение** — сп'янілість, сп'яніння, упій (р. упью).

Опьянѣть — в'їтися, сп'яніти. -вший — сп'янілий, підпийти, на підпитку.

Опьяняющий — п'який, п'яючий, п'якуватий, п'яковитий. -щие *напитки* — п'яючі (п'яки)

Опять — знов(у), вдруге, ще раз. [питва (шапі)].

Оратор — оратор, промовець, (*адвокат*) речник.

Красноречивый -тор — красномовець.

Ораторский — ораторський, красномовчий. [в'їти.

Орать — галасувати, горліти, ронетувати, гвалтувати.

Орган — орган. *Половые -ны* — природженні, (*делик.*) соромоті. -ны *чувствя* — органи почуття. [устрії (-роу)].

Организация — організація; організування; уклад.

Организовать — організ(ов)увати, зорганізувати. -я — організуватися, зорганізуватися, (*собби*).

Оргия — оргія, бешкет. [*ратся*] купитися (КМ).

Орден — орден, відзнака.

Ордер — ордер, квиток, пакіз.

Ординарный — ординарний, зв'язаний (професор).

Оригинал — оригінал, першоджерело; людина, не така як усі, чудасій, чудак. -нал *рукописный* — першодрук. -нал *печатный* — першодрук.

Оригинальный — оригінальний, собі свій. [Швість десь собі свої]; незвичай, чудасійний.

Ориентироваться — орієнтуватися, зорієнтуватися (знайти місце, зрозуміти становище).

Ориентировочный — орієнтаційний, орієнтувальний.

Орнамент — орнамент, оздоба, прикраса.

Орнаментировать — орнаментувати, поорнаментувати, оздоблювати, прикрашати. [з'якітисл.

Оробеть — оторопіти, вжахнутися, злякатися, перестрашитися.

Оросительный — поливальний, зрошувальний.

Орошать, оросить — зрошати, зрошувати, зрошити; наводнювати. [наводнення, зрошення штучні].

Орошение — зрошення. *Искусственное -ние* — зрошення.

Орудие — зброя, (інструмент, пристрій (-ю)). -дия *производства* — зброя для виробництва, виробничі інструменти (ЖО, 46). -дие *труда* — зброя праці. -дие (*пушка*) — гармата.

Оружейный — збройовий, збройовий. -ный *мастер* — зброй(ов)ник, зброяр, оружаник. -ный *склад* — збройовня, збройниця, оружання.

Оружие — зброя, броя, оружжя. -ние *огнестрельное* — стрільна зброя, пальна зброя. *Поднять -ние* — взятися за зброю, до брїні (до збрї) ст'їти. *Положить -ние* — покласти зброю, піддатися. *С -нием в руках* — збройно, збройно рукою, оружно, оружною рукою. *Холодное -ние* — січна зброя, біла зброя.

Орфография — ортографія, правопис.

Орфографический — ортографічний (помилка, слово).

Осада — облога, облягання. [п'їк].

Осадный — облоговий, обляганний, для облоги. -ное *положение* — стан облоги. -ные *приспособления* — зброя для облоги. [с'їв].

Осадна — осідна, осід. *Дом дал -ну* — будинок.

Осадок — гуща, ф'їс, осад (*хим.*). -ни — опади (*атмосферные*).

Осадочный — осадковий.

Осанистый — ставий, поставий.

Осанна — постава, постать.

Осанываться, осановить — привичаюватися, привичаїтися, обсов'їватися, обсов'їтися, о(б)гов'їтися, о(б)у'їтися.

Осведомление — інформація, ознайомлення, освідомлення, повідомлення, освідомленість, (*стар.*) оповістя (ЛР, 32). *Для вашего -ния* — для вашого відому, для вашої відомости.

Осведомленность — ознайомленість, поінформованість.

Осведомлять — ознайомлювати, інформувати. -мить — освідомляти. -нный — ознайомлений, поінформований. [тися].

Осведомляться — поповідомлюватися, інформуватися.

Осведомительный — інформаційний, повідомний.

Осведомить — поповідати, поінформувати.

Осведомиться — довідатися (ЛР, 44), дізнатися, поінформуватися; (*справдаться*) поповідомитися.

Осветительный — для освітлення, світільний. -ное *масло* — олія для (на) освітлення, світільна олія.

Освещать, осветить — освітлювати, освітлити (хату), висвітлювати, висвітлити (справу).

Освещение — освітлення, світло; висвітлення (справу).

Освидетельствование — огляд, оглядання, освідування. *Судбно-медицинское -ние через врача* — судово-медичний лікарський огляд. -ние (*осмотр*) *через сведущих людей* — огляд через досвідчених людей.

Освидетельствовать — оглядати, оглядіти, оглянути, о(б)освідкувати, о(б)освідувати.

Освободитель — визволювач.

Освободительный — визволючий, визволенний. -ное *движение* — визволюч[ий] рух.

Освободить, освободить — визволяти, визволяти (ТОК, III, 18), звільняти, звільняти, увільняти, увільняти, вибавляти, вибавити. -дать *из-под стражи* — звільняти з-під арешту. -дять *от залога* — викупити з застави. -дуться — відбутися (з чого), (*выпутаться*) вижотатися, виплутатися. -ный — визволенець, визволений.

Освобождение — визволення, увільнення, звільнення. -ние *от наказания* — звільнення від кари. -ние *от налога* — увільнення від податку. -ние *имуществва от описи и продажи* — звільнення майна (добра) від опису та продажу. -ние *условное, досрочное* — звільнення умовне, до строку (до строку).

Освящать, -тить — святити, посвятити, осв'їчувати, осв'їтити, посвячувати, посвятити.

Освящение — святання, св'їчення, осв'їчення, посвячення, освятня.

Оседать — сідати, сісти (про будинок).

Оседлость — осілість, (АЮЗР, 6, I, 222). *Черта -ти* — територія осілости. *Он имеет -лость* — він має свій осідок.

Оседлый — осілий (народ).

Осенний — осінній.

О'сень — осінь, -нюю — в-осені.

Осливать, ослить — перемагати, перемагати, по-дужати, здолати, подолати.

Осиротелый — (п)осиротілий, спроті,

Осиротеть — (п)осиротіти, (п)осиротітися.

Осиротить — посиротити, осиротити.

Осквернение — опоганення, споганення, (*грубо*) о(с)паскудження.

Оскверня́ть, оскверни́ть — поганити, с[за]поганити, опоганювати, опоганити, наскудити, опаскудити, паскудити, огидити.

Осколок — скілка (скла), тріска (з дерева).

Осноплєне — кастрація, валашиння, викладання.

Осноплєть, осноплєть — (с)каструвати, (з)валашити, викладати, викласти, холостити, вхолостувати, ухолостяти.

Оскорбитель — образник, кривдник.

Оскорбительность — образливість.

Оскорбительный — образливий, (*назвительный*) уціпний (ЛР, 44), уділивий.

Оскорбление — образа, ураза, зневага (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 524). -ние *действие.м., словами* — образа вчинок, словами.

Оскорблять, оскорбить — ображати, образити, вразити, вразити, зневажати, зневажити (АЮЗР, 6, I, 524, 526; ЛР, 44), укривджувати, укривдити.

Оскорбиться — ображатися, вразитися (ЛР, 44), покривдитися, скривдитися. -мый — ображений, укривдевший.

Осудное — зубожєння, убозтво, (*диал.*) скудота, (с)капцання.

Ослабевать — слабшати (слабшати), слабнути, ослабнути. -ать *в силах* — охливати, охляти знесилюватися, знесилити, підупадати, підупасти на силах. [иуск; пльга.

Ослабление — ослабєння; (*послабление*) послаблять, -бить — послабляти, послабити, ослабити. -ся — слабшати, слабшати, послабшати.

Ослепительный — сліпучий.

Ослепление — осліпіння, осліпєння, засліпіння; засліпєння; бєліп.

Ослеплять, ослепить — осліплити, осліпити, засліпити.

Осложнение — ускладєння. [дїтя, засліпіння.

Осложнять, осложнить — ускладшати, ускладшати.

Ослушание — неслухнятво, неслухнявість, непослух.

Ослушаться, послушаться — не слухатися, не послухатися.

Ослушный — неслухняний, непокірний. [слухатися.

Осматривать, осмотреть — оглядати, оглянути що, роздивитися, роздивитися в чому.

Осмеивать — висміювати, висміяти що, насміятися, насміятися, глузувати, поглузувати (з кого).

Осмеливаться — пасмілюватися, насмілитися, вжтися (ЛР, 44, 184, 129, 125), звжтися, відважуватися, відважитися.

Осмеяние — висміювання, висміяння, носміх, глух.

Осмотр — бгляд, оглядання (АЮЗР, 6, I, 173, 59; ТОК, III, 127), оглядння (КМ.) *Личный -мотр* — набчий бгляд. -мотр *местности* — оглядння (бгляд) місцевости, (*стар.*) обвід (АЮЗР, 6, I, 173), обвідєння (АЮЗР, 6, I, 53). -мотр *местный, на месте* — бгляд на місці. -мотр *потерпевшего* — оглядєння (бгляд) ушкодєного. -мотр *и освидетельствование через сведущих людей* — бгляд і освідкування через досвідчених людей.

Осмотрительность — обачність, оглядність, обережність.

Осмотрительный — обачний, оглядливий, обережний. -но — обачно, оглядно, обережно, обереж.

Осмотрщик — оглядач, оглядник. [ивно.

Основа, основание — оснєва, підвалина, фундамент, підстава, ґрунт. *Без всякого* -ния, *го-*

ловно — без жадної підстави, (*стар.*) без данної причини (голосєвно). -ние *достаточное* — підстава важлива, певна (достатія). -ние *законное* — причині законна, правна (ЧСР). *Иметь* -ние *так действительности* — мати річю (підставу) так чинити. -ние *иска* — оснєва (підстава) пзову. *На* -нии — на підставі. *На каком* -нии — на якій підставі, в якій річч, з якої причини. *Первое* -ние — першопідстава. -ние *общества* — закладання (заснування) товариства -ние *школы* — заснування школи.

Основатель — заснєвник, закладач, фундатор, установщик, оснєвник.

Основательность — оснєвність, ґрунтєвність, (*обстоятельность*) докладність.

Основательный — оснєвний, ґрунтєвний (ЛР, 44), докладний; (про людину) розсудливий, статєчний. -но — оснєвно, ґрунтєвно, докладно, міцно.

Основной — оснєвний, ґрунтєвний, істєтний, -ние *государственные законы* — оснєви державні закони. -ная *мысль (положение)* — оснєвна (головна) думка. -ное *положение таково* — оснєвна думка (оснєва) така.

Основывать, основать — заснєвувати, заснувати, закладати, закласти (спілку, школу), будувати, збудувати, завязувати, звязати (якєсь товариство, ґурток), заводити, завєсти. -ся — заснєвуватися, оснєвуватися, закладатися, закластися; (*ссылаться*) покликатися на кого, опиратися на чєм, (*иметь основание в чєм*) полягати на чєм, обнєратися (КМ), (*стар.*) захєвуватися (АЮЗР, VI, I, 281). -ся *на поклязания свидетелей* — ґрунтуватися на свідках, опиратися на зиснаних свідків. -ть *свои требования на чєм* — будувати свої вимоги на чєм.

Особа — особа, персєба. *Не велика* -ба! (*фамиллярно*) — не велике цабє!

Особенность — особливість, властивість: окрємєсть, окрємєність, відзна, відмінність. *В* -сти — надто, (*в частности*) зокрємє, зосєба.

Особенный — особливий; (*особый*) осбєний, окрємєлий, опрєчий. -но — (*отдельно*) окрємо, осбєно[є], (*в особенностях*) осбєливо, найичє, надто, а що вже.

Особый, с.м. **Особенный** -бая *комиссия* — окрєма (осбєна) комісія. -бое *мнение* — окрєма думка (окрємий глєс). *Остаться при* -бом *мнении* — застерєгти окрєму свою думку. -бый *порядок судопроизводства* — окрємий порядок судочинства. -бое *распоряжение* — окрєме розпорядєння. -бое *условие* — окрєма умєва.

Особняк — окрємий будинок, окрєма садїба. -ном (*жить*) — бсторопє, одлюдно, самєтво, самєму жити. [щєпїти вєспу.

Оспа — вєспа. *Прививать* -пу — прищїплювати, оспаривание — заперєчення, спєрєчання.

Оспаривать — заперєчувати, заперєчїти (кому що); спєрєчатися (про що з ким; прїти кого). -ть *завещание* — заперєчувати дувєщїцю. -ть *иск* — спєрєчатися прїти пзову, заперєчувати пзов. [пївїя] вєспї.

Оспоривание — прищїплювання (щєплєння, щє-

Осрамить — осоромити (кого), сорому завдати (кому). -ся — осоромитися, сорому набратися.

Ост(ав)яться — зо[і]статися, зо[і]етатися, лишатися, лишитися, залишатися, залишитися, (стар.) позостатися (ЛР, 44). -ся *должным* — бути (по)лишитися) винним. -ся *на свободі* — зоставатися (залишитися) на волі, вільному бути. -вийшися — що зостався, полішений, (стар.) позоставий (ЛР, 44; СФА, VI, 31, 62). -вийшися *вне, без заважтального, распорядження* — полішений без заповідного розпорядження, перозпоряджений (ЧСР).

Оставление — кидання, залишення; заведбання, завахання. С -нием *в долужности* — залишивши на посаді. С -нием *службы* — віншовши із служби, покинувши службу, уступивши з посади. -ние *в опасности* — залишення в небезпечі.

Оставляют, оставят — зоставляти, зоставити (АЮЗР, 8, I, 140), лишати, полищати, лишити, полищити, залишити, кидати, покинути, пускати, пустити, (забросить) завахати, замахати, заведбати, зехтувати; уступати, уступити (з посади); закінчити (звичайну бюрократичну мету) — (НС., ІФ, 51). -ить (бросить) — одбігти (чого). -ять *без внимания* — залишити без уваги, завахати (СФА, VI, 516), завахати (АЮЗР, 6, I, 40). -ить *без движения* — не давати рѣху. *Подлинное прошение* -ить *без движения* — поданою прохання не давати рѣху. -ить *без последствий* — (по)лишити без наслідків. -ить *без рассмотрения* — (по)лишити без розгляду. *Кассационная жалоба* -на *без рассмотрения* — касаційну скаргу залишено без розгляду. -ить *в наследство* — спадком лишити, полищити на спадщину. -ить *в подозрени* — покинути (зоставити) під підозрою, під підозрішам. -ить *в пренебрежении, без попечения, без внимания* — зехтувати, заведбати, завахати, залишити без уваги, без догляду. -ся *в силе (сохранять силу)* — зоставатися (залишатися) при силі (ЧСР). -ить *за собою право гражданского иска* — застеретті собі право на позов. -ить *на усмотрение* — полищити на (чийсь) розсуд, на чюю волю. -вийшися — що зостався, полішений, (стар.) позоставий. -ный — залишений, заведбаний, заваханий. -ное (брошенное) *и имущество* — покинуте добро (стар.) одбігчизна (АЮЗР, 6, I, 340), одбігчизна.

Осталый — весь инший, весь опрочий, останній. -ное — решта, все інше. -ные *деньги, имущество* — решта грошей, всі інші гроші, решта майна, все інше (опроче) добро (майно).

Останавливать, остановить — зупиняти, зупинити, спявити, спинити, припиняти, припинити, затримувати, затримати, (заступаючи дорогу) перейати, перейити; переривати, перервати; (удерживать) гамувати (ЛР, 14), вгамувати, тамувати, затамувати (кров, вду). -ся — зупинятися, зупинитися, спинитися, спявитися, стати на чім, перестати. -ся *на квартире*

(где) — приміститися, спинитися, стати господою (стар.).

Остановна — зупинка (напр. трамвая), лиш. перестанок (ЮР, I, 45), (з)мед.ление) загіння, загіння (в роботі). *В движении поездов произошли временная* -на *вследствие злоумышленной порчи пути* — чере: пошкодження колії від злочинців рух поїздів на деякий час припинився.

Остановочный пункт ж. д. — пристанок (-ику).

Останов — останаок. -им — тіло вмєрлого, (тіліни) зостанки, (гал.) моші.

Остаток — решта (чогось), остача (од чогось). (лишок) залишок, послідки. *Без* -на — цілком. геть-усє, без останаку, до решти. [решл.

Остервенение — лютування, розлутування, озві-
Остервениться — розлутуватися, розлутити, озві-
рїти.

Остерегать — остерегати, остеретті, перестерегати. перестеретті, застерегати, застеретті (кого). (стар.) варувати. -ся — стереттис. береттис.

Остов — кістяк, снасть. [(стар.) варуватися.

Остолбенелый — остовпїлий.

Остолбень — остовпїти, остовпенїти; (одеревянет) правець стати.

Осторожность — обережність, обачність (-остп).

Осторожный — обережний, бережний, стережкий, сторожкий, бачний, обачний, осласливий.

Острасти — пїстрах, приєстрашка, огрѳза. *Для* -им — для пїстраху. *Получить* -стиу — у страху побувати.

Остриѳ — вістрія, лезо, шпівьок, шнїчка, жалѳ. гострий (-їя). (у палци) цаковечник.

Остриѳ — гострити, паго-трїти; (на чей счѳт) прикладати прикладки (до чого), кидати дотепи пропї кого, ємшкуватися з чого.

Остров — єстрп (-рова), (стар.) вісна. *Пловучий* -ров — плувчий єстрия, плав, сплав.

Острог — острог, тюрма, в'язниця, вежа.

Острота — гострїсть (ставовища, відпїспл); гострїня; гїстрє слово, прикладка, дорєчьїсть. дотеп, дотєпє слово, дотєпє слівчє.

Остроумие — дотєпїсть; (проницательность) бистроумїсть.

Остроумный — дотєпанй, дорєчпий, бистроумпий: (колкий) дошкїльпий (на язїк), колїчий, ушїпїльпий.

Острый — гїстрпий, (остроконечный) шлачїтпй; кївачїтпй. [тїся.

Оступаться, оступиться — спотїкїтися, спотїкну-
Остывать, остыть — добути, прохолодїти, остї-
вувти, вєстїгїти, вїстїгїтїти, (мед.ленно) про-
вахати, прохїтїти. -вийш — прохолодїлий, вїстї-
лїий, вївахлїий, прохїлїий.

Осуждать, осудить — засїджувати, засудїти (до чого), на що, осїджувати, осудїти, (порицїть) судїти, гудїти. -ный — засїджуєвий (до чого, на що), прїсїджуєвий (до чого). -ный *на гибель* — засїджуєвий на загїн.

Осуждение — засуд, осїд; (порицїние) осїда, осїуда, осїуда. *Условное* -ние — умївий засуд, [вати, вїсушїти.

Осушать, -ить — осушувати, осушїти, вїсушувати

Осушительный — о(б)сушый, ви[об]сушливий.
Осушка — обсушування, висушування, висушення.
Осушительность — адієспімість, здійсненість.
Осушение — здійснення. -ние *мероприятий* — здійснення заходів. -ние *права* — здійснення права. -ние *мечаний* — справдження мрій.
Осуществлять, осуществить — здійснювати, здійснити, виповнити, виконати, справдзувати, справдити, переподати (перевести) в життя. -ся — здійснюватися, здійснити-я, справдзуватися, справдитися. -мый — здійснюваний, здійснений.
Осчастливливать, осчастливить — ушасливлувати, ушасливити, (з)робити щасливим.
Осьмушка — (в)осьмуха, (в)осьмушка, (в)осьмипа.
Осзание — дотик, доторк.
Осзаемый, осзательный — доторки(єн)ий, дотикальний, надіпапий; (*значительный*) значимий, помітний, наочний, реальний. -ные *результаты* — значні, наочні, помітні наслідки, реальні наслідки.
Осзять — дотикатися, доткнутися, доторкати[кн]тися (чогб); налінувати, чаліпати що, обмідувати, паміцати (що); почувати, наочно помічати.
От — од, від. *Время от времени* — часом, часами, від часу до часу. *От глупости* — з глупості, (*сутью*) з дурі. *От радости* — з радощів. *От роду* — з роду. *От того, что* — через те що, тому що *От имени* — іменем когб (АЮЗР, 6, I, 48), од (кбго) (АЮЗР, 6, I, 66), в імені.
Отпалывать, -ся, отопить, -ся — опалювати, -ся, опалити, -ся, огрівати, -ся, огріти, -ся.
Отбавлять, отбавить — одбавляти, одбавити, одкідати, одкіднути, надбрати, надібрати (чогб).
Отбегать, -жать — одбігати, одбігти (од) чогб; (*бросить что*) одбіти чогб.
Отбивать, отбить, -ся — одбивати, одбіти, -ся, одбороняти, одборонити, -ся. -бить (*преступника у власти*) — одбіти, одгромити (АЮЗР, 6, I, 461). -ться *от рук* — розледащити, розпестятися, розпущитися.
Отбирание — відбірання (жайпа). -ние *свидетельских показаний* — допит свідків, слухання, вислухування, переслухання свідків.
Отбирать, отобрать — одбирати, одірати, забирати, зобрати, одимати, одити; вибирати, вибрати. -ать *по суду* — одірати судом, одпозивити (ЛІМ, 297), випозивати щось. -ать *свидетельские показания* — допитувати, вислухувати, переслухувати свідків.
Отборный — добірний (людина, крам), одбірний, чільний (зерно).
Отбрасывать, отбросить — відкидати, відкінути, (*отрывать*) відбивати, відбіти. -ать *свет* — одсвітчувати.
Отброс(ы) — відпад(и), поклад(-и).
Отбывание — відбування (КМ), відбуття, відбуття. -ние *наказания* — відбування кари.
Отбывать, отбыть — відбувати (КМ), відбутися (повинність, карання, то-що); від'їздити, від'їхати. -ать *наказание* — відбувати кару, покітувати (АВАК, ХVІІІ, 50). -ать *по очереди (карьеру, дежурство)* — відбувати по черзі,

чергою обходити (сторбжу) (АЮЗР, 6, I, 30).
-ить свой срок — відбутися свій час, відбутися свій строк.
Отбытие — відбуття (кари); від'їзд (з дому).
Отвага — відвага. [відучити].
Отваживать, отдавать — відважувати, відвадити.
Отваживаться — відважуватися, відважитися, ва-житися, зважуватися, зважитися, насмілюватися, насмілитися, піти на відважне.
Отважный — відважний, відважливий, сміливий, (*решительный*) зважливий; (*фамил.*) голшній.
Отвергать, отвергнуть — відкидати, відкінути, відіпрати, відіпрети, не приймати, не прийняти, заперечувати, заперечити. -мый — відкинений, заклятий. [пути, стверднути].
Отвердевать, отвердеть — твердішати, твердіти.
Отверделый — за[с]тверділий, за[с]твердлий.
Отвержение — відкидання, відкінення, заперечення.
Отверстие — відтулина, протудина, розтулина, рвотвір, дірка, очко, вічко, щілина, продухвина, продухшина.
Отвращать, отвратить — одкручувати, одкрутити, одвірчувати, одвертити. -ся — одкручуватися, одкрутитися, одвірчуватися, одвертитися; одка-ряться, одкарякатися.
Отвственный — стримкий, сторчовий, прямоїсний, простопадний. -но — сторч, насторч, стріжко.
Ответ — відповідь, одповідь (ЛР, 44), оджа (АЮЗР, 6, I, 48, 49). -вет *на суде* — відповідь на суді, (*стар.*) бзов (р. озву). *Дать -вет* — дати відповідь, (*стар.*) озватися, бзов дати. -вет *на иск* — відповідь на позов. -вет *неопределённый* — невизначна відповідь. *Определённый -вет* — певна (визначна) відповідь. *Отрицательный -вет* — заперечна відповідь. *Письменный -вет* — відпис, листівна відповідь. *Положительный -вет* — позитивна відповідь, згода. *Уклончивый -вет* — вищипуца відповідь, улієжлива відповідь.
Ответный — одповісний, одповідний (не одповідний), писаний як відповідь, вчілений як відповідь, (*стар.*) одвітний. -ное *известие*, -одповідь, -ное *письмо* — одповісний лист, відпис. -ная *сторона* — одповідна сторона (ЧГВ, 26), (*стар.*) відпівна сторона, одводна сторона (ЛР, 44, ЛЗ, ХІ); (*ответчик*) обжалований (СФА, VI, 4), одпівна сторона (СФА, VI, 46; ЧСР).
Ответственность — відповідальність, (*дисциплина*) карність (СФА, VI, 80). *Быть на чьей -ности* — бути на чий відповідальності. *Брать на себя -ность* — брати на себе відповідальність, відповідати за когб. *Возлагать на кого -ность* — покладати на когб відповідальність. -ность *за убытки* — відповідальність за шкоду, (*возмещение*) відшкодування. -ность *за чужие действия, преступные и непроступные* — відповідальність за чужі вчинки, злочинні й незлочинні. -ность *кредитная (солидарная)* — відповідальність спільна (солідарна). *Нести -ность* — відповідати.
Ответственный — відповідальний. -ное *положение, пост* — відповідальне становище (від-

повідальний стап). -ний *работник* — відповідальний робітник. [вати (КМ)].

Отвѣтствовать — відповідати, відповідісти, одвітувати, одвітити — відповідати, відповідісти, одповіщати, одповістити комусь, відрікати, відректи, одказувати, одказати комусь (ЛР, 44; СФА, VI, 49). -ать *на суде* — одповідати на суді, (стар.) бути в одказі (АЮЗР, 6, I, 63). -ать *письменно* — одписувати, одписати (АЮЗР, 8, V, 88), одповідати листовно. -ать, *возражать* (по *иску*) — ставати (стати) на одповідь (СФА, VI, 5), (стар.) одводитися (ЧСР).

Отвѣтчик — відповідач, відповідник, одвітник (КМ), одвічальник; запизпайп, позвайпий (АЮЗР, 6, I, 363, 519; СФА, VI, 4).

Отвѣшивать, отвѣсити — одважувати, одважити, зважувати, зважити.

Отвильвать, отвильнуть — ухилітися, ухилітися од чого, уникати, уникнути чого, одкручуватися, одкрутитися од чого.

Отвинчивать, отвинтить — одкрічувати, одкрутити, одшрубівувати, одшрубівати.

Отвисать — обвисати, обвиснути.

Отвислый — обвислий.

Отвлѣчь, отвлѣчь — відтягати, відтягти, відвертати, відвернути, віддаліти, віддаліти, відводити, відвести, відривати, відірвати, від чого. -ать *от занятій* — відривати від роботи. -аться — відтягати, відтягнутися, відриватися, відірватися, відвертатися, відвернутися.

Отвлѣчение — одволікання, відтягання, відтягнення, відривання, відірвання, відіснення.

Отвлѣченность — одволікаість, абстрактність.

Отвлѣченный — одволіклий, абстрактний.

Отвод — одвід (-оду), відвід, вилучення (свідків). -вод *по неспособности истца* — одвід через позовищкову недієздатність. -вод *по неимению у поверенного полномочия* — одвід через відсутність уповноваження у повіреного. -вод *по неподсудности дела* — одвід через неісудність справи. -вод *по неправильному привлечению ответчика* — одвід через неправильне притягнення відповідача. -вод *по связи дел* — одвід через звязок поміж справами.

Отводить, отвѣсть — від[од]водити, від[од]вести (свідків, суддю). -ть *от себя след* — одвести од себе слід, (стар.) вивести слід (АЮЗР, 6, I, 96, 281).

Отводна — відведішня, одвід (електрики, воді).

Отводной — одвідний (вод з фабрики); одведіщй, призвачений (землі).

Отвоз — відвезення, відвіз (-возу).

Отволочка — відволікання, см. Проволочна.

Отворачивать, отворачать, -тить — одвертати, одвернути. [пукати, пустити (кров)].

Отворять, отворить — відчпайти, відчпийти (двері).

Отвратительный — огідний, гідкий, бридкий, осоружний, гідотний, огідливий (вчіпок).

Отварачие — (*предупреждение*) відвертання, відвернення (*напр.* небезпєки), запобігання (небезпєки); (*омерзение*) відраза, обрїда, огїда, огїда, вєхїть (-хотп), бридь, обрїдженнє.

Отвыкать, отвыкнуть — одвякати, одвякнути (рубіти що, од чого); одзвчачуватися, одзвчїтїтися; одхїдїтися од чого, не бутїти де.

Отвычка — відпїчка, відвякання.

Отгибать, отогнуть — одгнувати, одгнїти.

Отговаривать — відмовляти, відмовити (од чого), відраджувати, відрадити (від чого), одговорювати, одговорити. -аться, -итися (чем) — одмовлїтися, вимовлїтися, вимовитися (чим) (АЮЗР, 6, I, 136, 159); відмагїтися, відмогїтися.

Отговорна — вимовка, відмовка, відмова (СФА, VI, 225), вимова (АЮЗР, 8, V, 33; АВАК, XVIII, 121; ЛР, 4).

Отголосок — відголос, відгук, відгомін (-жопу), дунї.

Отгородить, -ся, отгородить, -ся — відгороджувати, -ся, відгородїти, -ся. [меженнє].

Отграничение — відграничення, відмежування, відотграниччє, отграниччє — відграничувати, відграничїти, відмежовувати, відмежувати.

Отдавать, отдать — віддавати, віддати, повертати, повернути (гроші), видавати, відати. -вать, -дуть *в аренду* — віддавати, відати в оренду, пусєати, пустити в посєєю, виваймати, вивайняти (ПС, ІФ, 236). -вать, -дуть *в заклад* — заставляти, заставляти, давати, дати в заставу. -вать, -дуть *в наймы* — виваймати, вивайняти, відвайняти, відвайняти, наймати, найняти. -дуть (*землю*) *в пользование, во владение* — пустити (землю) на володіння (ЛР, 44). -дуть *на поруки* — здати на поруку, (стар.) припоручїти (АВАК, XVIII, 325). -вать *отчет* — подавати звідомлення, справозданнє, рахунки здавати. -ний *в залог* — заставий, заставлений. -ное *в залог* — заставка, заставшїца. -дуть *приказание* — наказати, звєлїти, загадїти. -вать *в рост* — давати гроші на проценти (на ліхву, на рієт). *Ружьё* -даёт — рушїлиця відбиває. -вать (про дух, смак) — одгвайїти (чим), дхнїти (чим). -вать *в солдаты* — віддавати до війська. -вать *под суд* — віддавати під суд, ставити на суд, ставити перед суд. -даю *на ваше усмотрение* — спускаюся (полїщїю) на вашу волю, здаюся на вас. -дуть *на (со)хранение* — дати до сховку, на сховок, на схоронєння. -ваться (*про эго*) — розлягїтися, розтинїтися, дувати, (сог.) залувати, (сильно) біти дубоу.

Отдавливать, отдавить — відтїскувати, відтїснути, відчавлїти, відчавїти.

Отдаление — віддалєння, дальнїя[я], далєчний, далєкїсть, далєчїнь (-чїи), далєч, (стар.) відлєгїсть.

Отдаленность — віддалєння, далєкїсть, віддалєність, (стар.) відлєгїсть (СФА, VI, 126).

Отдаленный — далєкий, віддалєний, (стар.) відлєгїлий. *Очень* -ний — далєчний, дальшїй. -ные *места* — дальнї місцїя. *Свидетели из* -ных *мест* — свідкї з далєких місць. -ный *убыток* — далєка (можлїва) шкїда.

Отдалять, отдалять — оддалїти (СФА, VI, 122), оддалїти, одсторонїти, одсторонїти, одлучати, одлучїти; одвертати, одвернути, одхїлїти, одхїлїти. -ться — оддалїтися, оддалїтися, одсто-

- роп'ятися, одсторонітися, відлучитися, відлучається, одвертатися, одвернутися, одхилитися, одхилитися, бокувати од кого.
- Отдаривать, отдарить** — віддаровувати, віддарувати, віддарки давати, дати.
- Отдача** — відданий, віддавання (віддача). -ча в наём — винайма. -ча под надзор — одданий
- Отдел** — відділ; розділ. [під догляд.
- Отделение** — (действие) відділення, відділення, відокремлення, відрізання, відлучення; (место) відділ, відділ. -ние в книге — розділ, підголовок (КМ). *Счётное* -ние — відділ рахунковий. -ние церкви от государства — відокремлення церкви від держави.
- Отделка** — оброблення (обробка); оздоблення; оправлення, оправа. [окрема, окремо, парізно.
- Отдельность** — окремість, відрубність. В -сти —
- Отдельный** — окремий, відрубний, поодинокий (річ, особа), опричний, окремий, особий (КМ), особливий (ЧФР), парізний. -ное владение (от права собственности) — володіння це сполучене з правом власності. -ная запись (акт о выделе) — видільний запис. *Следственные действия по -ному требованию* — переведення слідства на окрему вибогу. -ное исковое требование — окреме позовне домагання. -ное — окремо, окремо (СФД, VI, 228), одрізно, зосібна (ЛР, 44).
- Отделывать, отделать** — обробляти, обробити, оздобляти, оздобити, оправляти, оправити.
- Отделять, отделить** — від[од]діляти, від[од]діляти, відокремлювати, відокремити, відрубляти, відрубляти, відлучати, відлучити, відділяти, відділяти. -ся — відділятися, відділятися, відлучатися, відлучитися. -ный — відокремлений, відділений. -ные и не -ные дети — одділені (відокремлені) й невідділені (невідокремлені) діти.
- Отдёрживать, отдёрнуть** — одемжувати, одемжувати, сіпнути.
- Отдирать, -ся, отодрать, -ся** — оддірати, -ся, оддёрти, -ся, одривати, -ся, одривати, -ся.
- Отдохновение** — одпочінок, спочінок, одпочивок.
- Отдушина** — продох(о)вина, продох, продушпа.
- Отдых** — одпочінок. *Без -ха работать* — це спочиваючи працювати, за роботою провітку не йти.
- Отдыхать, отдохнуть** — одпочивати, одпочити, спочивати, спочити, опочивати, опочити.
- Отдышка** — оддых, віддых.
- От'езжать, от'ехать** — від'їздити (від'їжджати), від'їзати, виїжджати, виїзати.
- Отён** — набрякляти, набряк, пухляпа.
- Отенать, отечь** — опливати, опливати, набрякати, набрякнути, пухнути, напухнути.
- Отец** — отець, батько. *Быть за -ца* — батьком бути, батькувати. *Посажённый -ёц* — весільний батько, головний батько.
- Отесный** — батьківський, отеський. -ни — побатьківському, по-отеському.
- Отечественный** — ріднокрайиний, рідного краю, свого краю, свій красивий, (стар.) отчизний, отчистий.
- Отчество** — батьківщина, рідний край, рідна країна, (стар.) отчизна (КМ, ЮГ, I, 43).
- Отечественное** — красивіство, рідне краєзнавство, звати рідного краю.
- Отёчный** — набряклятий (ноги), отскляний.
- Отзвуки** — відгук, відголос, відгомін (-жону).
- Отзыв** — відзив (мо не відозва!), (научн.) оцінка, (ответ) відповідь, відпис, (удостоверение) посвідчення, (мнение) думка, здавний (про кого), (отклик) відголос, відгук, відгомін. *Дать о ком-л. -зв* — подати про кого свою думку, свій відзив, здавний про кого дати. -зв на заочное решение — відповідь, відпис на позачиний вирок. *Письменный -зв* — писана відповідь, відпис (нпр. на позачиний вирок), (оценка) листовий відзив, писана оцінка. -зв о его печатных произведениях — оцінка його друкованих творів, відзив про його друковані твори.
- Отзывать, отозвать** — відкликати, відкликати. -ся — одзиватися, одзиватися (ЛР, 44), о(б)зиватися (АВАК, ХVIII, 2-8), обзиватися, відкликатися, відкликнутися, відгукнутися, відгукнутися; (зачеваются) зголосуватися, зголоситися до кого, куди.
- Отзывный** — відзивний, відзивний, відкличний. -ная грамота — відкличний грамота, одзивний лист.
- Отзывчивый** — чуткий на заклик, спочутливий, спочутний, відкличливий на добро, добросердий, доброго серця.
- Отказ** — відмова, зречення; відмова. -наз кому от службы — увільнення кого. звільнення з посади, із служби. *Получить -наз в чём* — здобути відмову, відмовну відповідь, (вульг.) облизня піймати. -наз от чего — відмова од чого, зречення чого (напр. посади).
- Отказной. -ная запись** — записний лист (кому на що).
- Отказывать, отказать** — (отриц.) відмовляти, відмовити (чого); (положит.) записувати, записати, відписувати, відписати (кому що в духівнійці). -ваться, -ться от чего — відмовлятися, відмовитися (чого) (ЛР, 44) и од чого; відмагатися, відмогтися (чого, од чого), зрікатися (СФД, VI, 305), зрєктися (права, снадку) (ТОК, III, 133), вірєктися (СФД, VI, 92, 52), вірєктися (СФД, VI, 8), відступатися від чого, відцуратися (чого) (ТОК, III, 133), покинути, залишити (що), (стар.) зложити (урід). -ться от обвинения — одмовитися обвинувачувати, од обвинувачення. -ться от оговора — зрєктися обмови, відкликати обмову. -ться от сделки — одкинутися (АВАК, ХVIII, 391). -ться, запереться, отречься — відпертися (чого) (ІІС, ІФ, 60). -ться от чего в пользу другого — зрєктися чого на користь іншому.
- Откапывать, откапать** — одкопувати, одкопати, викопувати, викопати, випривати, випривати.
- Откармливать** — одгодовувати, одгодувати, вигодовувати, вигодувати, (про худобу) відпасати, відпаст. -ный (упитанный) — (відгодований, гладкий, (про худобу) (на)пасений, ситий).
- Откладывать, отложить** — відкладати, відкласти, відволікати, відволікти (справу); випрягати, випрягти, розпрягати, розпрягти (кони).

Отлинятися — вклонітис'я й попрощатис'я.
Отлиєвати, отлиє́ть — відлинявати, відліпати, відклеювати, відклеїти (папір). [голос.]
Отли́м — відклик, відгук, відгосін (-мопу), від-
Отлима́тися, отли́мну́ться — відгукуватис'я, відгук-
 вутис'я, обзиватис'я, обзиватис'я, одзиватис'я (ЛР, 44).
Откло́нение — відхилення (когось клопотання);
 (уклю́чение) збочення (від чого).
Откло́нать, откло́нить — відхилити, відхиліти, одвертати, одвернути. -и́ть *опасность* — одвернути небезпеку. -и́ть *лодотайство* — відмовити прохання, одхиліти прохання. -т'ся, -и́ться *от чего* — відхилитис'я, відхилітис'я, ухилітис'я, ухилітис'я (од т'м, в інший бік).
Откомандировыва́ть, откомандировать — відкомандировувати, відкомандировати, виряджати, вирядити, відряджати, відрядити.
Откос — (с)косогор (-гору), скіє (р. скбегу). ўбіч, ўбіч (р. ў(з)бочи). [кросівця].
Откровенно́ — об'яві, одкритті. (*напыщ.*) од-
Откровенность — щирість, огвертість, неприхованість.
Откровенный — щирий, отвертий, неприхований.
Отрыватель, -ица — викривач, -чка, виявляч, -щица, доказчик, -чица.
Отрывать, отрывать, -ся — об'являти, об'являти; одкривати, одкривати, -ся, одчипити, одчипити, -ся, розчиняти, розчинити, -ся; одтлювати, одтлювати (побришку), (*изобретать*), випахувати, ви-
 найти, вишукувати, вишукати (щось нове); (*обнаруживать*), виявляти, виявляти (таємницю), викривати, викрити (злочин, збіддя), (*назвать вора, сообщника*) виказувати, виказати (збіддя, товариша); починати, розпочинати, (роз)почати (збіддя); (*основывать*) закладати, закласти (крамлицю, книгарию). -ть *заседание* — розпочати засідання. -ть *конкурс* — відкривати, відкрити конкурс, розпочати конкурс, оголосити конкурс. *После смерти тако-го-то* -лось *наследство* — по смерті отакого настає спадщина.
Открытие — відкриття (конкурсу); відчинення (крамлиці); вияхід (-ходу), випадення (бездротового телеграфу); виява, вияп, виявок (таємниці); викриття (збіддя); анахід (руді); визна-
 ття (злочину) (СФА, VI, 259). -тве *наследства* — паставні спадщина.
Открытый — відкритий, явний, (*публичный*) прилюдний. *Быть -тым* — бути відчиненим, отвором стояти. [Хата отвором стояла, і збіддя увійшов]. -тый *вопрос* — нерозв'язане питання. -тый *враг* — явний вброд. -тый *грабёж* — явний (привселюдний) грабунок. -твое *заседание* — прилюдне засідання. -тый *лист* — відкритий лист, (*стар.*) лист отвертий (АЮЗР, VI, I, 358). -твое *место* — чисте місце, порожнє місце. -твое *море* — бовіє (чисте) море. *В -том море* — на півному морі, в чистому морі. -твое *письмо* — поштова картка, листівка, відкритка, кореспондентка. *Под -тым небом* — під вільним небом. -твое *поле* — чисте поле. -то — явно, не криючись, не ховуючись, отвер-
 то, при(все)людно.

Оттуда — (з)відки, відкіль, відкіля, звідкіль.
Откуп — відкуп, бдкуп. -куп *выкупный* — горіл-
 чаний відкуп, оренда, пропінанція. *На -пу* — на відкупу.
Откупа[и]ть — одкупати, одкупити [Я йому продав хату, а потім одкупив за ті самі гроші], вику-
 пати, викупити. -ся — викупатис'я, викупитис'я.
Откупной — одкупний; одкуплений.
Откупоривать, откупорить — відтікати, відтікати (пляшку з вино́м). [дир, пропінатор].
Откупщик — одкупщик; (*винный, стар.*) орап-
Откусывать, откусить — відкусювати, відкусити, відгризати, відгризти. [Ви йому пальца відкусили или відгризли].
Отлагательный — одволикальний, одкладальний, одкладний. -ное *условие* — одволикальна умова, одкладальна (одкладні) умова.
Отлагательство — відкладання, відклад, [«Відклад не йде в лад», відволикання, відволика. *Без малейшего* -ва — без найменшого відкладу, шік не відкладючі. *Дело, не терпящее* -ва, — негайна, негайна, пильва, певідкладна справа (що не терпить відкладу).
Отлагать, отложить — відкладати, відкласти, від-
 (ст)рочувати, від(ст)рочити, відволикати, відво-
 локти, відтагати, відтагати. *Дело слушанием* -ть *за неякой свидетели или по просьбе сторон* — розгляд справи відкласти за неприбуття свідків або за спільним проханням (на спільне прохання) сторін. -ся *от кого* — відпадати, відпасти од кого од чиеї влади, від-
 окремлюватис'я, відокремитис'я, відділитис'я, відділитис'я [Ця країна від держави відділялася, відпадала]; осідати, осісти. [В воді сіль осіла].
Отламывать, отломать — одтлювати, одтлювати (що від чого).
Отлегать, отлечь — одлягати, одлягати. -ло *на сердце* — легше стало, полегшало (на серці). *После морозов* -ло — після морозів одліта пастала, одлігло.
Отлив — відлив, відліва (в водопроводі); (*морской феномен*) відплив. [Приплив і відплив].
Отливать, отлить — одлівати, одліти (одліляти), виявляти, вилити (вилляти), одсипати, одсипати, надливати, падліти (надліляти) (чогось небагато).
Отливна — лиття, виллявання (з металу), вилиття.
Отличать — одривати, одривати, розрізняти, розрізняти, одзнача́ти, одзнача́ти, визна́чати, визна́чати, -ся — одриватис'я (чим від чого), одзнача́тис'я, визна́чуватис'я, визна́чатис'я (чимсь відатним).
Отлично́ — відзна́ка; відміна, різниця. В -чье — на відзначення. В -чье *от чего* — щоб одривити од чогось. *Знак -чий (орден и т. п.)* — відзна́ка.
Отличительный — одмітний (знак), відначальний (табрування). -ные *признаки преступления, сделки, договора* — одмітні знаки злочину, оборудки, умови.
Отличный — (от других) одмітний, одмітний, одзначний; (*превосходный*) чудовий, розкішний, (*гал.*) знаменитий.

- Отлогіи** — похилій, спадистий, згористий (бóрег), *(сходящий на нет)* спохобатий. -го — згористо. спадисто, з-похила.
- Отлогість** — спадистість, згористість, спохобатість.
- Отложение** — *(Делю)* відклад, відклад (справу) (АВАК, XVIII, 352), відкладення.
- Отложить** — одкласти, *(стар.)* одложити (АВАК, XVIII, 351). [кóмір].
- Отложной** — одкладний, викотистий, видложистий
- Отломок** — відломок (-лімка), відламок, уламок.
- Отлучать, отлучить** — відлучати, відлучити. -ся *(с места жительства)* — покидати, залишати (місце перебування). [чення].
- Отлучение** — відлучення, *(исключение)* вилучення
- Отлучка** — відлучка, відлучка (КМ), *(короткая)* відбіг. *Безвестная* -на — безвість (-ти), безвісна відлучка. *Быть в -не* — вдома не бути, в відлучі перебувати, (-ся) відгодітися. -на *нанявшегося во время перерыва работ* — відхід пайногого підчас перерви праці. -на *с места жительства* — відлучка з місця перебування, *(дьял.)* відгода. *Самовольная* -на — самовільна відлучка, відгода, відбіг.
- Отмалчиваться, отмолчаться** — одмовчуватися, одмолчатися.
- Отмежевание** — відмежування (грунту).
- Отмежевывать, отмежевать** — відмежовувати, відмежувати, одрізати (грунт). -ся — відмежовуватися, відмежуватися, відокремлюватися, відокремитися (від ко́го).
- Отмель** — мілина, рівь (*жс. р.*).
- Отмена (отменение)** — скасування, знесіння (принципи, закону). *В -ну* — на відміну, на зміну. -на *окончательного приговора* — скасування остаточного присуду (вироку). -на *принятой меры обеспечения иска* — скасування вжитого способу забезпечити позов. -на *распоряжения, приказа* — скасування розпорядження, наказу.
- Отменный** — *(от другого)* різний, одмінний, опрiчний, с.м. Отличный.
- Отменять, отменить** — одміняти, одмінити, касувати, скасувати (КМ, АЮЗР, 6, 1, 156; ЛР, 44), збсати, збсати.
- Отмеривать, отмерить** — одмірювати, одміряти, ви[за]мірювати, ви[за]міряти (*напр.* куб піску).
- Отместа, отмещение** — віддяка, відплата, від[б]мста; відбмста, відбмщення. *В -ну* — на віддяку, віддячуючи, на відбмсту.
- Отметка** — завіпка, знак, помітка. -на *актов в крепостном реестре* — зареєстрування актів у кріпосному реєстрі, зареєстрування в актах твердості.
- Отмечать, отметить** — за[по]значати, за[по]значити, відзначати, відзначити, одмічати, одмітити, помічати, помітити, нотувати, занотувати. -ний — зазначений, від[по]мічений, занотований.
- Отморозивать** — одморозувати, одморозити.
- Отмщать, отмстить** — истятити, помститися (на ко́му), віддячити, відплатити (ко́му).
- Отмыкать, отмынуть** — одмикати, одмикувати, одмикнути.
- Отмычка** — одмичка, одмикачка. [рати, одперти.
- Отнекиваться** — одмовлятися, одмовитися, заперечувати, заперечити, одмагати, одмогтисі, одмиратися, одпертисі; відкикати що, *(уторно запирается)* затятисі.
- Отнесение** — віднесення; долучення, залічєння.
- Отнимать, отнять** — віднімати, відіяти, відбирати, відірати, забирати, забрати, брати, вийти (в ко́го) (з пасільством) видирати, відертн.
- Относительный** — відносний, стосунковий, порівняльний (більшть); *(условный)* умовний. -но — відносно, стосунково, порівнюючи, згідно (ЛР, 44). -но *чего* — з огляду на що, належно до чо́го, що-до, відносно чо́го.
- Относить, отнести** — відносити, віднести, *(ничей счёт)* приписувати, приписати (ко́му що), думати на ко́го, долучати, долучити, залічувати, залічити (що до чо́го), зараховувати, зарахувати. -ся *к чему (касаться)* — стосуватися (до чо́го), відноситися до чо́го, тічтиса, сягати чо́б (КМ); належати до; *(дружественно, враждебно, добросовестно)* ставитися, поставитися (прихильно, вороже, сівісно до людини, до обов'язків), *(обращаться к кому-н.)* вдаватися, вдатися до ко́го *(с заявлением)* зголошати, зголоситися до ко́го. *Вопросы, щася к делу* — питання, що стосуються до справи, що до справи тічтуться, відносіи до справи. -щий — дотичний (до чо́го), відносний, *(причастный)* причетний (до чо́го).
- Отношение** — відношення, стосупок (-вку) (КМ), дотичність (до чо́го), погляд на що, *(мн.)* відношення, взаємини, *(сношение)* зв'язини, *(письменное)* лист (ЛР, 44), листове відношення. *В -ни чего* — що-до (КМ), суроті ко́го, чо́го. *Во всех -ниях* — всіма сторонами, під кожним поглядом, з усіх боків. *Личные -ния* — особисті стосунки, особисті відносини. *Взаимные -ния* — взаємовідносини, обопільні відносини. *На ваше -ние от 2 января 1926 г. за № 4* — на лист Ваш з (від) 2 січня 1926 р. під ч. 4. *Не имеет с кем никаких -ний* — не мати з ким жадних відносин, стосунків, *(стар.)* не мати до ко́го жадної дотичности, до чивення. *Преращение -ний* — (ро)зирвання зв'язин. *Соседские -ния* — сусідські зв'язини. *Установить (этим актом) юридические -ния (с кем)* — встановити (цим актом) правні стосунки (відносини) з ким-небудь.
- Отнюдь** — від цього часу, з цього часу, відтепер.
- Отнюдь** — ш в якім разі, в жадному разі. -юдь *нет* — ніже, аніже, аж пілк.
- Отнятие** — відібрання, відібрання (*напр.* здоров'я), відімання, відв'яття; відрубання, відруб, відтпання, відрізування, відрізання (руки).
- Отнять** — одняти, одібрати (грбші. здоров'я, сілу); відрубати, відтати, відризати (руку). -ять *по суду* — одпозивати щось (СФА, VI, 219).
- Отобрание** — відібрання (добра, майна). -ние *показания у свидетелей* — допит (переслужанья) свідків. [з усіх усюд(ів)].
- Отосуду** — (з)відусюди, звідусль, звідусля, **Отогревание** — відогрівання, відогріття.

Отогревать, отогреть — одігрівати, одігріти, (*дыханием*) ху́хати, одху́хати (ру́ки). [відсунути].
Отодвигать, отодвинуть — відсувати, відсупувати.
Отожествление — утото́ження, ут́оження, іден-тифіку́вання.
Отожествлять, отождествить — утото́жнювати, утото́жшати, ідентифікува́ти, зідентифікува́ти.
Отозвание — відкли́кання, відклик.
Отомстить — помсти́тися (на ко́му).
Отмищение — по́мста, пі́мста.
Отопление — о́грітти, о́палення, о́пал; (*топливо*)
Оторванность — відірва́ність. [іа́лшо].
Оторопелый — торопелі́ий, сторопі́лий, зляканий, переляка́ний.
Оторопелъ — о[с]торопі́ти, ноторопі́ти, зляка́тися.
Оторочка — обля́мка. [переляка́тися].
Отослание, отсылка — відісла́ння, відсилка.
Отощалый — о[за]хля́лий, змаршаві́й.
Отощать (*несов.*) о[за]хля́вати, (*сов.*) охля́(с)ти, захля́ти; жарі́ти, змарі́ти, помарі́ти. *От болезни* -а́ть — охля́ти з х(вороби́, вихри́ти).
Отпадать, отпасть — відпада́ти, відпа́сти, відступáтися, відступі́тися (від ко́го, від чо́го).
Отпадение — відпа́діння, відпа́діння, відпа́д, відступ.
Отпаивать — одпо́ювати, одпо́їти. [відступни́цтво].
Отпарывать, отпороть — одпо́рювати, одпо́рити, віпороти́ти. [Забі́й віпороз звак на оджі́ї і прода́в її].
Отпелый — пропáщий (люди́на).
Отпечатлеться, отпечатлеть, -ся — відбивáти, відбі́ти, -ся, відтиска́ти, відтисну́ти, -ся, відтисну́ти, позначáти, позначи́ти, -ся. [Сліди́ відтисну́лися, позначи́лися].
Отпечаток — відбі́ток, пі́тиск (сліду́), звак.
Отпечатывать, отпечатать — відру́кувати, відру́кувати (кни́жку), виті́скувати, виті́снути (зна́ки).
Отпирательство — відма́гання, відпи́рання.
Отпирать, отпереть — одми́кати, одми́кну́ти, одчпв́яти, одчпв́їти.
Отпираться, отпереться — відма́гтися, відмо́гтися од чо́го, відри́катися, відре́ктися чо́го, відпи́ртися, відпері́тися, затя́тися, зата́їтися.
Отписка — відписáння, відпис, відписка; лпстувáння.
Отписыва́ть, -ся — відписува́ти, -ся, відписа́ти, -ся.
Отплата — відпла́та, запла́та, віддя́ка.
Отплачивать, оплатить — відпла́чувати, відпла́тити, віддя́чувати(ся), віддя́чати(ся), віддава́ти, відда́ти. -ти́ть *тем же* — тим самим віддя́чати́ся, ві́ть за ві́ть відда́ти.
Отползать, отползти — одплазв́увати, одплазува́ти, одповза́ти, одповзти́, одла́зити, одлзти́. [Пора́невий одліз за двері́].
Отполосовать — одшма́гати, одпері́щити.
Отпор — одсі́ч (-чи), відперті́. *Дать -пор кому* — одсі́ч да́ти ко́му, відперті́ ко́го.
Отправитель — відсі́лч, висі́лч, пересі́лч, одпрова́дник, ви́рядник.
Отправка, отправление — пересі́лання, пересі́лання, пересі́лка (*напр.* поштова́); (*снаряжение*) ви́ряджіння; (*исполнение*) одпра́ва, одпрува́вання (суду́), відбу́ток (повинности), виповне́ння, ви́копання (у́ряду). -ние *должности* — у́рядування. -ние *натуральной повинности* — відбу́вання відбу́тків. -ние *поездов* — ви́ряджіння поїздів. *Почтовое* -ние — пошто́вий

лист, пошто́ва по́силка. -ние *правосудия* — одпра́ва, одпрува́ння суду́. -ние (*удаление*) — одпра́ва (АР, 44).

Отправлять, отправить — (*в дорогу*) ви́пралáти, ви́правити, одправля́ти, одпрува́ти, ви́ряджа́ти, ви́рядити; (*письмо*) висі́лати, висі́лати, пересі́лати, пересі́лати, відсі́лати, відсі́лати; (*повинность*) відбува́ти, відбу́ти, виповн́яти, ви́повнпшати, ви́копувати, ви́копати, одпрува́ти (у́ряд) (АЮЗР, 6, I, 156). -и́ть *на тот свет* — на той сві́т за́пати (запропа́дити). -ся — (*куда*) ви́ряджа́тися, ви́рядитися, ви́зді́ти, ви́їха́ти. йтп. пі́ти, (*в странствование*) пожа́вдрува́ти.

Отправиться — одпру́шуватися, одпрое́їтися, ви́прбу́ватися, ви́прое́їтися (у відпу́ск). [(-)вк].

Отпрыск — па́росток, бросток, па́говець, па́гінок.

Отпуски — відпу́ск, відпустка; відпусkáння, відпу́щення. *Дополнительный о. во вредных производств* — додатко́вий відпу́ск на шкідли́вих здоро́в'ю підпри́ємствах. *Очередной о.* — черго́вий відпу́ск, черго́ві відпустка. *О. по болезни, беременности и материнству* — відпу́ск (відпустка) че́рез х(в)бі́рність, че́рез вагі́тність, для-радп (за́лля) годувáння дити́ни. *О. товаров за границу* — виві́з то́варів за кордо́н.

Отпускать, отпустить — відпусkáти, відпусті́ти, по́пускати́, по́пусті́ти, випусkáти, випусті́ти; ви́правлáти, ви́правити, ви́везти́, ви́везти́; ви́дава́ти, ви́дати (кра́ж). -и́ть *бороду* — за́пусті́ти боро́ду. -и́ть *на волю* — пу́стити́ па волю́. -а́ть *в долг* — дава́ти ба́бір, на ві́ру дава́ти. -и́ть *нож* — відго́стри́ти пожа́. -и́ть *пояс* — по́пусті́ти по́яса.

Отпусковой — відпуско́вий; ви́возо́вий (торго́вля).
-ной билет — бі́лет про відпу́ск (відпуско́вий), відпустка.

Отрабатывать, отработать — одробі́ти, одробі́ти, (за)плати́ти робо́ту, одбува́ти, одбу́ти. -ть *прогульные дни* — пабу́вати, пабу́ти (відробі́ти) прогу́льш ді́ї. -ная *вода* — зу́жита, зу́житко́вана вода́.

Отработка — відробок, відробі́ток. [Бра́ти гро́ші на відробі́ток].

Отрава — отру́та, отру́я, тру́тіння (ЧСР).

Отравитель — отру́йник.

Отравление — отру́ювання, отру́їння.

Отравлять -вить — тру́їти, отру́їти, стру́їти, за-тру́їти (АЮЗР, 6, I, 450). -ный — затру́єний, отру́єний, стру́єний. -ная *вода* — затру́єна вода́.

Отравный — отру́єний, отру́їний.

Отрада — відрáдість, відрáда, у[в]ті́ха; (*случайная*) прэ́всіток.

Отрадный — відрáдісний, ра́дісний, прэ́всітлий.

Отражать, отразить — відбивáти, відбі́ти. -а́ть *звук* — одгукува́тися. -а́ть *нападение* — відбивáти на́пад. -а́ть *свет* — одсвічува́ти, відбивáти сві́тло. -а́ть *подлинную жизнь* — відзерка́лювати (відбивáти) спра́вжнє житт́я.

Отражение — (*отпор*) одсі́ч, відбитті́. -ние *звука* — одгук, одлик. -ние *света* — одсві́т, одблиск; відзерка́лювання (спра́вжнього житт́я). -ние *удара* — відбитті́ відру́.

- О́трасль — галузь (науки, виробництва, промисловості); паросток: нашідок, потбюк.
- Отре́бе — п'яти (—годи), шеп'ятрїб (—реба).
- Отре́з — одризуваннн; одрїя. *На —рез* — нічисто.
- Отрезвля́нне — витверезїння. [цїлком, геть-цїлком.
- Отрезвля́ти, отрезвїть, —ся (пр)отверезьувати, —ся, (пр)отверезїти, витверезїти, —ся; прочьма-
- Отрезной — одрїзний. [тїся.
- Отрезок — од[вїд]рїзок, урїзок, окрїйка, вїдтїнок.
- Отрезыва́ть, отрезавь — одризувати, одризати, одтїнїти, одтїти.
- Отрека́ться, отречься — зрїкїтїся, зрекїтїся, вирїкїтїся, вирекїтїся (чогб), вїдступїти, вїдступити (вїд чогб), вїдкїдїтїся, вїдкївнутїся (вїд чогб), покїнути (щб), вїдмовлїтїся, вїдмовнїтїся (вїд чогб), цурїтїся, вїдцурїтїся (чогб), вїдкаснї-
- Отрелье — драґїти, лахїтїя, драґка. [тїся (чогб).
- Отреченне — зречення, вїдмова, вїдмовлення, вїречення, вїдцурїння. —нне *от наслєдства* — зречення спадщїни. вїдмова вїд спадщїни. —нне *от пожїзненного владенїя* — зречення доживтїнього володїння.
- Отреша́ть, отрешїть — усувати, усунути (з посади), сквїдїти, скїцнїти з чогб, вїдлучїти, вїдлучїти од чогб. —їть *от должностї* — усунути з посади, (*стар.*) з урїду.
- Отрешенне — усунення, скїянення. —нне *от должностї* — усунення, скїянення з посади, (*стар.*)
- Отрицанне — заперечення. [з урїду.
- Отрицательный — заперечний, негативний, вїдхївний. —ный *ответ* — вїдмова (заперечна) вїповідь. —ные *факты не подлежат докзыванїю* — негативних фактїв не слїд доводїти, фактї заперечних не доводїтїся.
- Отрица́ть — заперечувати, заперечїти, вїдмовлїти, вїдмовїти, вїдкїдїти, вїдкїнути.
- Отродне — кдло.
- Отросток, отрпсы — паросток, парость (—тп), пїговец, пїгїпок.
- Отроческий — хлоп'їчий, пїдпарубчїй, дївчїчий.
- Отрочество — хлоп'їчий, пїдпарубчїй, дївчїчий.
- Отруб — вїдруб, бдруб. [вїк.
- Отрубать, отрубить — одрубувати, одрубїти, одтїняти, одтїти, одскїпїти, одскїтї.
- Отрубной — одрубний. —ное *землепользованне* — одрубне землекорїстування. —ной *участок* — бдруб, одрубний учїсток. —ное *владенне* — одрубне володїння.
- Отрывать, оторвать — одрївати, одрївїти, оддїрати, оддїрїти.
- Отрывистость — урївач(с)тїсть (мбн).
- Отрывок — урївок.
- Отрывочность — урївковїсть (мбн), урївчатїсть.
- Отрывочный — урївковий. —но — урївчїй. *Он —но говорит* — вїя говорїть урївчато (пїче рубїе).
- Отряд — загїя (—гїю), вїдїдї. *Сторожевой* —ряд — чїта, сторожовий загїя.
- Отряжать, отрядить — вїряджїти, вїрядїти, вїправлїти, вїправити (когб, кудї).
- Отсвечивать — одсвїчувати, одбвїяти свїтло; (*отрєснать*) одзеркалювати щб.
- Отсєнать, отсєч — вїдскїпати, вїдсївїти, вїдтїнїти, вїдтїти. [чєня голови, втїтї шїї (ЛР, 44).
- Отсєчанне — вїдсїчення. —нне *головы* — вїдс-
- Отслуживать, —ить — вїслужувати, вїслужити, вїбувати, вїбути (рїк), одбувати, одбути. —ть *работой* — вїробїяти, вїробїти.
- Отсоветывать — розрїяти, одрїяти (кому щб, або когб вїд чогб).
- Отсрочивать, отсрочить — вїд(ст)рїчувати, вїд(ст)рїчїти, вїкладїти, вїкласти.
- Отсрочка — вїдстрїчка, вїдкїдї. —на *засєданнїя* — вїдкїдї засїданнїя. —на *долги* — вїдстрїчення догвбуру. —на *сессїи* — вїдрїчення (вїдкїдї) сєсїї.
- Отставать, отстать — (*в ходе*) вїдставїти, вїдстїти, одбвїтїся, одбїтїся; (*отвязаться*) одчепїтїся (вїд когб), одкаснїтїся (вїд когб). —вший — вїдпїлїй, вїдлїпїлий (вїд чогб).
- Отставаннє — вїдстївка. *Дать* —ну — вїдстївїти (когб). *Пойти в —ну* — подїтїся (пїтї) в вїдстївку.
- Отставляют, отставят — вїдставлїти, вїдстївїти.
- Отставной — одставий.
- Отставывать, отстоять — обстїювати (ЛР, 54) (когб, щб); обставїти, обстїти (за кнм, за чнм), встїювати, встїяти (за щб, за чнм), боронїти, оборонїти (когб, щб); вїстїювати, вїстїяти (нїний час); вїдлїгїти (вїд чогб). *Село —їт от города на десять вїрст* — вїд мїста до сєлї дєсятє верстб бїде. —щїй (*от города*) — далєвий, вїдлєгїлий (вїд мїста). —щїй *от города на десять вїрст* — далєкий вїд мїста па дєсятє верстб. —ть *право* — оборонїти право, достїяти права (АЮЗР, 8, V, 39).
- Отсталый — вїдстїлий (вїд когб).
- Отстой — вїдстїянка, гїща, фус, фуз, остїя.
- Отстраивать, отстроить — одбудувати, одбудувїти, вїбудувувати, вїбудувати, будувїти, збудувїти (хату).
- Отстраненне — усунення. —нне *от должностї* — усунення з посади, (*стар.*) з урїду.
- Отстранять, отстранить — вїдсувати, вїдсунути; усувїти, усунути, вїдсторонїти, вїдсторонїти. —нїть *от должностї* — усунути з посади, (*стар.*) з урїду.
- Отступать, отступить — вїдступїти, вїдступїти, збчувати, збчїти; (*отказываться*) зрїкїтїся, зрекїтїся, цурїтїся, одцурїтїся, кїдати, покїнути. —їть *от правила* — одкїлїтїся од правїла, вїступити з правїла (КМ).
- Отступление — вїступ. [перекїччїк, перекїдчїк.
- Отступник — вїдступник, апостїт, персвертєв.
- Отступничество — вїдступнїчество, апостїзїя.
- Отступной — вїдступний. —ное — вїдчїпїе.
- Отсудить, отсудит — вїдсуджувати, вїсудїти (вїд когб щб), прїсуджувати, прїсудїти (вїд когб кому).
- Отсутствие — вїдсїтнїсть, (*стар*) непрїтїмнїсть, небутнїсть, небуттї; брак (чогб). *Безвестное* —внє — бєзнїсть, перебування невїдомо де, заповїдїсть. —внє *денег, безденежье* — брак грїшей, безгрїшєв'я, безгрїшїя. —внє *должного надзора* — брак належного доглядї, недбїлївїсть, недбїлїсть, непїялування (АЮЗР, 6, I, 472). *В моє* —внє — за мого небуттї, за моєї вїдсїтнїостї, (*стар.*) без бї[ґ]тнїостї моєї (СФА, VІ, 205; ЧСР). *В —внє обвиняемого* — без

- (присутности) обвинуваченого. *Судебное след-ствие произведено в -вие обвиняемого* — судове слідство переведено без обвинуваченого. *-вие упаковки* — відсутність упакування. *-вие юридических доказательств* — брак правних доводів, доказів.
- Отсутствовать** — не бути, бути відсутнім. -щий — неприсутній, стар. непритомний.
- Отсчитывать, отсчитать** — відлічувати, відлічити, відраховувати, відрахувати.
- Отсылать, отослать** — одсылати, одіслати.
- Отсылной** — одсылний, одсылний. -ное — одсылне.
- Отсылный (товар)** — відвозний, відвозний, звозний (крам). [одлігнути.]
- Отсылать** — відвоз(пути), відвозгнути, звозити, **Отсюда** — (з)відси, (з)відсіля, (з)відсілі.
- Оттаивать, оттаивать** — оттаивати, оттанути, одмерзати, одмерзнути, розмерзатися, розмерзнутися.
- Оттапливать, оттапливать** — одпихати, одпихнути, одштовхувати, одштовхнути, відтручати, відтрутити.
- Оттачивать, оттачивать** — відтягати, відтягти, відволікати, відволікати, відволікати. -ать *за волосы* — наскубити коб, начубити, вичубити коб, чуба нам'яти коб, назовити коб.
- Оттачивать, отточить** — острити, вигострити, на-**Оттоном** — відтонок. [гострити.]
- Оттенивать, оттенить** — відтіняти, відтіняти, (*подчеркнуть*) підкреслити, окремо зазначити.
- Оттепель** — одлига, розтепль.
- Оттеснять, оттеснить** — відтисняти, відтисняти, відпирати, відпирати (ЛР, 44). [одтерти (замёрзлого).]
- Оттирать, оттереть (замёрзшего)** — одтирати, **Оттиски** — відбиток, відтиск; витиск.
- Отторжение** — відірвання, відлучення, відлук.
- Оттуда** — (з)відти, (з)відтілі, (з)відтілі, з того місця, (*заль.*) з-татілі (АЮЗР, 6, I, 402).
- Оттягивать, оттянуть** — відтягати, відтягти, від[про]волікати, від[про]волікати, зволікати, зволікати (справу). [волока.]
- Оттяжка** — відтягання, тягання, проволіка, від-
- Отуманивать, отуманить** — туманити, потуманити коб, туману пускати, пустити коб, пажороки забивати, забити коб. [пуватий (людина).]
- Отупелый** — затупілий, (*глуговатый*) пришеле-
- Отупеть** — затупити.
- Отучать, отучить** — одучувати, одучити, відваджу-вати, відвадити (від чого). [(кров, кров'ю).]
- Отхаркивать, отхаркивать** — инуть — одхаркувати, одхаркати
- Отхлынуть** — одхлынути, податися назад, геть.
- Отходить, отойти** — відходити, відійти. -ти *со службы* — відійти (від ког), (*бросить*) кинути службу (в ког). -ить (*умирить*) — умирати, умерти, копати, свонати, кінчатися, кічнитися.
- Отхожий** — сторбний, далекій, відхожий. -нее *место* — ретиріада, відхоже місце, відхідник, відхідок, (*грубо*) цужанк. -ний *промысел* — заробіток, зарібок. *Итти в -ний промысел* — іти на заробіток. [(вагня).]
- Отцеплять, отцепить** — одчеплювати, одчепити
- Отцовыйство** — батьковий[ий]ство, отцевийство.
- Отцовыйца** — батьковівця, батьковийця, отце-вівця.
- Отцовский (отчий)** — батьківський, батьків, отцевий, отцевий. (*стар.*) отчий (ЛР, 44).
- Отцовщина** — батьківщина, (*стар.*) отцевщина (УФА, VI, 467), отцівщина (ЛР, 44).
- Отчал** — одчалування, одчал.
- Отчаливать** — одчалувати, одчалути, одпливати, одпливати, одвалювати, одвалити. [Човен одчалує. Пароплав одвалює (одпли) од берега].
- Отчасти** — почасти; частиною.
- Отчаваться, отчаваться** — тратити (стратити) надію, в зневіру (в одчай) упадати, впасти, зневіриватися, зневіритися, пуститися берега.
- Отчаяние** — одчай, відчай, зневіра, безнадія, очайдушність. [ність, очайдушність.]
- Отчаянность** — безнадійність, безпорадність; шале-
- Отчаянный, -но** — одчайний, -во; (*отъявленный*) очайдушний, -но, шалений, забобняний, запек-лий, голяний. [Голіний владій в збого був = *он был -ным вором*].
- Отчего?** — чого, чому, чом, через що?
- Отчеркивать, отчеркнуть** — відкреслювати, відкрес-лювати, одзначати, одзначити.
- Отчество** — по-батькові. [Ім'я — Петро, а по-бать-кові — Григорович]. *Называть по -ву* — іменувати (іменувати) по-батькові.
- Отчёт** — звіт, звіт, звіт про що, справоздання з чого, (*денежный*) рахунок. *Годовой -чѣт* — річне звіт, річний звіт. *-чѣт о деятельности суда* — звіт, звіт про діяльність суду. *Он отдаёт себя -чѣт в своих поступках* — він розуміє (розбирає), що робить; він знає, що робить; він свідомий своїх вчинків. *Отдать денежный -чѣт* — здати рахунок, подати грошові звіт, звіт.
- Отчётливость** — вразність, (*обстоятельность*) докладність. [рахунок.]
- Отчётность** — звітність, звітодавство, здавання
- Отчётный** — звітний, звітний, рахунковий. -ний *год (бухгалт.)* — звітний рік, рахунковий рік.
- Отчим** — вітчим (материн чоловік, вродий батько).
- Отчисление** — одлічування, одлік, одліч (-чи), одраховування, одраховування, одраховок. *Де-лать -ние на что* — відлічувати (відрахо-вувати) на що, робити одліч (одраховок) на що. -ние *в специальный фонд* — од[за]раховування до спеціального фонду, на спеціальний фонд.
- Отчитывать, отчитать** — одчитувати, одчитати; (*колдов.*) одшпигувати, одшпигати. -ся (*в де-нежных суммах*) — рахувати здавати коб, відраховуватися перед ким. -ся *перед* :чѣт *в деятельности* — подавати звіт, звіт коб про діяльність.
- Отчуждаемость** — вивласненість, відчужимість.
- Отчуждать, отчуждить** — вивласнювати, вивласнити (масток), відчужувати, відчужити.
- Отчуждение** — вивласнення, вивлащення (мастку), відчуження. -ние *в казну* — вивлащення на державу, на користь держави. -ние *для государственной или общественной пользы* — вивлащення на державні або громадські потреби (експропріація). -ние *долей в преемственности* — передавати (відч.) жувати. свою пайку в підприємстві заборілено.

Отшатнуться — одсахнутися, одхитнутися (од ко́го); кинути (ко́го), одууратися (ко́го). *Все от него — лись* — всі його одууралися, од нього поодкидалися.

Отшучиватися, **отшутитися** — жартами одо́нва-
Отщепенец — одщепенець. [тисся, оджартуватися.]

Отшукивание — шукання, одшукання, вишукання, вишукання. -ние *прав по суду* — шукання (дохідження) права судом. -ние *груза* — одшукання вантажу, кла́жі.

Отшукивать, **отыскать** — шукати, відшукувати, відшукати (КМ), вишукувати, вишукати.

Отъявленный — звислий, всім відомий, з'ясований. [Всім відомий, явний злодій. З'ясований негідник.]

Отяготительный — о(б)тяжливий, обтяжливий, тяжкий, сутужний, утяжливий. -ные *условия договора* — тяжкі (обтяжливі) умови договору.

Отягощать, **-тить** — обтяжувати, обтяжати, обтяжити, утяжати, утяжити.

Отягощение — обтяження (ТОК, III, 18), утяження.

Отъезд — від'їзд, од'їзд, виїзд.

Отъезжать, **отъехать** — від'їздити, від'їжджати, від'їхати; виїздити, виїжджати, виїхати.

Официальный — офіцій[яль]ність, урядовість.

Официальный — офіцій[яль]ний, урядовий. -ный *допрос* — офіцій[яль]ний допит, офіцій[яль]не допитування, урядове випитування (СФА, VI, 206). -но — офіцій[яль]но, урядово (ЛР, 44).

Официозность — офіціозність.

Официозный — офіціозний (орган). -но — офіціозно. [узяти.]

Охапка — оберіжок. *Взять в -ну* — на оберіжок

Охватывать, **охватить** — обхоплювати, обхопити, обіймати, обняти, обсягати, обсягти.

Охлаждать — (а)байдухити, (пр)охолодувати (до ко́го, до чо́го). [до чо́го.]

Охлаждение — охолода, байдухність (до ко́го, охмельотъ — за[о]хмеліти, си'яніти, оп'яніти, уп'їтисся. -вший, *опьяневший* — підпийлий (ЛЗ VI), на підпитку чоловік, си'янілий, захмелілий.

Охота — ловля, полювання, (*реже*) охотъ, (*как промысел*) мис.ївство, ловіцтво, стрілецтво. *Он пошёл на -ту* — він пішов на полювання, пішов (зайців) полювати, бити; (*желанце, расположение к чему*) хіть (р. хіті, в.м. хіти). *Я сделаю это с -тою* — я це зроблю залюбки, охоче, з доробою душею.

Отытаться — полювати, ходити на полювання, (*реже*) обхотитися.

Охотник — ловець, мислївець, стрілець (*ружейный*), (*реже*) охотник.

Охотнический — мислївський, стрілецький, ловецький (приладдя), обхотницький (рушниця, собака). -ний *промысел* — ловіцтво, мислївство.

Ухотный — обхотний до чо́го, радпийний. -но — охоче, з(а) охотою, залюбки, з доробою душею.

Охрана, ограждение — охорона, (*кто охраняет*) зторожа, оборона, вїрта. -на *наследства* — охорона спадщини. *Ночная -на* — нічна охорона, нічна сторожа.

Ухранение — охорона, охороняння. -ние *лесов* — охорона лісів. *Сторожевое -ние* — сторожарня. -ель — охоронець. [рбжа, бекет.]

Охранительный — охоронний. -ная *грамота, письмо* — ох[б]оронний лист. -ное *производство* — охоронно судочинство. -ние *меры в отношении имущества умершего* — заходи, щоб охоронити добро після вмерлого, заходи на охорону добра. *В -ном порядке (в порядке -ного производства)* — в порядку охоронного судочинства.

Охранный — охоронний. -ная *грамота, лист* — охоронна грамота, лист; охорона (ЛИМ, 44).

Охранять, охранить — охороняти, охоронити, стерегти, встерегти, оберегати, оберегти що, ко́го, пильнувати, допильнувати чо́го. -ять *порядок* — доглядати (пильнувати) порядку (КМ).

Оценивать, оценить — цінувати, поцінувати, оцінувати, зацінувати; таксувати, (*стар.*) осумбувати (КМ), осумжувати (АЮЗР, 6, I, 282).

Оценка — цінування, бїпка. *Делать -ну* — цінувати, поцінувати. -на *доказательстве принадлежит суду* — зважати доводи (скласти ціну доводам) має суд.

Оценочный — цїновий (комісія), цінувальний. -ная *стоимость* — ціна, цінована вартість.

Оценщик — оціник, цінувальник, таксатор (лісів і земель).

Оцененіе — оду́бність, здерев'янілість. *Трутное -ние* — заклїяність, задублість.

Оценеть — о[з]аду́бити, о[з]дерев'яніти, за-
Оцеление — оточення. [клякнути.]

Оцелять, оцелить — оточувати, оточити.

Очаг — огнище, кабіця (вадвірі). *Иметь свой -аг* — свою домітку мати. *У домашнего -га* — коло рідного бгання. [вайна.]

Очарование — чар, чари, зачарування, причару-

Очаровывать, очаровать — чарувати, з(а)чаровувати, з(а)чарувати, причаровувати, причарувати, приворожити. [свідок.]

Очевидец — самовідець (СФА, VI, 249), вабчний

Очевидность — очевидність, очевидість, наявність.

Очевидный — очевидний, очевидистий, вабчний, явний (ЛР, 44), видний. -но — очевидячки, живовідячки, очевидно, видимо, видима річ.

Очень — дуже, вельми, сильн[о] [е], аж-аж.

Очередной — черговий. *Перейти к -ным делам* — перейти до девшого порядку, перейти до чергових справ.

Очередь — черга (АЮЗР, 8, V, 130) (*вин. чергу*), черед, ряд, порядок девний. *Быть, стоять на -ди* — на черзі бїти, стояти (бїти) на девнім порядку (про справі, питанні). *Ждать -ди* — ждати (чекати) черги своєї. *На -ди* — на черзі. *Вне -ди* — по-за чергою, по-над чергу, -редь *отрицать грузоз* — черга на відправлення (відсилання) вантажів, кла́жі. *В первую -редь* — в першу чергу. *По -ди* — по черзі. *Поставь в -редь* — під чергу прийтися. *Стоять (стать) в -ди* — чергу (-гї) заставляти (за-
Очерн — парис, шічерк. [стояти.]

Очернение (личности) — заплямування, чорпіння, обчорнення (особи), обм'явлення.

Очернить — поплямувати, поплїмити, заплямувати, заплїяжити, о(б)чорнити, ачорнити.

Очерстветь — зачестрїти. [Хліб зачестрїв.]

Очертание — обрис, обвід (-бу), окреслення, окрес.

Очертить — обрисувати, окреслити. -тя голову — бєліт, слїпа.

Очїстка — чїщення. вїчїщення. о(б)чїстка, обчїщення; вїправданнє. -на *умищення при продовже. згоде* — вїправданнє майна при продажу, пр. застанї. очїстка (краду на мїтїнцї).

Очїсть, очїстїть — о(б)чїстїти, о(б)чїстїти, вчїстїти, вчїстїтїти; вїправдувати, вїправдати. -ить *мест* — спорожїти мїсце. -ть *посуду* — спорожїти посуд. -ть *товари пошлїною* — заплатїти мїто за товари, очїстїти крам (мїтою)

Очїщенє — очїщення, вїчїщення; запла́та, вїплата; вїворожє еша.

Очкї — окуляри. -кї — очкї (на кá тах).

Очнїй — очнїй. *Див. ть* -нїю *ставка* — ставїти на бчї, ставїти пãкї, зводїти на бчї з кнм, звдї зводїти, на звдї ставїти. -ная *ставка* — звдїннє на бчї, поставлення на бчї, (*стар.*) бчнє зова (ЧРВ. 57), звдїн.

Очнїтьсє — очнїтїся, прїйтї до пãм'ятї, до прїтомности. прочнїти, онам'ятїтїся.

Очутїтьсє — опнїтїся. -сє в *б-звнхводном по-ложєннї* — опнїтїся в безпорадїю станїнцї.

Ошалє кї — шалєннїй, очманїлїй, одурїлїй.

Ошалєт — здурїти, збєглудїти, очмавіти.

Ошеломлєннє — приголомшєннє.

Ошеломлєть, **ошеломїть** — приголомшувати, приголомшїти, отуманювати, отумãти тї когб, забивãти (забитї) пãм роки когб. *Бїть* -нїм — бїти приголомшєлому, (*фамил.*) отєтєрїти.

Ошибãтьсє, ошибїтьсє — помнїлїтїся, помнїлїтїся (на чїму), омнїлїтїся, хїбїти, схїбїти, змнїлїти; (*опознїтьсє, погнєть в неприятнїю исторїю*) влєпãтїся (в що). -сє в *расчєтє* — прогадати. -сє в *ценє* — процїлїтї. н.

Ошїбка — помнїлка, помнїлка, о(б)мнїлка, хїба. -на в *завєщаннї* — помнїлка в духївнїцї (в заповїтї). *По* -мє — помнїлїво. -на *при сдєлкє* — помнїлка в оборудї.

Ошїбчнїсть — помнїлїковїсть.

Ошїбчнїй — помнїлїковїй, хїбнїй, омнїльнїй. -нїй *взглєд* — помнїлїковїй (хнбнїй) пбглєд. -нїо — помнїлїво, (*стар.*) омнїлє (ЛР, 44).

Ошєтїнїтьсє — пастовбурчїтїся, наїжїтїся, напудрїтїся, вїзврїтїся.

Ощуп(ув)ать — лãпати, облãпати, жãцати, обмãцати.

Ощупнїю — (нав)обмãцки, навãлуучи, пãзлєки, пãзлєцєк.

Ощутїтельнїсть — вїдчутїсть, почутїсть, чутлївїсть, чуткїсть, (*неприятная*) дошкўльвїсть, болїчїсть; (*замєтнїость*) слїдїсть.

Ощутїтельнїй — вїдчутїй, вїдчутнїй, почутнїй, почутлївїй, чуткїй; дошкўльнїй. -ная *необходїмїсть* — вїдчута (пєкуча) птребã. -нїо — вїдчутнїо, дошкўльнїо, блãчє. -нїо *испытывать* — блãчє вїдчувãти (якєсь птребї, цєдєстãчу); (*замєтнїй, нїо*) слїднїй, слїднїо.

Ощувãть, ощутїть — вїд[по]чувãти, вїд[по]чутї, чутї, почутї, вчувãти, вчутї.

Ощутнїй — вїдчувãнїй; см. **Ощутїтельнїй**.

Ощувєннє — вїдчувãннє, вїдчуттї (блїю, обрãзи), пчувãннє, пчуттї, вчувãннє, вчуттї.

П

Пãгуба — погубã. по[за]гїбєль, згубã; втрãта, стрãта, погубї.

Пãгубнїй — погубнїй, згубнїй. -нїо — по[за]гїбєльнїо, погубнїо, згубнїо.

Пãдалєщє — стєрвнцє.

Пãдаль — пãдã, стєрво.

Пãдãть, (у)пãсть — пãдãтї, упãсти, вãлїтїся, по-вãлїтїся; *погнїбтї* гнїпути, загнїбãти, загнїпути. (*прїхнїбтї в упãдок*) пїдупãдãти, пїдупãстї, з пãнãдãти, зãнãстї. -ãть *душом* — в журїу (в тїгу) влãвãтїся. -ет *жєребнїй (на когб)* — пãдãє жєребк на когб, вїпãдãє когб. -ãть, *упãсть в обморок* — умлївãти, у[з]млїтїти, вãдãти (упãсти) зомãлому. -ет *подозрєнїє (на когб)* — пãдãє пїдозрїннїя (*стар.* в пã) на к.гб. -ãть в *ценє* — пãдãти в цнї. [А'кцїї пãдãють у цнї]. *Дєвушкã пїлã* — дївчннã зãпропãстїлã, зãнãстїлã сєбє, слєгнїо долю Пãвшã — зãпропãстїнã.

Пãдїж — (*скотã*) пãдїж (-їжї), пãдї (-н) дох, вїзїтїх, пр-жїрок, пãмїр (-чїру), (на худбїу (КМ); (*грамматїчн.*) вїд[од]мїнок.

Пãднїє — пãдãннє (ãкцїй); спãдãннє, спãд водї.

Пãднїй — (*нї чтб*) очнїй, лãснїй (до чбгб), квãннїй, сквãплївнїй (до чбгб).

Пãдучãя (болєзнє) — пãдучкã, чбрна нємїч, чбрна х(в)орбã, роднїчнїк (перевãжно про дїтєй).

Пãдчєрнїца — пãсєрнїцã, пãдчїрка (дочкã чловїковã або жнчннã од попєрєднєго шлїубу).

Пãдшнїй — зãпропãнãстїнїй; пропãшнїй.

Пãєвбї — пãйковнїй, пãйквнїй. -вбї *кãпитãл* — пãйковнїй кãпитãл.

Пãєк — пãйкã; (хãрчовã пãйкã) пãйк.

Пãзухã — пãзухã.

Пãй — пãй, пãйкã (дблã); дїльнїцã (дїсїу, пблє, то-щб). *Общєствo на -їх* — пãйковє товãрїствo.

Пãйцнїк — пãйцнїк, пãйквнїк. -нїк *коопєратнївогб общєствã* — члєн коопєратнївогб товãрїствã.

Пãйгãуз — пãкãтã, кобãра, склãд (на товãри).

Пãкєт — пãкєт; копвєрт; (*посылчкã*) пãкунок.

Пãнлã — клбччã.

Пãновãть — пãкувãти, пãкãкувãти.

Пãнстїть — пãкстїтїти, вãлãкстїтїти, кãпстїтїти, вãкãпстїтїти; прївростєй пãрбїтїти когб.

Пãнстїннї — пãк[о]снїк, кãп[о]снїк; пãскуд[ннї]я.

Пãнстнїй — пãк[о]снїй, кãпоснїй; шкбд[ннї]лївнїй; пãскуднїй. [скудєствo]

Пãнстнїсть — пãк[о]снїсть, кãпостнїсть; шкбдã, збїтк; пã-

Пала́та — пала́та. -та *Мер и Весов* — Пала́та Мірн й Вагн. -ты — пала́ц, пала́ти. *У него ула* -та — о, він голова́ (розумна голова́).
 Пала́тна — пале́т, шатро́, накриття́; халабу́да, халабу́деа, я́тка (на базара́). *Пробірна́я* -тна — пробірна́ пала́та, пробірна́.
 Пала́ч — кит, катю́га.
 Пале́ць — па́лець (в машині па́лець — зуб).
 Палиса́дник — городчик, палиса́дник, квітник, при-Палити — паліти, спаліти; стріляти. [садох.
 Пали́на — пали́ця, (що з нею ходять) ціпок; ло-ма́ка (необроблена), кай, квілок. (з одного́ кінця загну́та) копія́вка, (*то. іст. ая дубинка*) дрю[у]к, дрю[у]чок. *Делать из-под* -ни — робити з примусу́, за чужім пригно́вом.
 Палима́тив — паліатів (*и в ж. р. паліатіва*), часткове (тимчасове) полегшення; (*фамил.*) застані́па.
 Палима́ти́вий — паліатівний. -ные *нервы* — часткові (паліатівні) зно́ди, тимчасові зно́ди, зно́сови, (*фамил.*) латапі́на.
 Палочный — пали[і]чний, кніжний. -ные *удары* — вдари́ палицею́, кия́ми. *Под* -ними *ударами* — під пали́ччям.
 Палу́ба — чарда́к, (*реже*) па́луба.
 Пальба́ — стріля́нща, стріля́ба.
 Пальто́ — пальто́ (р. пальто́).
 Памя́тливый — пам'ятли́вий, пам'ятли́вий, пам'ятли́вий.
 Памя́тник — пам'ятник, пам'ятка. -ни *искусства* — пам'ятки мистецтва́. -ни (*на могиле*) — па́дгробок, вагробок. -ни *старинны* — пам'ятки старовни́.
 Памя́тный — пам'ятний, незабу́тний, пам'ятні гідний. -ная *книжка* — пропам'ятна кніжка. *Это ему́ будет* -но — це йому́ в пам'ятку (в тямкі) бу́де, це йому́ діється в зна́ки. [мнить].
 Памя́товать — пам'ятати, пам'ятувати, см. По-Памя́ть — пам'ять (-ти); спо́гад, спо́мица, зга́дка; пам'ятка. *Упал без* -ти — пав непроти́мний. *Без* -ти *был в ней влюблён* — шале́но (аж до ша́лу) був закоханий у ній. *Сегодня́ день* -ти *Шевченка* — сьогодні́ пам'ятка по Шевченкові. *В* -ять *врезаться* — в тямкі вбі́тися, в зна́ки ді́тися. *На* -ять (*наизусть*) — на пам'ять, з пам'яті; (*на воспоминание*) на спо́миц, на зга́дку, на незабу́дь (про що, про ко́го). *Приводить (кому)* на -ять — прига́дувати (кому́ що). *Приводить себе на* -ять — прига́дувати собі. -ять *слабая* — кортка́ (слабкі́) пам'ять. *Это совсем вышло у меня из* -ти, *совсем забыл* — це зовсім мені з пам'яті випало́, зовсім про це забу́в. [(кому́)].
 Папеги́рин — папеги́рик, похва́льне слово́, (по)хва́лі Папеги́рист — а́втор папеги́рка, папеги́рист, хва́лії (-ія), (*стар.*) хва́льця.
 Пане́ль — панеля́ (пла́нка); тротуа́р, пішо́д (з ка́меню, цегла́, цементований широкій), хідник.
 Панибра́т — панибра́т, кумпа́н. [Він з ним за панибра́та].
 Панибра́тство — панибра́тство, кумпа́нство; бра-тання́.
 Пани́на — пани́ца, сліпий жах, переполо́х.

Пани́хда — пани́хда. *Служить ду́ воспрещается* — прани́ти, відправляти пани́хду забороне́но (забороніється).
 Пани́ческий — пани́чний. -ное *настроение* — пани́чний па́стрий (-рою), переполо́х.
 Пани́момима — пани́моміма, мійги. [На пани́момімах, на мійгах говори́ти].
 Папи́роса — цига́рка, папи́роса. *Кури́ть* -сы *запрещается* — паліти цига́рки забороне́но.
 Па́пка — (*для бума́г*) обго́ртка, те́ка, папі́рниця.
 Па́р — (*испарение*) па́ра; (*о земле*) па́рина, па́р, перелі́г, облі́г (-логу), толока́. *Быть под* -ом — па́рувати́, облаго́ж (перелі́гом) лежа́ти, під толокою́ бу́ти.
 Па́ра — па́ра, дво́е, дві[о]їк[і]; (*чета*) подру́жжя, подру́жжя па́ра. -ра (*Запряска*) *волово* — су́цру́г(а) во́лли. *Составлять (составить)* -ру, *подбирать (подобрать)* под -ру — добира́ти, добра́ти до па́ри, па́рувати́, спа́рувати́.
 Па́раграф — па́раграф, статті́. -граф *уства* — па́раграф (статті́) у статуті́; па́раграф статуту́.
 Па́рад — па́рада, (*наряд*) убі́р (р. убі́ру), ша́ти.
 Па́радный — па́радний, показу́вий, пишний, уро́чистий, розкішний. -ная *дверь* — па́радні двері́.
 Пара́зит — па́разит, чужо́їд, що живє́ чужім коштом.
 Пара́зитический — па́разитичний, па́разитський, чужо́їдний.
 Пара́зитный — па́разитний, чужо́їдний, трутве́вий.
 Парализова́ть — па́ралізува́ти, спа́ралізува́ти; пи́щити (вплв), припи́ти (діло). *Парализованный* — спа́ралізований.
 Па́ралич — па́раліж (м. р.), па́раліза́ (ж. р.).
 Параллелогра́м — паралелогра́м, рівнобі́жик.
 Параллель — па́раля́, рівнобі́жна (рівнобі́жна) лі́нія, рівнобі́жна кдо́ло, (*сравнение*) па́раля́, порівня́ння.
 Параллельный — рівнобі́жний, рівноле́жний, па́ра-лельний.
 Па́раша — па́раша, ді́жка, це́бер (р. -бра́).
 Па́рень — па́рубок. -нем *быть* — па́рубува́ти.
 Па́ри — за́клад. *Держать* -ри — за́кладі́тися, об за́клад бі́тися, у за́клад і́ти.
 Парите́т — парите́т, рівні́сть.
 Парите́тный — парите́тний, рівний, одна́ковий. *На* -ных *началах* — на парите́тних підста́вах, па́ривоо.
 Па́рить — ширі́ти, висо́ко ліга́ти, (за)но́сі́тися.
 Па́рять — па́ряти, ви́парити, шпа́рити, ви́шпарити.
 Парла́мент — парла́мент.
 Парламе́нтарный — парламе́нтарний, парламе́нтський (систе́ма, лад). [шк.
 Парламе́нтёр — парламе́нтар, посере́дник, пере́дво-Парламе́нтский — парламе́нтський (звичай). -ное *выражение* — парламе́нтський (парламе́нтарний) ви́раз, мо́ва, ви́раз як у парламе́нті.
 Па́рный — па́рний [Па́рний во́ди], спа́рований, до па́ри.
 Парови́к — парови́к.
 Парово́з — парові́з (-бзу), па́роті́г, локомоти́в(а).
 Паровой — паровий. -вое *отопление* — парове́ огрі́ття. -вой *котёл* — паровий ка́зан. -вая *машина* — парова́ машина́, парови́к. -вое *отделение* — парови́чка. -вое *поле* — па́рина, па́р.

Паронізм — пароксізм, папад (х(в)ороби), перапа-
 Пароль — парол, гасло. [док.
 Паром — парон (-ва), перевіз через річку.
 Пароміщик — парощик, паропшик, паревізник.
 Пароход — пароплав.
 Пароходний — пароплавний. -ная *пристань* —
 пристань для пароплавів.
 Пароходство — пароплаваць, пароплаводство.
 Партиець — партієць (р. партійця).
 Партизан — партизанин.
 Партизанський — партизанський.
 Партизанство — партизанство, партизанщина.
 Партиїний — партійний. -ний *билет* — партій-
 ний білет, партквиток (-тка).
 Партикуляризм — партикуляризм.
 Партикулярний — партикулярний, приватний. -ное
платье — цивільне вбрання.
 Партитура, муз. — партитура.
 Партія — партія (політична; у гре; товари, то-що).
Он ей не -ия — він їй не партія, не пара.
 Партнёр — партнёр.
 Парус — вітрило, (редко) парус. *Плыть на
 всех -сах* — пливати, всі вітрила розп'явши.
 Парусный — вітрильний, (редко) парусовий. -ная
лодка — човен на вітрилах, човен вітрильний
 (парусовий), парусовик.
 Парцеляція — парцелювання, парцеляція (поділ
 землі на дрібні частки).
 Парчъ — парча, (стар.) зла[о]тоглав.
 Парчевый — парчевий, (стар.) зла[о]тоглавний.
 Пасена — пасіка, бджільник.
 Пасечник — пасічник. *Быть -ном* — пасічнику-
 вати.
 Пасивиль — пасквиль, пашквиль (літературний твір,
 звичайно невіднаслідковий, де автор когось-небудь
 ганьбить, закидаючи йому нечесні звинувачення).
 Пасивильнт — пасквильнт, пашквильнт (автор, що
 написав пасквіля).
 Пасмурный — (угрюмый) хмурій, похмурій,
 хмур(а)вий, сумовитий (людина). -ный *день* —
 хмарний день, похмура днина. -ное *небо* —
 смутне небо. *Сегодня -ный день* — сьогодні
 хмарно.
 Паспорт — паспорт (КМ). *Заграничный -порт* —
 закордонний паспорт.
 Паспортный — паспортний, паспортівий. -ная
система — паспортна система.
 Пассажи́р — пасажир.
 Пассажи́рский — пасажирський, пасажирний. -ский
билет — пасажирський квиток. -ский *поезд* —
 пасажирський поїзд.
 Пассив — пасив (протилежно активі). [жість.
 Пассивность — пасивність (недіяльність); байдуж-
 Пассивный — пасивний (недіяльний); байдужний.
 Пастбище — пастбище (СФА, VI, 432), пасови-
 сько, пасівсьєско (ТОК, III, 129), випас, паст[о]в[і]-
 вень (-вня). *Общественное* -ще — випи,
 громадський пасовище, громадський випас.
 Пасты́ба — попасання, випасання, попас, випас.
Время -бы — пасовий час.
 Пасха — великдень; паска (печиво).
 Пасынок — пасинок (чоловік або жінка син од
 попереднього шлюбу), пасерб.
 Патент — патент (свідцтво); диплом за що.

Патентный — патентний, патентівий. -ный *сбор* —
 патент, патентова оплата.
 Патентовать — патентувати, давати патент, ди-
 плом. -ный — патентований (ліки), дипломований
 (з дипломом вчений).
 Патетический — патетичний. -ми — патетично, з па-
 тосом, з захоптом, з захопленням.
 Патона — патока (од меду, од цукру), желіса (од
 буряків), сироп.
 Паточный — з патоки (з сиропу). [х(в)оробний.
 Патологический — патологічний; х(в)оробливий,
 Патология — патологія (наука про природу сла-
 бостей, про властивість х(в)ороб).
 Патриот — патріот.
 Патриотизм — патріотизм.
 Патриотический — патріотичний.
 Патрон — (покровитель) патрива; (жс. р.) пагро-
 пива; (для заряда) патрива для шобю, на-
 біт (р. шобю) (в рушниці, в револьвері).
 Патронный — для патривів, з набоями. -ный *за-
 вод* — завод (фабрика) шобів.
 Патронташ — ладунка, ладівниця, патронташ.
 Патруль — патруль, обхід, дозор, вірта. *Ходить
 -лем* — патрулювати, обходом ходити.
 Патрульный — патрульний, вартівий.
 Пауза — павза, зупинка, перерва, переставок.
 Паун — павук; глтайт (людина, що вишукє інших).
 Пах — пашвіна.
 Пахарь — плугатар (-ря), орач, ратай, хлібороб.
 Пахать — орати, ралити (ралом).
 Пахнуть — пахнути; (не дуже) пахтати, дхнути;
 (погано) смердіти (чим), воніти.
 Пахота — бранка, орива. *Окончить -ту* — обо-
 ратити. *Отработана -юю* — відорати кому.
 Пахотный — орний. -ная *земля* — робоча земля
 (ДР, 44), поле, виноград (СФА, VI, 10), півва
 (РР, 44); брана земля, рілля.
 Пахоть — поле, бране поле, півва, рілля.
 Пахучесть — запашисть, пахучість.
 Пахучий — запашний, пахучий, душовий.
 Пачна — пачка, жмут, в'язка.
 Пачнать, запачнать — калити, закаляти, мазати,
 умазати, замазати, бруднити, забруднити, ляпа-
 ти, замліпати. -ный — умазаний, покляний, за-
 бруднений. -ся *кровью* — скривавитися, умі-
 затися в кров.
 Пачотня — ляпаніна, мазивіна; базграніна.
 Пачуин, пачуния — нехлюп, нехлюя, нечепура,
 замазура, (бумага.маратель) паперомаз.
 Пашенный — орний, бранний.
 Пашня — брана земля, поле, бране поле, рілля, півва.
 Паштетная — паштетна (їдальна).
 Пашничать — кумедії витворити, кумедничати,
 дурити стріти, балапу[ю]вати.
 Пац — кумедник, сміхач, блазень.
 Педагог — педагог (учитель).
 Педагогика — педагогіка.
 Педагогический — педагогічний.
 Педагогика — педагогіка.
 Педераст — педераст, мужоложник.
 Педерастия — педерастія, мужолозтво.
 Пенария — пенарія, хлібопича.
 Пенарь — пенар, хлібопик; перепечівка (та, що пече
 хліб на базар).

Пеленать — новивати, повіти, сповивати, сповіти.
Пенсионер — пенсіонер (той хто одержує, здобуває пенсію).
Пенсионный — пенсійний. **-ный капитал** — пенсійний капітал.
Пенсия — пенсія. **Выслужить** -ию — вислужити пенсію, дослужити до пенсії.
Пенька — прядиво, конопілі (р. конопель), пласкінь (р. пласковни).
Пеньковый — прядив'яний, конопляний, пласкіньний.
Пеня — пеня; штраф, грошова кара.
Пенять — дорікати когось, нарікати на когось.
Пепел — попіл (р. попілу). **Обратиться в -ел** — спопеліти.
Пепелище — попелище, згарище, погорілисько (АЮЗР, 6, I, 418). **Родное -ще** — рідне огнище, батьківщина, рідна осіля.
Первенец, **-ница** — перв'як (син), перв'ячка (дочка), перворідень.
Первенство — першість, першенство. **Иметь -ство** — першенство, перед у чогу мати.
Первенствовать — бути найпершим, найпервішим, перед вести, перед мати, гору мати над ким (гору взяти), верхувати. **-ще** **положение** — першенство, найперше (найпервіше) становище.
Первобытный — первісний, предковий, стародавній, первостайний. **-ный человек** — первісна людина. **Обратить в -ное состояние** — повернути до первісного стану.
Первоклассный — перв[ш]орядний.
Первоначало — первопочаток. **С -чала** — з-перво-віку, з самого початку.
Первоначальный — первісний (набуття); початковий (наука) (ЛР, 44), первопочатковий. **-ный иск** — головний (первісний) позов. **-ного обладания право** — право первісного посідання.
Первооснова — перв[ш]основа, перв[ш]опідстава.
Первородный — перворідний, перворіджений.
Первородство — перворідність, перворіддя.
Первородженный — перворідень, перворіджений.
Первостепенный — перв[ш]орядний, найбільшої (що-найпершої) ваги. **Документ -ного значения** — документ першорядної (найбільшої, що-найпершої) ваги.
Первый — першій, первий; передній; кращий, найкращий. **Во -вых** — перв[ш]е, поперше. **В -вый раз** — уперше, уперше, першим разом, впервах. **-во на -во** — насамперед, перш за все. **-вый приобретатель** — первісний надбач (набувач). **Случившееся в -вый раз** — первиня. **Товар -ого сорта** — товар найкращий, найвищого розбору.
Перевалотировать — перевалотувати.
Перевалотировка — перевалотування. [товь].
Перебегичи — перекидько, перекичич, переверт.
Перебивать, **перебить** — перебивати, перебити, перешкоджати, перешкодити; перепияти, перепияти, перебарачати, на перешкодї ставати (стати). **-ся** — (сяк так) перебиватися, проби-ватися, бікватися, перебідувати.
Перебирать, **перебрать** — перебирати, перебрати (що), набирати, набрати більше, ніж слід, ніж треба; перебарити, вередувати (чим). **-аться** —

перебаритися, переїздити, переїздитися (з ква(р)-тіри на ква(р)тіру).
Перебой — перебой (-бою), перебивка в роботі. **На -бой** — наперейми, наперевивки.
Перебор — перебір. **-ор за провоз на железной дороге** — перебір за провіз залізницею.
Переборна — перегорджа (в хаті, в кімнаті). **Поставить в комнате -ну** — перегордити хату, кімнату. [привередливий].
Переборчивость — перебірч[а]вість, вередливість, **Переборчивый** — перебірч[а]вий, вередливий, пря-
Перебранна — лайка, сварка. [вередливий].
Перебрасываться, **перебросить** — перекидати, перекинути. **-ся** — перекидатися, перекинутися. **-ся словом** — перекинутися слівцям, трохи побалакати, одне одному сказати слово.
Перебивать, **перебить** — перебивати, перебити (де-побудь якийсь час). [вати, пересудити].
Перевершать, **перевершить** — (дело) пересуджу-
Перевершение — (дела) пересуджування, пере-гляд (справа).
Перевес — перевага, перевага. **Иметь -вес** — мати перевагу, верх. **Получить -вес** — верх, гору взяти.
Переверять, **переверять** — перебріхувати, перебре-хати, переінакшувати, переінакшити, переку-чувати, перекутити.
Перевод — перевід (-бду) (майні); перенесення (установи); переклад (книжки); переказ (грб-шей, банковий, поштовий). **Денежный -вод** — грошовий переказ. **-вод по почте** — поштовий переказ.
Переводить, **перевести** — переводити, перевести когось (на іншу посаду), перепроводжувати, перепроводити; переводити, перевести (кого), пере-селити, переселити; перекладати, перекласти (книжку); переказувати, переказати (гроші). **-ти на деньги** — звісти (або перевести) на гроші (ЛР, 44). **-тись на нет** — на нівець перейти, заїкчівити.
Переводчий — перекладений, перекладчий (стаття); переказчий (вексель).
Переводчик — перекладач, перекладчик; товмач (АЮЗР, 8, V, 137). **-чим краденого** — пере-водник краденого (ОФА, VI, 152). **-чим при суде** — судовий перекладач, товмач.
Перевоз — перевіз (-бзу), перевози. **Заниматься -вом** — перевіз держати, перевозити. **Плата за -оз** — перевізше.
Перевозить, **перевезти** — перевозити, перевезти.
Перевозка — перевіз (-бзу), перевезення, пере-вози. **-ка с поля снопов** — возовиця.
Перевозочный — перевозівий, перевізний. **-ное средство** — засоби до перевозу.
Перевозчик — перевізник, перевізець.
Переволноваться — перетурбуватися, перехвилю-ватися.
Переворачивать, **переворотить** — перевертати, пе-ревертати, перекидати, перекинути, перегоржати, перегоржати (сторінки в книзі).
Переворот — переворот, нагла переміна, нагла зміна. **Естественный -от** — природний, на-туральний переворот.

Перевyручка — перевишка, надубржок.

Перегиб — переги́нцiя, переги́н, (*стар.*) переги́ба; залiм (-лому), закрут.

Перегибать, -гну́ть — переги́нати, переги́нути, перехили́ти, перехили́ти.

Переглядываться, -нуться — пере[з]гля́дуватися, пере[з]гля́нутися, зирáтися, зирáнутися.

Переги́нать, переги́нуть — переги́нати, переги́нути, за[по]ги́нати, трухну́ти, потру́хнути, струхну́ти (дерево), трушпати, струшпати.

Переги́ной — переги́ий (-ю).

Переговариваться — перемовля́тися, словох перекида́тися, говори́ти з ким двi-три сло́ви.

Переговори — перегово́ри, пере́спра́ви. **Вступать в -ры** — (роз)поча́ти переговори́, вля́тися в пере́спра́ви з ким. **Прекратити́ -ры** — зирáти (розирáти) переговори́, пере́спра́ви.

Переги́нна — перега́йцiя, переги́н (спирту). **В -ну бежа́ть** — нав(в)ипе́редки (павзводи) бiгти.

Переги́нный — переги́ний. **-ний а́ппарат** — переги́нне прила́ддя, прила́ддя до перега́йцiя, ле́жбик.

Переги́нать, переги́нать — перега́йти, переги́нати, випере́джати, випере́дпнати, (*пробега́ть мимо*) обми́нати, обми́нути; переги́пнати, переги́нати.

Перегоро́живать, перегоро́дить — перегоро́джува́ти, перегоро́дити, пере́діляти, пере́ділити, перепи́нати, перепи́нати, (*перере́зать*) перети́нати, перети́нати (шляк кому́).

Перегоро́дна — перегоро́джа, (*на реке для ловли рыбы*) iз, iзбк (*р. iзба*), яз.

Перегружа́ть, перегру́жить — перева́тажувати, перева́тажити (з ва́гiна в ва́гiн); переобтя́жувати, переобтя́жити когось (пра́цею). [цею].

Перегру́зна — перева́тажени́я; переобтя́женнiя (пра́-Перёд (-ду) — пере́д, пере́док (у вiзi).

Передава́ть, переда́ть — переда́вати, пере́дати, вiдда́вати, вiдда́ти (ТОК, III); (*предоставля́ть, стар.*) пiдда́вати, пiдда́ти (СФА, VI, ЗОЗ); (*сообщити́*) перека́зувати, перека́зати; пере́сила́ти, пере́слати; дору́чати, дору́чити; пере́плачувати, пере́плати́ти. **-ать вексель** — перека́зувати вексель. **-ать по духовному заветцанию** — одписати́ (в духiвнiцi). **-ать право** — пере́дати право, (*стар.*) пра́во влiсти (АЮЗР, 6, I, 180). **-ать в распоряжение, владение и пользование** — пере́дати в розпорядження, воло́дннiя й користува́ннiя, (*стар.*) пода́ти в ми́ць, воло́дннiя й ужива́ннiя (АЮЗР, 8, I, 92).

Переда́точный — пере́датний, пере́давальний, переказовий. **-ная и́нстанция** — пере́давальна iнста́нция, iнста́нция, щоб пере́дати. **-ная надпись** — пере́давальний (пере́датний) на́пис, джиро́.

Переда́ча — пере́дава́ннiя, пере́да́ча, пере́дачп; пере́каз; надáток.

Переда́вать, переда́нуть, -ся — пересува́ти (пересу́вувати), пересу́нути, **-ся**.

Пере́двiнюе — пересува́ннiя; пересу́вувани́я. **-ние войск** — пересу́вання військ, пере́ход (АЮЗР, 6, I, 586). **Средство -ния** — засоби до пере́йзду або до пере́взу.

Передви́жной — пересу́вний, пере́двiжний, рухо́вий, рухо́дий (театр).

Пере́дел — пере́діл (КМ).

Пере́делка — переробле́ннiя, (*переделанное*) переробі́ти.

Пере́делывать, пере́делать — перероблюва́ти, переробля́ти. **Пере́делять, пере́делить** — пере́діляти, пере́ділити. **Пере́дёрживать, пере́дёрнуть** — пересми́кувати, пересми́кути. **Его -нуло** — його́ аж си́нуло, випи́нувся.

Пере́дёржатель — пересу́вник, пере́дёржувач (той, що пересу́вує, пере́держує зло́дiя або покра́депi рiчi).

Пере́дёржательство — пересу́вувани́я (ЧСР), пересу́вництво, пере́держа́нство.

Пере́держивать, пере́держать — пересу́вувати, пересу́вати, пере́держувати, пере́держати.

Пере́держна — пересми́кувани́я; (*экзамена*) пересми́кувани́я, новi складани́я iспити.

Пере́дний — хв[ф]арту́х, попере́дник, попере́дничок.

Пере́дний — пере́дний. **-ная часть** — пере́д, пере́док (-дки). [рiдця (ки́нцiя)].

Пере́дняя — (*комната*) пере́дпо́кій (-ко́ю), не-

Пере́довeрiе — пере́довiрeнiсть, переу́повнова́женнiя, пере́довiра. **Право дальнiйшого -ия** — пра́во дальнiшого переу́повнова́женнiя (дальнiшого пере́довiри), пра́во пере́довiри́ти далi.

Пере́довeрять, пере́довeрить — пере́довiри́ти, пере́довiри́ти, переу́повнова́жувати, переу́повнова́жити.

Пере́довой — пере́довий, пере́дий; (*прогрессивный*) посту́повий. **-вая статья** — провiднiя (вступнi) статтi, пере́довiднiя.

Пере́допра́шивать, пере́допросить — пере́питува́ти, пере́питати́ (цiлково), пере́допита́увати, пере́допитати́. [пере́допит.

Пере́допрос — пере́пит (повiднi); пере́допита́увани́я,

Пере́дражни́вать, пере́дражнить — пере́дражнува́ти, пере́дражнува́ти, пере́кривля́ти, пере́кривити, (*звукотодражсательно*) пере́кликати, пере́кликну́ти.

Пере́дряга — хiлепа, ко́лотпiча; триво́га.

Пере́думывать, пере́думать — пере́думува́ти, пере́думати, розду́жувати, розду́жати, **-ся**.

Пере́дышка — пере́почив(-и), пере́почив[н]ок, не-

Пере́езд — пере́їзд, пере́їздка. [ре́дiшка.

Пере́езжать, пере́ехать — пере́їздити, пере́їхати, пере́їздитися, пере́їзтися, пере́їхатися, пере́їхатися (з ква(р)ти́ри на ква(р)ти́ру).

Пере́живание — пере́жива́ннiя, пере́життiя.

Пере́живать, пере́жить — пере́живати, пере́жити, пере́бувати, пере́бу́ти.

Пере́жидать, пере́ждать — пере́жидати, пере́ждати, пере́чекувати, пере́чекати, (*сог.*) пере́годити, пере́чисувати (цeлoгo), пере́тривати́.

Пере́зана́д, пере́залог — пере́заста́ва.

Пере́зана́дывать, пере́заложить — пере́заставля́ти, пере́заставля́ти.

Пере́збирать, пере́збрати́ — пере́збирати́, пере́збирати́, пере́збирати́, пере́збирати́.

Пере́збра́ние — пере́збра́ннiя, пере́збра́ри.

Пере́мiнюва́ние — пере́мi[й]мелува́ннiя.

Перепи́сывание — переписування, *сов.* переписання, (с)копіювання.
Перепи́сывать, переписа́ть — переписувати, переписати, писати, списати, (о мног.) пописати (речі, людей).
Перепи́сь — перепис, спис. *Народная* -пись — перепис людуости. *Всеобщая* -пись — вселюдий перепис. [ти].
Перепла́ва (монеты) — перетоплювання (монэ).
Перепла́вливать, переплавить — перетоплювати, перетопити.
Перепле́т — оправа, палі[я]ту́рка (на книжці).
Перепле́тать, переплести — (*сплетать*) переплітати, переплести, перевіти, переплутувати, переплутати; (*книгу*) опраляти, оправити (книжку), завести (книжку) в палі[я]ту́рку.
Перепле́тний — палі[я]ту́рний, опра́вий. -ная *мастерская* — палі[я]ту́рная.
Перепле́тчи — палі[я]ту́рник, опра́вник, (*зан.*)
Переполне́ние — переповнення. [інтролігатор].
Переполня́ть, переполнить — переповняти, переповняти, наляти вщерть.
Перепоя́ — перепій (-пою).
Перепоя́на — шліва́, плічка (поміж пальцями), перепоя́нка. [(-воу)].
Перепра́ва — переправління, перепра́ва, перевіз.
Переправля́ть, -ся, переправить, -ся — перевозити, -ся, перевезти, -ся, переправляти, -ся, переправити, -ся, перепроводити, -ся куди́ через що, перебиратися, переобратися, перехоїтися (швидко) (на той бе́рег).
Перепродава́ть, перепродать — перепродувати.
Перепродаве́ц — перепродувач. [перепродати].
Перепрода́на — перепродаж (-жу).
Перепроизво́дство — надвіроб, перевіроб, перевіроблення, надпродукція, перепродукція, гіперпродукція.
Перепря́жка — перепрягання, перепря́жка.
Перепряты́вать, перепрятывать — пореховувати, переховати (ЛР, 44).
Перепуга́ть — переляк, переполох, перестрах.
Перепуга́ть, -ся — перелякати, -ся, переполошити, -ся. [пугати, -ся].
Переплутыва́ть, -ся — переплутувати, -ся, пере-
Переплуты́ть — розпуття, роздоріжжа, роздорож (-жи).
На -тьє — на розпутті, на роздоріжжі.
Перераба́тывать, переработать — перероблювати, переробити.
Переработна́ — перероблювання, перероблення. -на (*произведение*) — переробка.
Перерасхо́д — наднїтра́та, надтра́та, перетра́та.
Перереза́ть — перерізати, *на-рез* — навперїши (кожу́).
Перереза́ть — перерізувати, перерізати, перетягати, перетяти (що, доро́гу ко́жу), перерїзати, перерїзати ко́гу.
Перереша́ть, перерешить — пересуджувати, пересудити, перерішувати, перерїшати (спра́ву).
Переру́б (дереьев, превышающий дозволенную рубку) — переруб (дере́ва понад дозволену кількість).
Переруба́ть — перерубати (лісу), з[на]рубати бі́льша дере́ва (дере́ви), віз дозволено.
Перерыв — перерва. -рыв *давности* — перерва давности. -рыв *д.и. отдыха* — перерва за-

для спочїнку. *После* -ва *исковая давность* *начинается снова* — після перерви позовна давність починається знову.
Переса́дка (пересаживание) — переса́джування (дере́ва), переса́діння; переса́дка (на за́лішці).
Пересекать — перетягати, перетяти. -щая *линия* (*желез. дор.*) — пересєкна ко́лія (за́лішня). -щий — пересєкний. [ця].
Переселе́нец — переселєнец, переселєць (-сізь).
Переселє́ние — переселє́ння. *Великов* -ние *народов* — велика мандрївка наро́дів.
Переселє́ческий — переселє́нч[ий]. -сная *кладь* — переселє́нча кладь, переселє́чий вапга́ж.
Переселя́ть, -ся, переселить, -ся — переселїти, -ся, переселити, -ся.
Пересказа́ — переповїдіння, переповїдь, перє(с)каз.
Пересказа́вать — переповїдати, переповїсти, переказувати, переказати.
Пересма́тривать, пересмотреть — переглядати, перереглянути (спра́ву), передивїтися, передивїтися (в спра́ві), передивїти спра́ву.
Пересмо́тр — пере́гляд, пере́глядання, новїй рєзгляд. -отр *действующего законодательства по какому-нибудь вопросу* — пере́гляд чїнних зко́нів у якому-вєбудь пита́нї. -отр *решения* — пере́гляд віроку.
Переспори́ть — переспорити, перемогти в суперєччі, переговорити. [перепитати].
Переспрашива́ть, переспросить — перепитувати.
Переспрос — перепитування, перепит, новїй допит.
Перестро́чивать — перестро́чувати, перестро́чити, переставляти строк, перезначати строк.
Перестро́чка — перестро́чування, перестро́чка.
Пересварі́ть — пересварити. -ся — пересварїтися, пєсварїтися.
Переставля́ть, перестать — переставити, перестати.
Перестраива́ть, перестроить — перєбудовувати, перєбудувати, перєстроївати, перєстроїти.
Перестройка — перєбудування, перєбудова, перєстрої (-ою).
Пересуды́ — поговір (-во́ру), осуд, плїткі, балачки.
Пересужива́ть, пересудить — пересуджувати, перєудити (спра́ву); (*сплетничать*) судїти-гудити ко́гу, обмовляти ко́гу, обговорювати, обговорїти ко́гу, поговір пускати, пустити (на ко́гу).
Пересчитыва́ть, пересчитать — перєраховувати, перєрахувати, перєлічувати, перєлічити.
Перес(ы)ла́ть — перєсилати, перєслати.
Пересы́лка — перєсылка, перєсылання, перєслання.
Пересы́льный — перєсыланий. *Камера для* -ных *арестантов* — камера для перєсылних арєстатїв (вїзїв). -ная *тюрьма* — перєсылна тю́рмá.
Перетолковыва́ть (извращать) — перєвертати, перєверїти, перєкручувати, перєкрутити по-своєму, пер-някшувати, перєнякшити.
Переторжма — перєторг, перєторжка. [вїтися].
Переторжонїться — перєторжуватися, перєхвалїю.
Переубежда́ть, -ся, переубедить, -ся — перєкїдувати, -ся, перєкїзати, -ся.
Переукре́пление — переукрїплення, перєзакрїплення. -ние *недавности* *и имущества* *во избежание платежа долгов* — переукрїплення нерухомого зайна, щоб боргїв не платити.

Переукреплять, переукрепить — переукрепліти, переукрепліти, перевакріпліти, перевакріпліти.
Переулок — перевулок, провулок, завулок; (*без виходу*) залубеня, глухий провулок.
Переустройство — перебудування, перебудова; переустрій (-роу).
Переуступать — переписувати, переписати (що на когось); відступати, відступити (що комусь).
Переуступка — перепис (чого на когось), відступ (комусь чогось).
Переуступочный — переписний (ліст).
Переутомление — перевтома, перенапруження, зносивлення.
Переутомлять, переутомить — переватомили, переватомили, перенапружувати, перенапружити, зносивляти, знесилити. -ся — ся, перенападитися, перенападитися.
Перехват, перехватывание — перехоплювання, перехоплення, перехіп, перехіпання, перехіпання.
Перехватчик — перехіпник, перехіпач (-ця).
Перехватывать, перехватить — перехоплювати, перехопити, перехіпати, перехіпати.
Перехитрить — перехитрувати, перехитрити; пережудувати.
Переход — перехід (-ходу) (КМ). -ход *границы* — перехід кордону. -ход *предприятия к новому владельцу* — перехід підприємства до нового власника.
Переходить, перейти — переходити, перейти, перебиратися, перебратися. -ить *по наследству* — діставатися (дістатися) на спадщину, спадати (спадсти) на когось після когось (СФА, VI, 70; ТЮК III, 7; ЮГ, I, 61.). -щие *сумы* — перехідні суми.
Переходный — переступний час, перехідний, перехідний (стад, стадія). [ту].
Переченни(ва)ть — перебівати, перебіти (моц).
Перечень — перебік, реєстр, спис, список.
Перечеркивать, перечеркнуть — перекреслювати, перекреслити, перечеркувати, перечеркнути, (*потерять*) перекрестити.
Перечёт — перебік. *На -чёт* — під лікох. *Знать на -чёт* — геть-чисто все (всіх) знати.
Перечисление — перебік, (*бухг.*) перебічування, перебічення, перерах(ов)ування, перенесення, переписання. -ние *из общества* — перепис з одної громади в другу (КМ).
Перечислять, перечислить — перебічувати, перебічити, перераховувати, перерахувати; переписувати, переписати, перенести, перенести (з одного параграфа, образунку, в інший).
Перечитывать, перечитать — перебічувати, перебічати.
Перечить — перебічати, суперечити.
Перечневый — перебічний (список). [коп].
Перешёк — шия, шійка, перешіп, (*стар.*) перебішіватися, -птіатися — перебішіватися, перебішіватися.
Перешивать, -шить — перебівати, перебіти, перетинати, перетяти.
Перешивать, перешить — перебівати, перебіти.
Перешмелевать — перебішівати, перебішівати.

Перецеголять — перебіснугти когось, гіру взяти над ким, перебогти когось, переверцювати, переверстити.
Перила — поруччі, бильця, поруччя, поруччя, (*разгов.*) поруччяга.
Период — період, доба. -од *времени* — протяг часу, бірай часу.
Периодический — періодичний, часовий. -им — періодично. -ное *издание* — часпис.
Перо — (у птаці, у рибі) перо (множ. пір'я); (*перо для писания*) перо (множ. пера).
Перпендикулярный — перпендикулярний, сторочувий. -но — перпендикулярно, сторч.
Персона — особа, персона. *Плата с -ны* — плата від особи.
Персонал — персонал, особовий склад.
Персональный — персональний, особовий.
Перспектива — перспектива. В -ве у него — він сподівється, має в перспективі.
Перчатка — рукавиця, рукавичка.
Песковатый — піскуватий.
Песок — пісок (-скі).
Песочный — пісочний (*напр.* цукор), пісочний.
Пестик — товкач, товкачик.
Пестрить — рябіти, мигтати.
Пестроты — пістрівість, перистість, рябізна.
Пёстрый — пістривий, перистий, рябий, сорочатий, (про птацю) зоручатий, різноперий.
Песчанни — пісочень.
Песчаный — пісочаний, пісочувий, піскуватий (грунт), піщаний.
Петиция — петиція, прохання, подання.
Петля — петля; застіжка (в сорочці), завіса (у хвртці), очко, вічко (в плетні).
Печалить, опечалить — журити, зажурити, смутити, засмучувати, засмутити когось, туги (смути, жалю) завдавати, завдати комусь. -ся — журитися, зажуритися, сумувати, засмувати, смутитися, засмутитися, смуткувати, засмуткувати, тужити, в тугу, в журбу вдатися, вдатися — за ким. [(р. жалю), скорбота].
Печаль — журба, туга, сум, смуток, печаль, жаль.
Печальный — журливий, сумний, смутний, сумливий, журний, засмучений, скорботний. -но — журливо, сумно, смутно, сумливо, засмучено.
Печатание — друкування, друк.
Печатать, за[о]печатать — печатати, запечатати (сургучем); (книгу) друкувати, надрукувати.
Печатник — друкар (-ря).
Печатный — друкований (слово). -но — друком.
Печатня — друкарня, печатня.
Печать — печатка, печать; (*пресса*) друк. -ать *на документе недействительна и не имеет силы* — печать на документі не дійсна й не має сили, (*стар.*) не єсть важна ані значна (АЮЗР, VI, 210). *Отдать в -ать* — дати до друку. *Позревшая -ать* — періодична преса, часпис. *С приложением* -ти — з притисненням (з притиском) печатком.
Свобода -ти — вла друку.
Печенье — печіпка (мн. печіпчик).
Печенье — (*действие*) печення; (*печёное*) печішка, печене, печівно.

Печник — пічник, м'я́р (-ра), (*источник*) гру́бик.
Печь — (*варистая*) піч (*р. печь*); (*огревательная*) гру́ба, гру́бка.
Печь — цекти, пражити, сжакити, шкварити.
Печься о ком — пе[і]жуватися про ко́го (кня), опікуватися кня, турбуватися (кня, за кня, про ко́го), упада́ти (кодо ко́го).
Пешном — пішки, пішка́.
Пещера — пече́ра (-ри).
Пещерный — пече́рний.
Пиво — пі́во.
Пивовар — броварник, пивовар.
Пивоварение — броварство, пивництво.
Пивоваренный — броварний, пивний. **-ный завод** — брoвар (ТОК, 28), броварня, пивоваря.
Пиннуть — пісцнути.
Пила — пі́лка.
Пилёне — пілцп.
Пилить, распилить — різати, порізати (дрова), піліти, попіліти, розпіліти.
Пилоля — пілюля.
Пильщик — дроворіз, пільщик, пілір, трач (дерево на дубки розпіляюс).
Пинон — етуса́н. **-на дать** — етуса́н да́ти.
Пир — бєцькет, бал, ўча (СФД, VI, 449).
Пират — піра́т, морський розбі́шк. [лішня].
Пированье — бєцькетува́ня. [лішня].
Пирюшка — бєцькетк, гўлянка, погулішка, погулїсанїє.
Писание — піса́ня, пісьмо́.
Писарский — пісарський (*почерк*).
Писарь, писец — пісар (-ря), (*мелкий*) пісарчу́к; переписува́ч.
Писатель — пісьме́шк, пісьме́вцє.
Писать — піса́ти, напіса́ти, (*картину*) ма́люва́ти. **-щая машинка** — самопі́ска, машїнка до піса́ня, піса́льна машїнка.
Пистолет — пісто́ль (-ля), пісто́ля (-лі).
Писчебумажный — паперовий. **-ный магазин** — паперова крапїня. **-ная фабрика** — папрїя, паперова фабрїка.
Писчий — до піса́ня, піса́льний. **-чая бумага** — папр до піса́ня. **-чий формат** — піса́ний форма́т.
Письменность — пісьме́штво; пісьмо́.
Письменный — піса́ний; лїстовий; до піса́ня, пісьмовий. **-ный договор** — піса́на уго́да, уго́да. **-ные доказательства** — піса́ні до́кази. **Представление** **-ных доказательств** — пода́ня піса́них до́казїв. **-ный документ** — лїстовий (піса́ний) докїмент, запис (*акт укренєня*) (ЮГ, I, 20). **-ный ответ** — лїсто́ва (піса́на) відповїд. відпис. **-ные принадлежности** — прила́ддє до піса́ня. **-ное свидетельство** (*удостоверение*) — піса́не посвідчення. **Выдать** **-ное свидетельство** — на пісьмї посвідчити, вида́ти пісану посвідку. **-ное соглашение** — піса́на зго́да, (*стар.*) лїст едіна́льний (АЮЗР, 6, I, 146). **-ный юридический документ** — піса́ний юридїчний докїмент, (*стар.*) лїстовий бїсє пра́вїї (ЛР, 444). **-но** — на пісьмї, на папєрі, лїстово (АЮЗР, 6, I, 448). **Засвидетельствовать** **-но** —

засвідчити (посвідчити) на пісьмї, лїстово. **-но обязателъ** — зобов'язатися на пісьмї, на папєрі, записати (ЮГ, I, 20). **-но отвечать** — відписати (на лїст).
Письмо — лїст (*р. листа*). **-мо анонимное** — анонімний лїст, лїст без відпису. **За́ймное** **-мо** — лїст позичковий. **Заказное** **-мо** — рокомендба́ний лїст. **Ответное** **-мо** (*письменный ответ*) — лїсто́ва відповїд. **Открытое** **-мо** — пошто́ва картка, лїстївка, кореспондє́нтка. **Простое** **-мо** — звичайний лїст. **Сопроводительное** **-мо** — супровідний лїст.
Письмоводитель — пісьмовод, пісар, (*делопроизводитель*) діловод.
Письмоносец — лїстова́ш (-ші), пошта́льїн, пошта́р (-рі). [живлєня].
Питание — году́шнє, годїсє, харчува́ня (КМ).
Питательность — поживність, сїтисть.
Питательный — поживний, сїтний, ва́дїв: харчовий. **-ные элементы** — поживні елементи. **-ный пункт** — харчовий пункт.
Питать — году́вати, живїти, харчува́ти. **-ать вражду к кому** — ворогува́ти на ко́го, ма́ти ворожє́чї протї ко́го. **-ать доверие** — ма́ти віру до ко́го, діля́ти (діля́ти) вірн ко́му. **-ать надежду** — ма́ти (покла́дати) надїю на що, сподїва́тися чо́го. **-ать ненависть** — нева́вїдїти ко́го, почувати нева́вїсть протї ко́го. **-ать отвращение** — гїду́вати чим, відра́зу (огїду) ма́ти до чо́го. **-ся** — году́ватися, живїтися, харчува́тися. **-ся надеждами** — живїтися надїями, сподїва́тися чо́го, надїю на що покла́дати.
Пите́нный — ва́пїний, пїтвївий, трукво́вий, випїва́льний (за́клад). **-ный дом** — шїнок (*р. шїнку*), (*погребок*) пївниця. **-ная продукция** — прѡдаж вапїв (трукїв). **-ный сбор** — пода́ток з вапїв (трукїв), трукво́вий (пїтвївий) пода́ток. **-ный устав** — стату́т про вапїв (трукїв).
Пито́мец — годїва́вєць, вїхованєць. **-мица** — годїва́вка, вїхованка.
Питомник — садївня, шїлка (для деревцї); розса́дшк (для горїдїня); садїбня (для рослїн).
Пить — пїти, випїти.
Пити́я — пїтвї, вапїв, трукї; вапїтки. **Продажа** **-тей раститовчно и на вынос** — прѡдаж вапїв (трукїв) на пїтїє й на вїнос.
Питьё — пїтїя, пїтвї, вапїї (-їю).
Питьевой — пїтїй. **-вая вода** — пїтїя вода́; вода́, що́б пїти.
Пища — їжа, харч (-чу и -чи), харчі, пожива, стра́ва (*кушанье*) (АЮЗР, 8, V, 21).
Пичать — пїцати, записати, пискотїти, запсєко.
Пищеварение — травлєня, перетравлєня. [їтї].
Пищеварительный — травїий, перетравїий (процєс).
Пищевод — стравохїд (-хїду).
Пищевой — харчовий. **-ые продукты** — харчївї прѡдукти, харчі.
Плавание — плїва́ня, плївання, плавба́. **Матрос далёкого** **-ня** — матрос да́лекої плавба́.
Плавательный — плавїий, плївїий. **-ный пухляк** — плавїий пухїр (-рі). **-ные снаряды** — зварїддє (прила́ддє) до плївїї/пївїї.
Плавать — плївї́вати, (*плыть*) плїв(є)ті.
Плавень — плївня, плївї, тїпїнє.

Плавильный — топильный.
Плавить, расплавить — топить, перетоплять, перетопити, розтопляти, розтопити.
Плавний — тонкий, розтопистий. [п'ла́нко, лёгко].
Плавный — рівний, п'лякний, лёгкий. -но — рівно, Плавят — плакат.
Платье, заплатье — п'лякати, запл'якати. -ся — жалітися, бідкатися, шарікати на ко́го, на що.
Пламенеть — палати, палахкотити, палахтити.
Пламенный — полум'яний, вогняний; (*пыжкий*) п'лякний. -но — п'ляко, з полум'ям.
Пламень — полум'я, полонінь (-иц).
План — план. -ны — п'ляши, вахірп. *По определённому* -ну — п'ляшво.
Планировать — планува́ти, розбива́ти по плану: (*об аэроплане*) вирішувати.
Плановой — п'ляшвий. [п'лово].
Планомерный — п'лякомірний, п'ляшвий. -но — п'ля.
Плантация — п'лятація, п'лясада. *Сахарные* -ци — п'лятації цукрових буряків.
Пласт — верста́, шар, ски́ба, п'ляклад, ряд.
Пластина — п'лястіна (дерево на будівлю). -нна — п'лятівка. [скибчастий].
Пластовый — верств'яний, верств'ювий, шаровий.
Пластырь — п'лястир (-ря), п'лястер (-тра).
Плата — п'лята (КМ), зарп'лята, оп'лята, вип'лята, (*жалоуанье*) п'лятій. -та *вперёд* — п'лята вперёд, п'лята згорі́. *За -ту* — п'лятно, за за-п'ляту. -та *заработная* — заробітна п'лята (п'ляті). -та *подённая* — подённа п'лятія. -та *за пользование городских весами* — вагові (ЛНМ, 34). -та *за потрапу* — спаші́. сп'лята за спаш. -та *арендная (на сроки, частями)* — р'ята (АЮЗР, 6, I, 120). -та *за квартиру* — п'лята за ква(р)тіру, комірне.
Платёж — п'лятж, п'лятіня, п'лятіжка, вип'лята, (о)п'лята, (под'яток) п'лятатка (КМ). *Наложенный* -тж — післяп'лята, накладевий п'лятж. *Наложенным* -жём — за післяп'ляту, з післяп'лятою. -тж *по пред'явлению* — п'лятж на пред'явленія, на о́ра. -тж *просроченный* — п'лятж прострочеший, за́д'явеший, (*стар.*) за́в'иска. -тж *судебных издержек* — п'лятж, оп'лята суд'явих вид'ятків (к'бштів). -тж *в счёт* — п'лятж на ра-хунок. [п'ість (-пости)].
Платежеспособность — п'лятежездатність, вип'лят-п'лятежність — п'лятжність, п'лятість (-ности).
Платёжный — п'лятжний, п'лятіий. -ная *расписки* — квіт, квіт'ок, поквитування. -ные *средства* — п'лятжні засоби (гр'бші).
Платёжный — п'лятжний, вип'лятжний, оп'лятжний, п'ля-п'лятіна — п'лятіна. [тільщик (КМ)].
Платиновый — п'лятішовий. -вые *изделия* — ви-роби з п'лятіши, п'лятішові р'чі. -вая *монета* — п'лятішова мон'ета.
Платить — п'лятіти, запл'ятити, вип'лячувати, ви-п'лятити. -ить *долг* — віддавати довг (борг), вертати (повертати) довг, борг, п'лятжку.
Платный — п'лятний, оп'лячуваний, запл'ятний. -но — п'лятно, за оп'лятою.
Платон — хустка, хуст'яна. [політічна п'лятформа].
Платформа — п'лятформа. *Политическая* -ма — П'лятье — од'яжа, б'діж (од'яжи), од'яжина, вбраш'і.

Платяной — оді[é]жний, од'яговий, до од'яжі, на од'яжу. -ной *шаф* — ша́ха на од'яжу.
Плаха — п'ляха; ко́лода, ко́лодка.
Плац — п'ляц, ма́йдан (-ну).
Плач — п'ляч (р. п'лячу); (*грозный*) голово́ння; (*сильный*) ридання.
Плашмя — п'лятом, ліж'я, ліж'я. -мя *лежат* — ліж'я лежати. *Ударить* -мя — п'лятом уд'ярити.
Плева — п'лява, п'лявка. *Девственная* -ва — ді-вішня (дів'ча) п'лява, бо́лоня, пер'ятіака.
Плевать, плюнуть — п'лява́ти, п'ляпути.
Плевок — п'ляво́к.
Племенной — п'лямінний. -ной *бык* — буг'яй. -ной *жеребец* — ста́дник. -ной *скот* — п'ляміна худ'ба. [ня, ко́дло, за́в'ід].
Племя — п'ля[é]ж'я, п'лямен'я, рід (р. р'ду), поколі-п'лямяний — п'лямі[é]шний, небі[é]ж (братів, сестри-чих син), *специальное*: (братів син) спшо́в'ець, брат'янич; (сестрих син) сестри́ч, сестри́нець, сестри́чок.
Племянница — (братова, сестри́ня дочка) п'лямі[é]ня-ниця, неб'га; (братова дочка) спшо́в'иця, брат'я-ничка, (сестри́ня дочка) сестри́ниця, сестри́чка (ЛР, 44).
Плен — пол'я (АЮЗР, 8, V, 138) (р. полон'я), п'яво́ля (ЛР, 44, 2). *Брать в п.* — у пол'ю (у п'яво́лю) б'рати, полонити. *Взять в п.* — в пол'ю зайняти, в пол'ю уз'яти, заповолити.
Пленительность — прищадість, знад'лявість.
Пленительный — прищадний, звад'лявий, чарівл'єний, чарівний. -но — прищадно, знад'ляво.
Плёнка — п'лява́, шку́рка, ко́жущок. [чарівл'єво].
Плётник, плётный — б'раш'ець, п'ялішник (ЛР, 44), полош'чик, полош'єний.
Плётница — б'ран'к. полош'яка.
Плеть — п'лятій. -п'лятій. зва́бити, зва́д'лявати, зва́д'ляти, чарувати, причарувати, за(а)чарувати.
Плесень — цв'яль (-ли). [запов'ятити].
Плесневёт — цв'яст'и, зацв'ятати, зацв'яст'и, цв'ялю (ж'хом) б'ратіся, вз'ятися, цв'ялю обростати (обрості́).
Плеть — п'ляст'и, запл'есті. -ный — п'лят'єний.
Плетение — п'лятіня, п'лятінео.
Плетень — п'лят (р. п'ляту), тп, ліса, (на річці) із. *Ставить -ень* — тп ставити коло чо́го, тп'ятити що, лісу городити.
Плетнёвый — тп'ювий, з ліси.
Плеть — батіг (-ога), нуга, кан'ч'к, вагай.
Плечевой — п'лячовий, п'лячий, ра́м'єний. -вая *кость* — шліч'я (ра́м'єна) кістка, цівка.
Плечистый — п'лячаштий, п'лячистий.
Плечо — п'ляч'є (р. мн. п'ляч), ра́мено.
Плешивый — лісний. [п'лявий ж'ст].
Плешь — лісша. [п'лявий ж'ст].
Пловучий — п'лявий, п'ляв'ючий. -чий *мост* — П'ляд — п'ляд (р. п'ляду); б'воц; дит'яна; здоб'уток, ко́р'ість, в'яса́док. *Изгнать (вытравить)* п'ляд — зг'ятати (в'т'рутіти) п'ляд, скинути собі дит'яну. *Изгнание* -да — зг'ятання (зніщення, в'т'рутіня) п'ляду, з'яродку. *Огородные* -ды — гор'одна. *Садовые* -ды — садовнія.
Плоditь — п'лядити, нап'лядити; розводити, роз-в'єсти. -ся — п'лядитися, вод'ітися, множитися.
Плодовитость — п'лядість, п'ляд'ючість, ур'яждіність.

Плодо́витель — плідний, плодотвірний, плідючий, родючий, урожайний (земля); сім'явистий.
Плодо́вий — плодівий, опочівий.
Плодо́изгнание — зігнани плідю. [врожайний.
Плодо́носний — плододісний, плідючий, родючий.
Плодо́перемінний — плодосмєнный — плодозмінний.
Плодо́родіе — урожайність, родючість, плідючість.
Плодо́родний — урожайний, родючий, плідючий.
Плодо́смен — плодозміна. [гарний.
Плодо́творний — плодотвірчий, живодатний, дбрий.
Пло́мба — плімба. *Накладыва́ть -бу* — плімбувати, заплімбувати, пакладати (шакласти) плімбу.
Пло́мбирова́ть — плімбувати, заплімбувати (вагон).
Пло́сний — плісний, плісковатий, пліскатий, рівний.
Пло́сногорье — пліскорівня; (*ск-лом*) узгір'я.
Пло́снозубцы — обцєньки, щипці-пліскозубці.
Пло́сность — плісність.
Плот — пліт, *мн.* пліті, порід (-ні). *-от из стланиго леса* — сплав. [гата, загата.
Плотина — грєбля (АЮЗР, 6, I, 337), гать (*р.* гати).
Плотне́ть — (про річ), щільнішати тужівти, міцнішати, (про людину) гідшати, огряднішати.
Плотни́к — тєсля, тєсляр (-ра).
Плотничать — тєслювати, тєслярувати.
Плотничество — тєслярство.
Плотничий — тєслярський, тєсєльський. *-чий инструмент* — тєслярський струмент.
Плотность — щільність, густість (людности), густина; дєбєлість; (у людини) тєлесуватість, тілістість, огрядність, опачєстість, масивність.
Плотный — щільний, сущільний; густий; дєбєлний; (про людину) опачєстий, тєлесуватий, тілістий.
Плотский — тілєсний. [огрядний, гладкий.
Плоть — тіло, плоть. *Крайняя -оть* — крайня плоть, задуп(ка), вшкірок (-рку).
Плохо — недобре, погано, зле, кєсько, негарно, негаряд, не до ладу, не до діла.
Плоховатый, -то — шоганєвкий. -ко, лхєвєнкий, -ко, благєвєнкий, -ко; абї-який, абї-як. -тая, *некрепкая рубашка* — благєвєнка сорочка.
Плохой — недобрий, поганий, кєпєський, лихий, негарний, мїзерний. *-хо дело* — кєпєська справа. *-хая земля* — недобра земля, лихий грунт (АЮЗР, 6, I, 56).
Площадка — майданчик (для дитячих забав); (*в вагоне*) площадка, ганочок.
Площадной — майдановий; базарний, базарний, неподобний. *Ругать -ными словами* — лаяти(ся) як на базарі, як перекупка на базарі, лаяти(ся) неподобними, базарними словами (лайками).
Площадь — майдан, плац, (*стар.*) плєц (ЛР, 44), *геом.* пліща. *Торговая* -адь — торг, торговця,
Плуг — плуг, [базар, (*прим.* конный) майдан.
Плут — крутий (-ий), шахрай (-ий), махір (-ра), хитруга, плутяга.
Плутать — блудвати, блудити, плутати(ся), (*тащиться*) плєпатися.
Плутавый, плутовской — крутіїкуватий, шахрайський, махірський, хитруватий.
Плута́ть — крутіїти, шахрувати, махлювати, махірвати. [махірство.
Плутство, плутни — крутіїство, шахрайство,
Плыть — плис[в]іти, (*на спине*) пливти горляць, горічєрева. *Плыть по течению* — пливти за

водою, на вяз. *Плыть против течения* — пливти угору, проти води.
Плюгавый — шіршавий, погануватий.
Плясать — танцювати, (*ирон.*) гоцювати.
Пляска — танець, *мн.* танці, (*хоровод*) ташок.
По — (*употребляется очень несогласно с русским языком*) по (чїж, кім), за чїж, з чого, на що. *По делу пойти* — піти за ділом, піти в справі. *По этому делу* — в цій справі. *По газлям он похож на отца* — з очей (очима) він скидається на батька. *По закону* — по закону, по праву. *Плакать по ком* — плакати за кїм. *Стрелять по ком* — стріляти на когю, до когю, стріляти коб. *По моему мнению* — на мою думку, як на мою думку. *По ненависти к нему* — з ненависти до ньогю. *Родственник по мужу* — рідич через чоловіка. *По общему согласию* — за спільною згодою. *По ошибке* — помилкою, через помилку. *По совету кого* — за порадю чєсью. *По этой причине* — через цє, з цієї причїни.
Побасенна — бїйка, бїячочка, побрєзєнка.
Побег — утєча, втєча, утікєння, втєки (-ків); (на дереві) пїгювєць, пїгюнок (-нка), пїрост, пїросток, (на рослині) пїсїнок (-нка).
Побєда — перемєга, (*стар.*) побїда, звїтязтво.
Побєдитель — перемєжєць (-жця), перемєжник, цєрєбрєць (-рца), (*стар.*) побїдник, звїтязник, звїтязця.
Побєдный, побєдоносный — перемєжєвий, перемєжєвий, (*стар.*) побїдний, побїдєний.
Побєждать, побєдить — перемєгати, перемєгати, поборбїти, (*стар.*) побїждати, побїдити.
Побєрежье — надбєрєжєя, прибєрєжєя, побєрєжєя, бєрєжєя. [жєбрє(ч)ти.
Побираться — старцєвати, просїти милостїны,
Поблажна — потурєння, попуск. *Дивать -ну* — потурєти кому, попускєти кому.
Побїи — битїя, збитїя (АЮЗР, 6, I, 327), побїї (-їю) (ЛР, 44), (*стар.*) бїї (ЧСР; ЛР, 44; ЛЗ, VI), забїї (ЛР, 44). *Умышленное нанесение -ев* — навмїєне вчїненєня побїю, навмїєне побатїя.
Побїище — побїєсько, побїїще, бїї (*р.* бїю), (*стар.*) побїї. *Место -ща, боя* — бойовище.
Побор — побїр (р. побїру), давнїя, здїрєство.
Побочный — побїчий, придатковий; (*ребенок*) позашлюбний. *-ные дети* — позашлюбні діти. *-ные обстоятельства* — побїчий обстєвїяни.
Изяснение договора на основании -ных обстоятельств — тлумєчення договору придатковими обстєвїянами.
Побудительный — побудийий, спонукливий. *-ные меры* — побудїї (спонукєвїї) гєходє.
Побудать, побудать — побудєжувати, побудїти, спонукєти, спонукєти (до чогю).
Побудєние — побудєка, побуд, спонукєка, спонукєння; (*влєчение*) пбїтяг. *По собственному -нию* — а влєсної вєлі.
Повадиться — зашєдєжуватися, занєдїтєся.
Повадка — звїчка, нахїл.
Повадливый, повадный — увєдєливий, увєдєний, спокєсливий. *Чтобы не -мо было* — щоб

більше не було спокую, щоб не вживсь більше, щоб не наділо.

Повалка -ну — по́котом.

Повальний — загальний, поголовний. -ная бо-
лезнь — по́шесть, (лихе) повітря. -ный обыск —
поголовний тряс.

Поведать — оповіда́ти, оповісти́.

Поведение — поведі́вка, поведі́ження. -ние (не)о-
добрительное — поведі́нка (не)похва́льна, по-
вді́ження (не)похва́льне.

Поведёрно — відрами, на відрі.

Повелевать, -леть — наказува́ти, показу́вати, зве́літи,
розказува́ти, розказу́вати (ЛР, 44).

Повеление — на́каз, за́гад, рі́каз.

Повелительный — на́казовий, вла́дний, імператив-
ний. -но — вла́дно, імперативо.

Повенчать, -ся — з[но]вінча́ти, -ся, переві́нчати, -ся.

Повёрнутый — поверну́тий (ЧСР), (упо)мо.мочен-
ный) уповнова́жений.

Повёрка — переві́рка, пере́вір, переві́рня, по́вірка
(КМ). -на доказательство — пере́вка до́казів.

Повёрочный — пере́врий, пере́в(оч)ний. -ние дей-
ствия — пере́вка. Произвести -ние
действия — зроби́ти пере́вку, пере́врити.

Поверхстный — верстовий, від [з] верстві́. -ние
дёнги — верстові́. -ный срок — верстовий
строк.

Поверх — зверху́, на ве́рсі, по ве́рсі; над, по́над.

Поверхность — по(з)верхо́в(ні)сть (думка).

Поверхностный — по(з)верхо́в(ний) (по)гляд; (зем.)
поверхне́вий. -но — по(з)верхо́в(я), по верха́х
(ува́жно не розгляда́ючи).

Поверхность — пове́рхня.

Поверить, поверить — пере́вря́ти, пере́врити, (и
доверя́ть) звіря́ти, звиря́ти.

Повеса — пали́вода, гу́льця, гу́львіса.

Повесить — пові́сити, по́чепити. -ить голову́ —
зажу́ритися, засу́мувати. -сившийся — вішалник.

Повесничать — гу́льцява́ти, пу́стува́ти, гу́львіси
справля́ти.

Повествование — опові́дання, опові́д (-ди).

Повествовательный — опові́дальний.

Повествовать — опові́дати.

Повестка — по́лістка, об'я́вка (з по́шти, з су́ду).

Повесть — по́вість (-вісти).

Повётрие — по́шесть, (лихе) пові́тря.

Повешение — пові́шення.

Повешальная баба — (с)пові́туха, ба́ба-бра́нка.

Повидному — як ба́читься, жпшовідя́чки, зда́ється,
мабу́ть, ляба́нь, відпо, на око.

Повиниться — призна́тися (до вини), по́винитися.

Повинная — призна́ння до вини. Принести
-ную — призна́тися до чо́го, по́винитися.

Повинность — по́винність (КМ), відбу́ток (КМ).
Дорожная -ность — ша́рварок, шліхова́ по-
ви́нність, шляховий відбу́ток. Натуральная
-ность — відбу́ток, натуральний відбу́ток (КМ).
Отправная -ность — відбу́тки (пови́нність)
вірбува́ти. Сдельная -ность — робі́чий одбу́-
ток (КМ), одбу́ток робі́тню (КМ). -ность тру-
довая — пови́нність трудо́ва.

Повинный — по́винний (сказ. по́вінец), винува́-
тав, винний (сказ., вивеа), той, що визна́є

свою́ вину́. -ную голову́ меч не сече́т —
пові́рливу́ голову́ й меч не сече́.

Повиниваться — слу́хатися, послуха́тися, корі́тися,
по[с]корі́тися, покори́тися, скорі́тися.

Повиновение — послух, слу́хлячість, по́вбра, (стар.)
послу́шество.

Повитуха — повіту́ха, сповіту́ха, ба́ба-бра́нка.

Повлечь — (вызвать) потяга́ти, ви́палкати, спри-
чїняти, (повлечь за собою) спричїняти що,
спричїнитися до чо́го, потяга́ти за собою, (по-
тащїть) повола́кти.

Повод — прївїд (-воду), прївїд (-воду), причїна
(ЛР, 44), (стар.) за́вїд (УФА, VI, 79);
(предлог) прїключка, прїчїпка. Без всякого
-да — без ви́якого (жа́дного) прїводу́, без жа́д-
ної причїни, (стар.) без давнї причїни
(ЛЗ, IX). Искать -да — шука́ти прїводу́, прї-
ключки, прїчїнки. По какому -ду — з я́кого
прїводу́, з я́кої ре́чч.

Повозка — по́віз (-воз), пово[і]зка, віз, возік,
біда, (во́ліка татарська) гарба́, (таратайка)
тарада́йка, чортонда́йка, торохті́ака.

Поворачивать, поворотить — поверта́ти, поверну́ти.

Поворот — пово́р[і]т, воро́тті, поверта́ння, по-
ве́рпення, пово́ртка, закру́т; заворот. -от об-
щественного мнения — зї́вка грома́дської
думкї. -от решения — поверне́ння віроку.

Поворотливый — пово́рткий, пово́ртний, верткі́й,
мотри́й, меткі́й.

Повреждать, повредить — псува́ти, по[зі]псува́ти
що, шко́дити, зашко́дити, (з)шїсти́ шко́ду чо́му;
пошко́дити, ушко́дити що, бу́ти на зава́ді, зава́-
дити чо́му. -дать внутренности — надве́-
ря́ти се́редину, ву́трї. -дать здоровья́ — за-
ва́дити (зашко́дити) здоро́в'ю, (сильно) ви́їняти
з ко́го здоро́в'я. -ать корабль — ушко́дити
корабе́ль. -дать руку — скалічїти, покалічї-
ти ру́ку.

Повреждение — шко́да, по[у]шко́дження, надве́-
ре́дження, зіпсува́ння, зіпсуття́. -ние груза —
пошко́дження ва́птаж (ва́дї). -ние в здо-
ровьи — по[у]шко́дження здоро́в'ю, на здоро́в'ї.
-ния на теле — ушко́дження на тілі, звикї
на тілі (АЮЗР, 6, I, 65). [вати, неречасува́ти.

Пвременить — по[за]жда́ти, по[за]чека́ти, потри-
-

Пвременный — періодичний, поча́совий. -ное
издание — часо́пис (-су). -ный сборник —
періодичний збірник.

Повседневный — по́сякде́ний, щоденний. -ние
нужды — щоді́вї, по́сякде́нї, потрї́чи по-
трї́би.

Повсеместный — по́сю́дний, усе́удний. -но — по-
всю́ди, всю́ди, по всіх усю́дах, скрі́зь.

Повстречаться — зді́бнатися, зустрї́тися (з ким).

Повторение — по́вторя́ння, по́вторє́ння, по́вби-
лє́ння. -ние преступлений — по́вторя́ння
(по́вторє́ння) злочїну, ре́нциї.

Повторительный, повторный — по́вторний, друго-
разовий, кількаразовий, (стар.) кількакрї́тий;
по́вбилий. -ный (сторичный) иск — по́втор-
ний (по́вбилий) по́зов (ЧСР).

Повторять, -рять — по́вторюва́ти, по́вторїти, по́вто-
рїти, удрю́го ка́зати, удрю́го робї́ти, по́воя́ти,

пововити, **-рить приказание** — сказати вдруге, повторити (пововити) наказ.

Позторяемость, повторность — повтoрність. **-ность действий** — повтoрність учинків.

Повысить — підвищувати, підвищити (ціну), підвижати (підіймати), підняти, підвищити, піднести.

Повышение — підвищення, підняття, піднесення (пастрою). **Играют на -ние** — грати па підвищення. **-ние по службе** — підвищення па посаді. **Искусственное -ние цен на товары путём сговора или стачки торговцев между собою или путём невыпуска товаров на рынок** — навмисне підвищення ціни па край за змовою торговців або через неспуск товарів па ринок.

Повязка — пов'язка.

Погасать, погаснуть — (про світло) гаснути, погаснути, тухнути, потухнути; **(утухнуть)** утухнути, вгамуватися.

Погашать, погасить — гасити, загасити, тушити, затушити, потушити; платити, заплатити, виплачувати, виплатити (борг, то-що); ліквідувати, зліквідувати (зобов'язання); касувати, скасувати (приво). **-ся давностью** — покриватися давністю, задавлюватися.

Погашение — гасіння (вогню); сплата, повернення, повернення (боргів, то-що). зліквідування, покриття (давності), **(стар.)** умірення.

Погибать, погибнуть — гицати (загибати), погінути, загинути, пропадати, пропасти.

Погибель — загибель, загиб, погібель, згуба.

Погибельный — погібельний, погубний, згубний.

Поглощать, поглотить — зажирати, зажерти, глатати, (по)глицати, ковтати, ковчати, вбирати, вбрати, увібрати; покривати, покрити. **Менее тяжкое наказание -ется более тяжким** — більшою кáрою мiшу кáру покривається.

Поглощение — зажирання, вoпpияня, покривання, покриття.

Поговорка — прислів'я, приказка.

Погода — погода, година. **Дурная -да** — погáда. **Хорошая -да** — добра, хорóша погáда (або просто—погода), година. **В хорошую -ду** — за (дóброї) годiни.

Погодный — щорічний, за рік, рікрічний. **-ная книга (опекуна)** — щорічна кнiга (опікушва).

Поголовный — поголовний. **-ная подать** — поголовний подáток, поголовіе. **-ный обыск** — поголовний тpус. **-ный раздел наследства** — поголовний пoдiл спадщини. **-но** — поголовно, геть до бдного, усi до бдного.

Погонный — повздбжний, подбвжний.

Погонный — погонний, погiпець (-ця).

Погоня — погоня, гонiтва. **В -ню** — на(в)здогiн, вдогiн, у п-гошу.

Погонять, погонять — погати, погачати.

Погоралец — погорілий, погорілець.

Погореть — погорити, згоріти.

Погорячаться — погарачитися, тpихи занадитися.

Погост — цвинтар (-ря) (місце коло церкви); **(кладбище)** кладбище, кладвище, кладбище, кладбище.

Пограничный — пограичний, приграичний, узграичний, порубіжний. **-ный житель** — узграичник. **-ный сторож** — поберєжник. **-ный камень** — межовий камiнь. **-ная область** — узграиччя. **-ная полоса** — пограиччя, приграиччя. [шiття].

Пограничье — пограиччя, приграиччя, узграиччя.

Погреб — длох, погріб (-гребя), (для бджiл) темний, (кам'яний) склеп. **Ренсковый -реб** — пивниця, ренськoва пивниця.

Погребальный — погребовий, погребний, похорбний (каса, бюро).

Погреть, -реть — ховати, поховати, заховати, хоронити, похоронити.

Погретье — похороп (-чу), поховання, погреб, (р. погребу). **Посobie на -ние** — запомoга па похороп, на поховання.

Погрeбom — пивниця, пивничка.

Погрешать (ошибаться) — помилятися, помилитися, хибити, схибити, замиляти (-ся), замилити (-ся), омилитися.

Погрешность — брiх, пiмилка, пiхбика.

Погром — погpом, знищення. (з)руйнування, сплюндрування. **Принимать участие в -мах** — брати участь у погpомax, громити разбiм (з ким).

Погружать, погружить — занурити, занурювати, занурити, впускати, вшестити в воду; **(кладь)** пакладати, накласти, навантажувати, навантажити. **-маться, -зиться** — затопитися, затопитися, потопитися, потопитися, заринати, зарипати, поринати, порипати. **-зиться в книжки** — закопатися в книжкax.

Погрузка — накладання, навантаження.

Погрызать, погрызнуть — гpузнути, загpузнути, товчати, заговчати (в злочиных).

Погубить — погубити (от губити), зашпастити, (от зашпастати), з світу звести (звдити), смерть заподiяти (заподiвчати), стратити, (страчувати).

Под — під, попід. **Под гору ехать** — їхати з горі. **Под вечер** — надвечір. **Под мышкою** — попід пахвю. **Под окнами** — попід вікнами. **Под пьющую руку** — на підпитку, по-п'яному, з п'яних очей. **Под рукою** — на похваті. **Под тем предлогом** — з тієї прiклячки, (по)даючи тую причину (АЮЗР, 6, I, 569). **Под утро** — перед світом, надсвіт, удосвіта.

Подавать, подать — подавати, подати. **-вать жалобу** — подавати (заяснити) скаргу (жалобу). **-вать в суд (на кого)** — (за)попязвати, зашзвати (кого). [ня (повстання)].

Подавление — придушення, приборкання, припiнення.

Подавлять, подавить — давити, придавити, душити, придушити, пригичувати, пригичити, утисцати, утиснути, глушити, приглушити, тлумити, притлумити, гнiтити, пригнiтити. **-вить бунт** — приглушити, приборкати, притлумити — бунт, ворохобню. **Подавиться** — вдавитися чим **(напр. кiсткою)**.

Подавно — поговiт **(ставитися сзади)**; а що вже **А -но нам!** — а пам i поговiт, а що вже нам!

Подарок — дарунок, подарунок; гостинець. **Взаимный -рок** — віддарок, віддара; **(подаренная**

вещи подарована річ, дароване, дарованина; (*дарованное имущество*) даровища (ІР, 44).

Податель — подавець (АЮЗР, 6, 1, 562), подав.

Подательница — подавиця, подателька. [тель.

Податливость — податливість, згідливість, уступливість, піддагливість (-востп). [піддательний.

Податливый — податливий, згідливий, уступливий, Податной — податковий. -ная *книга* — податкова книга.

Пода́ть податок (-тку). (КМ) *подать*. *Обложить* -ями — оподаткувати. *Поземельная* -ать — поземельний податок, поземельсьє.

Подача — дачка, діток.

Подаяние — милостина.

Подбадривать, -бодрить — підбадьорювати, підбадьорити, додати (дати) дху.

Подбивать, подбить — підбивати, підбити, підшви́ти, щипити (стелю); (*подстрекать*) памоліти, нам'яти, підмовляти, підмовити, пхати, пошхити, підшувати, підустити, настречувати, настречити. призводити, призвести до чого.

Подбирать, подобрать — підбирати, підбрати, пазбирувати. пазобрати, добирати, до[і]брати. -ать *ключ* — дообрати, до[і]брати ключа. -брать *подходящее выражение* — прибрати (дібрати) відповідного (підходячого) виразу.

Подбор — підбирання, добір (-ору). *На -бор* — добірний, вайкращого сорту (розобру).

Подбородок — підборіддя, борода.

Подборщик — добірник, добирач, підбирач.

Подбрасывать, подбросить — підкидати, підкинути. -ные *вещи* — підкинуті річі. -ный *ребёнок* — підкинута дитина, підкидок, підкидько.

Подвал — підвал, сугерені.

Подвальный — підвальный, сугереновий, сугереніаий. -ное *помещение* — підвальє приміщення, сугерені.

Подведомственность — піддєглість, підвладність, підвідомчість.

Подведомственный — піддєглий, підвладний (КМ), за[па]дєжний, підвідомчий, підсудний. *Дело-но ...скому суду* — справа піддєгла ...ському судуві.

Подвергать, подвергнуть — виставляти, виставити (під що), па що (*напр.* під небезпєку = *опасность*), паражати, паразити (па що). -ся — підлягати, підлягти (чому), підпадати, підпасти (чому, під що), *напр.* переслідуванннн. -нуть *допросу* — узяти когось на допит. -нуть *испытанию* — піддати когось іспитові, взяти когось на іспит, на спрбу. -ать *ся испытанию* — складати іспит. -ать, -нуть *истязанию* — вчинити муки кому, (з)мучити когось (АЮЗР, 6, 1, 65). -ать *мучению (пытке)* — взяти на муки когось, катувати. -нуть *наказанию* — покарати, скарати. -нуть *обсуждению* — взяти (поставити) на обговорення. -ать, -нуть *опасности* — піддавати (піддати) небезпєці, паражати, паразити на небезпєку, виставляти під небезпєку. -аться *опасности* — паражатися (наражатися) на небезпєку, підпадати (підпасти) небезпєці. -ать *ответственности* — притягати до відповідальности. -ать *предварительному заключению* — ув'язнати до суду,

піддати досудовому ув'язненню. -нуть *приговору* — припрошіджувати, припрошідити. *Решение* -нуть *предварительному исполнению* — вирок повернути до запобіжного (попереднього) виконання. -ать *соимию* — взяти під сущин. за певсьє. -нуть *суду* — віддати до суду. -нуть *телесному наказанию* — покарати на тілі, (*стар.*) під кнєвє карання дати (ІР, 44). -ать *штрафу* — (о)штрафувати.

Подвиг — подвиг, лицарство, (видатний) вчїпок.

Подвижность — рухлівість, мотбрність, порушність (-ости).

Подвижной — рухливий, мотбрний, порушній, рухлий, пересосний, похідний. -ной *состав* — рухлий склад, вагон.

Подвластность — підвладність, піддєглість.

Подвластный — підвладний, піддєглий, підданий.

Подвода — підвода, хура, фура.

Подводить, подвести — підводити, підвести, приводити, привести. -ть *итог* — підбивати підсумок, підсумбувати, підсумувати, підсумок (з)робити.

Подводный — 1) (по)підводний, 2) підводний, підводною, з підводп. -ная *повинность* — одбутки підводю. -ная *лодка* — попідводний (човен).

Подводчик — підвода (*м. р.*), підво[і]дчик, хур.

Подвоз — довіз, привіз, звіз (-бу). [щик.

Подвозить, подвезти — довозити, довєзти, підвозити, підвєзти, при[за]вєзтити, при[за]вєзти.

Подвирный — подвирний (КМ). -ная *перепись* — подвирний перепис.

Подворотня — підвороття, підворотниця.

Подворье — подвір'я, двірсьє, заїзд.

Подвох — підступ, підкип (-она), копання. *Делать -вох* — копати на когось.

Подвыпить — підпїти. *Подвыпивший* — підпїлий (ІР, 44), п'януватий, па підпїтку.

Подглядывать, подглядеть — підглядати (підгляджувати), підгляд[є]дати, підзирати, підзирити, піддхлїтисн, піддхлїтисн.

Подговаривание — підмовляння, підмова.

Подговаривать, подговорить — підмовляти, підмовити, пажовляти, пажовити (ІР, 44), пажравляти, пажравити (СФА, VI, 1). *Его -рили* — він давсь на підмву, його підмовлено, його підмовля.

Подговор — підмова, пажова (ІР, 44).

Подговорщик — підмовник, пажовник.

Подготовительный — підготовчий. -ные *работы, меры* — підготовча робота, підготовчі заходи.

Подготовка — підготовчання [Істєвє, пєсьмєвно підготовчання], підготовча, підготовля.

Поддабриваться — піддобрюватися, піддобритися, придобрюватися, придобритися до когось.

Поддавать, -ся, поддать, -ся — піддавати, -ся, піддати, -си. -ся *искушению* — піддїтисн спокусі, спокуситисн.

Поддакивать, поддануть — підтєкувати, підтєкцїти, притакувати, притакуїти.

Подданный — підданий (КМ), підданець (-ця).

Подданство — підданство.

Поддавать, поддеть — піддагати, піддагїти (одєжу); підчєбувати, підчєпїти, піддурювати, піддурити (люднну).

Подделка — підроблення, фальшування. -на *де-нег, денежних знаків* — фальшування грошей, грошових знаків. -на *документов* — підроблення (підроблення) документів.

Подделыватель — підроблювач, підробник, фальші[о]вник.

Подделывать, подделывать — підроблювати (підробляти), підробити, фальшувати, зфальшувати. -ся *к кому* — підроблюватися, підробитися, підсміятися, підсміятися до когось. -ний *документи* — підроблений документ. -ная *подпись* — підроблений підпис. [шійвий].

Поддельный — підроблений, фальшований, фальшивий.

Поддерживать, поддёрмать — підтримувати, піддержати (зв'язки), підтримувати, підтримати когось, що, підирати, підіргати, допомагати, допомагати (кому), запомагати, запомагати (кого), заругувати (кого чим). -вать *обвинение* — підтримувати обвинувачення, стояти на обвинуваченні. [онора, підпора].

Поддержка — підмога, підпомага, за[до]помага;

Подвигать — подіяти, вплинути; мати силу, вплив. *На него ничто не вует* — нічим на його не вплинути, ніщо над ним не має сили.

Подвешенный — подвешений, денний (плати). -ная *работа* — подвешана, подвешана робота. -ный *работчик* — подвешик, подвешений робітник. -но — **Подвешенный**, -щица — подвешик, -щица. [подвешено].

Подвешивание — подвешивание (тимчасове), уживання, ужиток (протягом якогось часу). *Дать, взять на -ние* — дати, взяти на деякий час. *Плата за -ние* — плата за вживання, за держання.

Подержанный — (про квітку, то-що) уживаний, пратертий (СФА, VI, 129); (про одягу) вшений.

Поджигатель — палий (-ий) (СФА, VI, 1), підпалач, запалач (СФА, VI, 134); (полум'я) (-ра).

Поджигательница — палиця, підпальниця.

Поджигательство — підпал, підпалювання.

Поджигать, поджечь — підпалювати, підпалити.

Поджог — підпал, підбога, (*стар.*) побога (ЧСР; СФА, VI, 1).

Подзадривать, подзадрить — піддрічувати, піддрічати, (*подстрекать*) під'яджувати, під'ядити.

Подзащитный — бороненний; той, когось боронять; під-

Подземелье — підзем'лля, сугерені. [оборонний].

Подземный — підземний, попіземний, підземельний. -ная *работа* — підземна робота. -ный *ход* — тайник, попіземний хід.

Подзорный — підзорний (труба).

Подзывать, подзвать — кликати, пскликати, прикликати, прикликати, підкликати, підкликати.

Подкальватель — підколювач, колій (-лія).

Подкальвать, подкальнуть — підколювати, підколювати.

Подкапывать, подкапать — підкопувати, підкопати, підирати, підіргати що. -ся — підкопуватися, підкопуватися (під когось-небудь), копати на когось, робити підступу когось.

Поднарауживать, поднараужить — підстергати, підстергати (кого), чогось (на когось); папругвати, припапругвати (кого, на когось). [підкидище].

Поднидыш — піднидеш, піднидько, піднид(ь)ок.

Поднинутие (*ребёнка*) — піднивення (дитини).

Подножный — зашкурний, підшкурний.

Подноп — підпін (-копу); підхід (-ходу), підступ.

Бегство арестованного посредством -на — п'язева втеча через підпін (підкопання).

Подирадываться — закрадатися, закрістися, підкратитися, підкратитися.

Подирашивать — закрішувати, закрісити, підкрішувати, підкрасити, підмальовувати, підмалювати.

Подирепление — підмога, підпомага, підсмілення, піджива.

Подиреплять, подирепить — підкріплити, підкріпити, зміцнити, зміцнити, (*стар.*) умоцнити, умоцнити (ТОБ, III, 41), підсилювати, підсилити (ЛЮЗР, 8, V, 99), підживляти, підживити; підирати, підіргати (ЧСР, ЮГ, т. I, 47) (свою думку доказати, документами). -ить *больного лекарством* — підсилити (підсилювати) х(в)орого ліками.

Подкуп — підкуп, підкупство. -уп *должностных лиц для достижения какой-л. противозаконной цели* — підкуп урядових осіб, щоб протизаконно якоюсь метю досягти.

Подкупа[и]ть — підплачувати, підплатити, закупити, закупити, підкупити, підкупити. [(агент)].

Подкупной — підкупний, підплатний, підплатчений

Подлежать — підлягати, підлягати, підлеглим бути когось (ЛР, 44), підлягати, підлягати (кому, чому), належати, тичитися (до чого). -ать *наказанию* — підлягати карі, (*стар.*) вини (СФД, VI, 159). *За это преступление он -ит тяжкому наказанию* — він за цей злочин підпадає тяжкій карі. *Это дело -ит рассмотрению судебных, и не административных учреждений* — ця справа належить до суду (до розгляду судового), а не до адміністративних установ. *Это -ит сомнению* — ця річ певна, викликає сумніви. -щий — належний, властивий (кому, чому), підлеглий, що підлягає, дотичний. -щая *власть* — належна влада. -щий *исполнению* — належний до виконання, що мусить бути виконавчим.

Подлец — підлотник, погавець, падлюка.

Подлинник — перстовір (-вору), первісний, оригінал.

Печатный -ним — перстовір. *Рукописный* -ним — первісний. *Справиться с -ном* — порівняти з перстовіром, з оригіналом. [тичівість].

Подлинность — справжність, правдивість, автентичність.

Подлинный — справжній, правдивий, автентичний, дійсний (документ). -ное *произведение* — справжнє писання, перстовір, оригінал. -ное *производство* — сама справа. *Затребовать -ное производство по делу* — вимогти саму справу. *С -ным верно* — з оригіналом згідно. -но — справді, в самій річі, саме так.

Подличать — падлючити, приплідуватися (до когось).

Подлог — фальшування, фальш (лі. р.) (КМ), підбог. *Доказательство -га* — доведіння фальшування. *Исследование актов при -ге* — дослідження (дослід) зфальшованих актів. *Разрешение спора о -ге* — розв'язання питання про фальшування, про підбог. *Последствия разрешения спора о -ге документа* — вислідки від розв'язання питання про фальшування документу. *Учинение -га*

в документах (при займе, залоге чека, духовном заповітанні) — зфальшуваний документ (при позичці, заставі чека, духовній).

Подложність — фальшивість, фальшованість, підложність.

Подложный — фальшивий, фальшований (КМ), підложний, підблєний. *Пересмотр судебного решения о присуждении чего-л. по -ному акту* — перегляд судового вироку, що на підставі фальшованого акту нах щось присуджено. [ність, погань (-ни).

Подлость — підлість, надлюцтво, підлість, мерзє-Подлый, -о — підлотний, -но, підлий, -ло, подлі-чній, -е, надлюцтєвий, по-надлюцтєвий, надлюцчий.

Подманевать, подманить — підманювати, підма-вити, піддурювати, піддурити.

Подмастерье — підмайстер (-тра).

Подмѣн — підміна, підстава. *Похищение, сокрытые или -мен чужого ребенка с корыстной целью* — крадіж. затіяння абб під-міна чужої дитини, щоб з того зиск собі мати.

Подмена — підміна.

Подменивать, подменить — підмінювати, підмінити.

Подмесь — домішка, примішка. [кідші листи]

Подметный — підкідний. -ные *письма* — під-

Подмечать, подметить — під[по]мічати, під[по]-мітити, постерегати, постерегти.

Подмешивать, подмешать — домишувати, доміша-ти, підмишувати, підмишати, примішувати, при-хішати, додавати, додати.

Подмога — підмога, підпомога.

Подмошки — ристювання, примістки.

Подмочка — підмочення; підмочка. -на *груза* — підмочка (підмочення) владди.

Поднадзорный — піднадзорний, піднадзорний.

Поднаём — суборєнда, піднаїм; піднаїмання. -ѣм *недвижимого имущества без согласия наймодателя* — суборєнда перушого майна без згоди внаймача. [спадкоємця].

Подназначать (наследника) — призначати (під-Подназначеніе (наследника) — призначення (підспадкоємця) (субституція).

Поднаследник — підспадкоємець (субститут), при-зпачений спадкоємець (на випадок, коли не прийме спадку призначений в духовній спадкоємець, абб помер. не прийнявши його). [підначальний].

Подначальный — підвладний, підлеглий, підлеглий.

Подневольный — підневільний, повевільний, при-вевільний.

Поднимать, поднять — підіймати, підняти, підво-дити, піднести, зводити, звести (з місця); під-нісєти, піднести (питання), здіймати, зніти (ш-тання), порушати, порушити (питання). -нять *больного на ноги* — виходити, одвалати хо-рого. -мать *крик* — зчиняти крик, галас, гвалт. -мать, -нять *оружие* — стати до зброї, взі-тися за зброю. -нять *на себя руки* — руки на себе пакласти, самоуби собі смерть заволати. -мать *на слух* — на глух брати, на глух уз'яти когб, глузувати з когб. -нять *ссору* — зчинити сварку, зойти бучу, колотеччу. -нять *цену* — збільшити ціну, підвищити ціну, підняти ціну. -маться, -няться — зводитися, звестися (ЛР, 44),

йти вгору (про ціну). -маться, -няться *в эд-циту* — ставити, стати на оборбу (кому), в оборбі когб.

Подноготная — (те, що під пігтем), підпідлічка. *Знать всю -ную* — знати всі тасміці, всебіку підпідлічку. [підгір'я].

Подножие — підніжок (-жка), підніжка (горі).

Подножный — підножний. -ный *хорм* — залєна пана.

Поднятие — піднімання, піднесєння, підвищення (цін).

Подобаєт — годіться, належить, слд, личить. подоба. *Не -ет* — не подоба, не годіться, не личить, не випадає.

Подобие — подоба, подббна, (*стар.*) нарс'їна; взір (*р. взору*), кштаат, штиб. *Ни -бие* — на взір, наче.

Подобный — подббний (до чогб), схожий (з чим). похбжий (на що). *И тому -ное* — і такє йнше.

-но — як, так як, мов, наче, пєпачє, так сїмо, подббно до. [поббжність].

Подобострастье — підлєсливість, (нев'їльницька)

Подобострастный — підлєсливий, підлєслий, (не-в'їльницьчє) поббжний. -но — підлєсливо, поббжно.

Подогревать, подогреть — зогрївати, зогрїти, на-грївати, нагрїти, роздмухувати, роздмухати. -ать *злобу* — роздмухувати злобу, (*стар.*) взгнї-тити злість (ЛР, 44).

Подозревать — мати призру, підбзру, підзбр (на когб), підбзрїти когб. -емый — підбзрєваний.

Подозрение — підозрїння, підбара, призра, підзбр, підзр (-збру) (СФЯ, VI, 269). *Взводитъ от себя* — складати підозрїння. підбзру, призру (на когб).

Навлекать -ние — шаклякати на себе підо-зрїння, підбзру. *На него пало -ние* —

на нього впало підозрїння, впала призра. *Оста-вить кого в -нии* — зоставити (залішити) когб під підозрїнням, в невїстовї (КМ). *По -нию* — маючи призру (на когб). *Отключать от себя* —

-ние — відводити від себе підозрїння, підбзру.

Подозрительность (сомнительность) — підо-зрїність, (недоверчивість) підзбрливість, підзрїяність, невїмовірність.

Подозрительный — підозрїлий, підозр[і]ливий, не-вївший; підзбрливий, підзрїливий, підзбрани, вїймовірний (КМ). -ное *лицо* — невїсна лю-дина (КМ), підозрїла особа. -но (*с.м.отреть*) — підзбрливо, підзрїливо, підзбрно, занозрїливо (дивитися).

Подольщаться, подольститься — підлєщуватися, підлєститися, влєщїтися, влєститися.

Подони — подєнки, пєскрїбки, недбїтки, гїща. -ни *общества* — покїдки громадськї, пото-лоч (-чи).

Подопечный — що під опїкою, заопїкований: опїка-Подопїка — підопїчка, підпївка. [щєц; опїкашка.

Подорожная — подорбська (-щї).

Подоспевать — насїпати, насїпати (кудї, на що), присїпати, присїпати, вадхдїти, падїїти, нахо-плюватися, нахопїтися, вагбдуватися, вагодї-

Подотдел — підвіддїл (-лу). [тися (на що).

Подотчетный — підзвідоманий, підзвітєвий. -ные *суммы* — підзвідбї, підзвітєві (гроші, сїми).

Подходный — відпрїбутковий (податок), від (з) прїбутку. [сїд (низ) горі, підгір'я].

Подошва — підшва; (*горы*) піднижка (горі),

Подпадать, подпасть — підпадати, підпасти. **-ать** *вливаюню кого-н.* — підпадати (піддаватися, піддавати) чийомусь впливові.
Подпавать, подпойть — підповувати, підпоїти.
Подписание — підпис, підписування, підписання.
Подписатель — підписник, підписувач (на документі).
Подписка — підпис, підписка; **передплата** (на часопис). **Обязать кого -ною о невыезде** — взяти від кого підпис (підписку) про невїзд. **Обязаться -ною** — зобов'язатися підписом, підписатися (на що).
Подписной — підписний (лист); **передплатный**. **-ные деньги** — передплатні гроші, передплата. **-ная цена** — передплата, передплатна ціна.
Подписчик — передплатник (на часописе).
Подписывать, подписать — підписувати, підписати, (о мног.) поідписувати. **-ать собственно-ручно** — своєю рукою підписати, рукою власною (власним підписом) підписати. **-ся** — підписуватися, підписатися (під чим, на що), записатися; **передплатывать, передплатить** (газету). **-ся на заем** — записатися на позичку.
Подпись — підпис (-су), рука **Бланковая** -пись — бланковий підпис. **Дать свою** -пись — підписатися, підписати свою руку, дати свій підпис. **-пись за нерамотного** — підпис за неписьменного, підпис за неграмотного. **Засвидетельствовать** -пись — засвідчити руку, засвідчити підпис. **Подделать** -пись — підписатися під чужу руку, підписати чийось руку, підвести чийось руку, підробити підпис. **Собственно-ручная** -пись — власноручний підпис, рука власна.
Подполье — підзем'ля, підпілля, криївка. **Уйти с -полье** — тіти в підзем'ля, сховатися в підпілля (в криївці) од влади.
Подпольный — підземельний, підпільний, прихований. **-ный адвокат** — кутковий, покутний адвокат. [Працює по кутках, бо стіти перед судом не має права, «аблакаті»]. **-ная литература** — потайні (заборонена) література.
Подпора — підпора, поміч (-очи), допомога.
Подпочва — підгрунт, підгрутя. [(воді).
Подпочвенный — підгрунтовий, (по)зашкурний
Подражание — наслідування (кому — ког), перейняття (від ког). [(від ког).
Подражатель — наслідувач (ког, чий), переймач
Подражать — (кому или чему) наслідувати (ког, що), йти слідом, йти вслід (кому, за ким), переймати (від ког).
Подразделение — (під)поділ, підрозділ.
Подразделять, -лить — поділяти, поділити, підподіляти, підподіляти, підрозділяти, підрозділяти. **-ся** — ся.
Подразумевать — мати в думці. **Это само собою** -ся — це самі собою розуміється.
Подрастать, подрасти — підростати, підрости, більшати, підбільшати.
Подробность — подробиця.
Подробный — (обстоятельный) докладний, (мелочный) почастичий (Неч.-Лев.), дрібний. **-ное рассмотрение** — докладний розгляд, почастичий (дрібний) розгляд. **-но** — докладно,

дрібно, почастично. **-но расспросить** — докладно розпитати.
Подросток — підліток; вірсток (СФА, VI, 1).
Подруга — підруга, товаришка.
Подружиться — заприязнитися, за[с]приятелюватися (з ким), здружитися, подружитися, потоваришувати.
Подручный — підручний, помічник.
Подрыв — підрива; підкіп (-бу), підкопання, зрив, вибух, висад у повітря; шкода, збиток. **-рив в торговле** — підрива (підкопання) в торгівлі.
Подрывать, подорвать — шідбувати, підкопати, (авторитет); зривати, зривати, підривати, підірвати; шкодити, пошкодити, ущербити. **-ать дверие** — підірвати, підірвати (захитати) двері, збавляти (зобавити) віри (ког), **-ать доверие к себе в ком** — зневіритися, зневіритися (кож), захитати чий віру.
Подряд — піряд (-ду). **Договор -да и поставки** — договір (умова) про піряд та поставання. **Право вступить в договоры -да и поставки** — право складати умови про піряд та поставання. **Сдать работу с -да** — здати роботу з піряду, пірядити ког зробити роботу. **Порядок и условия сдачи -да и поставки органа государства** — порядок та умови, що їх повинні додержуватися органи держави, складаючи договір про піряд та поставання (или подачу).
Подрядный — пірядний, пірядчий. **Производит работу -ным способом** — робити роботу в пірядний (пірядчий) спосіб.
Подрядчик — пірядчик.
Подряжать, подрадить — піряджати, пірядити, пораджати, порадити, едпати, поедвати (ког). **-ся** — пірядитися (зробити роботу), порадитися, згодитися. [підшкрібана.
Подснабливание, подснабление — підшкрібавання, **Подснабливать, подснаблить** — підшкрібувати, підшкрібати, підшкрібати що (в тексті писаної умови).
Подсказывать, подсказать — підказувати, підказати.
Подслушивание — підслухування, підслух, підслухи (-ів).
Подслушатель — підслухач, підслухувач.
Подслушивать, подслушать — підслухувати, підслухати; на підслухи ходити.
Подследственность — підслідність (-ности).
Подследственный — підслідний. **-ный арестант** — підслідний арештант.
Подсматривание — підглядівання, підглядання.
Подсматривать, подсмотреть — підглядати, підгляді[с]іти, (стип.) вибрити (СФА, VI, 133).
Подсмотрщик, -щица — підглядач, -ачка, шпиг, шпигун, шпигунка.
Подсобный — допоміж[с]ний, (редко) підсобний. **-ная коллонта при магазине** — додаткова кімната при крамниці, ванькір. **-ный промисел** — допоміж[с]ний промисел.
Подсовывать, подсовать — підсувати (підсовувати), підсувати (документ, щоб підписати).
Подспорье — підмога, поміч (-очи), допомога.
Подставлять, подставить — підставляти, підста-

Подставной — підставний, підставлений; несправжній. -ное *лицо* — підставлена людина; не тая людина, що повинна бути.

Подстергать, подстеречь — підстергати, підстергати, ви[при]стергати, ви[при]стергати, сов. приша(в)трувати, призирати (кого).

Подстрелитель, -ница — підбійвач, -чка, підмовник, -ниця, палівник, -ниця, направник, -ниця, підбурювач, -чка.

Подстрелительство — підбійництво, підмова, памбова (ЛР, 44), підшукання (АЮЗР, 6, I, 544) (ЛР, 44), напраба, побудка, підбурювання, під'юдження. *По ству* — за памбовою чиєю (ЛР, 44), за підбуренням од кого.

Подстрелять, подстрелюют — підмовляти, підмовити, палівляти, навмилити, направляти, направити, підбурювати, підбурити.

Подстреливать — підстр[і]лювати, підстр[і]ляти.

Подступать, подступит — підступати, підступити, приступати, приступити, набліжатися, набліжити.

Подсудимый — підсудний, підсудний. [з'являється]

Подсудность — підсудність (юрисдикція), судові підлеглість. -ность *обыкновенная* — підсудність звичайна.

Подсудный — підсудний, підлеглий (якому) судові. *Дело* -но *околоному суду* — справа підлягає (підсудна) околишньому судові.

Подсылать, подослать — підсилати, підслати.

Подсчёт — підрахунок, (*итог*) підсумок.

Подтапливать, подтопить — підтоплювати, підтопити, затоплювати, затопити.

Подтасовка — підтасування, підбравня. -на *доказательства* — підтасування (підбравня) доводів.

Подтасовывать, подтасовать — підтасовувати, підтасувати, відбрати, підбрати, добрати, добрати. -ать *факты* — підтасувати (підбрати) факти.

Подтвердительный — підтвердний, потвердний. -ное *письмо* — підтвердний (потвердний) лист.

Подтверждать, подтвердить — підтверджувати, підтвердити, стверджувати, (*стар.*) стверджати (ТОБ, III, 86), ствердити (ЛР, 44), потверджувати, потвердити; повторювати, повторити. -дуть *доказательство* — підперти доводом. *Слух этого не* -ился — ця чутка не ствердилася, не справдилася.

Подтверждение — підтвердження (ТОБ, III, 43). ствердження, потвердження (ЛР, 44). В -ние — на по[під]твердження, на довід, ствердження. В -ние *этого он ссылается на имеющиеся в деле данные* — на довід цього він покладається на дані, що є в справі. В -ние *сделанного заказа* — ствердження замовлення.

Подтоп — підтоп (ЧСР). -оп *сенокоса или вершей мельницы посредством умышленного поднятия уровня воды в реке* — підтоп сенокосів або горішнього млина через навмисне підвищення рівня води в річці.

Подушитель — вмовник, направник, під'юда, підбурювач.

Подучивать, подучить — підучувати, підучити, навмилити, навмити, направляти, направити, підучувати, підучити, призводити, призвести (пащо),

Подушный — подушний, з душі. -ные *деньги*, -ное — подушне. [права]

Подушение — підшукання, наущення, памбова, на-

Подходить, подойти — підходити, підійти; *вадываться*, *надитися* (на кого, на що). [Він не *надеётся* на свідка = *он не* -дит *в свидетели*]; *підходити*, *надійти*, *наближатися*, *наблизитися*; *підступати*, *підступити*. -йти *лаской, хитростью, обманом* — підлащитися, підластитися, підлабузнитися, штукою зайти.

Подходящий — підходящий, слушний, відповідний. -щий *случай* — нагода.

Подчёркивание — підкреслювання, підкреслення.

Подчёркивать — підкреслювати, підкреслити.

Подчинение — (*кого себе*) підпорядкування, підбівання, підгортання, підвертання, підхляння, (*чьё, кому*) підлягання, (*стар.*) послухство (АЮЗР, 6, I, 48). [аість, підхляння]

Подчинённость — підлеглість, підвадність, задеж-

Подчинённый — підлеглий кому, (СФА, VI, 50), залежний від кого; підручний, підвадний (КМ), підхлящий, (*стар.*) прислухуючий (АЮЗР, 6, I, 372).

Подчинять, подчинить — (*кому*) підпорядковувати, підпорядкувати, підбивати, відбити, підгортати, підгортати, підхляти, підхилити. -нять *своей власти* — під себе підгортати, підвертати, підбивати, собі підхляти. -нять *своему надзору* — брати (вадвати) під свій догляд; підхляти під свій догляд. -ся — підлягати, піддаватися (ЮГ, I, 47), підпадати (під кого), коритися кому, підхилитися. -ся *действием закона* — підлягати чинності закону.

Подчистка — підчистка, підшкравання. -на *в записках, торговых книгах* — підчистка (підшкравання) в духівниці, в торговельних книгах.

Под'езд — під'їзд, ганок, руду́к.

Под'ездной — під'їзний. -ной *путь* — під'їзна колія, під'їзна залізниця. [під'їзати]

Под'езжать, под'ехать — під'їздити (під'їжджати),

Под'ём — підняття, піднесення (духу). -ём *на гору* — увіз, вивіз (-озу).

Под'ёмный — підіймальний, під'ємний (машина). -ные *деньги* — гроші на переїзд.

Подымный — подіймний, від диму. -ная *подать* — подійме.

Подыскивать, подыскать — підшукувати, підшукати, добирати, добрати (спосіб), пришукувати, пришукати. -нать *свидетелей* — знайти собі свідків. *добрать свідків, (стар.)* спосібити свідків (ЛР, 44).

Поединок — поєдинок (-вук), (*турнир*) гур'я. *Вступить в* -нок — ставити до поєдинок, поєдинокуватися. [їзд, підшерник]

Поезд — поїзд. *Броневой* -езд — пашцерний поїзд.

Поездка — поїздка, їзда, подорож (-жн), подорожжя.

Поёмный, -ный луг — пойма, лук, оболонь (-ня)

Помалование — надання, подання (ЧСР). [зап'ява]

Помаловать — падаяти, падайти (ЧСР) (кому що); (*посетить*) завітати (до кого), одвідати (кого).

Помалуй — що приєда, а-хай, чого доброго, відді, сількись. *По мне, -луй!* — про мене!

Пожар — пожежа (-жі) (СФА, VI, 394), пожър; (*союзенне*) спаління, спалення (АЮЗР, 6, I, 286).

Пожарище — пожарище, пожарниця, погорілище, згаріще, пожара (АЮЗР, 6, I, 44).

Пожарный — пожежний, пожарний, вогневий; пожежник, пожежник. -ная команда — пожежка (пожарна) команда, пожежники, вогневі стоборка. -ный сарай — пожежня.

Пожелание — побажання, (по)жадання, зічення.

Пожертвование — пожертва, жертвування, жертва, офірування. *Вносить* -ние — внести пожертву, жертвувати.

Пожертвовать — жертвувати, офірувати; поступитися чим. -ать *жизнью* — віддати (пожертвувати) своє життя, голову накласти.

Пожизненный — доживотний (АЮЗР, 6, I, 265; ЧСР), довівний, дожертний. -ный *владелец* — доживотний посідач (володар, володілець), доживотник (ЧСР). -ное *владение* — доживотне володіння, доживоття, (стар.) держання доживотств (ТЮК, III, 144). -ное *содержание* — доживотне утримання. -но — довка, повик, до скому, до життя, до жывота, до жывоття.

Пожилей — літвій, в літах, підстаркуватий, пристаркуватий, пристарюватий.

Пожити — пожити, скарбі; збіжжя, маїткя, ма-Поза — постава, поза. [наття, мізерія.]

Позади — позаду. заду. -ди *избы* — по-за хатом, позад хатн.

Позаимствование — запозичення, позич[ч]ка.

Позаимствовать — позичити, запозичити, взити

Позапрошлый — передостінній. -ый год — позаторік.

Позволение — дозвіл (-волу), дозволення (СФА, VI, 308). *Дать* -ние — дати дозвіл. *Получить* -ние — дістати (одібрати, отримати) дозвіл. *Страшиться* -ния — питати дозволу, дозволятися, дозволятися (у кого). *С* -ния — за дозволом (від кого).

Позволительный — дозволенний, вільний. -но ли — чи дозволено річ? чи вільно?

Позволить, позволить — дозволити, дозволити, по-зволити, поволяти, (*соизволить*) призволяти

Позвонок — в'язок, хребець (-бця). [(ЮГ, I, 52).

Позвоночный — в'язковий, хребетний. -ный *столб* — хребет. [м'яльце.]

Поземельный — поземельний. -ный *налог* — позе-

Позиция — ставбище, позиція.

Познавательный — пізнавальний. -ные *способности* — пізнавальні здібности.

Познавать, познать — пізнавати, пізнати.

Познакомиться — познайомитися, зазнайомитися; (*спознаться*) зазнатися (СФА, VI, 271). -ся *с делом* — познайомитися зо справою

Познание — пізнання, спізнання. *Специальные* -ния — фахові відомості (знання, знаття), спеціалньві знання.

Позор — ганьба (ЛР, 44), неслава, стицтвоце, аневта (ЛЗ, 11), (*общественный*) публіка (ЛР, 44). *Предать* -ру — в неславу дати, одати на ганьбу.

Позорить, опозорить — ганьбувати, зганьбувати, ганьбити, зганьбити, безчестити, збезчестити.

неславити, знеславити, унеславу вводити (ввести), (*позорить*) ганити, зганити, обновити, обновити, публікувати (ЛР, 44). -ся — зганьбуватися, зганьбитися, у неславу ввійти. -щий — ганьби гідний, ганьбити, знеславити, ганьблвий, що ганьбить, що в неславу вводить. -щие *слухи* — ганьбні чулки. -щие *обстоятельства, действия* — ганьбні гідні (ганьбліві) обставини, вчіпки. [соромитий, неславний.]

Позорный — ганьбний (ЛР, 44), соромтний (ЛР, 44).

Позыв — підки, хіть, охота. *У него* -зья *на рвоту* — його вудять, з душі верде, тяде на блювання. [м'яло, вайм'яно.]

Поименный — поі[й]мєний, імєний. -но — поі[й]

Поименовать — поимєнувати, назвати, (стар.) наменувати, наменити. -ный — пізваний, (стар.) мєнений, поменєний, мєнований (АЮЗР, 6, I, 373).

Поимна — спійнятий, підманий (АЮЗР, 6, I, 356).

Поимщик — піймач, довець (-вця). [здовлєнця.]

Поиски, **поиски** — шукання, шукання.

Поискывать (судом) — доходити (судом чого) (ЛР, 44). -ать *убытки* — шкєди доходити (СФА, VI, 242).

Поймать — спіймати, зловити (СФА, VI), схопити, злати. -ать *вора на месте преступления* — зловити злодія на живому вчіпкові. па гарічому вчіпкові. -ный *по свежему следу* — (стар.) пошлякований (ЛР, 44).

Показание — зізнання, свідчення, показання, показ, віказ, (стар.) повість (ЛЗ, IX), оповід, жьва (СФА, VI, 138). *Да(ва)ть* -ние — зізнавати, зізнати, свідчити, посвідчити, (стар.) віказати, чинити оповід. *Дать ложное* -ние — фальшиве (неправдиве) свідчення, криво свідчити (на кого). *Ложное* -ние — кривє (фальшиве, неправдиве) свідчення. *Заведомо ложное* -ние — свідко фальшиве свідчення. *Недостовверное свидетельское* -ние — неправдиве свідчення. *Отбирание свидетельских* -ний — вислухання (переслухання) свідків. -ния *свидетелей* — зізнанні свідків, вікази свідків, свідчення, посвідчення (ЛР, 44). *Да(ва)ть свидетельское* -ние — свідчити, висвідчити. -ния *сторон* — поясіння (свідчення) сторін.

Показательный — показовий, вірєвий, зразковий.

Показной — показний; (*плотного телосложения*) огрядний.

Показывать, показать — показувати, показати, віказувати, віказати, (*на суде*) свідчити, висвідчити, зізнавати, зізнати, виявляти, виявяти. (стар.) призначати (ЛР, 44). -ать *пример* — даяти приклад, привід.

Покараить — покарати, скарати, накарати.

Покатость — спохватість, похилість, вгорнєність. спідєність. [дєстий. -то — спохова.]

Покатый — спохватий, похилый, вгорнєтий, спідєний.

Покатание — покату, каття, покатиця. *Отбить* -ние — одбіти покату, споківувати.

Покататься — покататися.

Покатываться — покатуватися, скитуватися.

Покидать — кидати (покидати), поківнути, залишати, залишити, оближати, оближати.

Покладистый — покладливий, потульний, мірий.

Поклада — (по)кладжа, кладь (-ця), вага, вагаль.

Поклажедатель — поклажедавець (-вця).
Поклажеприниматель — поклажосець (-ця).
Покля́н — ва́кляч, пеня. **Взводити, взвести на кого** — ня́нчати — ня́кчати вчинити на ко́го, пеню́ на ко́го наводити.
Покон — по́кій, спокій, супокій (-ню). **Прійма-ний** — о́й — по́кій для прийманця (щоб прийма́ти хорих), прийма́льця, (*гостиння*) вітальця.
Поконний — ни́ця — не́біжчик (ЛР, 44; ТОб, III, 39), не́біжка, по́кійник, по́кійшиця.
Поконний — спо́кійний, ла́гідний, ти́хий; по́кійний, померший (померлий).
Поконне — по́кління; (*род*) ро́дця, ко́дло.
Поконенний — по́клінний. — ний *раздел наследства* — по́діл спадщини по ко́лях.
Покончить — по́кіняти, скінчити. *ить с чем* — зробі́ти кінець чо́му, по́класти край чо́му. *ить дело* — при́квітати спра́ву, (*управиться*) упроба́ти спра́ву, упроба́тися. *ить полевые работы* — обробитися.
Покорность — по́кра, по́крівість, по́кривість, слухня́вість. *Изъявить -ость* — ско́ритися, по́коритися, за́вйти про свою по́кру, підда́тися.
Покорный — по́кривий, по́кривий, слухня́ний. — но — по́криво, по́кривло. *Прошу -но* — за́ска́во про́хлю. — нийше *прошу* — у́кліно про́хлю.
Покорить, покорить — по́корити, по́корити (собі кра́па), підго́ржати, підго́ржати (під се́бе), підби́яти, підби́ти (під се́бе), підхля́ти, підхля́ти (собі). [ру́чка].
Покос — по́сіє (-ко́су). *Полоса -са* — по́стаць.
Покража — кра́діж (-жи), кра́діж (-ежа), кра́діжка, (*похищение*) ви́крадення (ЛР, 44).
Покровитель — охоро́венець, охоро́венець, протектор, патро́н, (*благодетель*) до́бродій.
Покровительственный — охоро́нячий, охоро́нячий, протекційний; до́бродійний. — ная *политика* — протекційна (охоро́на) політика. — ные *пошлины* — протекційне (охоро́не) мито.
Покровительство — охоро́на, охоро́на, протекторат, патро́н; (*попечение*) о́піка; (*благодетельство*) до́бродійство. *Взять под своё -ство* — за́йти під свою охоро́ну (о́піку). *Общество -ства животных* — то́вариство охоро́ня тварі́н.
Покровительствовать — охоро́няти, охоро́няти, охоро́няти, охоро́няти, протектува́ти ко́го, (*блиготворять*) при́яти (спри́яти) ко́мусь. — ствуемые *территории* — протектува́ні територі́ї.
Покрывало — по́кривало, по́криття́, на́криття́, за́покрыва́ння — по́крива́ння. [шля́ло].
Покрывать, покрывать — по́крива́ти, по́крива́ти, за́крива́ти, за́крива́ти, укря́вати, укря́ти. *-ать убытки* — по́крива́ти, по́крива́ти (за́платити) втра́ти (шко́ду). *-ся водою* — по́вита́тися во́дою. *-ся давностью* — по́крива́тися да́внїстю, (*стар.*) за́да́внюватися, за́да́внитися (ЧСР). *-ся пылью, снегом* — при́па́сти пи́лом, сві́гом, за́пороши́тися. *-ся пятнами* — за́пля́матися. *-ся слизью* — осли́знути. *-ся струпом, лишайми, пузырями* — за́йти́ся стру́пом, лишай-ми, о́струшити, о́струшитися.

Покрытие (*до.га*) — по́криття́, ви́плата (бо́ргу, до́вгу), ви́ривля́ння.
Покупатель — по́купець, ку́пець, по́купник.
Покупать, купить — ку́пувати (ку́пляти), ку́пати.
Попуна — ку́пала, ку́плення (СФА, VI, 122), ку́пла (ЛР, 44; СФА, VI, 72), ку́пно; по́куп; за́купа. — на *краденого* — ку́пидла (ку́пува́ння) кра́деного. — на *обратная* — ви́куп, ви́куп, ви́купно (-на). *Преимуществовое право* — пра́во першо́купу. [вуй (крам)].
Попуной — ку́пува́льний, ку́пид (ці́на); ку́пува-
Попушник — ку́пець, по́купець, по́купник. — щий *и.мущества с публичных торгов* — по́купець майна́ на при́людному́ го́раі.
Попушаться, попушиться — вчи́яти, вчи́яти за́мах (на ко́го, на що́), ва́житися, нава́житися, за́ва́житися.
Попушение — за́мах. *Неудавшееся* — ние — веда́лий за́мах. *Оставленное* — ние — за́лішений за́мах, неа́дійсений за́мах. — ние *приостановленное* — за́мах при́пинений. — ние на *негодный объект* — за́мах на него́дний об'єкт. — ние с *негодными средствами* — за́мах него́дними за́собо́ми.
Пол — по́мст (р. по́мсту), підло́га (з дере́ва), діл (р. до́лу), до́лявка (глі́ява, з це́гли, земля́ва); по́л (чо́ловчий, жі́вочий), рі́д, ста́ть (-тя), (*стар.*) ста́ть (АЮЗР, 6, I, 351); пі́в, по́ловина. *Исполу* — з-по́ловина, на́впі́, спо́лу.
Пологать, положить — кла́сти, по́класти [«Покла-дім, що... = ним, что...»], при́пускати, при́пустити, га́дати, ма́ти на ду́мці; (*иса.лованье*) при́знача́ти, при́знача́ти (платю́), ви́знача́ти, ви́знача́ти (платю́), (*решать*) поста́вляти, поста́вляти, по́класти. — ся — за́да́ватися, за́да́тися (СФА, VI, 258), спу́ска́тися, спу́ститися (на ко́го), ви́рїтися, ви́рїтися (на ко́го), зні́рїтиса, зні́рїтиса (ко́му), по́клада́тися, по́кла́стиса (на ко́го). *Ему* — е́ся — йо́му ва́ле́жить, при́на́дає. — га́ючийся — ва́ле́жний (гоно́ра́р, платня́). — ло́жений — при́значений, (*надлежащий*) ва́ле́жний. — ное *вознаграждение* — при́зна́чення вина́горо́да.
Полодить (с кем) — пого́дитися, поє́днатися, по́мирїтиса, ула́дити (спра́ву з ким). *Они* — ний *между* со́бою — у них при́йшло до зго́ди, між ними́ при́йшло до зго́ди.
Полдень — пі́вдень, пе́лудень. *В -ень* — о́півдні.
Полднёвый — пі́вденний, по́лудневий.
Поле — по́ле (*также и в книге*); бе́рег, край (в кни́жці, руко́пису). — ле *битвы* — бо́йви́ще, бо́йще. — ле *вспаханное* — рі́лля. — ле *давно непаханное* — облі́г (-ло́гу) (СФА, VI, 256). — ле *около села под выпас* — ви́гні (-го́ну). — ле, *оставленное на год без обработки* — то́лькі. *Остивленное на отдых* — ле — пере́ліг (-ло́гу). — ле *паровое* — па́р, По́лево́дство — рі́лля́нство. [па́р(ов)ня́].
Полевой — по́льовий.
Полежалое — по́лежале.
Полезность — ко́рїсність, по́житочність, ужи́точність.
Полезный — ко́рїсний, по́житочний, ужи́точний, го́дїший. *Быть -ным кому* — в при́гді ста́ти ко́мусь, бу́ти ко́рїсним ко́му.

Полемічний — полемічний (література).
Полєно — поліно, рубівень (-иця).
Полгамія — полігамія; многорічність.
Поліс — поліс (страховий).
Полісний — полісний. -ние *условия* — полісний умови (умови страхового договору).
Политина — політика.
Политический — політичний.
Политичный — оберлітний, дипломатичний.
Поліцейський — поліцейський; поліцейник, поліцейянт.
Полиция — поліція (КМ). [поліцейя].
Поліційне — (при крадіжці) крадієне. доведєша крадіжка, довід (-воду). лицє. *Найти -ное* — (при крадіжці) вітрусити крадієне, крадіжку.
Поймать с -ным — зловити з лицєм, з крадієним, взяти з лицєм, з доводом, з гаріччи.
Поля — полє (-ну).
Поляна — поліця, полічка.
Полювой — полковий.
Полновесный — повної ваги, доброї ваги, (*стар.*) добре різкий (АЮЗР. 6, I, 192).
Полновластие — повновлада, повна влада, всевлада.
Полновластный — повновладний, всевладний. -но — повновлада, всевлада.
Полноводье — повнє (-вени), повідь (-води).
Полнокровный — кровістий, повнокровний.
Полнолетие — повноліття.
Полнолуние — повня, місяць у повні.
Полномочие — уповноваження, повновласть.
Полномочный — уповноважений, повновлад[с]ний. -ный *представитель* — повновладний пред-
Полноправный — повноправний. [ставник].
Полнородные (*братья и сестры*) — повно-
 рідні (браті та сестри).
Полнотью — співва, повно; цілковито.
Полнота — повність. *С надлежащей -тою* — з належною повністю. [срібля].
Полноценность — повноцінність, повновартість.
Полноценный — повноцінний, повновартий. -ная *монета* — повноварта монета, добрі гроші (СФА, VI, 14).
Полночь — північ (-почп). *В -ночь* — опівночі.
Полный — повний, цілковитий: (про людину) глад-
 кий, опакістий.
Половина — полови́па, пів, полови́ця (ЛР, 44; СФА, VI, 400). *На -ну уменьшить* — на по-
 ловину зменшити, переполовинити.
Половинщик — полови́щик.
Половодье, см. Полноводье.
Положение — (*сосозние*) ставовище, стан; теза, твердження; положення (інструкція), уста-
 ва про що. *Выход из -ния* — вихід із ставо-
 вища. -ние *дела* — став справ. *Затрудни-*
тельное -ние — скрутне ставовище, скрут
 (-ж. р.), скрута (*ж. р.*). *На военном -нии* —
 на військовій ставі. *Общие -ния закона* —
 загальні принципи закону. *Осадное -ние* — став
 обляги. *Первенство -ние* — першество.
 -ние *о труде и наёмной плате* — устава
 про працю та заробітну плату (платню).
Положенный — призначений, (*надлежащий*)
 належний. -ное *вознаграждение* — призна-
 чена винагорода.

Положительный — позитивний, (про людину) ста-
 тів[е]чний (ЛР, 44), певний. -но — позитивно,
 певно *Все -но* — геть-усі.
Полоса — смуга, пруг; шліґа, штаба (з металю).
-са отчуждения — смуга вивалення.
Полость — порожлява, душина, ямава. *В -ти*
рта, груди. — в роті, в грудях.
Полотенце — рушійк.
Полотнище — полотнище, шілка.
Полотно — полотно.
Полотняный — полотняний.
Полоумный — недоумкуватий, педоумок, -жко. прп-
Полтора — півтора (жс. -ри). [дуркуватий].
Полтора́ста — півтора́ста.
Полугодие — піврік, півріччя, пів року.
Полугодовой — піврічний.
Полуденный — південний, полуденний.
Полудиний — напівдікий.
Полуживой — ледві живий, напівживий.
Полукопный — полужінок, півкоп (*р. -ни*), півкопій.
Полукруг — півколо, півкруг.
Полукруглый — півкруглий.
Полулист — піваркуш.
Полумёртвый — напівжертвий, ледві живий.
Полумесячный — півмісячний (платній).
Полуоборот — півповорот.
Полудетый — напівдігнений, не зовсім одигнений.
Полуостров — півострів. [чужий].
Полуоткрыть — напіввідкрити, напіводкрити, при-
Полуофициальный — півофіцій[яль]вий. півуряд-
Полупроцент — піввідсток, півпроцент. [вий].
Полуторный — півторачий, півтора́к.
Полутьма — присмерок, півтемрява, сутемрява.
Получатель — відбірвач, одержувач.
Получать, получить — здобувати, здобути, одержу-
 вати, одержати (ЧР; АЮЗР, 8, V, 144), відби-
 рати, відібрати (платню, лист) (СФА, VI, 328),
 діставати, дістати, отримувати, отримати (АЮЗР,
 6, I, 400). -чить *возможность чего* — спро-
 матитися на що. -чить *выговор* — дістати ва-
 гину. -чить *награду* — здобути, одержати,
 дістати, хати нагороду. -чать, -чить *наслед-*
ство — одібрати спадок, дістати спадщину. -чить
совет — здобути пораду (од кого), (*стар.*)
 ради зажити (в кого) (АЮЗР, 6, I, 348). -чить
условленные деньги — одібрати умовелу
 сума (СФА, VI, 325). *По настояющему иску*
истец -чил полное удовлетворение — по
 цьому позову позовник дістав усє, що йому па-
 лежало.
Получение — здобування, здобуття, відбирання, ві-
 дібрання; одержування, отрим(у)вання, діста-
 вання, дістання.
Полушубок (*ту. шун*) — кожух. *Женский -ок* —
 кожущілка; (*меховая куртка*) — кожущок.
Польня — (о)поліпка, тепліва, прох[о]вня (на
 річці), вікняца, бпар (-ру) (на болоті).
Польза — користь, пожиток (АЮ Р, 8, V, 140).
(употребление) вжиток, пожива, (*прибыль*)
 зиск, інтерєс. *Извлечь -зу* — взяти користь,
 скористати з чого, (*использовать*) зужитку-
 вати що, (*иметь прибыль*) жти з чого зиск,
 інтерєс. *На -зу чью* — на користь, на добір, на

пожіток (комү). *Обратити (взять) в свою -зу* — на користь (на пожіток) собі обернути. *Общая -за* — загальна користь, загальний інтерес. *Общественная -за* — громадська користь, громадський інтерес. *Отказаться в -зу другому* — зректися на користь іншому, на руч іншому. *Послужить в -зу* — вийти на користь, на добре (комү). *Приносить -зу* — чинити користь (комү), давати пожіток, користь бути (комү). *Решить дело в -зу кого* — вирішити справу на руч (на користь) (комү), присудити (на когю). *С -зой употреб-лять* — на добре вживати.

Пользование — користування (чпх или з чого) (КМ), пожиткування (чогю) (СФА, VI, 400), ужиткування, ужиток, уживання (АЮЗР, 6, I, 75, 162; ТУК, III, 43). *Отдать в -ние* — пустити до вжитку, здати на користування (ДР, 44). *Дать для -ния* — дати до вжитку, до користування. *-ние в лечебных заведениях* — лікування в лічницях, в лікарських закладах (установах), лічниця курування. *-ние прави-ми* — користування з прав. *Право -ния в чужом имуществе, отдельное от права собственности* — право користування в чужому майні, окреме від права власності.

Пользоваться — користуватися (чпх, з чого), користати (з чого) (СФА, VI, 306), заживати (чогю), вживати (чогю) (ТУК, III, 33; ДР, 44), поживати (що) (СФА, VI, 227, 309, 21). *-ся хорошей репутацией* — тишитися доброю славою. *-ся дурной репутацией* — у неславі бути, тишитися недоброю славою. *-ся в лечебном заведении* — лікуватися, куруватися. *-ся случаем* — користати(ся) з об'язі, з нагоди, використувувати нагяду.

Польститься — поласитися, повзбитися (на що). **Полюбовный** — полюбівний, добровільний. *-ный раздел наследства* — полюбівний розділ спадщиня. *-но* — полюбівно, по згоді.

Полюс — бігүл, полюс.

Поляна — поляпа, галява, галівна, прогалина.

Помяра — закреслене, замасане (-ого).

Помертвѣлый — помертвѣлий.

Помертвѣть — помертвіти, омертвіти, завмерти.

Поместительный — місткий, просторий, паківний (мішок), вбирүчий (мішок, скриня).

Поместить, см. Помещать.

Поместный — місцевий, краєвий; мастиковий (дво-Поместье — масток, мастисть. [ряство]).

Помесь — мішавина, (ублюдож) покруч (-чи, жс. р.; -ча, м. р.).

Помесечный — помісячний, щомісячний. *-но* — Помѣт — кало, послід. [помісячно, що-місяця.

Помѣта — помітка, зазначка, знак; озніка (КМ).

Помѣчать, помѣтить — позначати (значити), позначати, помічати, помітати.

Помѣха — перепѣна, перешкода, завада, прятічина. *Быть -хою* — на заваді (на черепні, на перешкоді) стояти, стати (комү), перешкодити (комү).

Помѣшанный — божевільний, вмішаний, неповний розуму, (трочутый) прачинний. [чяність.

Помѣшательство — божевілья, божевільність; при-

Помѣшать — перебіти (от перебівати), перешкодити, стати на перешкоді, на заваді, завадити (от заваждати); помішати, перемішати. *-ся* — збожеволіти, розум утратити, (вутьг.) з розуму, з глузду зсунутися.

Помѣщать, поместить — містити (вмішувати), помістити, вмістити, (давать помещение) примішати, примістити. *-стити на квартире* — примістити (поставити) на ква[р]тирі. *-стити в школу* — віддати в школу. *-щаться* — міститися, вміщатися, вмішуватися, вміститися, поміститися, примішатися, приміститися.

Помещение — приміщення, місце. *В -нии суда* — в судовому приміщенні. *Жилое -ние* — жиле приміщення, житло, ква(р)тира, помешкання.

Помещик — поміщик, дідч.

Помещичий — поміщичий, дідчич.

Помилование — [по]милування, дарування виші.

Помиловать — помилувати, (простить преступление) дарувати вишу (комү); (даровать жизнь; (стар.)) пролом дарувати (ДР, 44).

Помимо — побіч (чого), (меня) побіч мене, без мене.

Поминуть — що-хвилиць(ки), раз-у-раз.

Помирить — помирити, поєднати, замирити, погодити, до згоди привести (СФА, VI, 124). *-си* — погодитися, замиритися, (согласиться) погодитися, поєднатися, згодитися (АЮЗР, 6, I, 15).

Помнить — пам'ятати. *-тсѧ* — згадується, пам'я-

Помногу — побгато. [гається, впамятку, поажку.

Помогать, помочь — помагати, помогти, за[до,пі.]-помагати, запомогти, в помочи ставати (стати) (комү), (спасать) заратувувати, заратувати (когю), поратунко давати (дати) (комү), пособляти, пособити (комү), в пригоді ставати (стати) (комү).

Помои — поміи (-ій); (мыльные) змілки (-ків).

Помойный — помійний. *-ное ведро* — помійниця.

-ная яма — помійня яма (и помійниця).

Помол — мелення, меліня, желево, мліво. *Плата за -бл* — помольбе, промля, (плата зерном)

Помолва — зарүччя, змовина. [мірчүк.

Помощник — помічник (ЖО, 65), підрүчний, підрүчний, помагач.

Помощь — поміч (-мочи), поміга, допомога, запо-мога, підпомога, підмога (КМ), (спасение) поратунко, ратунко (АЮЗР, 8, V, 38). *Неоказание -щи* — певчівеня допомоги, нестача в помочи, непомога. *Оказывать, зать -ощь* — у помочи ставати, стати (комү), запомагати, запомогти (когю), допомагати, допомогти (комү). *Скорая -ощь* — швидкі допомога.

Помпа — смок, кішка, водотяг; помпа, пуха.

Помрачать, помрачить — туманити, затуханити, тьжарити, потьжарити, за[при]тьжарити. [бжарк.

Помрачение — потьжарення, за[при]тьжарення.

Помысел — помисл, дүмка, гадка, мислі (им.).

Понадобиться — знадобитися, стати у пригоді, прийдатися, здатися. *Когда -тсѧ* — коли треба буде, коли знадобиться.

Понаторѣлый — навиклий, налажаний, натертий.

Понаторѣть — навикнути, налажати, натертися.

Понести — понести. *-ти наказание* — відбүти, відтерпіти кару, (стар.) однести карання

(СФА, VI, 117; ДР, 44), (*стар.*) заплату взяти (АЮЗР, 6, I, 64). -ти *убыток* — потерпіти втрату, (*стар.*) шкідл підійти (АЮЗР, 6, I, 105), шкідувати (ДР, 44). -ти *урон, ущерб* — мати шкоду, мати втрату.

Понимать — понизити — понижати, понижіти, обнижати, обнижати, принижати, принижіти (людину), спустати, спустити (воду). -ать *цену* — збивати, збавляти, знижати, знизати ціну, спустати, спустити ціну. -жаться — знижатися, обнижуватися, спустатися, опадати, спадати (про воду).

Понимание — зниження, пониження; спадання, спад (води). -ние *акций* — зниження акцій. *Гра на -ние* — гра на зниження курсу. -ние *цены* — зниження ціни, (*скидка*) знижка.

Понимание — розуміння, тям.

Понимать, понять — розуміти, зрозуміти (ДР, 44), розбірати, розбірати, тямити, тямити, тямкувати, взяти в тямку, (*постигнуть*) збагнути. **Понимающий что** — тямущий у чому.

Поносительный — ганьблівий, ганьбний, лайлівий, (*стар.*) шпетний. -ние *слова* — ганьбліві (лайліві) слова. (*стар.*) шпетні слова.

Поносить — ганьбити, гудити, ганити (СФА, VI, 262), шпетити, (*зубл.*) лайти, паскудити (кого).

Понощение — ганьбування, ганьба, огуда, варуга, зневага.

Понудительный — примусовий, приневільний. -ние *меры* — примусові заходи.

Понудать, понудить — приневольувати, приневольити, примусувати, примусити (КМ), спонукати, спонукати, силувати, присилувати.

Понуждение — примус, приневольення, спонукання.

Понье — й досі. [спонук, принук, силування.

Понятие — розуміння, поняття; тям. [тість.

Понятливость — тямучість, втямлівість, тямові.

Понятливый — тямкий, тямлівий, втямлівий, тямовитий.

Понятный — зрозумілий, ясний, розбірний, виробушений (АЮЗР, VI, 557); (*ясно*) зрозуміло, ясно, розбірно, втямно, розумно. -но-ли ваи? — чи зрозуміло (розумно) вам? Розбіраєте?

Понятый — понятий; притомний. -ые — (*стар.*) люди притомні, сторяні (АЮЗР, 6, I, 48). *Обыск произведен в присутствии -тых* — трус переведено при понятях.

Пoodимочне — поодібно, поодінці, поодінцю.

Поодаль — оддалік, оддалекі, оддалі, осторопь.

Поочерёдно — по-черзі, чергуючись, почерезно, напереміну. [підобчування, підобчення.

Поощрение — заохота, заохочування, заохочення.

Поощрительный — заохотний. -ние *меры* — заохотні заходи.

Поощрять, поощрить — заохочувати, заохотити, підобчувати, підобчотити, додавати (додати, піддавати, піддати) охоту.

Попадать, попасть — попадати, попасти, трапити, потрапити (на засідання), (*целясь*) влучати, влучити, вціляти, вцілити (що, в що). *Как-ло -аби-ак, як-небудь, як трапилось*. -сть *в немилость* — в неласку впасти. -ть *в плен* — потрапитися в полон, дістатися в полон. -ть *под подозрение* — впасти в підозру, опанятися

під підозрінням. -ся — попадатися, попастися. -ся *на глаза* — навертатися, навернутися на бці. -ся *в краже* — ловитися, зловитися на крадіжці, прокрадатися, прокрастися. -ся *во лжи* — побрехатися, пробрехатися. **Навстречу** -ся — взаустріч братися (взятися), зустрічатися, здибатися, здибатися, спіткатися (сов.). -ся *на месте преступления* — підійматися (бути застуканим) на гарячому вчійяку, попастися на шкоді.

Попеременный — напереміний, перемінний. -ное *пользование землёю* — перемінне (напереміне) користування землею. [вшпр, завшіршки.

Поперёчный — поперечник. **В -ие** — впоперек.

Поперёчный — поперечний. -ная *пила* — поперечка, поперечна пила.

Попечение — піклування, опікування ким, дбання про кого. *Дилеть -ние (над кем)* — пікуватися, опікуватися ким (дбати про кого).

Попечитель — піклувальник, старальник (КМ), (*в беллетр.*) опікун, (*уч. округа*) поначитель, куратор.

Попечительный — піклувальний, дбайлівий. -ный *комитет о бедных* — комітет пікування про бідних. -ный *совет* — пікувальна рада.

Попечительство — пікування.

Попирание, попиране — топтання, потоптання; (*одоление*) подолання.

Попирать, попать — топтати, потоптати. **Попиранный** — потоптаний. -ние *права* — потоптані (звхтуваш) права. [покарання.

Поплатиться — заплатити, приплатитися, бути

Полоам — пополовіні, пополовінці (ДР, 44), завпіл, пів-на пів.

Полозновение — засягання, намагання, напруга; хіть, нотаг, нахпл (до чого). *Иметь (засеатное) -ние* — зазігати (на що), дістатися (на що).

Поломение — поповнення, доповнення. -ние *рас-траченного имущества* — поповнення розтраченого (переведеного) майна. -ние *долга, недоимки* — поповнення долгу, залогості. -ние *расстраты (денег и т. п.)* — поповнення розтраці.

Пополнять, пополнить — поповняти, поповніти, доповняти, вповняти, вповнити (ЧСР).

Пополуднично — попіврку, попіврічно.

Пополудни — після півдня, після полудня.

Поправка — поправка, виправка, виправлення, підмітка (в документі); поправа; (*согласительная*) погбдження.

Поправлять, поправить — поправляти, поправити, виправляти, виправити; (*чинить*) лагодити, полагодити (чоботи, одіж).

Попрекать, попрекнуть — дорікати, дорікнути, докоріти, докорити, попрікати, попрікати.

Попробовать — спробувати, поспробувати.

Попросить — попросити, попрохати. -силь *извинения, прощения* — попрохати вибачення, перепросити (ДР, 44). -силь *разрешения* — спитатися (в кого), попрохати чийого дозволу (*или* в кого). -силь *совета у кого* — попрохати поради (в кого), зарадитися (кого), порадитися (в ким).

Попрошайна — жebraк, прошак, лабза.

Попрошайничать — жєбратиц, жєбратп, старцювати, цигачити, лабжукаати.
Попрошайничество — жєбратнєва, жєбратєня, жєбри (-рив), старцюваннєя.
Полудно — пудати, па пудї.
Попускати, попустить — попускати, попустити, (*потогтворювати*) потурати, поблажати, потакувати. [потакувач (СФА, VI, 153).
Попуститель — попусєня, потурайло, поблажєня.
Попустительство — попуст, попускєннєя, потурєннєя.
Преступное -ство — злочинний попуст.
Попутный — попутний, подоруживий. -ий (*благоприятный*) *ветер* — ходовий (сприятливий)
Попутчик — попутчик. [вїтер.
Попущение — попуст, попуск, допуст.
Попытка — спрєба.
Попых. **Впопыхах** — хапачись, похапєцєм, поспїшаючи, па-похапцї; хапавшись, (*стар.*) з їпєту.
Порá — час, порá; годїна, добá. *С давних пор* — здавна, з давнього часу. *С каких пор?* — з якого часу? відколи? *С тех пор как* — відколи, з того часу як. -рою — часом, часами, йнокєли, йподи, в рядї-годи. *До-рь до времени* — до якогось часу. *До сих пор* — досї, до цього часу. *До тех пор, пока* — доти поки, потї, поки. *С той-рь* — з того часу, відтодї. *С этих пор* — з цього часу; відтепер.
Поработитель — поневолювач, уярмитель.
Поработать, поработить — зпєволїти (зпєвблювати), зпєволїтити, поневолювати, поневоляти, уярмлювати, уярмити (АЮЗР, 6, I, 397).
Порабощение — поневоленнєя, завовленнєя, зпєволєннєя, уярмленнєя.
Поразать, поразить — вражати, вражити; (*удивить*) здивувати; розбївати, розбити, побивати, побити (військо), поразити, поразити (когось у правах).
Поразение — порáза, порáзка, розбиттї, побиттї, (*мед.*) ураза, ураза. *Нанести-ние* — побити, подолати. *Он понёс-ние* — його побїто, він зазнав порáзки. *Без-ния в правах* — без позбавленнєя прав, без порáзки в правах, без розбиттї прав. [(факт). -но — напрочуд, на-дїво.
Поразительный — дївний, дивовїжний, разїячий
Поранение — порãненнєя (АЮЗР, 6, I, 385). -ние *огнестрельным оружием* — порãненнєя стрїльною збрєєю, пострїяннєя (АЮЗР, 6, I, 385).
Порвать — порвати, пошматувати, подєргти, подрати.
Порез — порãзанє мїсце; ураза, уразка. [(ЛР, 44).
Порече — шадрїчл.
Порицание — догãпа, шагãпа, огуда, гудїння, огуд, ганьбá, ганьбуваннєя. *Выразить общественное-ние* — дати (висловити) громадську догãву, висловити ганьбу від суспїлєства.
Порицать — ганити, гудити, давити (вислєвлювати) догãпу, ганьбїти, ганьбувати.
Порна (*телесное наказание*) — биттї рїзками, хлєст, сїканнєя. *Выпороть* — вибити рїзками, хлєсту дати.
Порнографический — порнографїчний, соромїтський. -ное *изображение* — порнографїчний, соромїтський малюок.
Порнография — порнографїя, соромїтське писаннєя.

Порог — порїг (-рога). [док (-дкү).
Порода — порода, кодло: плїд (*р. плїду*), видїрї-
Породистый — породистий, доброго плїду.
Породить — породити. -ся — породитисєя, породитисєя, (*диль.*) породитисєя. *Через брик-ся* — посвїтїсєя.
Порождать, породить — родити, породити, творити, утворити, чинити, вчинити; спричинити, спричинити. -дїть *недоразумение* — викликати непорозумїням — порожєнєя, вирожєннєя. [розумїши.
Порозь — рїзко, вãрїзно, осїбно, зосїбно, окрєжо (АЮЗР, 6, I, 449).
Порои — вãдл, хїбо, гãнджа, (*стар., польск.*) щєцїбã. *Ясные-ни* — шãбшї вãдл, лївнї хїби.
Поросль — поросль (-ли), чагарик, кущ; парость, пãмолодь (-ли).
Пороть — поротити; (*сечь*) рїзками бити, сїкти. -оть *дичь* — дурнїцю (висєнїтєвнєцю) плєстї, теревєнї прãвптї.
Порочить — вслãбити, ганьбувати, гãнити.
Порочность — зпєсуттї, недоброчєснєсть, схиблєнєсть, злї звїчїя, (*стар.*) щєцїбãтнєсть.
Порочный — зпєсутний, зпєсований, недоброчєсний, схиблєний, (*стар.*) щєцїбãтний. -ние *дети* — (*морально дефективные*) зпєсованї дїти; (*физически дефективные*) дїти з фїзичною вãдою. -ний *член общества* — шкãдливã для громадї людина.
Порошок — порошок, поросюк.
Порт — порт, гãвань (-ши).
Портить, испортить — псувати (СФА, VI, 50), зпєсувати, збãвляти, збãвщити, нївєщити, повнєщити, шкєдити, пошкєдити, перевєдити, перевєсти (матерїял). -ся — псуватися, збãвлятися, нївєщитисєя.
Портмоне — портмонєт, гаманєць (-вцã).
Портниха — кравчїха, кравчїня, швãля, швãчка.
Портной — кравєць (-внїя).
Портовой — портовий. -вой *город* — портовє мїсто. -вые *деньги* — портовє.
Портофранко — портофранко, вильаний порт.
Портфель — портфєля, тєка.
Порубежный — поргаличний.
Порубья — поргаличчã.
Порубка — порубãннєя (ЛР, 44), поруб (КМ: ЧСР),
Порубчик — рубãч. [вїруб.
Поругание — наругã, поругã.
Порука — порука, зарука, запорука, (*стар.*) рукоємєтво (Литов. Стат.). *Круговая-на* — круговã порука (КМ). *Отдать на-ни* — вїддати на поруки.
Поручать, поручить — доручати, доручити, припоручати, припоручити. -чатсєя, -чїтсєя — ручїтисєя, поручитисєя, у поруки ставãти, стãти.
Поручение — доручєннєя, припорука. *Спешные-ния* — спїши (вагãльнї) доручєннєя.
Поручитель — поруччик (ЛНМ, II; ЧСР, ЮГ, I, 50), ручїтель, за(пор)уччик.
Поручительница — (за)поруччїца.
Поручительный — поруччий, запоруччий. -ное *письмо* — поруччий лист.
Поручительство — порука, зарука. *Вексельное-во* — порука на вєксєлї. *Личное и имуще-*

стевное -во — особиста порўка й порўка майна́м. **-во на срок** — порўка на строк, на реченєць. **Простое (бессрочное) -во** — проста (не строкова) порўка. **-во о несостоятельном должнике** — порўка за цевинлїтвого вивува́ця (довжянка). **Судебное -во** — судовá порўка.

Порция — порція, па́й, па́йка, па́йок.

Порча — псуваня, зіпсуття, вивєчєня, шкода. **-ча грузов** — псуваня ваптажў, кладн. **-ча инструментов** — псуваня (ін)струменту. **-ча приспособлений, материалов и т. д.** — псуваня приладдів, матеріалів, то-що.

Порыв — пориваня, поріва. запал; бурхашя (вітру).

Порываться — рвãтися, поривãтися.

Порывистость — поривчатість, рвучість (-ости).

Порывистый — поривчатий, рвучкий, рвучий, бурхливий (вітер), павальний.

Порядковый — порядковий, черговий. **-вый номер** — чергове число.

Порядком, нар. — в порядкові, по порядку, як слід, по ряду; добре, доволї, досить, чимало.

Порядок — пори́док, розпоря́док (КМ), лад (КМ).

В административном -не — в адміністративному порядкові. **В алфавитном -не** — в алфавітовому порядкові, за абеткою. **В беспорядном -не** — безсуперєчний порядком. **Дело идет своим -ном** — справа йде своєю дорігою.

В -не исполнительного производства — в порядкові виконавчого судочинства. **Обычным -ном** — звичайним порядком, ладом, звичайно.

-ои очереди — черга. **По -ну** — одпо по бдвбу, одпо по другому, в ряд. **Приводить, приносят в -ои** — впорядковувати, впорядкувати.

доводити, довести до ладу. **-ои применения (закона)** — порядок прикладаня (зако́ву).

Сокращенным -ном — скорочено, скороченим способом. **Судебным -ном** — судовим порядком, судовпо.

-ои судопроизводства — порядок судочинства. **В -не (таких-то) статей закона** — на підставі статтів за́копу, в порядкові статтів за́копу.

Установить -ои — завєсти порядок, лад. **Установленный -ои** — завєдений лад, порядок. **Явочным -ном** — оязавим способом, явочним (явленним) порядком.

Порядочность — порядність (-ости).

Порядочный — порядний (ЛР, 44), путїний, путїшій, годишній, статб[є]шний (ЧСР), (изрядный) чималїй. **-ная сумма** — чималá сума.

-ный человек — порядна, путїща людина.

Посад — посад, мїстєчко.

Посада — садня, (на)садження; саджанка.

Посажено — на сажї, сажїям, від сажня, з сажня.

Посаженный — сажє[б]впв. **-ная плата за жилое помещение** — плата за жїле примїщеня від сажня.

Посвидетельствование — посвідчєня.

Посвидетельствовать — посвідчити (ЛР, 44), посвідкувати, засвідчати, висвідчити (ЛР, 44, СФА, VI, 212), свідчити (АЮЗР, 6, I, 60).

-ать документ, подпись — засвідчити документ, підпис. **-ать наличность какого-и.**

факта — висвідчити наявність якогось факту, який факт, подїю. [сївбá, сїяня, сїлика.

Посев — сїяття, засїв, засївок (АЮЗР, 6, I, 134).

Посевной — засївний. [-нец — осадчий.

Поселевец — поселєнець, оселєник. **Первый Поселенец** — селїще, селїбище, селїтьба (АЮЗР, 6, I, 142), поселєня, заселєня. **Сослать на -ние** — вислати на поселєня, на заселєня.

Поселенческий — поселєнєський, осадничий.

Поселяновый — посїлковий, хуторний, хуторський.

Посёлок — сїльцє, висєлок, прїседок, посєлок (КМ), хўтір (-тора).

Поселянин — селєяний, (стар.) землївнн (КМ).

Поселянка — селєянка.

Поселять, поселить — оселїти, оселїти, осаджувати, осадїти (КМ; ЮГ, I, 42). **-ляться, -лится** — оселїтися, оселїтися, осадїти, осїстп.

Посемейный — посемейний; родїний, семїовий. **-ный список** — посемейний список. [вїдач.

Посетитель — одвїдувач, одвїдач (вїдвїдач), про-
Посещать, -тить — одвїдувати, одвїдати, навїдувати, навїдати, провїдувати, провїдати когб, за-
-вїтати до кого. -щать часто — часто одвїдувати когб, вщãтїти до кого.

Посещение — одвїднн (-ип), одвїд(ув)аня.

Посиделки — досвїтки, вечорїнї.

Посильный — посїльний. **-но** — **-во**, по сїпї, під сїлу, по змбї, як посїлля.

Поскорее — скорїш(є), хершїй, швїдше, хутчий.

Послабление — послаба, пнупуст, пнупуск; полєгкїсть, пїльга.

Послаблять, послабить — послаблїти, послабити, пнупускати, пнупустїти, пїльгувати, повїльгувати.

Посланец — послапєць (-нїя).

Послание — апст, (возвнн.) послãние, послãння.

Посланный — послапєць, (дїтл.) послãнник.

После — пїсля, опїслї, напбїтм, пбїтїм. **-ле обед** —
После — пбїслїд (-ду). [по облї, пїстїя обїду.

Последний — остãвний, остãтний, послїднїй.

Последователь — послїдованк, (сторонник) прихїльнїк.

Последовательность — послїдовність (-ности).

Последовательный, — послїдовний. **-но** — **-по**.

Последовать — пїтї слїдох (за ким), пїтї (за ким). **-ать чьему совету** — пїтї за чїєю рãдою.

Последствие — наслїдок, пбїслїдок, (стар.) скўток. **Жалоба оставлена без -вий** — скãргу заїшено без вãслїду. **Законное -ние** — закбїний (правнїй) наслїдок. [потбїний.

Последующий — дальшїй, настўпнїй, (стар.)

Послезавтра — пїслязãвтраго, пїслязãвтра, позãвтраму. [слбво.

Послеловие — пїсляблбва, пїсляслово, прїкїщєве

Пословица — прїслїв'я, прїказка, прїповідка.

Послужить — послужїти (кому, до чбго); (пригодиться) прїдãтися, здãтися (на що); (помогать) допомогїти. **-мїть во вред** — вїйти на шкоду, зашкодїти, пошкодїти. **-мїть в пользу** — вїйти на корїсть, стãти в прїгодї. **-мїть причиной** — стãтися за прїчїну, спрїчїнїтися (до чбго).

Послушной — службвний, про службу. **-ной список** — список про службу, службвний список.

Послушание — слухняність, послух, слухнянство.
Посменно — напереміжно, по черзі, чергуючись, по черешню.
Посмішище — сміхобвище, посміхобвище, посміхоб-
Посмеяние — пар'юга, посміх. [вясько.
Посмертний — посмертний.
Пособие — допомога, запомога, поміч, заратуюнок, поратуюнок (-ика). **Денежное -бие** — запомога грошима, грошова. **-бие советом** — допомога (доброю) породою, зар'ада. **Научное -бие** — допоміжна праця (книжка). **Учебное -бие** — шкільний підручник. **Учебные -бия (принадлежности)** — шкільні прилади.
Пособлять, пособить — (до)помагати, (до)помогти, у поміч бути, стати (кому); зар'аджувати, зар'адити (кого), зар'адувувати, зар'адувати (кого), (*редко*) (до)пособляти, пособити (кому).
Пособник — помічник, помігач. по[під]собник.
Пособничество — по[під]собництво, помічництво.
Посоветовать — пор'адити, ца[до,при]радити, пар'адити, пор'адити (кому *и* ког'о), пор'адити дати (кому). **-ся** — пор'адитися, обр'адитися (СФА, VI, 452). **-вшись** — за чийою пор'адою, пор'адившись з ким, (*стар.*) з обр'ади чийей (СФА, VI, 122).
Посодествовать — допомогти.
Посола — пос'ола.
Посольский — пос'ольський.
Посольство — пос'ольство.
Посотенно — сотнями, на сотні, с.м. Сотня.
Поспевать, поспеть — (о *плодах*) виспівати, піспіти, виспігати, виспігати; поспівати, поспіти (кудиь, за ким), наспівати, наспіти, настігати, настігати (кого), (*идти наравне*) збігати, збігти (з ким). [п'охап.
Поспешность — спішлівість; спіх, поспіх, хапання,
Посрамить — осоромити, с'орому завдати, оганьбити. **-ся** — осоромитися, с'орому набратися.
Посрамление — осоромлення, глум.
Посредник — посередник; едп'ач (ЖО, 24); (*комиссионер по покупке и продаже*) ф'актор, комісіонер.
Посреднический — посередницький. **-ние услуги** — посередницькі послуги, ф'акторство. **Вознаграждение комиссионеру за -ние услуги**
Посредничество — посередництво. [ги—факторіве.
Посредственность — посередність, звичайність. **-ние качество** — середність.
Посредственный — посередній (крівада, обр'аза); (*среднего качества*) середній (урожій), звичайний (про людину).
Посредство — посередництво. **-вом** — за допомогою (чого, через що). **При -ве** — за посередництвом, за допомогою. **Соглашение достигнуто при -ве такого-то** — досягнуто згоди за допомогою такого-то, через такого-то. **-вом обмана, хитрости** — обманом, через обману, хитрошам, через хитроці.
Посрочный — строчковий, термінний, реченцевий. **-ная плата** — плата на строк, на реченцев. **-но** — на строк, реченцями. [сїдне право.
Посессионный — посесійний. **-ное право** — посесісія
Посессия — посесія, ор'єнда.
Поссориться — посваритися (АЮЗР, S, V, 106), (*стар.*) вчинити собі п'свар (СФА, VI, 79).

Пост — в'арта, пост (*р. поста*); стійка, бекет; ур'ід, посада. **Сторожевой п.** — стійка, (*не-едение*) піст (*р. посту*).
Поставлять, поставить — ставити, поставити, ставити, поставити; (ви)ставити, виставити. **-вить котлы** — закоп закопати (АЮЗР, 6, I, 83), копці пок'опати. **-вить в тупик** — в тісний кут загнати, поставити; (*достигать*) поставити (СФА, VI, 402), поставити, дост'ягти (кому що). **-вить на вид** — звернути ч'ю увагу (на що), завважити (кому що). **-вить в затруднительное положение** — поставити в скрутні ставовище. **-лять в известность** — освідомляти (освідомити) (кого), давати (дати) до відоми (кому), повідомляти (повідомити) (кого). **-вить в необходимость** — змусити, примусити. **-вить в обязанность** — зобов'язати, покласти обов'язок (на кого). **-вить в счёт** — задіяти, подіяти (кому що), зарахувати (кому що).
Поставка — поставча, поставчання, вистачання, поставка. **Договор о -не** — умова (договір) про
Поставочный — поставчальний. [поставч'яя.
Поставщик — поставчальник. [сп'раци].
Поставлена — ставлення, поставлення (птацяя,
Постановление — постановка (КМ); ухвала. **-ние приговоров** — постановлення вироку, при'уду. **Обязательное -ние** — обов'язкова постановка.
Постановля(и)ть — поставляти, постановити, установити, установити, висісити, вивести постанову. **-вить приговор** — в'идати вирок (ЛР, 44).
Постель — постіль, постеля, ліжка.
Постепенность — ступенівість, поступовість, повільність, поступивність, спроквільність.
Постепенный — ступенівий, поступовий, поступивний, повільний, спроквільний. **-но** — ступеніве, поступово, поступино, повільно, спроквола.
Постигать, -гичь — зрозумівати, зрозуміти, збагнути, осягати, осігати, второпувати, второпати.
Постижение — зрозуміння, збагнення.
Постный — пісний.
Постовой — постовий, вартовий.
Постой — військовий постій.
Посторонний — сторонній (КМ), чужій. **-ним лицам вход воспрещается** — стороннім заходити заборонено. **-ние люди** — сторонні (люди), чужі люди. [(разгов.) сусіда; (*зан.*) коміринк.
Постоялец — постоялець, постояльчик, пожилець,
Постоялое — постояле, (*зан.*) комірне.
Постоялый — (*двор*) заїзд, постоялий, постояльчий двір.
Постоянный — постійний, сталій (в'д'а, військ., осідок), тривалий, (*обычный*) зв'сідий, разуривний, певиводий; (*стар.*) уставичний (ЧСР). **-ное место** — постійне місце, зв'сідня служба. **-но** — постійно; повсякчасно, раз-у-раз, що-разу, зв'сід(ді), (*мало употр.*) завжди. (*по.лон.*) завше.
Постоянство — постійність, сталість.
Постпаке́т — постпакет, п'ка з листами в одне місце.
Пострадать — постраждати, потерпіти, притерпіти. **-вший** — постражданий, постражданий, людина, що постраждала, скривджений.
Построение — будування, збудування.

Постройка — будівля, будівляння, збудування, будова, будинок.
Поступательный — поступовий, поступний.
Поступать, поступить — (*действовать*) чинити, вчинити (правно, неправно), поступувати, поступити. -*путь справедливо* — робити по правді; (*входить*), вступати, вступити (до школи, до каси). -*путь на службу* — стати (вступити) на службу. -*путь в услужение* — піти в найми. -*ся* — поступатися, уступатися (чим кому).
Поступление — вступ (до школи, на службу).
Поступок — вчинок.
Постыдный — соромний, ганебний, срамотний, соромитський, стыдкий. -*ное положение* — соромне (ганебне) становище, срамотище.
Постылый — осоружний, обридлий, огидний.
Посул — обцявка. [(зробити щось).
Посулить — пообцяти, наобцяти (що), поминятися.
Посуточный — добовий, подений. -*но* — за добу, од добі, поденно.
Посчастливить — погаланити, пошастити (кому).
Пос(ы)лать — посилати (слати), посылти, надсилати, надіслати. -*ать за распоряжениями* — посылати по розпорядженням, (*стар.*) по ваузу (АЮЗР, 6, I, 356). -*ать часто (гонять)* — ганяти.
Посылка — по[над]силання, сланий; (*предмет*) посилка, (поштова) пачка, пакунков (прости),
Посылный — по[і]сланець, гісець. [цвиний].
Посыпательство — навжоння, посягання, (*покушение*) замах.
Посыпать, посыпать — важитися, навжигтися, по-
Пот — ніт (*р. поту*). [сигати, посягнути].
Потайной — потайний, таємний, тайний, потасняний. -*ной ход* — потайний хід (-ийк), (по)тайнік.
Потачка — потурання, попуск, потачка.
Поташ — поташ.
Потворство — потурання, попуск, потачка.
Потворствовать — потурати, попускати, потаку-
Потворщик — потурач, потакувач. [вати].
Потёмки — темнота, штьма, темрава. В -*нах* — поночі, в темряві, в штьмі.
Потерпеть (убыток) — потерпіти (шкоду) (АЮЗР, 6, I, 135). Потерпевший — скривджений, покривджений, укривджений (ЧСР), ушкоджений (ЛР, 44), покривдженя сторона (ЛР, 44). -*ший от преступлений* — скривдженій (покривдженій) від злочину.
Потёра — втрата, страта, згуба (АЮЗР, 6, I, 77, 271); (*ущерб*) шкода. -*ря времени* — ганяння (трата) часу.
Потерять — загубити, згубити (річ); втратити, стратити (право, пам'ять, ласку), (*лишаться*) (по)збутися (маєтків). -*ять милость* — втратити чью ласку, відпасти часі ласки. -*ять время* — прогати (згубити) час. -*ять девственность* — втратити невинність, (*описат.*) вибок загубити (згубити). -*ять чьё доверие* — втратити чью довіру, звернатися кому, (*к кому*) до кого. -*ять силу, обессилеть* — зне-
силатися, виснажитися. Доказательство —
яло силу — довід утратив силу, ушав. -*ять сознание* — знепритоміти, саморочитися, за-

наморочитися, стерятися. -*мый* — загублений, згублений, втрачений, пропаний, пропаний.
Потеха — розвага; кумедія, чудасія.
Потихоньку — тихе(се)шко, стиха, помалу, тишком, вишком, піщечком.
Поток — потік (-току), течія, водотеча, струмок.
Потолок — стеля. [(—икъ)].
Потолочный — стелевий, на стелі, для стелі. -*ная доска* — стелева дошка, стелина.
Потом — пітім, потому, після того, (*диал.*) пітім того, опісля, далі. А -*том* — а тоді.
Потомок — нащадок, (*стар.*) щадок (ЮГ, I, 74; ТОК, III, 38), потімок.
Потомственный — пашадний, пашадковий, потіпний, ділчаний. -*ное владение* — потомне (пашадкове) володіння, (*стар.*) право прирощення (АЮЗР, 6, I, 85).
Потомство — нащадок (*как собир.*), пашадки, потімова. Без -*ва, неизменяющий -ва* — безнащадний. Умер, не оставив -*ва* — помер безнащадно.
Потому — тому, затім, оттім, (за) — для того, через те. -*му именно* — тому саме, оттім бо то, через те бо то. -*му то — тим-то*. -*му что* — бо, тому що, затім що, через те що.
Потопление — (у)топлення, за[по]топлення.
Потоплять, потопить — топити, (за[у,по]топлять), за[у,по]топити. [потолбчя, збій (*р. збю*)].
Потрава — спаш, потолоч (чи) (КМ, ЧСР), шкода,
Потравить — спашти, витолочити, збити.
Потребитель — споживач.
Потребительский — споживальний, споживчий.
Потребительский — споживчий (вранішня, товариство). [ужиток].
Потребление — споживання, споживок, спожива,
Потреблять, потребить — (с)поживати, (с)пожити що, (*употреблять*) уживати, ужити (чого).
Потребность — потреба (АЮЗР, 6, 394), (*обиходная*) потрібка, обихідка.
Потребный — потрібний. -*ное количество* — скільки треба, потрібна (належа) кількість.
Потребовать — сказати дати, запитати (чого), вижогти (що). Срв. Требовать.
Потрясать — трясти, потрясти, торсати, потірсати, (*расшатывать*) хитати, захитати.
Потрясение — захитання (громадського заду, основ), збурення, шорух, трусаяпа.
Потуги — вапруги; хватки, переїми.
Потухать, потухнуть — гаснути, згаснути. по[у, при]гасати, по[у, при]гаснути. -*хий* — згаслий, погаслий, пригаслий.
Потушить — загасити, погасити, пригасити, по- [при]тушити.
Потчевать — гостювати (кого чим), вгощати, трактувати, (*хмельными*) частувати, сов. поча-
Потуру — вранці, зрава, зрава, зранку, рівном.
Почувать — навчати, навчати. [См. Утро].
Почучение — наука, навчання.
Почучитель — навчальник.
Почучительный — навчальний, повчальний.
Похабник — соромитний, паскудник.
Похабный — соромитський, стыд[в]ий, безсоромний, срамотний.

Похабство — сороміття, безсоромність.
Похвала — хвала, похвалат, похваляба.
Похвальба — хвальба, похвалка, (*угрож.*) нахвалля, нахвалка.
Похвальний — похвальний, хвальний.
Похваляться — похвалитися, хвалитися, (*угрож.*) нахвалитися.
Похититель — (*тайный*) викрадіник, викрадіжник, (*вор*) крадій, злодій (*зм.* злоді), (*мечный*) захисник, спірвач.
Похитять, похитить — (*тайно*) викрадіти, викрасти, красти, крадіти, (*явно*) запоривати, запо[і]рвати, спо[і]рвати.
Похитение — викрадення, викраді, викрадіж (-деж); спірвання, захіплення.
Похмелье — похмілля, похміля (-медю).
Поход — похід (-ходу); (*на весах*) похід, поваг, лішок; (*на товаре*) збуток.
Походить — бути схожим (на ког), скидатися (на ког); (*пойти в кого*) вдатися в когось.
Походна — ходя, хід, виступання, хідня.
Походный — похідний.
Походя — ходячи, на ході.
Походение — пригода, авантюра.
Похотный — схожий, похотний, подібний. *Быть им, с.м.* Похотить. [(по)хотальний].
Похоронный — похоронний, погребний, погребний.
Похороны — похороп (-рону), погріб (*р.* погребу), (по)хорання. [Гроби на похорання].
Похотливость — пожадлівість, хтивість, похотлівість, засіть (-ости). [ласий].
Похотливый — пожадливий, хтивий, похотливий.
Похоть — похоті (-тив *и в ед.* похоть), лас. *См.* Похотливость.
Похудеть — схуднути, похуднути, охліти, сиєсти з тіла, змарніти, помарніти. -вший — схудлий, змарівлий, охліпий.
Почва — ґрунт. *Нетронутая* -ва — ціляна, **Почвенный** — ґрунтовий. [шезайманий ґрунт].
Почему — чом, чому, чого, на що, про що, для чого, після чого. *Вот -му* — от чому, от чєрез що, отож-то, от задя того. -му -то — чогось, чомусь.
Почерн — рука, нисьб, (*зал.*) характер письма.
Почерпать, почерпнуть — черпати, зачерпнути, почерпнути.
Почест — честь, шана, пошана, шаноба, повага. -ти — почесі, гонори.
Почёт — шана, пошана, пошанування, честь, повага.
Почётный — почесний (член), (*почтени.*) поважний.
Почин — почин, початок (АЮЗР, 8, V, 39), зачин, прївїд (-воду), ініціятива. *По -му* — з ініціятива, з почину, (*стар.*) за початком (АЮЗР, 8, V, 39). [ня (хати, чобіт), поправа].
Починка — лагодіння, лагодження, *сов.* полагоджен.
Починять, починить — лагодити, полагодити, ладвати, поладнати, поправляти, поправити.
Почтание — (по)шанування, поважання, шаноба.
Почтатель — шановник, шануватель (*сторонний*) прихильник.
Почтать, почтять — поважати, шанувати, пошанувати — ширка. [нувати, шанувати].
Почта — пошта. *По -что* — поштою.
Почтальон — листовиша (-ші), поштальйон.

Почтамт — (головня) пошта, поштова контора.
Почтение — шанування, шаноба, повага, поважання. *Оказывать, оказанье* — повинні додержувати. -ние — чинити (вчинити) належну пошану, шанобу.
Почтённый — шановний, поважний, поваги гідний. -ный *человек* — поважна людина.
Почти — майже, трохи не, немало, безжалі, сливе, (*гал.*) майже (не май, же... — *имей, что...*).
Почтительность — шанобливість, шаноба, повага.
Почтительный — шанобливий. -но — шанобливо, з шанобу.
Почтить — пошанувати, вшанувати (ког чим).
Почтовый — поштовий (контора, переписка, і т. п.). -вое *ведомство* — поштове відомство. -вая *карточка* — листка, поштова картка, кореспондентка. -вая *квитанция* — поштовий квиток, поштова квитанція. -вий *перевод* — переказ поштою. поштовий переказ. -вая *посылка* — поштовий накунок, поштова пачка (посылка). -вые *сборы* — поштові оплати. -вое *сообщение* — поштове сполучення. -во-телеграфное *учреждение* — поштово-телеграфна установа. -вый *ящик* — скринька для листів, на листи, поштова скринька.
Почтосодержатель — поштар (-рї).
Почудиться — здатися, прийнятися. (*послышатся*) причутися, (*померещиться*) привертїтися (кож).
Почиб — закраска, стиль, тон. *На свой -иб* — на свій кошик, на свій роб.
Пощина — оплата, пошлина (КМ); мїто (ЧЗР); оподаткування, даншя. *Актовая* -на — актова оплата. *Гербовая* -на — гербова оплата. -на *за право торговли вином на ярмарке* — оплата ярмарково о шиккування, (*стар.*) сватне (ЛІМ, 30). -на *за провоз* — перевозове мїто. *Крепостная* -на — кріпосна оплата. *Наследственная* -на — оплата за спадщину, спадкова оплата, спадкове. *Судебная* -на — судовя оплата. *Таможенная* -на — мїто (ЮБ, III, 6).
Пошлый — тривіальний, вульгарний, зяложений.
Поштучный — (рахований) від штуки. -ная *оплата* — плата від штуки. -но — од штуки; штуками.
Пощада — пощада, помїдування, милосердя, мїдїсть (-ости).
Пощадить — пощадити, помїдувати, помїдувати. -дуть *жизнь* — подарувати життя, (*стар.*) горлох дарувати. *См.* Щадить.
Пощечина — зїнас, удар по лялю, (*гал.*) пощечник, (*стар.*) пощок (АЮЗР, 6, I, 500).
Поэтому — тому, через те, тож-то.
Появление — поява, з'ява, з'явлення.
Появляться, появиться — з'являтися, з'явитися, об'являтися, об'явитися, про'являтися, про'явитися.
Пояснение — пояснення, пояснення, в'яснення, з'ясування.
Пояснительный — поясильний (пояскуючий, в'яснюючий). -ная *записка* — поясильна (пояскуюча) записка.
Пояснить, пояснить — пояснити, пояснити, в'яснити, в'яснити, з'яснувати, з'ясувати.
Прабаба — прабаба (дідова або бабша мїти).
Правда — правда (ЛР, 135). *По -де* — по правді.

Правдивість — правдивість, справедливість, (искр.) щирість (-ости). [щирый (людина)].
Правдивий — правдивий, справедливий, (искр.)
Правдоподобие — правдоподібність, ймовірність.
Правдоподобный — правдоподібний, ймовірний.
Правило — правило, -ла *внутреннего распорядка* — правила внутрішнього ладу, порядку.
Правильность — правильність (ортографії, порядку), правдивість (ваг, годинника).
Правильный — правильний (порядок), правдивий (ваг, годинник, рахунок), вірний.
Правитель — правитель, управитель, (руководитель) керівник, керівничий, керівнич, (вершитель) орундар (-ря).
Правительственный — урядовий, -ное *учреждение (установление)* — урядова установа.
Правительство — уряд (КМ), правительство, -во *настоящим объявляет всему населению* — уряд отсім оповіщає всьому людиність.
Править — правити, урядувати, (распоряжаться) правувати, заправляти, керувати, орудувати. -вьяще *классы* — владіти класи. -щие *кружки* — урядові (керівничі) кбза.
Правление — правління, урядування, керування, орудування.
Правник — правник (оу́ків або оу́чіншии си).
Правнучка — правнучка (опу́кова або оу́чіншина дочка).
Право — право (КМ). *Быть в -ве* — мати право. -во *владения* — право посідання (володіння). *Вступить в -ва* — вступати в права. *Вторгаться в чужие -ва* — втручатися в чужі права. *Государственное -во* — державне право. *Гражданское -во* — цивільне право. -во *гражданства* — право громадянства. *Приобрести -во гражданства* — набути права громадянства. -во *давности* — право давності, право давности. *Дать кому -во* — надати кому право, управити, упновважити, упновважити (кого зробити що). -во *застройки* — право забудування. *Защищать, отстаивать своё -во* — обстоювати, боронити своє право (свого права), обстоювати за своїм правом. *Избирательное -во* — виборче право. *Иметь -во на что* — мати право (до чого или на що). *Имущественное -во* — право на майно, право майнове, маєткове. -ва *по имуществу* — права що-до добра. *Крепостное -во* — панщине право, кріпосне право. *Лишить -ва* — позбавити кого прав. *Ограничить в -вах* — обмежити права (кому) (обмежити (кого) в правах). -во *маниателя расторгнуть трудовой договор в случае полной или частичной ликвидации предприятия* — право наймача (наймачево право) розірвати трудову умову в разі повного або часткового ліквідування підприємства. -во *наследственной аренды* — право спадкової оренди (те саме, що п чиншове право). *Передать -во в по.мо.м объёме или в частях* — передати право в повному обсягові або частками. *Обычное -во* — звичаєве право. *Оспаривать, отвергать, отрицать чьё*

-во — заперечувати (одкидати) чнсье право. *Оставим за собой -во* — застерегти собі право. *Отказит кому в -во* — відмовити кому права. *Отказаться от -ва* — зректися права. *По какому -ву?* — за яким правом (АЮЗР, 6, I, 67). -во *пользования* — право користування. -во *представительства* — право представництва. *По -ву* — по праву, (стар.) за тим правом (АЮЗР, 6, I, 109). -во *представления* — право заступництва. -во *преимущественного удовлетворения* — право переважного задоволення. -во *приобретать земли по купчей крепости или по дарственной записи* — право набувати землю (маєток) купівлею або даруванням (за дарчим записом). -во *приобретенное* — право придбале. -во *производства* — право виробити (що), право виробу. -во *публично-общественной службы* — право публічно-громадської служби. -во *распространяется* — право поширюється. -во *распоряжения* — право розпорядження, право розпоряджатися. -во *сильного* — право дужчого, право сильного. -во *состояния* — право стану. -во *суда* — право суду, (стар.) присуд (АЮЗР, 6, I, 263). -во *утрачивается* — право відпадає. -во *уголовное* — карне право, кримінальне право. -во *участия частного* — право участі приватної, (приватне) право в чужій річі. -во *участия общего* — право спільності.
Правобережный — правобічний, правобережний.
Правовед — правознавець (-вця), правник, юрист, (стар.) юриста.
Правоведение — правознавство, юриспруденція.
Правовой — правничий, -вье *отношения* — правні стосунки, правні взаємини. -вой *порядок* — правничий порядок, правнич лад.
Правовишение — правознавство, правознавство.
Правомёрность — правність, правомірність (акту).
Правомёрный — правничий, правомірний, правозгідний.
Правомочие — (по.мо.мочие) упновваження, правосильність, урівнення, правоможність.
Правомочный (уолно.моченный) — упновваж(я)єний, правосильний, правомочний, (стар.) сильний (ЧСР).
Правонарушение — правопорушення, праволмствє.
Правообразующий — правотворчий.
Правопорушение — правопорушення, позбавлення права, порушка в правах.
Правопреемник — правонаступник.
Правосильный — правосильний, важний (АКПУ).
Признать за -ный (акт) — визнати за важ.
Правоспособность — правоздатність (-ности). [ши].
Правоспособный — правоздатний.
Правосудие — правосуддя, правий суд, справедливість.
Правосудный — правосудний, справедливий.
Правота — правість, правота.
Правый — правий, правдивий, справедливий, безневинний, неповинний. *Быть -вым* — бути правим; мати рацію. *Вы -вы* — маєте рацію, ваша правда. *В своих суждениях он был -ав* — в своїх міркуваннях він мав рацію. *В этом*

деле он оказался -вым — в ній справі він був правий, погб була правда.

Прадед, прадедушка — прадід (дідив або бабип

Прадедовский — прадідівський. [батько).

Праздничество — свято, святкування.

Праздник — свято, празник.

Праздничный — святковий, празничковий, святний, святчаний. -ные *дни* — святі, святні (празничкові) дні.

Празднование — святкування, празникування.

Праздновать — святкувати. справляти свято, празникувати.

Праздность — перобілля, перобство, безділля, байдикування, ледацтво, ледарство.

Праздношатательство — вештація, гуляння без діла, бродяж. [діпа.

Праздношатающийся — вештавець, гуляща людина.

Праздный — гулящий (робітвйк); порожній, марний (патілля), петружений (рука). *Быть* -ным — (про землю) порожнювати, гуляти, вакувати, вакаючувати, (про людину) байдикувати. -ная, *свободная земля* — гуляща (вакаюча) земля. -ное *любопытство* — марна (порожня) цікавість. -но — без діла, без роботи, нічого не роблячи, марно сидіати.

Практика — практика.

Практиковать — практикувати.

Практический — практичний. -ние *меры* — практичні заходи, (целесообразные) доцільні заходи.

Прачешная — пральня, прачкарня.

Прачка — пралья, прачка, (мужчина) прач.

Пребывание — перебування, пробування, (бытность) побут, (местопребывание) пробіток, місце перебування. *Постоянное* -ние — постійне перебування.

Пребывать — перебувати, зоставітися.

Превозмогать — переважати, перемагати, перемогти, переборювати, перебороти, (одолесть) подолати, подужати.

Превозносить, превозносить — вихваліти, вихвалити, (з)величати, піднести, піднести (похвалями).

Превосходить, превзойти — переважати, переважати, перевищувати, перевищити (кого), брати (взяти) гору (над ким).

Превосходный — видатний, чудовий, чудесний, дуже гарний, (отличный) знаменитий. -но — чудово, дуже гарно, знаменито.

Превосходство — перевага, вищість, перевищення. *Добиваться -ва перед кем* — доневаятися гори над ким. *Сознание -ства* — свідомість своєї вищості, переваги.

Превратность — мінливість, змінність, несталість. -ность *судьбы* — мішлява доля, коливорот долі.

Превратный — (изменчивый) мінливий, змінний, нестійкий; (неправильный) перекручений, перевернений, перевакшений, неправдивий. -но — неправдиво, напереврт, навиворіт, навспяк, навпакі. -но *толковать договор* — перекручувати зміст умов.

Превертывать, превратить — перетворювати, перетворити, перевертати, перевернути, обертати, обернути, переробляти, переробити; перечаровувати, перечарувати (на що). -ся — обертається, пе-

ревертатися, перероблятися, перекидатися; перечаровуватися (на що).

Преобразование — перетворення, перевертання, обертання, обернення; перечарування, перечари; зміна.

Преувеличить, преувеличить — перевищити, перевищувати, надвищувати, надвищити, брати (взяти) гору. -ть *власть* — перевищувати владу, (эмо) *употреблять* надживати владі, перевищувати свою владу на зле.

Преувеличение — перевищення, перевишка, надживання, наджиття (владі). -ние *власти* — перевищення влади, (эмо) *употр.* наджиття влади. -ние *пределов необходимой обороны* — переступ[ання] за межі потрібної оборони.

Преграда — (препятствие) перешкода, перешкода; (заграждение) перерожа.

Преградить, преградить — перероджувати, переродити, загороджувати, загородити, заступити, заступити (дорогу).

Преграждение — перероджування, загороджування (дороги); (забор и т. п.) перероджа (-жі); (препятствие) перешкода, перешкода.

Предавать, предать — видавати, віддати, видавати, віддати, зраджувати, зрадити (кого); (называть сообщников) виказувати, виказати (кого и на что). -вать, -дать *завещанию* — пускати (пустити) в напімять. -вать *пытке* — видавати на муки. -дать *смертной казни* — на горло скарати, стратити. -дать *суду* — віддати під суд, потяг[ну]ти до суду. -дать *тело земле* — поховати, законати в землю.

Предание — (рассказ) переказ; (свидетель) видання. -ние *суду* — видавши під суд.

Преданность — відданість, вірність, прихильність.

Преданный — відданий, вірний, прихильний, щиро.

Предатель — зрадник, викажчик. [зичливий.

Предательский — зрадницький, зрадчий, зрадцький. -ни — по-зрадницькому, зрадливо, зрадою.

Предательство — зрадництво, зрада.

Предбрачный — передшлюбний. -ный *договор* — передшлюбна умова, передшлюбний договір.

Предварение — (предупреждение) попередження; (предотвращение) запобіження.

Предварительный — попередній, наперед учинений, підготовчий; (предотвращающий) запобіжний. -ный *взнос денег* — попередній внесок (для вкладка) (грошей). -ные *вопросы* — попередні запитання. -ное *заключение (по вопросу и по делу)* — попередній висповок (в питанні і у справі). -ное *заключение под стражу* — досудове ув'язнення, досудовий арешт. -ное *исполнение* — запобіжне виконання. -ные *меры* — запобіжні заходи. -ная *работа* — підготівча праця. -ная *расписка* — папер'д одбрана (попередня) розписка. -ные *сведения* — підготівчі відомості. -ная *делка* — попередня оборузда. -ное *следствие* — попереднє слідство. -ное *слово* — вступне слово. -ное *соглашение, соглашение* — попередня (наперед учинена) згода, угода. -ное *соглашение на преступление* — попередня (наперед зроблена) згода на злочин. -ное *условие* — передумша.

Предварять, предварить — попереджати, попередити (що), попередити, попередити (кого від чого); (*предотвращать*) запобігати, запобігти (чому). -рять об опасности — застерогти, попередити, попередити від небезпеки.
Предвещие — передвістка, віщування.
Предвещии — передвістки, віщує, віщун.
Предвещать — віщувати, передвіщати, пророкувати; (метеорологічно) передбачити (погоду).
Предвзятость — упередження, уперед[же]ність.
Предвзятый — упереджений, упередний, напередузятий. -тое мнение — упередження. -тая мысль — упередія (напередузита) думка.
Предвидение — передбачення, забачення.
Предвидеть — передбачити, передбачити, забачити, забачити.
Предводитель — провідник, отаман, ватажок, ватажок, проводір (-ря); голова, верховда. -ль дворянства — жаршолок (-лка).
Предводительство — провід (-воду), головування, отахування, ватагування.
Предводительствование — головування, головування, передування. См. Предводительство.
Предводительствовать — перед вести, передувати (кому), отахувати. ватакувати (пад ким).
Предвыборный — передвборчий.
Предел — границя (КМ), межа, міра, край, кінець. -лы власти — межі влади, границі влади (КМ). В -лах — в межах. Вне -лов — по-за межами. Выйти из -лов — за край зайти, межі переступити. Высший -дел наказания — найвища міра кари. -лы действия кодекса — межі сил. межі чинності кодексу. Достичь своего -ла — дійти повні, дійти свого краю.
Пределный — граничний, крайній. -ный возраст — граничний вік, граничні літа.
Предисловие — передмова, передє слово.
Предисловный — предісловіи, дісловіи.
Предлагать, предложить — висестити, вестити, пропонувати, запропонувати (що), загадувати, загадати (зробити що). -ложить вопрос — поставити питання, спитати, запитати.
Предлог — приклюдка, зачіпка; (повод) привід (-воду), (гал.) причока, причина (ДЮЗР, 6, I, 569); (граммат.) придїєник. Искать -га — шукати приклюдки, зачіпки, приводу, причиня.
Предложение — висесіння, пропозиція, пропонування, загад. Сделать брачное -ние — посвататися за кого; (обясниться) освідчитися (кому). Письменное -ние — писане висесіння, писана пропозиція. По -нию — з пропозиції, на висесіння (чнє, од ко́го), на (чнй) загад. Словесное -ние — словесне висесіння, словесна пропозиція. Спор и -ние — попит і подача (і постачання).
Предместие — передмістя, передмісто.
Предместии — попередствк, (стар.) аятецсор.
Предмет — предмет (вещь), річ (КМ); шль, метя. -меты первой необходимости — річі найпершої потреби, найпершої потреби річі. -мет роскоши — предмет (річ) розкоші. На этот -мет — на цю мету, про цю річ (КМ).

Предметный — предметний, речовий.
Предназначать, предназначить — призначати, призначити, вперед призначити, нан. призначити.
Предназначение — призначення.
Преднамерение — замір, задумел, намісел.
Преднамеренность — намісність, умисність (-остя).
Преднамеренный — умисний, намісний.
Предначертание — шакреселення, передшакреселення, намір, заходи (-дія), шлав. [дія].
Предопределённый — предок (КМ). -дми — предки, діди-прі.
Предопределение — призначення, (фаталист.) передсуд, присуд, (рок) судобня.
Предопределять, предопределить — призначити, призначити, (фатали.) судити, присудити. -ный — призначеший, [при]судженний. -ено — судилося.
Предоставление — падавання, (сов.) падаппи; дозвіл (-волу); полішення. -ние кому права — падаппи кому права. С -нием себе права — застерегати собі права. -ние на чье усмотрение, на чей выбор — полішення на чью волю, на чий вибір.
Предоставлять, предоставить — падавати, надати, дозволити, дозволити; полишати, полишити. -влять власть — падавати владу, влади. -ляется вам право — вільно вам, маєте право, падається вам право, (сохраняется) полишається вам право. -влять сторонами предлагать вопросы — дозволити сторонам запитувати, падавати сторонам право запитувати. -влять на чье суждение — полишати на чий суд, здаватися на чий суд. -ляется дозволяется — дається. -ляю на ваше усмотрение — здаюся на вашу волю, на ваш розсуд, на вашу ласку, полишаю на ваш розсуд.
Предостерегательный (знак) — знак перестороги, пересторожий знак.
Предостеречь, предостеречь — перестерегати, перестерегати, [о]за[стерегати, [о]за[стерегати, (стар.) варувати (ЛР, 44).
Предостережение — пересторога (ДЮЗР, 6, I, 51; ЧСР), осторога; (предупреждение) застерегання, застерегення, засторога.
Предосторожность — обережність, обачність, оберега. Меры -ти — запобіжні заходи, заходи обережності, заходи обереги.
Предосудительность — негідність, доганність, осудність, ганьбність, незвичайність.
Предосудительный — негідний, доганний, осудний, ганьбний, незвичайний, догани вартний, догани гідний. -ное поведение — ганьбна (доганна), догани вартна поведінка.
Предотвращать, предотвратить — одвертати, одвертати, ухувати, ухувати (що), запобігати, запобігти (чому). -тить преступление — одвернути злочин.
Предотвращение — одверпення, ухування, запобіження.
Предохранение — охорова, захування, обереження, оберег (-регу) (від чого), запобіження (чому).
Предохранительный — охоронний, запобіжний. -ное приспособление — запобіжний, охоронний прилад, пристрій (-рою).

Предохранять, предохранить — охороня́ти, охоро-
нити, оберега́ти, оберегти́, захи́увати, захи́вати
(од чо́го), запо́біга́ти, запо́бігти (чо́му). [за́гад.
Предписаніе — припис; **ва́ків, (предло́женіе)**
Предписува́ти — приписува́ти, приписати́, нака-
зува́ти, наказати́.
Предполага́ти, предположи́ти — при́пуски́ти, при-
пусти́ти, поклада́ти, покля́сти; га́дати (передга-
дува́ти, передга́дати); (*намерева́ться*) за-
ду́мувати, задума́ти (зrobíти щось); ста́вити пе-
ред со́бою га́дку, ми́слити перед со́бою. *Изу-
чение обы́чного права* — гаєт *архивну́ю*
работу — студи́ над звичаєвим при́вом ста́вля-
ють перед со́бою га́дку про архівну пра́цю
(ми́слять перед со́бою архівну пра́цю).
Предполо́женіе — (*допу́щеніе*) при́пущення,
га́дка, до́мисел, здога́; (*намереніе*) задуму-
вання, задуманя, плі́р, за́дання. *Законное*
-ніе — при́пущення зако́ну; гіпотеза.
Предположи́тельный — здога́дний, гіпотети́чний.
Предпоследні́й — передостáтній.
Предпосылка — передпосылка, передумова, за́сновок.
Предпочита́ти, предпоче́сть — во́літи (ти во́лиш
и ти во́лєш), перева́гу (чо́мусь) дава́ти, вважа́ти
(щось) за краще́. [прева́гу дава́ти.
Предпочте́ніе — перева́га. *Ожидать -ніе* —
Предпочти́тельный — перева́ги гідний, перева́жний
(над і́ншими). *-но* — перева́жно (над і́ншими).
-нее всего́ — над усе́, передусім.
Предпочти́тельность — перева́га, перева́жність.
Предпраздничный (день) — передсвятковий, перед-
празничковий, напередодні́ свята́.
Предпри́мчивость — за́новязли́вість, замі́рцїстїсть,
замі́рливість, підпри́мливість.
Предпри́мчивый — за́новязливий, замі́рцїстий, за-
мі́рливий, підпри́мливий.
Предпри́мате́ль — підпри́мець, за́повязте́ць (-ця).
Предпри́мате́льский — підпри́ме[ї]чний. *-ная при-
быль* — підпри́ме[ї]чний зиск, прибу́ток.
Предпри́ма[ї]ти — за́ходжува́тися, за́ходитися
(ко́ло чо́го), бра́тися, взя́тися (за що). *-нять* —
за́повязтїся до чо́го, з-ся зrobíти що; підійма́-
тися, підня́тися (чо́го) (*напр.* далеко́ї подоро-
жж), підпри́йма́ти, підпри́няти (що).
Предпри́матый — замі́рєний, задуманий, почáтий,
підви́тий (пра́ця), підпри́нятий.
Предпри́ятіе — підпри́єство, за́повязтї́.
Предрасполо́женіе — на́хил, схи́лність (-ости).
Предрасполо́женный — схи́льний. *-ный к болез-
ням* — легкий на захворю́вання, хоро́вийтий, сла-
бови́тий, з на́хилом до хороб.
Предрассветный — до́світній, переддо́світній. *В -ное*
время́ — удо́вєти, у до́світню́ годи́ну, над світ.
Предрассудок — забобу́(и); (*предубе́ждение*)
упере́дження. *Человек с -нами* — забобу́па
люди́па, люди́па з уперєдженнями, з забобу́пами.
Предречать — пророкува́ти, ві́щувати.
Предреша́ти, предрешить — наперед ви́ршувати,
наперед ви́ршити, передри́шати, передри́шити.
Предрешеніе — ви́ршення наперед, передри́шення.
Председате́ль — голова́. *Товарищ -ля* — заступ-
ник голова́, (*дел.*) місто́голова.
Председате́льство — голову́вання. *Под -вом* —
під голову́ванням.

Председате́льствовать — головува́ти; (*иногда*)
президува́ти.
Председате́льствующий — голова́; (*иногда*) прече́с.
Предсказаніе — ві́щування, пророку́вання, прори-
кшїня, (*погоды*) передбаче́ння (погоди́).
Предсказыва́ти — ві́щувати, прові́щати (*сов.* про-
вісти́ти), пророкува́ти, пророчити, (*погоду*)
передбача́ти.
Предсмер́тный — передсмер́тний. *-ная агония* —
конáвпя, часу́вання.
Представа́ти, предста́ть — ста́вити, ста́ти перед
кнм (*и* перед ко́го). *-ста́ть перед судом* —
ста́ти перед суд, ста́ти перед судом.
Представите́ль — представник, заступник, ви́по-
ручник. *-тель за́щиты́* — представник оборо́ни.
-тель чьих интересов — заступник чий.
-тель обвиненія — представник обвину́вачєшпя.
Представительница — представниця, заступниця.
Представительный — поста́вний, показні́й (люди́ва);
представи́цький (держáвний лад).
Представительство — представни́цтво, заступ-
ни́цтво. *-во предно́гагаемое* — представ-
ни́цтво з істо́ти, з приро́ди.
Представленіе — подáння (документу, до́водів, ко-
го́сь до вагорóди); представлення́, познайо́мле-
ння; (*вообра́жение*) уявлї́ня, уявлї́ня, (*театраль-
ное*) вистáва.
Представля́ти, предста́вить — подава́ти, пода́ти;
представля́ти, предста́вити; знайо́мити, познайо́-
мити, репрезєнтува́ти, зарєпрезєнтува́ти (ДР, 44);
(*вообра́жать*) уявлї́ти, уявля́ти; виставля́ти,
вї́ставляти. *-лять доказате́льство* — пода-
ва́ти до́води. *-лять деньги, полицьни* —
ви́сєнті гроші, о́плáти. *-лять доклад* — пода-
ва́ти до́повідь (докла́д). *-вить отче́т* — пода-
ва́ти зві́домлення, (*стар.*) здава́ти ра́ху (КМ).
-лять, -вить свидетелей — поставля́ти, по-
ста́вляти свідків. *-ся* — представля́тися, реко-
ме́ндува́тися; (*чудиться*) уявлї́тися, прїявлї́-
я́тися, здава́тися, пока́зуватися, вертї́ся;
(*о ньесе*) виставля́тися, ста́внитися; (*притво-
ряться кем*) здава́ти (ко́го) (*напр.* п'яного),
прикля́дїться (кнм).
Предстоя́ти, предста́ть — сто́яти, ста́ти (перед
кнм, чнм) бу́ти (перед кнм); (*наступить*) на-
ста́вити, наступити́. [*Настає́ тяжка́ боротьба́*].
Нам -ит большой труд — вам ба́гато бу́де
роби́ти, перед вами́ (сто́ять) вели́ка пра́ця. *Мне*
-ит ехать — ма́ю ї́хати. **Предстоя́щий** — зай-
бу́тній, прийдє́нній.
Предубе́ждєніе — уперєдження́ (проти́ ко́го).
Предубе́ждєнность — уперєждєність (-ости).
Предубе́ждєнный — уперєждєний.
Предуведомленіе — заві́домлення́.
Предуведомля́ти — заві́домля́ти, заві́домити.
Предуга́дыва́ти, предуга́дать — (на)передуга́дува-
ти, (на)передуга́дати.
Предумы́шленіе — на́мір, передумє́єє.
Предумы́шленность — на́вмієспїсть, передовмієспїсть,
памі́рєстїє.
Предумы́шленный — на́вмієспїй, передовмієспїй,
напередна[за]думаний. *-но* — наперед задумавши,
навмієєно. *-ное преступленіе* — напередза-
думаний злочи́н, умїєспїй (передовмієспїй) злочи́н.

-ние *позисивного владения* — кінець доживотті. -ние *дела* — закритті справи. -ние *дела по заявлению сторон* — закритті (стар. умовення) справи за згодою сторін. -ние *договора* — розірвання умови. -ние *иска* — закритті пазву. -ние *несостоятельности* — скінчення невплатності. -ние *обязательства* — скасування зобов'язання. -ние *рода* — вітаснення роду.

Прельщать, прельстить — спокушати, спокусити, чарувати, причарувати, з(а)чарувати; лабити, зв'язати, підити, зпідити, припадити, обіщувати, обіщити.

Прельщение — спокуса, припада, чарування.

Прелюбодей — перелюбник, перелюбець, чужоложник (ЛР, 44), чужолошок.

Прелюбодействовать — перелюб чинити, перелюбствувати, чужоложити.

Прелюбодеяние — перелюб, перелюбство, чужолодство (ЛНМ, IX; ЛР, 44; СФА, VI, 26), чужолобство. [страхова премія.

Премия — премія, нагорода *Страховая* -мня — **Премьер-министр** — прем'єр-міністр, голова кабінету міністрів.

Пренебрегать, пренебречь — (*презирать*) поневажати, поневажати (кого), гордувати, згордувати (чим), (*брезгать*) перебувати, погребати, (*не заботиться*) заведати (що) (ЛР, 44), похв'яти, запахати, запахати (що) (АЮЗР, 6, I, 400), знехтувати (що) (СФА, VI, 232).

Пренебрежение — (*презрение*) погорда (до чого, проти чого), гордування (чим), зневага (до чого), нехтування (чого), (*небрежность*) недбання, заведбання (чого). *Оказывать* -ние — виявляти зневагу (до чого), зневажати, легковажити (що).

Пренебрежительность — зневажливість, погордлівість, згидлість. [згидливий.

Пренебрежительный — зневажливий, погордливий.

Прения — дискусія, дебати, змагання, суперечки, (*стир.*) кофровєсія (ЧСР). *Прекратить* -мня — припинити дискусію, (*процесс*) припинити бацки (или промов). *Судебные* -мня — судові дебати, промови сторін, змагання сторін.

Преобладание — перевага.

Преобладать — переважати, гору брати, панувати.

Преобладающий — переважний. [Переважна частина лючности = *щая часть населения*].

Преобразование — перетворення, перероблення, перебудова, переформування, реформа, реорганізація. [реформатор, реорганізатор.

Преобразователь — перетворець, перебудівник.

Преобразовательный — перетворчий, перебудівний, реформаторський.

Преобразовывать, преобразовать — перетворювати, перетворити, переробляти, переробити, перебудувати, перебудувати, реформувати, зреформувати, реорганізувати, (з)реорганізувати.

Преодолевать, преодолеть — перемогати, перемогти, пере[по]борювати, переборити, поборити, подужати, подолати, здолати. **Преодолимый** — поборний, подолний.

Преодоление — перемога, поборотті.

Препинание — припинка, притіка. *Знаки* -мня — знакі розділові.

Преппирательство — сперечання, змагання.

Преппираться — сперечатися, змагатися.

Преподавание — викладання, виклад, навчання. *Язык* -мня — викладача мова.

Преподаватель — викладач, навчатель, учитель.

Препона — перепона, перешкода, притіка, притичина, перетіпа. *Без-пон* — без перепони, без упину. [доручальний лист.

Препоручительный — доручальний. -ная *надпись* — **Препроводительный** — супровідний. -ная *бумага* — супровідний лист (папір).

Препроводать, препроводить — надсилати (документ), надіслати, пересилати, переслати, одироваджувати, одировадити (*напр. под конвоем*) (АЮЗР, 6, I, 54), провадити (час).

Препроводение — надіслання, переслання (ліста), одировадження; (*времени*) розвага. *Для* -мня *времени* — абі час згаяти (змарнувати), з нічого робити.

Препятствие — перепона, перешкода, завада (СФА, VI, 22; ТОК, III, 86; ЧСР, ЛР, 44). *Послужить* -вием — стати на перепоні, на заваді, на перешкоді, перепити кому. *Ставить* -мня — робити (чинити) перепоні, перешкоди, перепонити кому (щось зробити).

Препятствовать, воспрепятствовать — перебивати, перебити, перепоні (вчинити) (СФА, VI, 304), заважати, завадити, перешкоджати, перешкодити, бути (ставати, стати) на заваді, на перешкоді, боронити (кому що), не давати. -вать *спокойному пользованию* — перешкоджати (не давати) спокійно користуватися, (*стар.*) з спокійного уживання витискати (АЮЗР, 6, I, 354).

Пререкание — сперечання, змагання, переборр.

Возбуждение -мня — порушення змагання про судів підтелість. -мня *между судебными и административными местами* — змагання про підтелість справи між адміністративними та судовими органами. *Разрешение* -мня — розв'язування (розв'язання, розв'язка) змагання. [леглість справ].

Пререкание — сперечатися, змагатися (про під-
Прерогатива — прерогатива (прерогатива суду = право, надає судові).

Прерывать, прервать — переривати, перервати, перебивати, перебити, перебілювати, перехопити, перепинити, перепинити (промову); (*перерезывать*) перетинати, перетяти. -вать *пути сообщения* — перетяти шляхи. **Прерывающийся** — переривний, зуривочний.

Пресенать, пресечь — перепинити, перопинити, перетинати, перетяти, зупинити, зупинити (КМ). -сечь *обнаруженное нарушение* — перепинити виявлене порушення.

Пресечение — перепинення, пер'єпни, (роду) перевід, вітаснення. *Меры* -мня *обвиняемому способов уклоняться от следствия и суда* — запобіжні заходи до того, щоб обвинувачений не ухилився од слідства та суду.

Преследование — переслідування, переслід. *Судебное* -мня — судові переслідування, судові дохдження.

Преследователь — переслідишк, переслідувач.

Преследовать — переслідувати (кого), гнати (за ким); (*угнетити*) утискувати (кого), гнобити (кого); (*нападити*) нападатися (на кого). -**емый** — переслідуваний.

Пресмыкаться — плазувати, лізати (перед ким).

Пресс — прес, прас, гніт (*p. гніту*), чави (*p. чавів*).
Пресс-наше — прес-пап'є, прігніток.

Пресса — преса (часопис, газети), друковане слово.

Престарелость — (глибока) старість, старощі.

Престарелый — старій, при[а]старій, стародіпний, вѣтхий дѣньми.

Преступать, преступить — переступати, переступити, ламати, зламати (забѣ).

Преступление — злочин, злочинство (КМ, ЛР, 44, 41), (*стар.*) злий учінок (ЛР, 41), (*редко*) переступ, проступство (ЛР, 44; СФД, VI, 225).
Важное -ние — тяжкий злочин, велике злочинство (КМ). -**ние по должности** — злочин на посаді. -**ние должности** — службовий злочин. *На месте -ния* — на гарячому вчипку, на місці злочину. *Обнаружить -ние* — відкрити злочин. *Совершить -ние* — вчипити злочин, допуститися злочину. *Только-что совершившееся -ние* — гарячий вчипок (ЛР, 44), допіро доквіпаній злочин.

Преступник — злочинець, (*стар.*) проступець (-пца) (ЛР, 44; ЛМ, 11), переступник (ЛР, 44; ЧСР; СФД, VI, 238).

Преступность — злочинність.

Преступный — злочинний. -**ное деяние** — злочин, (*стар.*) злий учінок (ЧСР). -**ным путём** — злочинним шляхом, (*стар.*) способом злим (АКПГУ).

Претендент — претендент (той, хто чогось домагається, вважаючи, що має на це право).

Претендовать — претендувати, домагатися.

Претензия — претенсія, домагання; (*жа. любви*) парківня. *Иметь к кому-л. -зию* — мати до кого претенсію, парківити на кого, ремствувати на кого. *Предъявить -зию* — заявити претенсію, поставити (виставити) вимогу. *Судебная, исковая -зия* — судові претенсія; (*учинение иска*) позов; (*требование*) судові вимога.

Претерпевать, претерпеть — терпіти, одтерпіти, витерпіти, (*стар.*) утерпіти (ЛР, 44), зазнавати (зазнати) лиха, патерпітися.

Претить — пудити, вадити. *Мне -тит* — мені гадко, мені вудити, я гудю чим.

Претиновение — спотикання. *Камень -ния* — камінь спотикання, притичива.

Превеличение — пере[при]більшування, пере[при]більшення, пересад.

Превеличивать, превеличить — пере[при]більшувати, пере[при]більшити. -**ный** — пере[при]більшений, пересадний.

Преходящий — мигливий, мигучий, перебутий.

Преходящий — преюдицій[аль]ний. -**ный вопрос** — преюдицій[аль]не питання.

Прибавка — додаток, наддток, пабавка, надбавка.

Прибавление — (действие) додавання, (*то, что прибавл.*) додаток, добавка.

Прибавлять, прибавить — додавати, додати, надвщувати, надвщити, доклапати, докласти. -**вить**

жа. ловање — додати (добавити) платні, побільшити, збільшити платню. -**лять, -вить цену** — підвищувати, підвищити ціну.

Прибавочный — додатковий. -**ная ценность** — додаткова цінність. -**ная стоимость** — додаткова вартість.

Прибегать, прибегнуть — прибігати, прибігти, (*обращаться*) удаватися, удатися (до кого, до чого); пускатися, пуститися (на що). -**гать к иным мерам** — ужити інших заходів, удатися до іншого способу. -**гать к хитростям** — пускатися на хитрощі.

Прибежище — пристановище, притулок.

Приберегать, приберечь — приховувати, приховати, приощаджувати, приощадити.

Прибывать, прибыть — прибувати, прибути.

Приближаться, приблизиться — наближатися, наближатися (до кого); (*наступать*) надходити, надійти. [*Надходить свято*].

Приближение — наближення, надхід (-ходу).

Приближенный — близький. -**ное лицо** — віщик, повирник. [*міше, (изредка) приближено*].

Приблизительный — приблізний. -**но** — більше-приблудитися — приблудитися (АКПГУ). *Приблудившееся, пристающее животное* — приблудна тварина, приблуда (АКПГУ).

Прибрежный — надбережний, прибережний. -**ный житель** — бережанин, надбережник.

Прибрежье — надбережжя, прибережжя, узбережжя.

Прибывать, прибыть — прибувати, прибути (ЛР, 44).

Прибыль — прибуток (-тку), зиск, (*польза*) користь (-ти).

Прибыльность — прибутковність, зисковність (-но).

Прибыльный — прибутковий, зисковний. [сти].

Прибытие — прибуття.

Приварок — приварок, вариво.

Приведение — (привод) привідедя, припровідження; (*цитирование*) наведєня. -**ние доказательств** — наведєня доводів. -**ние в известность** — віяснення. -**ние в исполнение** — вікоання. -**ние в порядок** — упорядкування.

Приверженец — прихильник, (*преданный*) відданий (кому, чому).

Приверженность — прихильність, відданість.

Приверженный — прихильний (до чого до кого); (*преданный*) відданий (кому, чому).

Привес — доважок (-жку), довага.

Приветливый — привітний.

Приветственный — привітальний, вітальний. -**ная речь** — привітальне промова.

Приветствие — вітання, привітання, привіт.

Приветствовать — вітати, привітати.

Привешивать, привесить — при[на]вішувати, при[на]вісити, причеплювати, причепити. *Привешенная печать* — навішена (причеплена) печатка, (*стар.*) привісена печатка (АЮЗР, 6, I, 81).

Прививать, -ся, привить, -ся — щепити, -ся, прищиплювати, -ся, прищепити, -ся.

Прививка — щеплення, прищиплювання; *сов.* прищеплення, прищепія. -**на ослы** — прищеплення (прищепія) віспа.

Прививочный (пункт) — щепний (пункт).

Приведение — привид, примара, мара, мап'.

Привидеться — привидітис(я) (*ом* привиджуватис(я), ввидітис(я) (*ом* ввиджатис(я)). [ваши].

Привилегированный — упривілебований, привілего-

Привіле́гия — привіле́гій, привіле́гій (КМ).

Привлекательность — прива́дність, прива́бливість.

Привлекательный — прива́дний, прива́дливий, прива́бливий, знада́ливий.

Привлекать, привлечь — притяга́ти, притяга́ти, притяга́ти (АЮЗР, 8, V, 107); (*манить*) на́дти, прива́дити, ва́бити (прива́блювати), прива́бити. -а́ть к *ответственности* — притяга́ти до відпові́дальності. -а́ть на *свою сторону* — перетяга́ти на свій бік. -е́чь к *соучастию* — притяга́ти до у́часті, (*стар.*) спосо́бити (АЮЗР, 6, I, 49⁹). -а́ть к *суду* — притяга́ти до су́ду, позива́ти (ЮГ, I, 48). -е́чь к *с.* — за́зивати (ЧСР).

Привлечение — притяга́ння, притя́гнення; (*приманки*) прыва́да. -ние к *суду* — притя́гнення до су́ду, позива́ння. за́зива́ння, (*стар.*) припозива́ння (ЧСР). -ние к *делу третьего лица* — притяга́ння, (*сов.* притя́гнення) тре́тьої особи до справи.

Привод — припрова́дження. *Подвергнуть* -ду (*обвиняемого*) — привести (припрова́дити) ко́го на су́д, до су́ду (СФА, VI, 205).

Приводить, привести — приво́дити, приве́сти, припрова́джувати, припрова́дити; (*цитировать*) наво́дити, наве́сти (до́води, міркува́ння). -ве́сть в *бедность* — до́вести до бідності, зубожати, (*до нищезнания*) на старці́ по́стити. -ди́ть, -ве́сть в *известность* — за́яснувати, за́яснува́ти, вияснати, вияснати. -ди́ть, -ве́сть в *исполнение* — ви́конувати (КМ), ви́конати, (*стар.*) одпра́ву чи́нити, вчи́нати (АЮЗР, 6, I, 139; ЧСР). -ди́ть, -ве́сть к *окончанию* — дово́дити, до́вести до кінця́, кінча́ти, скінча́ти. -ди́ть, -сть в *порядок* — уно́рядковувати, уно́рядкува́ти (що), ла́д зроби́ти (чо́му?), ла́д да(ва)ти (чо́му?). -ди́ть, -сть в *разорение* — ру́йнува́ти, зру́йнува́ти, до ру́їни дово́дити, до́вести. -ди́ть, -чи *слова* — наво́дити, навести́ чи́ї слова́, прито́чувати, прито́чити рі́ч чи́єю (слова́ чи́єю). -ве́сть в *умоислушание* — до́вести до ша́ле́ства, до несамо́вільності. *Приве́денный выше* — ви́сшеза́ведений, вго́рі зга́даний, вго́рі за́значений.

Привоз — приві́з, до́(за)ві́з (-во́зу). [возовый (мі́то)].

Привозный — привезе́ний, приві́зний (кра́й), приприво́даючий — приво́зний, придо́тковий. -щие *обстоятельства* — приві́зжі (придо́ткові) обста́впки.

Привыкать, привыкнуть — звика́ти, звика́нути, привика́ти, привика́нути, приви́чаватис(я), приви́чаві́тис(я) (до чо́го).

Привычка — звичка́, на́вичка, приви́чка, зви́чай.

Привычность — зви́чість, зви́чність (-ости).

Привычный — зви́чний, зви́чний, приви́чний (до чо́го); зви́чний (рі́ч).

Привязанность — прихильність, відданість (-ости).

Привязанный — прихильний (до ко́го), відданий

Привязной — прив'язний, причі́пний. [(ко́му)].

Привязчивый — причі́пний, зади́ркуватий, на́ліпистий.

Привязывать, привязать — прив'язува́ти, прив'язува́ти, прина́ти, прина́ти (во́ла). -ся — прих-

лі́тис(я), прихильні́тис(я) (душе́ю, се́рцем до ко́го), відда́тис(я), відда́тис(я) (ко́му); (*цепляться*) чи́пнітис(я), причі́пнітис(я) (до ко́го), в'язну́ти, сі́катис(я), приска́тис(я), приспа́тис(я) (до ко́го).

Привязь — прив'язь, при́пова, при́па (-о́ву). [Соба́ка на прив'язі. Коби́ на при́пові].

Пригласительный — за́зивний, за́кличний, запроха́льний (лі́ст).

Приглашать, пригласить — запро́шувати, запро́хати, запро́шувати, запро́сити, кли́кати (за́кликати), за́кликати, за́зивати (за́віт) (ЛР, 44), за́зивати.

Приглашение — запро́ханя, запро́шення, за́клика́ння, запро́шення. *По его* -нию — на його́ за́про́ханя, на його́ за́про́шення.

Приговаривать, приговорить — (*приказывать*) приго́ворювати, примовля́ти, при́мовити; (*судом к чему*) прису́джувати, прису́дити (ко́го до чо́го), засу́джувати, засу́дити (ко́го до чо́го, на що), (*стих.*) сказа́ти на що (АЮЗР, 6, I, 63). -нный — прису́джуєний, засу́джений, (*к смерти*) на сме́рть.

Приговор — при́суд, ві́рок (КМ, АЮЗР, 8, V, 16); при́говір (-вору). [Грома́дський при́говір = *общественный* -вор]. -вор *окончательный* — при́суд (ві́рок) неоста́тчий. -вор *обвинительный* — ві́рок засу́дний, засу́д. -вор *окончательный* — ві́рок оста́тчий. -вор в *окончательной форме* — ві́рок мотива́ний, ві́рок угру́нтований. -вор *оправдательный* — ві́рок виправда́льний. *Постановить* -вор — поста́вити ві́рок, (*стар.*) ві́ректи. *Провозглашение* -ра — оголо́шення ві́року, ви́ріка́ння при́суду. *Составить* -вор — скла́сти (ві́рок). *Состоялся* -вор — ві́рок поста́влено, одбу́вся при́суд.

Пригодится — при́датис(я), зда́тис(я), ста́ти в при́го́д, при́годі́тис(я), зго́ді́тис(я), знадобі́тис(я).

Пригодность — при́датність, зда́тність (до чо́го, на що). [мені́шний] спосо́бний.

Пригодный — при́датний, зда́тний, го́дійий, (*при*) при́городива́ть, при́городі́ти — при́городжува́ти, при́городі́ти, підгоро́джувати, підгоро́дити (чужу́ зе́млю).

Пригород — при́город, підгоро́ддя, передмі́стя.

Пригородный — підгоро́дній, передмі́ський.

Приготовительный — підгото́вчий, пригото́вчий. -ние к *суду распоряжения* — підгото́вчі до су́ду розпо́рядження.

Приготовление — готува́ння, при́готува́ння, підгото́ва, підгото́вл, при́гото́ва, при́гото́вл, (*сборы*) за́штува́ння, за́ходи. -ние к *преступлению* — при́готува́ння до злочі́ну.

Приготовлять, приготовить — готува́ти, ви́готува́ти, при́готовля́ти, при́готовля́ти, на[під]гото́вля́ти, на[під]гото́вля́ти, на[під]гото́вля́ти. [зні́жий].

Приграничный — пригра́нний, прико́рдо́вний, су-

Пригрозить — погро́зити, настра́хати, постра́хати, настра́шити (очі́ма на ко́го).

Пригубный — прибу́дний. -ный *скот* — прибу́дний худо́бник; прибу́да (АКПГУ).

Придавать (приписывать) — нада́вати, нада́ти. -вать *большое значение* — нада́вати вели́кої ваги́, (*стар.*) ува́жнувати, ува́жнати (що). *Не вать чему серьезно́му значе́ния* —

не падавати чому великої ваги, легковажити (сов. злегковажити) (шп.).

Придавливать, придавить — придавлювати, придавити, придішувати, придішити, чавити, чавити, причавити.

Приданое — придане, посіг (УСР), (зп.) віно (СФА, VI, 90), виправа, (стар.) ввєсєшя (УСР, ЛР, 44). **-ное давать (кому)** — придане давати (кому), за кпм. **Данный в -ное** — даний в посіг, приданий, виправий (сукня, то-що). **Принесенное в -ное** — (стар.) ввєсєне, ввєсєшя. **Снабжєнная хорошим -ным** — добре ввєсєжена, з добрим приданым.

Придаток — додѣток, додѣча, придѣток, наддѣток.

Придаточный — додатковий, придатковий.

Придѣча — додѣча, придѣча, придѣток.

Придѣлывать, придавать — прищравлияти, припрѣвяти (кѣрбу до машини, протезу до ноги), приробѣяти, приробити, доробити, доробити.

Придерживаться, придерживаться — додержувати, додержати, -ся (чого) (ЛР, 44). **Строго -ся** — пильнувати (чого), **-ся буквы закона** — додержувати заводу, як його написано, пильнувати букви закону.

Придираться, придаться — чплатитися, причепитися, сикатися, прискатися (до кѣго), нападѣтися, нападѣтися, нападѣти, чанзѣти (на кѣго).

Придирка — причілка, зачіпка; прикліп; напад.

Придирчивый — причі(с)пливий, нападливий, вдирливий; (суц.) причєна [Причєна за три гроші].

Приезд — приїзд, прибутті. [задирѣка.

Приезжий — приїждивий, наїждивий, наїзний, заїждивий.

Прйём — прийманья, (сов.) прийнятті, (приветствие) вітанья, (аудиєнция) послухання; сабєс, підхід (-ходу), підхідка, заходи. **-ём се-нег и посылок** — прийманья грошей та посылѣк (накупив). **День -ма** — день прийманья. **-ём у должностного лица** — прийманья в урядовій особі. **Мошеннические -мы** — шахрайськї способи (підхідки, заходи). **-ём в солдаты** — набр, приїм. **Торжественный -ём** — урочистє прийнятті (привітанья).

Прйёмна (вещей, материалов) — прийманья, (сов.) прийнятті.

Прйёмлемый — припятий, приіманий. **Это не -мо** — це річ неприпятий, не до прийнятті.

Прйёмный — приімальний, для прийманья. **-ная комиссия** — комісія для прийманья. **-ный сын** — (воспитанный) годівалець, вихованець, (взрослый, зять) приїмч, приїмч. **-ные часы** — годива для прийманья, приїмчальні годива. **-ный экзамен** — вступий іспит, іспит для прийнят-
Прйёмщик — приїмч. [тѣ (кудїсь).
Прйёмщик (воспитанный) — годівалець, вихованець, (взрослый, зять) приїмч, приїмч.
Прйёмить — приїтити, придѣти (дитину), привєсти, (стар.) олодити (СФА, VI, 119).

Прйёмание — прищрапля, покликання (варієтв; науково, поетичне), (способность) здѣтність (до чѣго).

Прйёмать, приимать — визнавати, визнавати [Капиталисти не визнають нашого громадянського ладу], прищрапати, прищрапати, (зп. и стар.) узнави-

ти, узнати (ЛР, 41) (за що). **-ть свою вину** — признаватися, признається до вини, пошпїтєтися (в чѣму). **-ть вору** — визнавати за злѣдія, чплатити злѣдієм (ЛР, 41). **-ся законным** — визнаватися за законне, мати праву силу (КМ). **-ть недействительным** — визнавати за подїєне, за певѣжне, уповѣжити (голос, вибори). **-ть себя виновным** — визнавати себе виним, (за виншого), признається до вини, (стар.) дѣтєся виним (ЛР, 44). **-ть невинным** — визнавати за певиншого, (зп.) узнати за невинного (ЛР, 44).

Признак — ознака, знак, позвѣлка, прижѣта. **-ам изнасилования** — гвалтовий знак, знакі гвалту (згвалтування, знасїєнення). **-им преступления** — ознаки злочину.

Признание — визнаваннї, визнаватті (напр. комунистичного принципу, (общественного) признаваннї (СФА; АЮЗР, VI, 40, 119), визнаваннї, (стар.) розказання (ЛР, 44). **Бесспорность -ния** — незмїнність прп[з]наннї. **Внесудебное -ние** — позасудовє визнаваннї. **Дробление -ния** — дроблення (роздрїб) визнаваннї. **-ние недействительным** — увєжжєння, визнаваннї за не-дїєне, за певѣжне. **-ние как фактор прерыва давности** — признаваннї як чїпник прериву давности.

Приз — приза; здѣток.

Призовой — призовий. **-вое вознаграждение** — **Призор, с.м.** Призреніє. [призові впагорѣда.

Призрак — приїзд, приїмѣра, марѣ, манѣ, (стар.) нав(ь) (ЖО, 52).

Призреть — доглядѣти (кѣг и за кпм), опікувати (кѣг), (печсья) опікуватися, піклуватися (кпм). **(двать приют кому)** притудяти кѣг.

Призрєние, призор — призор, догляд (КМ); піклування, опіка. **Общественное -ние** — громадський догляд (КМ). **Дети без -ра** — безпрзорні діти, (бесприютные) безпритудькі. **До -ния** — притудю (-лка). [повлик.

Призыв — поклик, заклїк; (до війська), призов, **Призывать, призвать** — приклїкати (клїкати), приклїкати, покликати, покликати; (до війська), признавати, признавати; (приглашать) заклїкати, заклїкати, за(в)звѣти, за(вн)звѣти, **-ть в свидетели кого (ссылаются)** — свідчитися (кпм), покликѣтися на свѣдѣ, (стар.) освідчувати (АЮЗР, 6, I, 411) (кпм). **-ть к суду** — притудяти до суду, запозивати (називати) до суду, (стар.) до права тагтї, потягтї.

Призывной — поклїчний, призывий.

Прйем — добїччя, (русские) прїєск. **Горный п.** — копѣльня, рудокпня. **Рыбный п.** — риболовля. [Каспійськї риболовлї]. **Жемчужные -им** — перлбї ловнѣ.

Приснание — пашуквання, пашукання, підшукання, шукання, пошукання (роботи, грошей, посади). **Приснаивать, приснаить** — пашукувати, пашукати, підшукувати, підшукати, вшукувати, вшукати; напїтувати, напїтати що черєз кѣго.

Приказ, приказание — шѣкѣз, веління, (зп.) розказ, (стар.) розказання (ЛР, 44, ЛР, 44), (распоряжение) шѣгѣд. **Дать -аз** — наказати, наказ вѣдати. **Исполнить -аз** — виконати

наказ (загад), здійснити наказ (загад). *По -зу, по -нию* — з наказу, за наказом, під загадом. *-аз судобний* — наказ од суду, судовий наказ.

Приказчик — прикажчик. [каз.]

Приказчий — прикажчийський (документ).

Приказ(ув)ати — наказувати, наказати, велити, звелити, загадувати, загадати, (*зан.*) розказувати, розказати (ЛР, 44, ЧСР).

Прикаса́ться, прикосну́ться — торкати́ся (доторкати́ся), доторкнутися (чого́ *или* до чо́го), доткнати́ся, диткнутися (чо́го), торкати́ти, торкнути́ти (що).

Приклад — приклад (в рушниці), доклад (у кравецьві), [мітка]; (*добавочный*) долашний.

Прикладной — прикладний; пристосований (математичний).

Прикладывать — прикладати, прикласти, (*печатать*) притискати, притиснути (печатку), (*руку*) підписати (свою руку), підписатися; (*добавлять*) докладати, докласти, долучати, долучити, додавати, додати.

Прилючение — пригода, окізія, аваштура. *Иска-тель -ний* — аваштурник (аваштуріст).

Прилючиться — стати́ся, трапи́тися, (*стар.*) пригоди́тися (ЮГ, I, 53).

Прикомандирование — прикомандирування, придан-ний (до ко́го) (АЮЗР, 6, I, 148).

Прикомандировать — прикомандирувати (ко́го до ко́го), відрядити (ко́го до ко́го або до якої установи).

Прикосновение — доторкання, доторк, дотик.

Прикосновенность — (*причастность*) причетність, дотичність, прилежність, привіаність (до злочину); (*участие*) участь. *-ность к делу* — причетність до справи, участь у справі.

Прикосновенный — причетний, привіанний (СФА, VI, 263). *-ный к преступлению, к делу* — причетний до злочину, до справи.

Прикреплять, прикрепить — прикріпляти, прикріпити; пришивати, прип'яти.

Прикры(ва)ть — покривати (кріпiti), покріти (злочин), при[за]кривати, при[за]кріти, таїти, потаїти, ховати, заховати. *-ся (к.-н. предлогом)* — затулятися (чимсь), закритися (АЮЗР, 6, I, 259).

Принуждать, принудить — докупувувати, докупити, прикупувувати, прикупити. (*плено*) прикупка.

Принужден — докуп, прикуп, (*то, что прику-* *принужден*) — докупований, докуплений, прикупований, прикуплений, докупний, прикупний.

Прилавок — (*стойка*) ляда, прилавок.

Прилагать — додавати, додати (*напр.* посвідку), долучати, долучити, прикладати, прикласти (печатку). *-ть к исковому прошению доку-мент* — долучати до пбзу документа. *-нить печать* — притиснути печатку (ЛЗ, VIII; АЮЗР, 6, I, 332), прибрати печатку. *-ть руку* — підписати свою руку. *-ть за неграмотного*. *-ть старание* — докласти заходів, зусиль, дошлягувати. *-ть труд* — докласти [рати (до чо́го)].

Прилагать — межувати (з чим), дотулятися, горля-ти.

Приложение — пильність, стараність, горляність до праці, (*усидчивость*) поседальність.

Прилежательный — прилеглий (до чо́го), суміжний, сусідній (з чим).

Прилежный — пильний, старанний, роботящий, упад-ливий. *-ный работник* — щирий (пильний) робітник.

Прилипчивость — зарізність, пратпильність.

Прилипчивый — зарізнивий, чинивий, пратпильний. *-вая болезнь* — зарізнива (чипка) хвороба.

Приличествовать — личити, годітися, впадати. (*зан.*) пасувати. *Не -вует* — не личити, не годітися, не подоба, печля. *Это не -вует его служебному положению* — це не личити його службовому стану. *-щий* — відповідний.

Приличие — пристойність, грічність, звичайність.

Приличный — пристойний, грічний, звичайний.

Приложение — додаток (до протоколу), долучення, додаток (ЧСР). *С -нием печати* — з притисненою печаткою. *Посылаем с -нием документов* — надсилаємо додаючи (долучаючи, прикладаючи) документи. *Письмо с -нием документов* — лист з долученими документами.

Приманивать, приманить — привіджувати (надати), привідити, привідювати, привідити.

Применёвывать, применёвать — примежувувати, примежувати, приривувати, приривати.

Применение — (*употребление*) прикладання, вживання, (*приурочение*) пристосовання, застосування. *-ние вооружённой силы* — вжиття збройної сили. *-ние закона к конкретному случаю* — прикладання закону до певного (конкретного) випадку.

Применимость — прикладність, пристосовність.

Применять, применить — прикладати, прикласти, при[за]стосовувати, пристосувати, застосувати. *-ся (к чему)* — примунватися, пристосовуватися (до чо́го), (*стар.*) схилитися (АБПГУ). *-имый* — прикладний, пристосовний.

Применительный — прикладний, застосовний, відповідний. *-но* — відповідно, прикладно, стосовно (до чо́го).

Пример — приклад, зразок (-зка), взір (*р.* взору). *Не в -мер лучшей* — без порівняння кращий. *Не в -мер другим* — не так як інші, не вважаючи на інших. *По -ру* — за прикладом. *Подавать, показывать -мер* — приклад давати (являти).

Примёрный — зразковий (сільське господарство, чесність), прикладовий; прибіжний (рахунок).

Примесь — домішка, примішка. [міра.]

Примёта — ознака, позначка, прип'яка (ЛР, 44), прикмета, знак (добрий, лихий).

Примётный — помітний, видний, прикме[і]тний, значний (ЮГ, I, 22), злітний. [писка (КМ).

Примечание — примітка, увага; (*дописка*) при- **Примечать, примечить** — помічати, помітити, завважати, завважити, уважати, уважити, (*подметить*) постерегати, постерегти, (*насмотреть*) нагледіти, зав[при]бачити, назорити.

Примешивать, примешать — домішувати, домішати, примішувати, примішати, підмішувати, підмішати, (*к делу*) приплутувати, приплутати (ко́го до справи), (*су.16г.*) пришивати, пришити (ко́го до справи).

Примирение — замиріння, примір'я, мирова, (*соглашение*) поєднання, погодження (ЛР, 44), угода. *-ние не состоялось* — мирова не від-

бу́дья, до хі́ру (до зго́ди) не прийшло́. *Скло-*
ня́ть к -*нню* — приворо́тати до зго́ди, до хі́ру.
Примирительный — прихрещи́й, зго́дливий (тол),
(согласительный) поєди́льний, уго́дний.
-ная камера — поєди́льна (уго́дна) ка́мера.
-ное разбирательство — миро́ва розпра́ва,
 поєди́льний ро́суд.
Примиряться, примириться — хі́ряться, по[при]-
 хі́ряться; *(йти до соглашения)* поєди́-
 ться, пого́дитися. -*ся с кем-нибудь* — за[при]-
 похі́ряться (з кпм), *(стар.)* поєди́ти ко́го
 (ЛР, 44).
Примыкать, примыкнуть — прилу́ча[ї]тися (до па́р-
 тії); *(соприкасаться)* доту́литися, доту́ли-
 тися (до чпе́сь землі). -*ть плотицу к чу-*
жбому берегу — при́спати до чу́жбо́ бере́га
 грёбу́ (ЧСР), вивести грёбу́ на чу́жий бере́г.
-ющийся — приле́глий (СФА, VI, 290), су́мжний,
 що доту́литься до.
Принадлежать — ва́лежати, прина́лежати, *(стар.)*
входить в состав имения прислу́хати до
 чо́го (АЮЗР, 6, I, 85). *Это мне -ит по*
приву — це ва́лежит мені з пра́ва. -*щий* —
 прина́лежний, ва́лежний; *(стар.)* *являющийся*
в состав прислу́хуючий (до чо́го) (АЮЗР, 6,
 I, 372).
Принадлежность — *(отношение)* ва́лежність
 (АЮЗР, 6, I, 162), прина́лежність (АЮЗР, 6,
 I, 162, 463; ЮГ, I, 54), *(стар.)* приле́гність
 (ЮГ, I, 53). -*сти (мн.)* — прила́ди (кавце-
 ля́рьке), припа́си, па́диб (-обу), при́стрий (-ро́ю),
 спра́ва, спра́вляля, преченда́ли, *(свойство)*
 озна́ка, прикме́та, вла́стивість. *Мельничные*
-сти — мля́варьска спра́ва. -*ность недвижи-*
мых имуществ — прина́лежність нерухо́мого
 майна́. *По -сти* — ко́му́ (*или* ку́ди) ва́лежит,
Приниматель — при́ймач. [по ва́лежності].
Принимать, принять — при́йма́ти, при́йма́ти (щось
 або ко́го, папр. делега́тів), бра́ти, взи́ти, *(полу-*
чать) одби́рати, оди́брати; *(приветство-*
вать) віта́ти, привіта́ти. -*ть во внимание* —
 бра́ти (взі́ти) на ува́гу, до ува́ги, вважа́ти
 (зважа́ти), зга́жати, ува́жати (ЛР, 44), *(стар.)*
 угляда́ти (ЛЗ, IX) (на що). -*ть за что, за*
кого — вважа́ти (за що, за ко́го). -*ть меры* —
 вважа́ти (ва́жити) за́ходи́в, добира́ти (ди́брати)
 спосо́бу (КМ), *(заботиться)* старта́тися (ЧСР).
-ть меры предупреждения — запо́бігати,
 запо́бігати (чо́му) (ЛР, 44), робі́ти запо́біжні за́-
 ходи́. -*ть намерение* — бра́ти (повзя́ти) за́мір,
 намі́ряться, намі́ряться. -*ть на себя вину* —
 перейма́ти на себе вину́, *(стар.)* на себе на-
 клада́ти ка́ру (АКПУ), -*ть направление* —
 наби́рати ва́пряму. [Ітер наби́рає за́хідного
 ца́пряму]. -*ть в расчёт* — бра́ти (взі́ти) на
 ува́гу (на раху́бу). -*ть решение* — ухва́ляти,
 виріша́ти (що), поклада́ти, покла́сти (що зробі́ти),
(постановить) зробі́ти поста́ну́ву. -*ть на своей*
счёт (расходы) — бра́ти, взи́ти (ко́шти) на
 себе, *(отнести к себе)* взи́ти на свій карб,
 до себе прикла́сти. -*ть к сведению* — взи́ти
 до відо́му, взи́ти на за́мітку. -*ть в рассмотре-*
ние — бра́ти до ува́ги, на ува́гу, *(обсудить)*
 обміркува́ти. -*ся за что-нибудь* — заходи́ти-

ся (сов. заходитися) (коло чо́го) (СФА, VI, 242).
-ть участие в чём-брати участь у чо́му.
Приносить, принести — прино́сити, при́нести. -*ть*
благодарность — скла́дати, скла́сти подя́ку,
 (по)дя́кувати ко́му. -*сть в дар* — подарова́ти,
-ть жалобу — заноси́ти ска́ргу, *(реже)* жа́-
 лобу (ЛР, 44). -*сть повинную* — повини́тися.
-ить пользу — ді(ва)́ти, чини́ти ко́рість, по-
 жі́ток, бу́ти ко́рисним. -*ть просьбу* — пода-
 ва́ти проха́ння, проха́ти, проси́ти.
Принудительный — прину́совий, прише́вляний. -*ные*
меры — прину́сові за́ходи.
Принуждать, принудить — ше́вляти, приве́длати,
 приве́длювати, си́лувати, приси́лувати, прину́су-
 вати, прину́сити (АЮЗР, 8, 145), зму́шувати,
 зму́сити, *(стар.)* услво́увати (ЛР, 44). -*мый* —
 приве́дленій, приси́луваний, прину́шений, зму́-
 шений. -*мый* — си́луваний.
Принуждение — приве́длювання, приве́длення,
 (при)си́лування, при́сус (СФА, VI, 308), прину́-
 шення (СФА, VI, 303), прину́шування, прину́жа,
Без-ния — без си́лування, без при́сусу, своєю
 во́лею, *(стар.)* неспло́вно (СФА, VI, 45). *По*
-нню — з прину́су, з нево́лі, не своєю во́лею,
 з прину́ки. *Брак по -нню* — си́луваний (при-
 му́шений) шлю́б, шлю́б з прину́су.
Принужденность — ви́мушеність, си́луваність, не-
 природи́сть, незвичайність.
Принцип — при́нцип. заса́да.
Принципальный — при́нциповий, засада́чий.
Принятие — при́няття (майна́, ска́рги), обня́ття
 (поса́ди, у́ряду). -*тие к перевозке* — при́-
 ня́ття до перевезу́. [дба́ха].
Приобретатель — при́дбач. надба́ч, набува́льчик,
Приобретательный — набува́льчий, набу́вий. -*ная*
давность — набува́ давність.
Приобретать, приобрести — набува́ти, набу́ти (ЧСР;
 ЛР, 44), *(сов.)* при́дбати, надба́ти; здобува́ти,
 (з)добу́ти (що), дороба́тися, доробі́тися (чо́го),
 нахва́яти, нахва́ти; осяга́ти, осягну́ти (що) (КМ).
-ть значение — наби́рати, наби́рати ва́ги, зна́-
 чця. -*сть известность* — ста́тися славо-
 зви́сним, при́дбати сла́ву, за́жати сла́ви. -*ть по*
давности — набу́ти давність, *(стар.)* дав-
 ністю земе́ською заси́дїти (АЮЗР, 6, I, 311),
 вивла́дити по давно́сті (ЧСР), вивла́дити дав-
 ністю (ЧСР). -*ть покупку* — набу́ти купів-
 лю, купи́ти, *(стар.)* ма́ти купівельн. спосо́бом
 (ЛЗ, X; ЛЗ, XI). -*ать для себя право* —
 набува́ти собі пра́ва. -*ть силу* — наби́рати(ся),
 наби́рати(ся) си́ли. -*ть смысл* — набува́ти ра́нїї,
 ставати зрозу́млїм. -*ть в собственность* —
 набува́ти на вла́дність. -*сть несчастным спо-*
собом — при́дбати нечесні́м спосо́бом, пага́р-
 бати. -*сть что-либо упорным и тяжким*
трудом — загорыва́ти (гро́ші, добр). -*нный* —
 набу́тий (ЛР, 44; СФА, VI, 312) при́дбаний, на-
 дбаний, нахва́тий.
Приобретение — набува́ння, набу́ття, набу́ток (КМ),
 при́дбави́й, надба́вий, нахва́ток, *(достижение)*
 здобу́ток. -*ние вещи на основании дав-*
ности — при́дбави́я речі на підста́ві давно́сті,
(стар.) за́да́вичнїя речі. -*ние прав* — набу-
 ва́ння, набу́ття пра́в.

Приобщать, приобщіть — прилучати, прилучити, долучати, долучити, приєднувати, приєднати. *-ить к делу* — при(до)лучити до справи.
Приобщение — прилучення, долучення.
Приоритет — пріоритет, першество.
Приостанавливать, приостановить, -ся — припиняти, припинити, *-ся, спивяти, спивяти, -ся*. *-ть действие* — припиняти чинність. *-ить исполнение договора* — припиняти виконання угоди. *-ть производство дела* — припинити переведення справи, припинити (прикоротити) справу.
Приостановка — припинення, припин.
Приостановление — припинення, припин (прикорочення). *-ние дела* — припинення (прикорочення) справи.
Приотворять, приотворить — прочинити, прочинити, відхилити, відхилити (вікно, двері).
Припадом — напад, пароксизм, припадок, перепадок (чорвої немочи), перехід (-ходу).
Припас — припас, запас. *Сестные -сы* — харч (-чи), *мн.* харчі, істівні (харчові) запаси. *Хозяйственные -сы* — господарські припаси.
Припахать — приорати (от приорвати) землю.
Припечатывать, припечатать — припечатувати, припечатати (печаткою), приштамповувати, приштампувати (штампом).
Приписка — приписка, приписаве, дописка, дописаве. *-на в заветании* — дописка, дописаве в духовнійці.
Приписной — приписний (КМ). [писати, -ся.
Приписывать, приписать, -ся — приписувати, приписати.
Приплата — приплата, доплата, надплата.
Приплачивать, приплатить — приплачувати, приплатити, доплачувати, доплатити, надплачувати, надплатити.
Приплод — приплід (-плоду) (АЮЗР, 6, 1, 494), приплідок (АЮЗР, 6, 1, 494), (у худобі) плім'я, приховок, доховок.
Приплывать, приплыть — припливати, припливти (приплисти, приплинути).
Приподымать, приподнять — (трохи) підіймати, підійняти. *-ть телегу* — підійняти воба. *-ся* — підійнятися, підвестися, підійнятися, підністися.
Припоминать, припомнить — пригадувати, пригадати, згадувати, згадати, пригадати, пригадати, пригадати.
Припрятывать, припрятать — приховувати, приховати, переховувати, переховати, сховати.
Припухнуть — лякнутися (трохи), налякати (трохи), страхувати (кожу), пристрахити (кожі); нагнати холоду (кожу).
Припухлость — припухлість, пухляк.
Приравнять, приравнить — прирівнювати, прирівняти, рівняти, зрівняти (кого з чим) (до чого).
Приращение — приріст (-росту), прирощення, приросток, (*прибавить*) приросток, (*увеличение*) поміжження, збільшення.
Прирезка — приріз(ання), прирізка. *-на земли* — прирізка землі, (*стар.*) надіток землі.
Прирезывать, прирезать — прирізувати, прирізати, надавати, надати (землі).
Природа — природа, натура, (*существо*) істота. *От -ды. по -де* — з природи, зроду.

Природный — природний. *-ный недостаток* — родима вада.
Прирост — приріст (-росту), *с.м.* Прирощення.
Прирубный — по(при)рубний, прирубний.
Приручать, приручить — (зробити) свійським, освоювати, освоїти, привчати (привчати) до рук, приручати, приручити.
Присваивать, присвоить — привласнювати (привласити) АЮЗР, 6, 1, 267), привласити, присвоювати, (*стар.*) присвоїти (ЛР, 44), світити (ЛР, 44, ЧСР), присвоїти.
Присвоение — привласнення (ЛР, 44), привласнення, присвоєння, присвоєння (владі, речі).
Присвоитель (*присваиватель*) — привласник.
Присядок — присінок (-лка). [присівник.
Прислуга — (один, одна) слуга, прислуга (*ж. р.*), прислужник, (*соб.*) слуги, служба, челядь (-ди).
Прислуживание — прислужування, прислужування, слугування, услужування.
Прислуживать, прислужить — прислужувати, слугувати, услужувати. *-ся* — під(над)служуватися, під(над)служитися.
Прислушаться — прислухатися (прислухуватися), дослухатися (дослухуватися) (до чого), надслухувати (що).
Присматривать, присмотреть — доглядати, доглянути, паглядати, наглядати (чого, що, за чим), вазирати (за чим), пильнувати, допильнувати (чого), стерігати, достерігати (що). *-ть за кем* — доглядати (кого). [АЮЗР, 6, 1, 384, нагляд.
Присмотр — догляд, доглядання (СФА, VI, 3, З.
Присовокупление — долучення, додавання, додання, додаток. *С -ем* (*документов*) — додвучий (документ).
Присовокуплять, присовокупить — (*приобщать*) долучати, долучити, (*добавлять*) додати, додати, докладати, докласти (СФА VI, 10, ЛР; 44). *Могут к этому -пить* — мішу до цього додати. [чення.
Присоединение — приєднання, приєднання, долучення, долучити, приєднати, приєднати, приєднати, приєднати (ЛР, 44), (*возвращать, привлечь*) привертати, привертати (АЮЗР, 6, 1, 170). *-иться* — приєднатися, приєднатися, приєднати (до кого) (ЮГ, 1, 54).
Приспешный — поплічник, (*грубый*) поспівак. [Панські поспіваки].
Приспособлять, приспособить, -ся — пристосовувати, пристосувати, *-ся, прилапати, приметкувати, -ся* (до чого).
Приспособление — пристосування, приладдя, (*приспособление*) приладдя (*ед. ср. р.*).
Проставание — поставання, чинлення, навізання (до чого).
Проставка — поставка; (*грамм.*) приросток.
Проставище — притулок, поставище.
Пристанодержатель — передержач (иця).
Пристанодержательство — передержання, перестановка.
Пристань — пристань (-ня). [держанство.
Пристойность — пристойність, звичайність (-ности).
Пристойный — пристойний, звичайний.
Пристраивать, пристроить — (*строить к строю*) — при(до)будувати (що до чого), приставити, приставити (до хіти причету), (*к долес-*

- ности, к месту*) пристроювати, пристроїти (до посади), притупити, прятупити (когось кудись).
- Пристрастие** — сторонни́чість; (*склонность*) великий нахил, замидування, уніда (до чого). *Без-тия* — безстороннє. [*но* — сторонниче.
- Пристрастный** — сторонни́чий (розгляд справи).
- Пристращаться, пристраститься** — сильно (душею) прихилитися, прихилитися (до чого), вплескаться, вступитися (в що) (*напр.* в пияцтво, в злодійство), прилюбитися, прилюбитися до чого (до карт, до гульци). *-ститися (к челму)* — кохатися в чому (в конях, в жінках, в нісіці, то-що).
- Пристройна** — прибудування, прибудова, прибудовка. (*помельче, напр. сарайчик у избѣ*) прчена.
- Приступа[и]ть к челму** — підступити, підступити (до чого), братися, узятися (до чого), заходжуватися, (заходитися), заходитися (кодо чого), розпочина́ти, розпочати (що), підніма́тися, піднятися (чого), (*напр.* великого труду).
- Присудать, присудить** — присуджувати, присудити (кому що), засуджувати, засудити (кого до чого).
- Присуждение** — присуд, присудження (прємії), засуд, засудження (до в'язниці, на каторгу).
- Присутственный** — урядовий, службовий. *-ный день* — урядовий день. *-ные места* — урядові місця. (*стар.*) уряди.
- Присутствие** — присутність, буття, (*стар.*) притомність; з'їзд для засідань; (*совещание*) засідання, нарада. *В-вни* — в присутності, за побу́ту (такого-то), (*стар.*) з притомністю (ЛР, 44), у притомності (ЛЗ, Ш), при б́тності (ЛР, 44). *В его-вни* — в його́ присутності, при його́ очах, за його́, при побу́ху. *Он воише и в-вие* — він увійшов у з'їзд для засідань. *Во время-вня* — підчас засідання. *во в этом учрежденни бывает от 10 до 4 ч.* — урядування у цей установі буває від 10-ої до 4-ої години, урядові години — від 10-ої до 4-ої години. *Состав-вня* — склад наради, присутні.
- Присутствовать** — бути десь, бути присутнім засідати, (*стар.*) бути притомним (ЛР, 44), присидіти (СФА, VI, 263). *-ующий* — присутній (*стар.*) притомний (ЛР, 44), при тому будучий, присидічий (СФК, VI, 263).
- Присущий** — властивий.
- Присчитывать, присчитать** — прирахувати, прирахувати, прилічувати, прилічити, пакидати, на-Присыла — присланий, прислака. [кшпути.
- Присяга** — присяга, присягання. *Приведенный к-ге* — заприсяжений.
- Присягать, присягнуть** — (за)присягати, -ся, за-присягтися, скла́дти (скла́сти) присягу.
- Присяжный** — присяжний.
- Притиво** — удавання, прикидання, симуляція.
- Притворствовать** — удавати, удати щирість (ЛР, 44), лицемірити, симулювати.
- Притворяться, притвориться кем** — прикидатися, прикинутися кем, вдавати, вда́ти (з себе) когось, симулювати. *-яется незнающими* — вдає, шибє по знає, вдає з себе невідомого.
- Притворщица** — прикидько, пецирщица, лицемір, симулянт, облудчик.
- Притеснение** — утиск (СФА, VI, 307, ЛР, 44, ТОБ, Ш, 25), утискання; (*угнетение*) гніт (р. гніту), гноба, гиблення, пригноблення.
- Притеснитель** — утискач, гнобитель, гошитель, напесник.
- Притеснять, притеснить** — утискати, утиснути, утиспати, утиспати, гнобити, пригноблювати, пригнобляти, утискувати, утискувати (кого), насидати, насидати (на кого).
- Притон** — (*река*) дналиц, (*денег*) приплив, **Притонка** — одврок. [приплиття (грошеї).
- Притон** — кішло, кубло, гніздо, пристановище. *-ом воров* — злодійське кубло (пристановище), злодіяря.
- Приторный** — худий, солодощавий (пато).
- Притягательность** — притягаєність, привабливість, притягальність.
- Притягательный** — притяжний, притягальний, привабливий, привабливий.
- Притязание** — домагання, претенсія.
- Притязательный** — претенсійний, (*требовательный*) вимогливий, (*прихотливый*) вбгадливий.
- Притязать** — претендувати (на що), вимагати (чого), домагатися (чого), доправитися (чого).
- Приурочивать, приурочить** — (*к челму*) пристосовувати, пристосувати, пригапати, пригпати (що до чого).
- Приход** — (*прибытие*) прихід (-ходу), надхід (-ходу), прибуття, (*поступление, прибыль*) прибуток. *Записать в -од* — записати на прибуток. *-до-расходный* — прибуточно-видатковий. *Церковный -од* — парохівя (якобсь церква), (*гали.*) парохія.
- Приходить, прийти** — прихидити, прийти, надхидити, надійти, прибувати, прибути, (*о времени*) наставити, настати, наступити, наступити. *-дящий* — прихидний, надхидний (-жі сжи). *-ть к соглашению* — прихидити (прийти) до згоди (АКПГУ), порозумітися, порозумітися (з ким). *-ти на ум, в голову* — спа́сти на думку. *-ти в себя* — схамешитися, очутитися, зчутитися. *-ти в сознание* — прийти до притомности (уживитися), (*опомниться*) стяжтисся, очутитися. *-ть, -ти в упадок* — прихидити (прийти) до занепаду, убожжя, зубожжя, бідноти, збідноти; занепадати, занепасти, підупадати, підупасти. *-ся, -тисся* — доводитися, довестися (*напр.* когось родичем), (*подобать*) випадати, віпасти; (*на долю*) припадати (АЮЗР, 6, 1, 415, ЧСР), припасти (на кого, кому) (ЛР, 44). *На человека -шлось по рублю* — на кожного (кожпому) припало по карбуванцю. *-дящийся (на долю)* — що припадає, належа́ний. *-шимся* — припалий (ЛР, 44), АЮЗР, 6, 1, 156, 415).
- Приходный** — прибутковий. *-ная книга* — кни́га прибутків, прибутова кни́га. *-до-расходная книга* — прибуточно-видаткова кни́га.
- Приходский** — парохівельний. *-ная община* — парохівельна громада. *-ной совет* — парохівельна рада.

Прихожанин — паражынянн (СФА, VI, 303).
Прихотая — передпокіі (-ю), перэдня кіхвата.
Прихоты — прыма, прыжж, забаянка, вередуваша, вігадн.
Прихотливый — прыжжливый, вередывый, жорчяливый (дхтыпа), вігадывый, выбгдывый (смак).
Прицениваться, прицениться — прыціюватся (прыціятыся), прыцінітыся.
Причал — прычал, (место -ла) вйлазка, вйсідка.
Причаливать, причалить — прычалювати, прычалити, приставаіти, прыстаіти.
Причастность — прычэтысь (до справы, до злобчыну), (у злобчыні) прывысьць.
Причастный — прычэтыі (до справы, до злобчыну), прывышыі (СФА, VI, 263) (до злобчыну).
Причёт — (присчёт) прыражуваша, доражуваша.
Причина — прычына, (повод) прывід (-воду), (резон) рація. **Оказаться -ной чего** — стаітыся за прычыну чого (для чого), спрычынітыся до чого (чому). **По какой -не** — з якб прычыны, через шб. **По различным -нам** — з рэзых прычыі. **По этой -не** — з ціей прычыны, з чьго прыводу, через це.
Причинение — заподіяння, вчыненя, завданія (ЛР, 44). -не **вреда** — заподіяння (вчыненя) шкідн. -не **побоев** — побитія (ЛЮЗР, 6, I, 186), битія (ЧР). -не **ран** — завданія ран, паранення (ЛЮЗР, 6, I, 186, 385). -не **тяжких ран** — завданія (заподіяння) тяжкых ран, (стар.) шк[і]дліве зраненя (ЛЮЗР, 6, I, 106). -не **скороби** — завданія жалю (кому). -не **убийства** — забітты, вбіство. -не **убытка** — шкда, вчыненя шкідн.
Причинный — прычыныі (звязок).
Причинять, причинить — вчыняіти, вчынііти (ЛЮЗР, 6, I, 138), робііти, зробііти, заподіявати, заподіяіти (шо), завдаваіти, завдаты (чог) (ЛР, 44). -ть **вред** — шкідити (кому) (ЛР, 44), зашкідити (ЛР, 44), нашкодзіти, шкідну (вдіяти) (ЛЮЗР, 6, I, 346). -ть **неприятность** — чыііти прыкрості, прыкріітыся (СФА, VI, 392). -ть **обиду** — кривду чыііти, кривду діяти (СФА, VI, 24). -ить **повреждение чему** — ушкодзііти, пошкодзііти шо. -ть **раны** — поранііти, завдаты ран. -ть **смерть** — смерть заподіяіти. -ть **увечье** — скалічыіти, покалічыіти, (хромоту) охромыіти. -ть **ущерб в здоровья** — пошкодзііти чьму здорыва, здорыва збавыіти когось (ЛЮЗР, 6, I, 506), (сильной уц.) вйпнати з йбо здорыва. **Что и -ло смерть** — шо іі спрычыніло смерть, (стар.) з чьго прычына смерты сталася.
Причинитель — заподіяч, (вреда) шкідліік; (ЛЮЗР, 6, I, 15), (стар.) шкідець (ЛР, 44), шкідця (ЛЮЗР, 6, I, 298).
Причисление — пры[за]ражуваша, пры[за]лічеша; (присоединение) прылучеша.
Причислять, причислить — прыражовуваты, прыражываіти, прылічываты, прылічыіти, (присоединять) долучаіти, долучыіти, прылучаіти, прылучыіти.
Причитать (по ком) — галосыіти, заводыіти. квіляіти, прыпадаты (за ким). -ся (кому) — валежаты, палежатыся. (на долю) прыпадаты (кому).

на кого). -щійся (кому) — палежыіы, прыналежыіы (кому). -щееся мне жалованье, су.ма — палежна мені платыі, су.ма. -щійся (по долгу) деньги — палежыіысь, довг.
Пришелец — прыходць (-дня), зайда, прыблуда.
Пришлый — захожыіы. [заволаіка].
Приют — прытулок (-лку), захіст; (детский временный) охоронка, (пристанище) прыстаповыце.
Приютить — прытулыіти (кого), даты прытулок (кому), прыхыітыіти (кого). -ся — прытулыітыся (десь), знапыіти (собі) прытулок, прыхыітыітыся (десь), прыхыітыітыся.
Приятель. -ница — прыяіель, прыяіелька.
Приятельский — прыяіельскыіы.
Приятность — любыісь, любя річ, утіха. **Сделать** -ность — вчыііти (зробііти) (кому) втыху, любу річ.
Приятный — любыіы, (зан.) прыемпыіы, -но — любо, (с удовольствием) задожыіы, втышо.
Проба — проба (КМ), (опыт) спрба, спробунок; (образец) зразок.
Пробел — прогяіна, недбляд, пробуск, перэрва.
Пробирать, пробрать (кого) — чыіііти (вчыіііти) (кому) іаітруску, вымовляічыі вымовыіти (кому), картаты, прокартаты (кого). -ся — продрпратыся, продрпратыітыся, пробрратыітыся, продрпратыітыся, продрпратыітыся, продрпратыітыся, продрпратыітыся, продрпратыітыся.
Пробирер — пробрер.
Пробирный — пробршыіы. -ная **палатка** — пробрша палатка. -ный **устав** — пробршыіы статут.
Пробна — прбна, затычка. крбнок (-рку).
Проблема — проблеша, пыіаіня, загадка.
Проблематичный — проблешатычыіы, непевыіы, не-
Проблеск — проблешк, прбешок. [засовашыіы].
Пробный — пробшыіы, спробшыіы; зразковыіы.
Прободение — прободыіты.
Проборна — дрка, продрпна.
Пробой (в ставне) — продрпач, скббель.
Проболтаться — пробовкыітыся, прохотыітыся слб.
Проборка — іаітруска, прочух (рп). [вож (слівцём)].
Пробуривать, пробуривать — просвердыюваты, просвердыітыся, проврычуваты, проврычыітыся.
Проведение — переведеня (реформы в жпты), перепроваджэння (по всіх істанціях).
Проверка — перэрверка, перэрвер.
Проверять, проверить — перэрверыііти, перэрверыіітыся, вперыіыіти, вперыіыітыся, зверыіыіти, зверыіыітыся.
Провант — пропдыіт. харчы, харч (-чы).
Провантский — пропдыітыіы (магазыіа, постачаішыя).
Провизия — харч (эс. р.), харчы, жыівыіысь.
Провиниться (в чём) — провшыіыіти (чыі), провшыіыы-вдыітыітыся (в чім), простыіыітыся, прошыіыітыся.
Провинность — провшыіы, провшыіысьць.
Провинциальный — провшыіыіыльшыіы, провшыіыіышыіы.
Провинция — провшыіыа. [(-оду)].
Провод — (провода.юка) дрты (р. дрбты), прывід.
Проводить, провести — провдыіыіти. провдыіыітыся (ког од собі), надвдыіыітыся, надвдыіыітыся (ког на шлях), перевдыіыітыся, перевдыіыітыся (судно, реформу, закон), перепроваджываты, перепроваджываты.
Проводник — провдыіыік, провдыіыір. [поводатар].
Провоматый — провдыіыік, супровдыіыік, (слезого)

Провождать — проваждати, проваждити. *С.м.* **Провоз** — перевез[е]ння, перевіз (-вѳзу). [Дитя. **Провозгласать, провозгласить** — проголѳшувати, проголѳсити, оголѳшувати, оголѳсити, виголѳшувати, виголѳсити (список). **Провозглашение** — проголѳшення (республіки), оголѳшення, виголѳшення (списку). **Провозить, провезти** — перевозити, перевезати. **Провозный** — перевозовий, перевізний. *-ная плата* — перевізні (за)плата, перевізніє, перевозѳва. **Провокатор** — провокатор. [плата. **Провокация** — провокація. **Провокационный** — провокаційний. **Проволока** — дрѳт (*р.* дрѳту). **Проволочка** — відтягання, тягання, відволока, з[про]волока (АЮЗР, 6, I, 503), гаяння. **Проволочный** — дрѳтяний, дрѳтовий. [ханкій. **Проворный** — хотѳрний, меткий, швдкий, похпний, **Проворство** — хотѳрність, меткість, швдкість, похпність, похпність (-ости). [кого на що). **Провоцировать** — провокувати, (*сов.*) спровокувати **Прогон** — прогн (-гѳду), перѳгн (-гѳну) (худѳби), сплав (дѳрева), переїзд (від стаяції до стаяції). *-ны (выдать кому)* — дати комѳ подорожні гроші, прогнѳ. * **Прогонный** — прогнний. *-ные деньги* — подорожні, **Программа** — програмѳа. [проїзні (прогннн) гроші. **Програмный** — програмний. **Прогресс** — пѳступ, прогрѳє. **Прогрессивный** — пѳступний, прогрѳєсивний. **Прогрессист** — пѳступовець (-ця), прогрѳєсист. **Прогул** — прогѳл, вставнн до роботи. **Прогула** — погуління, п[ро]гулянка, гѳлянка, (*нешком*) прохідка. **Прогульный** — прогѳльний, неробітний. *-ный день* — прогѳльний, неробітний день. [стѳти. **Прогулять** — прогѳляти, не робити, до роботи не **Продавать, продать** — продавати, продѳти, спрѳдувати (СФѳ, VI, 303), спрѳдѳти. *-дать всё (на ярмарке)* — спрѳдатися, попрѳдатися. *-ть всё своё имущество* — випрѳдатися. *-ный* — прѳдавий, спрѳдавий (СФѳ, VI, 303). *Не -ное и не залѳженное имущество* — це прѳдає і не застѳвлене добрѳ (майнѳ) (*стар.*) ні в чѳм не зарѳвене майнѳ (АЮЗР, 6, I, 97). **Продавец** — продавець (-ця), (ЧСР), продавач. **Продажа** — продаж (КМ) (*л. р.*), продавання, продаванн (ТОК, III, 42). *-жа арестованного имущества* — прѳдаж заарештованого добрѳ (майнѳ). *-жа деижимости* — прѳдаж рухѳмого добрѳ (майнѳ), прѳдаж рухѳмоств. *-жа добровольная* — добровільний (доброзітний) прѳдаж. *-жа мелочная* — дрібний прѳдаж, дрібнѳ продавання. *Нзначить в -му* — призначити на прѳдаж. *-жа недвижимогo имущества* — прѳдаж нерухѳмого добрѳ (майнѳ). *-жа несостоявшаяся* — невідбутий прѳдаж. *-жа обратная* — відпрѳдаж. *-жа оптовая* — гуртовий прѳдаж, прѳдаж на гурт, огѳлом. *-жа нитей на вынос* — прѳдаж папѳв (трунѳв) на вѳнос. *Принудительная* *-жа* — примусѳвий прѳдаж, прѳдаж з примусу. *-жа публичная* — прилюдний прѳдаж. *Розничная* *-жа* — прѳдаж парѳдѳрѳв, роздрібний прѳдаж. *-жа ли-*

тей расшвочная — прѳдаж трунѳв на питѳще (на вѳшчяк), шипкування. *-жа с рас-срочкой платѳжа* — прѳдаж па виплат, раїаги. *-жа спорного имущества* — прѳдаж спѳрного майнѳ. *Фиктивный* *-жа* — фікційний прѳдаж. [Фіглі, вибрѳк. **Продѳла** — крутїтво, шахрѳдство; вѳтѳвка, штѳка, **Продление** — прѳлѳження, прѳтягнення (стрѳку), (*прѳмедление*) провадіання, провадѳка. **Продлить** — прѳдовжувати, прѳдовжѳти, прѳдовжувати, прѳдовжѳти (стрѳок), прѳтягати, прѳтягѳти. **Продѳльственный** — харчовий, (*руссизм*) прѳдовѳльщий. **Продѳльствие** — харч (*жс. р.*), запѳс, живнѳсть (*стар.*) стрѳва (АЮЗР, 8, V, 21). **Продѳльствовать** — харчувѳти, годувѳти, жи- **Продолговатый** — (по)довгѳстий. [вѳгѳти, кормити. **Продолжать, продолжить** — далѳ (щѳсь) робити, зробити, далѳ (щѳсь) казѳти, сказѳти, прѳдовжѳти (довжѳти), прѳдовжѳти, прѳтягѳти, прѳтягѳти. *-ся* — іти далѳ, прѳдовжуватися (довжѳтися), тягѳтися, точѳтися, трѳвѳти (АЮЗР, 8, V, 139). **Продолжение** — прѳдовжѳження, далѳша частѳва; (*течение времени*) прѳдаг. *В -ние* — прѳтягом, вирѳдовж. *В -ние времени* — прѳтягом часу, (*стар.*) встяж часу. *-ние следует* — далѳ бѳде. [тѳжнѳсть (закнн), прѳдаг. **Продолжительность** — довгѳсть, довгѳчаснѳсть, прѳ- **Продолжительный** — довгѳгий (час), довгѳчасний, нежалїї (ЛР, 44), прѳтяжпий (гук, стѳпн, зиповий холѳд), (*сильг.*) довгѳчий, (*длительный*) довгѳтрѳвний. **Продѳльный** — по(в)здѳвний, прѳдѳвний. *-но* — по(в)здѳвж, на[в]здѳвж, упѳдѳвж. **Прѳдѳнт** — прѳдѳкт, плѳд (*р.* плѳду), вѳрѳб (-робѳ), (*достижение*) здѳбуток. *-дѳнт исследование* — вѳслѳд. [плѳднѳсть (-ости). **Прѳдуктивность** — прѳдуктѳвнѳсть, виробѳнѳсть, **Прѳдуктивный** — прѳдуктѳвний, виробѳвий, плѳдний. **Прѳдуция** — прѳдѳкція, виробнѳцтво, вѳрѳб (-робѳ) (*напр.* цѳгад). **Прѳдушина** — прѳдѳх(о)вина, (*отверстие*) від-тѳлпа, прѳтѳлянка, (па рѳчці) опѳлѳнка. **Прѳезд** — прѳїзд, переїзд, прѳрѳкация. *-дом* — во дѳрѳзі, переїздом, переїздачи. **Прѳїзний** — прѳїзний, переїзний. *-жая дорога* — прѳїзні дѳрѳга. *-ний путник* — прѳїздѳчий. **Прѳїт** — прѳїкт, плѳц, замѳр. **Прѳживѳтельство** — прѳбування, перебування, (*ре-же*) прѳживання. *-во по чужѳлому виду* — прѳживання з чужѳм документѳм. [бувати. **Прѳживать** — жити, прѳживѳти, перебувати, **Прѳжитие** — прѳжитѳк, прѳжитѳти. *Давать на -тие* — давати на прѳжитѳк. *-точный* — прѳжитѳковий, прѳжитѳний. **Прѳзвание** — прѳзвання, (*Филиппа*) прѳзвище, прѳзвисько (АЮЗР, 6, I, 254). [з[ѳ]рнѳсть. **Прѳзрачность** — прѳзрѳсть, прѳрѳчатѳсть, прѳ- **Прѳзрачный** — прѳзрѳрий, прѳрѳчатїий, прѳз[ѳ]рнїий, прѳспѳгчатїий. **Прѳзывать, прѳзвать** — прѳзвѳти, прѳзвѳти; (*по улично.му*) прѳражѳювати, прѳражѳити. **Прѳзѳвание** — (*жалѳже существование*) шѳдївнн, чѳврїпнн, живѳтнннн.

Прозьбать — шідіти, чєвєрїти, чўчвєрїти, жīvотїти.
Прогривать, проиграть, -ся — програвати, про-
проигрешь — програти (-шу), проигра. [грати. -ся.
Произведение — твір (р. твору), вїтвір (-твору),
 вїрї[о]б (-робу), продукт, (*математ.*) здо-
 буток. *Драматическое* -ние — драматичше
 пєсєня, драматїчий твір. -ние *искусства* —
 твір (з) мїстєтва. *Литературное* -ние —
 лїтературше пїсєня, лїтературний (пїсьмєп-
 ський) твір, твір (з) красєного пєсьмєнства.
 -ния *промышленности* — вїробн (продуктї)
 промїслєвостї, вїробн прїмїслу. [цєнт.
Производитель — вїрї[о]бїяк, вїтвєрцє, проду-
производительный — вїтв[і]рчий, твєрчий, проду-
 кційний, продуктівний, *цєлесообразный*)
 доцїльнїй.
Производить, произвести — впробїти, вїробити,
 продукувати, вїпродукувати; перевєдлгї, перев-
 єстї. -лось *дело* — перевєдїлася спрєва,
 (*стар.*) перевєдїлося спрєву. -ть *дознание* —
 перевєдїти дїзнєнїя. -ть *допрос* — чнїїти
 допит, допїтїувати, (*многих*) перепїтїувати
 (свїдкїв). -ть *опись и оценку* — (з)робїти
 опис та оцїнку, цїнувати, поцїнувати. -ть
осмотр — оглєдїти (АЮЗР, 6, I, 564), (*сов.*)
 оглєдїти (ЛР, 44), перевєдїти (перевєстї)
 оглєд. -ть *работу* — спрєвлїти (робїти) роб-
 оту. -ть *разбор дела* — розглєдїти спрєву,
 перевєдїти розпрєву, (*устар.*) спрєвлїти
 (КМ). -ть *расследование дела* — дослєдї-
 вати (дослїдїти) спрєву, (*через допрос*)
 (*стар.*) опит чнїїти (АЮЗР, 6, I, 216).
 -ть *розыски* — розшўкувати, шукати, перевє-
 дїти розшўкуванїя. -ть *следствие* — перев-
 єдїти (перевєстї) слїдство, чнїїти (вчнїїти)
 слїдство, (*стар.*) вивєдїти (вївєстї) слїд-
 ство (ЛР, 44). -ть *судебные дела* — перев-
 єдїти судєвї спрєвї. (*устар.*) спрєвлїти
 (ТОК, III, 49). -ть *суд* — чнїїти (одспрєвлїти)
 суд (ЧСР). -ть *торговля* — вєстї торг,
 торгувати, крамарювати. -ть *учёт (должно-*
ственному лицу в израсходование денег) —
 повїрїти (ког[о]) (КМ), облїк робїти (комў), рахун-
 кї вїдбїрати (вїд к[ог]о). -дїть *учёт векселя* —
 дїсєонтувати, дїсєонтувати вєксєль, брїти
 (взїти) вєксєль на вїдлїч (*см. Учїтывать*).
Производный — вївїднїй (граматїчна форма), вїт-
 творєнїй; здобўтїй. [операційнїй.
Производственный — вїробнїчий (план), вїробнїй,
Производство — вїробнїцтво, продукцій; перев-
 єдїлення, перевєдїєня (спрєвїя). -во *дела*
после возобновления — поновїє перевєдїєня
 спрєвї. *Судебное* -во *дела* — судєвї перев-
 єдїєня (перевєдїєня) спрєвї, (*устар.*) суд-
 євїє спрєвувєнїя. -во *следствия* — перев-
 єдїєня (перевєдїєня) слїдства.
Произвол — самовлєя, самовїлєство, самочїнство,
 (*своеволие*) свєволя, свєвїлєство.
Произвольный — самовїлїй, самочїтнїй, само-
 чїпнїй; (*своевольный*) свєвїлїйнїй; (*воль-*
ный) довїлїнїй (тлужчєня, толкуванїя). -во —
 самовїлєво, самочїтї, (*своевольно*) свєвїлєно,
 довїлєно.

Произнесение — вїголєшеня (промовнї), (*объяв-*
ние) оголєшенїя. -ние *приговора* — оголє-
 шєнїя вїроку. -ние *ругательства* — жīvївнїя
 лїбїбк, дєнїєнїя.
Произносить, произнести — вїговлїти, вїговнїти
 (якєсь слово, звук), вїголєшувати, зїголєшїти
 (промову = *речь*), говорїти, сказати (промову).
 -сїть *ругательства* — лїєдїтїєся, жīvївнїти
 лїбїбк.
Произношение — вїговнєя, (*местн.*) говїрка.
Происки — пїдєтїи (-пїв), ка[д]вєрєя (-рє).
Проистекать, проистечь — вїплївати, вїплївнїти,
 вїтїкїти, вїтїкїти; (*иметь происхождение*)
 похїднїти, пїтїти.
Происходить, произойти — (*совершаться*) дїя-
 тїєся, вдїятїєся (ЛЗ, 5; ЛР, 44), вїдбуватїєся, вїдбў-
 тїєся, ставатї, стїтї, -єя (ЛР, 44), чнїїтїєся,
 зчнїїтїєся. [зчнїїлася свїрка, вїпнєя]; (*иметь*
происхождение) похїднїти, пїтїти, вїхїднїти,
 вїїтїти; брїтїєся, взїєтїєся (звїдєєсь), (*возми-*
жать) повстєвїти, повстєвїти, вївнїкїти, вї-
 нїк(ну)тї. *Заседание* -дїт *при закрытых*
дверях — засїдєнїя вїдбуватїєся нецїлїюднє.
 -ло *несогласие* — стєлєся (повстєла) нег[од]ба.
Происхождение — похїдєнїя, похїдїєня, (*род*) рїд
 (р. рїду), (*пренебреж.*) одрїдок. [Вїя пїп-
 ського одрїдку]. *По* -нїю *он пролетарий* —
 з похїдєнїя (рїдок, зрїду) вїш пролетїр.
Капитализм и его -ние — капїталїзм
 і звїдкї вїя зєєєєя (та йог[о] похїдєнїєня).
Происшествие — подїя, прїг[од]ба, окїзїя, (*слу-*
чай) вїпадєк (КМ), (*несчастный*) трапїцюк
 (*стар.*). *Случилось чрезвычайное* -вїє —
 трапїєся надзвїчїєна подїя (надзвїчїєнїй вї-
 падєк). -вїє *имело место тогда-то,*
там-то — цє трапїєлося тодї-то, там-то.
Проис — путїя, к[ор]їсть, пожїток. *Не в проис* —
 не до путїя, мєрє, цє в лєд.
Прокальвать, проколоть — прокїлювати, прок[о]-
 лїти, протїкїти, протїкнїти, протрїєжувати,
 протрїєжїти.
Прокат — прокїт. вїєвєє (-їєму). *Отдать вещь на*
-кат — вїддїти, взїти рїч на прокїт
 (у вїєвєєх).
Прокатный — прокїтнїй. -ная *расписка* — про-
 кїтна зм[о]ва, прокїтна р[оз]пїєсєка.
Проклятие — прокїлн (-кїлю, -кїлову), прокїлїєтїя
 (*им. -тїя*), кїєтїєбїя.
Прокля — прокїлєнїя, прокїлн (-кїлу), пр[от]їк.
Прокормить — прог[о]дувати, прохарчувати.
Прокормление — (про)г[о]дуванїя, (про)харчувєнїя,
 г[о]дїєля, жївзєнїя. *Быть на* -нїє — бўтї
 на (чїїх[є] харчїх, чїїж[є] г[о]дїєвєцєх бўтї,
Прокуратура — прокурєт[ур]є. [чїєсь хлїб їєтї.
Прокурор — прокур[ор].
Прокурорский — прокур[ор]ськїєнїй. -ий *надзор* —
 прокур[ор]ськїєнїй нєглєд (д[о]глєд). [кусїтї.
Прокусывать, прокусить — прокїш[у]є[є]вати, про-
прокушивать, прокутить — прогїлювати, прогї-
 лїтї, (про)маршувати, промєтїчїтї, (про)цїпнї-
 дрїтї.
Проломывать, проломить — пролїєжувати, прол[о]-
 мїти, провєлїєжувати, провалїтї (г[о]лову комўє).

Прологать — лежати. [Шлях лежати].
Пролёсок — проліса, пролісок.
Пролёт — провіт (у будівлі, в жості).
Пролетаріат — пролетаріат.
Пролетарій — пролетар (-ря).
Пролетарський — пролетарський.
Пролів — протіка. [лів (пролітті) крові].
Пролитие — проліття, пролів. -тве *крови* — про-
Пролог — пролог, вступ (до чого).
Пролом — пролім (-лом), вілім (-лому). *Птти на -лом* — пробіти іти, іти на пробіт.
Промалчивать, промолчать — промовчувати, про-
 мовчатися, перемовчувати, перемовчатися, змовчу-
 вати, змовчатися.
Проматывать, промотать — марнувати, з(а)мар-
 нувати, гайнувати, прогайнувати, ц(в)надрити,
 проц(в)надрити, переводити, перевести (проші,
 добру).
Промаях — проміх, о(б)маях, помилка. *Сделать*
-маях — схилити, *(насмешл.)* маху дати.
Промедление — загіяння, загіянка, забіра, відво-
 лок, замішка.
Промедлять, промедлить — баритися, забарітися,
 гаятися, загіятися, дхятися, задхятися.
Промежность — проміжжя, межичі.
Промежуток — проміжок, перемешок. *(только*
о времени) — проміжжя, перемешок. *Узкий -ток*
между постройками — суткі, суточки.
Промежуточный — проміжний, проміжковий, по-
 середковий, посередній.
Промён — проміна, промія, впіна, вімія, обмія,
Промёр — вімір, обмір. [заміна].
Промёсса — промёса (лотерейний білет, що дає
 право або витрати в лотерею, або дістати
 частину виграшу, що припаде на інший лоте-
 ромона — водомія, воддобива. [реший білет]).
Промысел — промісел (-слу), *(ремесло)* реме-
 ств. *Горный -сел* — гірництво, *Зверинный*
-сел — ловцтво, жидлиство, стрілецтво. *Извоз-*
ный -сел — візництво. *Рыбный -сел* — рп-
 бальство. *Место рыбного -ла* — риболовлія,
 рибні ловища.
Промысловый — промісловий. -вый *налог* — про-
 мисловий податок, податок з промислу.
Промышленник — промісловець (-вця).
Промышленность — промісловість (заводська, фа-
 брічна). -ность *ремесленная* — промісло-
 вість ремісничка. [проміслівва криза].
Промышленный — промісловий. -ный *кризис* —
Промышлять, промыслить — проміслити, проміс-
 литися; добувати, добіти, роздобувати, роздобіти.
Пронзать, пронзить — прострільювати, простро-
 мити, проткати, проткнути, пропорути (*напр.*
 пож-м р-ку). [стрій, дошкульний, шпійний].
Пронзительный — пронизливий, пропізпнати, гб-
Пронимать, пронинуть — проходити, пройти, про-
 сунатися, просунутися, продрітатися, продрітатися;
(жидким в сухое) просякати, просякнутися.
 [Воді просякла взятю]. -ннуть *(постичь*
смысл чего) — забгнати (що). -ся — переї-
 мятися, переїятися (дужкою). -нийся — пе-
 реїятися.
Пронинование — прохід, прохідження, просянення
 (в що), просякнення (водю), переїяття (якісь

дужкою, ідею); *(насильное, напролом)*
 пробій (-бу). [проїхливість, сприйтність].
Проницательность — проникливість, прозірливість.
Проницательный — проникливий, прозірливий, проїх-
 ливий, сприйтний. -ный *ум* — проникливий розум.
Проносить, пронести — проноситися, пронести.
Проноситься, пронестись — проноситися, пронес-
 тися, перебігати, перебігати; *(промелькнуть)*
 прохайнути, -нестися *слух* — перебігла (розне-
 слася, промайнула) чутка. [нбза].
Пронордливый — пронодуватий, *(пронора)* про-
Пропаганда — пропаганда, розповсюдження (по-
 ширювання) якоїсь думки.
Пропагандировать — пропагувати.
Пропагандист — пропагандист, пропагатор.
Пропадать, пропасть — пропадати, пропасти, гі-
 нупи, згинути, загинути, (завсім) вигинути, *(исче-*
затъ) зникати, зникнути. **Пропавший** — про-
 пащий, *(стар.)* пропавий (СФЛ, VI, 244),
 згіблий (СФЛ, VI, 149). -ть *без вести* —
 пропасти в безвість, запропаститися.
Пропажа — згуба, страга, втрата.
Пропасть — провалля, безодня, прірва (ЖО).
Пропащий — пропащий. [тати (печаткою)].
Пропечатать — надрукувати (оголошення), пропеча-
Прописка — прописання, прописка (в будинкові),
 впис (до книг), засвідчення (документу).
Прописочный. -ный *сбор* — пропискова оплата.
Прописывать, прописать — прописувати (кого в
 будинкові), прописати, записувати, записати (в
 книзі). [прописок (літерахи, а не цифрами)].
Пропись — пропис (-су). *Писать -сью* — писати
Пропитание — прогодування, *(прожить)* про-
 жіток, *(еда)* харч, хліб, пожівок, *(стар.)*
 виживлення (ТОК, III, 76). *Не иметь -ния* —
 не мати чого їсти, не мати хліба, не мати
 на прожіток. *Снискивать -ние* — шукати
 прожитку, заробляти на хліб, на прожіток.
Пропитывать, -ся, пропитать; -ся (прокормить
-ся) — харчувати, -ся, прохарчувати, -ся, прогодо-
 вувати, -ся, прогодувати, -ся; виживляти, -ся,
 виживити, -ся. -ся *запахом* — пропіхнути
 (чух), напахатися (чогб). -ся *сыростью, вла-*
гою — персякнутися водю, шабратися воді,
(и разбухнуть) набухувати. -тсья *идеями* —
 переїятися ідеями. -шийся — персякнутий,
 персяклий, папаханий, переїятий (чух).
Проповедник — проповідч, проповідник, *(стар.)*
 каповідій, каповідія (*общ. р.*).
Проповеднический — проповідчий, проповідний.
 -ая *кафедре* — каповідниця.
Проповедничество — проповідництво.
Проповедывать, проповедать — проповідувати, за-
 проповідати. [казань (ж. р.)].
Проповедь — проповідь (-ди), каповідія, *(стар.)*
Пропорциональность — пропорцій[опді]лість.
Пропорциональный — пропорцій[опді]лий. -но —
Пропорция — пропорція. [-чи].
Пропой — пропити, пропіт (-бу), переїт.
Пропойца — п'януга, вічний п'яний, пропійка.
Пропуск — *(разрешение)* перепустка, перепустка.
 [Відати кожє перепустку]; *(упущение сро-*
ка) пропуск (стріку, реченія), промішення
 промітти.

Пропускати, пропустити — перепускати, перепустити (когò), пропускати, пропустити (строк), м'якати, обмишати (що); (*вильтровать*) шідати, процідити (що через щò).

Пропускний — перепускний. -ная *способность* — перепускні здатність. -ной *билет* — перепускний білет (квиток), перепуска.

Прорубь — проруб (*м. р.*), ополовка, вікоп (на рібу).

Прорыв — прорив (*жс. р.*), прорив (*м. р.*).

Прорывать, прорвать, -ся — проривати, прорвати. -ся; (*о плотине*) випривати, вирвати. [Воді греблю вириває].

Просверливать, просверлить — просверлювати, просверліти, провірчувати, повертати, (*проедрывать*) прокручувати, прокрутити (дірку).

Просвет — пресвіт, пресвіток. [в дверях].

Просветитель — просвітник, просвітитель.

Просветительный — просвітницький (дійльність).

Просвечивать — висвічувати, світити, -ся. [Обдёртці, аж гòле тіло висвічує (світить, -ся)]; просвітлюватися.

Просвещать, просветить — просвіщати, просвітити (братів неарічких); (*образовывать*) освічувати, освітити. -ный (*образованный*) *человек* — освічена людина.

Просвещение (образование) — освіта, просвіта.

Просёна — проска, пересіка (ЛР, 44), просік, проруб (*м. р.*).

Просёлон, с.м. *Просёлочная дорога.*

Просёлочный — (що)проміж сєлами. -ная *дорога* — польова (убічна) дорога, путівець (-виця);

Проситель — прохач, прохальник, одвід(ув)ач (*букв.: посетитель*).

Простительный — прохальний. -ный *пункт искового прошения* — прохальний пункт у пòві.

Простить — прохати, попрохати, просити, попросити. -ть *милостиво* — прохати милостиво, ріку простягати, (*нищенствовать*) старцювати, жєбрати, жєбрати. -ть *позволения* — прохати (питатися) дозволу, про дозвіл. -ть *правосудия* — прохати (просити) справедливості (АЮЗР, 6, I, 157). -ть *слова* — прохати слòва. -ть *совета* — прохати (в єго) радї, порадї, (*стар.*) о радї просити (АЮЗР, 6, I, 356). -ть *усиленно (молить)* — благати; (*запрашивать цену*) правити, заправити (п'ядєсят карбувавши за волі).

Проследить — (*аргументацию*) простєжити; вислїдити, вислєжити (здбдія).

Просматривать, просмотреть — переглядати, переглянути (що), про[пере]дивитися, про[пере]дивитися (в чому); (*недосмотреть*) педоглянути, педодивитися (чогò).

Просмотр — перегляд; (*недосмотр*) недбгляд.

Просрочивать, просрочить — прострочувати, прострочити (вєксель), спизноватися, спізнитися (з чим), пропускити, пропустити (строк (чогò)), (*допускать лавность*) задівшувати, задівити (що). -ченный — прострочений, перешаңеңця (відпустка), задівшений (вєксель).

Просрочна — прострочєнна, прострочєна, спізнєня, пє; спізнєня, задівшєня. -на *в доставке груза* — спізнєня з приставкою клїдд, вантажү.

Простёном — простєнок.

Простирать, простереть, -ся — простягати, простягати, сягати, (*достигать*) дохдати, дійти, сягати, сягүти, (*стар.*) дотягати (СФА, V, 246).

Простительность — простимість, прощєність.

Простительный — простимий, прощєний.

Проституировать — проститувати.

Проститутка — повія, проститутка.

Проституция — проститүция.

Простить — простити (кожү, и когò), (*извинить*) вибачити, пробачити (кожү), дарувати (кожү). -ть *один одному* — простити один (одпє) одному, (*стар.*) попроститися з собєю (ЛР, 44).

Простодушный — простодушний, щиросєрд(в)ий. -но — простодушно, щиросєрд(в)о.

Простодушие — простодушність, щиросєрдєсть.

Простой — прєстий, (*обыкновенный*) звчїайний. -то — попрєсту, по-прєстому, (*прямо*) прєсто. *Это -то разбойник* — це попрєсту розбїшшєка.

Простой (сущ.) — перєстий (-бю), прєстїй (-бю).

Простор — прєстр (-(б)ру), прєстрєсть; привїлля.

Просторечие — прєстрєчєя, прєста мòва, звчїайна мòва. *В -чим* — кїжучи по-прєстому, в прєстїй (звчїайній) мòві.

Просторный — розлòгий (стєп, країна), прєстрїй.

Простота — прєстєть, прєстотї. [(хата, чбòтєя)].

Пространный — прєстрїй, широкїй. -ная *речь* — ширєка (довга) прємòва.

Пространство — прєстр[о]ня (-ни), ббшир (-ру), прєстр (-(б)ру), тєрїторїя, (*объём*) ббєяг. *Беспредельное -во* — бєзжєпа (бєзмірна) прєстрєнь, бєзмір (-у), бєзмір'я. -во *действия законов* — ббєяг чїяности закòнів.

Проступиться — (*сделать проступок*) провїити (-ся), прєстүпство зрòбити.

Проступок — провїя, провїяний (КМ); прєстүпство (ЧЗР), прєстүти, прєстүток, (*стар.*) вїстүп (АЮЗР, 8, V, 145), вїстүпок (ЛР, 44).

Простыня — прєстрїра(х)аю.

Прочитать (отсчитать) — про[о]дїліити, вїлііити (до кїльох разів). -ся — (рахүчи) помїліитися, недорахүвати (собї чи иншому).

Просьпаться, проснуться — прокїдїтися, прокїнутися.

Просьба — прохання, прєсьба (ЛР, 44) (*зап.*) жадання (СФА, VI, 292). *По чьей -бє* — на чїєсь прохання, за проханням (од кòго), (*зап.*) на жадання (СФА, VI, 292). *По моей -бє* — на моє прохання.

Проталина — тєловїпа, тєл.

Протекать, протечь — (*река*) протїкати, протєкті; (*время*) упливати, уплив(с)їти, мївати, мївүти. -ший — мїпүлий (час).

Протест — протєст (протєстування) — вєксєля. *Заявить -ест* — підїєсти протєст. *Пред'явить -ту вєксєль* — подїти вєксєля до протєсту, запротєстувати вєксєль. [запєрєчєник].

Протестант — протєстїнт; (*протестующий*) — протєстїнтський.

Протестантский — протєстїнтський.

Протестовать — протєстувати, запротєстувати, запєрєчүвати, запєрєчити.

Против — прїти, на(в)прїрїт, сүпротї. -тив *воли* — прїти (*зап.* жїмо) вòлі, понєвїльво (АЮЗР, 6, I, 49).

Противиться—протівитися, супротивитися (кож), опиратися, опертися (проти ког), опір ставити, опір поставити (кож), опиратися, пручатися
Противник — супротивник. [(проти ког).
Противний — супротивний, протівний (бік, сторона); (*несогласный*) суперечний; (*гадкий*) огидний, гадкий, брудний, осоружний. В -ном *случае* — а коли ї, в протівнім разі. -ная *сторона в процессе* — супротивна сторона, (*стар.*) відборна сторона (ЧСР). -ный *закону* — суперечний із законом.
Противодействие — протидіяння; (*сопротивление*) опір (-ору); (*препятствие*) перешкода, перешкода, завада.
Противодействовать — опір ставити, завадити, на заваді ставати, перешкодити, перешкоджати.
Противозаконный — (порок) протипротивний (-ня віда). [протиправність.
Противозаконность — протизаконність, (*стар.*) протиправний. -ный *договор* — протизаконна умова.
Противопологать, **противоположить** — протиставити; протипоставити.
Противоположение — протиставлення, антитеза.
Противоположность — (су)протилежність, супротивність, протівність.
Противоположный — (су)протилежний, супротивний, протівний. [речність.
Противоречивость, -чие — суперечливість, суперечливий, -во — суперечливий, -во, суперечний, -но, (*расхожающийся*) розбіжний.
Противоречие — суперечність; (*расхождение*) розбіжність (інтересів, свідчень).
Противоречить — перешкодити, суперечити; (*расходиться*) розбігатися. [Помі перше свідчення розбігається з другим].
Противостоять, **противостать** — стояти, стати навпроти, опиратися, опертися проти чого (*зап. чом*). С.м. **Противодействовать**.
Противоядие — протитрута, антитот.
Протон — протик (-тбу), рудка, (*ручей*) струмінь.
Протокол — протокол. **Внести в -кол** — записати (у[в]писати) до протоколу, запроотоколювати. **Составить -кол** — скласти (писати) протокол (на ког, на що).
Протокольный — протокольний, протоколовий.
Протора, -ри — протрата, витрата.
Проточный — що збігає, бігущий, тікучий. -ная *вода* — вода, що збігає.
Протрезлять, **протрезвить**, -ся — витверезю[жу]-вати, витверезити, -ся, протверезю[жу]вати, протверезити. **Трезветь** — тверезіти, отверезити, (о м.) потверезити.
Протягивать, **протянуть**, -ся — протягати, протягати, -ся, (на постелі), (о *времени*) протягати, протягти, -ся, проволікати, проволікти, -ся.
Протяжение — протяг.
Протяжный — протяглий, протяжний.
Прутья — завулок, перевулок.
Профанация, -мирование — профанція, (с)профанування (АЮЗР, 6, 1, 500), збештання.
Профессиональный — професійний. -ный *союз* — професійна спілка.
Профессия — професія, фх.

Профиль — профіль, вигляд з боку, лице з боку. В -филь — збоку, навперек, профілем. [інш].
Прохладительный — прохолодливий (питво), остиуд.
Прохладный — прохолодний, холоднуватий, прохолодний.
Пройдти, **пройти** — прохідати, проїти, переходити, перейти; (*время*) минати, минути, упливати, упливати, (*безнаказанно*) минатися, минутися (ЛР, 24) [Це йому минулося], безкарно минати. -ть *службу, стаж* — відбувати службу, стаж. -шедший — миналий (час).
Проходной — прохідний, скрізний. -ной *двор* — скрізне подвір'я. -ное *свидетельство* — подорожний лист, прохідка.
Прохождение (*службы*) — відбування (служби).
Проходный — перехідний, (*путник*) подорожний.
Процент — відсоток, процент. На -ты — на відсотки. **Договорный** -цент — умовлений відсоток. **Законный**, **указный** -цент — законний відсоток. **Количество** -тов — кількість відсотків. -ты *по займу* — позичкові відсотки, відсотки за позачку.
Процентный — відсотковий, процентівий. В -ном *отношении* — відсотково, з відсоткового погляду, як на відсотки. -ные *бумаги* — відсоткові папери.
Процесс — процес (ЧСР), (*дело*) справа, (*судопроизводство*) судочинство. **Вести с кем** -цесс — позиватися (з ким), мати суд (з ким), процесуватися, судитися, (*стар.*) правуватися. **Гражданский** -цесс — цивільне судочинство, цивільний процес. **Судебный** -цесс — позов (-звук). **Уголовный** -цесс — кárне (кримінальне) судочинство, кáрний процес.
Процессия — процесія, похід (-хóду). **Похоронная** -сия — похоронний похід, похорон (-ву).
Процессуальный — процесуальний, процесовий. -ное *действие* — процесуальна дія. -ное *право* — процесуальне право.
Прочий — інший, решта (с *род. пад.*). -чие *свидетели* — решта свідків. И -чие — і таке інше. **Между** -чим — між інших, (*случайно*) при пагаді, припагадію. **Между** -чим *предложенный вопрос* — припагадіє питання.
Прочитывать, **прочитать** — читати, прочитати, вічитати (ЛР, 44), віголосити (промову, вірок). -нный — прочитаний, вічитаний (ЛР, 44) (з книги), віголосений (реферат, вірок).
Прочность — міцність, тривалість, тривкість.
Прочный — міцний, тривалий, тривкий, добротний (крам). [голошення (віроку).
Прочтение — прочтання, вічитання (ЛР, 44), віпроць — геть, причі. Я не -очь — я не від того.
Прошение — прохання, прсьба, подання. **Исковое** -ние — позовне прохання, позов. По -нию — на прохання, на подання. **Частное** -ние — окреме (не позовне) прохання (в судовій справі).
Прошлый год — торішній.
Прошлый — миналий. -лое — минале. [Наше минале]. В -лом *году* — торік, миналого року.
Прощание — прощання, розпрощання, проводи (рекрута).
Прощать, **простить** — прощати, простити, дарувати (карю), подарувати, (*извинить*) вибачити

ти, пробачити, (*отпускать*) відпускати, відпустити (провіну). -щий — вибачливий, вибачний.

Прощення — прощення, дарування, відпущення, відпуст; (*извинения*) вибачення, пробачення.

Попросить -ня (*извинения*) у кого — **Прозит** с.м. **Пробит**. [перепросити ког.]

Проявление — вияв.

Проявлять, проявить — вияслюти, виявляти, показувати, показати. -ять *нерадение* — допускається недбалість, педбані (ЖО, 47). [ставіше.

Пруд — став (-ву). **Место бывшего** -да — **Прямой** — пр'стий, прями́й, (*непосредственный*) безпосередній (вибори, оподаткування), (*показанный*) правдивий, справжній. -мое *доказательство* — безпосередній довід. -мые *налоги* — безпосередні податки. -мое *понимание* — властиве розуміння. -мой *смысл закона* — безпосередній зміст закону. -мо — престо (ЛР, 44).

Прямодушие — прямодушість, щирість.

Прямодушный — прямодушний, щирий. -но — прямодушно, з престою (широю) душею, щиро.

Прятать, -ся, спрятать, -ся — ховати, -ся, захо-
Психика — психіка. [рати, -ся, сховати, -ся (ЛР, 44)].

Психический — психічний, душевний.

Психолог — психолог, знавець людської душі.

Психологический — психологічний.

Психология — психологія.

Психопат — психопат.

Психопатия — психопатія, душевна хвороба.

Психопатология — психопатологія.

Публика — публіка, людяість (-ости).

Публикационный — публікаційний, оповісний. -ные *деньги* — гроші на публікацію, публікаційні (оповіси) гроші.

Публикация — публікація, сповіщення, оповіщення, оповістка, оголошення, об'ява. -ция о *вызове наследников* — об'ява (оповіщення) про виклик спадкоємців. -ция о *находке* — об'ява, (оповістка) про знахідку. *Вызов ответчика через* -ция — виклик відповідач через публікацію. -ция о *привилегиях* — оповістка про привілеї. -ция о *публичной продаже* — об'ява (оповістка) про прилюдний продаж. -ция о *сыске* — оповіщення (об'ява) про рзшук. -ция об *уничтожении доверенности* — оповістка про скасування довірчості.

Публиковать — публікувати, (*объявлять*) оголошувати, об'являти, сповіщати, (*сов.*) сповістити.

Публичность — публічність, привселюдність.

Публичный — публічний, прилюдний, привселюдний. -но — публічно, прилюдно, привселюдно. (СФА, VI, 209). -ный *дом* — дім розп'єти, вер'дний дім. -ное *исповедание* — прилюдне віковання. -но *объявляют приговор* — прилюдно оголошувати вірок. -ная *продажа* — прилюдний продаж. -ные *торги* — прилюдний (публічний) торг.

Пугало — страшило, страховище, опудало.

Пугать, -ся — лякати, -ся, паякати, -ся, страхати, -ся, настрахати, -ся. -ный — ляканий, паякаший.

Пугливый — подохливий, лякливий.

Пузырь — (*бутылочка*) пляшечка, пляшівна.

Пузырь — пузір (-ря), міхур (-ра). *Желчный* -ырь — жовчний міхур. *Мочевой* -ырь — сочовий міхур, сечник.

Пулевой — кулевий. -вая *рана* — кулев'я рана, Пульс — живчик, пульс. [рава від кулі.

Пуля — куля.

Пункт — пункт, точка. *1-ый п. договора* — перший пункт (точка) умови. *Сборный п.* — збірний пункт (місце, де збираються).

Пунктирный — пунктировий, крапкований, точкований. [в'ята.

Пунктировать — пунктувати, крапкувати, точкувати.

Пускать, пустить — пускати, пустити, впускати, випустити (до хати). -снять, -стить в *огласку* — розголошувати, розголосити. -стить в *продажу* — пустити на продаж, виставити на продаж. -снять *во что (предается)* — вдатися (в що), впускатися (в що). -ститься в *рискованное предприятие* — розпочати непевне діло, заповзятися до ризикованої справи.

Пустеть — порожніяти, пустіти, безлюдіти.

Пустовать — порожнєм стоїти (хата), вакувати (земля). *Пустующая земля* — гуляца (ваканційна) земля, (*стар.*) пустизна (БМ).

Пустопорожный — порожній, пустошвий. -ний *участок* — порожній (пустошвий) уасток (землі).

Пустошь — пузір (-ра), пушіща.

Пустой — порожній (хата, цікавість), пустий (людина, прихал). -той *дом* — п'стка. *По-пусту* жарю, дарю.

Пустословие — жарнослівство, базікання.

Пустословный — жарнослівний, жармовівний.

Пустырь — пузір (-ра).

Путаница — плутанина.

Путать, -ся, плутать, -ся, заплутать, -ся — мішати-ся, замішати, збиватися, збитися. -ть, *давать сбивчивые показания* — плутати (СФА, VI, 293). [*сто.б*—дороговказ, (*гл.г.*) дороговказ.

Путеводный — провідний (ідея, зрка). -ный

Путевой — доржбний, подоржний. -вые *знаки* — доржбні завакі. -вые *издержки* — доржбні (подоржні) видатки, витрати.

Путешественник — подоржвий, (*странствователь*) мандрівець, мандрівник.

Путешествие — дорбга, подорож (-жи), подоржжя, мандрівка (*странствие*). *Отправиться в* -вие — вірядитися в дорбгу, піти (поїхати) в дорбгу.

Путешествовать — подорожувати, їдити в подорож, (*странствовать*) мандрівати.

Путник — подоржний, мандрівець (-вця).

Пути — путо (*и мн. пута*).

Путь — дорбга, путь (*жс. р.*) шлях. *Водным* -єм — водю. *Мирным* -єм — хіраня шляхом, дорбгою згбді, мирним способом. *Незаконным* -єм — незаконним шляхом, неправою дорбгою. *На обратном* -ти — на повороті, вертючи, (-ся). *Ошибочный п.* — помилковий шлях. *Сбиться с* -ти — заблудити, дорбгу загубити. -ти *сообщения* — шляхи (*режс* шляхи сполучення). *Судебным* -єм — судовою дорбгою, судюя, через суд, (*стар.*) судовно[є]. *Сухим* -єм — суходлою.

Пухлий — (*опухлий*) опухлий, розпухлий.
Пухнуть — пухнути, напух(ву)ти, розпух(ну)ти.
Пучек — жгут, пучок.
Пучина — вир (-ру), п'рта, безодня.
Пуща — пуща, кстрі, гуцавина. [лірство.
Пчеловодство — пасічництво, бджільництво, бджо-
Пчельник — пасіка; (*милник*) ошманік (де
 ставлять вулики на зимівлю).
Пыльный — палкий, гарячий. -но — палко, з запалом.
Пыльность, пыл — палкість, запал.
Пыль — пірох, кр'ява, пил (-лу). *Покрыться*
 -лью — пилом припасти.
Пытать — брати на м'яки (на торг'ури), катувати,
 мордувати, допитувати на м'яках.
Пытаться — (спр)бувати, пориватися, пориватися.
Пытная — м'яки, торг'ури, катування, мордування.
Подвергнуть -но — взяти на м'яки (на тор-
 г'ури), піддати м'якам.

Пытливость — допитливість, (*любопытство*)
Пытливый — допитливий, цікавий. [цікавість.
Пышность — пишність, пишність, б'чність.
Пышный — пишний, бучний, бундучний.
Пьянеть — п'яніти, п'янітати, (*сов.*) с'п'яніти.
Пьянеть — с'сп'яніти. -нящий — п'яючий, п'який.
Пьяница — п'яниця, (*пьянчуга*) п'яючка, п'яйчка.
Пьянство — пишність, п'яństwo, (*зип.*) п'янітка.
Пьянствовать — пишчити, п'янствовать, записатися.
Пьяный — п'яний. *Мертвенки* -ный — п'яний
 як піч. *С* -на. *в* -ном *состоянии*, *в* -ном
виде — по-п'яну, з п'яних очей. *Слегки*
 -ный — п'януватий, відп'яний, на відп'янку.
Пятнадцать — п'ятнадцять.
Пятнать — плямувати, заплямувати, чорніти, по-
Пятно — пляма. [чорніти.
Пятьдесят — п'ядесят.
Пятьсот — п'ятьсот.

Р

Раб — раб, невільник.
Раболеный — невільничий (п'за), поб'жний (п'г-
 гляд). -но — по - невільничому (з)поб'жничим
 очима, плазуючи. [тися (перед ким).
Раболенствовать — плазувати (перед ким), стел'я-
Работа — робота, (*труд*) праця, труд. *Бесплат-*
ная -та — неп'ята робота, даремщина. *Зем-*
ляная -та — граб'рська робота. *Катор-*
жная -та — каторжна робота (праця). *Куз-*
ничная -та — ковальська робота. *Маляр-*
ная -та — мал'ярська робота. *Обязатель-*
ная, поголовная -та — вселюдний відб'ток,
 (*для дорог*) ш'рварок, поправлення. *Оста-*
новка в -те — перерва в роботі, перестанок.
Поденная -та — поденна робота, поденщина.
Принудительная -та — примусова праця
 (робота). *Сверхсметная* -та — позаобрахунок
 (позакаторжна) робота. *Сверхурочная*
 -та — позачергова, понадов'яз'ка праця. *Сле-*
сарная -та — слюсарна робота. *Срочная*
 -та — вагальна робота. *Строительные* -ты —
 будівельні роботи.
Работать — робіти, працювати.
Работники — робітники, працівник, (*батрак*, -чка)
 челядник, челядка, наймак, вайничка. -ни,
идущий на заработки в отхожий
промисел — заробітчани (мн. заробітчани).
Работный — робітний. -ный дом — робітний (ро-
 бітний) дім (будінок).
Работодатель, -ница — роботодавець, роботодавиця.
Работоприиматель — роботоємць (-ця).
Работоспособность — працездатність, здатність до
 праці. [праці.
Работоспособный — працездатний, здатний до
Рабочий, -чая — робітник (КМ) (мн. робітників),
 робітниця.
Рабочий, -ая, -ое — робітчий, -ча, -че (кн'жка,
 часопис), робітничий, робітничий. -чий вол —
 робітчий від, ар'яний від (АЮЗР, 6, 1, 171).

[*Тружусь как* -чий вол — працюю, як чор-
 ний від. -чий день — робітний день, робоча
 днина. -чая комната — робоча (кімната),
 (*мастерская*) робітня. -чий рудокоп —
 гірник, (*стар.*) рудник (АЮЗР, 6, 1, 392).
Рабский — рабський, невільничий. -ским (*подра-*
жать кому) — невільничче (наслідувати ког).
Рабство — рабство, нев'ля, ярмо.
Рабья — раб'я, невільниця, невільничка.
Равии — рабці.
Равенство — рівність, рівног'а. -во *голосов* —
 розноловиневий голосів, рівна (однакові) кіль-
Равенние — рівніппя. [кість голосів.
Равнина — рівнина, рівня, (*плоскость*) пло-
 щина, (*горная*) пологина (в гор'ах), (*приреч-*
ная) об'ляв' (-ни) (уздовж річки).
Равновесие — рівновага. *Соблюдать* -сие —
 додержувати рівноваги, *Привести в* -сие —
Равнодействие — рівнодіппя. [зрівноважити.
Равнодействующий — рівнодіппий, рівнодіповий,
 рівноч'ппий.
Равноденствие — рівнод'ппя, рівнод'ппість. [пість.
Равнодушие — байдужість, байдужість, обо(в)ят-
Равнодушный — байдужний, байдужий, байдуж-
 лив'ий, обо(в)ят'ппий, (*небрежный*) недбалий.
 -но — байдужо, байдуже, об'ятно, (*небреж-*
но) недбало.
Равнозначимый — рівнозначний, рівнос'жний.
Равномерность — рівномірність, рівностайність.
Равномерный — рівномірний, рівностайний, одна-
 ковий.
Равноправие, равноправность — рівноправність,
 рівні права. -ность *сторон на суде* —
 рівноправність сторін на суді.
Равноправный — рівноправний.
Равносильный — рівносильний, (*одинакового*
значения) рівнозначний, рівнос'жний.
Равноценность — рівноціппість, рівна ціна, рівно-
 вартість, рівна вартість.

Равноценный — рівноцінний, в одній (однаковій) ціп, рівновартий.

Рівний — рівний, однаковий. *-но* — однаково, (*порівну*) рівно, порівну, врівно, (*стар.*) в рівний діл (СФД, VI, 46). *Разделить по-ну* — поділити парвво, (*стар.*) в рівний діл паювати.

Рівнять, сравняют — рівняти, вирівнювати, вирівняти, зрівняти, дорівнювати, дорівняти. *-ся* — *ся*.

Ради — для, задля (чого, кого), про (що), про (кого). *-ди чого?* — задля чого? про що? *-ди спокойствия* — для спокую.

Радость — радість, радіщі. *От -ти, на -тях* — з радіщів, з радості. [дівня]

Разбавление — розбавлювання, розбавлення, розбавлять, **разбавить** — розбавляти, розбавити, розвдітити, розвести.

Разбавять, -ся, разбавит — розбавляти, *-ся*, розбити, *-ся*, (*о мног.*) побити, *-ся*, порозбивати, *-ся*.

Разбиваю — розбиваючи, розбиття, (*распределение*) розгашування, розклад, розділ; (*тип.*) рзбівка.

Разбирательство — розглядання, розгляд, (*стар.*) розсудок (АЮЗР, 6, I, 157). *Судебное дело* — розправа (ЛР, 44). *Не доводит дела до судебного* — не доводити справу до суду, (*стар.*) не допускати справи на розсудок правний (АЮЗР, 6, I, 157).

Разбирать, разобрать — розглядати, розглянути (справу), розбирати, розібрати (будівлю). *-ть бумагу* — розбирати, впорядковувати папірні *-ся* (*судои*) — розсуджуватися, розсудітися.

Разбогатеть — розбагатіти, забагатіти, розжитися.

Разбор — розглядання, розгляд (справи). *Без -ра* — не розбираючи. *С -ром* (= *с выбором*) — оглядо, розсудно, оглядаючись.

Разборна — розбірання, розбрана, рзбір (*-ору*).

Разборчивость — розбірність (літер), чіткість (письма); (*переборчивость*) перебірливість, перебір (*-бору*), (*прихотливость*) вередливність.

Разборчивый — розбірний (характер літер), чіткий (друк, письмо); (*переборчивый*) перебірливий (в стріві, в одягу, на засоби), вередливий.

Разбой — розбій (*-бою*) (ЧУР), розбійство, розбійшцтво.

Разбойник — розбійник, розбійшака, харціз. *Морской -ник* — морський розбійшака (розбійник), пірат. [дас в лісі та розбиває].

Разбойничать — розбійщувати, розбивати. [Засі]

Разбойничество, разбойничанье — розбійщцтво, розбійство, харцізтво

Разбойнический — розбійщцський, розбійщцкий.

Разбойничий — розбійщчий, розбійщцкый.

Разбрасывание — розкидання.

Разбрасывать, разбросать — розкидати, розкидати (розкинути), (*о мног.*) порозкидати.

Разброд — розгіч (*-течч*), розсип (*-пу*). *В -од* — врозіч, вірзано.

Разбросанность — розкиданість.

Разбудить — розбудити, збудити (думку).

Разбужать, разбудить — розбуджати, розбуджати, набуджати, набуджати, буджвати, буджвяти, набуджвати, набуджвати. *-ший* — розбуджлий, на-

Развал — розпад, рзввіт. [будинийлий, набряклий.

Разваливать, развалит, *-ся* — розвділювати, розвалити, *-ся*, (*разрушить, -ся*) руйнувати, розруйнувати, *-ся*, розкидати, розкидати, *-ся*, (*стар.*) збурити. *-ся* (АЮЗР, 6, I, 309).

Развалина — руїна, звідниця.

Разве — хіба, (*неужели*) неваж. (*ли*) чи, (*или*) абі(ж), чи тож. *-ве только* — хіба що.

Разведённый, -ная — розведеник, розводка.

Разведение — розведіння, рзвділ (*-воду*) (садояний, горбдши). *-ние скота* — розпід худоби.

Разведна — рзвділ (*-вду*), рзвділ, розвділний, розвділування, дізпавіння; розвдічній загін (*-гову*).

Пойти на -ни — піти на вивідки (на довід).

Разведочный — розвдічний, [ки], на розвдічній.

Разведчик — розвдіч, вивідач.

Разведывание — розвділування, розвдівни.

Разведывать, разведать — розвділувати, розвдітати, вивідувати, вивідати (що), дошукуватися, дошукатися (чого).

Разверстание, разверстна — розкладання, розкладка (податку), розверстання (землі), (*распределение*) розпіділ.

Развёрстывать, разверстать — розкладати, розкласти (податок), (*распределять*) розподіляти, розподілити; розверстувати (землю), розверстати.

Развёртывать, развернуть, -ся — розгортати, розгорнути, *-ся*, (*развивать, -ся*) розвивати, розвці(ну)ти, *-ся*. [вагу]

Развёс — розвіжування, віжоння. *На -вёс* — на

Разветвление — розгалуження, розвітлення; (*ветвь*) гідзъ (*-зи*), вітка, (*жест. дороги*) вітка, ружів.

Развешивать, развесить (на весая) — розвіжувати, розвіжувати, (*о мног.*) порозвіжувати; (*бельё, верёвки*) розвішувати, розвішити (розвішати), порозвішувати.

Развивать, развить, -ся — розвивати, розвїти, *-ся*, (*расширять, -ся*) поширювати, поширити, *-ся*, (*развёртывать, -ся*) розгортати, розгорнути, *-ся*; (*разростаться*) розростатися, розростітися.

Развитие — рзввій (*-вою*), рзввиток; поширення, розгорнення; рзрїст (*-росту*).

Развлекать, развлечь, -ся — розважати, розважати, *-ся*; (*рассеяться*) розвіятися. [Нерви втхдені, треба розвіятися].

Развлечёние — розвігтя, забава.

Развёл. с.м. Разведение; (четы) рзвділ (*-воду*), (шлюбна) розлїка.

Разводить, развёсть (четы) — розвдітити, розвїсти (підружжя), розлучити, розлучити (ЛР, 44); (*разнять подвешивая*) розборбїти; розпліджувати, розплідити (птицю), розводити, розвести (худобу). [лст]

Разводная — розвдіна (*-ві*), розвдіний (розлучний)

Разводный (письмо, свидетельство) — розводний, розвдіний (лст, псвідка), розлуччий.

Разврат — розвїста, (*распутность*) розвїстство, розвїстність, (*стар.*) нещастя (СФД, VI, 87); (*провинц.*) розплів. [Ще не любов, не кохання, а попросту розплів]. *Вовлечать в -ат* — втягати (затягати) до розвїсти, в розвїсту. *Дом -та* — дім розвїсти.

Развратитель — деморалізатор; зводїтель, спокїсник.

Развратники — розп'ят[с]ник, повітників.
Развратница — розп'ят[с]ниця, розп'ятна (-ої), (*проститутка*) повія. [п'ят[с]не життя].
Развратный — розп'ят[с]ний. -ная *жизнь* — роз-
Развращать, развратить — дедоралізувати, дедо-
 ралізувати, вести (привести) до розв'язу, роз-
 пускати, розпустити, (*портить*) псувати, зіпсувати. -ний — дедоралізований, розпущений, (*испорченный*) зіпсутий, зіпсований, здедашляний.
Развращение — (з)дедоралізування, рбзпует, псу-
 вання, (*сов.*) зіпсуття (моральне).
Развязка — розв'язок (-ку), розв'язка, кінець.
Развязывать, развязать, -ся — розв'язувати, роз-
 вязати, -ся; (*ожанчиваться*) кишчатися. скин-
Разгадка — розгадка, відгадка. [читися].
Разгар — рбзгар (-ру), рбзгал (-лу). В -ре (*работы*) — в рбзгарі, в рбзгалі, на рбзгалі рбббт, сёред гарячої рбббти.
Разгибать, разогнуть, -ся — розгнати, розг'янути, -ся, розхилити, розхилити, -ся. Не -бая *спины* — спини не розгнати (не розхилитись).
Разгласка — розглас, (*молова*) поголоска.
Разгласать, разгласить — розгласити, розго-
 лосити, розелавити, розелавити, (*рассказы-
 вать*) розповідати, розповісти.
Разглашение — рбзглас, розгласнення.
Разговаривать — розмовляти, вести (проводити)
 розм'ову, (*беседовать*) балакати.
Разговор — розм'ова, (*беседа*) балачка.
Разговорный — розм'овний, (*общедный*) щоден-
 ний, общієний (мова). [говорючий].
Разговорчивый — говіркий, балакучий, (*провинцы.*)
Разгорчаться, разгорчатся, -ся — розпалити, роз-
 палити, -ся, (*раскалять, -ся*) розпикати, розпекти, -ся.
Разграбить — розграбувати, пограбувати (кого, що).
Разграбление — (роз)грабування, пограбування.
Разграничение — роз[від]межування, роз[від]гра-
 ничення.
Разграничивать, разграничить — роз[від]межува-
 вати, роз[від]межувати, роз[від]граничувати, роз-
 [від]градичити.
Разгром — розгромлення, погромлення, (*расхи-
 щение*) сплюдрювання, (*разорение*) зруйну-
 вання, (*уничтожение*) існуєння, зни-
 щення. *Вольный ром* — потік (-оку). [од-
 даєти на полік].
Разгромлять, разгромить — громити, розгромити,
 погромити (ДЮЗР, 6, I, 31), (*разрушить*)
 розбивати, розбити, руйнувати, розруйнувати,
 пубббштити, існуєббштити, (*уничтожать*) ні-
 щити, зийщити.
Разгружать, разгрузить — роз[ви]вантажувати, роз-
 [ви]вантажити, спорожити, спорожити (що);
 розгружувати, розгружити; (*человека от
 лишнего труда*) здійснати тягар (з кого), по-
 легшувати тягар (кому). -зять *судно* — виладу-
 вати корабель, (*город от лишнего насе-
 ления*) розгружити (місто від зайвої людности).
Разгрузка — роз[ви]вантажєння, виладування (су-
 дна), вігрузка (товарів), розгрузка (міста).
Разгрузочный — роз[ви]вантажний.
Разгул — гульб'я, гульб'я, гульб'я-розгульб'я.

Разгульный — гульб'явий, гульб'яний.
Раздавать, раздаёт, раздаёт, раздаёт, раздаёт (о *мног.*)
 породавати. -вать, -дать в *долг* — розпозичати,
 розпозичити, винозичити (грббш), (*сов., о мног.*)
 понав'рати (кому грббше).
Раздатчик — роздалляник, розд'ятник, розд'ятчик
 (на залізниці).
Раздача — розд'ача, роздавання, (*сов.*) роздап'я.
Раздваивать, раздвоить, -ся — роздвоювати
 (двоїти), роздвоїти, -ся.
Раздвоение — роздвоєння, рбздвій (-вою).
Раздевать, раздеёт, -ся — розд'ягати, розд'ягти,
 -ся, розб'рати, розб'ратити, -ся.
Раздел — поділ (ДЮЗР, 6, I, 337; СФА, VI, 63,
 277), рбзділ (ЧУР; КМ), (*расчленение*) рбз-
 бір (-бору) [2-ий рбзбір Пбльщі]. *Жить в
 -ле* — жити пір'ізно, жити окремо. -дел *общего
 имущества* — поділ спільного добра (майш).
 -дел *между компаньонами* — поділ між
 спільниками. -дел *наследства* — поділ (діл)
 спадщини (ЛР, 44).
Разделение — поділ (праці, двугу); рбзділ.
Раздельность — роздільність, окремість.
Раздельный, -но — роздільний, -чи, окремий, -мо,
 особий, -во, порізєний, -во, частковий, -во;
 дільний, подільний. -ный *акт.* -ная *запись* —
 дільний акт, дільний рбсєр (ЧУР). -ное *ожи-
 тельство супругов* — окреме (несуєдне)
 подружжє життя. *Жить -но* — жити різно.
 -ное *имущество* — окреме майш. -ная *от-
 ветственность* — часткова відповідальність.
Разделять, разделить — поділяти (ділити), поділя-
 ти [Я не поділю вашої думки], розділяти, розді-
 лити, переділяти, переділяти (золото, грббш),
 -ся, чим; розривати, розривати, поривати (кого
 з ким). -ть *поровну* — поділяти, -ся парівно,
 (*стар.*) в рівній діл пусити (СФА, VI, 124).
Раздобывать, раздобьёт, -ся — роздбувати, роздобу-
 тити (що), роздобуватися, роздобутися (на що),
 розживатися, розжитися (на що), старатися
 (про що), розстаратися (на що).
Раздор — розбрат, зіколот, розр'ада, (*ссора*)
 зв'ада, чварп, св'арп, (*стар.*) посвар (СФА, VI,
 64); (*схлопа*) розр'ада, безр'аддя, каламутня,
 колотня, заїдья, гризвя.
Раздражать, раздражит, -ся — драгувати, роз-
 драгувати, -ся, дражити, роз[по]дражати,
 -ся, дрочити, роздрочити, -ся, вражати, вражати,
 -ся. -жать *рану* — йтрити (роз'ярувати) р'ану,
 бол'ячку, виразку; (*сердить*) гнійти.
Раздражение — роздр'ажєння, подражєння (нер-
 вової снетєми), драгування, роздрагування; за-
 [роз'ягрення (рани); розгравання].
Раздражительность — гнівність, (*неприятная
 восприимчивость*), дразлівість, вразлівість.
Раздражительный — гнівливий, (*впечатлитель-
 ный*), дразливий, вразливий.
Раздробительный — роздрієний. -но — на-рбздріб-
 -ная *продажа* — продаж на-рбздріб.
Раздробление — роз[по]дрбблення, дрбббєння на
 частки, рбздріб (-робу). -ние *прива застрой-
 жи* — роздрббєння права забудувати.
Раздроблять — дрбббити (роздрбблїти), роз[по]дрб-
 бїти, трббїти, потрббїти.

Раздумывать, раздумать—роздумувати, роздумати, передумувати (про що), міркувати, поміркувати (про що). (*отдумать*) передумати (що).

Раздумье—роздум, роздум, (*колебание*) вагання.

Раз'єд... см. стр. 166.

Разживаться—розживатися, розжитися (на що).

Разлагать, разложить—розкладати, розкласти. -ся — розпадатися, розіскатися, розкладатися, розкластися, (с)грукхавіти, струхнути (АВАВ, ХІІІ, 362), гинети, з(о)гнати (труні). -ющее *учение*—розкладіє вчєня.

Разлад—розлад, рзбрат.

Разлив (ливодок)—побідь (-води), повінь (-веш), водоніля, пійма (річки); рзлів, розливанця (впш), (*сов.*) розліття. [Разлив.

Разлиять, различь—розліяти, відрізати, (*распознавать*) розпізнавати, розпічати. -ся — вірізатися (різпїтєси), відрізатися (од кого чьсь).

Различие—одина, різниця (*провинц.* різпация); (*несходство*) різість. -чие *температурное*—одина поміж температурами, різість температурів. [нообразный.

Различный—різний, одмінний, усїкий. С.и. Раз-

Разлоенье—розклад, рзпад, гингтї (трупове).

Разломать—розламати, розломити, поламати, поломити.

Разлука—розлїка, розставаня, розетанїя.

Разлучать, разлучить—розлучати, розлучити, -ся (ІР, 44).

Разлучение—розлучєня (ІР, 44), порїзєня. -ние *супругов*—подружє розлучєня.

Разлучник, -ца—розлучник, розлучица.

Размежевание—розмежування.

Размежевывать, размежевать, -ся—розмежовувати, розмежувати, -ся, (*о мн.ог.*) помежувати, -ся.

Размен—розміна, розмян, вімян, місьба, промян. *Плата за -мен*—плата за розміну (проміну), промянє.

Разменный—розмінянїй. -ная *монета*—розміняна монєта, дрібнї гроші.

Разменивать, разменять—розмінювати, розміняти.

Размер—розмір, міра (КМ), вимір, обєяг, об'єм. *В большие -рах*—на велику міру. *Назначение -ра наказания*—вимір кари, призначєня міри (розміру) кари. *Разного -ра*—всікої міри, різнодірний.

Размечать, разметить—розмічувати, розмітити, значити, позначити.

Размещать, разместить, -ся—розміщувати, розмістити, -ся; прищувати, примістити, -ся.

Размещение—розміщєня (*несов.* розміщуваня).

Размножать, размножить, -ся—роз[ш]множати, роз[ш]множити, -ся, розпліджувати, розплідити, -ся, розводити, розвести, -ся.

Размножение—розмножєня, розплід, (*разведение*) розвід (-оду) (худоби).

Размножить—роз[ш]трошити, розміжити (глову).

Размол—хліво. [(б'єрега), розмітити.

Размывать, размывать (берега)—розмивати, розмивати.

Размыкать, замыкать—розмивати, розмивати (грєблю).

Размышление—роздумування, *сов.* роздуманя, розміркування, роздум и рздуми, рзмісл. В

-нии — роздумуючись. С -нием (*умышленно*)—з рзміслом.

Разнимать, разнять (дерущихся)—розборотити, розборотити, розводити, розвести (ІР, 44).

Разница—р[в]імінє, різниця. *Нет -цы*—неодмінн. *Уплотить -ницу*—уплотити різницю.

Разновес—важк (-жк), гірка, гірня.

Разновидность—видоємяна, одміна, різностать.

Разновидный—видоємяннїй, одміннїй, різноманїтнїй. С.и. **Разнообразный**.

Разновластие—різновладність, різновладїя.

Разногласие—різногласість, різногласєня, (*несогласие*) незгода, сучєрека, незладнїц; (*противоположение*) рзбіжність (думк, інтерєсів).

Разномыслие—різнодумність, різнодумство, неодпудмність.

Разнообразие—різноманїтність, різнобїрність; (*отличие*) відмінє, відмінїсть.

Разнообразить—надати (надати) різноманїтності, різнобїрності, (від)мінити, відмінити, (*чередовать*) чергувати. [усїкий.

Разнообразный—різноманїтнїй, різнобїрнїй, гєть

Разноречивость, -чие—сучєрєчлївість, сучєрєчність, незгода, незгідність, протидієвність. -чие *показанный*—розбіжність свідчєв, сучєрєчність у свідчєнях. [пшї, неодієковнї.

Разноречивый—сучєрєчлївнїй, сучєрєчнїй, незгід-

Разноречить—сучєрєчити, не збїгатєся. *Показанья -чат*—свідчєня (зпашнї) не збїгаютьєся.

Разнородность—різворідність. С.и. **Разнообразные**.

Разнородный—різворіднїй. С.и. **Разнообразный**.

Разнос—рознос. *Продавать в -ос*—продавати в-рознос, (*ходить по домам*) похатинчати.

Разносна—рознос, рзпшувашя.

Разносный—розноснїй. -ный *торг*—розноснїй торг, (*ходить по домам*) похатнїй торг, похатнїцтво. -ная *книга*—розносна кнїга.

Разносторонний—різнобїчнїй, на всі бокї (здатнїй), всєбїчнїй.

Разносторонность—різнобїчність.

Разность—остача, різниця.

Разносчик—розносчик, розносєць. -чим *товаров по домам*—похатник. -чим *писем*—лїстовоша.

Разнузданность—розгузданість, розбєшеність, свадїльство, рзпует. [вільнїй, розпущєннїй.

Разнузданный—розгузданнїй, розбєщеннїй, свадїльнїй.

Разный—різнїй, усїкий. С *направлением в -ные стороны*—різно, парно.

Разоблачать, разоблачить—розкривати, розкрити, викривати, вікрити, (*изобличать*) виявляти, виявяти (кого), зривати (зривати) запову (з кого), здемаскувати, здемаскувати. -ся—роздягтєся, роздягтєся.

Разоблачение—розкриттї, вікриттї, виявлєня, (кого), зриваня запови (з кого), здемаскування (кого), (*заяв.*) ревелїця.

Разобщать, разобщить, -ся—відокрєжувати, відокрєжити, -ся, відлучати, відлучити, -ся, роз'єднувати, роз'єднати, -ся, порізяти, порізпяти, -ся. [цанпє, порїзєннїй.

Разобщение—відокрєжєня, відлучєня, роз'єд-

Разовой—разовїй, одпоразовїй, на однї раз.

Разозлить—розозліти, розозлїувати, розозлїтити, -ся, роззлостити. -ся — -ся.

Разорение — (зруйнування, (с)плюндрування, спустошення, знищення, *зат.*) збурення.

Разорительный — руйнівний, руйнівний; через лад (па́дто) витратний (про́цс). -ное *ведение хозяйства* — нехазяйповите господарювання.

Разорять, разорить, -ся — руйнувати, зруйнувати, -ся, плюндрувати, сплюндрувати, -ся, вичити, зничити, -ся, зводити, звести, -ся пі па що.

Разорять, разорить — роззбрювати, роззбрювати, відібрати, відібрати зброю. -ся — роззбрювати.

Разорение — роззбрювання. [ся, віддати зброю.

Разочарование — розчарування.

Разочаровывать, разочаровать, -ся — розчаровувати, розчарувати, -ся, зневірювати, зневірити, -ся. -нный — розчарований, (*отчаявшийся*) зневірний.

Разрабатывать, разработать — розробляти [юва]ти, розробити, обробляти, обробити (план, тему).

Разработка — розроблення, розробіток. -на *закон* — розроблення закону. -на *проект* — розроблення проекту. -на *рудников* — роз-

Разрѣз — розріз, розтин. [роблення копалень.

Разрешать, разрешить (*решать*) — розвизувати, розвизати, вирішувати, вирішити, розсуджувати, розсудити (справу); (*позволять*) дозволити, дозволити (що, на що), давати, дати дозвіл (на що). -ается — дозволяється. -ить *вопрос* — розвизати питання. -ть *дело* — розвизати справу. -ть *запрещение* — зняти заборону (з чого). -ся *от бремени* — розродитися, обродити (ни)тися, (*эвфемист.*) розсіпатися.

Разрешение (*решение*) — розвизання, розвиз (КМ), розвизок (питання), вирішення (справ), (*позволение*) дозвіл (волю) (на що) (КМ). -ние *от бремени* — розродіння, обродіння, скинення тяжу. *Взять* -ние — взяти дозвіл, спитатися когь. -ние *на отпуск* — дозвіл на відпустку. -ние *ссора* — розвизання пбзпу, розсудня (КМ), розвизок змагання. *С* -ния — за дозволу, з дозволу (од когь). *С* -ния *власти* — з дозволу (за дозволу) від влади.

Разрешительный (*имеющий решение*) — розвизний, вирішійий (питання); дозволений. -мый — нерозвизний (питання, тайна); нездовольний.

Разрешительный — дозвольний. -ная *надпись* — дозвольний напис, писаний дозвіл. [Дати писаний дозвіл].

Разрушать, разрушить — руйнувати, зруйнувати, розвалювати, розвалити (хату), бурити, збурити, розбурити, побурити; вичити, зничити, (*расширить*) сплюндрувати (АЮЗР, 6, I, 382).

Разрушение — зруйнування, руйнівина, руйна, зничення, (*зат.*) збурення.

Разрушитель — руйнаць, руйнівник.

Разрушительный — руйнівний, руйнівний, руйнівний, руйнівний, розвальний.

Разрыв — розрив, розривання (зв'язки, звязків), зриваний (ужови), (*перерыв*) перерва. -рыв *дружбы* — розбрат. -рыв *мирных отношений* — розмир.

Разрывать, разорвать — розривати (ЛР, 44), розривати, роздрати, роздрати. -ть *знакомство* — перервати знайомість. -ть *мир* — зламати (зірвати) мир. -ть *отношения* — зривати (порвати)

зв'язки. -ть *письмо, документ* — роздрати лист, документ, (на *части*) роздрати, (на *клячки*) пошматувати. [хвищ.

Разрывной — розривний; (*взрывчатый*) вбу-

Разряд — розряд, категорія; ступінь (р. ступеня).

Разубеждать, разубедить — переконувати, переконати (когь на інше).

Разувать, разуть, -ся — розувати, розути, -ся.

Разуверять, разуверить — переконувати, переконати (когь на інше), -иться *в ком* — зневіритися

Разузнавание — довідання, розпзнавання. [кому.

Разузнавать, разузнать — довідатися, довідатися (про що), розвідувати, розвідати (що. -ся про що), (*расширивать*) дізнавати, дізнати (що) розпитувати, розпитати, -ся (про що).

Разум — розум, (*толк*) глузд.

Разумение — розуміння; тямка.

Разумный — розумний.

Раз'единение — роз'єднання; розбрат.

Раз'единительный — роз'єднаний; розбратний.

Раз'единять, раз'единить — роз'єднувати, роз'єднати, розіяти (розрізати), роз[по]різати.

Раз'езд — роз'їзд.

Раз'ездной — роз'їзний. -ные *деньги* — роз'їзні гроші, подорожні гроші.

Разыгрывать, разыграть — розгравати [Він розграє], розіграти (в лотерею); (*притворяться*) владати. [Вдає великого папа].

Разыскание — роз[від]шукування, роз[від]шукання, розшук, пошук (к-ів); (*учёное сочинение*) рбзвідка.

Разыскивать, -нать — розшукувати (шукати), розшукати, відшукувати, відшукати, вишукувати, разыскной — розшукний. [вишукати.

Раз'яснение — роз'яснення, роз'яснення, пояснення, пояснення, вияснення.

Раз'ясня[и]ть — роз'яснювати, роз'яснити, по[вп]яснювати, по[вп]яснити (справу), тлумачити, витлумачити (ужови, зміст).

Район — район.

Районный — районівий, районний.

Рана — рана, вірзка (ЛЗ, VI). -ны *колющим оружием* — колоті рани, поколотті (АЮЗР, 6, I, 385). *Лёгкая* -на — легка рана. -на, *причинённая боями* (*тупым оружием*) — бита рана (АЮЗР, 6, I, 30). -на *рубленая* — рубана рана, (*стар.*) тята рана. -на *сквозная* — скрізна рана, рана на виліт (АЮЗР, 6, I, 386). *Тяжкая* -на — тяжка рана.

Ранг — ранг, ранга, ступінь (-енія).

Ранение — поранення, зранення (АЮЗР, 6, I, 157).

Рапорт — рапорт, (*вухг.*) лпорт; донесення.

Раснаиваться, раснаяться — покаятися, каятися.

Раснаие — каяття.

Раскладна — розкладка, розклад. -на *податей* — Раскладочный — розкладчий. [рбклад політків.

Раскладывание — розкладання, розкладка.

Раскладывать, разломить — розкладати, роз(i)-класти, розкидати, розкидати (КМ).

Раскол — розкол. [розколп.

Раскопка — розкопування, розкопання, розкопка.

Раскрывать, раскрыть — (*преступление*) викривати, викрити (вдчия), (*обнаружить*, -жить) виявляти, виявити.

Раскрытие — (*преступления*) викривання, викриття (злочину), виявлення, вияв.

Распадение — розпад.

Распечатание — розпечатання.

Распечатывать, распечатать — розпечатувати, розпечатати, відпечатувати, відпечатати.

Распивать, распить — випивати, випити.

Распивочный — чарковий. -но — на п'ятуше, чарками, па чарки, (*стар.*) на вишняк. **Продажи питей — но и ны вынос** — продаж трюнків (напоїв) па п'ятуше (чарками, па чарки) та на винос.

Расписание — розпис, розклад, таблиця, список. -ние *движения поездов* — розпис поїздів, таблиця (розклад) руху поїздів.

Расписка — розписка, квит, квиток. **Платёжная — на** — платіжнй розписка, платіжний квиток (розписка про поквитування).

Расписываться, расписаться (*в чём*) — розписуватися, розписатися (на що), підписуватися, підписатися (про що). -ся *в получении* — розписатися на одержання (про одержання).

Распитие — пиття, випиття. **На — тие** — на п'ятуше. [в'яння.

Расплата — розплата, заплата, виплат, поквиту-

Расплачиваться, расплатиться — розплатуватися, розплатитися (з ким), платити, заплатити (кого), квитуватися, поквитуватися (з ким). -ся *с долгами* — заплатити, виплатити борги (довги), вив'язатися з борги (довгів). [в'яння, розплатити.

Распознавать — розпізнавати, розпізнати, розізна-

Располагать, расположить (что) — розкладати, розікласти (що), (*примисливать*) лаштувати (що), (*распоряжаться чем*) порядкувати (чим), орудувати (чим), користати (з чого), (*иметь в распоряжении*) мати в розпорядженні (що), мати (що). **Я не — гаю и тремя рублями** — я й трьох карбованців не маю (готових). -ть, *своим имуществом* — порядкувати своїм майном. -ть *своими правами* — користати з своїх прав, (*стар.*) заживати свого права.

Расположение, расположенность — (*размещение*) розкладання, (*распределение*) розклад (поків), уклад (матеріалу), порядок (слів); (*благосклонность*), прихильність, прихилья, схильність, ласка. **Иметь к кому — ние** — прихильний бути до кого. **Потерять — ние** — втратити ласку (прихильність). **Пользоваться чьим — нием** — тішитися чією прихильністю (ласкою), в ласці бути в кого, мати від кого ласку. **Приобресть — ние** — шідати під (чією) ласку, придбати (чію) прихильність. **Снискать — ние, добиться — ние** — шідатися під ласку, добити (чіє) прихилья.

Распорядитель — розпорідчик, розпорідник, ору-

Распорядительность — розпорідливість. [дар.

Распорядительный — (людина) розпорідливий, (засідання) розпорідчий.

Распорядок — розпорідок, порідок, лад.

Распоряжаться, распорядиться — порядкувати, попорядкувати, верховодити (чим, над чим), заправляти (чим), заглядувати, наказувати, д(ав)ати розпорідження (кому). -ся *по своему* — оруду-

вати по своєму, порідок свій давати (дати) (чому), порідки свої пав'дити (над чим), лад свій д(ав)ати (чому).

Распоряжение — розпорідження, розпорідок (КМ), порядкування, в'дл, (*командование*) загал, (*приказание*) наказ, (*стар.*) розказання (АЮЗР, I, 39, 79), (*управление*) оруда, орудування (СФА, VI, 392). **Быть в чьём — нием** — бути (стояти) в чій розпорідженні, під чією загодою; належати кому, залежати від кого. **Защитительное — ние** — заповіт, дубовна (-ої), дубівийця. **Издать — ние** — розпорідитися, наказати, видати розпорідження (наказ). **На (в) личное — ние** — до особістого розпорідження, на власне (особисте) розпорідження (АЮЗР, 6, I, 79), (*гиллиц.*) до власної розпоріджості. **Правительственное — ние** — урядове розпорідження, урядовий наказ. -ние *на случай смерти* — розпорідження на випадок (за після) смерті. **Сделать — ние** — зроби́ти розпорідження, загадати (що), загадати зроби́ти (щось). **Циркулярное — ние** — обіжний на́каз, (*циркуляр*) обіжняк.

Расправа — розправа, управа. **Короткая — в** — недовга розправа, короткий (недовгий) суд.

Расправляться, расправиться — (*с кем*) розправлятися, розправитися (з ким), упорати (кого).

Распрашивание — розпитування, розпит, випитування, випит.

Распрашивать, распросить — розпитувати, розпитати (ЛР, 44), допитувати, допитати, (*о мног.*) порозпитувати, (ЮГ, I, 42), випитувати, випитати, опитувати, опитати, брати (взяти) (кого) па спит, на опит.

Распределение — розподіл (-лу), розміщення, поділення. -ние *денег между кредиторами* — розподіл грошей поміж кредиторами. -ние *доказательств* — розподіл доводів. -ние *долгов несостоятельного по родам и разрядам* — розподіл довгів (боргів) невиплатного (невиплатника) по родах та рядах.

Распределитель — розподільник.

Распределительный — розподільчий. -ный **пункт** — розподільчий пункт.

Распределять, распределить — розподіляти, розподіляти, розкладати, роз(і)класти. -ть **налоги** — розкладати податки.

Распродавать, распродать — розпродавати, розпродати, випродувати, випродати, (*о мног.*) повипродувати; спровадати, спродати.

Распродажа — розпродаж (*м. р.*), розпродаж (*ж. р.*), розпродавання, розпродання.

Распрос — розпит, розпитування, розпитання (ЛР, 44, СФА, VI, 468), випит, опит.

Распространение — розповсюд[д]єння, шірення, поширення, розпросторення. -ние *ложных слухов с целью вызвать недоверие к власти или дискредитировать её* — поширення брехливих (неправдивих) чуток, щоб викликати недовіру до влади або дискредитувати її.

Распространённость — поширеність, (*повсеместность*) повсюдність.

Распространитель — (по)ширитель, розповсюдник.

Распространительный — поширений, розтяжний, розпростірний, розповсюдний. -ное *только-ванне законов* — розтяжні (поширенні) глумачення законів.

Распространять, распространить — поширювати (ширити ЛР, 44), поширити, розширювати, розширити (ЛР, 44), розповсюджувати (розповсюджувати), розповсюд(в)ити, (о *мног.*) порозповсюд(в)ити; розпросторожувати, розпросторити, розтягати, розтягти. *Действие закона* -яється *на всю страну* — чинність закону розповсюджується (розтягається), на цілу країну, (*стар.*) закон чинить на цілу країну. -ять *ложные слухи* — розповсюджувати (ширити, поширювати) неправдиві чутки. *Общественный взгляд* — загально розповсюджений (загальний) погляд (думка).

Распря — свара, чвара, звада, посвар, суперєка, (*склока*) колотня, гризай. *См. Раздор.*

Распубликовывать, опубликовать — оголошувати, оголосити, розпубліковувати, розпублікувати. -вать *во всеобщее сведение* — оголосити до (для) загального відома.

Распустить, распустил (слухи) — розпускати, розпустити (чутки). -ся (*сов.*) — зледящити, розледящити, в ледяще пуститися, розбеститися, розпуститися. [галь (-ли)].

Распутница — безпородіжжя, розтань (-ни), роз-
Распутничать — розпуть[с]во жити.
Распутный — розпутьний, розпутьсвий. [житий].
Распутство — розпуста, розпуть[с]не (непорядке)
Распутывать, распутать, -ся — розплітувати, розплатити, -ся. -ся *с долгами* — заплатити довги, розплатитися, виплатитися з позичок.
Распутье — роздоріжжя, перехрєстя.
Распущенность — розпуст, розбещєність, (*разврат*) розпуста, (*прован.*) розплів. [Цє не любов, не кохання, а попросту розплів].
Распущенный — розпущений, розпущєний, розбещє-
Рассадни — розсадник. [ний].
Расселение — розсєдєння.
Расселять, расселить, -ся — розсєляти, розсєляти, -ся, (о *мног.*), порозсєлювати, порозсєляти, -ся. -ить, -ся *колониями* — осадити, -ся, розсєляти, -ся (колоніями).
Рассеяние — розпоросєєня, (людности) розсєянєя.
Рассеянность — (*невнимат.*) розсєянєсть, неуважність.
Рассєянный — розсєяний, неуважний.
Рассказ — ошовіання, оповідь (-да).
Рассказчик — оповідч (-ча).
Рассказывать, рассказать — ошовідати, повідати (ЛР), сповісти, розповідати, розповісти.
Расследование — розслід, розслідування, розвідки, розвидування, вивідування, (ЛР, 44) доходження, (*стар.*) розізнання (АЮЗР, 6, I, 80; ЛР, 44), (*расспрос*) розпитання (СФА, VI, 468), (*стар.*) опит (АЮЗР, 6, I, 216), опитання (АЮЗР, 6, I, 256). -ние *преступления* — доходження (розслід) злочину.
Расследовать, расследовать — розслідувати, розслідити, розвидувати, розвідати, вивідувати, вивідати (що), дізнавати (-ся), дізнаватися (про що), доходити, дійти (чого), (*распраши-*

вать) розпитувати, (*стар.*) опит чинити (АЮЗР, 6, I, 216).

Рассмотрение — розгляд, (ЛР, 41) розглядання.
К -нию *и исполнению* — до розгляду та до виконання.
Рассматривать, рассмотреть — розглядати, розглянути (що), роздивлятися, роздивитися (в чому). -еть *иск* — розглянути позов, (*стар.*) позов одсудити (ЧСР).
Рассрочивать, рассрочить — розкладати, розкладати на стрічки, відкладати, відкласти (платіж).
Рассрочка — розстрочка, відклад, виплат, сплат ратами. *Купити с -ной* — купити на виплат, на сплат ратами.
Расстояние — віддаль (-ли), віддалєння, відсталь (-ли), віддєгність, (*протяжение*) протяг, пробстор[о]ль. *Находящийся на -нии* — далекий. [Сєло на сім верстов далеке од міста]. *На -нии столыки верст отсюда* — (за) стільки верстов відсілі.
Расстраивать, расстроить — розладнувати, розладнати (розладити), розстроювати, розстроїти, (з)руйнувати. -ить *нервы* — розторгати (розторсати, розбудоражити) нєрви (кожу), зперувати (кого). -ть *хозяйство* — зруйнувати господарство, призвєсти господарство до руїни.
Расстрел — розстріл, розстрілювання, (*сов.*) розстрілюєня. [стріляти (розстріляти)].
Расстреливать, расстрелять — розстрілювати, розстрілюєня, (розстріл (-рюю), розладняєня, руїна, (*беспорядок*) пєлад, неспокій, (*несогласие*) незгода. -во *здоровья* — втрата (зисуття) здоров'я. *По -ству здоровья* — через утрачєне здоров'я. -во *уиственное, психическое* — розумове, психичєне забурєння, помішання розуму.
Рассудительность — розсудливєсть, розважність.
Рассудительный — розсудливий, розсудний, розважливий, розважний. -но — розсудливо[що], розважливо[жно].
Рассудок — розсудок, розум, (*понимание*) тїма. (*толк*) глєзд. *В здравом -ие* — ціл добрім розумі. *Лишить -на* — позбавити розуму (кого), (*вульг.*) одбити тїмкий (кожу), глєзда одбити (кожу). *Лишиться -на* — позутися розуму, (*вульг.*) з глєзду зєвнутися, збєлглєздити, глєзду одбитися.
Рассуждать, рассудить — міркувати, поміркувати, (*мудрить*) розумувати, мудрувати, (*внимательно обдумать*) розміркувати, розміркувати (що *и* пад чим), (*обсудить*) обміркувати, (*разобрать чье дело*) розсудити (кого з ким), розібрати (чим) справу, (*стар.*) розправити, розправити (ЛР, 44); (*решить*) поклясти, постановити, ухвалити.
Рассуждение — міркування, (*мудрение*) розумування, мудрування, (*учёное сочинение*) розвідка (на ступінь доктора).
Рассчитывать, расчёсть — роз[в]ірахувати, роз[в]ірахувати (прибутки, відсотки), вилічувати, (лічити), вилічити (злічити), (*учитывать, учесть*) обчисляти, обчислити (можеп, всі спроби), (*на кого, на что*) рахувати (на кого, на що), покладатися (на кого), уповати (на

що). -иний на *неведение* — обчислений (розрахований) на незнай. -тять *кого* — збільшити, одправити кого, порохувати кого. -а́ться — по[роз]рахуватися (з ким), облічтисся.

Рассылать, розослать — розсілати, розсілати, (о *мног.*) порозсілати.

Рассылка — розсіляння, розсілення, розсілка.

Рассыльный — розсільний, посилаєць, (*курьер*) вистовць. -ная *книга* — розсільна книга, розповна́ кни́га.

Растение — рослина, (*собр., растительность*) поросль (-ли).

Расті — рости, вироста́ти, ароста́ти. -щий *лес* — живий (живорослий) ліс. -щее *дерево* — живе (живоросле) дерево.

Растление — розліяння.

Растлитель — розлітєль.

Растлеть — розлітєти.

Расторгать, расторгнуть — розвізувати, розв'язати, роз'єднувати, роз'єднати, (*порвать*) зривати, зірвати (узову, відносини) (з ким), розривати, розірвати (узову, шлюб).

Расторжение — розірвання (узови), зірвання, роз'єднання. -ние *условия* — розірвання (зривання), (*нарушение*) зламання (узови).

Расточать — жарнувати, гайцувати (добро), жарно трітати, переводити, (*проvincы*) жарничяти (майно). [вид (-воду)].

Расточение — (з)жарнування, (з)гайцування, перерасточєнь.

Расточитель — жарнотрат, жарнотрат[в]єць.

Расточительность — жарнотрат[в]єство.

Расточительный — жарнотратний, жарнотратний. -но — жарнотратно.

Растравлять, растравить — роз'їтрувати, роз'їтрити, вередити, розвередити (рапу, віражу).

Растрата — розтрата (КМ), (*расточение*) перевід (-воду). -та *зверенного имущества* — розтрата дорученого добра (майна), перевід дорученого добра (майна).

Растрачивать, растратить — розтрачувати (трятити), розтрятити, переводити, перевести.

Раструска — розтрус (зерна), розтруска.

Растягивать, растянуть — розтягати, розтягти, розволікати, розволокти.

Растяжение — розтягєння, рвтяг, (*растяжённость*) розтягєсть.

Растяжимость — розтяжєсть, розтягєливість.

Растяжимый — розтяжний, розтягєливий.

Растянутость — розволікєсть, розтягєсть, розтягєність.

Расхищать, расхитить — грабувати, пограбувати, шарпати, розшарпати (СФД, VI, 459), розкрадати, порозкрадати, ілюндрувати, сплюндрувати.

Расхищение — зграбування, розкрадання, розкрад, розкрадія, сплюндрування.

Расход — видаток, (*мл.*) видатки (-тків), трята, (КМ), витрата, (*исходивение*) кошт (ЧСР). *Мелкий (-кие) -ход(-ы)* — дрібні видатки. -ход и приход — видатки та прибутки. *Сметидов* — обрахунок на видатки, кошторис видатків. *Снести на -ход* — списати на видатки.

Расходиться, разойтись — розходитися, розійтисся, (*не совпасть, не совпадет*) розбігатисся,

розбігтисся, не збігатисся, не збігтисся, не згіджуватисся, не згідитисся.

Расходный — видатковий. -ная *книга* — кни́га видатків. -ный *ордер* — видатковий ордер.

Расходование — витрачання, видаткування.

Расходовать — витрачати (трятити), видаткувати.

Расходчик — (*приходорасходчик*) видавник, платник. [(*несогласие*) незгода].

Расхождение — розбіжність (в цифрах, в думках).

Расценивать, расценить — цінувати, поцінувати, розцінювати, розцінити.

Расценка — цінування, рєзєн, рєзєнка.

Расчёт — розрахунок, раху́ба, (*счёты*) раху́нкий, (*смета*) обрахунок, (*увольнение*) порохунок, звільєння, (*стар.*) одірава (АЮЗР, 6, I, 397). *Дать кому -чѣт (уволить)* — відпустити (звільшити, одіравити) (кого), (порохувавшись), (*стар.*) дати кому одіраву (АЮЗР, 6, I, 397), (*только как руссизм*) роцїтати (кого). *До -та* — до розрахуку. *Нет никакого -танема жадної раху́би* (вигоди), *нема жадних виглядів, (видов).* *Обмануться в -те* — в рахунках (в раху́бі) помилитисся. *Плохой -чѣт!* — погана раху́ба! *Получить -чѣт (посчитаться)* — розрахуватисся, порохуватисся. *Принять в -чѣт* — взїти (щось) на увагу, до уваги, до раху́би.

Расчётливость — обрахуваність, раху́бєсть, (*осмотрительность*) оглядність, (*бережливость*) ошадність, ошадність, (*хозяйственность*) господарність.

Расчётливый — обрахуванний, раху́бний, (*осмотрительный*) оглядний, (*бережливый*) ошадливий, ошадний.

Расчётный — (роз)рахунковий. -ная *книга* — розрахункова книжка, книжка розрахунків.

Расчисление — розчислення, обчислення, розрахування, (*смета*) обрахунок.

Расчислять, расчислить — розчислюва[л]яти, розчислітати, розрахувувати, розрахувати, обчислювати (обчислітати), обчислювати, розлічувати, розлічїтати.

Расчитна — розчіщєщєп, розчістка (лісу), корчування, (*сов.*) вікорчування.

Расширение — розширення, рвтяг.

Расширять, расширить — пошіршувати, пошіршити (одєжу), (*деятельность*) по[роз]шірїтати, по[роз]шірїтати, (*силу закона*) розтягати, розтягти (чїпність закону), розпросторївати, розпросторїтати. -ся — шїршати, (*распространяться*) пошіршуватисся, розширїуватисся кудїсь, розтягїтисся (на що).

Ратифицировать — ратифїкувати, зратифїкувати, стверджувати, ствердити (узову).

Ратуша — ратуша.

Рация — райка (фуражу).

Рачительность — няльєсть, старанність, дбайєсть, дбайлівість, горлівєсть, упадлівєсть.

Рачительный — няльєвий, старанний, дбайлий (АЮЗР, 6, I, 33), дбайливий, горлівєвий, упадливий.

Рвать, разорвать — рвати, порвати, дєрти, пєдєрти, (*на куски*) рєсувати, пошарувати; (*б.гевать*) ругати, бжувати. -ся *к чему* — порпїтисся, змагїтисся, пїтїтисся до чо́го.

Рвение — горливість, старанність; поривання до чого.
Рвота — блювання, блювота.
Реабілітація — ре(г)абілітація.
Реабілітувати — ре(г)абілітувати, зре(г)абілітувати (кого), повертати, повернути (кому) права.
Реагування — реагування. [честь].
Реагувати — реагувати, зреагувати (на що), відгукатися, відгукнутися (на що).
Реакція — реакція.
Реалізувати — реалізувати, зреалізувати, (*осушестелити*) здійснювати, здійснити. [свий].
Реальний — реальний, (*дійсительный*) дійсний.
Редітич — дитина, (*ребятишко*) дитинчя (-чяти), (-чек) дитинько. **Внебратний** -ном — позашлюбна дитина, дитина неправого ложа (неправоложна), (*вульг.*) байстрюк, байстри (-ята). **Грудний** -ном — немовлятко, коліс.
Ревізіонний — ревізійний. [ква дитина].
Ревізія — ревізія, перевірка). -зя *населения* — перепис людности, ревізія (10-та ревізія).
Ревізувати — ревізувати, обревізувати (зревізувати), перевіряти, перевірити, переглядати, перевіряти.
Ревізор — ревізор. [глянути].
Ревізіонний — ревізійний. -ная *сказка* — ревізійний спис.
Ревний — задрісний, задрій, (*к делу*) ревіний (с.м. Ревностный).
Ревнувати (кого *к кому*) — ревнувати, приревнувати (кого до кого), прикладати, прикласти (чю дшу до кого), виявляти задрість (супроти кого), (*о чем*) дбати (про що), мати ревіність (до праці), ревіно працювати (для кого, для чого).
Ревностний (-но *относящийся*) — ревіний, заподадивий, упадливий, дбайливий, щірий (робітник), горливий (до праці, до радянської влади). -но — ревіно, заподадливо, дбайливо, гордіво. -ное *отношение к делу* — ревіність, горливість (ЖО, 18).
Ревность (*к делу*) — горливість (до справи), (*в любви, дружбе*) ревіності, задрість.
Револуційний — револуційний.
Револуція — револуція.
Регаліи — регалії (прібутки державні), (*драгоценности*) клейводи (війська запорозького).
Регент — регент, (*вульг.*) рєнт (в хорі).
Регентство — регентство. *Пребывание в -ве* — регентування. *Во время -ства* — за регентування (*напр.* Віропового).
Регістратор — регістратор (у канцелярії), (*стар.*) реєстратор. [рії], реєстратура.
Регістратура — регістратура (відділ у канцелярії).
Регістрація — регістрація, регістрування (записування, занесення до списків).
Регламент — регламент, правила (заведений порядок) в якійсь установі.
Регламентування — регламентація, регламентування. заведення певного порядку.
Регламентувати — регламентувати, зарегламентувати, впорядковувати, впорядкувати (працю в установі).
Регрес — регрес (підступ не вперед, а назад).
Право -са — право регресу. **Право -са, вексе-**

ленадписателя, оплатившего вексель, к векселедателяю — право векселедержавця, що оплатів векселя, вимагати від векселедавця повороту запліченого.
Регулювання — регулювання, впорядкування.
Регулювати — регулювати, врегулювати, впорядковувати, впорядкувати, заводити (завести) порядок (у праці, в установі).
Регулярний — регулярний, правильний (що робиться в певний, прізвичайний час).
Редантірованіє — редагування, (*сов.*) зредагування (умови). [кпїжку].
Редантірувати — редагувати, зредагувати (умови). [дагування].
Редантор — редактор.
Редакція — редакція, (*редактирование*) (з)ре-
Реєстр — реєстр. *Записанный в -еєстр* — зареєстрований, до реєстру вписаний.
Різати — різати, (*сов.*) порізати, (*хлеб*) країти, покраїти, (*срезывать*) стигати, стяти.
Резерв — резерв, запас, запасне військ.
Резервний — резервний, запасний (капітал).
Резидент — резидент (політичний представник якої-небудь держави в іншій державі).
Резиденція — резиденція (місце перебування).
Резня — різанина, різня.
Резолюційний — резолюційний (частіна віроку).
Резолюція — резолюція.
Резон — рація, слішність. *Он имеет -он так думать* — він має рацію так думати.
Резонний — слішний, що має рацію. *Это -но* — це слішно, це має рацію.
Результат — результат, вислід, (*последствие*) наслідок, (*достигание*) здобуток. -том *этого было то, что*, наслідком з цього був такі. *Из этого не получилось никакого -та* — з цього нічого не вийшло.
Резюме — резюме (*напр.* з промови попередніх промовців або із змагання сторін).
Резюмувати — резюмувати, зрежюмувати.
Рейд — рейд (місце перед портом).
Рейс — переїзд, подорож (-жи), рейс (м. р.).
Ріка — ріка, річка. *Сливная -на* — сплавна річка. *Судоходная -на* — судохідна річка.
Реманбент — ремакбєнт. [на строк].
Реманбіо — ремакбіо (непї за неоплату векселя).
Реквізирувати — реквізувати, зреквізувати.
Реквізійний — реквізійний.
Реквізіція — реквізіція (відібрана майна, жинга, на державі чи громадські потреби).
Реклама — реклама, рекламування.
Рекламувати — рекламувати.
Рекгносціровка — розвідання, чїти.
Рекомендательний — рекомендаційний, (*зап.*) поручальний, ручальний (лист).
Рекомендація — рекомендація, рекомендування.
Рекомендувати — рекомендувати (кого, що), радити (комусь щось зробити). [повобранчик].
Рєкрут — рєкрут, (*вульг.*) нєкрут, повобранець.
Рєкрутський — рєкрутський, (*вульг.*) нєкрутський.
-ний набор — рєкрутський набір. -ная *повинность* — рєкрутська повинність, рєкрутчина.
Религіозність — релігійність (-ості).

Релігійний — релігійний.
 Релігія — релігія, віра.
 Рельєф — рельєф, горізізба. [вирізість (дужка).
 Рельєфність — рельєфність; (*определённость*)
 Рельєфний — рельєфний, опуклий; вирізний (дужка).
 Рельса — рейка. *На -зах (железной дороги)* — на колії.
 Реляція — реляція, допесе[і]ння (військове).
 Ремесленник — ремісник (АЮЗР, 8, V, 88; ІР, 44).
 -ники *цеховой* — цехові:, цеховий.
 Ремесленничество — ремісництво.
 Ремесленный — ремісний, (*ву.льг.*) рукощесний.
 -ный *цех* — ремісничий цех.
 Ремесло — ремесло, (*ву.льг.*) рукощесло, рукощесство, (*стар.*) ремесло. *Каким он занимается -лом?* — яке ремесло він має? *Какое -ло он знает?* — яке він ремесло в руках має? яке ремесло він знає? *Занятие -лом* — ремісничування, (*портняжным*) кравцювання, (*слесарским*) слюсарювання (*и т. д.*, *с окончанием* -ування, -ювання). *Кровельное -ло* — бляхарство. *Печное -ло* — мідярство. *Портняжное -ло* — кравецтво. *Плотничье -ло* — теслярство. *Слесирное -ло* — слюсарство. *Столярное -ло* — столярство.
 Ремонт — ремонт, поправа (АЮЗР, 6, I, 464), направа (АЮЗР, 6, I, 375), (*обновление*) поправа. [лішка, поправа.
 Ремонтирование — ремонтування, ремонт; поправка.
 Ремонтировать — ремонтувати, поремонтувати, поправляти, поправити; (*обновлять*) поновляти, поновити. [ревертень.
 Ренегат — ренегат, перекидьчак, перекидьчак, перента — рента (*напр.* земляца), прибуток.
 Рентный — рентовий. -ный *налог (на землю)* — рентовий податок. [перобудування.
 Реорганизация — реорганізація; (*перестройка*)
 Репатриант — репатріант (той, що повертається до своєї держави). [держави).
 Репатриация — репатріація (повернення до своєї)
 Репетиция — репетиція, повторення (згоди, уюви).
 Реплика — репліка, відповідь (-ди), (*возражения*) заперечення.
 Репортаж — репортаж (подавдця до часопису відомостей про з'їзди, судові засідання, про нещасливі випадки, то-що).
 Репортер — репортер (той, що подає до часопису відомості про з'їзди, про судові засідання, про нещасливі випадки, то-що).
 Репрезентант — репрезентант, представник.
 Репрессали — репресалії (ворожі заходи однієї держави проти другої, коли тая порушить її право).
 Репрессивный — репресійний, утискливий. *Принять -ные меры против кого* — взяти репресійних заходів проти кого, патисніти на кого, нагнітати кого.
 Репрессия — репресія, утиск, нагніт (-ту), кара.
 Рептилия — рептилія, рептильця, підплачене шисація.
 Репутация — репутація, слава. *Дурная — недобра (лиха) слава, веслава. Испортить свою -цию* — накинати (пнатити) на себе не-

добру славу. *Испортить чью -цию* — підкпатися під чью славу. *Пользоваться дурной -ей* — у щеслві бути, жати недобру славу, тиштися недоброю славою. *Хорошая -ция* — добра слава. [кшига рахуєків.
 Ресконтро (*итал. riscontro*) — ресконтро,
 Республика — республіка, (*о старой Польше*)
 Річ Посполита. -на *автономная* — автопомня республіка. *Аристократическая -на* — аристократічна республіка. *Демократическая -на* — демократічна республіка. *Социалистическая советская -на* — соціалістична радянська республіка. *Союз Советских Социалистических -ни* — Союз Радіських Соціалістичних Республік. *Федеративная -на* — федеративна республіка.
 Республиканский — республікаїський.
 Реставрация — реставрація, (з)реставрування, відновлення, поповнення, оновлення.
 Реституция — реституція (повернення до попереднього стану).
 Реторсии — реторсії (ворожі заходи однієї держави проти другої, коли тая порушить економічні її інтереси).
 Референдарий — референдар (-рі), (*докладчик*) доповідчак (при якійсь установі).
 Референдум — референдум; подання.
 Реформа — реформа; зміна, переміна.
 Реформатор — реформатор; той, що робить зміну.
 Реформировать — реформувати, зреформувати.
 Рецензировать — рецензувати, зрецензувати.
 Рецензия — рецензія; (*мнение*) дужка (про якийсь)
 Рецепт — рецепт. [твір).
 Рецепция — рецєпція, засвоєння (права), (*напр.* римського в Германії).
 Рецидив — рецидив(а), поворот, повернення. -див *преступления* — рецидив(а) злочину, вчинення такого самого злочину або однорядного вдруге. -див *неграмотности* — рецидив(а) неписьменности, поворот до неписьменности.
 Рецидивист — рецидивист (той, що знову вчинив такий сажий або однорядний злочин).
 Реципировать — реципувати, зреципувати, засвою-
 Речна — річка. [вати, засвоїти (право).
 Речной — річний, річковий (право).
 Речь — мовна (ІР, 44); промова; слово; (*беседа*) розмова. *Не о том речь* — не про те мовна (йдє).
 Речь *защитительная* — промова оборонна, слово захисту. *Речь обвинительная* — слово обвинувачення. *Речь прокурора* — прокуророва промова. *Произнести речь* — сказати промову.
 Речистый — промовистий, (*ирон.*) балакучий, укладливий.
 Решать, решить — рішати (вирішати), вирішити (справу), (*вопрос*) розвизувати, розвизати (питання *и т. п.*) (КМ); постановляти, постановити; (*утверждать*) ухваляти, ухвалити; (*полагать, положить*) покладати, покласти; (*основываться на чём*) стати на чім. -ть *дело окончательно* — розвизати (вирішити) справу остаточно, без пересуду (КМ). -ся (*осмеливаться*) — звизуватися, важитися (ІР, 44), ва[з]важитися (на щось). *Не -ся*

- (колебаться) — пагідися, не нав'язуватися.
-щий *голос* — вирішальний, ухвальний голос.
(*дающий перевес*) переважний голос. *Участие в собрании с правом* — участь у зборянні з повним (вирішальним) голосом. -ный *судом* — вирішений на суді, суджений (ЧСР).
- Решение** — вирішення, рішення, (разрешение) розв'язання (справи, питання), розв'язок, (стар.) розв'яз (ЧСР, КМ), (приговор) вирок (АЮЗР, 6, I, 16), (постановление) постановова, ухвала. (заключение) висновок, (мнение) розсуд, (стар.) розсудок (АЮЗР, 6, I, 220). *Вынести мне по делу* — розв'язати справу, видати (постановити) вирок у справі, розсудити справу, (стар.) віректи. *Рассмотрев дело, суд вынес такое-то мне* — розглянувши справу, суд отакій-о у ній вирок видав (постановив); суд віріє так. -не *должно сохранить свою силу* — вирок має бути в своїй силі захований (ТОК, III, 117). *Законная сила* -ния — законна сила вироку, правна сила вироку. *Значное мне* — позачасний вирок, позачасне вирішення справи. *Объявление* -ния — виголошення (оголошення) вироку. *Окончательное мне* — остаточний вирок, (стар.) вирок без пересуду. -не в *окончательной форме* — (вирішення в остаточній формі), мотивованій вирок, уgruntований вирок. *Основания* -ния — підстави до вироку. -не в *письменной форме* — писаний вирок, вирок на письмі, писане (листовце) вирішення. *Поворот исполнения* -ния — повернення того, що виконано було за судовим вироком, до попереднього стану. -не по *существо* — вирок по суті справи, (стар.) головний вирок. *Состоялось* -не — вирок постановлено, одбулося вирішення. *Толкование* -ния — тлумачення вироку. *Условия законности* -ния — умови для правосильності вироку.
- Решѣтѣ** — ґрати, плетяві вікна; (*ограда*) штахѣти; (*в монете*) рѣшка. *Посадить за-му* — заарештувати, посадити за ґрати, за плетяві вікна.
- Решимость, решительность** — рішучість, зважливість, відвага.
- Решительный** — рішучий, зважливий, важливий (Нечуй-Лев.); відважний; (*окончательный*) остаточний; (*последний*) остачій. *Сказать* -ное *слово* — сказати остаточне слово, сказати надруб (= *на отрез*). -но — рішуче, зважливо, відважно; надруб; (*совсем*) зовсім, цілком, абсолютно. -но *ничего нет* — тут нічого ісінько
- Рига** — кланя, стодала. [ісмає.]
- Ризница** — ризниця.
- Риск** — ризк, (*гал.*) ризко, (*опасность*) небезпека, (*сомнительность*) непевність. *Риск при купле-продаже* — ризк у купівлі-продажу.
- Рискованный** — ризкований, ризкований, (*гал.*) ризкований, (*опасный*) небезпечний, (*сомнительный*) непевний. -ный *шаг* — ризкований крок, небезпечний вчинок.
- Рисковать, риснуть** — ризкувати, заризкувати, (*гал.*) ризкувати (на що, чим), нускатися, нустітися (на що), важитися, зв'язитися (на що), іти, піти на щастя, -ать *своей головой* — важити своєю головою. [малюнок.]
- Рисунк** — (*чертѣж*) рисунк, (*картина*) Ров — ріє (р. рову), (*канал*) ріничак, (*санѣри*.)
- Ровность** — рівність (-ости), рівнота. [фос.]
- Ровный** — рівний; (*гладкий*) гладький; (*плавающий*) плавкий. -но — рівно, як-раз. *Поровну* — парівно.
- Рогатый** — рогатий. -тый *скот* — (рогата) худоба, товар, (стар.) рогатиза. -тый *муж* — роуч.
- Род** — рід (р. роду), плім'я, коліво; порода, поріддя; (*отрасль*) галузь (-зи). *Род занятя* — праця (точнее — рід праці), (*специальность*) фах, спеціальність.
- Родильница, роженца** — породіл(а)я (СФА, VI, 208), (*зая.*) поліжниця.
- Родильный** — породільний, поліжничий. -ный *дом* — породільний дім, родільний дім.
- Родимый** (*уродѣнный*) — від роду, прирощений, родимий. -ное *пятно* — родімка, родімка. [зая.] вітїзна.
- Родина** — рідний край, рідна країна, батьківщина, Родигели — батьгій (-ів), батько-матї. *Наследство после-лей* — батьківщина.
- Родитель** — батько, породитель, роділець (-льця).
- Родительница** — матї, породителька, родїя, (*прояниця*) порождїниця (Чуб. V, 847).
- Родительский** — батьківський, батьків-материн, вітївський, вітївчий, матїрий, матїчин.
- Родить** — родїти, (спородїти, народїти, плодїти, сплодїти (ЛР, 44; СФА, VI, 119).
- Родной** — рідний, (*кровный*) кривний. -ные — рідні, родичі, родакї, рідні, рід (р. роду), кривні. -ной *язык* — рідна (матїрина) мова, материнська (матїрїя) мова.
- Родовой** — родовий, (стар.) дідїний, дідїничий (АЮЗР, 6, I, 424), отчїний (АЮЗР, 6, I, 265). -вое *имение* — родовий маєток, дідїзна. -вая (*по роду дел*) *подсудность* — родові підсудність.
- Родовспомогательный** (*родильный*) — (по-)родільний, поліжничий. -ное *заведение* — (по-)родільний (поліжничий) дім.
- Родоначальни** — родоначальник, праотець (у роді).
- Родословие** — родовід (-ову).
- Родословный** — родовідний. -ная — родовід (-ову), родопис. -ная *книга* — книга родоводу.
- Родственный** — рідний, родак, рідний; кривний (ЛР, 44; СФА, VI, 88, 104), кривнїк. [шїчка.]
- Родственница** — рідниця, родачка, кривна, крив-Родственность — спорідненість, спорідненія, рід-Родственный — споріднений. [шїсть.]
- Родство** — спорідненія; кривність, покривність -во по *боковой линии* (*боковая линия* -ва) — бїчне коліво споріднення. *Восходящая линия* -ва — горове (висхідне) коліво споріднення. *Нисходящая линия* -ва — пзівне (низхідне) коліво споріднення. *Прямая линия* -ва — прїме коліво споріднення (діти, онуїя, правнуки).

Роды — роди, родиво, пологі, (*и* ед.) поліг. *Лежати в -дах* — в пологі лежати. *Презре-временны -ды* — передчасні роди (пнологі).

Рождаемость — парожієність, парожієність.

Рождать, родить — родити, породити (зродити, пародити), привести дитину. *Презреде-ременно -дять* — скинути дитину, передчасно породити.

Рождение — народження, родіння. *Место -ния* — родіще місце. *От -ния* — зроду.

Розга — різка, лозина, дубчик.

Розница — роздріб (-обу), роздрібна торгівля. *В -цу* — па-роздріб.

Розничный — роздрібний, (продаж) па-роздріб. *Продажа товара оптом и в -цу* — продаж краму (товару) гуртом і па-роздріб.

Рознь — розбрат, незгода, свари, різь (*р.* різни).

Розыгрыш — розигриша, розигри.

Розыск — розшук, розшукування, вивідування, роз-відування. *Уголовный -ыск* — кримінал розшук.

Розыскной, см. Розыскной.

Ронять (*сов.* уронить) — пускати (*сов.* упустити), ронити (слозу), (*терять*) трітати (*напр.* достоинство — гідність). *Это -ло его в общественном мнении* — це підкопало його повагу в очах громадянства, це пошкодило йому серед громадянства, в очах громадянства, не стали його за це люди добрим словом по-капати.

Ропот — рєство, рєствування, парікання (ЛР, 44).

Роптать — рєствувати, парікати (ЛР, 44), (*стар.*) ропотати (ЛР, 44).

Роскошный, -но — розкішний, розкішно, пишній, пішно, (*прекрасный*) прегарний, прегарно, чудовий, чудово. *-но жить* — в розкошах (піншво) жити.

Роскошь — рєкшіш (-коши), розкоші, пишнота. *Предметы -ши* — рєчі (прєдмети) розкошіш.

Роспись — рєпис, реєстр, список. *Поколенная роспись* — рєписок. [-пись — родовідна таблиця.

Рост — зріст (*р.* зрєсть). [Зріст громадської свідомості], ріст (*р.* рєсту); ліхва (відсотки).

Ростовщик — ляхвар (-ря), ляхвар (-ра), (*жулак*) глнтий, процєнтчик.

Ростовщический — ляхвар[і]рський.

Ростовщичество — ляхвар[і]рство.

Рот — рот (*р.* рєта), устї.

Рубеж — границя, кордон, см. Граница.

Рубец (*шрам*) — шрам (АЮЗР, 6, I, 556), ру-бєць (-бця), пруг, пружок, смуга.

Рубить — рубати, (*сов.*) зрубати, (*зап.*) тїти, відтїти. *-ная рана* — рубана рана, тїта рана.

Рубна — рубання, рубанка, пєруб, віруб; став-лення, будування (хїти). *-на леса* — рубанка лісу, пєруб (ЧСР).

Рубрика — рубрика (рєдїл, підрєдїл, графа).

Рубань — лївка, лїхослїв'я. *См.* Рубательство.

Рубательный — лївлївий.

Рубательство — лївка, (*стар.*) лївбї (ЛР, 44).

Рубать, рубнуть — лїгати (ЛР, 44), палїгати, лїв-вїти. *-ть непристойными словами* — лїгати (пакудїгати) неподобними словами.

Руда — рудї. [пальня.

Рудни — рудїя, рудокопїя, рудокони (-пїв), ко-

Рудокон — шахтар (-ря), гірник.

Румь — румїшиця. *Зарумь* -жїя — пабн-вати румїшицю.

Рука — рука. *Наложить на себя -ни* — накласти на себе руки, смерть собі занодїтати (зробїтати), позобїсати себе життя, вкоротїти собі віку. *Не чист на -ну* — ханкїй, па руку ханкїй, (*вороватый*) злодїйкуватїй. *Пере-даться в чьи -ни* — відїгати до чїїх рук. *Приложить свою -ну* — руку свою при-класти, (*подписать*) підписати рукою власною.

Руководитель — кермїшич, керївнїк, провїдїр (-ря), провїдїник, орудїр (-ря), (*Зачинщик*) прї-водець, прївїдїя (АЮЗР, 6, I, 387).

Руководительный, руководственный — провїдїй.

Руководительство — прївїд (-воду), керування, керївнїцтво, (*зачинщичество*) прївїд (-воду).

Руководить, руководить — прївїд (пє-ред) вєсти (пад кїм), керувати, кермувати, провїдїти (чїм), (*о зачинщиках*) прївїд лавїгати (кому).

Руководство (*руководительство*) — керування, прївїд, прївїд (-воду), (*хїжїска*) пірїчувк (шкїльнїй), порїдїшк. *Взять под свое -во* — взїгати (кєрї) під своє керування, під руку своє. *К сведению и -ву* — до відожу та до керу-вання, до відожу та до дотрїмування (= *к со-блюденію*); (*руководствоваться*) керу-вїтїся (чїм), провїдїтїся (чїм).

Руководящий — провїдїй. *-щее начало за-кона* — провїдї прїпїципи (пєставїви) закєну.

Рукопись — рукопис, (*оригинал*) первєпис.

Рукоприкладство — рукопрїкладство, підпис руки, підписання.

Рукоприкладчик — рукопрїкладчак, рукопрїкладчик. рукопїдїсач, підпїсач па дувїзївїш. [новїй,

Рулевой — кермїшч, стернїк, стернїчїй, стер-Рул — керма, стерво, трєпа (па плєтах).

Русло — річїще, русло, корїто, дою.

Ручательство — запорїка, зарїка, порїка.

Ручаться — ручїтїся (ЛР, 44), поручїтїся.

Ручной — ручнїй. *-ная кладь* — ручна кладь, пакїшок.

Рыбный — рїбнїй. *-ная ловля* (*промысл*) — рїбальство, (*место*) рїболовля, рїболовня, рїбальня, (*стар.*) рїболовїя (АЮЗР, 6, I, 78). *-ный торговец* — рїбнїй торговєцьнїк, рїбнїк.

Рыбоводство — рїбнїцтво.

Рыболов — рїбалка, рїбак.

Рыболовство — рїбальство. *Заниматься -вом* — рїбальчїгати, рїбалкувати.

Рыбопромышленник — рїбнїй прохїслєвєць, рїбнїк.

Рынок — рїнок, базїр, (*площадь*) торг, (*скот-ный, сеной, зерновой*) торгівця. *Вести на -ном* — вєсти на торг, па базїр. *Толкучий -ном* — точок, тандїта, торгівця. *Хлебный -ном* — (*как экономич. термин*) хлїбнїй рїшок, (*площадь*) жїтїй базїр.

Рыночный — рїшковїй, базїрнїй, торгїв(єльнїй). *-ный обмен* — рїшковїй (торгїв(єльнїй)) обїн. *-ная стоимость* — рїшковї вїртїстї, торго-в(єльнї)а вїртїстї. *-ная цена* — рїшковї (торго-в(єльнї)а) цїна, базїрна цїна.

Рыть — копїти, вїкопїти, рїгати, вїрїгати.

Рычаг — підвіга, підбіга.

Ріпка — чарка.

Ряд — ряд, (*строй*) шерег, лава (війська); візка (цигань, справ); (*слои*) верства, шар; пасмо (пр). *Торговий ряд* — ятки, торг, ринок. *дом с жем* — поруч кого, рядом з ким, рядком, уряд з ким, бік кого, разом з ким.

Рядиться, подрядиться — годітися, згодітися, рядитися, під[по]рядитися; підряд брати (взяти). Рядный. -ная *запись* — ріновий запис, відбий лист. Рядная *плата* — умовлена плата, паймана плата. Рядовой — рядовий, (*простой*) прбстий, (*обыкновенный*) звичайний; (*сущ.*) рядовик. Рядчик — наймач, рядчик; підрядчик.

С

Сабля — шабля (АЮЗР, 6, I, 55).

Сад — сад, садок. *Плоды* -да — садовина.

Сажать, посадить (*в тюрьму*) — садіти, посадити, засадити (до в'язниці, у в'язницю).

Сажень — сажень (*р. сажня*), сажень (*р. сажени*). -ень *дров* — сажень дров, (*неопред.*) стіс (*р. стісу*) дров.

Саквояж — саквож.

Салотопня — сальня, салган. [ясі, сальва.

Салют — салют (з рушниць, з гаряат), (*стар.*)

Салютовать — салютувати, (*стар.*) ясувати, давати ясу, чинити ясу.

Самец — сажень, сажчик, віп.

Самна — сажця, сажчка, вона.

Самобытность — самобутність (-ости).

Самобытный — самобутний.

Самовидец — самовидець (-дця).

Самовластвовать — самовладно панувати (порядкувати), самоправно орудувати.

Самовластие — самовлада, самовладність.

Самовластный — самовладний. -но — самовладно.

Самовозгарание — самозапалення, самозагоріння.

Самоволье — самовля, самовільство, свавля, свавільство.

Самовольничать — самовольти, свавольти.

Самовольный — самовільний, свавільний, (*без полномочия*) неуповноважений; (*без разрешения*) недозволений. -но — самовільно, свавільно, своім рубом. -ная *порубка леса* — недозволена рубанка лісу. -но *снимать фрукты* — без дозволу (сваільно) трусити (СФА, VI, 50) садвиніу.

Самовольство — свавля, свавільство. [рючий.

Самовоспламеняющийся — самопальний, самого-

Самовосхваление — самохвальба, самохвальство.

Самогон — самог[і]н, самогонка.

Самодеятельный — самодійний, самоорудний.

Самодельный — саморобний, (*ткань*) дотоканий.

Самодержавие — самодержавство, самовладність.

Самодержавный — самодержавний, самовладний.

-но — самодержавно, самовладно.

Самодержец — самодержець (-вця).

Самодетельность — самодіальність, самодійність.

Самодетельный — самодіальний, самодійний.

Самодовольный — самодовільний, самодовольний.

Самодовольный, -но — самозавдоволення, -но.

Самодовольство — самозавдоволення, самозавдово-

леність.

Самодур — своєдур, своєм. самовперта людина.

Самодурство — своєдурство, своєумство, само-

Самозабвение — самозабутті. [вільна перертість.

Самозащита — самооборона, самозахист.

Самозванец — самозванець. -нный — самозван(ч)ий.

Самозванство — самозванство. [самозванський.

Самознижение — самовигублення.

Самосправление — самопоправа.

Самонад — самокат. [особистість.

Самолчность — дійспість особи, тобжність особи,

Самолчный — особистий, особовий. -но — особисто, особово, сах через себе.

Самолюбивый — самолюбивий, самолюбний.

Самолюбие — самолюбівість, самолюбство.

Самомнение — зарозумілість (-ости).

Самобладание — самопанування.

Самобман — самоодурення, самообман.

Самобольщение — самогішення, самодуріння, самозваба, самообман, самооблуда.

Самобразование — самоосвіта.

Самоограничение — самообмеження.

Самоопределение — самовизначення.

Самоопределяться, самоопределиться — самовизначатися, самовизначитися. [самопекора.

Самоотвержение — самозречення, самозаведбання,

Самоотверженность — самовідданість, самозреченість.

Самоотверженный — самовідданий, самозречений.

-но — самовіддано, самозречено, заведбавши себе.

Самоотречение — самозречення.

Самоохрана — самоохорона, самооборона.

Самооценка — самоціпка. [чуття.

Самоощущение — почуття самого себе, самопо-

Самоплав — самоплав. [Дерево йде самоплавом].

Самопожертвование — саможертва, самопожертва.

Самопознание — само(в)пізнання, самоспізнання.

Самопомощь — самопоміч (-мочи), самопомога.

Самопроизвольный — самовільний, самогітний.

Саморазвитие — саморозвиток, саморозвінення.

Саморазрушение — саморуйнування (саморуйна-

Саморобный — саморідний. [ція].

Самородок — саморі[о]док.

Саморучно — власноручно, рукою власною (підписав).

Самосовершенствование — самодвершення, самовдосконалення, вдосконалювання (вдосконалення) самого себе.

Самосознание — самосвідомість, свідомість себе.

Самосохранение — самоохорона, самозаховання.

Самоостоятельность — самостійність, (*независимость*) незалежність.

Самостоятельный — самостійний, незалежний. -но — самостійно, незалежно.
 Самосуд — самосуд, свій суд.
 Самоубийство — самоубство, самоубиство. *Покомчить жизнь* -вом — смерть собі зроби́ти (запоїяти), позбавити себе життя. вкоротити собі віку (самоубством). [самоубця.
 Самоубийца — самоубе́ць, самоуби́йпк. (*стар.*)
 Самоуверенность — самоуве́нність, самоуве́нність.
 Самоуправие — самоупра́вство, самово́ля, сваво́ля.
 Самоуправление — самоупра́вляння, самокереува́ння, самоупра́ва.
 Самоуправный — самоупра́вний, самоуво́льний, -ный *человек* — самоуво́льць (*ЛР, 44*), самоуво́льний, сваво́льний. -но — самоуво́льно, самоупра́вно.
 Самоупраство — самоупра́вство, самоупра́вність, самово́ля, сваво́ля.
 Самоуправствовать — самоуво́лнити, сваво́лнити.
 Самоучка — самоу́к.
 Самохвал — самохва́л, чвасько́, хвалько́.
 Самохвальство — самохва́льство, самохва́льба.
 Самоход — самохі́д (-ходу).
 Самочинность — самоупра́вність, самоуво́льство, сваво́ля, самочи́н(ство), самочи́нність.
 Самочинный — самоупра́вний, स्वा[само]во́льний, самочи́нний. -но — самоупра́вно, своєю во́лею, без дозволу, самочи́нно, самочи́нно.
 Самочувствие — само(по)чу́ття, самопочу́вання.
 Самый — са́мий. *По той же -мой причине* — з то́го са́мого, з тієї са́мої причи́ни.
 Сан — сан, підість, досто́йство.
 Санатория — санато́рія, лічи́ця.
 Сани — са́ні (*р. сапе́н*), са́нки (*р. сая́к*).
 Санитар — саніта́р (-ра).
 Санитария — саніта́рія, заходи на охоро́ну здоров'я.
 Санитарный — саніта́рний. -ные *правила* — саніта́рні пра́вила. [ко́бу].
 Санкционирование — санкціонува́ння, са́нкція (за-
 Санкционировать — санкціонува́ти, затверджува́ти, затверди́ти. [визначення ка́ри в статті].
 Саниция — са́нкція, затвердження. -ция *статьи* — са́новни — досто́йпк.
 Сап — сап, носатізна.
 Сапаты — сапáтний (хі́ль).
 Сапог — чо́бїт (*р. чо́бота*). [чо́бїтник.
 Сапожник — швець (*р. шве́ць*), чо́ботар (-ря), сапо́жнический, сапо́жничий — шеве́ський, чо́ботарський. [ше́вля, чо́бїтця, чо́ботарця.
 Сапожный — шеве́ський. -ная *мастерская* — Са́рай, -чи — повітка, повіточка, (*ж.тєв*) хлі́в, хлі́вець (хлі́вчик), (*дровяной*) дрови́ця, дрови́к, (*рига, овин*) ка́уля, сто́дола, (*комтошня*) ста́йна, ко́вшня.
 Сарказм — сарка́зм, зі́сний гла́з.
 Саркастический — сарка́стичний. -ни — сарка́стично.
 Сатира — са́тира, при́кладка.
 Сатирик — са́тирик.
 Сатирический — са́тиричний.
 Сатисфакция — са́тисфа́кція, задово́лення, заспо́кшення. *Дать кому -цию* — да́ти ко́му са́тисфа́кцію, задово́лювати ко́го, ста́ти з ким
 Сахар — цу́кор (-кру), са́хар (-ру). [на поєди́нок.
 Сахарный — цукро́вий, са́харний. -ный *завод* — цукро́варня, са́харні. -ное *производство* —

виробні́ство цу́ку. -ная *промышленность* — цукро́ва проми́словість, цукро́вни́ство.
 Сахаровар — цукро́вар, са́харова́р.
 Сахароварение — цукро́варство, са́харова́рство.
 Сахароварный — цукро́варний, са́харний.
 Сахароварня — цукро́варня, са́харня.
 Сахарозаводчик — цукро́вник, са́харник.
 Сбавна — зни́жка, зни́ження, зме́шення.
 Сбавлять, сбавить — зпи́жати, зни́жати, зме́шувати (зме́шати), зме́шати.
 Сбег[ж]ать — збіга́ти, збі́гти, стіка́ти, сто́кти; уті́кати, уте́кти. -вший — збі́глий.
 Сберегательный — оща́дний, ща́дничий. -ная *касса* — оща́дна (ща́дніча) ка́са, ща́дніця.
 Ссудо-ная *касса* — оща́дно-позичко́ва ка́са.
 Сберегать, сберечь — хо́вати (захо́вувати), захо́вати (тради́цію); зберега́ти, зберегти́, оща́джувати (ща́дити) (*ЛР, 44*), (за)оща́дити (грі́ші). -речься — заці́літи, зберегти́ся, захо́ватися. -женные *деньги* — збере́жені (заоща́джені) грі́ші, оща́док.
 Сбережение — захо́вання, ско́вання. *Отдать на -ние* — одда́ти на ско́вок, на сторо́ження; (*денежное*) заоща́дження, заоща́да. -ния — оща́док (-дку). *Были у него небольшие* -ния — оща́док у ньо́го невели́кий бу́в.
 Сбивать, сбить — збива́ти, збі́ти (ці́ну). Сбить *с толку* — збі́ти з пантеле́лику, спавтеле́чити, знепу́тити, з плагі́ту збі́ти. -ся — збі́тисся, (*с дороги*) заблу́дити, заплу́татися, знепу́титися. -ся *с толку* — збі́тисся з пантеле́лику, спавтеле́читися, (*решнуться*) з глуда́ зу́чутися (зі́хати).
 Сбивчивость — плу́тавість, плу́таніна, неясність, безла́дність, хі́ткість. -ость *показаний* — плу́таніна в сві́дченнях (в визна́ннях).
 Сбивчивый — плу́тавий, неясний, безла́дний, хі́ткий.
 Сближать, сблизить, -ся — зближа́ти, зблі́зити, -ся (з ким), наближа́ти, набли́жити, -ся (до ко́го).
 Сближение — збли́ження (з ким), набли́ження (до ко́го);
 Сболтнуть — болкну́ти, сказа́ти що, не подума́вши, ля́пнути, прохопі́тися (сло́вом). [сти].
 Сбодить — потага́ти, хапну́ти, смакну́ти (що) (вкра́-
 Сбор — збира́ння, зібра́ння, (*напр.* гроше́в), виби́рання, вибрання (АЮЗР, 6, I, 49), по́бір (-бу́р), побі́ранка, (*собрание отосуду*) збира́нця, скла́дка; опла́та, впа́тка, попла́тка (КМ). -ор *в доход города* — мі́ський опла́та. *Весовой* -ор — ваго́в. *Все в -ре* — усі збі́ралися (позбира́лися). *-ры (денежные)* — по́датки, (*стар.*) по́біри (АЮЗР, 6, I, 443), по́бір, поби́ранка; (*в чью пользу*) скла́дка, скла́дки, скла́дчи́ца; (*приготовления*) заходи́ до (чо́го). -ры *в дорогу* — ла́годження (заштува́ння) в до́рбу́гу. *Гербовый* -ор — гербо́ва опла́та. -ор *денег по раскладке* — збира́ння грі́шей за рзкладко́ю, на́кид (КМ). *Добровольный* -ор — поже́рта, же́ртва, охочи́й да́ток (-тку). *Дополнительный* -ор — дода́ткова опла́та. -ор *за занимаемое на базарной, ярмарочной площади место* — мі́стова́ (ЛИМ, 84). -ор *за право торговли* — торго́в (ЧСР),

торгова білетка (оплата). -ор за проезд по мосту — мостове (ЧСР). -ор за проезд по плотине — (по)гребельне (ЧСР). *Гратиш* -ор — грають на збір, грають, щоб збиратися. -ор *канцелярський* — канцелярська оплата. *Нотаріальний* -ор — нотаріальна оплата. *Питейний* -ор — винове, шинкова (питва) оплата. -ор *податей* — збірняця податків. пбір податків. *Подушний* -ор — подушне. *Почтовий* -ор — поштова оплата. -ор с *головы скота, приведенного на ярмарку* — (только стар.) поводве (ЛІМ, 34). *Таможенный* -ор — мито, (зап.) ц.ю. *Уравни-тельный* -ор — зрівняльця оплата. *Ярмарочный* -ор — ярмаркове (ЛІМ). [збігівсько.

Сборище — збірще, вітовп, шитск, збігівще.
Сборник — збірник, збірка. -ник *Узаконенный и Распоряженный Правительства* — Збірник Закнів та Розпоріджень Уряду.
Сборный — збірний. -ние *деньги* — скідка. -ная *изба (сезонная)* — збрня, збрня. -ный *пункт* — місце, де збираються, збірний пункт. *Пойти на -ный пункт* — піти на збірний пункт.
Сборщик — збірщик (КМ), побірць (р. побірця), стягач (КМ), (*собираатель*) збірч. -щии *податей* — (податковий) збірщик. (стар.) побірця (АЮЗР, 6, I, 199, 413), (*с казнач. обязанностями*; стар.) шафар (р-і). -щии *таможенных пошлин* — митник.
Сбрасывать, сбросить — скидати, скіннути, (о мн.) носкідати, спкіати, зіпкіати.
Сбривать, сбрызть — збрювати, зголіти. -рил *себе бороду* — зголів собі броду. [*голь*] сволота.
Сброд — наволоч (-чи), набрід (р. наброду, (сво-Сбывать, сбрызть — збувати, збутт (що), (о мног.) позбувати (що), збуватися, збуттися (чого); (*избавиться от чего неприятного*) спекатися, здіятися чог. -ть *краденое* — переводити, перевести крадено.
Сбыт — збут, збуток, продаж. *Для -та* — на збут, на збуток. -ыт *краденого* — перевід (переводження) краденого.
Сбытчик (краденого) — перевідник (краденого).
Свадебный — весільний. -ный *обряд* — весільний обряд, весільний звичай.
Свадьба — весілля.
Свадьбанин (на кого) — звальованин, звертання, складання вини (на кого).
Свадьбать (на кого) — звальовати, звертати, складати вини (на кого). -ли *вину на него* — звернули на нього, склали вини на нього.
Свадьня — звальовання (сміття, відпаді, покідьків). *Место* -ни — сїтник, мн. -ни — вивозще, вивізще; (*скопление народа*) вітовп, вітовп; (*драка*) бійка, колотвеча, колотий.
Сварливость — сварливість.
Сварливый — сварливий, сварний.
Сват — сват, староста. [Старості йдуть з нарубками свататися. Рідичі зїтя або вестки зовуть одні одного сват]. *Быть -том* — старостувати (*при сватанье*).
Сватать — сватати (кого), свататися (до кого).
Сватовство — сватання.

Сваха — сваха, сванка. *Быть -хою* — свашкувати. **Свая** — пала. [дівлі па палах.
Свайный — на палах. -ные *постройки* — будівлі.
Сведение — звідення (до купн), звід (р. зводу), (*соединение*) злучення, сполучення. -ние *счетов* — поррахування, підбиття рахунків.
Сведение — відомість (-мости), знаття, відом, звістка, знання. *Довести до -ния* — подати до відом, сповістити. *До всеобщего -ния* — до вселюдного (загального) відом. *Дошло до нашего -ния* — дійшло до нашого відому, дізнався ми, (стар.) дійшло нам знати. *Доставлять -ния* — подавати відомості. *Знать -ния* — мати відомості, звістки; знати. *К -нию* — до відом, до відомості. *Научные -ния* — наукові знання. *Собирать -ния* — збирати відомості (звістки), довідуватися, дізнаватися.
Сведущий — тямущий, тямучий, (стар.) свідомий (ЛР, 44), (*осведомлённый*) обізнаний, (стар.) дїзнаний (ЛР, 44). *Быть -щим в чём* — тямити що, знатися на чому. -щий *в каком-л. ремесле* — тямущий якогось ремества, обізнаний (стар. дїзнаний) в якомусь реместві (ЛР, 44). -щие *лица, люди* — тямущі люди; (стар.) свідомі люди, дєвідні особи (люди).
Свёкла (сахарная) — буряк (цукровий).
Свеклосахарный (завод) — цукроварня, сахарня. -ная *плантация* — бурякова плантація.
Свёкор — свекор (-кра) (чоловікв батько).
Свекровь — свекруха (чоловікова мати).
Свергать, свергнуть — скідати, скіннути.
Свержение — скінчення. *После -ния такого-то* — як скіннуто тог чи тог.
Сверстни — (по)рвєспник, одполіток, подіток.
Сверх — (по)над що, (*кроме*) окрім, бірчі, (*вне*) по-за чим. *С. меръ, нормы* — над міру, понад міру, (по)над поруху. *С. ожидания* — (по)над сподівання. *С. силы* — (по)над сялу. *С. того* — понад те, пддо (ЛР, 44), окрім того, (*к тому же*) до того. *С. требования закона* — по-за вимогою закону, (стар.) над право (АЮЗР, 6, I, 68).
Сверхдолжный — надпалежний, надобов'язковий.
Сверхкомплектный — надкомплєктовий, позаконплєктовий, надчисловий. [понадрахунковий].
Сверхсметный — позаконторисний, позарахунковий.
Сверхсрочный — поверхстроковий, понадстроковий.
Свёрху — згорі (ЧСР). [надтерміновий].
Сверхурочный — позачерговий, понадобов'язковий. -ная *плата* — плата за позачергову працю. -ная *работа* — позачергова, понадобов'язкова праця.
Сверхчеловеческий — надлюдський.
Сверхштатный — позаштатний, поверхштатний.
Сверхестественность — надприродність, надзвичайність. [чайний. -но — -во.
Сверхестественный — надприрод[и]й, надзвичайний.
Свершение — доконання, вїповнення, завершення.
Сверять, сверить (с чем) — впвирити, вивирити, перевірити, перевирити, звірити, звірити (з чим).
Свет — (рассвет) світ, (*освещение*) світло, (мир) світ, люди. *Выходит до -та* — виходити відсвіта (перед світом). *Выходит в*

-т — виходити в світ, в люди (поміж люди).
 В зале нет -та — в залі немає світла. Пускати с. — світитися. Такої с. те-перь! — такий світ пастав, такі люди тепер!

Светлоглазый — яснокий, білозорий.
Светлорусый — яспорусий, яснобілий.
Светлосерый — яспорий.
Светлосиний — яспосий.
Светлый — ясний; чистий, відпий. -ло — ясно, видно. -ные дни в жизни — щасливі (ясні) дні в житті. Ночь была -ла — ніч була ясна, вночі було видно. -ное стекло — чисте скло. -лый ум — ясний розум, (просвещенный) світлий розум. [цивільний].

Светский — світський; світський (не церковний).
Свеча — свічка, свічі. [днин].
Свидание — побачення, зобачення. (тайное) сш-
Свидетель — свідок (-дка) (ЛР, 44). Быть -лем — за свідка бути, за свідка стояти, свідкувати. Взять в -ли — узяти за свідка. Ложный -тель — кривий (фальшивий) свідок, неправдивий свідок. -тель-очевидец — найчий свідок, сломовідець. Призывать во -ли — свідчитися (кж). -ли при совершении и за-
 питуи какой-либо сделки — могорнички (СФА, VI, 34). -ли сясласно, единогласно показали — свідки всі в одні слово (одного-лосно) посвідчили.

Свидетельница — свідкіня, свідка, свідателька.
Свидетельский — свідковий, (стар.) свідочний (ЛР, 44). -ное показание — свідочтво (СФА, VI, 208; ЛР, 44). Опровержение доку-
 ментов -ними показаниями — збитті до-
 кументів свідченням свідків. Оценка -них показаний принадлежит суду — оціпити свідчення належить суду. Сила -них показаний — вага свідчення. Условия допусти-
 мости -них показаний — умови до того, щоб допустити свідків.

Свидетельство — свідочтво; свідчення (КМ); (удо-
 стовереие) посвідчення, посвідка. -во о бед-
 ности — свідочтво (посвідка) про бідність.
Медицинское -во — лікарське посвідчення (-ська посвідка), свідочтво від лікаря. **Метри-
 ческое** -во — метрика. -во на получение
 документов от учреждения — свідочтво на одержання документів од установи.

Свидетельствование — (удостоверение) сві-
 чення, засвідчення; (осмотр) освідкування, огляд, ревізія. -ние документов — засвідчення документів. -ние личности кассы — ре-
 візія (освідкування) стапу каси.

**Свидетельствовать (давать свидетельские
 показания)** — свідчати, засвідчити, (быть свидетелем) свідкувати, ревізувати, оглядати, переглядати, перевірити; (удостоверять) свідчити, посвідчити (підпис) (ЛР, 44). -ся кем — свідчатися кж, (стар.) освідчати кж (АЮЗР, 6, I, 411).

Свирепость — лютість (-ости).
Свирепствовать — лютувати.
Свириый — лютий, жорстокий.
Свита — почет (р. почету), світа.
Свят — святий (-бо).

Свобода — воля, вільність, свобода. -да дей-
 ствий — воля дії, воля чину, вільна рука.
 [Полишити собі вільну руку в цій справі —
 сохранишь за собою -ду действий в этом
 деле]. -да печати — воля друку. Пользо-
 ваться -дой — мати волю, тішитися (повною)
 волею, (стар.) вільністю вживати, влі захи-
 вати. -да собраний — воля зборів. -да со-
 вести — воля віри (свєсті).

Свободный — вільний (КМ). -но — вільно, без
 примусу. -ное время — вільний (гулящий)
 час, дозвілля. -ные деньги — лєжані (гуляші,
 вільні) грші. -ный для прохода — вільний
 для проходу, прохідний. -ный от долгов —
 незадовжений. -ный от запрещення или
 ареста — вільний од забороня, (стар.) не-
 пещий (СФА, VI, 13). -ный от постоя —
 вільний од постоя, (стар.) од стації).

Свободолюбивый — вільнолюбий.
Свободомыслие — вільподумство, вільнодумність.
Свободомыслящий — вільнодумний, (людина) віль-
 пої думки.

Свод — збірник, кодекс (законів); (полн. собр.)
 всезбірка; (архитект.) склепіння, (над
 дверями) перемичка; (в печи) піддєблша.
 Выводить с. — засклепяти, засклепяти.

Сводит, свесть — зводити, звести (рахувки,
 ког з кж); зближати, зближити; звайомити,
 познайомити, (о сводне) парувати, спарувати;
 (примирать) едвати, поедвати, годити, по-
 годити; виводити, вивести (корову на ярмарок).
 -сть знакомство — познайомитися, завайоми-
 тися, зайти в знайомість. -ить на очную
 ставку — зводити на очі, ставити навіч. -ть
 счета — зводити (звести) рахувки, закінчати
 (закінчати) рахувки.

Сводна — зведєння (до кінц). -на статисти-
 ческих данных — зведєння статистичних
 даних. -на счетов — зведєння (закінчення)
 рахувки. [ко].

Сводни — зведєць, звод[і]дник, (эфемист.) сваш-
Сводница — звод[і]дниця, (эфемист.) свашка.
Сводничать — зводити, (эфемист.) свашкувати.
Своднический — звод[і]дницький, святницький.
Сводничество — звод[і]дництво, святництво, сваш-
 кування.

Сводный — зведєний (брат); збірний. -ные де-
 ти — зведєнята, зведєюкї (ед. зведєнюк).
Своевлие — своєвільство, свавільство, своєволия
 (КМ), свавілля, самоволя, самовільство.
Своевольник — своєвільник, своєволець, сваволець,
 самоволець, свавільник.
Своевольничать — своєвільчити, свавільчати.
Своевольный — своєвільний, свавільний.
Своевременность — своєчасність, вчасність.
Своевременный — своєчасний, вчасний, (надле-
 жащий) слухний. Не -ный (преждевре-
 менный) ребёнок — вчасна дитина. -но —
 своєчасно, в час, саме в час, на час, вчасно.
Своекорность — своєкористовність, користоловність,
 (п. личность) пєсїтість, закорявність.
Своекоштный — своєкоштиний, на своїм кошті.
Своєправный — прийханий, вередливий, (прив-
 ный) норівистий.

Своєобразний — своєрідний, свій особистий, свій власний. [судом (межі собію) карати].
 Своїй — свій. -им *судом наказувать* — своїм.
 Своїственник — свійк.
 Своїственниця — своїчка. [прирожденний].
 Своїствений — властивий, питомий, питимий,
 Своїство — властивість, (*качество*) прикмета,
 (*природа*) природа, натура, питомість, вдача.
 Своїство — своїцтво.
 Своїк — своїк, швігер (сестрин чоловік, жіпци брат, чоловік жінчиної сестри).
 Своїчениця — свість (жіпцина сестра), шватрова (жінка чоловікового брата).
 Св'язка — в'язка (бубликів), в'язанка, пук, пучок, клінок, жмут, пачка, визка (ключів). -на *бу-маг* — жмут (пачка) паперів.
 Св'язний — зв'язаний (текст), сполучений (речення); складний. -но — складно, до ладі.
 Св'язувать, св'язать — зв'язувати (в'язати), зв'язати.
 Св'язь — зв'язок, зв'язність, сполучення, взаємиш.
Неразривная с. дел — нерозривний (непоривний) зв'язок межі справами. *Отвод по -зи дел* — відвід через зв'язність справ. *Незаконная с.* — незаконний зв'язок. *Внебричная с.* — позашлюбний зв'язок, (*соитие*) позашлюбне злягання. *Половая с.* — злягання; (*в постройке, увязка*) в'яз (-зи), держава. [Треба цементу додати, щоб держава була, щоб Святой — святій. [була в'язь].
 Святість — святість (-ости).
 Святотатець — святокралець (ЛР, 44), святотат.
 Святотатство — святокрадство, святотатство.
 Святотатствовать — чинити святокрадство, святотатство.
 Святоша — святошц, святош. [тотатство].
 Святшія — святоші.
 Священник — священник, папотоць.
 Священничество — священство.
 Священнослужитель — священнослужитель.
 Священний — священний, святій.
 Сговориваться, сговориться — змовлятися, змовітися, змовлятися, змовітися, нараджуватися, вараджитися (АЮЗР, 6, I, 129).
 Сговор — заручина, змовини (АЮЗР, 8, III, 19).
 Сговорчивый — зг[о]дливий, схилячивий, лагідний. -вий *человек* — лагідна, потільна людина, невперта людина.
 Сгоряч — зопалу (СФА, VI, 117), згаряч.
 Сгруппирование — згрупування, згуртування, згромадження, скупчення.
 Сдавать, сдать — (*напр. остаток*) здавати, здати (решту), видавати, віддати. -ть *должность* — передавати посаду, уряд, (*стар.*) складати уряд, посаду. -ть *в наём* — здавати в найм, винаймати. -ть *экзамен* — складати, скласти іспит.
 Сдаточный — передатний, здавальний; призначений до здачі (до віддачі). -ная *ведомость* — передатна відомість.
 Сдатчик — здавець, здавальник.
 Сдача — (*сдвание*) здавання, здача; (*деньги*) решта (грошей). -ча *в наём* — здавання в найм, винаєм (-йму), винаймання, винаймлення.
 Сделать — зробити, вчинити (АЮЗР, 8, V, 138), оправити, вдіяти, подіяти, (*непрямое*)

скоїти, пакіти. -ть, *совершить акт покупки* — вчинити акт купівлі, (*стар.*) оправити куплю. -ть *возможным* — уможливити, зробити можливим. -ть *завлечение* — зробити заїву, (*стар.*) вчинити оновід. -ть *невозможным* — унеможливити. -ть *строгое внушение* — вчинити гостру наїву. -ся *ничтожным* — зникчешити.
 Сделна — обору́дка, (*условие*) умова, (*соглашение*) угода, згода (КМ), злада, порозуміння. *Выгодная* -на — вигідна обору́дка, вигідна умова, добрий інтерес. *Мировая* -на — мирова (-вої). мирова з[у]года (КМ). *Торговая* -на — торгов(ельна) обору́дка (угода).
 Сделный — (*работа, плати*) відрядний, відряду, поштучний, від штуки, (*плата*) — п. умовленя, сторюваня, від зробленого, від роботи. *Он работает* -но — він працює відрядно, відряду. *Ему платят* -но — йому платять од роботи, від зробленого, від штуки, поштучно, відрядно.
 Сдержанность — стриманість, здержливість.
 Сдержанный — стриманий, здержливий.
 Сдерживать, сдержать — (*останавливать*) схиляти (зупинити, впинити), спинити (зупинити, впинити), стримувати, стримати, здержувати, здержати; (*соблюдают*) дотримувати, дотримати (слова), додержувати, додержати (слова). -ся — вдержуватися, вдержатися, втримуватися, втриматися, видержувати, видержати.
 Север — північ (-ночі), холодний край. [Вітер — з холодного краю].
 Северный — північний, з холодного краю.
 Северооборот — плодозміна.
 Седина — сивина, сипізна, сиве волісся.
 Седой — сівий, білий, (*поседевший*) посивілий.
 Сезон — сезон, поря року.
 Сезонный — сезонний, сезонний.
 Сейм — сейм, сойм.
 Сеймовый — сеймовий, соймівий.
 Сейчас — (*немедленно*) зараз, заразіснько; (*в данную минуту*) саме тепер, оце.
 Севе́стр — севе́стр. [(*только что*)] допіро.
 Севестрация — севестрація, севестрування.
 Севестровать — севеструвати, брати під арешт, заарештовувати (майпо).
 Секрет — секрет, тайна, таємниця. *Под* -том — під секретом, в потайці, потайки.
 Секретарят — секретаріят, канцелярія.
 Секретарский — секретарський.
 Секретарь — секретар (-ря). *Быть* -рём, *исполнять обязанности* -ря — секретарювати.
 Секретный — секретний, таємний. -но — -но. -ное *место, место хранения* — потайна схованка, криївка, (*стар.*) похоронка (ЛР, 44).
 Сента — секта.
 Сента́нт — сента́нт, сектя́р (-ря).
 Сента́нтский — сента́нтський, сектя́рський.
 Сента́нтство — сента́нтство, сектя́рство.
 Сенту́данта́нт — сенту́данта́нт.
 Секре́ция — секре́ція; відділ. -онный — секці́йний.
 Селе́ние — село, селіще, селбище.
 Селить, -ся — селіти, оселіти, поселіти, -ся; (*водворять*) осіджувати, осідіти, (*водво-* Село — село. [ряться] осідіти, осісти.

Сзський — сільський. -ное общество — сільська громада. -ное общественное управление — сільське громадське управління, сільська управа (розправа), (совет) сільська рада. -но-хозяйственный — сільсько-господарський.

Сельчаннн — селянин, селяк.

Семейный — сімейний, родинний. -ное положение — сімейний (родинний) стан.

Семейственный — сімейний.

Семейство — сім'я, родина, семейство.

Семдесят — сімдесят.

Семнадцать — сімнадцять.

Семьсот — сімсот.

Семья — сім'я, родина. Член -ьи (доночадец) — Семя — сім'я, [сім'янин, ім. сім'янин.

Сенат — сенат.

Сенатор — сенатор.

Сенатский — сенатський. [-са — косовиця.

Сенокос — сіножать (-ти), сінокіс (-косы). *Время* **Сентябрь** — вересень (-ся). -брьский — вересневий.

Сепаратизм — сепаратизм, бажання відокремитися.

Сепаратный — сепаратний, окремай. -ные законы — сепаратні закони, закони про окрему верству чи класу людей, чи про окрему місцевість.

Сервитут — сервітут, право в чужому майні.

Сервитутный — сервітутний. -ное право — сервітутове право, право сервітуту.

Сердитый — сердитий, гнівний, лихий. [[у]гнівнн.

Сердить, -ся — сердити, розсердити, -ся, гнівнн, роз-

Сердце — серце (р. мн. сердца и сердце).

Серебро — срібло.

Серебряный — срібний, срібляний.

Серия — серія, ряд.

Серьга — сріж, сріжачка, сріж свнта.

Серный — сірчаний. -ная кислота — сірчана кислота.

Сероватый — сірчаний. [та, (зап.) сірчаний квас.

Сероглазый — сіроокий.

Сережблтый — сірожовтий, (гусь) глнвий.

Серопелельный — половіий, (віл) попелестий.

Серый — сірий, (наче попіл) попелестий (віл), шпакуватий (кнж).

Серьезный — поважний, серйозний (АЮЗР, 8, III, 27).

Сессия — сесія (суду), (стар.) рочки (-чків) (АЮЗР, 6, I, 34, 156).

Сестра — сестра. *Внутренняя, троюродная* -ра — сестра у-других, троюрідна. *Двоюродная* -ра — сестра у перших, двоюрідна сестра. -ра *милосердия* — сестра-жалівачка. *Названная* -ра — поестра.

Сеть — сітка, сіточка, снть (-ти), тенета (-нет), мережа (-жі). *Сеть школ* — сітка (мережа) шкіл.

Сетовать — тужити, журитися, (на кого) нарікати (на бога), плакати (на кого).

Сечение — (розгами) биття, шмагання (різками), шпарення, (геом. и меднц.) розтин, розтинання.

Сечь, рассечь — сікти, посікти, рубати, порубати, тяти. *Сечь, высечь (розгами)* — бити, вибити (різками), шмагати, одшмагати, шпарити, одшпарити.

Сейла — сівалка, сівачка, сівалка. [рити.

Сейние — сівба, снбба, снббтя. *Окончить* -ние — Снббть — снббти, поснббти, заснббти. [обснббтнся.

Смалиться (над кем.) — змалосрднтнся (над вж), згляднутнся (на кого), пожалити (кого).

Сматие — стиснення, стиск.

Сматость — стислість (внразу); стисненість.

Сматый — стислий. -то стисло; (сдавленный) стиснений, ступлений, здавлений.

Смивать, смить (кого) — вигризати, вигрияти кого (за свту), вижпнати, вижнати кого, збуватися, збути (позбути) кого, здихуватися, здихатися кого.

Смигание — сплывання, сплывня, сплывня.

Смигать, смечь — палити (сплывати), сплывти (ЛР, 44), попалити.

Сжимаемость — стискальність (-ности).

Сжимать, смать — стискати, стиснути.

Сжинать, смать — зжнвати, жнати (пжнати). (о мног.) позжпнати; вижнати, вижати, пови-

Ззди — познду, ззду, поззд. [жннати.

Сибирь — Снбр (р. Снбру).

Сивуха — снвуха, підшоук.

Сивушный — снвущний, (водочный) горнлнний.

Сигнал — гасло, знак, снгал.

Сигнальный — гасловий, снгалнний.

Сигнатура — снгатра, познчевна.

Сиделец — (в лавке) продавць, (в трактире) снделець, шпкар (-рі). [лосердия.

Сиделна — снделка, сндуха. *См. Сестра милосердия.*

Сидеть, посидеть — сндтн, посндтн (в тюрні, в в'язннці, під арештом).

Сидна — (в тюрні) сндннн; гонннн, курнннн (горнлки, дьогту, смолі).

Сила — сіла, мнць (р. мнцн), потуга, снага; (значение) вага, значнннн, вжнннн, (авторитет) повага. *Быть в -ле* — матн сілу, в сілн бтн. *Вступить в -лу* — вбнтнся в сілу, взятн мнць, сілу, (о правоснльности) набратн чнннннн, сілн [Цей закон набрне сілн від 1-го січя]. *Доказательство потеряло -лу* — довн упав (утратнв сілу). *Закон не имеет обратной -лы* — закон не має зворотної сілп, (стар.) закон наззд не чннннн. *В -лу закона* — по сілн закону, за сілою закону. *Не имеющий -лы, значения* — неснльнн, невнчннн (АЮЗР, 6, I, 210). *Неимеющий законной -лы* — невнчннн (ЧОР). *Работать через -лу* — працювати над сілу, над міру, (теряя при этом -лу) вснвнжуватнся, вснснжнтнся. -лою — сілою, сіломіць, жнвнсілою. -ла *сопротивления* — вдпнрна сіла, сіла опору. *Юридическая -ла* — правна сіла, правнннн.

Силиться — сілкуватися, уснлывуватнся (ЛР, 44).

Силует — сілуета, (зап.) снльвета, -тка; обвн (-воду), брпс.

Сильный — снльннн, джннн, потужннн. -ное желание, страсть — жаж, жагучнсть (-чостп).

Символ — снмбол.

Символический — снмболнчннн (образа, крнвда).

Симпатичный — снмпатнчннн; любнн.

Симпатия — снмпатнн, снпчуттн, прнхнльнсть.

Симулировать — снмулувати, удавати (що). -ть *сумашествие* — снмулувати божевнлла, удавати з себе божевнльного.

Симуляция — снмуляція, снмулування, удавання. -ция *преступления* — удавання (снмуляція) злочнву. -ция *болезни* — снмуляція хоростн, удавання з себе хорого.

Синагога — спнагога, школа.

Синод — сипод. [сбкий.]

Синодальний, синодський — синодальний, сипод.

Сирота — сиротя, сиротівця, (у.м.) спрїтка. *Круглая* — та — сиротя безрилий, кругом сиротя.

Сиротський — сиротський (суд), кіса, добро, сиротий (-ші слово), -ний до.м — дім для сиріт.

Сиротство — сиротство, сиротівство.

Система — система, уклад, зладновість.

Систематический — систематичний. -ни — -но.

Сказна — (разказ) кізка. *Ревизская* — на — ревізійний спис.

Сказываться, сназяться (напр. *больным*) — об'являтися, об'являтися (хорш, слабш), удавати, удати з себе (хорого, слабого); (отражаться) — одбиватися, виявлятися (на чому).

Самья — лава (для підсудних).

Скандал — бешкет, скандал. *Сделать* — дал — вчинити скандал(а), бешкету наробити. *Сделать кому* — дал — бешкет (скандал) кому вчинити, сорому кому наробити.

Снаред, см. Сиряга.

Снат — спад, похил. *С гор* — спад гір. *С кровли* — похил (спад) покрівлі, даху. [(ЖО, 17).

Сначни — гоня, (бегу) перегоня, (стар.) гонятва

Свернословіе — лихослів'я, погані (неподобні)

Свернословит — лихословити. [слова.]

Сиверный — поганий, неподобний. *Браниться* — ними словами — даятися неподобними словами.

Скелет — кістяк; сваст (в кораблі).

Скидка — зншжа (з цін), скидка (з ваги). — на *со счёта* — скидка з рахунку.

Скидывать, скинуть — скидати, скинути.

Скипетр — брло (ЖО, 6).

Скирта — скирта, скїрта, стїрта (соломи).

Скиталец — мандрівець (-вця), мандрівник.

Скитаться — бурлакувати, блукати, мандрувати. -щийся — мандрівний, блукативий.

Склад — склад, комора; (строение) будова (тіла, фраз). *С. для хлеба* — збіжжєвій склад, зернова комора, (зал.) мийхлір (-ра). *Отловый с.* — гуртовий склад, гуртова комора. *Оружейный с.* — склад для збрї, зброївця.

Складной — складаний (віж).

Складочный — складальний; складений. -ный капитал — складений капітал, складені гроші. -ное место — склад, складовище. -ные товары — складські товари.

Складывать, сложить — (с себя вину) складати, склсти (з себе вину), одкладати, одкїнути (од себе вину). -ть вину на другого — звернути скїсти, скїнути вину на другого. -ть голову — накїсти (своею) головою.

Силона — колотня, колотїця, казамутня, заїдня, гривня, ровладдя, безладдя.

Склонение (к чему) — пазилїяня, привертїня, прихїляня (до чого). -ние к миру — нахїляня до згоди, до миру, (грам.м.) відмінювання.

Склонность — схильність, нахїльність (до чого), нахля, охота (до чого). [охочїя (до чого).

Склонный — схильний, вахїльний, прихїльний, Склонять, склонить (кого к чему) — вахїляти, нахїляти (КМ), прихїляти, прихїляти, привертїти, привертїти, ваховляти, ваховити, прихлю-

пїти, прихлювати (ЮГ, 53) (кого до чого). -ть к миру — нахїляти до згоди (КМ). -ся к чему — хїлятися, схїлятися, прихїлятися, прихїлятися, привертїтися, привертїтися до Снобни — дїжки (-жок). [чого.

Снобма (для бумаг) — кїмар (-ра). [ву ввєсти. Скомпрометировать — скомпрометувати, у пєслї- Сноп — шатовп, збїговнсько. *Действие* — пом — вчївкн шатовпом. [вазах, валахан, холоштан.

Снопц — скопєць (-пїя), рїзапєць (-вця), кастрат, Снопщице — шатовп, шатпск, збїговнщице, збїговнсько.

Снопление — пагуртувїяня, скїпчєня, згрожджєня (товарів); стїпнїще, шатовп (люду).

Сноплять, снопить что — призбїрувати, призбїрїти, збїрїти, зїрїти, (о мног.) позбїрїти. -ся — згрожджуватися, грохїдитися, збїрїтися, зїрїтїся, стївнїтися.

Снопчество — скопєцтво, кастратство.

Скоропортиющийся — скоротгїльний, петривїй.

Скоропостынный — шїглїй, рагтовий, несподїваний. -ная смерть — шїгла смерть. -но — шїгло, несподївано.

Скоропроходящий — скоромнїщий, недовгочїсний, недовгїй. [кїсть.

Скорость — скїрїсть, швїдкїсть, прїдкїсть, хїт- Скоротєчный — скоромнїщий, недовгочїсний, скїрїбїльнїй. -ная чашотжа — шєпїнїя (сначу- щї) сухїта.

Скорый — скїрий (час), хуткїй, швїдкїй (пї- їзд), прудкїй (кїнь). В-ром времени — вскїрї- рїстї, скоро, пєзабїром, швїдко, (зал.) небавом. -рая помощь — небайна допомога.

Скот — скїтїна, товар, худїба. *С. пригильный* — скїтїна (худїба) прихїляна, (рогатый) ро- гатїяй товар, рогатїа худїба, (стар.) рогатїзна.

Скотобойня — рїзїнїя (р. рїзїнь), рїзня.

Скотовод — скїтар (-ря).

Скотоводство — скїтарство. *Заниматься* — вом — скїтарувїти, скїтарити.

Скотоложество — скїтарїство.

Скрєпа — закїра, пїдпис, посвїдчєня, ствєрждєня.

Скрєпление — скїрїпєня, скїрїпа.

Скрєплять, скрєпить — (удостоверять) свїдчїти, посвїдчїти, ствєржджувати, ствєрждїти пїдписом (уси.мивать) крїпїти (скрїпїти), скрїпїти; укрїпїяти, укрїпїти, змїцїяти, змїцїяти.

Скрывать, скрыть — крїти, укрїти, (покрыть) покрїти (ЛР, 44), (прятать) ховїти (переховувати), переховїти, скховїти, (таить) таїти (СФА, V, 128), потаїти. -ся — ховїтїся, скховїтїся, крїтїся, укрїтїся, таїтїся, (ЛР, 44), потаїтїся, (убегать) тїкїти, втєктї, (о мног.), потїкїти (ЛР, 44), (исчезать) зпїкїти, зпї- Скрїтнїчать — крїтїся, таїтїся. [кнугн.

Скрїтность — прихованїсть, затаїлївїсть, скрїтїсть, вєщїрїсть.

Скрїтый — (тайный) скрїтий, потайний; (скрытый человек) прихований, затаїлївий, вєщїрїй. -тое (укромное) место — закрїтїє мїсце, закрїток, закрїтїя.

Сиряга — свїара, скїара, скупєня, скупєрдїя.

Сиряжничество — свїарїсть, скїарство, скупєрдїяство. [сведєня — скупї звїстїя.

Снудный — убїгїй, злїдєшїяй, нуждєний. -ный

Скудність — убогість, нужді, нестатки, (*стар.*) скудяця — дость *сведеный* — скуність звісток.
Скудоумие — убогість думки, недоумство, цедомисел, туподумство.
Скудоумный — убогий на думку, недоумякуватий.
Скуна — вудьга, судіа, пудота, пудь (-ди), скука.
Скульптор — різьбар, сийцар.
Скупать, скупить — скупювати, закупити, (*о. мн.*) поскупювати, закупувати, закупити, позакупювати. [скуп сирвний].
Скупна — скупювачня, скуп, закуп. -на *сырця* — С.упой — скупий.
Скупость — скуність, скупощі.
Скупщик — скупщик, скупщик, закупень (-ня), перекупець, перекупець (той що купує на продаж).
Скучать (по ком) — скучати, (*сов.*) скучити (за ким), нудьгувати, пудитися, запудитися (за ким).
Скучный — скучний, вкучний, нудний, жарудний (робота), (*лечильный*) сумний.
Слабосильный — слабосильний, малосильний, ведужний, кволий.
Слабость — слабість (сил), слабкість (доводів); ведужність, ведуга; (*изнеможение*) мість (р. мюсти) після якоїсь хороби.
Слабоумие — слабій розум, слабоумність, слабоумство, недоумство. [умко, ведоумко].
Слабоумный — слабого розуму, слабоумний, цедо-
Слабый — слабій, (*шаткий*) слабкий (довід, аргументація). *Человек -бый здоровьем* — людина слабого здоров'я, неспосі[о]бного здоров'я (СФд, VI, 387; АЮЗР, 6, 1, 299). -бо — слабо, слабоко.
Слава — слава. *Дурная* -ва — неслава, недобра (лиха) слава. *Хорошая* -ва — добра слава.
Славный — (*известный*) славновісний, славетний, славний; (*очень хороший*) дуже гарний, чудовий, (*фамил.*) дещекий.
Слагать, сложить — складати, скласти, (*о мног.*) поскладати, (*редакционно*) укладати, укласти (уложити), *напр.* якийсь параграф, компоувати, схоплювати. -ть *долг с кого* — скидати борг з кого, дарувати кому борг (довг). -ть *штраф с кого* — здіятити, зняти з кого штраф, пеню. [пожадливість, похотлівість].
Сладострастие — похить *и мн.* похоти, слаسنота,
Сладострастный — похотливий, слаسنій, жагучий, ярливий.
Сласто — ласощі, солодощі, зягомін(к)и.
Сластолюбивый — ласий, лакоший. [кожство].
Сластолюбие — ласість, лакошність, (*стар.*) лас-
След — слід (КМ), тропіа, (*стопи*), стопіа, людська нога; (*признак*) позівка, признага, зявк. *В с.* — слідом, слідом (за ким), услід (кому, за ким). -дом *ходить* — услід (за ким) ходити. *Напасть на с.* — трапати (натрапати) на слід, папаста на слід (надіяти). *По горячим* -дам — у овжгу тропу, по гарячому слідю. -ды *преступления* — позівка (заяки, признаки) злочинау (злочинства) (КМ).
Следить — стежити, слідкувати (за чим), пальнувати (чого), наглядати (що и чого), достерегати (що и чого); (*подстерегать*) підстерігати, (*стар.*) перестерегати (кого) (ЛИМ, IX), со-
Следование — хід, ходу; (*подражание*) наслідувачня (кого), наслід.
Следователь — слідчий (-чого).
Следовательно — отже, виходить, значить, себ-то.
Следовать — йти (за ким), (*двигаться вперед*) поступати (ЛР, МА); (*наступать*) (після чого) наступати; (*причитаться*) наляжати, припадати. -мый — наляжний. *Как-дует* — як слід, як треба, як годіться. *Сколько вам-ет?* — Скільки наляжить? скільки вам припаде?
Следственный — слідчий, -ные *действия* — слідчі дії, -ный *материал* — слідчий матеріал.
Следствие — (*судебное*) слідство; (*последствие*) наслідок. *Начать* -вие — розпочати слідство. *Предварительное* -вие — попереднє слідство. *Прекращение* -вие — закриття слідства. *Производить* -вие — переводити (чинити) слідство, перевести (чинити) слідство. -вие *судебное* — слідство судовє.
Следуемый — наляжний, приналяжний. -емо *э мне жалованье* — наляжка мені платні. -мо — наляжність (-ности). *Сверх* -мого — понад наляжність, понадналяжно.
Следующий — наступний, (рік) (*стар.*) прийдучий (ЧР); такий, отакий. *Он сказал -щее* — він сказав таке, отаке, ось що, ось як. -щим *образом* — (отаки) способом, в (отакий) **Слез** — слеза. [спосіб].
Слезный — слізний, (*стар.*) плачливий (скарга) (ЛР, 44). -мо — слізко, (*стар.*) плачливо (АЮЗР, 6, 1, 220).
Слепо — сліпо, осліп, беззач, безвіч, нерозважно.
Слепой — сліпий.
Слепок — зліпок, візіпок.
Слепорожденный — сліпий зроду, сліпорідий.
Слесарь — слюсар (-ря) (АЮЗР, 6, I, 61).
Слиз — слаз (-зу), слизота.
Слизистый — слизистий, слизистий, слизцевий. -тая *оболочка* — слизи[я]ста оболонка, ослпзень (-зя).
Слитон — зливко (-вку), злиток (-тка), штаба.
Слмчать, слмчить — порівнювати (рівняти), порівняти, зрівняти, звіряти, звірити.
Слмчение — порівняння (письма) — *почерка*.
Слмчительный — порівняльний.
Слмяние — злптити, сполучення; (*совпадение*) збіг. -ние *обязательств* — сполучення зо-
Слобода — слобода, слобідка. [бов'язання].
Слободский — слобідський, слобожанський, слобослобманний — слобожанний, слободянин. [дяський].
Словарь — словник (-ка).
Словесность — письменство, словесність. *Право собственности на произведения* -ти — право власності на творч. письменства. *Народная* -ость — народня словесність.
Словесный — словесний, усний, (*стар.*) словний (АЮЗР, 6, I, 215), слівний. -мо — на словах, словами (АЮЗР, 8, V, 148), із уст, (*стар.*) слівно (ЛР, 44), вислов.сно. -ное *заявление* — заява на словах, усна заява, (*стар.*) слівна заява, словне оповідання (АЮЗР, 6, I, 365). -ная *обида* — кривда слівни (словесна), кривда слівна. -ное *объяснение* — усне пояс-

снівця, (*стар.*) ўсна мова (СФА, VI, 102). -*ное соглашение* — ўсне порозуміння, ўсна (*стар.* слова) угода (умова), угода на словах; (*стар.*) уговор (ЛР, 44).

Слово — слово (*ум.* слівце), (*речь*) мова, промова, казання. -*во е* -*во* — слово до слова, слово од слова (АЮЗР, 6, I, 59; 8, V, 24). *Дать* -*во* — дати слово. *Держать, сдержать* -*во* — додержувати (додержати) слова, дотримувати (дотримати) слова. *Исполнить* -*во* — додержати слова, справдіти слово. *Несдержать* -*ва, нарушить* -*во* = *Не устоять е* -*ве* — не додержати слова, зламати слово. *Честное* -*во* — слово чести. *На пару* -*ов* —

Словоговорение — словоговоріння. [на дві слові]. **Словоопрение** — змагання.

Слог (*стиль*) — склад, стиль.

Сломенение — (*должности*) складання (з себе посади), складення; (*соединение*) сполучення, з'єднання; (*матем.*) додавання.

Сложность — складність. *В общей* -*ти* — (заработ, гурток, загалом, (*в совокупности*)) в сукупності. *По* -*ти* — за сполученням, склавши.

Сложный — складний.

Слой — верства, шар, ряд. *Слои общества* — суспільні верства, верстви суспільства.

Слом — зламання, (з)ліх ((з)лом), полім (-лом); *Продать на с.* — продати на лім (*напр.* золоту річ), на дрво (будівлю).

Сломать — зламати, зломити, поламати. [кістка].

Слом — слів (*р.* слова). -*новый* — слоячий. [Слояча]

Слуга — служник (*жс.* служник, служка), челядник (*жс.* челядка, челядница), наймит (*жс.* служащий — службовець (-вца). [наймичка].

Служба — служба, найм. *Военная* -*ба* — військова служба. *Годный* -*к* -*бе* — здатний до служби. *Гражданская* -*ба* — цивільна служба. -*ба движение* — відділ руху. *Злоупотребление* *по* -*бе* — службове (урядове) надуживання, зловживання (надуживання) служби. *Казенная* -*ба* — урядова служба. *На* -*бе обществу* — на громадській роботі. *Обязанности* *по* -*бе* — службові обов'язки. *По обязанности* -*бы* — з службового обов'язку, з повинности урядової (АЮЗР, 6, I, 305). *Отправляют* -*бу* — відбувати службу. *Поступить на* -*бу* — стати на службу, вступити до служби (на службу). *Преступление* *по* -*бе* — службовий злочин. *Противный долг* -*бы* — протислужбовий. -*ба пути* — відділ дорожний. -*ба тяга* — відділ технічний. -*бы* (*мн.*) — надвірна (господарська) будівля.

Службный — службовий (справа, кимжка). -*ная обязанность* — службовий обов'язок, (*стар.*) повинність урядова (АЮЗР, 6, I, 397). -*ное упущение* — службове заєдбання.

Служение — служіння, служба; відправа (в церкві).

Служилый — служивий, службовий.

Служитель — служитель, служник, (*стар.*) службник (АЮЗР, 8, III, 38), послугач, слуга. -*тель культа* — служитель культу.

Служить — служити, бути на службі. -*ть по найму* — в наймах бути, наймитувати. -*ть препятствием* — бути на заваді, на пере-

шкоді бути. -*ть* (*для возмещения*) *сверх срока* — падслужувати (АЮЗР, 6, I, 397). -*ть чем* — бути за що, правити за що. -*жить доказательством* — правити за довід. *Это* -*ло ему орудием* — це було йому за знаряддя, це правило йому за апараття.

Слух — (*органы*) слух; (*молва*) чутка, поголоска, поголос. *Ложный* *с.* — неправдива чутка, фальшива чутка. *Прошёл* *с.* — пішла поголоска.

Распускать -*хи* — пускати чутки, поголоски, розславляти, роздзвонювати. [*ное*] димниця.

Слуховой — слуховий. -*вое окно* — кватирка, (*жур.*)

Случай — випадок, (*стар.*) трапунк, припадок (АЮЗР, 6, I, 286), случай (КМ), раз; (*удобный* *случай*) нагода, (*происшествие*) оказія, пригода, (*факт*) подія. *В* -*чае* — в разі, як був. *Во всяком* -*чае* — у всіх разі, у кожному разі. *Воспользоваться* -*ем* — використати нагоду, скористатися з оказії. *Искать* -*чая* — шукати нагоди, оказії. *В крайнем* -*чае* — в крайньому разі, приваїмні. *Купить* *по* -*чаю* — купити при нагоді, випадково. *На* -*чай* — на випадок, в разі чоґо. *На* -*чай войны* — в разі війни. *На всякий* -*чай* — на (про) всякий випадок, на (про) всяк случай.

Неприятный -*чай* — прикра оказія, пелюба пригода. **Несчастный** -*чай* — нещасливий випадок, (нещаслива) пригода, (*устар.*) трапунк (КМ). *В подлежащих* -*чаях* — в належних випадках, коли треба, при потребі.

Пользоваться -*чаем* — користати(ся) з нагоди, використовувати нагоду. *В последнем* -*чае* — в останнім разі. *По* -*чаю чего-либо* — з нагоди роковія. *По* -*чаю войны* — з причини війни. *Потерять* -*чай* — проминути нагоду, не скористатися з нагоди. **Представился** -*чай* — трапилася нагода, трапилася оказія.

При -*чае* — при нагоді, при оказії, принагідно. *В противном* -*чае* — в іншому разі, в протівнім разі, коли-ж ні, а то. **Смертный** -*чай* — смертельний випадок, смерть, вмерті. *В таком* -*чае* — в такому разі. *При удобном* -*чае* — при добрій нагоді, в слухний час. **Удобный** -*чай* — добра нагода, оказія, слухний час. *Это дело* -*чая* — це річ випадкова. *В этом* -*чае* — в цім разі, при цій нагоді. [несподіваність].

Случайность — випадковість, (*неожиданность*)

Случайный — випадковий, (*стар.*) припадковий (АЮЗР, 6, I, 417), несподіваний. -*ное действие* — випадковий вчинок. -*но* — випадком, випадком, несподівано, (*стар.*) припадом, з пригоди (ЛР, 44), пригодне (ЛР, 44).

Случаться, случиться — траплятися, тріпнитися (ЛР, 44) (кому), ставатися (стається), стається; (*приходиться*) доводитися, довестися, випадати, випасти; пранадати, припасти; (*слегаться*) складатися, склістися [Так скліалося]. (*подвернуться*) нагодитися. [Тут і он

-*ляся* — тут і він нагодивсь, тут і він надійшов]. -*ется* (*безлично*) — буває, трапляється.

-*ось весной* — сталося це на-весні. *Как* -*тся* — як траїтється, як доведється. *У меня* -*лась потеря* — шкода мені сталася (АВАК,

XVIII, 161). *Что с ним -лось?* — що з ним сталося? що з ним трапилося (скоїлося, вдіялося)?

Слушание — слухання. *Назначить день для -ния дела* — призначити день для розгляду справи.

Слушатель, -ница — слухач (-ча), слухачка.

Слушать, послушать — слухати, послухати; (*услышать*) чути.

Слыть, прослыть кем — славитися як, услівитися як (*или* за когo).

Сманивать, сманить — переманювати, переманити, переваблювати, перевабити (АЮЗР, 6, I, 561), зваждувати, зваждити.

Смежник — суміжник, сусід (*и* сусіда).

Смежность — суміжність, (*стар.*) поміжність.

Смежный — суміжний; (*стар.*) поміжний, праміжний, сугранный. -ный *владельца* — суміжник, (*стар.*) поміжник (СФА, VI, 256; ЧСР), -но — суміжно, суміж, (*стар.*) сугрань [АЮЗР, 6, I, 255].

Смелеть, осмелеть — смілішати, насмілюватися, насмілитися, (*посметь*) звяжітися.

Смелость — смілість, сміливість, відвага.

Смелый — смілий, сміливий, відважний. -ло] — сміло, сміливо, відважно.

Смена — зміна, заміна; (*черёд*) черга (робітників), (*чередование*) чергування. -на *сезоноропа* — рука поля (АЮЗР, 6, I, 447).

Сменный — змінний.

Сменяемость — зміність.

Сменя[и]ть — змінити, змішити, відмінити, відмінити, (*замещать кого*) заступити, заступити когo; (*смещать*) скидати, скинути (з посади), зміщати, змістити. [на забій.

Смертельно — смертельно, смертельно, на смерть, смертность — смертність, смертність, вимирання. -ность *достигает 12%* — вмирає дванадцять відсотків людяности, смертність досягає дванадцятьох відсотків.

Смертный — смертельний, смертний. -ная *казнь* — кара на горло, кара на смерть, смертна кара. *Освободить от -ной казни* — звільнити від смертної карі, горлом дарувати. -ный *приговор* — суд на смерть, присуд до смерті. -ный *случай* — смертельний випадок, смерть, вмертія.

Смертоносный — смертельний, смертний.

Смертоубийство — душоубство, душоубництво, смертовбийство, забій (-бою), забійство, замордування.

Смерть — смерть (-рти). *Казнить -тью* — покарати смертю, скарати горлом, скарати на горло. *Мнимая с.* — за(в)вирання, завмерті. *Насильственная с.* — насильна (*стар.* гвалтова) смерть. *Осудить на с.* — засудити на смерть, на вгубу, засудити (присудити) до страти. *Осужденный на с.* — засуджений на страту, (*стар.*) стратенець. *Приговорить к -ти* — присудити на смерть. *Скоропостижная с.* — вагда (скоропостижна) смерть.

Смесь — мішанина, мішане (-ого), мішанка, сумісь.

Смета — обрахунок, кошторис (сміта). -та *приходов и расходов* — обрахунок (кошторис)

прибутків та видатків. *Составить -ту илдержек* — скласти кошторис витрат, обрахувати видатки, (*стар.*) обрахувати вхідд.

Сметна — догядливість, (*Фамил.*) тїжок. *Иметь -ну* — бути догядливим, догядуватися.

Сметный — обрахунковий, кошторисний (рік).

-ные *исчисления* — кошторисні обчислення, обчислення коштів. -ное *назначение* — призначення в кошторисі, в обрахункові. -ный *порядок ассигнования кредитов* — обрахунковий (кошторисний) порядок призначати кредити. -ные *предположения* — кошторисні плани, обрахунок, кошторис. -ное *ростисание* — кошторисний розпис, розпис обрахунку,

Сметь — сміти. *Срв.* Смелеть. [обрахунок.

Смех — сміх, (*осмеяние*) глух, посміх. *Поднять на с.* — узяти на сміх, на глух.

Смешение — змішування, змішання, плутання, поплутання; (*смесь*) мішанина, (*путаница*) замішанина, плутанина.

Смешивать, смешать — змішувати (мішати), змішати, плутати, за[по]плутати. -ся — зняковити, заклопотатися, з(а)мішатися, не знати, що сказати, заплутатися. -ный — мішаний. -ная *подсудность* — мішана підсудність, мішана судової підлеглїсть. -вшийся — зняковилип, склопотавип.

Смешать, смешить — скидати, скинути (з посади), усунути, усунути (з посади), відставлїти, відставити, зміщати, змістити. [ствїва.

Смешение — скипелня, усунення (з посади), відсмїлюстивитися — змішуватися, змілюсердитися (над кем), зглігнуватися (за когo).

Смирительный — гамувальний, присмирений. -ный *дом* — дім приборкання. -ная *рубашка* — гамувальна (присмирена) сорочка (сорочка, щоб приборкати божовільного).

Смирять, смирать — приборкувати, приборкати, гамувати, вгамувати, присмирїти, присмирїти.

Смолиать, смолинуть — замовкати, замовкнути, стихати, стихнути (затїхнути), утихати, утихнути.

Смоловаря — смоляря, дїхтаря. [вуглї.

Смолоду — з-захолоду, з холодїх лїт.

Смотр — оглядниця, перегляд, огляд; парада.

Смотреть, посмотреть — (*на кого*) дивитися, подивитися, глїгнути, поглягнути (на когo). -реть *за кем* — доглядати (когo), паглядати (когo, за кем), пальнувати (когo), переглядати (військо).

Не -ря на то — (а) протє, не важїючи на те.

Смотритель — доглядач, дозрєць (ЮМ), дозорний.

Смощеничать — зашхрувати, зашхлювати, зашхати.

Смрад — смірїд (-бду).

Смуглолицый — смуглявий, темновїций.

Смута — за́колот, ко́лотнєча, чварї, каламутїя.

Смутитель, смутяи — баламут(а), ко́лотник, ворохобник.

Смутный — неспокойний, бурхливий (час); поїсний, невирїзний (розумїя). «-ное время» — лїхолїття.

Смуцять, смуцить — каламутїти, скаламутїти, колотїти, сколотїти, (*тревожить*) бештїжити, збештїжити, тривожити, с[а]з[а]тривожити. -ся — няковити, зняковити, заклопотуватися, заклопотатися, мішатися, замішатися, соромитися, засоромитися. -щийся — няковилип, заклопотавип.

Смуцение — неспокій, тривога, зніяковіння, заклопотання, збентеження, замішання.

Смыание — змивання, (сов.) змиття.

Смывать, смыть, -ся — змивати, змити, -ся.

Смыкать, -ся, сомкнуть, -ся — стуляти, стуляти, -ся, злучити, злучити, -ся, стякати, зігнути, -ся, замикати, замкнути, -ся. *Ряды* -нулись — лави зашкврили, стиснулася.

Смысл — рбзум, розуміння, значіння, (*важность*) вага, (*содержание*) зміст, (*понимание*) тїма, тїм, тїмка, (*толк*) глузд. *В буквальноно -ле* — в дослівнім розумінні (значінні). *Здравый с.* — здоровий рбзум, добрий рбзум, (*фамил.*) глузд. *В каком -ле* — в якому розумінні. *Нет -ла так поступать* — нежати рбції (рбзуму) так робити. *Природный с.* — природжаний (претий) рбзум. *Прямой с. закона* — безпосередній рбзум закону. *В строгом -ле слова* — в тїснїм (стїслїї) значінні слова.

Смыслить — тїмити, розумїти, розбїрати. -ть *в чїм-нибудь* — розумїтися на чїму, знїтися на чїму.

Смычка — стик (двох частїн приладдя, ланцюга, і т. н.), (*соединение*) стиск, (*соединение*) сполучення, злїка, (*общение*) єднання.

Смышленность — втямлівість, тїмовїтїсть, тїмучїсть, тїмка.

Смышленный — тїжкий, втямлівий, тїмовїтий.

Смягчат, смягчить — зм'якшувати, зм'якшити (*кару*), (*уменьшат*) зменшувати, зменшити, (*облегчат*) полїгшувати, полїгшити. -ся — м'якшати, пом'якшати, (*делатся кротче*) лагїднїшати, злагїднїти. *Смягчающие вину обстоятельства* — обставїня, що зменшують провинїю.

Смягчение — зм'якшення; злагїднїння. -ние *наказаня* — зменшення (полїгшення) кари.

Смятение — сподох, замішання, тривога, (*смута*) заклопот, колотївеча.

Смять — пом'яти, зм'яти (*рожь, траву*) — потодочїти (жїто, траву).

Снабжать, снабдить — (*кого чем*) постачати, постачити (кому що), надїляти, надїляти (кому що), опоряджати, опорядити (кого чїм), обдаровувати, обдарувати (кого чїм), забезпечувати, забезпечити (кого чїм). -дїть *кого доверенностью* — дїти (кому) уповноваження, уповноважити (кого на що). -дїть *лабораторию всем необходимым* — забезпечити (опорядити) лабораторїю всїм потрібним, постачити лабораторїї все потрібне.

Снабжение (*кого чем*) — постачання, постача, давання, надавання (кому чогд), забезпечення (кого чїм), опорядження.

Снадобие — лїк, зїлля, данїя, припрїва.

Снаружи — зокола, зпадвору.

Снаряд — (*орудие*) знряддя, (*прибор*), приладдя, (*утварь*) пачїння, (*заряд*) набїй (-бїю), гарматний набїй.

Снаряжать, снарядить — виряджати, вирядити, споряджати, спорядити, опоряджати, опорядити.

Снаряжение — (*отправление*) вирїва, виряджання, лаштування (в дорбгу). *Военное -ние* —

вїйськовї спорядження, (*стар.*) бойовий рїхтїпок. [снасть.

Снасть — снасть. *Рыболовные -ти* — рїбальська

Сначала — з початку, спочатку (ЛР, 44); попереду.

Снискивание — здобування. -ние *средств к жизни* — здобування засобів до жттї.

Снискивать — здобувати, здобути. -ть *пропитание* — заробїяти на хлїб. -ть *расположение* — запобїгати лїсїк (в кого).

Снисходительность — поблїжлівість, поблїжність, потурання; (*благодарность*) прихїльнїсть, лїска. [кївий.

Снисходительный — поблїжливий, поблїжний, лас-

Снисходить, снисойти — (*потакать*) потурати, поблїжати, попускати (кому), (*склоняться*) прихїлитися; (*соизволять*) зїзволяти, зїзволяти, приставити, пристати (на що). -ть, -ти *к просьбе* — зїзволяти, зїзволяти на прохання. -ть *к ходатайству* — прихїлитися, прихїлитися на клопотання. -ти *к мольбам, к кому* — згїянутися на благаїня, на кого.

Снисхождение — (*льгота*) полїгкїсть, шїлга, (*милость*) лїска, прихїля, (*потачка*) поблїжнїсть. *Без -ния* — без мїлостї, (*без облегчения*) без шїлги, без полїгкостї. *Подсудимый виновен, но заслуживает -ния* — підсудний вїновен, але заслужує на полїгкїсть; хоч і вїнен підсудний, але вартий полїгкостї.

Сноровна — (*ловкость*) зрїчнїсть, спрїтнїсть, (*навык*) звїчка, навчїка. [*постройки*].

Снос — знїсення, розкїдання, розбїрання (будови =

Сносить, снести — зїбсїти, знїсти, перевїсити, перевїсти, терпїти, вїтерпїти (бїрку, то-що).

-сть *дом* — розкїдати (розбїрати) хату, знїсти хату (ЛР, 44²). -сть *в расход* — списати (записати) на видїтки. -ся — мати зїбсїни (з кїм), (*письменно*) лїстуватися.

Снотворный — снотворний, сподїльний, (*в сказках*) сонящїй, дрімлящїй.

Снох — невістка, сїнова жїнка, сїнова (-бї).

Снохачество — перїлюб з невісткою.

Сношение — (*связь*) звязок, зїбсїни (-нї, мн.), стосункї (-нїкїв). *Пограничные -ния* — прикордоннї зїбсїни. *Половое -ние* — доловї зїбсїни, злягання, (*общение*) спїлкування.

Снятие — здїяння, сов. зняття, знїсення (заборони). -ть *ареста с имущества* — звїльнення майна з-під арїшту, зняття заборони з майна. -тие *копию* — копїювання (ЛНМ, 34). -тие *с учёта* — зняття з облїку.

Снятие — зняти. -ть *запрещение с недвижимого имущества* — зняти заборону з нерухомого майна (з верухомостї). -ть *копию* — скопїювати. -ть *фотографию* — фотографувати.

Собачна (*у револьвера*) — язпчок, (*зап.*) цїп-

Собесїдник — розмовник, спїврозмовник. [гель.

Собесїдование — розмова, бїсїда (з кїм).

Собирание — збїрання, (*податей*) стягання (податкїв), пбїбр. -ние *штрафов* — збїрання штрафїв, (*стар.*) вибїрання вїя (АЮЗР, 6, 1, Собратель — збїрїч (-чї).

Собрательный — збїрїй. [218].

Собирать, собрать — збирати, зібрати, назбирати, позбирати, громадити, громадити (АЮЗР, 6, I, 500), нагромадити, гуртувати, згуртувати, нагуртувати, купити, скупити, -ть, -брать *долги* — збирати, позбирати борги, довги (позичка), -ть *материалы по делу* — збирати (гуртувати) матеріали у справі, -ть *налоги* — збирати, вибирати (ЛР, 44, АЮЗР, 6, I, 200), стягати — податки, -ть *сход* — скликати сход, -ть *сено* — громадити сіно, -ся *с деньгами* — спромогтиса із гроші.

Соблаговолить, соблаговолить — зволити, зволити, призволати, призволити, -лите! — будьте ласкаві, будь ласка (ваша), звольте!

Соблази — спокуса, (*прельщение*) знада, звіба.

Соблазнитель — спокусник. С.м. Ловелас.

Соблазнительный — спокусливий, задиий, збійний.

Соблазнять, соблазнить — спокушати, спокусити, зваджувати, звадити, (*девушку*) зводити, звести (дівчину), (*стар.*) блазнити, зблазнити.

Соблюдать, соблюсти — заховувати, заховати (пристійність), додержувати, додержати, пильнувати, допильнувати (забаву), (*исполнять*) виконувати, -ть *договор* — заховувати умову (АЮЗР, 8, Ш, 19), додержувати (-ся) умови.

Соблюдение — заховання, додержання, пильнування (забаву), (*исполнение*) виконання. С -нием *правил* — виконуючи правила (КМ), додержуючи(-сь) правила.

Соблезнование — жаль, (*сочувствие*) співчуття.

Собрание — (*людей*) зібрання, збори, -ние *законов* — збірник законів (*полное собрание законов* — всезбірка законів). *Общее* -ние *товарищества* — загальні збори товариства. *Открыть* -ние — розпочати збори.

Собрать — брат, товариш, колега, співбрат (ТОК, Ш, 62); побратим.

Собственный — власник. *Общий* -ими — спільний власник, (*компаньон*) спільник.

Собственноручность — власноручність, -ость *подписи удостоверяется* — власноручний підпис свідчиться.

Собственноручный — власноручний, своеручний, саморучний (підпис), -но — власноручно, власною рукою, власноруч, своеручно, саморуч, -ное *подписание* — власноручний підпис, (*стар.*) дання рукі своєї (АЮЗР, 6, I, 71), -но *подписаться* — підписатися рукою власною (власноручно), підписати власну руку.

Собственность — власність (АЮЗР, 6, I, 162; КМ). *Бессрочно владеть и пользоваться на праве* -ти — держати на вічні часи і на себе вживати (АЮЗР, 8, V, 22). *Не имеющий* -ти — що не має власності, безплатний. *Общая* -ость — спільна власність. *Ограниченная* -ость — обмежена власність. *Полная* -ость — повна власність. *Поступать в* -ость — переходити на власність. *Приобретать в* -ость — завбувати на власність.

Собственный — власний (АЮЗР, 8, V, 18; ЛР 44), (*свойственный*) властивий (кожув). *Имя* -ное — ім'я власне (АЮЗР, 6, I, 254). *По-му желанию* — за власним бажанням, своєю охотою (КМ), по своїй волі, із своєї волі, -но —

властиво, -но *говоря* — властиво кажучи, -но *принадлежащий (кому-либо)*, властивий (кожув) (ЧСР), чий-небудь; притаманий.

Событие — подія. *Имело ли место* -тие *преступления* — чи стався (відбувся) в дійсності злочин, -тие *преступления* — подія злочину, злочин.

Совершать, совершить — виконувати, викопати (що), чинити, вчинити, робити, зробити, діяти, вдіяти, заподіювати, заподіяти (сподіяти), -ть *акт* — зробити акт, скласти акт, спорядити акт (СФА, VI, 301), -ить *договор* — скласти умову (угбду), -ить *духовное завещание* — спорядити духовницю (ЛР, 44), скласти духовницю, тестамент, -ать *прелюбодеяние* — чужоложити, (ЛР, 44) вчинити перелюб, -ить *преступление* — вчинити (заподіяти) злочин, виконати злочин, -ть *сделку* — зробити оборудку, спорядити умову (ЧСР), -ся — відбуватися, відбутиса, робитиса, зробітиса, чинитиса, вчинятиса (ЛР, 44), ставатиса, статиса, -вшийся — докванний (факт), відбутий (злочин), учинений, зрблений.

Совершение — виконання, вчинеження, відбуття, -ние *акта* — складання акту, -ние *правосудия* — відірава суду, учинеження справедливості.

Совершеннолетие — повноліття, повні літа, повний зріст. *Достичь* -тия — дійти повних літ, дійти до літ (СФА, VI, 302), дорості літ (АЮЗР, 8, Ш, 6), (*стар.*) на стану стата.

Совершеннолетний — повнолітній, (*возрослый*) дорбслий, -ний *возраст* — повноліття, (*стар.*) вік повнолітності.

Совершенный — довершений, завершений, докванний, досконалий, доскопальний, повний, цілий, цілковитий, -но — зовсім, цілком, чисто, геть-чисто. *Разрушать* -но, *до тла* — звичити геть, до щенту (СФА, VI, 137), зруйнавати до щенту, обервуги в пивець.

Совершенство — довершеність, звёршеність, досконалість, доскопальність. *Верх* -ства — верх доскопальності. *Изучить дело в* -ве — вивчити справу (діло) доскопально, [вдлення, довершени.

Совершенствование — удоскопальювання, удоскопальювання, удоскопальювати, удоскопальювати, удоскопальювати, удоскопальювати, -ся — удоскопальювати, удоскопальювати, -ся — удоскопальювати, удоскопальювати, -ся.

Совершитель — виконавець, -тель *преступления* — виконавець злочину.

Совестность — совісність, сумліннясть.

Совестный — совісний, сумлінняий.

Совість — совість, сумління (ЛР, 44). *Чистая* с, — чиста душа, чиста совість, чисте сумління.

Совет — рада (КМ, ЛР, 44), (*совещание*) нарада, (*добрый* -ет) порода (АЮЗР, 8, V, 45, 8, Ш, 14; СФА, VI, 351), (*советованье*) радіння, равняня (КМ; ЛР, 44). *Городской* -ет — міська рада (АЮЗР, 8, V, 145). *Держать* -ет — раду радити, радитиса, (*стар.*) раду радувати, -ет *Народных Комиссаров* — Рада Народніх Комісарів. *Обратиться к кому за* -том — удатиса до кого за порадом (по раду). *Педагогический* -ет — педагогічна (шкільна) рада. *Попечительный* -ет — шкільна рада. *Последовать* чьому-ту —

піті за чією радою. *По -ту и по руковод-стѳу* — за радою і приводом (АЮЗР, 6, I, 103). -ѳт *Рабочих, Крестьянских и Сол-датских Депутатов* — Рада Робітничих, Селянських та Саддѳтських Депутатів. *При-ступоватъ в -те* — засідати в раді. *С'езд-тов* — З'їзд Рад. *Семейный -ѳт* — родинна рада. *Собирать -ѳт* — скликати раду. *Стра-шишатъ -та* — п'ятіти рада, просіти поради, радитися. -ѳт *Труда и Обороны* — Рада Праці та Оборони.

Советник — радник, (*стар.*) райця, радця, (*сов-ременник*) дорадщик, порадник.

Советовать, посоветовать — радити (ЛР, 44), раіати. -ся — радитися, раіятися. *Посоветуйте мне* — порадіте мені и порадіте меніє.

Советский — радійський (рад.).

Совещание — нарада, обрада. -ние *судей* — на-рада с'уддів, (*стар.*) порадя с'уддів (ЧСР). *Тайное -ние* — таємна нарада, (*заговору*) змова (злочинців).

Совещательный — дорадчий (гблос). -ная *ком-ната* — кімната для парад, радна кімната.

Совещаться — радитися, (*сов.*) порадитися, маіти нараду.

Совладать (с кем) — здолати, здолати, змогти, дужжати, подужжати, зволодіти (кого), упратися (з ким), упрати когю. [посідач.

Совладелец — співволоділець, сшввласник, сшв-Совладелица — співвласниця, співволоділиця, спів-посідачка.

Совладение — співволодіння, співпосідання.

Совместимость — сполученість (-ності).

Совместительство — сполучення (посад).

Совместность — спільність (володіцця), сумісність (перебування).

Совместный — спільний, сумісний, сукупний. -ное *владение* — спільне посідання, спільне воло-діння. -ная *квартира* — сумісна ква(р)тіра. -но — сумісно, укупі, разом, сукупно, спільно, (*стар.*) однокупне (СФА, VI, 394, 431), (*обо-юдно*) обошліно (СФА, VI, 212). -но *пользо-ваться чем* — поспіль (з кам) викорістову-вати щює (вживати чюгю).

Совместить, совместить — сполучати, сполучіти.

Совмещение — сполучення, сполука.

Совокупление — (*соединение*) сполучення, злу-чення, злука, сполука, (*стар.*) сполування, сплєння, (*общение*) спілкування (СФА, VI, 205), (*половое*) злягання.

Совокуплять, совокупить — сполучати, сполучіти, влччати, злччати, (*стар.*) сполувати. -ся — злягтися.

Совокупность — сукупність, цілість, (*общность*) спільність. -ность *прав и обязательств* — сукупність прав та зобов'язаннів. -ность *пре-ступлений* — сукупність злочнів. *Нака-зание назначить по -сти преступле-ний* — визначити кару за сукупність злочнів.

Совокупный — сукупний, (*общий*) спільний. -но — сукупно, разом, укупі, при купі, спільно.

Совпадать, совпасть — збігатися, збігтися (з чим), припадати, припадти (до чюгю, на щю), прихю-дитися, прийтися (до чюгю, на щю).

Совпадение — (*обстоятельств*) збіг (обста-Совратитель — зводітель, зводіть (-дця). [вин].

Совращать, совратить — (*обманывать*) зводі-ти, звести (*напр.* дівчину). -ть *с пути* — від-вертати, відвернути від путті. -ть *во что-нибудь* — навертати, паверітти (кого на щю), (*развращать*) псувати, зіпсувати.

Совращение — зведення, псування, зіпсування, відвертання (од чюгює доброго), навертання (за

Современник — сучасник. [щює злеє].

Современность — сучасність, сьогочасність, (*одно-временность*) одночасність (-ності).

Современный — сучасний, сьогочасний, (*одно-временный*) одночасний.

Совсем — зовсім, чисто, геть-чісто, цілком.

Согласие — згода (ЛР, 44; КМ), (*согласность*) згідність, (*мир и лад*) злагода, лад, півий, єдність (у когю з ким), (*соизволение*) воля, призволення, звлєння (чіє на щю), (*согла-шение*) порозуміння (когю з ким). *Изъявить -сие* — даіти згоду, зізволити, призвоілати. *По взаимному -сию* — за обошліно згодою.

Согласительный — угодовий, єднальний, поєднвчий. -ная *комиссия* — угодова комісія, єднальна ко-

Согласность — згідність, с'угодос. [місія.

Согласный — згідний, згодний (з чим), (*соот-ветствующий*) відповідний (до чюгю). -но (*чему*) — згідно (з чим), відповідно (до чюгю). -но *обычаю* — за звичаєм, ідучи за звичаєм, (*стар.*) чинячи дбсити обчяю (АЮЗР, 6, I, 81).

Согласование — (*действий*) погбдження (вчїв-ків, чївності).

Согласовать, согласить — погбжувати, погодіти. -ся — погбжуватися, погодітися, згбджуватися (згоджятися) (ЛР, 44), згодітися.

Соглашатель — угодовець (-вця).

Соглашательский — угодовчий (політика).

Соглашательство — угодовство.

Соглашать, согласить (что) — погбжувати (по-годжати), погодіти (щю з чим), єднати, поєднати, (*склонять*) нахилити, пахилити (до чюгю). -ся — згбджуватися, згодітися (з ким, з чим), погбжуватися, погодітися (з ким, на щю), при-ставати (на щю), пристати (на щю). -ся *между собою* — погодітися, порозумітися, (*сгово-ряться*) змбвитися (ЛР, 44), (*стар.*) межі собою назовітися (ТОК, III, 40, АЮЗР, 6, I, 458; ЛР, 44), згбдою стати (ЛІМ, 49), скла-пїтися (СФА, VI, 128), (*связаться на что либо плохое*) злягтися (з ким) на щю лихе. -ся *на избрание* — згодітися на обраніє (буіти обраним), (*стар.*) даватися обдрати (ЧСР). *Почемному -ся с чем* — прихлїятися до чюгю (ЛР, 44). -ся *с чьим мнением* — годітися з чїєюсь гбдкою, пристаіати на чюю гбдку.

Соглашение — угода (ЛР, 44; АЮЗР, 8, V, 146), поєдпання, порозуміння (АЮЗР, 6, I, 457), (*согласие*) згода (ЛР, 44), згбджування, єд-пання (АЮЗР, 8, V, 146), (*уговор*) змова, на-мбва (АЮЗР, 6, I, 157), (*соизволение*) при-звлєння. *Войти в -ние с кем* — порозумі-тися з ким, вступіти в порозуміння з ким. *По -нию с кем* — за порозумінням з ким. *По*

-нию *между собою* — за обоюстороннім порозумінням, (*стар.*) за порадю своєю (СФД, VI, 154). *Прийти к -нию* — дійти (прийти) до згоди, до порозуміння, погодитися, поєднатися (АЮЗР, 8, V, 145).

Соглядатай — підглядач, вивідач, назірвач, шпиг.

Согражданин — співгромадянин.

Согрешать, согрешить — грішити, согрішити, прогрішатися, прогрішитися, цроступитися.

Содействие — допомога, підмога (КМ), підпомога, поміч (-мочи), (*благоприятствование*) сприяння. *Оказать надлежащее -вие* — дати належну допомогу.

Содействовать — допомагати (КМ), помагати (кому), спомагати (кого), (*благоприятствовать*) сприйати (кому).

Содержание — (*денежное, семьи и т. п.*) удержання, утримання, (*издержки*) кошт, (*провинц.*) держиво. -*ние книги* — де що є в книзі, зміст книги. -*ние в аренде* — держання в оренді (КМ). *Быть у кого на -нии* — бути в кого на утриманні, бути на чийм кошті. *Иметь на -нии* — мати на утриманні, на своїм кошті, на держиві. *Состоящий на -нии* — (*имуществоц*) — утриманець (-ця).

Содержанна — удержанка, любовниця, бахурка, (*воспит.*) вихованка, (*имуществоц*) утриманка.

Содержатель — хазяїн, господар (-ря). -*тель питейного дома* — шинкар (-ря). -*тель постоюлого двора* — хазяїн заїзду, господар заїзду. -*тель публичного дома* — бандур. -*тель типографии* — власник друкарні, друкар (-ря).

Содержательница — хазяїнка, господиня.

Содержательность — змістовність. -*ность статьи* змістовність статті.

Содержательный — змістовний.

Содержать (кого) — держати, тримати, утримувати (кого), (*кормить*) годувати, харчувати (ЧСР), давати на життя. -*ть в себе что* — містити, (*стар.*) замикати в собі. *Статье -жит три параграфа* — статті містить у собі (хві, *стар.* в собі замиків) три параграфи.

Содержимое — зміст, зміст. [графи.]

Содяение — вчинення, заподіяння. -*ние преступления* — вчинення злочину.

Содять — зроби́ти, вчинити, заподіяти.

Соединение — сполучення, злучення, сполука; (*единение*) єднання, (*общение*) спілкування (СФД), **Соединительный** — сполучний, злучний. [VI, 205].

Соединять, соединить — сполучати, сполучити, злучити, злучити (КМ), єднати, з'єднати, гуртувати, згуртувати. -*ся* — сполучатися, єднатися (з'єднуватися), купитися (КМ). -*нный* — сполучений, злучений, з'єднаний. -*ное заседание* — сполучене (з'єднане) засідання. -*ные Штаты* — Сполучені Держави.

Сожаление — жаль, жалощі, жалкування. *Без -ния* — без жалю. *Выразить -ние* — висловити жаль. *К -нию* — на жаль. *К крайнему -нию* — на превеликий жаль.

Сожалеть — жалкувати, жалити, жалувати (кого), уболівати (за ким).

Сожнение — спаління, спінення.

Сожигать, смечь — палити, спалити.

Сожитель — сожигатель, сожигець, (*сожвартирант*) співжигальць (-ця), «паш сусіда».

Сожительница — сожигателька, (*сожвартирантка*) співжигальця, співжигальчиха, «пашасусід(ка)».

Сожительство — сожиття, співжиття, спільне життя, життя вкупі.

Сожительствовать — жити (з ким) укупі, спільно.

Сожитие — життя укупі, співжиття. *Незаконное -тие* — позашлюбне співжиття, позашлюбність. [(-ности).]

Созвучие, созвучность — суголос, суголосність

Созвучный — суголосний.

Создавать, создать — творити, створити, (*образовать*) утворювати, утворити, (*строить*) будувати, збудувати, споруджати, спорудити.

Создание (чего) — утворення, (*сов.*) утворення, будування, збудування, споруджування, спорудження; (*творь*) творіння, створіння, (*произведение*) ўтвор (-ору), твориво, твір (*р. творь*).

Создатель — творець (*р. творець и твореця*), сотворитель.

Созерцание — (*филос.*) споглядіння, спозиріння, **Созерцать** — (*филос.*) споглядати, спозирати (розумом) (що-небудь), оглядати, розглядати.

Созерцательность — споглядальність (-ности).

Созерцательный — споглядальний (вістрій, розум).

Созидание — будування, творення.

Созидательный — будувчий, творчий.

Созидать, создать — будувати, збудувати, творити, утворити, споруджати, спорудити.

Сознать (что) — бути свідомим чого, тямити, розуміти що, розбирати що, (*знать*) знати, (*признавать*) визнавати, визнаги. -*ать себя* — бути свідомим себе, сам себе розбирати, тямити себе. -*ся, -знаться в чем* — признавати, признагтися до чого (ЛР, 44, АЮЗР, 6, I, 63, 102), повизитися в чому.

Сознание — (*в виновности*) признання, признаття (ЛЗ, IV) до вини, визнання своєї вини, (*показание*) зізнання. -*ние чего* — свідомість (себе, вини, злочину), (*здравая память*) притомність (чуття), (*вольг.*) глузд, памороки.

Находящийся в -нии — притомний. *Без -ния* — непритомний, (*бесчувственный*) нечутливий, безглиний. *Потерять -ние* — загубити притомність, (*стар.*) зроби́ти непритомним, (*вольг.*) запаморочитися. *Привести в -ние* — повернути до притомности, очутити.

Прийти в -ние — вернутися (прийти, дійти) до пам'яті, до притомности, стямитися, очутитися.

Сознательность — свідомість (-ости). [мущий.]

Сознательный — свідомий, (*понижающий*) тя-

Созревать, созреть — спіти (вспівати), виспіти, доспівати, доспіти, стигнути (вистигати), вистигти, (*дозревать*) достигати, достігати, достововати, достогати. [тього склікання], склік.

Созыв — склікання [Перша сесія В.У.Ц.В.К. трьох]

Созывать, созвать — склікати, склікати, (*о мн.ог.*) послікати, шасклікати. -*аемый* — склікуваний, призиваний. [(ЛР, 44).]

Созволение — ласка, призволення, зівволення

Сонзволыць, сонзволіць — б'ўці ласкавым, зівольціць, зівольціць, прызволіць, прызволіць (АЮЗР, 6, I, 30), (*стар.*) рыцэіць (АЮЗР, 6, I, 146).

Сонзмернімость — адзмірнісьць, адпозмірнісьць, спомірнисьць (-носьці).

Сонзмернімы — адпомірнишы, адпозмірнишы, спомірнишы.

Сонмённы — адноімяннык, адноймяннык. [шый.

Сонмённы — адноімянны, адноймянны.

Сонснаня, сонснальство — старэньня, клопотаўня (про що), упобіганьня (за що, за ких), (*состязание*) суперніцтва, конкурэ (ва що), (*перебой*) перабой (-б'ой). **-ство на прэмію** — конкурэ на прэмію, упобіганьня за прэмію.

Сонснаць — старэцца, клопатацца (про що), упобіганьня (за що), на перабой іці (за що).

Сонстэц, -тыца — співзвонік, -яныя, (с)півпозывач, -чэа.

Сонсрацаць, сонсратіць — скорб'чуваць, скоротіць, акорб'чуваць, акоротіць, з[в]жэпшціць, з[в]жэпшчуваць, з[в]жэпшціць. **-ць жыць** — віку жьліць, акоротіць віку. **-аць прэіздэствэ** — жьжэпшчуваць вэробніцтва. **-аць штаты** — акорб'чуваць штаты. **-нны** — с[в]корб'чэны. **-ноз ізложэньне** — скорб'чэны вькляд, корб'чэны вькляд. **-ноз судопрэіздэствэ** — акорб'чэна судочьняцтва.

Сонсрачэньне — скорб'чэньня, акорб'чэньня, жьжэпшчэньня.

Сонсрачэньность — потайнісьць (-носьці), потаёмнісьць.

Сонсрачэньны — потайны, потаёмны.

Сонсрачэньчы — скарб' (-бу).

Сонсрачэньчыца — скарб'чыца, схьбьчэца.

Сонсрушаць, сонсрушыць — трощціць, потроціць, розьбіваць, розьбіць.

Сонсрыцьне — затаўваньня, (*сов.*) затаўня, утаўваньня, втаўня. **-тыэ следэ прэстэпленья** — затаўваньня (затаўня) салідів (озык) зл'ачыну.

Сонсраць — салдаць (моск'я). **Рядэвой -даць** — рядэвык (простий, шэрагэвык салдаць).

Сонсэвар — солір (-ра), соланьк, (*стар.*) колэсолэваренны — соларскый. [ж'іэць (-йця).
Сонсэварья — соларья.

Сонсэдарность — солідарнісьць, адностаўнісьць (дўмки), спільнісьць (відповідальности).

Сонсэдарны — солідарны, адностаўны. **-но** — солідарно, адностаўно, спільно. **Быць -ным** — солідарным б'ўць, аднаіці дўмки б'ўць, спільно відповідаць (за чось). **-ная отвэстэвность** — солідарна (спільна) відповідаць.

Сонсэдарны — солідны, поважаны, (*степенный*)
Сонсэад — сэад (-ду). [статэ[е]чаны.

Сонсэаной — соланый, сільны. **-ныэ копэ** — соланьця, (*стар.*) сілка. **-ной прэмысел** — соланьчыца (КМ), соларство.

Сонсэнавацься, усумніцься — маць сўжыць, б'ўць непэвным, сўжывацься, усумніцься, (*колебаться*) вагацься, завагацься. **Он -ваэцца** — він не пэвэн, він маэ сўжыць, вагацься, сумнівацься.

Сонсэньне — сўжыць, пэвэньнісьць, ваганьня. **Без -ня** — без сўжыць, безпэрачэно, запэвнэ, авэжэж, атэж. **Возбужэньне -ня** — вьклякці сўжыць, пэвэньнісьць. **Занявэньне -ня** — подлічэньні актэ — заняв про пэвэньнісьць актэ. **Не под-**

лэжыць -ня, **чэ...** — пэвэна річ, безпэрачэно, запэвнэ, пэжэ сўжыць, чэ... **Подверэньне -ня** — піддаць сўжыць. **Подверэньня -ня** — підпадаць під сўжыць, пэвэньнісьць стэці (в чому). **Этэ ещэ подлэжыць -ня** — цэ шэ річ не пэвэна.

Сонсэньнісьць — сумнівнісьць, пэвэньнісьць (-носьці).

Сонсэньнічы — сумнівы, пэвэны, (*стар., полонізм*) востпайны (ЛР, 44).

Сонсэслэднік — свіпэпадкосмэць (-мця).

Сонсэньность — сонлівэньць, сонэньць, свэньць.

Сонсэньны, **сэньны** — свэньны, сонлівы, свэньны.

Сонсэрацаць, сонсэрацаць — міркуваць, поміркуваць, розьміркуваць, розьміркуваць, розьважыць, розьважыць (чо), тэжэваць, стэжэваць (про що), (*поняць*) втэжыць, второпыць, розуміць (чо) (ЛР, 44), (*смекать*) жэтыкуваць, (*длительно рассуждать*) розумуваць **-мацься**, **-вацься с чэ** — уважыць (ва що), рахуваць (з чэ), прыніаць (до чэго), (*субь.*) прыжэтакуваць (до чэго), підбаркуваць (до чэго, чэ).

Сонсэрацаньне — міркуваньня, (*взгляд*) п'огляд. **Без -ня** — пэрозьважэ, не поміркуваць. **-ня** — обміркуваньня справы, вэрозумэньня обстаўны справы (ЛР, 44). **По важным -ням** — з важлыых міркуваньня.

По моему -ню — як я міркую, на мою дўжку, на мій п'огляд, по-жэму, як ва жэне. **Прыняць в -ня** — вэць на увагу, звэжыць.

Сонсэрацацьность — догадывэньць, (скрэ, б'істрэ) доміркуваньня, б'істрэць, спрытнісьць, второпысьць, (*обдуманность*) розьважыць.

Сонсэрацацьны — догадывны, б'істры, (чым), тэжэкі, спрытны, второпы, розьважыць. [чым].

Сонсэрацацьность — відповідаць (до чэго), згіднісьць (з Сонсэрацацьны — відповідны (до чэго), згідны (з чэ). **-но** — відповідно (до чэго), згідно (з чэ).

Сонсэрацацьваць, сонсэрацацьваць — прыстэсэваць, прыстэсэваць, погоджуваць, погоджыць (чо з чэ), прыміркуваць, прыміркуваць (чо до чэго). **-ся** — прыстэсэваць, прыстэсэваць, прыміркуваць, прыміркуваць (до чэго), рахуваць, порахуваць (з чэ), уважыць (ва що).

Сонсэрацаць — спільно, разэм, ук'іп, гуртэм.

Сонсэрацаць, сонсэрацаць (кому о чэ) — п'овідэжыць, п'овідэжыць (коб про що), пэраказываць, пэраказыць (кому, чо); (*делать донесение*) доп'овэжыць, доп'овэжыць (кому про чо); (*давать*) даваць (вадаваць), надаць (Надаць кому право), удэжыць, удэжыць (кому чо). **-ныэ копэ** — подаць кобю п'ова, (*стар.*) п'ова даць (кому). **-тыэ** — спільнацься, звэжыць, маць звэжыць (з кэм), маць пэрадачу до кобю.

Сонсэрацацьне — (*уведомление*) п'овідэжэньня, доп'овэжэньня; (*дарование*) надэньня, удэжэньня; (*связь*) сполучэньня; (*сношения*) звэжэньня, стэсэжэньня, пэрадача. **Туды нет -ня** — туды нэма пэрадаць. **Иметь с кем -ня** — маць звэжэньня, стэсэжэньня, сполучэньня з кэм. **Почтэовэ -ня** — поштэовэ сполучэньня, поштэова пэрадача. **Путы -ня** — шляхы (шляхы сполучэньня).

Сообщэство — спілка, товэрацьство, грэмадь; (*преступное*) зл'ачыньня спілка, ватага, б'андэ.

Сообщник — співник, товариш, учасник. *Быть* -ном в *преступлении* — брати в злочині участь, бути співником злочину.

Сообщничество — співництво, участь, співучасть

Соопенут — співопікув. [(у злочині).

Сооружать, соорудить — споруджати, спорудити, будувати, збудувати, ставити (зату), поставити, выставити. [будівля, будова.

Сооружение — спорудження, будування; споруда.

Соответственность — відповідність (до чого), згідність (з чим).

Соответственный — відповідний (до чого), згідний (з чим). -но — відповідно (до чого), згідно (з чим), па лад (чого). [(з чим).

Соответствие — відповідність (до чого), згідність

Соответствовать (чему) — відповідати (чому), бути відповідним (до чого). -ющийся — відповідний.

Соотношение — співвідношення [Реальне співвідношення сил], обопільні відносини, взаємини.

Соперник — суперник, супротив (ЛР, 14), супротивник, супротивець (-вця).

Соперничать (с кем) — чинити суперництво (кому), іти назаводи (з ким), іти на перебір, сперечатися, міратися.

Соперничество — суперництво, суперництво.

Сопоручитель — співпоручник.

Сопоставление — (*сравнение*) порівняння, рівноставлення; (*постановка рядом*) поставлення поруч, (*гал.*) зіставлення.

Сопоставлять, сопоставить — порівнювати, порівняти (якісь дані), ставити (поставити) (що) поруч, (*гал.*) зіставляти, зіставити (що).

Соправитель — співправитель, співкерманець.

Сопредельность — суміжність, прилеглість (-ости).

Сопредельный — суміжний, прилеглий. -но — суміж, суміжно, прилегло.

Соприкасаться, соприкоснуться (с чем) — дотулятися, дотулитися (до чого), доторкатися, доторкнутися, доткнутися, доткнутися (чого), стикатися, зіткнутися (з чим), прилягати, прилягти (до чого), межувати (з чим).

Соприкосновение — дотулення, дотик, доткнення, межування. *Иметь* -ние с чем, с кем — мати діло з чим, з ким, стикатися з чим, з ким.

Соприкосновенность — дотичність, суміжність, прилеглість, (*участие*) участь, уділ; (*причастность*) причетність (до злочину).

Соприкосновенный — дотичний, суміжний, прилеглий; причетний (до злочину).

Сопричастность — причетність. -ный — причетний.

Сопроводительный — супровідний (папір). -ный *адрес* — супровідна адреса.

Сопровождают (кого) — супроводити (кого), йти разом (з ким), товаришити (кому). -ать *арестанта* — вести (проводити) арештанта. -ждающие *обстоятельства* — сподорбні (супровідні) обставини.

Сопровождение — супровід (-воду), товариство. *В* -нии — разом (з ким, з чим), в супроводі (кого, чого).

Спротивление — опір (р. опору), спротивлення (АЮЗР, 6, I, 127. 139), суперєка (ЛР, 54), (*стар.*) спротивенство, упір (ЧСР). *Вооруженное* -ние — збрійний опір. *Оказывать*

-ние (*кому*) — ставити опір (кому), опиратися (опишатися) (проти кого). *Сила* -ния — відпорва сила.

Спротивляться (кому) — опиратися, опертиса проти (кого), ставити опір (кому), пручатися, опиратися (проти кого). *Способный* -ся *чему* — здатний па опір проти чого, відпорний па що. -ющийся — що опирається, супротивець.

Сопряжение — сполучення, зв'язання, зв'язок.

Сопряженный (с чем) — сполучений, зв'язаний з чим.

Сопутствовать (кому) — іти в парі (з ким), іти (поруч кого), товаришити (кому). -ющие *обстоятельства* сподорбні (супровідні) обставини.

Сор — сміття; (*нечистоты*) нечисть (-ти).

Соразмерность — рівномірність, гармонійність; відповідність, помірність, домірність.

Соразмерный — рівномірний, гармонійний; відповідний, помірний, домірний. -но — відповідно, помірно, до міри; (*сравнительно*) розмірно.

Соразмерять, соразмерить — пристосувати, пристосувати, приміряти, примірити, (ро)зміряти, (ро)змірити. [*торгаш*] змагання.

Соревнование — суперництво, коакурвенція, (*на Сорить (денгами)*) — смітити, сіпати (гршми).

Сорт — сорт, розбір (-бру), (*зал.*) гатуюк. *Худшего* -та — гіршого розбору (сбру).

Сортировать — сортувати, посортувати, перебирати, перебрати, одбирати, одбрати.

Сортировка — сортування, перебірвання.

Сортировщик — сортувальник.

Сосед — сусід (и сусід). -ди *по земле, смежники* — поміжники (ЛОМ, V, 117).

Соседить (с кем) — сусідувати (з ким).

Соседний — сусідній, (*смежный*) суміжний.

Соседов — сусідів. **Соседский** — сусідський.

Соседство — сусідство.

Соснабливать, сосноблять — з(о)шкрібувати, з(о)шкрібти, вискрібувати, вискрібти.

Соснабливать, сосночить — зскібувати, зскічити, сплигати, сплигнути.

Сословие — стан (ЛР, 14; КМ; ЧСР), (*слои*) верства. *Высшее* -вие — вищий стан. *Нижшее* -вие — нижчий стан. *Привилегированное* -вие — упривилежований стан.

Сословный — ставовий. -ное *общество* — ставове суспільство.

Сослуживец — однослуживець (-вця), товариш у службі (*по службе*). [скіпчення.

Сосредоточение — зосередження, зосереджування.

Сосредоточивать, сосредоточить — зосереджувати, зосередити (зосереджувати), скіпчувати, скіпчити. -аться — зосереджуватися, зосередитися (на чому), скіпнитися, свіччитися (в одному місці).

Состав — склад (КМ). *Личный* -тав — особовий склад, персонал. *Наличный* -тав — наявний склад, присутній склад. *Подвизной* -тав (*ж.-д.*) — рухлий склад залізничі (паротіг та вагонів). -тав *преступления* — склад злочину (склад переступу). -тав *суда* — склад суду (КМ). [ватор (книги).

Составитель — складач, укладчик, упоряд[д]ник.

Составление — складання, укладання, упорядження, писання (КМ).

Составлять, составить (*что*) — складати, скласти, укладати, укласти (*скарбу*), упоряджати, упорядити, писати, списати (*протокола*), компоувати, скомпонувати (*твір*). -лять *собою что* — становити (*що*). -лять *большинство* — складати більшість. -вить *на месте акт* — скласти (*списати*) *акта* на місці, (*стар.*) вивести на пню акт (ЛР, 44). -вить *опись* — скласти *опис* (*чого*), зреструвати (*що*) (ЧСР). -вить *проект* — скласти *проекта*, спроектувати. *Сколько это -вит?* — скільки це буде? скільки це становитиме? *Это деяние не -ляет преступления* — в'їнок цей не є злочин (не становить злочину). *Это -вит большую сумму* — це буде велика сума, це складеться. **Составной** — складовий. [на велику сїму]. **Состояние** (*положение*) *станція*, *стан* (КМ); (*состояние*) *стан*; (*имущество*) *маєток*, *маєтність*, *добір*, *стаєток*, *худоба*, *майна*; (*за-иситочность*) *заможність*; (*возможность*) *сїла*, *змога*, *спромога*. *Быть в -нии* — мати змугу (*спроможу*) (на *що*), здолати, здїжжати. -ние *касси* — *стан каси*. *Люди разного -ния* — *люди різного стаїу*. *Права -ния* — *права стаїу*. *Не быть в -нии* — *не мати змуги*, *спроможі*. *Я не в -нии* — *не маї сїла* (ЛР, 44), *я не маїу*, *не маїу змуги*. *В -нии опынения* — *сп'янілий*, *з п'яних очей* (*зробити що*). **Состоятельность** (*денежная*) — *спроможність*, *заможність*, *достатки*, *засїбність*, *виплатність* (*дохжника*); (*доказательность*) *сїйність* (*доводів*, *гіпотези*). **Состоятельный** (*денежно*) — *заможний*, *маїтний*, *засїбний*, *виплатний*; (*доказательный*) *сїйний* (*двїд*, *гіпотеза*). **Состоят** (*из чего*) — *складатися* (*з чого*); (*со-держать*) *маїти в собі* (*що*), *містити* (*що*); (*находиться*) *буїти*, *перебувати* (*на слїжбі*, *то-що*). -ся — *вїдбуїтися* (*засїдання*, *подїя*), *стаїтися* (*вїрок*), (*стар.*) *зацїяти* (*поставова*, *вїрок*). *По настоїжцему делу -ся такой приговор* — *в цїй справї стаївся такий вїрок*. -щий *в залогі* — *заставлений*, *застаїний* (АЮЗР, 6, I, 265). -лась *манїфестація* — *вїдбуїлася манїфестація*. **Страдание** — *жаїлість*, *жаль* (-лю), *мїлосердя*. **Страдательность** — *жаїлісївність*. [*убоїліяння*]. **Страдательный** — *жаїлісївий*, *мїлосердїй*; (*со-чувственный*) *спочутливий*. **Состязание** (*соперничество*) — *суперництво*, *спїр*, *спїрка*, *боротьба*. -ие *сторон* — *змагання сторїн*. -ие *в беге* — *перегонї*. *Вступить в -ие* — *їїти на перегонї* (*з кїм*), *на-взаводи*, *на перегонї* (*з кїм*). [сїти]. **Состязательность** — *змагальність*, *спїрність* (-по-Состязательный — *змагальний*, *спїрний*. -ный *процесс* — *змагальний процес*, *змагальне судочинство*. [реможї] *їти* (*з кїм*), *міряїтися* (*з кїм*). **Состязаться** — *змагатися*, *на суперництво* (*на пе-Сосуд* — *посуд* (-ду), *посудїна*; (*в теле живоїного*) *судїна*, *кровонїсна жїла*). **Сосчитать** — *полїчити*, *перелїчити*, *зрахувати* (ЛР, 44), *порахувати*, *обрахувати*, *облїчити*, **Сотворение** — *с(о)творення*. [злїчити.

Сотворить — *с(о)творїти*, *утворїти*. **Сотня** — *сїтня*, *сїтка*, *сїтня*. **Сотосарищ** — *товариш*, *спїльник*, *спїтовариш*. **Сотоварищество** — *товариїство* (*з кїм*), *спїлка*. **Сотрудни** — *спївробїтник*. [вїяня]. **Сотрудничество** — *спївробїтництво*, *спївробїтанку*. **Сотрясать, сотрясти** — *стрясїти*, *струсаїти*, *потра-сїти*, *потряїти*. **Сотрясение** — *струс*, *с[по]трясїння*, *двїїт* (*р. двї-*Сотый — *сїт(п)ий*. [готу], *двїгтїяня*. **Соумышление** — *спїльництво* (*в злїчїні*), *спївзїмїял*. **Соумышленник** — *спїльник* (*у злїчїві*), *спївзї-мїсник*. [(разом з кїм). **Соумышлять, соумыслить** — *умшїляти*, *умїслїти* **Соучастие** — *спївучастї* (-тї), *учїсїництво* (ЛР, 44). **Соучастник** — *спївучїсїник*, *спїльник*, *спїмїчївик* (ЛР, 44), *пїмїчїк* (АЮЗР, 6, I, 53), *спїто-вїриш* (ЛР, 44), *полїгач*. -нии *в предвари-тельном соглашении на преступле-ние* — *звїмїник*, *учїсїник змїбї*. **Сохнуть** — *сїхнути* (*провїнц.* *сїхнїти*, *сїхїти*), *жарїти*, *чїхнути*, *чїчверїти* (*про росїїну*). **Сохозяин** — *спївгоспїдар*, *спївалїсїник* (*напр.* *судїя*). **Сохранение** — *зберїгання*, *ховання*, *сховання* (СФА, VI, 41, 223), *заховання*; *схїванка*, *схов*, *схївок*, *схоронїння*, (*стар.*) *спрат* (СФА, VI, 302: ЛР, 44). *Уддати что на -ие* — *вїддати на схївок*, *на схїванку*, *на схоронїння*, *до схїву*, (*стар.*) *до спрїту* (ЛР, 44); (*на недолгое время*) *вїддати на передїржання*. -ние *по-рядка* — *оберегання* (*заховання*) *порїдку* (КМ). **Сохранить, сохранить** — *зберїгати*, *зберїгти*, *вахї-вувати* (*ховати*), *заховати* (ЛР, 44), *хоронїти*, *за[с]хоронїти*, *задїржувати*, *задїржати*. -нїть *в целости* — *захоронїти* (*удїржати*) *в цїлїстї*. -нїть (*поддерживать*) *мир* — *заховувати мир*, (*стар.*) *заховувати покїй* (АЮЗР, 6, I, 153). -нїть *свою сїлу* — *задїржувати* (*маїти*) *свою сїлу*, *зостаїтися при сїлі* (ЧСР). *Решение -ет свою сїлу* — *вїрок захоїує свою сїлу* (ТОК, III, 117). -нїться — *зберїгїться*; (*уче-леть*) *задїржатися*, *зацїїти*. **Сохранность** — *схоронїсть*, *цїлїсть*, *непорїшність*, *шїїність*. *В целости и -ности* — *в цїлїстї й схорїві* (*шїїностї*). **Сохранный** — *схоронївий*, *цїлий*, *непорїшний*. -но — *непорїшно*, *в цїлїстї*, *цїло*. -ное *место* — *схїванка*. -ная *расписка* — *рїписка* *про схо-*Социализм — *соцїяїзм*. [вїяня, *схївний лист*. **Социалистический** — *соцїяїстїчний*. **Социальный** — *соцїяїльний*, *супїльний*. -ие *опас-ный человек* — *соцїїльно-небезпїчна людина*. -ие *положение* — *соцїїльний стан*, *громад-ськїй стан*. -ие *страхование* — *соцїїльне страхування*. **Сочетание** — *сполїчення*, *злїчїща*, *сполїлка*, *з'єднаня*, *спарування*. **Сочетать** — *сполїчити*, *злїчїти*, *з'єднати*, *спару-вати*. -ся — *спаруватися*. -ся *браком* — *побра-тїтися*, *одружїтися*. **Сочинение** — *складання*, *писання*, *компоування*. -нїя — *писання*, *твїри*; (*вїдумка*) *вїгадка*. **Сочинитель** — *письмїсїнник*, *автор*; (*вїдумчик*) *вїгадчик*.

Сочинять, сочинить — писати, написати, творити, утворити, складати, склести, укладати, укласти, компоувати, схоплювати; (*выдумывать*)
 Социон — співчлен. [вигідувати, лігати.
 Союженіе — зчленування, суєта, суєтб.
 Сочность — соковитість (-оста).
 Сочный — соковитий. -но — соковито.
 Соучастенный — спочутливий, співчутливий, прихильний (рецензія). -но — спочутливо, прихильно.
 Соучастие — спочуття, співчуття.
 Соучествовать — спочувати, співчувати (кому). -ющий — спочутливий, прихильний.
 Союз — союз; (*ассоциация*) спілка; (*связь*) звязок. *Брачный с.* — шлюб, (*стар.*) звязок мажівський (ЖО, 29). *Профессиональный с.* — професійна спілка; (*грам.*) злучник.
 Союзник — союзник, спіланик.
 Союзнический — союзницький.
 Союзный — союзний, спільний.
 Спаданіе — спад.
 Спадать, спасть — спадати, спасти (вода); опадати, опісти, осипатися, осипатися (лист); одбувати (вода); стухати (пухлина).
 Спазма — спазма, спазмо, крчі, стиски, завійна, завійница, сближница (*чаще* сближница).
 I. Спаивать, спойть — співовати, спойти.
 II. Спаивать, спаять — злютовувати, злютовати, спаявати, спаяти; з'єднувати, з'єднати.
 Спайна — злютоване місце, зют, спайка.
 Спальная — спальня, опочивальня.
 Спаривание — парування, спарування.
 Спаривать — парувати, (*сов.*) спарувати.
 Спасание — ратування, спасання. [тупковий човен.
 Спасательный — ратуковий. -ная лодка — ра-
 Спасать, спасти — ратувати, віратувати, уратувати, поратувати, заратувати, одратувати, одратувати (АЮЗР, VI, 523); (*освобождать*) визволити, визволити, (*устар.*) спасасти, спасти (від кого, чого). -сти *от смерти* — визволити від смерті, одратувати од смерті.
 Спасение — ратунок, поратунок; спасения (душі).
 Спасибо! — спасібі! дякую! [ситель.
 Спаситель — ративник, визвольник, збавитель, спаса-
 Спасительный — ративний, ративничий, спасающий, збавляющий. [лягчити.
 Спекулировать — спекулювати, (*вульг.*) спекулювант — спекулянт. [спекулювання.
 Спекуляция — спекуляція; *спекулирование* — Сперва — поперед(у), спёршү, перше, спочатку, Спереди — спереду, напереді. [на початку.
 Спёртый — задущилвий. -тый *воздух* — тижкий (важкий) дух, задущилве (тяжке) повітря, задуха.
 Спесивость — пихатість, гордовитість, чванькуватість, зарозумілість.
 Спесивый — пихатий, гордовитий, чванькуватий, зарозумілий. -вый человек — чванько, гордун.
 Спесь — пиха, гордовитість, чвань, зарозумілість, бундучність. *Сбить спесь* — збити пиху.
 Спех — спіх, поспіх, квалітність, сквалітність; (*неотложность*) нагальність. *На -ех* — на спіх. *Не к -ху* — нема чого хапати, поспішатися, не прійти, не пильно. *Эта работа не к -ху* — це не нагальна робота,

з цією роботою нема чого поспішати, можна й не поспішати(ся).
 Специалист — спеціаліст. фаховець (-хіць), митець (-ця), мистець.
 Специальность — спеціальність, фах.
 Специальный — спеціальний; (*исключительный*) виключний, вишатковий (закоп); (*случайный, для данного случая*) припадчий. -ное *межевание* — спеціальне межування. -ный *текущий счёт* — спеціальний
 Спецификация — специфікація. [бжучий рахунок.
 Специфический — специфічний; (*свойственный*)
 Специз — спеці, знадоб, зілля. [властивий (чому).
 Спешить, поспешить — поспішати, поспішити, -ся, квапнтися, поквапнтися; (*хвататься*) хапатися.
 Спешность — (*неотложность*) нагальність, черпність, невідкладність, пильність; (*быстрота*) хуткість, поспішність.
 Спешный — (*неотложный*) нагальний, негійний, невідкладний, пильний; (*быстрый*) хуткий, поспішний, швидкий. -ное *дело* — пильна справа, нагальна справа, невідкладна справа, (*фамиль., шибкое*) шпарка справа. -ная *почта* — поспішна пошта. -но — поспішно, поспішок, нагально, негійно, пильно, хутко, швидко; (*наскоро*) позват(к)ож, хватком, па-похвати.
 Спина — спіна, хребт (АЮЗР, 6, I, 392).
 Спинной — спинний, хребтовий.
 Спирт — спирт.
 Спиртный — спиртовий (препарат). -ные *напитки* — п'янкі напої, трюнки.
 Список — сиш, список, реєстр. *Исключить из -на* — виключити зо списку, вишисати з реєстру. *Послужной -сом* — службовий список.
 Списывание — списування, (*сов.*) сишання.
 Списывать, списать — списувати, списати; (*копировать*) копіювати, скопіювати.
 Спича — сірник.
 Сплав — сплавлення, (*сов.*) сплавлення, сплав (водою); (*металлов*) стплення (металів), стоп, сплав.
 Сплавать, сплавить — (водою) сплавлати, сплавити, гвати, поглати, спустати (АЮЗР, 8, V, 21), спустити (деревню); стплювати (топїти), стоплювати (сплавити). [пїти (металі).
 Сплавщик — (*леса*) сплавник, оспіч; (*металлов*) плавильник.
 Сплачивать, сплотить, -ся — тісно з'єднувати, з'єднати, -ся, тісно злучати, злучити, -ся, тісно звязувати, звязати, -ся, збавити, збити, -ся (до купи).
 Сплётник — пліткар (-ра), пліткач, плетун. -ница — пліткарка, плетуха, (*трещотка*) пащикуха.
 Сплётня — плітка, плітки (ДР, 44), поговорі. *Распускать -ни* — плести плітки.
 Сплоченность — з'єднаність, одностайність.
 Сплошной — суцільний; (*всеобщий*) загальний; вселюдний.
 Сплошь — суспіл, поспіл, геть-чїсто все; скрізь. -лошь *и рядом* — скрізь і всюди.

Слутувати — змахувати, змахувати, змахіти.
Сподвижник — сподвижник, співтрудовик.
Сподличати — приплідитися, зродити (вчинити) підлуту, зробити якесь паскудство.
Сподручний — (*удобный*) похвальный, вигідний, зручний. -но — на-пхвати, з рук, зручно.
Спозаранну — спозаранку, з раннього ранку.
Спокойний — спокійний, сумірний, тихомірний, лагідний. -но — спокійно, сумірно, тихомірно, лагідно. -ное *владение* — спокійне посідання (володіння), (*стар.*) спокійне держання (ТОБ, III, 25). [ість, тіша.
Спокойство — спокій (-кою), сумірій, тихомір-
Сползати, сползти — зсвуватися, зсвунутися, злізти, злізати.
Сполна — повністю, сповна (ЛР, 44), вповні, цілком.
Спольщик — спільник, половіщик.
Спор — спір (р. спору), спірка, спречання, суперечка, сперка, змагання; (*тяжба*) спірна, позов (*мн.* позов), (*стар.*) зівод (ЛР, 44; ЧСР, СФА, V, 50); (*несогласие*) незгода (ЛР, 44). *Заявлять с. о подлоге* — заявляти суперечку про зфальшування акту.
С. при исполнении решения — суперечка при виконанні вироку. **С. против документов** — заперечення документів. **С. против цены иска** — спречання проти ціни позову.
Спорить — сперитися, спречатися, змагатися (за що) (КМ). -ить с кем, чтобы оправдаться — (*стар.*) справдовуватися з ким. -щие стороны — спречники, супротивні сторони.
Спорный — спірний. -ное *владение* — спірне посідання (володіння). -ный *вопрос* — спірне питання. -ное *имущество* — спірне майно.
Спорщик — суперечник, змагальник, (*иронич.*, *о том, кто спорит лишь для того, чтобы спорить*) чубль.
Способ — спосіб (-собу) (КМ), (*образ*) роб, чин, побут. *Изыскивать -соб* — добирати (підбирати) спосіб. *Каки-бом* — яким способом, (*зал.*) в який спосіб; (*каким образом*) яким чином, яким робом, яким побутом. -бы *исполнения решения* — способи виконати вирок. -бы *обеспечения иска* — способи забезпечити позов. -бы *приобретения права на имущество* — способи набуття прав на майно.
Способность — здатність; (*талантливость*) здібність, хист, дотепність, кебета, талаія, сіла. *Врожденная -ность* — прирідня[а] (приріджена, прирідженна) здібність (до чого). -ности души — душевні сіла, душевні здібності. *Мыслительная -ность* — здібність думати, думна (хисленна) здатність. *Умственные -ности* — розумові здібності.
Способный — здатний, здібний (до чого), дотепний. -ный к работе — здатний до роботи, (*ловкий*) спритний до роботи.
Способование — сприяння, допомагання. -ние *враждебному государству* — допомагання ворожій державі.
Способствовать — допомагати (кому), помагати, спомогати; (*содействовать*) причаяти, -ся

(до чого); (*благоприятствовать*) сприяти (кому). [йти.
Споспешествовать — спомогати, допомагати, сприспоспешувати.
Спотыкаться, споткнуться — спотикатися, спотикнутися. [оглядітися, похвтитися.
Сповзаться — кінутися, схоженутися, стлягтися.
Справа — з правого боку, праворуч.
Справедливость — справедливість (ЛР, 44), правда.
Справедливый — справедливий, правдивий, праведний (суд). -во — справедливо, по правді, праведно (ЛР, 14). -во *судить* — по правді судити.
Справка — довідка, справка. *Давать -му* — давати довідку, справку. *Наводит -му* — брати довідку (справку), довідуватися (про що).
Справдаться, справиться (о чём) — довідуватися, довідатися про що, брати (взяти) довідку про що; (*с чем управляться*) упоруватися, упоратися з чим, упорувати, упорати що, упорівтися, упорівтися (з роботою). *Не-ся (с делом, не зная, что сделать)* — не дати собі ради (з чим). -ся с подлинником — порівняти з оригіналом. [вдчик.
Справочник — покіжчик, (*определитель*) виз-
Справочный — інформаційний (бюро). -ные *цены* — справочні (рівнові, торговельні) ціни.
Спрашивать (у кого) — задиванувати, задивлятися.
Спрашивать, спросить — питати, (по)спитати, запитати (ЛР, 14) (кого), питатися, с[за]питатися, поспитатися (у кого, ког). -ный — запитавий. -ить *позволения (у кого)* — спитатися (кого), дозволятися (у кого), спитати дозволу (у кого).
Спрос (на что) — попит (на що); (*вопрос*) запит, запитання. *Без-су* — не спитавшися. **С. на наёмный труд** — попит на робочу силу. **С. и предложение** — попит і постачання (подіач). [вдіч.
Спуски — спускання, спуск. **С. воды** — спуска-
Спуснать, спустить, -ся — спускати, спустити, -ся. *Во избежание загрязнения воды -ать нечистоты в реки воспрещается* — щоб не брудити (занечішувати) воду, спускати нечисть у річку забороняється.
Спустя — опісля. -тя 2 года — по двох роках, після двох років, два роки потім (по тому). -тя *несколько времени* — по якомусь часі, (тріх) згодом, незабаром, невдовзі.
Спутник — соутник, товариш у дорозі, попутчик.
Спьяна — по-п'яному, з-п'яну, з п'яних очей.
Сравнение — порівняння, зрівняння. **В -ним с этим** — прти (спротив) чього, в порівнянні з чим, як порівняти з чим.
Сравнивать, сравнить, -ся — рівняти (порівнювати), порівняти, -ся, (з чим), порівнювати, порівняти -ся, (до чого); (*выравнивать, -ся*) вирівнювати. -ся, вирівняти, -ся.
Сравнительный — порівняльний, (*устар.*) порівняючий. -но — порівняючи, (*с чем*) порівняючи з чим, рівняючи (до чого); прти чого.
Срывать, срывать — побивати, побити, збивати, збити, звалювати, звалити (кого). -ся — битися, побитися. [лія.
Сражение — бій, білка, бітва, побій (-бою), бата-

Сразу — відразу (одразу), раптом, як стій, зразу, змаху, зразом.

Срамить — соромити, сорому завдавати.

Срамник — соромітник.

Срамниця — соромітниця.

Срамний — соромітний, соромітський. **-ные части тела** — соромотá. [вище.

Срамота, **срам** — сáром, соромотá, стил, стыдó.

Среда — отбчення, товариство, гурт; (фізично) середовище; (*день недели*) середá. **В -де** — серед (кого), посеред (кого). **Из -ды** — з-посеред (кого), з-поміж, з-межй (кого). **Избратъ из своей -ды** — обрати з-межй себе, з-посеред себе, із свого гурту.

Среди — поміж (ким), серед (кого), посеред (кого). **-ди дня** — серед(о)дня, серед білого дня.

Средина — середина, (*центр*) осередок. **В -не** (*внутри*) — всередині. **В самой -не** — в самій (самісній) середині, в самій осередку.

Срединный — середковий, посередній.

Средневековий — середньовічний.

Средневековье — середньовіччя, середні вікі.

Средний — середній, посередній, (*летами*) середущий, середұлшій (ЛР, 44) (брат); (*матем.*) середній, пересічний. **-ний заработок** — середній заробіток. **Человек -них лет** — людина середнього віку, (*стар.*) середовічна. **-него роста человек** — людина середнього зросту, мірного зросту. **-няя цена** — середня ціна. **-ним числом, в -ем** — пересічно, середнім ліком.

Средостеніе — перегороджа, стіновище.

Средоточе — осередок.

Средство — засіб (собу) (ЛР, 14), засіб (-собу), (*мед.*) лік. **Денежные -ва** — кошти грошові, засоби. **Перевозочные -ва** — перевозні засоби, засоби до перевозу. **-во против кражу** — спосіб проти крадіжок. **Быть при -вах** — мати грошові засоби, замовляти бути, матися при засобі (-ах). **Доставлять -ва к жизни** — постачати засоби до життя. **Изъискывать -во, -ства** — добирати спосіб (-ів), шукати засобів. **Как позволяют -ва** — як спромога. **Употреблять какое-нибудь -во** — вживати якого спосібу.

Сродниться — поріднитися, споріднитися.

Сродство — споріднення.

Срок — строк, термін, реченць (-ня) (КМ). **В с.** — на строк, на термін, у свій час. **Восстановление -на** — поповнення строк. **Давностный с.** — давности строк, строк на задання. **С. договорный** — строк умовлений. **Исчисление -на** — рахування строк. **С. общий** — загальний строк. **Сделать на определенный с.** — зробити на призначений (на певний) строк. **С. платежа** — строк (для) платежу. **Преклюзивный с.** — преклюзивний (незмінний) строк. **Приостановление -на** — припинення строк. **Прекращение -на** — кінець строк. **Пропуск -на** — пропущення строк. **С. процессуальный** — строк процесовий. **Специальный с.** — спеціальний строк. **С. установленный законом** — строк установленний законом (у законі).

Срочность — строківість, терміновість, (*немедленность*) негайність (прці).

Срочный — строківий, терміновий, (*немедленный*) негайний.

Зруб — зруб (СФА, VI, 421), (*в постройке для связи*) ошеп, ошеп; цимриша, ц[я]брина (*в колоде*). **На с.** — на зруб, на зрубавку. [Ліс на зруб іродати].

Срыв — зривання (переговбрі).

Срывание — зривання.

Срывать, сорвать — зривати, зривати. [зрїти.

Срывать, срыть — скопувати, скопати, зривати, **Срытие** — скопання (*несов.* скопування), зрїття.

Сряду — врад, зрїду, рядом, одін за одним, без перерви, поспіль.

Ссадина — сáдно, уразка. **Сделать -ну** — зроби́ти сáдно, уражити.

Ссвара — свáра, свáрка, пбсвар (ЛР, 44, 4), (СФА, VI, 64), (*сж.тока*) колотіща, колотня, каламутій, гризній, звідній. **Начинать, начать -ру с кем** — заводитися, заїється з ким.

Ссориться — сваритися (ЛР, 44), зводитися, заводитися, колотіти(ся).

Ссуда — пбзика, пбзичка. **Врать в -ду** — брати в пбзїку, (за)пбзичати (в кого). **Давать -ду** — давати в пбзїку, пбзичати (кому).

Ссудный — пбзичковий. **-ная касса** — пбзичкова кáса. **-ный процент** — прбцент на пбзичку. **Учтно-ный** — одлічково-пбзичковий. **-досберегательный** — ощáдно-пбзичковий (кáса, товариство).

Ссужать, ссудить — пбзичати, пбзичити (кому).

Ссылать, сослать — заслпати. **заслати, вислати, вислати. -ся на кого, ни что** — посилатися, послатися на ко го, на що, поклїкатися, поклїкатися на кого, на що, здаватися, здатися на що. [Здався цїгга на свої діти], (*полагаться*) покладатися, покладатися. **-ся на свидетелей** — поклїкатися, поклїкатися на свідків, здаватися на свідків (ЛР, 44), здатися на свідка (СФА, VI, 288), покладатися, покладатися на свідка.

Ссылка — заслання; (*стар.*) ясїлка (*куда*); (*на что*) посилання, поклїкання. **-на на свидетелей** — поклїкання, (*стар.*) зсїлка (ЛР, на свідків. **Находиться в -не** — перебувати на заслання.

Ссылный — засланий, засләнець. **-но-поселенец** — засланий поселенець.

Ставать, стать — (*останавливаться*) ставати, стáти, зупнїтися, зупнїтися, спинїтися, спинїтися; (*начинать, браться*) починати, почати, розпочинати, розпочати (робити щось), заходитися, заходитися (колб чбо), брати, взїти (робити щось); (*быть достаточно*) вистачати, вистачити, вистарчати, вистарчити (хліб, грбї), (*делаться*) ставати, стáти, -ся (*напр.* важким), робитися (важким). **-ть под ружьё** — стáти до збрбї. **-ло мне известно** — відомо мені стáло, (*стар.*) дїйшло мені вїлати (ЛР, 44). **-ть причиной чего** — спричинїтися (до чбо), стáтися причїною чбог (чочу).

Ставить, поставить — ставити, постановити, стáвити (ЛР, 44), поставити. **-ть кого в из-**

вестность — робити кому підомж, доводити до чийого підожу, (*объявляют во всеобщее сведение, стар.*) озпаймувати (кому). (ЮГ, 1, 44). -ть кому ни вид — ставити кому на увагу, звертати чий увагу, звертати чий бачність (за що). -ть свидетелей — ставити свідків (ЛР, 44). -ть свидетелем — поставити в свідки, за свідка. -ть в связь — ставити в зв'язок, злучати (КМ), сполучати. -ть кому в счёт — класти (ставити) на чий рахунок, зараховувати на кого. -ть на счёт — класти на рахунок (кому).

Ставня — (*в игре; местопребывание военачальника*) ставка. *Очнач* -на — бчча (-ної), зведєня на бчі, зводши, зводи. *Да(ва)ть очную* -ну — ставити (поставити) на бчі, зводити (звести) на бчі, (по)ставити віч-из-віч, (по)ставити на зводи, зводи зводити (звести), (з)робити зводни, дати бччу.

Ставленник — ставленик.

Ставня — віклиця.

Стадія — стадія, ступінь (*р.* ступені).

Стадій — стадій, табунний, табуловий.

Стадо — стадо, чередá (корів) (ТОК, 111, 146), табуи (кбиов), отара (овець), зграя, табуи, табуєць (птахів). *Общественное* -до — чередá.

Стаж — стаж (-жу). *Трудовой с.* — трудовий (робічий) стаж.

Стаиваться, стаинуться — (*уговариваться*) змовлятися, змовитися, (*грубее*) лигтися, злягтися (полягтися) (з кнж), (*устроить стачку в работе*) застрайкувати.

Сталивать, столкнуть — спихати, зіпхнути. -ся — стькаться, зіткнутися, збіватися, збїтися.

Стало-быть — отже, виходить, звичить.

Сталь — сталь (-ли), криця (м'яка).

Стальной — сталевий, крицевий.

Стамесна — долітцє.

Стан — став; (*фигура*) постава, став.

Становище — становище, став, табір (-бору).

Становой — ставовий.

Станон — вартат, вартак.

Станционный — станційний. -ний дом — станція.

Станция — станція. *Железнодорожная* -ция — залізнич(я) станція, станція на залізниці. *Почтовая* -ция — поштова станція. -ция *отправления* — станція вираджання (відсилання).

Старание — старання, дбаннї, піклування, намагання.

Старательность — старанність, дбайливість, дбальість, пильність.

Старательный — старанний, дбайливий, пильний, загаравий, паждковитий. *Человек* -ный *в работе* — людина старанна (щїра) до роботи, (*прое.*) берка до роботи.

Стараться — старатися (ЧСР), дбати (про що), пильнувати (чого), силкуватися, усилуоватися (ЛР, 44), (*стар.*) статкувати (ЛР, 44), (*стремиться*) змагатися, змагатися, квалитися (до чого).

Стареть, постареть (-ся) — старіти, постаріти, (-ся), (*делаться устарелым*) передавнюватися, передавшитися.

Старина — старовина, давнина, старовіччина, предківщина. *В* -ну — за старих часів, у старовину.

Старинный — стародавній, старосвітський, старожитий, старовічний (ЛР, 44), старіший (звичай).

Стародавний — стародавний (ЛР, 44).

Старожил — старожил[т]ець (-ль[т]ицл), старожіл.

Староземочный -ные *земли* — займані здавна землі, стародівня займанщина, старинна займа (ЛР).

Старообрядец — старообрядник, старовір.

Старообрядческий — старообрядчий, старовірський.

Староселье — старосілля, давнє сєліще. [-рчий].

Староста — староста. *Церковный* -ста — тїтар (-ря), (*ант.*) старший брат церковний.

Старость — старість, старощі.

Старуха — старá (-ої), баба, старá жінка. *Глубокая, ветхая* -ха — старá (старолїтня) баба.

Старческий — старечий, старчачий. [цувати].

Старшина — старшина. *Быть* -ною — старшина.

Старшинство — старшїство. *Иметь* -ство — старшїсть.

Старшой — старшїй (на робіті). [старшїя бїти].

Старый — старий (ЛР, 44), літній. -рая *дева* — старá дївля, (*иронич.*) перєстарок.

Старьё — старі рєчі. (*вульг.*) старі жєчі, старів'я, тандита, драпти, лахміття.

Старьёвщик — опучкар (-ря), (*вульг.*) старожечник, тандїтник, лахмітник. [ний список].

Статейный — статійний. -ный *стисок* — статій.

Статина — статика. [Статїка й динаміка].

Статист — статїст.

Статистик — статїстик (*ж.* *р.* статїстїчка).

Статистика — статїстїка.

Статистический — статїстїчний.

Статный — ставний, поставний, показний, (*плотный*) огрядий (людина).

Статский — штатський, цивільний.

Статут — статут, (*инструкция, наказ*) устава.

Статуя — статуя.

Стать — стати, спивітися, поставовитися (ЛР, 44), *и т. д., с.м.* *Ставать*. *На квартире* -ть — на ква[р]тірі стати, господю стати. -ть *в туник* — зайти в безвпідь, (*смутиться*) зняковіти. -ть *на якорь* — кївнути ківту, об'якоритися. -ся (*случиться*) — статися (ЮГ, 1, 26), трїпнтися, скїтнтися.

Статья — статті, (*стар.*) артикул (КМ; АЮЗР, 8, 111, 10), (*пункт*) пувкт, тїчка, (*в догворе*) пакт. *Казённо-оброчная* -тья — казєно-оброчна статті. *Оброчная* -тья — обстачєчний — страйкар (-ря). [рочна статті].

Стачечный — стачєчний (комїтет).

Стачка — страйк, (*на торгах*) збїва. *Начать, устроить* -ну — застрайкувати. *Обязать* -ну — проголєсїти страйк.

Стая — (*птиц*) зграя, табуи, ключ (дїких гусєв, журавлї); тїчка (вовків, собак з самїцею), (*сборище*) жєтка.

Стол — (*дерево*) стоббур (-ра), (*ружья*) шївка.

Стебель — стєблї, стєблїна. [рўра, рўли].

Стегать, отстегать — шмагати, відшмагати (різкіми), (*обдело*) штапувати, виштапувати (ковдру).

Степять, стечь — збїгати, збїгти, стїкати, стєктї. -ся — збїратися, зїратися, гуртуватися, нагуртуватися.

Стекло — скло. *Вставить куда* -лò — засклїти, посклїти (вікнї, двїрі). *Оконное* -лò — шїба, шїбка, (*круглое*) обєлопа.

Стекольщик — скляр (-ра).
Степлярний — склярів. -ний завод — гута.
Степльте, постельте — стеліти, по[за]стеліти, слати, постеліти, (дошки) мостіти, помостити (дошки). -ся — стелітися, простелітися, розстелітися, ровіслітися.
Степлям — степляж (біржові умови).
Степа — стіпа. *Каменная* -на — мур. *Пролом в* -не — вилям у стіпі.
Степаніне — стогін (-гоу, -гу), стогпіння (ЛР).
Степнограф — степнограф, скорописець. [44].
Степнографический — степнографічний, скорописний.
Степнография — степнографія, скоропись.
Степень — ступінь (м. и жс р.), шабель (-бля); (уродець) міра, рівень; класа, ранг(а); коліно (спорідновля). -пень власти — міра власт. *В высшей* -ни — в найвищій (в як-найвищій) мірі. -пень наказания — міра (виймір) кари. -нь опасности — міра небезпеки, більша чи менша небезпека. *В меньшей* -ни — в меншій мірі. *В одинаковой* -ни — в рівній мірі, однаково.
Степной — степовий. -ной житель — степовик.
Степь — степ (р. степу).
Стеречь — стерігти, берігти (що), пильнувати (що), глядіти (що и чого), (стоять на страже) вартувати, чатувати.
Стержень — (сердцевина) стріжень (р. стріжень), стрижень (р. стрижня).
Степняне — степняня, степняня, (притеснение) ұтпек, здушення, (неудобство) невигда. *Без* -ни — не соромлячися, сміливо, престо, отвёрто.
Степнительный — скрутий, тяжкий, важкий. -ное положение — скрута, скрутно ставовище.
Степнять, степнить — (сжимать) стискати, стиснути, (притеснять) тіснити, притіснити (стиснути), утиснути, утискати, утискати, (затруднять) на заваді, на перешкоді ставати. -ся — соромитися, вагатиися, не сміти, (сов.) не насміти, не насмілитися.
Степняне — ватов, степняче, збіговисько (люду). -ние обстоятельство — збіг обставин. *Несчастное* -ние обстоятельство — нещасливий збіг обставин, лиха година. -ние преступлений — збіг злочинів.
Стиль — стиль, (манера) штпб.
Стипендиат — стипендіят.
Стипендия — стипендія.
Стирать, стереть, -ся — стирати, стіргти, -ся, витирати, витіргти, -ся. -ть бельё — прати білизну.
Стирна (белья) — прання (білизни).
Стискивать, стиснуть — стискувати (стискати), стиснути. -уть зубы — зціпити зуби.
Стих — вірш (р. віршу), (священной книги)
Стихия — стихія. [стих, гочка].
Стихийный — стихійний. -ное бедствие — стихійне лихо, стихійне нещастя, навальне лихо.
Стихотворение — поезія, вірш. [наваля].
Стихотворный — віршований (переклад), віршовий (метр).
Сток — стіг (р. стігу), (уменьш.) стіжок, (соломенный) ожерец.
Стоимость — вартість, ціна, кошти (напр. поштової пересилки). *Меновия* -мость — ви-

міна вартість. *Настоящая, действительная* -мость — справжня ціна, справжня вартість. *Определить денежную* -мость — обрахувати на гроші, визначити грошову вартість. *Составлять* -сть — становити (складати) вартість (чого), виносити (що). [Вся його спадщина становить (складає) вартість трьох карбованців, виносить три карбованці].
Стоить — коштувати, стоїти, (заслуживать) вартити б'гти, (иметь значение) значити. *Сколько это* -ит — скільки це коштує? -ит чего-нибудь — варт, варто чогось. *Не* -ят — не варт, не варто. -ло больших усилий — це коштувало великих зусиль, (стар.) стіло труда великого. -ит только заботь — треба (варт) тільки захити.
Стойкий — стійкий, непохитний, незрушлив, твердий, стійкий, держкий. (стар) дерзкий. -но — стійко, непохитно, твердо, стіло.
Стойкость — стійкість, непохитність, твердість.
Стойло — стійло. [стілість (-ости)].
Стоймя — стійма, стійячки, навстоячки; сторч, навсторч.
Сток — спад (для воді), (водосток) рштак, [(зап.) ривштук].
Стол — стіл (-оля). *Адресный* с. — адресове бюрб.
Столб — стовп. *Межевой* с. — межовий стовпець, (стар.) копець (-иці). *С. каменный* — кам'яний стовп, (колонна) слуп. *Пограничный* с. — граничний стовп, граничник. *С. вавилонский* — вавилонська вежа.
Столбняк — катаlepsія, остовпіння, правець. *На него* -няк нашіёл — він остовпів.
Столбовой — стовповий. -вая дорога — верстовий шлях, бітний шлях, біта дорога. -вой дворянин — гербовий шляхтц.
Столетие — століття, сторіччя, вік.
Столетний — столітній, віковий.
Столица — столиця, (стар.) стіг (-оля).
Столичный — столицяний.
Столкновение — с'тійчка. [Стілася с'тійчка поїздів].
Столковываться, столковаться — (скем) порозуміватися, порозумітися (з ким), (стар.) діяти справи (з ким).
Столовать, -ся — столувати, -ся, харчувати, -ся.
Столовая — їдальня.
Столovníй — столівний, харчівний.
Столовый — столовий, харчовий. -вые деньги — харчові гроші, харчове.
Столько — стільки. -но же — стільки-сімо. -исто — стільки-то. *Со* -ми — із стількома.
Столяр — стіляр (-ра), (плотник) тесляр (-ра), тесля (ЛЮЗР, 8, V, 60).
Столярная (мастерская) — стілярня, теслярня.
Столярный — стілярський, стілярний, теслярський.
Сток — стогін (-гоу, -гу).
Стонать — стогінати.
Стона — стоп, ступня (на позі); (бумаги) стоп, різа (папєру). *Итти по* -пам чьим — іти за чьім слідом, іти в чий сліді.
Сторож — сторож, вартівник, вартувик. *Лесной* -ром — бережник, (ночующий для охраны) вочувака. *Рассыльный* -ром — стійник.

Сторо́на — сторо́жа, ва́рта, калаву́р. *Быть на -ме* — вартувати, чатувати.
Сторожево́й — вартовий, чатовий, сторожовий, дозорний. *-вая будка* — сторожівня. *-вой пост* — ва́рта, сторожова ва́рта.
Сторожить — стерегти, чатувати (на що), калаву́р-ити, (*быть сторожем*) сторожувати (десь).
Сторо́жна — сторожівня, сторожова будка, вартівня.
Сторо́на — бік (р. бoku), сторо́на (в процесі, то-що); рука (СФА, 8, VI, 219; ЛР, 44); край, околиця. *В -не* — беторонь, бдсторонь, на бци, у́збіч, збуку. *Возбудившая дело, истцовая -на* — позовна́ сторо́на, позовний, (*стар.*) пово́дова сторо́на. *Задняя -на* — тил, тіло. *Лицевая -на* — дбрий бік, лице. *Лицевая -на дома* — чоло́ будінку. *Моё дело -на* — мо́ї хата з крiю. *Оборотная -на* — відворотна (зворотна) сторо́на, другий бік; (*измякн*) злий бік. *Ответная -на* — відповiда сторо́на, позапа сторо́на. *Отрицательная и положительная -ны* — негативний і позитивний (від'ємний і додатний) бік. *Противная -на* — супротивна сторо́на, супротивник. *В противоположную -ну* — у протилежний бік, нав(с)пакі. *-ны света* — сторо́ни світу. *С чьей-нибудь -ны* — з чiєго боку, з чiєї руки (СФА, VI, 219; ЛР, 14). *С своей -ны* — із свого боку, із своєї руки. *Солнечная -на* — сонячний бік, відсоння. *На солнечной -не* — на відсонні, з відсоння. *Тяжущиеся -ны* — суперечники, процесові сторони, (*стар.*) сутяжпi сторони. *Узнать -ной* — від людей довідатися, через люди перече́ти.
Сторониться — сторонітися (кого), бокувати, (*давать дорогу*) уступатися, уступітися (перед ким, кому).
Сторонний — сторонній, боковий, чужий.
Сторонник — прихильник, прибічник, сторонник.
Сточный. *-ная труба* — ривня; (*горизонтальная*) лотік (-току), ристак, (*зап.*) риштотк. *-ные воды (и -ная вода)* — спливна вода. [стоячка, стовянка, стал.
Стоянина, стан — становисько, становище, по-
Стоять, стать — стоїти, стати. *-ть на своём* — стоїти, стати на своєму, (*упорно*) завзя́тися (на що), упіртися (на чо́му). *-ть на часик* — стоїти на ва́рті. *Стоячий* — стоячий. *-чая вода* — стояча вода, не́теча, не́теч (-чи) (ЮГ, I, 39).
Стра́да — гарячий час, живів (*р. живи и живив*). *В -ду* — у живів.
Страда́лец — страждієшк, страждальник, страдшк.
Страда́льческий — страждешич, страдницький, страждальний, страдшич
Страда́ние — страждання, му́ка.
Страда́тельный — страждальний, насивний.
Страда́ть, пострада́ть — страждати, постраждати, терпіти, відтерпіти, мучитися, наму́читися.
Стран — вартівний, вартовик, вартовий; (*ночью -ный для охраны*) почувака. [Хоч і почувачки булі, а коней покрадено].
Страна — сторо́жа (ЛЮЗР, 6, I, 531), ва́рта; калаву́р. *На -ме* — на ва́рті. *Под -ней* —
Странин — стра́жник. [за калаву́ром.
Страна — країна, край, сторо́на.

Страница — сторінка. *На другой -це* — на дрогому бци. *-цы обозначить* — сторінки позначати (в рукописі), сторінкувати (рукопис).
Странин, *-ца* — подорожшій, подорожниця, мадрівець, мадрівниця.
Страннопримимца, **страннопримимый дом** — дім (будинок) для подорожшій, дорожшій притулок, гостиниця.
Странность — чудібта, дива́та, дивови́жність; (*причуда*) дива́цтво, чу́дліцтво, чу́дерва́цтво, причу́да; (*капризность*) при́хливість. *Человек со -ми* — дивак, людина з причу́дами.
Странный (удивительный) — чудий, дивний, дивови́жний, чу́дерва́цький; (*капризный*) при́хливий. *-ный человек* — чу́дні (дiвна) людина, дивак. *-но* — чу́дно, дiвно, по-чу́дерва́цькоу.
Страстный — палкий, жагучий, пристрастий.
Страсть — жагі, жа́доба, жа́па, пристрасть; (*страдание*) му́ка. *С -к чему* — жа́доба,
Стратег — стратег. [прина́да (до чо́го).
Стратегия — стратегія.
Стратегический — стратегічний, військво́ї вагі, військво́го зпiчання. *Железнодорожная ветка -го значения* — залізнич(н)а вітка військво́го зпiчання.
Страх — страх (-ху́), о́страх, ляк; (*ужас*) жах. *С. (ответственности)* — відповiдальність, страх. *Взять на свой с.* — взяти на свою відповiдальність, на свій страх. *Под -хом (угрозой) наказанию* — під загрозою ка́ри.
Страхование — страхування, забезпечення. *-ние имущества от огня* — страхування майна від пожежі, вогневе забезпечення. *Общество взаимного -ния* — товари́ство взаємного страхування, товари́ство взаємного забезпечення. *-ние рабочих на случай инвалидности или временной утраты трудоспособности* — страхування робітників од ішвалідности або тимчасового позбавлення працездатности; страхування робітників од цілковитої або тимчасової нездатности до праці.
Страхователь — страхувач, -ва́льник, забезпечник.
Страховать, застраховать — страхувати, застрахувати, забезпечувати, забезпечити.
Страховой — страховий, забезпечний. *-вой полис* — страховий поліс. *-вая от огня премия* — пожежні гроші.
Страшить, устрашить — страшити, застрашити, лякати, злякати (налякати); (*стращать*) страхати, застрахати (настрахати).
Страшный — страшний, лячий. *-но* — страшно, бязко, бязцо, лячно.
Стрельна — стрілка, (*на весах*) язпiчок (на терестрельба — стрілянина, стріляння. [зiх].
Стрельбище — стрільбище.
Стрельчатый — шпичастий.
Стрелять, выстрелить — стріляти, стріляти (ви-стріляти), палити, випалити, бігти (з гармат), вдарити.
Стремглав — стрімголов, сторч, сторчакі; (*стремительно*) прожбгом. *Улиць -лав (вниз головой)* — полетіти стрімголов, (*вульг.*) сторчакі да́ти.

Стремительный — напористий, павальний, стрімголовий, бістрый, прудкий. -но — напористо, павально; (*опрометью*) прожіть, стрімголов, мігтю.

Стремитися — змагатися, намагатися, порипатися, пітїтися, ліпшати, прямувати (до чого).

Стремление — змагання (до чого), намагання, порипання, (*направленне*) прямування (до чого); (*сильное желаніе*) жадання (чого); (*влечение*) потяг (до чого).

Стремя — стремєн (лн. стреміна).

Стремноить — потребувати, сїтувати, в пїтє взїти.

Стричь, остричь, -ся — стрїгти, пострїгти. -ся.

Строгать, выстрогать — стругати, вістругати.

Строгий — сувірїй, гострий, стрїгий. -го — сувїро, гїстро, стрїго. -го *держать* — кїротно (сувїро) держати (когї).

Строгость — сувїрїсть, гїстрїсть, стрїгїсть.

Строевой — (*строительный*) будївельний, будївлящїй; (*наход. в строю*) стрїбовїй, шерєговїй (салдат).

Строение — (*постройка*) будїва, будївля, будївлящя (ЧОР), будїнок (ЛР, 54).

Строитель — будївляк (ЖО, 8), (*архитектор*) будївлящїй.

Строительный — будївельний, будївлящїй, будївлящїй. *Производство -ных работ* — перевєдєвья будївельних робїт.

Строительство — будївлящє; будївлящя.

Строить — будувати (АЮЗР, 8, V, 92), стївїти (хату), клїсти (хату). -ить *из кирпича, камня* — мурувати (що), будувати з цєгли, з камїня.

Строй — (*устройство*) їстрий (-строю), лад; (*военн. ряд*) лїва, шерєг, шкї. *Советский с.* — радїанський лад. *Существующий с.* — лад, що їсїє. *При существующем роѐ* — Стройна — будування. [за ладї, що їсїє.

Стройность — струїсїсть (*напр. системы*), струїковїтїсть, гармонїїсїсть, лїднїсть, долїднїсть.

Стройный — струїкий, струїковїтїй, гармонїївий, (*ладный*) долїднїй. -но — в лад, до ладї, гармонїїно, долїдно; (*согласно*) згїдно.

Строня — рядїк (-дїкї). *Красная -ня* — новїй рядїк, абзїц. *Начать с красной -ни* — почїти з новїго рядїкї, на новїй рядїкї, з абзїцу.

Стропчивость — непокїрїсїть, упєрто неслухїсїнїсть, сварлївїсть, перекїрлївїсть, (*шутл.*) брїшкївня. [сварлїсїнї, сваркїй, перевїрїсїнїй.

Стропчивый — непокїрїсїй, упєрто неслухїсїнїй.

Струна — струнї. [мїль (-жєнї), струнїк (-жкї).

Струя — струї, струїсїя, цївка; (*поток*) струїсїма — холодїсїча, стїдїня (*ж. р.*) (АЮЗР, 6, I, 54), (*зливів*) лїють (-тї), застїга.

Стук — стїк, стїкївня, стїкїт (-котї), грїкїт (-котї).

Стуניתя — стїкїтївня, стїкїтї, грїкїтї.

Ступень, ступенька — (*лестницы*) стїпїнь (-пєнї), щабєль (-блї), сїдїця (*чаще лн.* -єнї — сїдїцї), порїжок (*лн.* порїжкї), (*подножка*) пїднїжок (-жкї), прїступєнь (-пєнї), стїпїнка. [*вяжная*] колїїнка (товкїчка).

Ступня — стїпа, стїпєц, (*зан.*) мушїр, (*деревянная*) — стїпїя, стопї.

Стучать, стучнуть — стїкїти, стїкїнути, грїкїкїти, грїкїкїнути.

Стыд — сїром, стїд (ЛР, 44); (*срам*) сорожїтї.

Стыдить — сорожїти (когї), стїдїти (*редко* стїдїти) (когї), сїрому завдївати (когї). -ся — сорожїтїся, стїдїтїся. -ящїсїя *чего* — сорожїлївий на що, (*прстыжєнный*) застїдїсїщїй, засорожїлїсїй. [ром'їжлївїсть, сорожїлїжїсть.

Стыдливость — сорожїлївїсть, сорожїлїсївїсть, сорожїлїсївїсть.

Стыдливы — сорожїлївїй, сорожїлїсївїй, сорожїлїсївїй, сорожїлїжїй; (*прстыжєнный*) застїдїсїщїй, засорожїлїсїй (вїгляд).

Стынуть, остыть — холїбути, захолюбути, стїгїнути, застїгїнути, чїхїнути, вїчїхїнути, прочїхїнути.

Стычка — стїтїчка.

Стягивать, стянуть — стїгїувати (стїгїтїти), стїгїтїти; (*сдавливать*) стїсїкувати, стїсїнути.

Стяжание — (*приобретение*) надбїлїя; (*алчность*) зажерлївїсть.

Стяжатель — надбїлїць, зажерї. [сїгїтїсть.

Стяжательность — надбїлїсївїсть, зажерлїсївїсть, не-
Стяжательный — надбїлїсївий, зажерлїсївий, несїтїй.

Суб'аренда — субєрєнда.

Суб'єкт — суб'єкт.

Суб'єктивный — суб'єктївий, особїстїй.

Субсидия — субсїдїя, допїмога.

Субститїт — субстїтїт (пїдєпадкоєсїць). [коємца].

Субституция — субстїтїцїя (пїрїзначєннїя пїдєпад-
Суверенитет — суверєнїтєт, держївна незалїсїсїсть.

Суверенный — суверєнїй (пїраво, держїва).

Сугрїб — захїт, кучугїра. [ажє.

Сугубый — сугїбїй. -бо — вїдїто, аж вїдїто, вїдїто

Суд — суд. *Верховный с.* — найвїщїй суд, верховїй суд. *Вне -да -- по -зї судїб.* *Григїрданский с.* — цивїльний суд. *Губернский с.* — губернїльнїй [сїський] суд. *Кассационный с.* — касациїний суд. *Коммерческий с.* — комерцїйний суд. *Народный с.* — народїй суд. *Обращиться, прибежать к -ду* — вдавїтїся до судї, постїпати перед судї. *Подать на кого в с., привлечь к -ду* — подїти на когї в суд, потїгїти в суд, заїзївати (когї). *Принести жалобу в с.* — подїти скїргу (на когї) до судї, заїзївати (когї) до судї. *Третейский с.* — єднїлїний суд, (*обиходно*) суд на єбїствї, вїлїний суд; (*только как руссизм*) третїйський суд, (*стар.*) полюбовїй, ро'їжкїй суд. *Уголовный с.* — вїрїсїй (крїмїнальний) суд.

Судебный — судїбїй; (*юридический*) пїрївий (АЮЗР, 6, I, 257). -ное *ведомство* — судїбє вїдомство. -ная *волокита* — судїбї тагївїця, (*стар.*) заїгїта пїрїва (АЮЗР, 6, I, 265). -ное *дело* — судїбї спїрїва (ТОК, III, 66), судїбє дїло. -ный *допрос* — судїбї дїпит, (*стар.*) спїтка судївї (ЛР, 44). -ные *издержки* — судїбї вїтратї, судїбї вїдїткї (коштї), (*стар.*) наклїдї пїрївї (ЛР, 44; СФА, VI, 27), пїрївї вїкїлїдї (ЛНМ, X), перє-суд (АЮЗР, 6, I, 223; СФА, II, 298). *Судебный исполнитель* — судїбїй вїконївєць. -ные *места* — судїбїй будїнок (дїм). -ное *место, суд* — судїбє мїсє (ЛР, 44). -ная

ошибка — судовá помíлка. -ный *письменный указ* — судовий застовний указ. -ный *порядок* — судовий поря́док; (*стар.*) правний по́ступ (ЛПМ, XI; РД, 44). -ным *порядком* — в судовому поря́дкові, судово́, че́рез суд. -ная *пошлина* — судовá о́плата. -ные *прения* — судовé змагáння, судові про́мови. -ный *процесс* (*тяжба*) — по́зов (-зва), (*стар.*) правний за́вод (ЛЗ, XI, ЛР, 44). -но-*межевое разбирательство* — судовий межовий рв́гляд. -ное *рассмотрение* — судовий рв́гляд. -ный *следователь* — судовий слі́дчий. -ное *установление* — судова́ установа́.

Судимость — суди́мость, судже́ність. *Справка о -ти* — спр́вка (до́відка) про суди́мость.

Судить — суди́ти (ко́го), (*сов.*) засуди́ти (осу́дити, прасуди́ти), твори́ти суд; (*размышлять*) ми́ркувати, думати, га́дати. -ся — суди́тися, по́зв'я́тис'я, процесува́тися, правува́тися (ЛПМ, 49; ЛЗ, XI), (*стар.*) справува́тися (ЛР, 44). *Любитель -иться* — судя́жник, позива́ло, (*гал.*) процесува́ч. -мый — судже́ний. *Неоднократно -мый* — кілька разів судже́ний.

Судно — кора́бль, корабель (-бля), судно́ (*мн.* судна). [робітник на судні.

Судовой — корабельний, судовий. -вий *рабочий* — Судови́чий — корабельник, судови́к.

Судоговорение — судова́ про́мова, судоговори́ння, (*ирон.*) судоговори́нка.

Судопроизводительный — судовий, (*теснее*) судоді́йний. -ные *бумаги* — судова́ папери́.

Судопроизводство — судочи́нство, розпра́ва (ЧСР).

Судорога — конву́льсія, судоро́га, корч (-чи). -оги — корчі, переломі (-гів).

Судорожный — конву́льсійний, корчаний, судро́жний.

Судоостроение — корабле́во (судно́во) буди́вництво, будова́ння кораблів, суден.

Судоостроительный -ный *завод* — корабельний за́вод, за́вод, щоб будова́ти судна; (*верфь*) корабельсь-судоустро́йство — судовий у́стрій (-ро́в). [на.

Судоходец — судопла́вец (-вця).

Судоходный — судопла́вний, (судохі́дний). -ная *река* — судопла́вна річка.

Судоходство — судопла́вство, судопла́вба́.

Судьба — до́ля, судьби́на, тала́я.

Судья — суддя́, суде́ць (-дця). *Народный -дья* — народний суддя́. *Третейский -дья* — едина́льний (угодо́вий) суддя́, (*обычно*) суддя́ на об'є́сті, вільний суддя́, (*только как руссизм*) третейський суддя́.

Суевёрный — забобни́й, суеві́рний, суеві́рний.

Суета — (*тщета*) суета́, марва́га; (*возня*) мету́шня, кло́ботя.

Суетиться — мету́шитися, кло́потатися.

Суетливый — мету́шливий.

Суетность — марня́сть, порожні́сть, даремні́сть (-вості).

Суетный — марня́й, порожня́й, даремня́й.

Суждение — (*судебн.*) судже́ння, суд, рв́суд; (*размышление*) ми́ркува́ння; (*мнение*) думка, [га́дка, суд.

Сук — сук, суче́.

Сукно — сукно́.

Сукновальный — валя́шний.

Сукновальня — валя́ша.

Суконный — суконний.

Сукровица — сукрови́ця. па́сока, ма́зка. [що].

Сулить, посулить — обіца́ти; ва(по)обіца́ти (кому́)

Сумасброд — заїди́голова, ша́ленець (-ня), наві́сипа́ (шапі́жепа) голова́. [жінки, ша́лений.

Сумасбродный — наві́сноголо́вий, наві́сний, наві́-

Сумасбродство — наві́женство, наві́сноголо́вість, ша́л.

Сумасшедший — божеві́льний, зду́рлий. -ший *дом* — божеві́льня, ді́х (буді́нок) для душе́вно хри́х.

Сумасшествие — божеві́лля. *Впасть в -вие* — впа́сти в божеві́лля, збожево́лити, зду́рити.

Сумбур — безла́ддя.

Сумбу́рный — безла́дний.

Сумерки — смерк, при́смерок (-рка), смерка́ння.

В -ни — смеркба́, при́смерком, на смерка́нн.

Сумма — су́ма. *В -ме* — на су́му. *На -му* — су́мою,

(*стар.*) ва́жність (АЮЗГ, 8, III, 14).

Сумран — су́тнок, су́тнь (-ня).

Сумрачный — хму́рий, хму́рний, похму́рий, смутня́й

Сумятица — мету́шня, розга́рдінш. [(день, ве́бо).

Сундун — скриня́. -чьи — скриня́чка.

Супруг — дру́жина, чолові́к, муж.

Супруга — дру́жина, жінка.

Супруги — подру́жжя. [дру́жжя, подру́жня пара́.

Супружеский — подру́жній. -ная *чета* — по-

Супружество — подру́жжя; (*брак*) шлю́б. *Вступитъ в -во* — одру́житися, побра́тис'я, шлю́б узяти́.

Сургуч — сургуч. -ная *печать* — сургучова́ пе-

Сургучный — сургуче́вий. [ча́тка.

Суровость — су́ворість, жорсто́кість, гострі́сть.

Суровый — су́ворий, жорсто́кий, гострий.

Суррогат — сурога́т, замі́нок.

Сустав — су́став, сугло́б, щиколо́ток (на па́льцях).

Сутки — до́бі, (*устар.*) су́тки.

Сутлока — гармі́дер, мету́шня, бігани́на, безла́ддя.

Суточный — добовий, на добу́. -ный *заработок* —

добовий заробі́ток (за́рібок). [(су́ття) спра́в].

Суть — су́ть (-ти), істо́ба, су́ття. *С. дела* — су́ть

Сутьяга — сугна́, сугня́жник, позива́ка, позива́ло.

Сутьяжить — позива́тися, по́судах тяга́тися.

Сутьяничество — сугня́жництво, по́звя.

Сухомиле — ту́жень (*р.* ту́жня), су́ха жи́ла.

Сухой — су́хий. -хое́ *лето* — су́хе (посу́шливо)

Сухопутный — сухопу́тний. [лі́то.

Сухопутье — сухопу́ття, (*суша*) суходо́ля (-до́лу).

Сухостой — су́хостий (-то́ю), су́холі́с, су́шняк.

Сухость — су́хість.

Сучить, посучить — сучи́ти, зсу́вати.

Суша — (*земля*) су́ходо́ля (-до́лу), су́ходо́лля;

(*сухая погода*) посу́ха, су́ша.

Сушальная — су́шарня, су́шальня.

Сушить, посушить — су́шити, посу́шити, ві́суши-

-ти. -ное — (*фрукты*) су́шня, су́шеня, су́шняк.

Сушина — су́шняк.

Сушь — (*сухое дерево, хворост*) су́ша, су́ш-

ня́к, су́шняк, (*погода*) посу́ха, за́суха, су́ша.

Существенность — істо́тність, посу́тність, су́ття-

ність (-ості).

Существенный — істо́тний, посу́тній, су́ттявий.

-ное *обстоятельство дела* — посу́ття (по-

су́ття рі́ч) (в сирва́ві).

Существо — істота, (создание) створіння, тварина; суть. -во дела — суть (істота) справн. *Живое* -во — живе створіння, жива істота. -во обвиненнї — суть обвинувачення. По-ву — по сїті. *Решенне по -ву* — вірок по сїті справн. [Гіння.]

Существование — існування, (кое-как) живовотити. -ть чем — жити з чого. -щий — що існує, сїщий, теперішній, -вавший — дотодішній. -ющий *строй* — лад, що існує (сїщий).

Сущий — (подлинный) дійсний, щїрий, справжній, істин. -щая *природа* — щїра правда.

Сущность — суть, суттї, істисть. В -ности — по сїті, властиво.

Сфера — сфера, (об'єм) обсяг (-гу), (средн) оточення, оточення. В *своей -ре* — в рідному оточеннї. -ра *деятельности* — обсяг діяльноти.

Сформировать — зформувати.

Схватна — сїтїчка, бїлка, зачіпка (кого з ким).

Схватывать, схватить — ханїти, схопити. вхопїти (ЛР, 44). -ся (рукїя) вхопїтися, (ЛР, 44), (з місця) схопитися, порвїтися; (*вступать в ссавку*) стпанїтися, стїтися (зїтнутися), зчеплюватися, зчепїтися.

Сход — сход, рада (КМ).

Сходбище — сходищи, згромадженнї.

Сходить, сойти — сходити, зїйти. -ся — сходитися (зїходитися), зїтїтися, збратїтися, зїратїся. -ть с ума — божеволїти, збожеволїти. -тись в цене — погодїтися на цїні.

Сходина — зібраннї. *Сельская -на* — сїльський сход.

Сходный — сходящий (з чим), подїбний (до чого), (соппадающий) згїдний (з оригїналом); помірний (цїна). По -ной цене — поцїпно.

Сходство — сходясть, подїбнїсть.

Сходный — сходящий, подїбний.

Сцена — сцена, (часть театра) кїв (р. кїву).

Сцепление — сполучення, (стечение) збїг (напр. обставнц).

Счастье — щастя, добра доля, талїя.

Счёт — (считание) рахування, рахїба, лїчба (СФД, VI, 333, КМ; ТОК, I, 39), лїк, лїчнвня; (документ) рахїлок, (исчисление) кошт. *Жить на чужой с.* — жити чужим коштом. *За с.* — на рахїлок, коштом. *Заключить с.* — звїсти рахїлок, замкнїти рахїлок. *Заплатить по -ту* — заплатїти рахїлок. *На казённый с.* — урядовим коштом. *Относить на чей с.* — брати на чїй карб, на чїю рахїбу. *Ошибиться в -те* — рахїючи помилїтися. *Подать с.* — подїти рахїлок. *С. и мера* — лїчба і мїра. *Поставить в с.* — (засчитать) залїчїти, полїчити. *На своей с.* — за свої гроші, своїм коштом. *Теку-*

щий с. — бїжїчий рахїлок. *Точный с.* — тїчний рахїлок, правдива лїчба (СФД, VI, 157). *На хорошею -ту* — на добрїй удаї, в добрїй славі. -том — лїком, лїчмї. *В два -та (мизом)* — одїїх мїхом, за два мїли.

Счётный — рахїлковий. -ная *книга (книга счетов)* — кнїга рахїлків. -ное *отделение* — рахїлковий віддїл.

Счетовод — рахїлвнїк.

Счетоводный — рахїлвнїчїй.

Счетоводство — рахїлвнїцтво.

Счётчи — лїчїльнїк (електрїчний).

Счёты — (счётный прибор) рахїлвнїця, (русс.) щїтї, (документы) рахїлкі. [сїчєня.]

Счисление — лїчба, лїк, лїчїня, рахївання, чї-

Считать (цифрами) — лїчїти (ЛР, 44). злїчїти, полїчїти, рахївати, порахївати, числїти, почлїсїти. -ть кем, чем, *чьм* (*чьмь мненїе*) — вважїти (за кого, за що), мїти (за кого, за що). -ать *своею обязанностью* — вважїти за свою повїннїсть, мїти за повїннїсть, за обов'язок. [в'язок.]

С'добный — їстївий.

С'езд — з'їзд (-ду).

С'ездовый — з'їздовий.

С'езматы (худя) — перебрїтїся, перевїзтїся, перенїсїтїся (кудїсь).

С'ёмна — (в аренду) орендн, посїсія, взятї в оренду, в посїсію. -на *плана* — здїймающа, (сов. знятї) пляну.

С'ёмный — найманий (землї).

С'ёмщи — (*квартиры, именья*) наймач, орендатор, орендїр; здїймач (*плана*).

С'естной — їстївий. -ное — їстївно, їжа. -ные *припасы* — харч (ок. р.), харч (-чїв).

Сын — сип. *Приёмный с.* — приїмак, приїма, (стар.) прибраний сип.

Сыновий — сїнів, сїпівський.

Сыпать — сїпати (всїпати), (сов.) вїсїпати; на-сїпати, (сов.) васїпати.

Сырой — (влажный) вїгкий, вїльгїтїй, (несваренный) сирїй, (необработанный), сировий, (недопеченный, клейкий) — глевкїй (хлїб). -рой *материал* — сировина, сировий (грубий) матерїял. -рой *кирпич* — сирївка.

Сырошь — (влажность) вїгкїсть, вїльгїсть

Сырь — сировина. [(-ости)]

Сыск — рїзшук, розшїкування, пошук. С. *через публикацию* — рїзшук через публїкацію, рїзшук через оголїшення.

Сыскивать, сыснять — шукїти (вшїкувати), вїшукїти, знаходїти, знаїти.

Сыснной — розшукїй. -ная *милиция* — розшукнї мїліція, мїліція для рїзшуку. [дїч.]

Сыщим — розшукач, стїжїй, шпїг, слїдець, вилї-

Сюрприз — сюрпрїз(а), несподївака, несподїваний подарїнок.

Т

Табан — тютюв. *Нюхательный* -бан — табака.
Дело -бан! — кепська справа!
 Табано́вд — тютюшник.
 Табано́вство — тютюшництво.
 Таба́чний — тютювний. -ное *делю* — тютюшництво.
 -ные *изделия* — тютювні вироби. -ная *монополия* — тютюва монополія.
 Табелъ — табель, таблиця.
 Табелъный — табельний.
 Та́бор — табір (р. табору), (*лагерь*) обз.
 Табу́н — табун.
 Таинственность — таємничість, (*секретность*) таємність. [пнп].
 Таинственный — таємничий, (*секретный*) таємний.
 Таить, утаить — таїти, потаїти, затаїти (*напр.* зло), крити, закрити (що від кого), ховати, захищати (вмір). -ся — таїтися (од кого), крити́тися (перед ким).
 Та́йна — тайна, таємниця. *Открыть* -ну — виявити таємницю, (*обнаружить*) викрити.
 Та́иник — тайник, схованка, криївка. [таємницю].
 Та́иний — таємний, потаємний (ЛНМ, 4†), потайний. -ное *делю*, *обстоятельство* — таємниця. -ный *ход* — потайник. -но — таємно (ЛР, 44; АВАК, ХШ, 147; СФА, VI, 118), потайно, п'ятай (ЧГВ 30, 253), нішком, нішечком, тайком, (*воровски*) крадієм способом (ЛР, 44).
 Таи́ — так, такочки, такеньки. Таи *или иначе* — чи сяк, чи так. Таи *как* — тожу що, через те що, тим що, (*потому что*) бо. А таи-*как* — а що, як-же. Таи *называемый* — так званий. Таи *сказать* — так-би мовити, мов, мовляв, що так скажемо.
 Таи́ой — такий. -ним *образом* — так, отак, таким чином, таким побутом, таким рбвом, (*итак*) отже, так отже.
 Та́иса — такаса, визначена ціна, (*прейскурант*) цінакк. *Почтовая* -са — поштова такаса.
 Таиса́тор — такса́тор.
 Таиса́ция, таисирование — такса́ция, таксува́ння.
 Таисиро́вать — таксува́ти, потаксува́ти, цінува́ти, таксирову́чи — такса́тор (-ра). [поцінува́ти].
 Таи́т — такт.
 Та́ктика — тактика, спосіб діяння.
 Та́ктический — тактичний. Но -ним *соображением* — з тактичних міркувань.
 Та́ктичность — тактовність.
 Та́ктичный — тактовний.
 Та́лант — талант, талат, хпст, кебета.
 Та́лантливость — талановитість (-остп).
 Та́лантливый — талановитий, кебетний, кебетзівий.
 Та́лон — талон. -лон *ассигновки* — талон до асигновки. *Книжка* -нов (*талонная книжка*) — книжка талонів.
 Та́моженный — митний. -ная *заставка* — митниця, митна роґатка. -ная *пошлина* — мито, Та́можня — митниця. [(*зип.*) цю].
 Та́ра — тара (вага пакування).
 Та́риф — тариф.
 Та́рифика́ция — тарифіка́ция, тари́фікува́ння.

Та́рифный — тарифний. -ная *сетка* — тари́фна сітка (мережа). [волокти].
 Тащитъ, потащитъ — тягті, потягті, волокти, пота́ять, раста́ять — та́пути, пота́юти (розта́нути), топитися, розто́питися.
 Тварь — тварина, (*преждевременно*) тварю́ка.
 Тве́рдеть, отве́рдеть — тве́рдити (тве́рдішати, тве́рдіти), стве́рдити, тужа́вити, затужа́вити, стужа́вити, при́тужа́вити (*о мессиве*).
 Тве́рдость — тве́рдість (ТОК, III, 12), тве́рдіта. *Для большей* -сти — для більшої тве́рдості, (*стар.*) про ліпшу тве́рдість (ТОК, III, 12).
 Тве́рдый, -до — тве́рдий, -до, міцний, -но, сильний, -но. -дая *память* — тве́рда́ пам'ять, дб-ра пам'ять. -дая *цена* — тве́рда́ ціна, ста́ла ціна. [*чинение*] твір (-бру), писання.
 Тво́рение — (*создание*) тво́рення, створі́ння, (*создатель*) тво́рець (-рця), с(о)тво́ритель; а́втор.
 Тво́ритель, сотво́ритель — (*создатель*), тво́ритель, с(о)тво́ритель, (*делать*) діяти, подіяти, чинити, *Творческий* — твірчий. [зчнати].
 Тво́рчество — твірчість (-остп).
 Теа́тр — театр. [*ление*] — теа́тральна вистава. Теа́тральный — теа́тральний. -ное *представление*.
 Те́зис — теза, (*утверждение*) тве́рдження.
 Те́кст (*закона*) — те́кст (зако́ну).
 Те́кстуальный — те́кстуальний. -но — те́кстуально, дослі[д]вно.
 Теку́чий — біжучий, текучий (вода).
 Те́нущий — біжучий (рахунок), (*устар.*) потічний (ЧСР) (-права, погребі). -щий *год* — біжучий рік, цей рік, (*стар.*) рік те́нєр ідучий (АЮЗР, 6, I, 140). -щие *расходы* — біжучі видатки. -щее *событие* — біжуча (по-телеграфіма) телеґрама. [т'буна] подія.
 Теле́граф — телеґраф.
 Теле́графист — телеґрафіст.
 Теле́графный — телеґрафний.
 Те́лесный — тілесний, на тілі. -ное *наказание* — кара на тілі. *Подвергнуть* -ному *наказанию*.
 Те́лефон — телеґфон. [*нию*] — покарати на тілі.
 Те́лефонный — телеґфонний.
 Те́ло — тіло.
 Те́лосло́вие — будова тіла.
 Те́мнеть, по[с]те́мнеть — те́мніти, по[с]те́мніти, те́мнішати, по[с]те́мнішати, су́теміти, посу́теміти, ме́рхнути, по[з]ме́рхнути.
 Те́мница — те́мниця, в'язниця, тюрма.
 Те́мнобу́рый — те́мнобу́рий, те́мнобу́рчатий.
 Те́мноватый — те́мнєвкий, те́мнува́тий.
 Те́мноволосый — те́мноволосий.
 Те́мнокра́сный — те́мпочерво́ний, бу́рячк'вий.
 Те́мнору́сый — те́мпоруси́вий. [сх'ґажи].
 Те́мнору́жный — те́мпорудий, жо́ругий (з ч'брини).
 Те́мносо́рый — те́мпосі́рий, те́мпоси́вий, шпакува́ний (кип). [рук].
 Те́мнота — те́мрява, те́мнота, пітьма, пітьма, м'б-те́мный — те́мний, те́мний, запл'таний (промова).
 Те́мпера́мент — те́мпера́мент, (*характер*) вда́ча.
 Те́мпера́тура — те́мпера́тура (те́плість, те́пло).

Тема — тія, тімя.
Тенденція — тенденція, (*нахлонность*) нахл.
Тень — тін (-ни); (*тенистое место*) холодок, затіпок (-пку).
Теоретик (*права*) — теоретик (права).
Теоретический — теоретичний.
Теоретичность — теоретичність.
Теория — теорія.
Теплота — тепло, теплота, (*теплымь*) тепляня.
Терзание — (*разрывание*) шматування, шарпаня, роздирання, (*мучение*) муки, мордування.
Терзать — шматувати, шарпати, роздирати; мучити, мордувати.
Термин — термін (правничий).
Терминология — термінологія.
Тернистый — тернистий. -тый *путь* — терняста, трудя, тяжка путь (-ій шлях).
Терпеливость — терплячість (-остя).
Терпеливый — терплячий.
Терпение — терпіння, терпець (-пцю). *Незвистило у него* -мня — терпцю йому не стало, терпець йому увірвався.
Терпеть, **потерпеть** — терпіти, потерпіти, (*снести*) збистити, звестити. -еть (*иметь*) *убыток* — зазнавати, зазнати шкоди, втрати, (*стар.*) шкодувати (ЛР, 44).
Терпимость — терпимість, толерантність. *Домсти* — дім розпустити, (*стар.*) верядний дім.
Терпимый — терпимий, -толерантний. -мо — терпимо, толерантно.
Территориальный — територіальний, місцевий.
Территория — територія, терен (-ну), місцевість (-вості).
Терять, **потерять** — губити, згубити, тратити, втратити (що), утратити; (*лишиться*) збуватися, позбутися (чого). -ть *время* — гаяти час, марнувати час. -ся (*растеряться*) — шішатися, зашішатися. [ти, притиснуті].
Теснить, **потеснить** — тиснути, потиснути, тиснути.
Тесный — тисний. -ная *связь* — міцний (щільний) зв'язок. -но — тісно, міцно, щільно.
Тесть — тєсть (жінчина батько).
Тётка — тітка (сестра батькова або матеріна), дядина (дядького жінка).
Тетрадь — зшит, зшиток. -адь *расходов* — зб.
Техник — техник. [шит для запису видатків].
Техника — техніка.
Технический — технічний.
Течение — (*реки, планет*) течіння, біг (ріки, плаєт), (*тож*) течія, (*продо жжение*) протяг (часу), уплив (часу). -ние *воды* — водотєча. *В -ние года* — протягом року. *В -ние недели* — протягом тижня, за тиждень. -ние *давности* — задавення. -ние *давности приостанавливается* — задавення припиняється. *Верхнее, нижнее* -ние — горішній, довшій біг. *Остановившись* -ние *дела* — припинити хід справи, припинити справу. *По -нию* — за водою. *Против* -ния — проти воді. -ние *срока* — строк, рахування строку. *С -нием времени* — з часом, з бігом (ходом) часу.
Течь — (*глаг.*) текти, пльвти (пльвнути), бігти, проходити, точитися. *Время* -чєт — час біжити, лишіє, пльве, проходить, точаться. *Да-*

вность -чєт — давність іде. *Срок* -чєт — строк іде. [покривлі].
Течь — (*суф.*) тєча, тіч, протєчина (в даху, в)
Тєща — тєща (жінчина мати).
Тина — твань (-ни), мул (-ду).
Тип — тип, первостать (-стати).
Типический, -чный — типовий.
Типограф — друкар (-рї).
Типография — друкарня.
Типографский — друкарський.
Тираж — тираж (облігацій, *напр.* 1-ої поземки), наклд (кількість надрукованої книги, часопису).
Тираж — тираж, кат, душман.
Тираниство — тираниство (ЛР, 44).
Тиранить — тиранити, катувати, мордувати, мучити.
Тиски — лєщата, кліщі (-шів); (*винные*) давильня, точіло. [дано типом другим].
Тиснение — друкування, друк, (*стар.*) тип. [Вититул] — титул (титул), основа, підстава. -тул *владения* — титул (основа) володіння (посідання).
Титулование — титулування, величання, і[ї]менування. [вати].
Титуловать — титулувати, величати, і[ї]менування.
Тишина — тиша, тихість, тишина. *Общественная* -на *и спокойствие* — громадська тишань — ткаїня, ткаїпа. [шнїя і спокій].
Ткать, **выткать** — ткати, виткати.
Ткацкий — ткацький, ткацький. -ний *станок* — вартат. -ная *мастерская* — ткаїльня. -ная *фабрика* — ткаїльня фабрика, ткаїльня.
Ткачество — ткаїтво.
Тлєние — тлїня. [добрї (майно)].
Тлєнный — тлїняй. -ное *имущество* — тлїнє
Тлєтворный — тлїняй; розпусно-шкідливий. -ное *влияние* — розпусно-шкідливий вплив.
Тлеть — тлїти, зогліти, гїтти, зогїяти, трїхнути, стрїхнути, (*про огонь*) жєврїти, глїти.
Товар — товар, крам. -вар *контрабандный* — товар, крам пачкарський. *Наличный* -вар — готівий (найвий) товар. [варшувати (з ким)].
Товарищ — товариш, спілєник. *Быть* -ми — то.
Товарищеский — товариський, спілєковий. -ский *договор* — умова про товариство, товариська умва, договір.
Товарищество — товариство (ЛР, 44); (*компания, ассоциация*) спілка. *Виды* -ства — види товариства. *Акционерное* -ство — акційне товариство. *Ликвидация* -ства — ліквідація т-ва, ліквідування товариства. -ство *на вере* — товариство на вірі. -ство *на паях* — пайове товариство. *Несостоятельность* -ства — невплатність товариства. -ство *полное* — товариство повне. -ство *простое* — товариство прєсте. -ство *ограниченною ответственностью* — товариство з обмеженою відповідальністю. -ство *судо-сберегательное* — ощадно-позичкове товариство. *Сущность* -ства — істєта товариства. -ство *торговое* — товариство торгів(ельє).
Товарный — товарний, вантїжний. -ная *станция* — товарна станція, вантїжна станція. -ное *движение* — рух вантїжн, товарний рух. -ное *хозяйство* — товариє господарство, -ный *знак* — товарний знак.

Товароведение — товаровізнання. [варів.
Товарообмін — товаромина, товарообмін, вімін то-
Товдественность — тотбжність, тежсаїність, іден-
 тичність (умян). [тічній (переклад).
Товдественный — тотбжній, такий самий, іден-
Товдество — тотбжність, тежсаїність, ідентичність,
 однаковість. -ство *лиц в процессе* — тотбж-
 ність осіб у процесі. -ство *оснований*
исков — тотбжність осіб у п'озвах. -ство
предметов судебного спора — тотбжність
 домагань у п'озвах.
Тон — течія, прогик (-тбу), струмніа (напр.
 електрича); (место для *молотбы*) тік
 (току), гарман.
Тонн — тонн, тїа, (фимильяр.) глуд, папте-
 лїя. -ном — до путїа. Без -ну — без путїа.
Сбить с -ну — збїти з паптелику, спапте-
 лїчнїа (ког). *Сбиться с -ну* — збїтїа з пап-
 телїку.
Толмать, **толмнуть** — пхїти, пхїтї (ЛР, 44),
 штвхїти, штвхїтї, (подтїахїзїать) пїдпї-
 вїти, пїдпїти, по[пїд]шхїти, по[пїдо]шхїтї.
 -ннїти на *путь преступлениа* — (по)пхїтї-
 ти (штвхїтї, погїати) на злочїнїй шлях (на
 шлях злочїну). -ся — пхїтїа, штвхїтїа; (*бро-*
дїть без дела) товхїтїа, тїїтїа, вешта-
 тїа, шведїати, без дїа ходїти.
Толкование — тлумїчїня, товмїчїня, толкувїня.
Детентичное, буквальное -нїе закона —
 автентїчне, лїтеральне тлумїчїня (толкувїня)
 закбу. -нїе *грамматическое* — тлумїчїня,
 граматїчне. -нїе *историческое* — таумїчї-
 ня історїчне. -нїе *логическое* — тлумїчїня
 логїчне. -нїе *неправильное* — тлумїчїня
 хїбнє. -нїе *по аналогии* — тлумїчїня за
 аналогїю.
Толкователь — тлумїч, товмїч, толковник.
Толковать, **истолковать** — тлумїчїти (товмїчї-
 ти), вїтлумїчїти, толкувїти, вїтолкувїти, ви-
 ясїяти, вїясїяти.
Толковый (умный) — толков(н)ий, тїакий, спрїт-
 ний, (понятный) зрозумїий. -вїй *словарь* —
 тлумїчїнїй (вїкладїй) словник. -во — толков(ш)о,
 їсно, зрозумїло, розумно.
Толкотня — штвхїчїня, (толпа) нїтовп, пїтовп.
Толкучий (рынок), **толкучка** — точок (-чкї),
Толмач — товмїч, тлумїч, толковник. [тапдїти.
Толочь, **истолочь** — товкїти, потовкїти (сїль).
Толпа — юрбї, гїрбї, нїтовп, пїтовп, кїпа, стїв-
 щїце (людї).
Толпиться — товпнїтїа, (собираться) гурту-
 вїтїа, скїпчуватїа, кїпчїтїа.
Толстый — товстїй, (зан.) гїрбїй.
Толчок — (пїнок) штвхїзї, стїсїзї; (к че-му)
 пїдгїн (-гїчу), (побуждениз) спонїка, спонї-
 кання (до чо). *Это ему послужило -ном*
к преступлению — це йому стїалося за
 пїдгїн до злочїну, це йому пїдїло на злочїн.
Толщина — товстїсть, товщїзї[-нїя], товщїнь
 (-щїя), (зан.) гїрбїнїа, гїрбїєть. В -нїу —
 завтовщїк, втївшїк, (зан.) завгїрбїшїк.
Тольно — тїлькї, однї (АОЗР, 8, 111, 42), однї
 лїш, однї лїшенє. -но-бї (лїшь-бї) — абї,

абї-б, тїлькї-б. -но *что (теперь)* — допїру,
 оцє зараз.

Том — том (р. тома), кнїжка.

Томиться — знесїїтїзїатїа, мїчнїтїа, (моско-
 вань) пїдїтїи свїтом, пїдїтїа.

Томление — знесїїленїя, мїка, (моска) пудгїа,
 пудгїта.

Тонкий, -но — тонкїй, -ко, пїкнїй, -жїно, делїкатнїй,
 -тїо. -нїй *человек* — людїча тонкї, (прїй-
 доха) процїза. [їтїти, топїтїа, утопїтїа.

Тонуть, **утонуть** — тонїти (утопїти, потопїти), уто-
Топить (печь) — палїтї, топїти (в печї, в гїрбї),
 (в воде) топїти в водї.

Топна — палїня, топїня: топїа, топїяна («Основа»
 1861, VI, 29), пїч, гїрба, гїрба.

Топкий (легко *плавящийся*) топкїй, (с раз-
 мокнїей *или тряской почвой*) гїрузкїй,
 багїстїй, драгїстїй. -нов *место*, см. Топь.
Здесь -но — тут гїрузко.

Топливо — пїлїво, топїлїво.

Топор — сокїра (ТОК, 1, 46).

Топот — тїпїт (-поту), тїпїтїяна, тїпїтїїа.

Топтать, **истоптать** — топїти, по[с]топїти, то-
 лїчїти, вїтолїчїти.

Топь — мочїр (-рї), мочарї, бїгнїще, багнїнїа,
 драг(о)вїнїа.

Торг, **торгї** — торг, (спор *из-за цены*) тор-
 гївїа. Без *торгу* — без торгу, без торгївїа.
Недействительные -гї — недїсїнїй торг,
 невїажнїй торг. *Несостоявшиеся* -гї — не-
 вїдїбїтїй торг. *Публичные* -гї — прїлюдїй
 торг.

Торгаш — торгїш, торжнїк, гандїр (-рї), махїр.
Торгашество — торжнїцтво, торгївїа, махїрство.

Торговать — торгувїти, гандїювїти. -ся — торгу-
 вїтїа, папторгувїтїа.

Торговец — торговельнїк, торговец (вцїя), кра-
 мар (-ра). *Мелкий* -вец — дїрбїнїй торговель-
 нїк (торговец), дїрбїнїй крамар, перекупень.
Оптовый -вец — гїртовїй торговельнїк, гїр-
 товїна — перекупка, сїдїха. [тївнїк.

Торговля — торг [В *пидлю* пемїа торгу], торгївїа
 [Торгївїа за *закордоню*], (галь. торгївїа, гандї-
 дель, гандїювїнїя); (торг, спорї *из-за це-
 ны*) торгївїа. [Годї вже тїє торгївїа!].

Торговый — торговельнїй, торгївїй, купецкїй.
 -ва *доверенность* — торгїв(ельнїй) вїрчїй
 лїст, доврїєстїя. -вїй *дом* — торгїв(ельнїй) дїм.
 -вое *заведение* — торгїв(ельнїй) а установка. -вїе
книги — торгїв(ельнїй) кнїгнї. -вїй *лист* — тор-
 гївїй лїст. -ва *несостоятельность* — тор-
 гїв(ельнїй) певнїлїтїсть. -ва *площадь* —
 торгївнїца. **Тор.ово-промышленный** — тор-
 гїв(ельнїй)-проїслївїй (банк). [стї].

Торжественность — урїчїєстїя, велїчнїсть (-по-
Торжественный — урїчїєстїй, (победоносный)
 трїюмфїлнїй. -нов *обещание* — урїчїєста
 обїцїка, урїчїєста обїтїнїя (ЛР, 44). *Дать*
 -нов *обещание* — урїчїєсто обїцїати. -но —
 урїчїєсто, (победоносно) трїюмфїлїно.

Торжество — урїчїєстїя, (стар.) торжєствїо.

Торжествовать (победу) — святкувїти (перемїгу),
 трїюмфувїти. **Восторжествовать над кем** —

перемогти, здолати, подолати (когб), затріюмфу-
вати, гору влати (над ким), переважити (когб).
Тормище — торжище, (*п. юцидъ*) торгівця.
Тормоз — гальмо, гальза.
Торможеніе — гальмування (справп).
Тормозитъ — гальмувати, загальмувати. -ть *дело* —
гальмувати справу.
Торный — битий, уторбований, протертый, утертый.
-ная *дорога* — битий шлях, протерта дорбга.
-ная *тропа* — убитана стѣжка.
Торопитъ, поторопитъ — прискорювати, прискорити.
приспішати, приспішити. -ся — халатися, похо-
питися, поспішатц(ся), поспішитц(ся), казшитися,
повзпитися.
Торопливость — спішлівість, квапливість, сква-
пливість, похпність, халання
Торопливый — спішливий, (с)квалпливий, похпний,
Торф — торф, болотнява. [галпій.
Торфяни — торфовий ґрунт, торфовик, торфоваще.
Торфяной — торфовий.
Торчать — стирчати, стремити, стовбичити.
Торчать — сторч, сторчма, васторч.
Тоска — пудьга, туга, (*грусть*) сум. *Преда-
ваться* -ся — вдаватися в тугу, *Томиль-
ся в снѣ* — вудьгувати, серцем пудити.
Тосковать — вудьгувати, пудити снѣгом, тужити,
вдаватися в тугу, сумувати.
Тот, та, то — той, тая, та, те. *Тот именно,
тот самый* — той самий, той саміський.
Точить (воду, кровь) — точити, віточити (воду,
кров), (*мож*) гострити, вигострити, точити,
ваточити (ножі), (*о токарях*) точити, віто-
чити (з дѣрева, з металю).
Точка — крѣпка, (*опвлеченне*) точка. -на *с
запятой* — середник. -на *зрения* — погляд,
тѣтка зору. *С вшей* -чм *зрения* — з вшого
погляду. *Противоположная* -на *зрения* —
протилежащий погляд.
Точность — точність, пунктуальність, (*обстоя-
тельность*) докладність. *В* -сти — тѣчно,
точнісько.
Точный — точний, пунктуальний, (*обстоятель-
ный*) докладний, (*верный*) певний, правділий,
(*точь в точь такой*) достѣтний, вестемѣн-
ний. -ние *науки* — точні науки. *На* -ном
основании закона — на тѣчному ґрунті за-
кѣну. -но — тѣчно, дійсно. -но *доказанный* —
тѣчно доведений. -но *так* — справді так,
дійсно.
Точь-в-точь — точнісько, достѣту, вестемѣно.
Тощить, стошнить — цудити, зацудити. *Его
-милу* — його зацудило.
Тощно — вудно, мѣсно.
Тощнота — вуд, пудѣта, мѣспість, мѣсть.
Тощать, отощать — охлявати, охлясти, слабѣти,
ослабнути, ослабти, худнути, схуднути, з тіла
спадати, спасти.
Тощий — (*сухощивый, худой*) сухорлявий, ху-
дорлявий, худий, сухий, схудлий, (*о зерне*)
заміркуватий, недордїий (зѣрпо), (*пустой*)
порожній (кѣшеня), тощій.
Травить, стравить (посевы) — спасати, спѣсти
(вибу), травити, потравити, (*вытравливать
зародыш*) витруувати, витруутти, витра-

влати, витравити, зганити, зігнати (шлїд, зажї-
вок), (*мууськивать, натравить*) цькувати,
нацькувати собаку (па кѣго, *или* когб собакою),
(*отравлять*) труїти, о[с]труїти.
Травленіе — витравлювання (плѣду), цькування
(собакою), труїння (отрутом).
Травля — цькування.
Трагедия — трагедія.
Трагический — трагичний.
Традиционный — традиційний.
Традиция — традиція; передѣча (рѣчи—traditio).
Тракт — тракт, (*вульг.*) трахт, битий шлях, го-
стіпець (-ница).
Трактат — трактат, угода, умова. *Мирный* -тат—
мировий трактат, мирова угода, умова.
Трактир — трактир (-ра), (*вульг.*) трактир (-ра),
шпик, шпюк, (*стар.*) дїм шинковий (СФА, VI,
79), гостіпець (АЮЗР, 6, 1, 440).
Трактирный — трактирний. -ный *промысел* —
трактирство, шинкарство.
Трактирщик — трактирщик, шинкар (-рѣ).
Трантовать — тракувати (кого, про що).
Транзит — транзит, перевіз (через пѣвау країну,
через пѣву місцевість).
Транзитный — транзитовий, (*реже*) транзитний,
перевізний. -ный *груз* — транзитовий (транзит-
ний) вантаж, транзитѣва кладѣ.
Транспорт — транспорт, перевіз (-возу), (*бухг.*)
перевесѣ[ї]ння.
Транспортирование — транспортування, перевѣз.
Транспортировать — транспортувати, перевѣзити.
Транспортный — транспортівий, перевозівий (ко-
рабѣль). [писом].
Трансферт — трансферт (передавання вѣкселя на-
Трассант — трасант (той, хто впадає переказѣ-
вого вѣкселя). [оплѣчує.
Трассат — трасат той, хто переказівий вѣксель
Трассировать — трасувати, писати (виставити)
(на вѣго вѣкселя).
Трата — (ви)тратѣ, видѣток. *Напрасная* -та—
марування (грѣшей, чѣ[ї]), марна тратѣ.
Тратить — тратити, витрачати, видавати, робити
видѣтки. -ть *напрасно* — марувати, гайнува-
ти (час). -ся — витрачатися, видаткуватися.
Тратта — тратта (переказівий вѣксель).
Траур — жалѣба.
Траурный — жалібний (бѣд, прапор).
Требование — в. марганя, вимѣга (*напр.* від урѣ-
ду або від особи), (*настояние*) домаганя,
(*неоднократное*) допощивання, упощивання,
(*стар.*) упощинок (ДР, 44). *По первому
-нию* — на першу вимѣгу, (*стар.*) на голѣ рѣ-
чѣння слѣва (АЮЗР, 6, I, 288), на слово рѣчен-
ня (АЮЗР, 6, I, 146). -ние *по суду* — дома-
гання (чогѣс) судѣм, вимѣга через суд, (*стар.*)
пращва правїжка.
Требовательность — вимѣгливість, вимагѣльність,
(*капризная*) вбѣгліність.
Требовательный — вимѣгливий. [Дуже вимѣглива
людина], (*капризно треб.*) вбѣглілий, (*до-
кумент*) вимѣгливий, вимагѣльний. -ная *ве-
домость* — вимѣгова відѣмѣсть.
Требовать чего от кого — вимагати (чогѣ від
кого), жадати, (*до.г.*) пращити (борг з кѣго)

(АЮЗР, 8, V, 145; ЛР, 44), (*неоднократно*) допомагається (чого *им* про що від кого), (*стар.*) упоминатися (СФА, II, 33, 375). -ть *догаги*—правити борги, виправити борги (ЛР, 44). -ть *ж* *пловинь* — вимагати платню (-ти), допевнятися платжі. -ть *помощи* (= *нуждаться в помощи*) — потребувати допомоги (ЛР, 44). -ть *прив* — домагатися (допомогатися) прав. -ть *к суду* — кликати до суду (позивати). -ся — вимагатися, (*быть вынужденему*) викликатися. *По делу -ся в суд свидетели* — у справі викликається до суду свідків. *По делу -ся письменные доказательства* — справа вимагає писаних доводів.

Тревога — тривога, сполох, переполох, гвалт, (*суєтня*) метушня. *Ударишь -гу*—вдарити на гвалт, на сполох.

Тревожить, встревожить — тривожити, затривожити (страшожити), турбувати, стурбувати, по-дохати, сполохати. -ся — тривожитися, за[с]-тривожитися, боятжнитися, збентжнитися.

Тревожный — тривожливий, турбо́жлив, не(с)покі́йний. -ные *слухи* — тривожливі, не(с)покі́йні чуткі. [товариство тверезости.

Трезвость — тверезість. *Общество -вост* — **Трезвый** — тверезий (людина, пбляда, дужка). -го *поведении* — венитущий (людина). *В -вом состоянии* — по-тверезу. -во — тверезо, по-тверезоу.

Трение—тертя, (*несогласие*) незгода, суперечки (-чок). *Между ними возникли -ния*—поміж ними повстали тертя (сталася незгода).

Трепет — трепотіння, (*дрожь*) тремтіння.

Трепетать — трепотіти, тремтіти, труситися, дрижати.

Третейский — еднальний, (*согласительный*) угодбий, (*стар.*) полюбовний. -ная *запись* — еднальний запис. -ний *суд* — еднальний (угодбий) суд, (*обиходный*) по обівсті суд (КМ), воляний суд. (*стар.*) полюбовний (роз'ємний суд (ЧСР; КМ), приятельський розсуд(ок) (АЮЗР, 8, III, 7), (*только руссизм*) третейський.

Третировать (кого) — трактувати (кого) явісока, поведірати (кого), зневажливо поводитися (з ким).

Третний — третійний, третій. [зневажити (кого)].

Треть — третіна. *По -ти* — третінами.

Третьи́, -ья, -ье — третій, -тя, -те. -е *лицо* — трі-тя особа, сторінка особа. *Вступление -го лица в дело* — вступ третьої особи до справи. *Привлечение -го лица к делу* — притягнення третьої особи до справи.

Трёхлетье — трьохліття (триліття), трьохріччя.

Треугольни — трикутник.

Треугольный — трикутний.

Трещать, треснуть — тріпати, тріснути; (*издавать треск*) трескотіти, затрескотіти.

Трещина — розколина, щілина, шпiра, тріщина.

Трбуна — трібуна, катедра, казальниця.

Тридцать, — трицать (-ть). -дцатый—трицятий.

Тринадцатый, — тринадцать. -дцатый — тринадцятий.

Тробоательный — зворушливий; (*жалостный*) жалісний, жалібно. -но — зворушливо, (*жа-лостно*) жалібно, жалісно.

Тробоать — займати (ЛР, 44) [Не займай!], чіпати,

зачіпати, (*касаться*) торкати, заторкати, порушати, (*стар.*) зрушати (АЮЗР, 8, III, 35, 37), (*расстрогивать*) зворушувати (душу). -ся (*в дороге с места*) — вирušати, рушати. -нуться — рušити [Шбiд рušив]; (*рас-строгиваться*) зворушїтися (до глiбю душі); (*с ума сойти*) помішатися розумом, збожеволити. [трюжі кїшми (и трійкою)].

Трїйна — трїйка. -ною *ехать* — їхати утрикїль.

Трїною — потрїйни (щграф, правило); трїчї-тїни, трїчїстий (кашук).

Трїоственный — трїостий, потрїйний. -ный *союз* — союз з трьох, трїостя спілка (союз).

Трон — трон, престіл (-толу).

Тронный — трїйний. -ная *речь* — трїоша промова.

Тропа, тропинка — стежка, (*стезя*) тріпа.

Тростни — (*собр.*) очерет, кошик, трїста, (*одни трость*) трістїна, трістїнка, очеретїна, оче-рїтїнка, кошиїна, кошиїника.

Тротуар — тротуар, пішоход, мїдїик.

Трест — трест (об'єднання торгов(єльн)их чи ви-робничих підприємств).

Трїородный — трїорїдний. -ный *брат, сестра* — брат, сестра у-дурїж (трїорїдїш).

Трїоный — трїокий, (*трїоственный*) трїостий.

Труба, трїбуна — труба, трїбука; рїра, рїрка (рїлька). *Водопроводная -ба* — водотїжа (водопровїдна) труба. *Водосточная -ба* — рїчїва, (*горизонтальная*) рїштїк, (*Эгл.*) рїштїток. *Дымовая -ба* — дїмїар (-рї), коїши, бiвдур, (*для куре-ния*) люлька.

Трубочист — сажотїс, (*редко*) трубоїст.

Труд — праця (ЛР, 44), труд. *Разделение -да* — подїл праці. -дом — насїду, лїдїв[є], залїдїв[є]. *С величайшим -дом* — на пре-велику силу, з як-найбїльшим трудом. *Учёный т.* — наукова праця. *Умственный т.* — розумова праця. *Физический т.* — фізична праця. [трудїщїй, трудівий.]

Трудиться — працювати, трудитися. -дящийся — **Трудность** — трудїність (АЮЗР, 8, III, 45), труд-пощі, вїжкість, вага. *Это небольшая -ность* — це не велика вага.

Трудный — важкий, тяжкий, трудній.

Трудовой — трудовий, (*добытый трудом*) запрацьований (грїші). -вая *артель* — трудова артіля. -вой *договор* — трудова умова, умова про працю. -вая *копейка* — трудовий (запрацьований) грїш (-вї копїтка). -вая *повинность* — трудова повїнність. -вая *ценность* — трудова цїнність (вїртїсть праці).

Трудолюбивый — працювїтїй, трудовий (людина), (*трудящийся*) трудїщїй, роботїщїй, робїщїй.

Трудолюбие — працювїтїсть, трудовїтїсть.

Трудоспособность — працездатність (-ности).

Трудоспособный — працездатний.

Трумени — працювїчий, трудівий, робїтїй, (*фа-мильяр.*) робїтїга, робїтїй.

Труменический — працювїчий, трудівийчий.

Трунить — підсїжуватися (пад кн), насїхїтїся (з кбго), кепкувати (з кбго).

Труп — труч (ЛР, 44; АВАК, XVІІІ, 221), мїртве тіло. *Т. павшего животного, палого скот-та* — падло.

Трупный — труповий. -ный *зпах* — труповий дух. -ное *окоченение* — трупове застубіня, заду́бість, застиг тіла. -ные *пятна* — трупові плями, синя муравія.

Трупа — трупа, гурт, товариство. [богуд.]

Трус — боязливець, боязкий людина, страхополох.

Трусить, трусить — лякаться, злякаться, страхатися, боягнися, полахітнися.

Трусливость — боязливость, боязкість, полахітність.

Трусливый — боязливий, боязкий, полахітливий, полахій, страхополохливий. -во — полахітво.

Трусость, с.м. Трусливость. [боязко.]

Трут — губка. [(—рти), потерушка.]

Труха — трухлява, трухлявіца, потеруха, потерть

Трухлый — трухлий, трухливий, спорохівлий, струшівлий.

Трухнуть, струхнуть — трухнути, струхнути, потерухти, трухлявіти, струхлявіти, порохівати, спорохівати, трушати, струшати.

Трущоба — вертеп, діра, (*добр*) петри.

Трюм — трюм, дно корабля. [лахітник.]

Тряпични — ганчірник, опучник, опучкар (-ра),

Тряпичный — ганчірний, ганчірковий.

Тряпка — ганчірка, шматіца, (*чистая*) стірка (щоб стирати). -почка — строчка.

Тряпье — ганчір'я, шматти, ляхміття, хляміття.

Трясина — трясовиця, драг(о)вня, драгіння, двигнява, грузивша, цмоковина, (*со стоячей водой*) ветеч (-чи), петеча. [крайшн.]

Туземец — тубілець (*р.* тубільця), (*земляк*)

Туземный — тубільний; місцевий.

Тулловище — тулуб, (*уменьш.*) тулубець (-бця).

Тулуп — кожух, (*жрый*) байбарак; (*женский*)

Туман — стусан, стус. [*короткий*] кожущічка.

Туман — туман, (з дрібни дощ) хряка, хрячка.

Туманность — туманість.

Туманный — туманий, (*неясный*) тьяний.

Тумандец — дарход, -дцем *жить* — дарма хліб

Тумандство — дарходство. [ґети.]

Тупеть — тупіти, тупішати.

Тупий — безвідь, (*перелок без выхода*) зазубень, заулок. *Попасть, стать в пик* — (*бука.*) опинитися в глухому заулку, (*переносно*) зайти в безвідь. *Поставить кого в пик* — загнати в безвідь, оступачити ког, підороки забити ког.

Тупой — тупий, негострий.

Тупость — тупість.

Тупоумие — тупий розум, туподухство.

Тупоумный — тупого розуму, туподухний.

Тусильный — притежний, притясний, тьяний, неясний, невразний.

Тусинуть, потусинуть — темніти, притежніти, притясати, притяснути, херхнути, похерхнути, тьяйтися, притьяйтися.

Тухлость — тухлість, придхлість.

Тухлый — тухлий, притухлий, прихлий.

Тухнуть, потухнуть — (*гаснуть*) тухнути, потухнути, гаснути, згаснути, погасати, погаснути, (*протухнуть*) протухнути, затухнутися.

Тушение — гасіння, гашення, тушіння. -ие *пожари* — гасіння пожір (пожір).

Тушить, затушить — гасити, загасити, погасити, тушити, затушити, потушити.

Тщанно — старання; (*стремление*) намагання.

Тщательность — старанність, пильність (-юсть).

Тщательный, -но — старанний, -но, пильний, -но.

Тщедушие — щуплість, слабосильність, кволість, немічність, неміч (-очи), (*пренебреж.*) шіршавість.

Тщедушный — щуплий, малосильний, слабосильний, безсильний, кволий, немічний, недолугий.

Тщеславие — пустославність, чвалливість, чвань, гопористість.

Тщеславный — пустославний, чвалливий, чванькуватий, гопористий, буцуючий.

Тщета, тщетность — марність, даремність.

Тщетный — марний, даремний. -ие — марно, даремно, надаремно, дарма.

Тыл — зад, тил, тіло, потілля, (військове) заплілля. *В -лу* — в заплілі. [тільний бік.]

Тыльный — задній, тільний. -ная *сторона* — Тюн — пака, (*поменьше*) накупок.

Тюремный — в'язничий, тюремний. -ие *заключение* — ув'язнення, замкнення у в'язницю (до в'язниці). -ная *стража* — тюремна сторожа, тюремна варта.

Тюремщик — тюремник, в'язничник.

Тюрьма — тюрма, в'язниця, тьяница. *Одиночная -ня* — самітне замкнення, самітне ув'язнення.

Тяга — тяга. *Служба* -ги — відділ технічний.

Тягаться — тягатися, позиватися з ким.

Тягло — тягло (КМ). [тягар (-ра).]

Тягость — тягота, вагота, (*бремя*) тягар (-ра),

Тяготение — тяготіння.

Тяготеть — тяготіти (до ког, до чог), (*тянуться*) тягтися (до ког, до чог).

Тяготить — (*отягощать*) обтяжати, тяжати (ког); (*лежать тяжестью*) тягарем дежати (на ког).

Тяжба — позов (*и мн.* полови, -звів), (*дело*) справа, (*стар.*) відов (ЧСР; ЛР, 44), процес. *Выиграть -бу* — виграти справа, випозивати (щось). *Иметь -бу* — позиватися.

Тяжебный — позовний, процесовий.

Тяжеловесный — важкотягарний, ваговитий, важкотільний (людина), важкий, важівний, заважний.

Тяжелый — тяжкий (ЛР, 44), важкий, (*затруднительный*) сутужний, скрутний, трудний (становище). -ло — тяжко, важко, сутужно, скрутно, трудно.

Тяжесть — тягота, тяжкість, вагота, важкість, (*бремя*) тягар (-ра), вага. *Ехать с -тью* — їхати з вагою, їхати в вазі. -иеть *вины* — тягар вини, міра вини. -иеть *наказания* — тягар кари, міра кари.

Тяжкий — тяжкий, важкий. -ная *болезнь* — тяжка хорба. -ие *преступление* — тяжкий злочин. -ная *рана* — тяжка рана, шкідлива рана (АЮЗР, 6, I, 309).

Тянущийся — процесовий, (*стар.*) сутужний (КМ). -ся *сторона* — суперечник, процесова сторона, (*устар.*) сутяжка сторона (КМ).

Тянуть, потянуть — тягти, потягти (потагнути). -ся — (*протягиваться*) протягатися, витягатися, протягтися, (*длиться*) тягтися, точитися. [Справа точиться. -тсья *к чему* — тяг(у)тися, пінутися, п'ятися до чог.]

У¹⁾

Убавна — (что убавлено) одбавка, (убавленіе) одбавляння, одбавлення, зменшування, зменшення. [ти, змєшпїти].

Убавлять, убавять — одбавляти, одбавити, зменшувати.

Убегание — тїкїння, утїкїння, (побег) утїча¹⁾.

Убег[н]ать — утїкїти, утїктї. -ять из заключенія — утїкти з в'язниці, (стар.) з в'язення (ЛР, 44). -ший — збїглий, утїклий, утїкїч.

Убеждать, убедить — переконувати, переконати, пересвідчувати, пересвідчити (кого), (доказыватъ) доводити, довести (кому) (набщо, фактами); (уговаривать) уговляти, уговяти, уговривати, уговорити (кого). -ся — переконуватися, пересвідчуватися, (удостоверяться) упевнитися, (сов.) упевнитися (ЛР, 44) (в чому).

Убедительность — доводливїсть, довіднїсть, переконанїльнїсть (-ности).

Убедительный — доводливий, довідний, переконанїльний, (гал.) переконуючий. -но — доводливо (ЮГ, 16), переконуюче, (стар.) подовдно (СФД, VI, 227).

Убеждение — переконання, пересвідчення; (уговаривание) уговривання, уговляння, переконування. Он следует своим мнѣм — він їде за своїм переконанням.

Убежденность — переконанїсть, пересвідченїсть, (уверенность) певнїсть (ЛР, 44).

Убѣжище — приставище, (приток) притїлок, захїст, захїсток, захоронка (для дїтеї).

Убивание — убивання, (сов.) убиття.

Убивать, убить — убивати, убїти, забивати, забїти, (сгубить) губити, згубити (кого), заподїювати, заподїяти смерть (кому). -ить наповал — убїти на мїсці, забїти на смерть (ЛР, 44). -тый — убїтий, забїтий (АЮЗР, 6, I, 255).

Убийство — убиття, забиття, (стар.) забїи (-бою).

Убийственный — убїйчий (їрїня, промба); убїйницький, душоубїйний (ЛР, 44) (шляв, замисл).

Убийство — убиття, забиття, вбивство, душоубїство, (стар.) убїйництво, забїйство (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 157, 385). -ство в запальчивости и раздражении — вбивство в запалї й у гнївї. Замышлять чьѣ -во — готувати смерть на кого, задїмувати кого вїйти. -во через истязание — замордування (ЛР, 44). -во неосторожное — необерїжне вбивство. -во случайное — випадкове вбивство. -во умышленное — навмїсне вбивство. -во предумышленное — передумїсне вбивство.

Убийца — убїйник, убївець, душоуб, душоубець, душоубїник, (женщина) душоубїниця.

Убирать, убирать — (пригодити в порядок) приборїтати, приборїтати (що), опоряджїтати, опорядити, прїтїтати, попрїтїтати [Покїї вояз прїтїає], чепурїтати, причепурїтати; (прочь -ать) приїмїтати,

приїлїтати (щось, когось) (геть). -ить свой багаж — приїмїти свої накуїви, приборїти свої накуїви. -ть лестницу общего пользования — приборїтати сходи для загїльного користування. -ть отхожее место общего пользования — приборїтати загїльного користування відхїдники. -ся — (наряжаться) убїрїтатися, убїрїтатися, чепурїтатися, причепурїтатися; (уходить прочь) забїрїтатися, забїрїтатися, тїкїтати, втїктї, їтї, їтї геть.

Ублажать, блажить — загїдувати, загїлїти (кого).

Убогий — убїгий, нужденний, злиденний; (безрукый и т. п.) калїка.

Убожество — убогїсть, убоство, злїднї; калїцтво.

Убой — зарїз (-бою), забїй, убїй. Скот на бой — скотїна на зарїз. [скотїпа на зарїз].

Убойный — зарїзний, забїйний, убїйний. -ный скот — Убой (наряд) — убїрїня, бїяг, (зан.) стрїй

Убористость — стїслїсть (-ости). [(р. стрїю)].

Убористый — стїслий. -тая печать — стїслий друк.

Уборна — приборїня, приборї (-рїв); (хїба) вбирїня. -на жилого помещения — приборїня — приборїня.

Уборная — приборїня. [рїня житлї].

Уборщик — приборїльник.

Уборщица — приборїльниця.

Убранство — оздба, приборїня. Внутреннее -во квартиры (помещения) — оздба квалїтїри (прїмїщення) всерединї.

Убывание — мїшпава, убавання, убуток.

Убы(ва)ть — зменшуватися, зменшитися, убувати, убїти. Вода -ет — вода спадає, одбуває, мїшпає.

Убылой — змєшпений, убїлий, спїлий (вода).

Убыль — змєшення, убуток; (воды) спадання, спад.

Убыток — утрїта, потраїта (КМ); (повреждение) шкода (АЮЗР, 8, III, 359). Вести в -том — при(з)вести до втрїти, втрїтїти в шкоду. Вред и -том — шкода і втрїта. Пополнить -том — відшкодувати. Потерпеть, понести -том — мїтїти втрїтї, шкоди (на шїсїт карбїванцїв).

Причинить вред и -том — шкоду зробити, наробїти шкоди, пашкодїти, пошкодити. Причинить вред и -том — заподїяти шкоду і втрїту.

Убыточность — утрїтнїсть, утрїтливїсть.

Убыточный — утрїтний, утрїтливий; (требующий издержек) коштовний (напр. процес). -но — утрїтво.

Уважать — шанувати, поважїти. Уважить — взїти (що) на (ласкїву) увагу, згїянутися (на що). Прошу -ть мою просьбу — прохїю взїти моє прохїння на (ласкїву) увагу, прохїю згїянутися на моє прохїння. -емый — шанїваний, поважїний.

Уважение — пошїна, шїна, шанба, шанування, повага; (принятие во внимание) увага.

¹⁾ Коли попереднє слово тїкається на голосний звук, то український приїменник у, яким починається дальшеє слово, переходить значаїно в о, і годї, примїром, замість „утїча, утїкїти“ говоряться й пишеться „отїча, отїкїти“. Ми в словнику подаємо переважно етимологїзованї форми на початку у, хоч на практицї (а саме єеред речення) їх рїдше чується, нїж форми на о.

Ходатайство заслуживает - ния — прохання заслугує на увагу, прохання вартє

Уважительность — важливість, важність. [уваги.

Уважительный — (*почтительный*) шанобливий; (*заслуживающий внимания*) вартий уваги, важливий, важний. - ные *причины* — важливі (важкі) причини. - ные *причины неяски к вопросу* — важливі (важкі) причини неясної (непробуття) свідків на допит.

Уведомление — повідомлення, сповіщення, оповіщення, (*стар.*) оповість (СФА, VI, 161). **В ответ на** - ние *ваше сообщают* — на повідомлення ваше сповіщую, відповідаючи на ваше повідомлення, подаю, що...

Уведомлять, уведомит — повідомляти, повідомити, сповіщати, сповістити, оповіщати, оповістити, звіщати, звістити, завідомляти, завідомити.

Увенование — увіковичення, увічення, ушесмертєльнення.

Увеновать — увіковічити, увічити, ушесмертєльвати. **Чтобы** - ить *память о нём* — на вічість пам'яті його, щоб увіковічити його пам'яті.

Увеличение — збільшення, побільшення.

Увеличивание — побільшування, збільшування.

Увеличать, увеличат — побільшувати, побільшати, збільшувати, збільшити. - ся — більшати, побільшати, по[з]більшуватися, по[з]більшитися; придбувати, придбути.

Увеличительный — по[з]більшальний, забільшувальний, (*грамм.*) побільшувальний, сильногоглядний (скло); (*грамм.*) побільшений (фуржа).

Уверение — запевнення, упевнення, завірнення.

Уверенность — упевненість, певність (-ности).

Уверенный (*с чем*) — певний (чого), упевнений (в чому). [круті-верті.

Увертка — викрут, викрутка, (*вульг.*) викрутас, **Увертливый** — викрутливий, виверткий, в'юпкий, викрутень (людина).

Уверять, уверить — запевняти, запевнити, упевняти, упевнити (АЮЗР, 8, III, 358; ССБ, 230), завіряти, завірити. [розваги народні.

Увеселение — забава, розвага. **Народные** - ния — **Увеселительный** — розвесельний, веселючий, веселий, для розваги, для забави, забавний. - ное **заведение** — будинок (для) розваг. (для) забав. [лічати.

Увечить, увечить — калічити, скалічити, пока-

Увечный — скалічений, покалічений, каліка.

Увечье — каліцтво (ЛР, 44), (*а теснее*) хромота (АЮЗР, 6, I, 522) *и т. п.* **Выдача пособия в порядке социального страхования при** - чьи — видача допомоги в разі каліцтва з коштів соціального страхування. **Нанесение, причинение** - чья — вчинення каліцтва, скалічення, покалічення, (*сильное повреждение*) звичення.

Увещание — добра рада, усвідання, умовляння.

Увешивать, увешивать (*от чего*) — викручуватися, викрутитися, викикатися, викинутися, (*уклоныться*) ухилитися, ухилитися (чого, від чого).

Увлечательность — захопливість, захватливість, заманливість, знадливість, звабливість.

Увлечательный, -но — захопливий, -во, захватливий, -во, що аж порыває, заманливий, -во, знадлиий, -во, знадлий, -но.

Увлечать, увлечь — захоплювати, захопити, мапити, заманити, знадкувати (уздати), знадити, звабити, звабити, затагати, зятягти (в якусь справу). - ся *чем* — захопитися чим, (*излишне*) перехопитися. **Не** - майтесь! — не перехоплюйтесь!

Увлечение — захоплення, захват, запал, (*излишнее*) перехват. **Без** - ченій *и преувеличений* — без перехвату і пересад.

Увод — забірання, (*сов.*) забрання (*напр.* коли кіш із стайні забраю), викрад.

Уводить, увести — одводити, одвести, виводити, вивести, забирати, забрати, займати, зайняти (у полі);

Увоз — одвз (-воу), вивезення, запезення.

Увозить, увезть — одвозити, одвезти, вивозити, вивезти, завозити, завезти.

Увольнительный — звільний, про звільнення; одзвільчий. - ное **свидетельство** — свідцтво про звільнення. - ный **билет** — картка про звільнення, білет про звільнення.

Увольнять, увольнить, уволить — увільняти, увільнити, звільняти, звільнити. - ить *от должности* — звільнити в посаді, (*стар.*) одставити з уряду (КМ; ЛР, 6). - ный — звільнений, одставлений (ЛР, 6).

Увязка — з'яз (-зи), ув'язка.

Угад — одгадування, одгадка. **На** - гад — навмання.

Угадывать, угадать — угадувати, угадати.

Угар — чад.

Угарный — чапий. [погасати, погас(ну)ти.

Угасать, угаснуть — згасати (гаснути), згас(ну)ти,

Угловой — (*внутри*) кутний, кутювий; (*снаружи*) вярний (будинок), вугловий.

Углубление — поглиблення, заглиблення; (*стадина*) запідина, заглибина, відолінок.

Углублять, углубить — заглиблювати, заглибити, поглиблювати, поглибити, поглибшувати, поглибшати (дно в ковадзі). - ся — заглиблятися, затоплятися (в книжці), углубіти, глибити

Угнетатель — гаубитель, утиск(увач. [(дүшюк).

Угнетать — гнобити, гвєстї, утискувати.

Угнетение — пригноблення, пригачення, гнобитєльство, гвіт (*р. гвіту*), утиск.

Угнетённость — пригнобленість, пригаченість.

Уговаривание — умовляння.

Уговаривать, уговорить — умовляти, умовити, уговорювати, уговорити. - ться — (*условиваться*) умовлятися, умовитися, домовлятися, домовитися, змовлятися, змовитися; (*соглашаться*) годитися (АЮЗР, 6, I, 458), згодитися, єднатися, поєднатися. - ся *на злоумышление* — змовлятися на злочин, (*стар.*) заживати злої поряди (СФА, VI, 1).

Уговор — (*условие*) умова; (*соглашение*) угода, (*стар.*) уклад; (*эпговор*) змова; (*машинение*) махова (АЮЗР, 6, I, 457).

Уговорный — (*условный*) умовний; (*условленный*) умовлений. - ная *плата* — умовлена плата.

Угодливость — догідливість, услужливість, услужливість; (*макейство*) плазування.

Угодничество — догіджування (кому), підси́пання (під ко́го), намагання приподобитися (кому́сь), підзабу́ювання (до ко́гось). [плазу, підлабуза.

Угодливый — догідливий, услужливий, услужливий;
Угодный — угод[і]дний, сподобний, угодобний, любий.
-но — завгодно, вгодно. *Как -но* — вбля ваша, як собі знаєте, як вам завгодно.

Угодье — вгіддя (БМ), вжиток. *Лесные -дья* — лісові вгіддя, ліси. *Полевые -дья* — лави, поле. *Право входа в чужое -дье* — (*стар.*) заход (СФА, VI, 50).

Угодать, угодить — годіти (догодіти), догодіти, вгодіти, вгодіти.

Угодное — догда, догіджешня.

Угол — (*внутренний*) кут, кутік (*нпр.* в хаті), (*наружный*) ріг (будівлю, вулиці) (АЮЗР, 6, I, 386), вугіля (-глі). *Иметь свой -гол* — свій кутік мати. *В -лу* — в кутіку; на кутіку. *На -лу* — на рві, на ріжку.

Уголовный — карний, кримінальний (ЧСР), (*стар.*) угодливий, горловий. -ное *дело* — карна справа. -ное *деяние* — злочин, (*стар.*) головництво. -ный *иск* — карний плаов. -ное *обстоятельство* — карна обставина. -ная *ответственность* — карна відповідальність. -ный *порядок* — карний порядок. -ное *право* — карне право, кримінальне право. -ное *преступление* — карний злочин (карний переступ). -ное *производство* (*разбирательство*) — карна розправа. -ный *приговор* — карний присуд, карний вирок. -ный *процесс* — карний процес. -ный *суд* — карний суд. -ное *судопроизводство* — карне судочинство. -ное *уложение* — карний статут, статут про карі, карні закопл.

Уголовщина — головництво (Федькович: Повісті).

Уголь — вугіля, (*собир.*) вугілля, вугля.

Угольный, см. Угловой.

Угольный — вуглявий. -ная *яма* — вуглярка.

Угольщик — вугляр (-рй). [вуглярня.

Угон — одгн, одгювання, одгпняння (кудісь), вигавиця, вигавиць; зайняння, зайняття (худоби).

Угонять, угнать — одгювати, одгівати, вигавити (вигавити), вигавити; займати, займати.

Угостать, угостить — угостати, угостити, гостювати, при[по]гостювати (чимсь), (*вчно.*) частувати, почастувати; (*чествоовать*) шанувати, пошанувати; (*принимать*) приймати, приймати (чаркою горілки).

Угощение — угостання, вгостіння, (*вино.*) частування; (*чествоование*) шанування; (*нпр*) у́ча (СФА, VI, 419); (*чтобы зипить сделать*) могорич.

Угрожать — загрозувати, погрозувати, страхати, настрашувати, хвалитися (ЛР, 44), нахвалитися, похвалитися. -жал *меня убить* — нахвалявся мене вбити, що мене вб'є. -ать *опасностью жизни или здоровья* — загрозувати життю чи здоров'ю. -жающее *положение* — загрозуване становище, загроза. -жающие *подметные письма* — погрозливі підкидані листи.

Угроза — загроза, погроза (АЮЗР, 6, I, 452; АЮЗР, 6, I, 398), пихвалка (ЧСР, ЛР, 44);

АЮЗР, 6, I, 159). нахваління, пахвалка, пригроза (АЮЗР, 8, III, 46). -за *наказанием* — погроза карою. *Без всякой -зы* — без жадної погрози, без жадного постраху.

Угрызение — укүс, гризь (-зи). -ние *совести* — гризь совісти, мука совісти, гризота сумління; (*сокрушение*) скрүза.

Угрюмость — поүрїсть, похүрїсть, хүрїсть.

Угрюмый — поүрїрий, похүрїрий, хүрїрий, хүрїрий. -мый *человек* — поүра (-ри). [пошастїти.

Удаваться, удаться — удаватися, вдатися, шастїти, Удавленник — задүшепий, удүшепий, задүшевец, дүвелепик. [удүвлювати, удавити.

Удавливать, удавить — дүшїти, удүшїти, задүшїти, Удавление — ві[в]іддүлопня, (*устранение*) усүневня, відсүневня. -ние *из определенной места* — віддүлопня (виступня) (з якїсь місцевості, із залї засідання). -ние *от службы* — усүневня з посади.

Удалать, удалить — віддүліти, віддүліти, віддүліти, віддүліти (з залї засідань); (*устранять*) усүвати, усүпати, відсүвати, відсүпати. -ться — віддүлітися, віддүлітися, відходити, відїти, відходити, відїти, одбігати, одбігати; (*устраниться*) усүватися; (*выйти из состава*) відсүпати (ЛР, 44). -лить *от должности* — усүпати з посади, (*стар.*) віддүліти з үраду.

Удар — удәр (ЛР, 44). *Апоплексический -дар* — апоплектичний удәр, грець.

Ударение — прїтєк (у розкві), наголос (у слові).

Ударять, ударить — ударити (бити), ударити. -рять, -рить *в набат, тревогу* — бити (дзвонїти) на гвалт, на сполох, ударити (забїти, задзвонїти) на гвалт, на сполох.

Удача — удача, шастїння. *Нет -чи* — не шастїти.

На -чу — на шастї, павмачї, павслїп.

Удачный, -но — вдатий, -ло, вдатпий, -во, вдатливпї, -во, шастїлий, -во.

Удваивать — подвювати, (*сов.*) подвюти.

Удвоение — подвювання, подвювання.

Удел — дүля, талан, (*ввод.*) удї.

Удельный — удїлий (квязь, маєток), (*физич.*) пїтїмпї. -ный *вес* — пїтїла вага.

Удельять, удельить — удїяти, удїлати (ЛР, 44), надїлати, надїлати (кому що). [без стрїху.

Удерж — упїя, сини, стрим. *Без -му* — без упїяву.

Удержание — задүржання, затрїмання, (*отчисление*) відрахування, відсїрення (з платї).

Удерживать, удержать — задүржувати, задүржати, затрїмувати, затрїмати, стрїмувати, стрїмати, спїяти, спїяти, зу[пере]пїпати, зу[пере]пїпати; (*устояивать*) гамүвати (ЛР, 44), взагүлати. -ть *свой гнев* — гамүвати (стрїмувати) свій гнїв. [женпя ціпї, змїшення ціпї.

Удешевление — здешівлення, здешівня, зїпї-

Удешевлять, удешевить — дешівити, дешівити, зїпїжїти, зїпїжїти ціү, змїшати, змїшати ціү.

Удивительный, -но — пїдїву вартїй, дїнпий, -во, (*диикованный*) дївовїжпий, -во, (*странный*) чүдпий, -во, (*превосходный*) чүдпий, -во, на прүчүд. -ная *вещь* — дївпїця, дїво. *Не -но, что...* — ле дївпїця, що..., не дїво, що...

Удивление — дївування, здївування, пїдїв; (*нечто удивительное*) дїво, дївпїя, дївовїжа. *На*

-ние — на диво, на вдповіжжу. *К величій-шему* -нию — на превелике диво.

Удивлять, удивить, -ся — дивувати, здивувати, -ся.

Удлинение — подбавжоща, збільшення. -ние *рабочего дня* — збільшення робочого дня.

Удлинять, удлинить, -ся — подбавжувати, подбавжити, -ся збільшувати, збільшити, -ся.

Удобный, -но — зручний, -по, догідний, -но, вигідний. -во (-но *усесться* = вигідно розіється); (*надлежащий*) слушний, підбавжий, добрий. -ное *время* — добра годіна, добрий (слухний) час. *Выбрать* -ное *время* — вибрати добрий час, вигадати добру годішу. -ный *случай* — (добра) нагода. *Пользоваться* -ным *случаем* — користуватися з (добрим) нагди.

Удобоваримый — варкий, (*для желудка*) страший, травлий.

Удобовоспаленяющийся — скоропалкий, скорого-

Удобосполнимость — легковиконаність. [рущий].

Удобосполнимый — легкий до виконання, легко-

Удобопонятность — з[в]розумість. [виконаний].

Удобопонятный — з[в]розумілий. -но — зрозуміло, врозуміло, врозумію.

Удобрение — угнбювання, підгнбювання, (*сов.*) угнбеша, підгнбеша; (*навоз*) гній, підгній (-шю). *Служить* -нием — бути (правити) за підгній.

Удобрять, удобрить — угнбювати, угноїти, підгнбювати, підгноїти.

Удобство — зручність (-ности), вигода, догода.

Удовлетворение — задоволення, вдоволення, заспокоєння (потреб), (*стар.*) вгонбда (КМ). -ние *долгов* — заспокоєння боргів (довгів), вплата боргів (довгів). -ние *взыскания* — задоволення правіжки. *Я получил* -ние — мене задоволено, (*стар.*) мені досить стало (АВАК, ХУП, 31).

Удовлетворительный — задовольний, задовільний, (*стар.*) задовольшючий, (*достаточный*) достатпий.

Удовлетворить, удовлетворить — задово(ль)яти, задово(ль)ити, вдово(ль)яти (ЧСР), вдово(ль)ити (ЧСР), заспокоювати, заспокоїти (потреби); (*задривать*) загбджувати, загодіти (кого), (*стар.*) годіти (ЛР, 44), укоптептовувати, укоптептувати (кого). -ить *во всем* — задовольняти в усьому, (*стар.*) угодіти на всім (ЛР, 44). -ить *вполне* — задовольняти цілком, (*стар.*) досить учинити (АЮЗР, 6, I, 157). -ить (*исполнить*) *желание* — вблїти волю.

Удовольствие — втіха, любість; (*удовлетворённость*) за[в]доволення. С-вием — залюбки, з великою охотою, ятшо. [їтнєся].

Удовольствоваться — вдоволюїтнєся, задоволю-

Удостоверение — посвідчення (про що), посвідка; (*свидетельство*) свідцтво (про що); (*засвидетельствование*) засвідчення (чого). В -ние *чего* — на свідцтво чому, (*стар.*) на певність чого, на твердість чого (АЮЗР, 6, I, 6), для твердості чого (АЮЗР, 8, III, 26). -ние *действительности* *акта* — посвідка про дійсність акту. -ние *личности* — посвідчення (посвідка) про особу. -ние *своей личности* — засвідчення своєї особи.

Удостоверительный — посвідковий, посвідчний. -ный *приговор* — посвідковий приговор (на землю).

Удостоверять, удостоверить — посвідчувати (свідчити); *букв. свидетельствовать*, посвідчати, засвідчувати, засвідчити; (*уверять*) упевнювати (упевняти), упевнити; (*доказывать*) доводити, довести, докзавувати, докзати; (*подтверждать*) стверджувати, ствердіти. -ять *получение полного удовлетворения* — засвідчувати (своє) певне задоволення, (*стар.*) квітувати (АЮЗР, 6, I, 342). -ся (*убеждаться*) — упевнятися, упевнитися, переконатися, переконатися, пересвідчуватися, пересвідчитися; (*на опыте*) досвідчуватися, досвідчитися.

Удостоивать, удостоить (кого чего) — шанувати, вшанувати (кого, чим), (*стар.*) удостоювати, удостоїти (кого чого), сподобити (кого чого). -ся — бути (стати) гідним (чого), заслугувати (на що), (*стар.*) удостоюватися, удостоїтися, сподобитися (чого).

Удручать, удручить — пригнбювати (гнбїти), пригнбїти, пригнбївати, давити, придавити (кого), лягати (лягїти) тягарєм (на кого). -ное *состояние* — пригнбчене, пригнбченість. пригнбчення.

Удушье — задущїти, удущїти.

Удушье — задущє[ї]ння, удущє[ї]ння.

Удушливый — задущливий.

Удушливость — задущливість, задуща.

Удушье — стїски, дїхавця, їдуща. *Страдающий* -ем — їдущий, їдущивий.

Уединенность — самота, самотпїа.

Уединённость — самотпність (-ности).

Уединённый — самотп[ї]й, самотпий; (*далький от людей*) відлюдий. -но — самотно, відлюдно. — повіт.

Уездный — повітовий. [вїхати].

Уезжать, уехать — одїздити, одїхати, вїздіти, Ужас — жах, страгїтїа, страгїта, страх.

Ужасать, ужаснуть, -ся — жахати, вжахнїти, -ся. страшити, застрашити, перестрашити, -ся. -щий — що аж жахає, жахучий, жахлївий, страшпий. -нувшийся — вжахнїтий. [жахлївий].

Ужасный — повний жаху, страшенний, страшєзний.

Уживаться, уживаться — шрїтнєся, помирїтнєся. шрно зжпїтнєся, шрно зжїтнєся (з ким), жїти (з ким) у зїагодї.

Уживчивость — шрїрність, зїагїдність, потўдність.

Уживчивый — шрїрний, зїагїдний, потўльний.

Ужин — вечєра. *После* -на — по вечєрі.

Узаконение — узаконєшя, закої; у[в]законєшя (кого, чого). -ние *детей* — у[в]законєшя дїтей. *Собрание* -ний *и распоряжений правительства* — збірник законів та розпорядженї рїду.

Узаконитель — той, хто вzakонїє, узаконїє.

Узаконять, узаконить — у[в]законїти, у[в]законїти. -онный — у[в]законїчий; законом установленный, законом дозволеный, законпий. -ный *рост на занятый капитал* — законпий відсоток на позиченї грїші. -нный *сын* — у[в]законїчий спн. -мый — той, кого узаконїють, узаконїшпий.

Узел — вўзол, (ум.) вўзлик; кїлюк з рєчїми.

Узноколейный — вузькоколейний.

Узловой — вузловий. -вая станция — перехрещена (вузлова) станція.

Узнавать, узнать (кого, что) — (впізнавати, (в)пізнати (АЮЗР, 8, III, 44); (о)знавать) вгадувати, вгадати (когб, що); (о)знать) довідатися, довідатися (ЛР, 44), дізнаватися, дізнатися (про що); (изведывать) зазнавати, зазнати (ліка).

Узлик — узлець (-зия), узлецовий, замкнений.

Узор — ви[е]зерушок, узор (-ору), (зап.) досевь (-ея).

Узы — чўта, кайдани; (связь) звязок. Супружеские -зы — подружній звязок.

Указ — указ, наказ, (стар.) розказ (приказание). По -зу — за наказом, з наказу, (стар.) з розказу.

Указание — показівка, вказівка; (наводящее) вївід (р. навод). Дать -ние — дати вказівку; (показать, как что делать) вївід дати. Дать -ния по делу — дати вказівки в справі.

Указатель — показчик (-ка).

Указный — указовий, вказівний. -ная часть — вказала долл, законна частина.

Указывать, указать — показувати, показати, указывать, указать (ЛР, 44); (приказывать) пакказувати, пакказати.

Уклад — уклад, лад (житті). [запакування.

Укладна, укладывание — укладування, пакування, укладчик — укладальник, укладач, кладальник.

Укладывать, уложить — укладати, укласти, паковать, за[с]пакувати, улаштувати, улаштувати; (отыскивать место) впошувати, впоштити. -ся, уложиться — укладатися, укластися, пакуватися, за[с]пакуватися; (найти себе место) впошуватися, впоштитися.

Уклон — ўхлн, ўхлн; пўхлн, схлн. [збўчєння.

Уклоние — ухлиши, ухлєння, ухлїння; ўхлїя; ухлїчєвость — ухлїчєвість, ухлїчєсть, відхлїчєність; невпрїзїстїє, двозначчїєсть (-востї).

Уклончивый, -во — ухлїчний, -но, відхлїчний, -но, ухлїчний, -но; невпрїзїстїє, -но, двозначчїє, -но. -вый ответ — ухлїчна відповідь.

Уклониться, уклониться — ухлїтїся, ухлїтїтїся, одхлїтїся, одхлїтїтїся, ухлїкнїти, ухлїкнїтї; (с стороны) збўчувати, збўчїти.

У ор — докїр (р. докїру).

Укорачивать, укоротить — укорочувати, укоротїти, скорочувати, скоротїти, прикорочувати, прикоротїти.

Укоренять, укоренить, -ся — закорїтїти, закорїтїтї, -ся, вкорїтїти, вкорїтїтї, -ся.

Укоризненный — докїрливий.

Укорительный — докїрливий; (оскорбительный) образливий. (стар.) почтївостї докїрливий (АЮЗР, 6, I, 96). -ное выражение — докїрливий вїраз, докїрливє слово.

Укорять, укорить — корїтї (докорїтї), докорїтї.

Укос — укїє (р. укїєу). [дорїкати, -кїтї (к.жї).

Украдкой — крадькома, пїшком, потай, тайкома.

Украшать, украсить — оздбїувати, оздбїтї, прикрашати, прикрасїти, приораждати, приораждати.

Украшение — оздбїа, окрасєа, прикрасєа. [дїтї.

Укрепление — укрїпленєа, закрїпленєа; (усиление) змїцненєа (влїдї). -ние приэ на имущество — закрїпленєа приэ на майшб.

Укреплять, укрепить — укрїпїяти, укрїпїтї, закрїпїяти, закрїпїтї; (усиливать) зацїпїти, зацїпїтї (ТОІ, 41); (зачислять) зацїсувати (ЛОІ, 20), зацїсати (зємлю).

Укронный — затїшний, закрїтїий. -ное место — затїшний (закрїтїий) куток, вїтїшок, закрїток, закрїтїї (СФА, VI, 241).

Укрощать, укротить — прибркнутї, прибркнати, вгажувати, вгажувати, прїсмирїтї, прїсмирїтї.

Укрощение — прибркнїшиа, вгажувїшиа, прїсмирїнєа. [рїлївїя).

Укрупнение — пїдбїльшенєа, збўбїльшенєа (судовїх

Укрыватель — передержувач, переховувач, череховник (ЛР, 44). -тель (и переводчик) крїденного — перевдїник (СФА, VI, 152).

Укрывательство — передержування, перех'в(и), переховування (ЛР, 44), переховїння (ЛР, 44), покрївїння, потїювїння. -во воров — передержування злодїв. -во крїденного — переховування крадєного (крадїжк). -во преступлєнїа — покрївїння злўчєнїу.

Укрывать, укрыть — (утїпївать) таїтї, потїювати; (прятать на время) передержувати, передержати, переховувати, переховати; (потворствовать) покрїпїтї, покрїтї (що, когб). -ать у себя вори — передержувати злўдїа, покрївати злўдїа. -щийся — переховалець.

Укус — ўкусє, (зап.) бїєт (-ту).

Укусный — укєсєвий, (зап.) оцєтовий. -ный завод — укєсєвий завод, (зап.) оцєтарнїа.

Укупоривать, укупорить — пакувати (запакувати),

Укупорка — пакування, запакування. [запакувати.

Укупорочный — пакувальний, пакувїння, пакувїчїй. -ный материал — жатерїл пакувїння.

Укупорщик — пакувальнїч, пакувїч.

Укупорщица — пакувальнїца, пакувїщица.

Укушение, укус — покүсїння, (змеи) вжапїння; покүс, покүсєає (лїсцє).

Улавливать, уловить — уловлювати (ловїти), в[з]ловїти, пїдїтїти, спїбїтїти, схоплювати, схопїтї (дўжку); (постичь) збїгнїти.

Улаживание — полїдїння, полїдїженнїа, полїдїгоа.

Улаживать, уладить — лїдїтїти, полїдїтїти, владїтїти, полїдїдїзувати, полїдїдїтїти, з[в]лїдїдїтїтї.

Улей — ўлїй, вўлїй, вўлїк, (внес не с пчїлами) пєць (р. пїл).

Улима — доказ, слїд, (помлчноє) лїцє. Он не имеет никаких -ли — у нього нємаї пїлїкїх доказїв. Кусвенные -ли — побїчїї (непрїжї) доказїа.

Улиточный. -ная лїтїсь — улїточнїй зїпїє

Уличать, уличить (кого в чєм) — докїзувати, докїзати (комў що), вїкїзувати, вїкїзати (па ког'), довідшїти, довести (комў що), вїсвїдчїувати, вїсвїдчїтїти, (обличать) вїявлїтї, вїявлїтї.

Он его члї в убїйствє — вїп довїл (доказїа) дожї вбїйствє, вїл вїявлїл, вїл тоїж убїйцїн. -ить жогє свїдєтєльскїм покїзїнїєм — вїсвїдчїтїти когб (АВАІ, XVIII, 457). -щїй —

внявiй, внявiчнiй. -шце *обстоятельства* — внявi (внявiчi) абстаўшчi. [выказаннi (вiнi)].
Уличенне — доведзеннi (кому чогэ), выявленнi (кого).
Учитель — докжчик, выкжчик.
Учительница — докжчица, выкжчица.
Учительный — внявiй, внявiчнiй, докжчвiй.
Уличный — улiчнiй, (*вулг.*) вулiчнiй.
Улов — вловнi. [пiдхiдка.
Улова — вiскрут, пiдхiд (*р.* пiдхiб(у)); (*приём*)
Уложение — статут, кодекс. *Григорьевское* -нiе — цiвiльнiй статут. -нiе *о наказаниях* — статут про карнi.
Улучшать, улучшить — палiшчывати, палiшчiти. -ся — браццати, покраццати, лiшчати, палiшчати.
Улучшение — палiшчешчя, покраццаннi.
Улыбаться, улыбнуться — усмiхiцца, усмiхнiцца, осмiхiцца, осмiхнiцца. -шчыся — усмiхнiццiй.
Улыбка — усмiшка, ўсiмх, бiсiмх.
Ум — рбзук, ум; (*понятие*) тiмх; (*домк.*) глуд. *В здравии* уме — в (при) здравому рбзумi, (*стар.*) на ўмслi здравiй (АЮЗР, 6, I, 462). *Лишиться ума* — втэрыцi рбзук, збже-вiлiцi, (*вулг.*) з глуду зсунуцiся. *Не в своём уме быть* — не при рбзумi (при тiмi) бiццi, не при собi бiццi. [жешчя, пошжешчя.
Умаление — змешешчя, змiлешчя, помiлешчя, змi-
Умалённый — бжевiлiшчы, безрбзумнiй; (*тро-
 нутый*) причiшчiй.
Умалчивание — замбчываннiя.
Умалчивать, умолчать (что) — замбчывати, зам-
 бчывати (щэ), промбчывати, промбчывати (щэ
 и про щэ), не сказати (про щэ), помнiццi
 мбчвкнi (щэ).
Умалить, умалить — змешчывати, змешчiти, по-
 мiшчывати, помiшчiти. малiти (умалiти), умi-
 лiти, замiлiти.
Умелый — тямiццiй, умiццiй, дотiшчiй. -лэ — по-
 тямiщэму, умiлэ, дотiпнэ, до нуттi, нуттiщэ.
Умение — умiшчя, умiшчiе, тямiшчiе.
Уменьшать, уменьшить — змешчывати, змiшчiти, (*цену*) змiжчывати, змiжчiти. [(цiцiй).
Уменьшение — змешешчя, помiшешчя, змiжешчя
Уменьшительный — змешчiлiшчы, (*грамм.*) здрiб-
 илiшчы.
Уместность — помiркбавiстэ, умiркбавiстэ.
Умеренный — помiркбаваннiй, умiркбаваннiй.
Умерший — помiрнiй, помiраннiй, (*стар.*) змiраннiй
 (.I, 44), мiрнiй (.IР, 44). *Миллионмерший* —
 зазверднiй, оббiрнiй.
Умерщвление — умiрщiшчя, забiтцi.
Умерщвлять, умерщвлять — мiрщiшчiти, змiрщiшчiти,
 умiрщiшчiти (кого, щэ), смiрщэ з.по.пывати, смiрщэ
 заподати (кому), губiти, згубiти, псубiти; (*казнить*)
 страччывати, страччiти (кого).
Умерять, умерять — умiркбывати, умiркбывати;
 (*сдерживать*) вiццiяти, вiццiяти, вiццiяти, здржч-
 вати, здржчати; (*успокаивать*) гаччывати, пачч-
 вывати, паччывати. -ить *своей гнев* — вгач-
 чывати свiй гнiв.
Уместный — дорiчнiй, долiдшчы, пiдхбжнiй.
Участный — дорiчнiй, долiдшчы, пiдхбжнiй. -нэ —
 до рiчнi, до ладу, в лад.
Умзть, сумзть — умiццi, умiццi, змiццi, тiмiццi.

Умирание — умiраннiя, вiшчiннiя.
Умирать, умереть — умiраццi, умiрццi, помiраццi,
 помiрццi (.IР, 44); (*случительно*) сiмкнiццi.
Умиrotворять, умirotворить — утiхмiривати,
 утiхмiрiти, умiротварiти, умiротворiти.
Умнеть, поумнеть — розумiшчати, порозумiшчати.
Умножать, умножить — (*прибл.*) мiжжiти, по-
 мiжбжчывати, памiжжiти, приамiжбжчывати, приамiжжiти.
Умножение — мiжжешчя, помiжжешчя; ша[при]мiж-
Умножный, -но — розумнiй, -пэ. [жешчя.
Умозаключение — вiснэвк (вiку).
Умоисступление — несамовiтiстэ, пiстэж. шалi-
 шчiе (-шэртцi). [(пост).
Умоисступительность — несамовiтiстэ, шалiшчiе.
Умоисступлённый — несамовiтiй, шалiшчы.
Умолот — умiлэц, вiццiцк. *Хороший* -лэц
зернi — зiрнэ на вiццiцк дбрэ.
Умолчание — мбччаннiя, замбччаннiя.
Умолать, умолить — благати, ублагати.
Умопомешательство — бжевiлiцця, утрата рбзуму.
Умопомрачение — запаморочешчя, паморока, за-
 тешчiшчя на рбзук.
Умственный — розумнiй. -нiе *способности* —
 розумнi абдiшчэстэ. -ннiй *труд* — розумова прiшчя.
Умысел — умiсл (.IЮЗР, 8, V, 2), шiмiсл, рбзмiсл;
 (*намерение*) вiмiр, зiмр, дiмк, зiдм. *Без-
 ла* — без умiслу, без вiмiру. *С* -лэм — з вi-
 мiрэм, з рбзмiслэм, умiслэм, зумiслэм. *Злой*
 -сел — злэмiслэм, лiшчiй умiсл.
Умышленность — навiмiшчiстэ, зумiшчiстэ.
Умышленный — умiшчiй (.IР, 44), навiмiшчiй,
 злэмiшчiй (злэмiшчi). -нэ — з вiмiрэм, умiслэм
 (.IЮЗР, 6, I, 315; .IР, 44), з умiслу
 (.IР, 44), з рбзмiслэм, навiмiслэм, вiрочнэ, вiзна-
 рбччэ, нароччэ.
Умышлять, умышлить — умiшчiти, умiшчiти (щэ),
 (*покушаться*) навiжчыватишчя, навiжчiтишчя,
 навiсiдiтэцца, навiсiтiцца. -ять *на чью-нибудь*
жизнь — навiжчыватишчя на чiсь жiттi.
Унаследование — перепiтцi сiдчiшчя, успадкч-
 ваннi; (*преемство*) паччлешчя.
Унаследовать — адбiрати (адбiржчати, здобути)
 в спадк, дiстати в спадк, в сiдчiшчю. -ннiй —
 спадкчэ здобуцiй, успадкчаваннiй, (*стар.*, *до-
 стiпчiшчiй по наследству*) спадчiй
Универсал — унiвiрсiл (-лу). [(СФА, VI, 420).
Универсальный — унiвiрсiлiшчы, загiлчiццi.
Унижать, унижить — пошччывати (пошччiти), по-
 шччiти, пришччывати (пришччiти), пришччiти,
 зпечччати, зпечччати, пошчччати, пошчччати.
Унижение — пошчешчя, пришчешчя, зпеччешчя, пошч-
 чiгаччя, зпеччiгаччя, паруга. *Испытывать* -ннiя —
 зашчччати пошчешчя, пошчiти.
Унизительность — пошчiжчiшчiстэ, нiзкiшчiстэ.
Унизительный — пошчiжчiшчiй, нiзкiшчiй. -нэ *по-
 ведение* — нiзкiе (недэстiбнiе) павiджешчя.
Унимать, унять — гаччывати, вгаччывати, утiхмi-
 ривати, утiхмiрiти, спiшчiти, сшчiшчiти.
Уничтожать, уничтожить — шччiти, зшччiти,
 (о мног.) пошчччывати, вiшчччывати, вiшчччiти,
 губiти, вiгубiти; (*портить*) пiсеччiти, зшччi-

- вечити, у пінець оберта́ти (АЮЗР, 6, I, 561), оберну́ти (ЛР, 44), пі во́ що оберну́ти (ЛЗ, X: ЛР, 44); (*упразднити*) скасува́ти, скасува́ти; (*зтищически*) плюндрува́ти, сплюндрува́ти; (*разорити*) руйнува́ти, зруйнува́ти. -ить *ог ём* — спалити (ЛР, 44). -ить *следы преступления* — затерти сліди злочину (АЮЗР, 6, I, 90). -ить *приостановленное производство судебного дела* — припинити справу зовсім закрити. -ить *вещественное доказательство как орудие преступления* — знитити речові докази як знаряддя злочину.
- Уничтожение** — нищення, звнищення (АЮЗР, 8, V, 188), вищнення; (*разрушение*) руйнування; (*порча*) шкідливість; (*зтищич.*) плюндрування. (*упразднение*) скасування, знесення. -ние *документов* — знитчення документів. -ние (*признанье ничтожными, не имеющими силы*) *актов: дирекции, курьерской почты, авецианин и т. п.* — уневажнення актів: дарування, купчої, духівщини т.п. -ние *огнём* — спаління, спалення (ЛР, 44).
- Уния** — унія, з'єднання, сполучення.
- Унос** — однесення, винесення, занесення.
- Уносить, унести** — однести, одвезти, ввнести, винести, занести, занести, повести.
- Уновать, уновть** — (*отчаяваться*) зневіритися, зневіритися, трітити (страхити) надію; (*грустить*) журитися, зажуритися, сумувати, засумувати, в ту́гу впадати, впа́тися.
- Уновые** — безнадія, зневіра, журба, сум, ту́га. **Власть в ние** — засумувати, затужити; (*отчаяться*) зневіритися.
- Упадо́н** — занепад, занепадіння, підупад, (*стар.*) упа́д (АЮЗР, 8, V, 14). **Находящийся в -не** — занепа́дний, підупа́дний. **Приходить в -дон** — занепа́дати, занепа́сти, підупа́дати, підупа́сти. **Упа́дати, упа́сти**. **Прийти в совершешный -дон** — геть занепа́сти, занепа́сти на що. -дон *сил* — знеси́лля, занепа́діння
- Упаковна** — пакування, упакування. [на сілах.
- Упаковывать, упаковать** — пакува́ти, запаква́ти, у[в]пакува́ти, у[в]пакува́ти.
- Упираться, уперётся**—упи́ратися, упе́ртися; (*сопротивляться*) опи́ратися, опу́тися, о́пріста́вити (поставити); (*спорить*) зага́тиса, (*заупрямиться*) за́тїтиса.
- Уплата** — виплат, виплата, спілата, запла́та, запла́чення (СФА, VI, 449). -та *долги* — випла́та боргу. -та *заработанных денег* — випла́та зароблених грошей. -та *процентов по займу* — випла́т (спла́та) проценту за позичку гроші. -та *по частям и ни срок* — випла́та на ра́ти, спілата ра́тами (за землю). **Срочные -ты** — випла́ти на строк.
- Уплачивать, уплатить** — плати́ти, запла́тити, ріплати́ти. -ать *по частям* — випла́чувати на ра́ти (оренду за землю).
- Уплотнение** — згущення, ущільнення, потіснення, зб'ятті до кінц. **Нормы -ния** — норми потіснення. -ние *жилиц* — густіше залюднення житл́я.
- Уплотнять, уплотнить**— згу́щати, згустіти, ущі́лювати, ущільни́ти, по[с]ти́ска́ти, по[с]ти́сну́ти.
- Уповать**—упова́ти, надію (на ко́го) ма́ти, надіятиса, поклада́тиса (на ко́го).
- Уподобление** — (*сравнение*) порівняння; (*иссимилицы*) уподібнення, приподібнення.
- Уподоблять, уподобить** — порівнява́ти, порівня́ти; уподі́бити, уподі́бити. [хочте́ля, напорів.
- Упоение** — уші́ (обу); (*увлечение*) захват. за-
- Уполномочивать, уполномочить** — уповнова́жувати, уповнова́жити, упова́жжувати, упова́жжити. -нный — уповнова́жений, упова́жжений.
- Уполномочие** — уповнова́ження, упова́жження. **По-чию** — з уповнова́ження. [спіжнн.
- Упоминание** — зга́дування, зга́дка, споминання.
- Упомянуть, упоминают** — зга́дувати, зга́дати, споми́нати, споми́няти.
- Упорный** — упертий, завзя́тий, залеклий. -ное *эпирательство* — уперте одмовлення, уперте за́тятті. -но — уперто, за́тїто.
- Упорство** — упертість, завзя́ття, залеклість, уші́р (обу) (СФА, VI, 55).
- Упорствовать** — бу́ти уперто́му, упи́ратиса, упе́ртиса, за́тїтиса, завзя́тиса (на що). -ющий — упертий, за́тїтий.
- Упорядочение** — упорядкува́ння, улаштува́ння.
- Упорядочить** — упорядкува́ти, упоряди́ти, (*несов.*) улаштува́ти, улаштува́ти. -ть *демпроизводство*—упорядкува́ти діловство.
- Употребительный** — уживаний, ужиточний. **Сл. Общеупотребительный.**
- Употребление** — уживання, ужиття́, ужиток; (*потребление*) споживання, спожив[т]ок. **Годный к -нию**—прида́тий (для) до вжитку, до (для) вживання, ужитковий. **Бывший в -нии** — уживаний, зажива́щий. -ние *денег (на что)* — оберта́ння грошей (на що). **На своё -ние** — на свій пожиток, (*на обиход*) на свою́ облі́дку.
- Употреблять, употребить** — вжива́ти, вжити (чо́го); (*потреблять*) спожива́ти, спожити що; (*водку, лекарство, табак и т. п.*) зажива́ти, зажити (чо́го) (ЛР, 44); (*использовать*) вико́ристати (що); (*обротить*) оберну́ти. -ять, -ить *все средства* — вжива́ти (вжити) всіх за́ходів, бра́тиса (взятиса) на всі способи́. -ить *на улучшение быта* — оберну́ти на поліпшення побуту. -ять *с пользой что* — спожива́ти що, на добре вжива́ти. -ить *по своему благоусмотрению* — вжити, як сам зна́є, (*стар.*) на свій лишній пожиток оберну́ти (СФА, VI, 14). -ять *силу* — вжива́ти сі́лля.
- Управа** — управа (КМ).
- Управитель** — управітель.
- Управление** — управління, (*стар.*) урядува́ння (КМ); (*руководительство*) керува́ння, ору́дування, порядкува́ння.
- Управлять (че.л.)**—пра́вити, управля́ти, заправля́ти (КМ), керува́ти, ору́дувати, правува́ти (чим), поря́док дава́ти (чо́му), порядкува́ти (над чим). -ся — керува́тиса, управля́тиса; (*спринуться, сладить*) упобратиса (з чим).
- Управляющий** — управітель.
- Управомочивать, управомочить** — уповнова́жувати, уповнова́жити.
- Упражнение** — завчання, впра́ва. [уповнова́жити.
- Упражняться (в чём)** — завча́тиса (чо́го), вправля́тиса (в чо́му), працюва́ти (коло чо́го).

Упряднення — скасува́ння, зне́сіння.
 Упрядня́ти, упрядняти́ — касува́ти (скасуюва́ти), скасува́ти, знісати, зністи (*напр.* підпису, мовля́рю). [про́шува́ти, підпро́шувати].
 Упряднюва́ти — упродхува́ти, припродхува́ти, пра́-
 Упряднювати́, упродсити́ — упродхувати́, упродхати́, упродхувати́, упродсити́, припродхувати́, припродсити́, підпроху[шу]вати́, підпродсити́, (*мо.ить*) блага́ти, убо́лагати.
 Упроді — докір (*р.* доко́ру), докіра́ння (ДР, 44), за́взд; (*нарекание*) на́рікання; (*порицание*) до́гана.
 Упродіа́ти, упродіа́ти — докорі́ти, докорі́ти (кому́), докіра́ти, докіра́ти, докіра́ти (кому́) (СФА, VI, 33), ко́рити (кого́), закида́ти, заки́нути (кому́ що). [Во́ні на́м закида́ють контр-революціо́нність = *они нас на́ють в контр-революціо́нності*].
 Упродіа́ти — зніча́ти, уста́ляти.
 Упродіа́ти, упродіа́ти — зніча́ти, зніча́ти, уста́ляти, уста́ляти.
 Упродіа́ти, упродіа́ти — спрощува́ти, спрощува́ти.
 Упродіа́ти — спроще́ти. [-ний — спроще́ний].
 Упродіа́ти — запряга́ти, запряга́ти, (*в одну-ну от одной почтовой станции до другой*) в оди́й пере́гін. [скоти́на].
 Упродіа́ти — упря́жний. -ний *скот* — упря́жка
 Упряме́ць — уперть лю́дина, упряме́ць (-ця), (*стар.*) упря́чок.
 Упря́мство — уперті́сть, за́тятість, за́тятість, упрі́ (-бу)
 Упря́мий — уперті́й, упря́мий. [(ЧСР)].
 Упру́снати, упру́снити — проу́снати, проу́снити, проу́снати, проу́снити. -ить *из виду* — сплу́-
 стіти з бка, виу́снити з ува́ги. -ить *момент, удобный случай* — проу́снати (добр)у на-
 гбу, (*вульг.*) прога́ти нагбу.
 Упру́снити — ве́дбляд, заведба́ння, хіба. -ня *по службе* — заведба́ння служб.
 Упру́снити — рівня́ти, рівня́ти.
 Упру́снити, упру́снити — рівня́ти, зрівня́ти, вирів-
 нюва́ти, вирівня́ти.
 Упру́снити — вирівня́ти, зрівня́ти. -ний *налог* — зрівня́ний податок.
 Упру́снити — зрівнова́ження.
 Упру́снити, упру́снити — зрівнова́жувати, зрівнова́жувати. -ний *человек* — зрівнова́жена (ла-
 гідна) лю́дина.
 Упру́снити, упру́снити — розу́міти (зрозумі-
 вати), зро́зумити, (*постичь*) забгу́ти, (*смы-
 сить*) тямити, (*сов.*) вті́мати.
 Упру́снити — зро́зуміти, зро́зуміти.
 Упру́снити — врегу́лювати, врегу́лювати, врегу́лювати, врегу́лювати, врегу́лювати, врегу́лювати.
 Упру́снити — ріве́нь (-вня). В -вонь — зрівне́нь.
 В -вонь з *краями* — вщорть. *На одно́м*
 -но — на оди́м рівні, на оди́й мірі, зрівня́ти.
 Упру́снити — потвора́, брідне́нь (-дня), погана́ко, некра́са, (*общ. р.*) (*выродившееся существо*) ви-
 родок, ви́род.
 Упру́снити — потвора́ти, брідно́ти, ви́родити, ви́родити, (*стар.*) шкора́дість (-вості).
 Упру́снити — потвора́ти, брідний, ви́родливий.
 Упру́снити, упру́снити — калі́чити, скалі́чити, пі́вчати, за́вчати, (*безобразить*) знекра́-
 шувати, знекра́сати, потвора́ти, спотвора́ти.

Упру́снити — врожа́й, до́рід (-рду).
 Упру́снити — врожа́йний, зародли́вий, (*стар.*)
 рожа́йний (АВАК, XVIII, 261).
 Упру́снити — рідок, з роду, урідковий.
 Упру́снити — парожде́ць, родіме́ць (-ця), рідок.
 Упру́снити — лкція, го́дина, (*руссизм*) урід. -ни
 (*учение*) — па́рка; наперед за́гдана робота́,
 за́гд, (*руссизм*) урід.
 Упру́снити — утрата, стра́та, шкда. *Потерне́ть*
 -рон — за́вдати́ шкда. *Причинне́ть* -рон —
 за́вдати́, зробі́ти шкда. [(ЛР, 32)].
 Упру́снити — урідче́ (АЮЗР, 6, 1, 441), урідче́
 Упру́снити — визначе́ний, приза́чений (час), за́гд-
 давний, за́вданий, умо́лений (робота́), (*очеред-
 ной*) черговий. -ноє *положенне* — уста́ва
 про за́вдану роботу́, (*руссизм*) про урідче́.
 Упру́снити — урідче́, прихвато́м, прихвато́м, при-
 хвато́м. [ані́ (КМ)].
 Упру́снити — сади́бний, осади́бний, (*стар.*) оса́д-
 Уса́дба — сади́ба, оса́дба, селі́тба (АЮЗР, 8,
 III, 3), обі́стий, (*ж.глице*) осе́ля. -ба *неза-
 строенны* — сади́ба незабудова́на, (*стар.*)
 пле́ц (пляц) го́лий. *Угловня* -ба — на́ріжка
 сади́ба. [хати́, пере́йпати́].
 Упру́снити, упру́снити — засво́ювати, засво́ювати, пере́й-
 Упру́снити — засво́єння, засво́єння.
 Упру́снити — старда́нність, запопа́дність, запопа́д-
 ність, пі́льність, го́рлявість, щі́рність.
 Упру́снити — старда́ний, запопа́дний, запопа́дний,
 пі́льний (АЮЗР, 8, III, 48), го́рлявий, щі́рий.
 -но — старда́но, запопа́дно, запопа́дно, пі́льно,
 го́рливо, щі́ро.
 Упру́снити — старда́тися, достара́тися, пі́ль-
 нува́ти, припи́льнува́ти (чого́), упада́ти (за чим).
 Упру́снити — зру́банний, ста́тий, уті́тий (піра-
 мід). [ва́лість].
 Упру́снити — посі́дність, посі́дність, витри-
 Упру́снити — посі́дливий, посі́дливий, витри́валий.
 Упру́снити — підси́лення, змі́нення, (*увеличе-
 ние*) побільше́ння, підви́щення (ка́ри).
 Упру́снити — змі́нений, побільше́ний (охоро́на),
 напру́жений (пра́ця). -но — уси́льно, си́льно,
 на́дто, дуже́.
 Упру́снити, уси́лити — підси́лювати, підси́лювати, змі́-
 ня́ти, змі́няти, дода́ти, дода́ти си́ли (кому́),
 (*увеличивать*) побільшува́ти, побільши́ти.
 -ся — (*делаться сильнее*) дужча́ти, подуж-
 чати, си́льнати, поси́льнати. -ати *наказа-
 ние* — з[по]більшува́ти, з[по]більши́ти ка́ру,
 (*сильнее*) си́льнати́ (щось зробі́ти).
 Упру́снити — зу́си́лля, си́льнува́ння, нама́гання.
 Упру́снити, уси́лювати́ — уси́ляти́, уси́ляти́,
 ви́порснати, уза́кати, уза́кати (ка́ри), ви́бля-
 ватися, ви́хопитися (зді́ксь).
 Упру́снити — прискоро́ння, прискоро́ння.
 Упру́снити — прискоро́ний. -но — прискоро́но.
 Упру́снити, уси́рити — прискоро́ти, прискоро́ти,
 прискоро́ти, прискоро́ти.
 Упру́снити — умо́ва (АЮЗР, 8, V, 72, 97; КМ.) (*ж.*)
 умо́ви, умо́вний (життя́), (*договор*) умо́ва, дого́ви,
 контра́кт, (*соглашение*) умо́ва. *Заключа́ти*
 -вие — скла́дати умо́ву, уго́ду. *Предварите́ль-
 ное* -вие — попередня умо́ва, передумова. *Рас-
 торженне* -вие — зламáння (розрива́ння) умо́ви,

угодн. *Согласно* -вимо — відповідно до умови, згідно з умовою, як умопло. *С* -вием — з умовою, з тим, щоб.

Условливаться, условиться (*относительно чего*) — умовлятися, умовитися (про що, що-до чого), (*договариваться*) сдіватися, поєднатися. годіт-ся, згодітися. -ний — умовлений, обумовле-ний.

Условность — умовність (-ности). [шій].

Условный — умовний. -но — умовно, з умовою. -но-досрочный — умовно-дочасний. -но-до-срочное освобождение — умовно-дочасно звільнення. [утруднення].

Условнение — ускладнення, (*затруднение*)

Условнить, условнить — ускладняти, ускладняти, утрудняти, утрудняти.

Услуга — послуга. *Держать для* -луг — до послуги держати. *Казать* -гу — вчиняти по-слугу, у послугі стати (кому чуж).

Услужение — служба, найми; послуга. *Отдать в* -ние — віддати у службу. *Пойти в* -ние — піти в найми, найнятися.

Услуживать, услужить — usługувати, услужити, прислужувати, прислужити (-ся).

Услуживость — услужливість, услужність, прислужливість, прислужність, догодливість (-ости).

Услужливый — услужливий, прислужливий, догодливий. -во — услужливо, прислужливо, догодливо.

Усматривать, усмотреть — добачати, добачати, вбачати, вбачати, побачити, в[зу]здівати, (а)уз-дріти, углé[і]діти (ЛР 44), наглé[і]діти. *В данном деянии не* -ся *признаков преступления* — в цьому вчйкові нема ознак злочину.

Усмирение — присмирення, втихомирення, (в)гаму-вання. -ние *беспорядков* — втихомирення (вга-мування) заклопоту.

Усмиритель — присмиритель, утихомирник.

Усмирять, усмирить — утихомирювати, утихоми-рити, вгамувувати, вгамувати, присмиряти, при-смиряти.

Усмотрение — погляд, розсуд, призволяше, вподо-бання (ЛР, 54; АЮЗР, 8, III, 22; там-же 6, 1, 407), вподоба (КМ), (*стар.*) бачність (СФА, VI, 87), бачення (АЮЗР, 8, III, 27; СФА, VI, 88). *Передаю на ваше* -ние — здаюся на вашу волю, здаюся на вашу думку, на ваш погляд, віддаю на ваш розсуд. *По* -нию — своїм роз-судом, по вподоби (КМ). [догача.

Усобица — усобиця, чвара (*множ.* чвари); ко-

Усовершенствование — довершення, удосконалення.

Усовершенствовать, -ся, — довершити, удоско-наляти, -ся. -ний — довершений, удосконалений.

Усоветать, усовестить — усовіщувати, усві-стити, умовляти, умовляти.

Усовещание — усовіщування, умовляння.

Успевать, успеть — устигати, устиг(нути), поспі-вати, поспіти. *Он* -пел — він устиг, йому по-Успех — успіх. [щастіло.

Успешность — успішність.

Успешный — успішний. -но — успішно.

Успокаивать, успокоить, -ся — заспокоєвати, за-спокоїти, -ся, утихомирювати, утихомирити, -ся, гамувати, вгамувати, -ся, угомояти, -ся (АЮЗР, 8, V, 27).

Успокоение — заспокоєння, спокій, тиша.

Успокоительный — заспокоєливий.

Уста — усті.

Устав — статут (КМ), (*положение*) устава. -тав *акционерного общества* — статут акційного товариства. -тав *об акцизных собо-рах* — статут про акційні оплати. -тав *гра-жданского судопроизводства* — статут цивільного судочинства. -тав *о пошлинах* — статут про мито, про пошліни. -тав *о содер-жащихся под стражей* — статут про за-арештованих. -тав *уголовного судопроиз-водства* — статут кримінального судочинства.

Уставать, устать — утомлюватися, утомитися, цитомитися, вморитися, приставати, пристати.

Уставный — уставний (грамота).

Усталость — утомба, втома.

Усталый — утомлений, стьблений, натомлений.

Устанавливать, установить — установити, уста-новити, усталяти, усталяти (КМ), (*вводить*) запроваджувати, запровадити, завести, заче-сти, (*составлять*) укладати, укласти (КМ), (*стар.*) заложити (АЮЗР, 8, III, 48). -ний — устаповлений (КМ), заведений, запровадженний. -ний *порядок* — заведений (установлений) лад, заведений порядок. -ние *правила* — встанов-лені правила, заведені правила.

Установива — уствалення.

Установление — уствалення, устапова, (*сведе-ние*) запровадження, заведе[і]ння.

Устарелость — застарілість, перестарілість, за-давленість (-ности).

Устарелый — застарілий, перестарілий (закон), задавлений (хорість).

Устареть — застаріти, перестаріти.

Устность — усність, словність (-ности).

Устный — усний (суд), словний, словмія, на словах. -ное *распоряжение* — наказ на словах, роз-порядження усне (словне). -но — усно (ЛР, 44), словами, на словах.

Устой — стовп, підпора, ґірка.

Устойчивость — упористість, стійкість, непохит-ність, стійлість.

Устойчивый — упористий, стійкий, непохитний. стійлий. -во — упористо, стійко, непохитно.

Устойть — устояти, вдержатися. [стадо.

Устраивать, устроить — улаштувати, улаштувати, впоряджати, впорядити (засідання), справляти, справити (справи), будувати, збудувати (хату), (ЛР, 44), (*стар.*) споряджувати, споря-дити (СФА, VI, 516).

Устранение — усування, усуєння, віддалення, від-далення, відставлення, скинення. -ние *от долж-ности* — усуєння (скинення) з посади.

Устранять, устранить — усувати, усувати (кого, що, *мыр.* перебіти), віддалити, віддалити, віддалити, віддалити (ЛР, 44); (СФА, VI, 122), (СФА, VI, 300), (ЛИМ, 131); АЮЗР, 8, III, 26), відсторонити, відсторонити, скидати, скинути. -ить *от долж-ности* — усувати з посади (*стар.* з уряду), скинути з посади (*стар.* з уряду). -ить *от наследства* — позбавити спадщини, (*стар.*) оддалити од спадку (ЛР, 44). -ить *от себя подозрение* — віддалити від себе підозрювання.

Де лять отвод — (стар.) вивід діти (АЮЗР, 6, I, 256).

Устрашати, устрашить — страшити, настрашити, страхати, настрахати, лякати, налякати, (*отпугивать*) відстрашувати, відстрашити. -щий — страшний, застрашливий, (*отпугивающий*) відстрашливий. -щее наказание — застрішана кара. -щий пример — відстрашливий приклад.

Устрашение — пострах (СФА, VI, 114, 154, АЮЗР, 6, I, 442), страхання, настрашання. *Для меня кого* — на пострах кому (АЮЗР, 6, I, 442).

Устремление — поривання (до чого), прихмування, прагнення (до чого).

Устремлять, устремить — (*обращать*) направляти, направити, звертати, звернути. -ять — *взор* — звертати свої очі, вбінати очі. -ться — кидатися, кинутися, лихути, полихнути, рибнути, поринути.

Устроение — влаштування, у(по)рядження, уладнання, (*упорядочение*) упорядкування.

Устроитель — упорядч[ив]ник.

Устройство — устрій (-рою), порядок, лад. *Государственное ст-во* — державний лад, державний устрій, (*упорядочение*) впорядкування (справ) (КМ).

Уступать, уступить — відступати, відступити (кому що), поступатися, поступитися (кому чим и на що), уступати, уступить (кому) (СФА, VI, 487), (стар.) поступити (АЮЗР, 6, I, 80); (*отступить*) відступати (кому), (стар.) запісцувати (АЮЗР, 8, III, 22). -ать *просьбе* — уважати на прохання, відступати перед проханням.

Уступка — відступка, поступка, (*скидка*) зniżка.

Уступочный — відступний (лист). -ная *запись* — відступний запис. [чність, піддатливість.

Уступчивость — аґідливість, відступчивість, уступчивий — згідливий, відступчивий, уступчивий, піддатливий.

Уступичи — згідлявець (-вця), відступець (-ця).

Устье — (*речи*) уста (АЮЗР, 6, I, 544), гірля; (*печи*) чєлюсти (м. р.; р. чєлюстів, *местн.* в чєлюстах).

Усугубление — побільшення, подбєвєня.

Усугублять, усугубить — побільшувати, побільшити, подбєвєвати, подбєвєти.

Усыновитель — усыновитель, посьновитель. -ница — усыновителька, посьновителька.

Усыновление — усыновлення, посьновалєня.

Усыновлять, усыновить — усыновляти, усновоїти, посьновляти, посьновити, (стар.) синох чинити (ЖО, 37). -нный — усыновлений, посьновлений.

Усыпительный — спотворний, сподівний, (*в сказках*) совлящий, дрімлящий.

Усыпление — усиплення, приспаєня.

Усыплять, усыпить — усипляти, усипити, приспаяти, приспати (увасу).

Утаивание — утаювання, затювання.

Утаивать, утайть — таїти (що) (АЮЗР, 6, I, 298), таїтися (з чим) (ЛР, 44), затювати, затаїти, прятювати, прятати (СФА, VI, 23), (*укрывать*) переховувати, переховати, покривати, покріти (ЛР, 44), (*умалчивать*) промьчувати, промьчати (про що).

Утайна — утаювання, утаєння, утайня, затювання, затєння, затаїня. -на *находки* — затювання (затаєння) звідки.

Утварь — (*домашняя*) вачнина.

Утвердительный — ствердний, (*положительный*) позитивний. -ная *грамма* — ствердний лист. -ный *ответ* — позитивна відповідь, згода.

Утверждать, утвердить (что, кого) — стверджувати, (стар.) стверждати (ТОК, III, 86), ствердити (СФА, 256, 308, 512; ЛР, 44), затверджувати, затвердити (когось на посаді, чийсь права). -ать *купчую крепость* — затверджувати купчу. -ать *кого в правах наследства* — затвердити свої права на спадщину. -ать *приговор* — затверджувати, затвердити вирок (присуд): (*уверять, что...*) заневіяти (в логіке) твердити. Он -ает, *что невиновен* — він запевняє, що не винен. -дяться — утвердиться, пустіти корінь, угрутуватися.

Утверждение — ствердження (СФА, VI, 256), затвердження (якбго статуту, когось на посаді), (логич.) твердження, (*ув рєние*) запевнювання, запевнення.

Утєснение — утєска, гніблення, пригбєвєня.

Утєснитель — утєскавач, утєскач, гнібитель.

Утєснять, утєснить — утєскавати (утєскати), утєснєти, гнібити (пригбєвєвати), пригнібити.

Утєчна — витєчєня (спірту), утєчка, (*зерни*) рбзтрус, рбзтруска (зерна).

Утєшение — потїха, потїшення, (*приятность*) утїха, втїха. [утїшний.

Утєшительный — потїшливий, (*приятный*) утїхатий, утїхнутий — утїхати, утїхнути, стихати, стихнути, тїхшати, потїхшати, ушухати, ушухнути, вгавати, гавуватися, вгамуватися, втїхмїрєвєтися, втїхмїрїтися.

Утолять, утолить — заспоковувати, заспоковити (гблєд, Утомительность — утбмїшсть (-вості). [спїрагу].

Утомительный — утбмїш. [мєвєня.

Утомление — утбма, утбмєня, стбмленєня, потбмлювати, утомити, утомить — стбмлювати (втбмлювати, томїти), стоимїти, утомїти, морїти, уморїти. -ся — с[в]п[от]бмлюватися, приставати. [сти.

Уточнение — вїточчєсть, зрафїнованїсть (-по-Уточненный — вїточчєний, зрафїнований.

Утопять, утопнут — топїтися, втопїтися, потопати, потопнєти, втопнєти, втопнєти.

Утопический — утопичний.

Утопия — утбпія, вєзбўтна мрїя. [тбпленк.

Утоплением — утбплєнїй, утбплєник, потбплєник, Утрата — утрата, згўба, страта, (*лишение*) побавлєня, позбўтїя. -та *документов* — утрата (згўба) докўментів. -та *прав* — страта прав. -та *груза* — втрата вантажў. -та *права на иск* — утрата права на бїзов, побавлєня права позиватися. -та *трудоспособности* — втрата працєздатнєстї.

Утрачивать, утратить — утрачувати, втратити, губїти, з(а)губїти, теряти, втеряти, страчувати, стратити, (*лишиться*) позбавлятися, позбавитися, позбўтися (чогд). -ть *доверие* к

кому — тратити (губити) довіру до ко́го зневіря́тися (зневіритися) (до ко́го). -тить *доверенность* — загубити довіреність, доручення. -ть *право* — стратити право, позбавитися права. -ть *здоровье, трудоспособность* — позб'ю́тися здоров'я, працездатності. -ить *свою силу* — утратити (загубити) силу, позбавитися сили.

Утрений — ра́нший, вра́нший, ра́нковий.

Утро — ра́нок. -ром — ра́нком, вра́нци. *Рано* -ром — зра́на, зра́ня, ра́во-в-ра́нци. -ром и ве-чером — ра́но й ве́чір. *Доброе ро!* — добрі!

Утроба — утроба, пу́трь, че́рево. [деп']

Утробный — утробний, черевний. -ная *жизнь* — утробне життя, життя в утробі.

Утруждать, утрудить, -ся — труди́ти (утру́джувати, утруджа́ти), утруд(а)́ти, -си. *Не хочу вас утруждать* — не хочу вас труди́ти (утру́джувати).

Утыма́ть — обтика́ти, (сов.) обти́кати (гвізді́ками).

Ухамивание (за кем) — упа́дання (коло ко́го, до ко́го), (*узахме́рство*) жениха́ння (з ким), (за-лиця́ння, за́льоти (до ко́го), надско́[а]кування (коло ко́го), (*попечение*) дба́ння (про ко́го), піка́вання (про ко́го, ким), догляд (за ким), (*няньчене, возня*) па́нькання (з ким).

Ухамиватель — залиця́льник (*диал.* залиця́льник), за́льотник, запо́бігач, стара́нник, покза́ппик, (*зап.*) адо́ратор.

Ухамивать (за кем) — упа́дати (коло ко́го, до ко́го), (*гамантмо*) зли́цятися (залиця́тися) (до ко́го), надско́[а]кувати (коло ко́го), уви́хатися (коло ко́го), жениха́тися (з ким), (*заботиться*) хо́дити (коло ко́го), дба́ти (про ко́го), піка́уватися (про ко́го, ким), доглядáти (ко́го), (*возиться, няньчиться*) па́нькатися (з ким).

Ухитря́ться, ухитриться — ухитря́тися (вхитрува́тися), ухитри́тися, приму́друватися, приму́дритися.

Ухищре́ние — хитрува́ння, хитро́щі, підго́ди.

Уход — (*от кого*) відхі́д (*р.* відхі́ду) (од ко́го), (*откуда*) ви́хід звідки, *напр.* з партії), (*попечение*) догляд (за ким), пильнува́ння (чо́го). *Нуждаться в* -де — потрібува́ти догляду.

Уходит, уйти — відходи́ти, відійти́ (ЛР, 44), піти́, (*убежать*) утіка́ти, уте́кти. -ить (*кого*) — змордува́ти, докона́ти. Уходи́—ва підго́ді. -дний — ви́йшлий (ЛР, 44).

Ухудша́ть, ухудшить, -ся — погіршува́ти, погірши́ти, -ся, (*делаться хуже*) гіршати, погіршати.

Ухудше́ние — погірше́ння, згірше́ння.

Уцелеть — зацілі́ти, зберегти́ся.

Участвовать — бра́ти (ма́ти, взі́ти) участь, (*зап.*) бра́ти ді́л. -щий — учасник, (*причастный*) приче́тний. -щие *в деле лица* — приче́тні до спра́ви особи, учасники.

Участье — участь (-ти), учасність, учасництво, (*зап.*) ді́л. -щий — учасник, (*причастный*) приче́тний, (*быть в соучастии*) бу́ти в спі́лці.

Участниковый — участковий.

Участник — учасник, (*соучастник*) спі́льщик, (*пренебреж.*) полігач.

Участок — у́часток (-тка), діля́нця (*напр.* трамва́єрого шляху́), (бру́р (землі) АЮЗР, 8, III, 3), помірок (СФА, VI, 431), пай.

Участь — діля, (*роксовая*) судьби́на. -ть *подсудимого* — діля підсудного.

Учащий — навча́тель, учи́тель, вчи́тель.

Учащийся — уче́нь (-чня), учейні́к, школа́р (-ра). -ся *молодежь* — шкільна́ мо́лодь.

Учебник — відру́чник.

Учебный — шкільний, навча́льний. -ный *год* — шкільний рік, навча́льний рік. -ное *заведение* — школа́, шкільний заклад. -ные *пособия* — шкільні́ прилади́. -ный *сбор воинских частей* — муштрові збори військових части́н. -ные *часы* — навча́льні години.

Ученик — уче́ць (-чня), учейні́к, школа́р (-ра).

Учение — вче́ння, па́рка, навча́ння (ві́сьськові).

Школьное -ние — шкільна́ па́рка, шкільна́в

Ученический — школа́рський. [навча́ння]

Ученичество — уче́ництво.

Учёность — вче́ність, уче́ність (-ности).

Учёный — вче́ний, (*научный*) науко́вий. -ное *общество* — науко́ве товари́ство. -ная *степень* — науко́вий ступі́нь. -ное *учреждение* — науко́ва устано́ва. -ный *человек* — уче́на лю́дина.

Учёт — облі́к, облі́ч (-чи), облі́чка. *У. векселя* — дисконто́, одлі́чення, облі́чення. -тие на у. — взятті́ на облі́к. *Взять на у.* — взятті́ на облі́к (*напр. людей*), (*вексель*) дисконто́увати́ вексе́ль, одлі́чити́ (облі́чити́) ве́ксель, взятті́ ве́ксель на облі́ч. *Снятие с -та* — взятті́ з облі́ку.

Учётный — дисконто́вий, одлі́чений (*процент*), облі́ковий, одлі́ковий. -ная *карточка* — облі́кова ка́ртка. -но-ссудный *банк* — одлі́ково-

Училище — школа. [-позачкóвий банк]

Училищный — шкільний (бу́динок, ра́да).

Учищение — вчи́нення, запо́діяння. -ние *преступления* — вчи́нення злі́чного, запо́діяній злі́чного.

Учить, учиться — вчи́нити, вчи́нити, зчи́пити.

Учитель — вчи́тель, учи́тель, навча́тель.

Учительский — вчи́тельський, учи́тельський. -ский *персонал* — склад учи́тельів, учи́тельство.

Учитывать, учесть — облі́чувати, облі́чити, обчисля́ти, обчислі́ти, бра́ти (взі́ти) під ува́гу, на облі́к, (*проверить*) повіри́ти, повірити (скарби́ню). -сть *вексель* — зді́сконто́увати́ (одлі́чити, облі́чити) ве́ксель, взі́ти ве́ксель на облі́ч.

Учить, научить, -ся — вчи́ти (навча́ти), навча́ти, -ся.

Учредитель — устано́вник, закла́дник, фунда́тор, основопо́ложник.

Учредительный — устано́вчий. -ное *собрание товарищества* — устано́вчі збори́ товари́ства.

Учредить, учредить — устано́вляти, устано́вити, закла́дати, закла́сти, уряджа́ти, урядити, заво́дити (КМ), за́вести (шко́лу, то-що).

Учреждение — (*институция*) устано́ва, інсти́туція, заклад, (*действие*) устано́влення, уря́дження (КМ). *Кредитное* -ние — кредито́ва, позачкóва устано́ва. [лі́вність]

Учтимость — че́мність, грі́чність, зви́чайність, зви́-

Учтивий — чéмпий, грéчий, звичáйний, вчлпвий.
 Ушат — цéбэр (-брá), цéбрйк.
 Ушиб — забите місце, забйі.
 Ушибиться — забйтися, вцфртися.
 Ущелье — межйгйр'я, мйжгйр'я, прбсьнк.
 Ущерб — втрáта, шкóда, згубá, (АЮЗР, 6. I, 77),
 ущерб, ущербок, ущербна (КМ), збиток (ЧСР),
 В у. — на втрáту, на шкóду, на згубу (АЮЗР, 6.
 I, 77). *Покрыть у. в чэм* — відшкодувати
 що. *Причинить у.* — зробйті шкóду (втрáту),

запóдйнгш шкóду (втрáту), пошкóдити, ушкó-
 дити.

Уютный — затйший, захйсний.

Уязвимость — вразлйвсть (-остн).

Уязвить, уязвить — вразйтн, вразйтн, шпнгйтн,
 шпнгйтн (кóб). -мый — вразлйвий.

Уяснено — з'ясувáня, вйяснення.

Уяснить, уяснить — з'ясовувáти, з'ясувáти, вв-
 йясювáти, ввйспнтн. -нить себе — з'ясувáти
 собй, вйрозумйтн.

Ф

Фабрика — фáбркa (КМ).

Фабрикант — фабрикант.

Фабрикат — фабрикат, вйрйб (-робу). [лєняя.

Фабрикация — фабрикувáня, фабрикувáця, вйроб-

Фабриковать — фабрикувáти, зфáбркувáти.

Фабричный — фáбрйчый (пйдрпрєство). -но-заво-
 водской — фáбрйчл-заводськйй. -но-завод-
 ское предприятие — фáбрйчн-заводськє пйдр-
 прєство.

Фаза — фáзa, (мєслáцa) квáтырa, одмáвa, квáдрa.

Факт — факт, подáя.

Фактический — фактйчний, справжнйй, дййсний.
 -ий *владєлєц* — фактйчний (справжнйй) по-
 сйдáч (володйлец, володйр). -ни — фактйчно,
 справдй, дййсно. -ни *владєющйй* — фактйчний
 посйдáч (володйлец), той, хто фактйчно (справдй).

Фактор — фáктор, чйншк. [посйдáє (володйє).

Факторство — фáкторувáця. *Заныматьсья*
 -вом — фáкторувáти.

Фактура — фáктурa, дйкладнйй спйс прòдвáнх то-

Факультет — фáкулътєт, вйдйл. [вáрйв.

Фальсификат — фальсификат, пйдрòблєна рйч.

Фальсификатор — фальсификáтор, пйдрòбнк.

Фальсификация — фальсифйкувáня, фальсифйкувáця,
 пйдрòблєня. [вáтн, пйдрòбйтн.

Фальсифицировать — (з)фальсифйкувáти, пйдрòблє-
 Фальшивомонетчи — фальшйвнйй грòшєй.

Фальшивость — фальшйвсть; облуднсть.

Фальшивый — фальшйвнйй, пйдрòблєнйй, (обмáм-
 ный) облуднйй. -во — фальшйво; облудво.

Фальш — фальш (-шу); облудá.

Фамилия — прйзвище, прйзвиєськó (ЛР, 44), фамй-
 лйя. По -ли — на прйзвище.

Фамильный — родовйй, фамйльнйй.

Фамилярность — фамйльйрвсть, павнбрáтство.

Фамилярный — фамйльйрвнйй, павнбрáтськйй. -но —
 запавнбрáтá.

Фанатик — фанáтик, загорйлец (-ця).

Фанатизм — фанáтйзм, загорйлєсть, запєклєсть.

Фанатический — фанáтйчый, загорйлйй, запєклйй.
 -ни — фанáтйчнò, загорйлò, запєклò.

Фантазёр — фанáтєст, хймєрвнк.

Фантазировать — фанáтувáти, вйгáдувáти, хймє-
 рувáти, хймєрвнчáти.

Фантазия — фанáзйя, хймєрá.

Фантастический — фанáстйчый, хймєрпйй. -но —
 фанáстйчнò, хймєрò.

Фарватер — фарвáтер, течйя (в рйчцй), стрйжйль
 (-жєй), стрйжєвь (-жєя) (СФА, VI, 91), бн-

Фармацевт — фармáцєвт. [стрйль (-йя).

Фасад — фасáдa, чòлò (в будйвкy).

Фасадный — фасáдовйй, чйльнйй.

Фатализм — фатáлизм (-зм), судьбáрство.

Фаталист — фатáлйст, судьбáрнк. [стйчнò.

Фаталистический — фатáлйстйчнйй. -ни — фатáлй-

Фатальный — фатáльнйй. -но — фатáльнò.

Февраль — лютйй. -снйй — лютєвнйй.

Федеративный — фєдєратйвнйй.

Федерация — фєдєрáця. [карськйй помйчнйй.

Фельдшер — фєльдшєр, (вульг.) хвєршáл; лй-

Фельдшерский — фєльдшєрськйй, (вульг.) хвєр-
 Фетиш — фєтйш, бòжòк. [шальськйй.

Фиаско — фйєськò, пєвдáчa, вєтáлá.

Фигура — фйгурá, пòстáть (-тн), пòстáвa (людйн).

Фигурирование — фйгурйвáня.

Фигурировать — фйгурйвáти.

Физика — фйзкá.

Физиономия — фйзйонómйя, вйд, облйччя, твэр (-рн).

Физический — фйзйчнйй, тйлєснйй (осòбa). -мáя
 зре.лость — фйзйчвá дййшлєсть, фйзйчвá до-
 снєдлєсть. [фйктйвнò, вйгáдáвò.

Фиктивный — фйктйвнйй, вйгáдáнйй, удáнйй. -но —

Финция — фйкцйя, вйгáдкá. [фйлйя.

Финляльский — фйлйяльнйй. -ное отделение —

Финля — фйлйя, вйдйл.

Финансовый — фйшáнсòвнйй, грòшовйй.

Финансы — фйшáнс, грòшй.

Фирма — фйрмá; нáзвa.

Фиск — фйськ (дєржáвчa скарбййця).

Фискал — шпнг, пйгáлдáч.

Фискальный — фйськáльнйй, скарбòвнйй. -ные ин-
 терєсьы — скарбòвнйй интерєсьы.

Фискальство — шпнгєствò.

Флаг — прáпор, стáг, флáг.

Фланг — бйк (р. бòкy), крйлò, флáг (вйськйвйй).

Фланговый — бòковйй, флангòвнйй.

Флигель — флйгєль, (зат.) офйсьцá.

Флот — флòтá.

Флотия — флòтйлйя.

Фон — тлò, пòлє, грóвт. [Червòнє на зелєнòму тлй].

Фонарный — лйхтáрнйй (стòвп), лйхтáрєвнйй.

Фонарщик — лйхтáрвнк.

Фонарь — лйхтáр (-рй), лйхтáрєя.

Фонд — фòнд (грòшовйй). -довйй — фòндòвнйй.

Форма — фoрма, зразoк, кшталт, штиб. -ма *актов* — фoрма aктив.
Формалістична — формалістична.
Формальність — формальність (-вoсти).
Формальний — формальний. -ний *акт* — формальний акт. -но — формально.
Фoрмaт — фoрмaт, рoзмір (-ру).
Фoрменний — фoржений. -но — фoржено.
Фoрмування — фoрмування.
Фoрмувати, сформувати — фoрмувати, зформувати. -уваний — фoрмуваний.
Фoрмування — фoрмування, складання, гуртування.
Фoрмула — фoрмула.
Фoрмуляр — фoрмуляр (-ра), службовий список.
Фoрмулярний — фoрмулярний. -ний *список* — службовий (фoрмулярний) список. [сторінка].
Фoрпoст — фoрпoст (передня сторінка, чийпа).
Фoртoчка — (в вікні) кватирка, вікночко.
Фoтoграфувати, сфoтoграфувати — фoтoграфувати, фoтoграфувати.
Фoтoграфія — фoтoграфія, світлиця (-си).

Фoрaза — фoрaза, речення.
Фoрaціoнний — фoрaціoний (збoри).
Фoрaція — фoрaція.
Фoрaнo — фoрaнo (ціна фoрaнo 2 крб. пуд).
Фoрaхт — фoрaхт и фoрaхт, oплaтa за перевіз тoвaрив, перевізні, перевозні.
Фoрoнт — фoрoнт (війська), (у будівку) чoлo. *Дoм стоїт oм нa юг* — будинок стоїть чoлoм нa південь, дивиться o їма нa південь.
Фoрoнтальний — фoрoнтальний (aтaкa).
Фoрукт — сaдoвнa, oвoч (-чи oс. р.).
Фoундaмeнт — фoундaмeнт, пiдмурoк; пiдвaлнa.
Фoундaмeнтальний — фoундaмeнтальний, грунтовоий, щіпий. -но — фoундaмeнтальнo, грунтово, щіпно.
Фoнкціoннoвaннe — фoнкціoнування. [яїти].
Фoнкціoнувати — фoнкціoнувати, працювати, чифункція — функція, чийність, діяльність (-вoсти).
Фурa — фурa, хурa.
Фурaж — фурaж, пaшa, oбрiк (-рoкy).
Фурaжoвнa — фуражування.
Фурaжний — фуражний, фуражівий.

X

Хабар — хабар (-рa и -рa').
Хабарник — хабарник.
Халaтнoсть — розрiстaнiсть, халaтнiсть, недбaлiвiсть, недбaлiсть, хaтнe вiднoшeння.
Халaтний — халaтний, недбaлiвний, недбaлiй, невaжливий. -нoе *oтнoшeння к своїм oбязкoстям* — вaдo хaтнe вiднoшeння (недбaлiвiсть) до своїх oбoв'язкiв. [лaддa].
Хaлoс — хaлoс, гармидер, розгармидер, рeйвaх, бeзхaлoтнический — хaлoтничий, бeзлaдний.
Хaрaктeр — хaрaктeр, (*нaтyрa*) вдaчa, нaтyрa, вбoрo, прирoдa.
Хaрaктeризувати, oхaрaктeризувати — хaрaктeризувати, схaрaктeризувати.
Хaрaктeристичнa — хaрaктeристичнa.
Хaрaктeрний — хaрaктeрний, oдмiтний. -нo — хaрaктeрнo. oдмiтнo.
Хaрч — хaрч (р. хaрч), мн. хaрчi.
Хaрчeвнa — хaрчe[ї]внa.
Хвaлa — хвaлa, пoхвaлa.
Хвaлити, пoхвaлити — хвaлити, пoхвaлити, (*oс-xвa.лaть*) вихвaлити.
Хвaстaти — чвaстити, вихвaлитися, пoхвaлитися, вeдчaтися, хвaстaти. [хвaлкa, хвaльбa, хвaстoщi].
Хвaстoвoствo — чвaстбi, чвaстeшнa, чвaствo, вихвaстун — хвaлькo, чвaсткo.
Хвaтaннe — хaпання, хaпaчeннa, хaпaлкa, хaпaтня.
Хвaтaти, хвaтити — хaпaти, вxoпaти, сxoпaти (щo); (*буть дoстaтoчнy*) вистa(р)чaти, вистa(р)чити. стaвaти, стaти.
Хвoрaти — слaбувaти, вeздужaти, хoрувaти.
Хвoрoсть — хoрiсть, хoрoщi, хoр'бa, слaбування, вeздужання. [хираний].
Хвoрий — хирний, слaбий, вeдужний, (*хилый*).
Хeрити, п'хeрити — пeрeкр'слoвaти, пeрeкр'слити, зaкрeслoвaти, зaкрeслити.

Химикa — хaткa, хaтнa, хaтнiшкa, хaлyпa.
Хилый — кволий, хирний, щуплий, пльхий.
Химик — хімік.
Химический — хімічний. -нoе *исслeдoвaннe* — хімічний дoслiд.
Химия — хімія. [тій, крyтaр (-рa)].
Хитрeц — хитрий, хитрун, хитругa, (*плут*) крyт.
Хитрити — хитрувати, слитрувати. [крути].
Хитрoслeтeннe — хитрe плeтeнo, жyдрoщi, вi-Хитрoсть — хитрiсть (-oстi), хитрoщi.
Хитрoумний — хитрoмyдрий.
Хитрий — хитрий, лyкaвий. -рo — хитрo, хитрoмyдрo, лyкaнo.
Хищeннe — крaдiж (-дeжy), крaдiжкa, рoзкрaдaння.
Хищник — хижак, дрaпiжник.
Хищнический — хижацький. -ни — пo-хижацькoмy.
Хищничeствo — хижацтвo, дрaпiцтвo.
Хищний — хижий.
Хлaднoрoвнe — бaйдужiсть, бaйдужнiсть, хoлoднa крoв. *Сoхрaнaть в-нe* — триматися бaйдужннм, зaбoвyвaти хoлoднy крoв.
Хлaднoрoвний — бaйдужий, бaйдужний. -нo—бaйдужнo, з хoлoдннм сeрцeм, зaбoвyючи хoлoднy.
Хлaс — хлaс, хлaмiттa. [крoв].
Хлoб — (*пeчeный*) хлoб, (*зeрнoвoй*) збiжжa, пaшaлi.
Хлoбний — хлoбяий, бaгaтий нa хлoб, (*питaтeльный*) пoживний (пoсaдa), збiжжeвий (бiржa, тoрбoвлa). -бo-зпaсний *мaгaзин* — зepнoхoвннe, зepнoзбiрня, (*зпн*).шпiхлiр (AЮЗР, 6, 1, 570). -ний *пaйк* — пaйкa хлoбa.
Хлoбoпaшeчний — хлoбoрoбський, рiльничий.
Хлoбoпaшeствo — хлoбoрoбствo, рiльництвo.
Хлoбoпaшeц — хлoбoрoб, рiльник.
Хлoбoпi — пeкaр (-рa).
Хлoбoпeкaрня — пeкaрня, хлoбoпeкaрня.

Хлебопечення — пекарство, печення хліба.
Хлебопродукт — хлібопродукт, збіжжя.
Хлебородний — хлібород[і]льний, врожайний, родючий (про землю).
Хлебосіл — хлібосіл (-сил), гостинний чоловік.
Хлебосолюбство — хлібосолюбство, хліб-сіла, гостинність.
Хлеб — хліб, хлівець (-вці). [вість (-ости).
Хлопанье — грюкання (дверіма), стукання, ліскання, пліскання (в доліві), (*аплодисменты*) білески.
Хлопать — грюкати (дверіма), стукати, ліскати, пліскати (в доліві). -ть *глатзми* — дупати (кляпати) очіма.
Хлопотать, выхлопотать — клопотатися (и клопотати) (про що), виклопотати, старітися, ви-старітися (про що, на що), діяти, подіяти (про що), побитися (чпк). -ть *о доху центтах* — виправляти документи.
Хлопотливость — клопотливість, західливість, (*суемливость*) метушливість (-ости).
Хлопотливый — клопотливий, західливий, (*суемливый*) метушливий. -во — клопотливо, західливо, метушливо.
Хлопота — клопотання (ед. ч.), клопіт; (*меры*)
Хлопчатый. -тая *бумага* — бавовна. [загодн.
Хлопчатник — бавовник.
Хлопчатобумажный — бавовняний, бавняний. -ная *ткань* — бавовнянка.
Хмельвод — хмелір (-ра), хмелівник.
Хмельоводство — хмельництво.
Хмельовой — хмелівий. -вое *поле* — хмеліще.
Хмельеть — п'яніти, п'янішати, хмеліти, упиватися.
Хмель — хміль (р. хмелю). *Во* -лю — на підійтку, в п'яних очей, під п'яну руч.
Хмельной — п'яний, міцний (валій, трюк). -ной (*человек*) — підійтий, на підійтку.
Ход — хід (р. ходу), ходя, (*течение*) біг, перебіг (хорба), (*движение*) рух, посування; вхід, вихід; дорога, колія. *Быть в ду* — (*употребляться*) вживатися. *Х. дела* — хід (посування) справи. *Пустить в х.* — пустити в біг, в хід.
Ходатай — клопітник (за кого), (*предстатель*) заступник. -тай *по делам* — повірений, ходатар (-ря).
Ходатайство — клопотання, клопоти, прохання. (*предстательство*) заступництво, обстоювання.
Ходатайствовать, походатайствовать — клопотатися, поклопотатися (про кого), заступатися (за кого), (*отстаивать*) обстоювати (кого).
Ходить — ходити, ступати. -ть *по миру* — ходити під чужі вікна, похід виконую, пройтися милостини, руку простягати, старцювати, жєбрати. [крах.
Ходный — ходовий. -ний *товар* — ходовий товар,
Ходок — ходяк
Ходьба — ходня, ходіння.
Ходячий — ходячий. -чее *мнение* — загальна, ходяча думка. -чая *монета* — звичайна монета, обіжні монета.
Ходящее — ходіння. *Иметь* -ние — обігати, (о монете) мати обіг (хід). *Иметь* -ние *по делу* — ходити в справі, клопотатися

про справу. -ние *по делам* — клопоти, клопота́ння. [(им. ч. хаяя)].
Хозяин — господар (-ря) (АЮЗР, 6, I, 561), хазяїн.
Хозяйка — господиня (ЛР, 44), хазяйка.
Хозяйничание — господарювання, хазяйнування, (*зая.*) господарка.
Хозяйничать — господарювати, господарити, хазяйнувати, (*распоряжаться*) порядкувати, (*созиться*) поратися.
Хозяинский — господарський, (*чей*) господарів, хазяйський, хазяйнів. [сти].
Хозяйственность — господарчість, оцадність (-но-Хозяйственный — господарчий (управа), (*хороший хозяин*) господарливий, господарний, хазяйливий, хазяйновитий. -ная *утварь* — господарські речі.
Хозяйство — господарство, хазяйство, осілість (СФА, VI, 41), (*дом*) господа. -вом *устроиться* — охазяйнуватися.
Холм — горб, горбок, пагорок, пригорок, вісмак, бугор, шпиль, шпильок, (*мсыпанный*) копець, (*большой насыпанный холм*) могила.
Холмистый — горбастий, горбкуватий, пагористий,
Холод — холод, холодяча. [пагірчастий].
Холодильник — холодильник, холодильник.
Холодить — холодити, студити.
Холодный — холодний, студений, (*остывший*) стійлий, (*нелюбезный*) неласкавий. -ная — холода. [Посадили йогв в холоду, до холода]. -ные *строения* — надвірї (не нагрівані) будівлі.
Холостой — нежовтій, п'ярубок, (*безбрачный*) безжєний, безжєнець (ЖО, 6). -той *заряд* — сліпий набій (-бію).
Холст — полотно. *Птука* -та — сувій (-вю)
Холщевый — полотняний. [полотня.
Хомут — хомут, (*зая.*) хамут.
Хоромы — хороми (и ед. хором), великий будинок, палати. [го], сховати (річ яку).
Хоронить, похоронить — ховати, поховати (мертво-
Хорошеть — гарішати, кращати, хорошити, ліпшати.
Хороший — добрий, добрийчий, путячий, гарний, хороший. -шая *земля* — добрий ґрунт (АЮЗР, 6, I, 56) -шо — добре, гарно, гаразд (ЛР, 44), до ладу. -шо *известный* — добре відомий, (*стар.*) добре знаєний (АЮЗР, 6, I, 348).
Хоругвь — корогва.
Хотение — хотіння, хіт (р. хіті), бажання.
Хотеть, захотеть — х(о)тіти, зах(о)тіти, бажати, зах[по]бажати. *Захотелось чего* — заманулося чого, захтілося, забажалося.
Хохот — регіт (-готу), голосний сміх.
Хохотать, захохотать — розлягтися (розлягтися) сміюч, глосво (за)сміятися, реготати, зарего-
Храбрость — хоробрість, відвага. [тати (-ся).
Хранение — ховання, сховання, сховок, схов, схованка, захованка, перехо(ву)вання, збереження, держання, дгляд, схова, скорочення. -ние *арестованного имущества* — охорона заарештованого майна. *На* -ние — на сховок, до схову, на сховою, на сховоєння. *На* -нии — на схові, на схов(ва)ву. *Плата за* -ние *гру-*

за — складовé (-ого), плата за переховування валтажів.
Хранилище — схованка, сховище. *Библиотечное* -ще — книгосховище. *Зерновое* -ще — зерносховище.
Хранитель — охоронник, охоронець, схорбалець (-ця).
Хранить — хоронити, берегти, стерігти (що), пильнувати (кого), ховати, заховувати, переховувати. -ся — переховуватися, лежати (десь).
Хрипéть — харчати, хрипіти, завчати.
Христiянин, -ника — христiянин, христiянка.
Христiянський — христiянський.
Христiянство — христiянство.
Хромáть — шкандибати, шкутильгати, кульгати, кривуляти.
Хромой — кривий, кульгавий.
Хроника — хроніка (події).
Хронический — хронічний, затяжний.
Хронологический — хронологічний.
Хронология — хронологія.
Худéть — худнути, худшати, жарити, охлявати.
Худоба — худість, худорлявість (-ости).
Худомественный — художвий, мистецький, артистичний. -но — художньо, артистично, по-ми-

стецькому. -ное *произведение* — твір мистецтва, художній твір.
Художество — (*искусство*) мистецтво, (*художественность*) художність (-ности).
Художник — мистец (р. мистеця *и* мистця), художник, артист, (*стар.*) худож.
Худой — недобрий, поганий, лихий, негарний, ікепський, (*тощий*) худий, худорлявий, сухий.
Дая молава — недобра слава, веслава (ЛР, §. 44), лиха слава. -до — педобре, погано, негже, негарно. [хула].
Хула — огула, догана, ганьба, осуда, (*стар.*) Хуленіе — гудіння, (з)гудження, гудьба, осуда, (*стар.*) хуління.
Хулиган — хуліган (шібеник, галабурдяк). [ди].
Хулиганство — хуліганство (шібеництво, галабурдяк).
Хулитель — огульник, осудник, (*насмешл.*) пере-гуда (*м. р.*).
Хулительный — огудливий, осудливий, (*стар.*) худьний. -ные *слова* — осудлива (огудлива) мова, ганебні слова.
Хулить — гудити, ганити, ганьбити, осуджувати.
Хутор — хутір (-тора).
Хуторской — хуторний.

Ц

Царапать, оцарапать — драпати, подрapati.
Царапина — драпанець (-пця), подрпане (-ого), роздрапаня, вдрпаня, урзка.
Царить, царствовать — царювати, панувати.
Царство — царство; (*государство*) держава, (*стар.*) пiнство (СУБ, 238).
Царствование — царювання, панування (ТОК, III, 44).
Целебный — цілющий, цілющий, (*лечебный*) лікарський, лічичий.
Целесообразность — доцільність (-ности).
Целесообразный — доцільний. -но — доцільно.
Целиком — цілком, зовсім, геть.
Целина — цілина, цілина землі.
Цельте — ціляти (ціляти), вціляти, лучити, влучити. -ся — цілятися, вацілятися, наміряться, наміряться.
Целомудренный — невинний, чистий, неблазневий, незайманий, (*девственный*) дівчий.
Целомудрие — невинність, чистість, лебазність, (*девственность*) цілість, дівство, павінство.
Целостность — суцільність, цілокупність.
Целостный, цельный — суцільний, цілокупний.
Целость — цілість (-лости). [ціль].
Цельный — цілий, цілісний, увесь, усевський.
Цель — мета, ціль (-ля). *С целью* — навмисе, з певною метою. *С целью оправдания он...* — щоб виправдати себе, він...
Цена — ціна, (*стоимость*) вартість, (*значение, вес*) вага. -на *без запроса* — ціна без торгу, без заправки. *Наричательная* -на — іменована (називна) ціна. *Номинальная* -на — номінальна ціна. *Объявить* -ну — об'явити ціну, заціляти. *Определить* -ну, назна-

чить -ну — визначити ціну, स्वाсти ціну, зробити ціну. *Падать в* -не — падати на ціну, тратити ціну. -на *падает* — ціна внижає, падає. *Подписная* -на — передплата ціна, передплата. *Подыматься в* -не — доріжчати, підскакувати на ціну, вищати на ціну. -на *подымается* — ціна внижає, підскакує, підіймається. *По какой* -не — по чому, по чим, за яку ціну, в якій ціні, яка ціна. *Покупная* -на — купна ціна. *Рыночная* -на — ринкова ціна, базарна ціна. *Средняя* -на — середня ціна. *Твердая* -на — тверда ціна, стала ціна. -на *торговая* — ціна ринкова, ціна торгова, ціна торговельна. *Список цен (прейскурант, каталог)* — ціник.
Цена — цена. **Возрастной ц.** — цена по віку, цена літ. **Имущественный ц.** — цена маєтковий. **Образовательный ц.** — цена освітній[и].
Цензор — цензор (-ра).
Цензура — цензура; цензурування.
Ценитель — цінитель, цінувач (-ча).
Ценить, оценить — цінити, цінувати, поціняти (що), складати, скласти ціну (чому); поважати, шанувати (кого).
Ценность — цінність, (*стоимость*) вартість, важність (ЛР, 44); коштовна річ, коштовність. *Понижение* -ти — зниження (зменшення) вартості.
Ценный — цінний, дорогий, вартий, коштовний, коштовитий. -ные *бумаги* — цінні папери, грошові папери. -ная *вещь* — коштовна річ.
Ценовщик — цінувальник, цінощик, таксітор (лісу).

Центр — осередок, центр. **Ц. городи** — середоміста, осередок міста. **Ц. круга** — центр кола. **Централізація** — централізація, централізування, зосередж[д]ження. **Централізувати** — централізувати, зосереджувати, зосереджувати. **Центральний** — осередковий, осередний, центральний (влада). **Центробезний** — відбіжний, відосередний. -ная **сила** — відбіжна сила. **Центростремителный** — центротяжний, прибіжний, доосередний. -ная **сила** — центротяжна сила. **Цепенеть, оцепенеть** — клікнути, заклікнути, деревеніти, задеревеніти, дубіти, задубіти. **Цепляться, уцепиться** — чіплятися, вцепитися (до кого, до чого), чіпати, зачепити (кого, що), вчепити, налізти (на кого). **Цепной** — ланцюговий. -ной **мост** — висячий

мост, ланцюговий мост. -ная **собака** — собака на ланцюгу, на привої. **Цепь** — ланцюг (АЮЗР, 8, V, 8), (**горная**) пасмо гір. **Церковнослужитель** — церковнослужитель. **Церковный** — церковний (громада, справа). -ный **погост** — цвинтар (-ря). **Церковь** — церква (мн. церкві). **Цех** — цех. **Циркуляр** — циркуляр, обіжяк. **Циркулярный** — обіжявий, циркулярний. -но — обіжно, циркулярно. **Циркуляция** — циркуляція, циркулювання, круго- **Цитата** — цитата, наведене слова. [біг, обіг. **Цитирование** — цитування, наведення чужих слів. **Цитировать** — цитувати, наводити чужі слова. **Цифра** — цифра. **Цифровой** — цифровий (-ві дані).

Ч

Чалить (причаливать) — причалювати, причалити, приставити човном, пристати. **Чан** — чан, кадуб, шалік. [рожбит. **Чародей** — чарівник, чародійник (**ворожей**) вичародійство — чари (ЧРС), чародійство. **Час** — година (60 хвилин). **С -су на час** — з години на годину, що-години, *кожвого часу. **Часовня** — каплиця, капличка. **Часовой** — годинний (що годину триває), годинний (що показує години), годинниковий (що стоїть до годинника); (**сущ.**) вартовий, вартовик, вартівник, чатівник. **Часовщик** — годинникяр (-ря). **Частица** — частка, частинка, часточка. **Частичный** — частковий, частинний. **Частность** — особистість, окремість, (**подробность**) подробиця. **В -ти** — зособна, зокрема. **Частный** — приватний (власність, нарада, право, особа); окремий, особний (майно, то-що). -ный **банк** — приватний банк. -ный **вопрос** — приватне (окреме) питання. -но — приватно, особно, окремо. **В данном деле возникает целый ряд -ных вопросов** — в цій справі виникає ціла низка окремих питань. -ная **жалоба** — окрема скарга. -но-**владельческий** — приватно-власницький. -ные **лица** — приватні особи. -ное **имущество** — приватне майно. -ное **обвинение** — приватне обвинувачення. -ное **определение** — окрема постапова. -ные **письма** — приватні листи. -ный **порядок** — окремий порядок. -но **правный** — приватно-правний. -ное **производство дела** — окреме переведення справи, окреме судочинство. -ное **прошение** — окреме прохання. -ная **торговля** — приватна торгівля, приватне торгування. -ный **торговец** — приватний торговельник, приватник. -ные **учреждения** — приватні установи (заклади). -ное **хозяйство** — окреме клопання, окреме прохання.

Частый — частий (що часто буває); густий (ліс); рясний (дощ). **Часть** — частина, част (ЛР, 44), частка (ЛР, 54), ділянка (АЮЗР, 8, III, 4), пай, пайка (СФД, VI, 310). **Нотариальная ч.** — нотаріят. **Платить по -тям** — платити часті- **нама**, (**за землю**) виплачувати (сплачувати) ратами. -тью (**отчасти**) — почасти. **Большей -тью** — здебільша, здебільшого, найбільш. **Часы** — (**инструмент**) годинник. **Приёмные -сы** — приймальні години, години на приймання. **Служебные -сы** — урядові години. **Стоять на -сах** — на варті стояти, вартувати. **Чаша** — чаша, келих. **Чен** — чек. **Ченанить** — бити, вибивати (монету), карбувати. **Ченанна** — биття, вибивання (монети), карбування. **Ченанный** — битий, вибитий (гроші), карбований. **Ченовой** — ченовий (книжка, оборот). **Чело** — чол, лоб. [лобиття (-ні). **Челобитная** — супілка, чолобитне прохання, чо- **Человек** — людина, (возвыш.) чоловік, муж. -вен **молодой** — молодий (СФД, VI, 160). **Человеколюбивый** — чоловіколюбний, людяний. **Человеколюбие** — чоловіколюбство, людяність (-ности). **Человеческий** — людський. **По -ни** — по-людськи. **Человечество** — люди, людство. **По -ву** — по-людству, як на людину. **Человечность** — людяність, гуманність. **Человечный** — людяний, гуманний. **Челюсть** — щелепа, щелепи (мн.). **Челядь** — челядь (-ди), слуги. **Чепуха** — нісенітниця, не знати що, дурниця, кур- **Червонец** — червінець (-ця). [зу-веру. **Червоный** — червоний. **Чердан** — горіще, гора, піддоща. **Чердачный** — горішаний, піддощаний. -ное **помещение** — приміщення на горіщі, горіще.

Череп — черепа, чашка (голові).
Черепної — черепний.
Чередуватися — чергуватися. -щися—чергувавши.
Чересполосица — посухуність (-пости).
Чересполосний — посухуний. -ное *видение* — посухуне держання (володіння, посідання).
Чересчур — підто, занадто, через лад, через край.
Чернёт — чорніти, чорніпати. [через міру.
Чернила — чорнило, атрамент.
Чернильниця — чорнилиця, калахар (-ри).
Чернильний — чорнильний (шляк). -ный (*письменный прибор*) — приладдя до писання.
Чернить, очернить — чорнити, очорювати, (*клеветать*) обмовляти, обмовити, оббрівувати, оббрівати, обдасити, обдасити (кого).
Черновин — чорнік, черв'як.
Черновиз — чорбазек, чорбазекля.
Чернолесье — чорний ліс, лист(в'ялий) ліс.
Чернорабочий — чорнорабочий, чорнороб.
Чернь — черв'я (-ни), простоблюд; чорність (срібло з чорвістю).
Черпать, черпнуть — черпати, черпнути, зачерпнути.
Черстветь, зачерстветь — черствіти, зачерствіти.
Черствость — черствість (-ости). [почерствіти.
Черствый — черствий.
Черта — риса, (*черточка*) риска; (*полоса*) смуга, пруга, пруг; (*граница*) межа. -та *городского поселения* — територія міста, миські територія. -ты *лица* — обличчя, риси обличчя. В *общих* -тах — в загальних рисах, загальними рисами. -та *оседлости* — межа осідости. -та *характера* — риса вдачі, при-
Чертан — рисувок, зарис; плав. [кмета вдачі.
Чертённая — рисовня.
Чертённый — рисовник.
Чертённый — рисовний.
Чертить, начертить — рисувати, нарисувати, накреслювати, накреслити.
Черчение — рисування. -ние и *рисование* — рисування й малювання. [величання.
Чествование — шанування, вшанування, шаноба.
Чествовать — шанувати, вшанувати, величати.
Честьность — чєстність (-ности).
Честный — чєстний. -но — чєсно, по-чєсному, (*шутл.*) по-чєськи -ное *слово* — слово чєсти.
Честолюбие — честолюбівість, честолюбність, честолюбство.
Честолюбивый — честолюбивий, честолюбний.
Честь — чєсть, добре ім'я, шана, гонор, (*стар.*) поchtівість (ЛР, 44). *Женская* ч. — жіноча чєсть, (*супружеская*) жіноча чєсть. *Взирнуть, задеть* ч. -чю — вступити на чю чєсть, зачєпити чюсь чєсть, чийсь гонор. *Имено* ч. *просит* — маю за чєсть прохати (просити) (*и просто*: прохати, прішугу). *Оказывать* ч. — робити (кому) чєсть, віддавати пошану. *Оскорбить* ч. — покривдати (чю) чєсть, (кого) на чєсті, образити (чю) чєсть. *Оскорбление* -ти — образа чєсти.
Чета — пара. *Супружеская* ч. — подружжя.
Четверть — чверть (-рти), чвєртка, чєтвєртина.
Чверть — *процентный сбор* — чвєртка-відсоткова оплата.

Чёткий — чіткий, (*разборчивый*) розбірний, (*ясный*) виразний, прозорий. [зрівість.
Чёткость — чіткість, розбірність, виразність, про-
Чётный — парний, паристий, до пари. -ное *число* — парне число. [цятий.
Четырнадцать — дцятый — чотирнадцять, чотирна-
Чехол — чохол, покривець (-вці).
Чешуя — луска. -йчатый — лускатий.
Чин — чин, ранг (*и* ранга); поряток.
Чинить, учинить, ся — (*делать, ся*) чинити, учинити, -ся, робити, зроби́ти, -ся, творити, створити, -ся, діяти, удіяти, -ся; (*поправлять*) лагодити, полагодити, латати, по[за]латати. -ть *карандши* — заброструвати олівець. -ся *с кем* — церемнитися з ким.
Чинность — церемніість; пристойність, порядність.
Чинный — церемоний, пристойний, порядний. -но — церемонно; як годітися, пристойно, порядно.
Чинovní — чинівник, службовець, урядовець (-вця).
Чинovníчый — чинівницький, урядницький, служ-
Чинovníый — савовитий; достойнячий. [бвчий.
Чинопочитание — чиношанування.
Чинш — чинш.
Чиншевой — чиншовий. -вые *дела* — чиншові справи. -вое *право* — чиншове право. -вые *участки* — чиншові частки.
Численность — (*количество*) число, кількість, (*многочисленность*) численність.
Численный — числовий, (*многочисленный*) численний. -ный *состав* — число душ, числовий склад. [-ся.
Числить, ся — числіти, -ся, лічити, -ся, рахувати.
Число — число, дєнь (місяця), дата. *Включая* *в то* -ло — лічучи (враховуючи) в те число. *Задним* -лом — мнєдїм дєм, задньою датою. *Средним* -лом — перєсєчно, сєреднім лєком.
Чистильщик — вичищальник, чистильник; (*труб*) сажотрус, коминаотрус.
Чистить, почистить — чистити, почистити, обчищати, обчистити, вичищати, вичистити. -ить *трубу* — трусити сажу.
Чистна — чіщення, чистіння.
Чистовик — чистовик.
Чистоган — готівка, (*стар.*) готівизаа.
Чистокровный — чистокровний. [ність.
Чистоплотность — охайність, охайливість, чєпур-
Чистоплотный — охайний, охайливий, чєпурний.
Чистосердечность — щиросєрд(ц)ість, щирість.
Чистосердечный — щиросєрдний, щирий. -но — щиросєрдо, щиро. -ное *признание* — щиро зівзання, щиро признання.
Чистота — чистота, (*опрятность*) чєпурність, охайність (-ности).
Чистый — чистий, (*небо*) ясний, світлий. -тоє *золото* — щирє зблєто. -то — чїсто, (*ма небо*) їсно, світло. -то-на-то — гєть усє, гєть чїсто усє, чистісінько усє.
Читальня — читальня. *Изда* -ня — хата-читальня.
Читатель — читач, читальник, читець (*р.* читці).
Читать, прочесть — читати, прочитати, (*преподавать*) викладати.
Член — члєв. *Действительный* ч. — дійсний члєв. *Ч. какого-нибудь общества* — члєв

товариства. *Неперемінний* ч. — неодмінний член. *Постолінний* ч. — постійний член. *Почётний* ч. — почесний член.

Членовредительство — калічення, скалічення, покалічення. *Умьшленне -во* — вавище скалічення — члєнський (висєк). [лічення]

Чрезвычайность — надзвичайність (-ности).

Чрезвычайный — надзвичайний, екстраординарний. -но — надзвичайно, екстраординарно. -ное *бедствие* — надзвичайне лихо. -ные *обстоятельства* — надзвичайні обставини.

Чрезмерность — надмірність, надмір (-ру).

Чрезмерный — надмірний, дуже великий. -но — над міру, надмірно, без міри, назавміру.

Чтение — читання. (*прочтение*) прочитання.

Чтить, почитать — шанувати, вшанувати, поважати.

Чувственность — почуттєвість (-вости), (*грубое*) похіть (-хоти).

Чувственный — почуттєвий, (*грубое*) похітливий.

Чувствительность — чутливість, почутливість, чуждість, (*впечатлительность*) вражливість, чужкість; (*ощутительность*) болючість, доткльївість.

Чувствительный — чутливий, почутливий, чужлий, вражливий, чуткий, чужній; болючий, доткльївий.

Чувство — чуття, почуття, почування. *Лишиться* -ств — втратити притомність, зробітиса (бути) непритомним. *Лишившийся* -ств — непритомний, нечуттєвий. *Привести в -во* — вернутї до притомности, очутити, одволати. *Принти в -во* — вернутиса до притомности, отїмитиса, очутитиса.

Чувствовать, почувствовать — чутї, відчувати, почувати, почутї, відчутї. -ть *себя виновным* —

почувати себе винним (АВАК, ХУІІІ, 372). чутїся вишим (ЛР, 44). *Дать почувствовать* — дати відчутї, (*показать себя*) датиса в знакі. -ть *себя обязанным* — почуватиса до обов'язку. -вать *отвержение* — почувати огиду.

Чуда — дивак, чудак, чудна людина, чудяло (м. р.), химерник.

Чудачество — дивацтво, чудяцтво, чудернацтво.

Чудиться, почувдаться — привиджуватиса, привидїтиса, ввижатиса, здаватиса, здатиса, (*мерещиться*) вератиса, прпвератиса, роїтиса, уро-

Чудный — чудовий. [їтиса]

Чудо — чудо, диво, дивовижа. [ра, потвора, маря]

Чудовище — чуждше, страшілище, монстр, потвора.

Чудовищность — страшіність, монструвність, пелюдськість. -ность *преступления* — пелюдськість злочину. [ський]

Чудовищный — страшіньпий, монструвний, пелюд-

Чудотворный — чудотворний.

Чужбина — чужина, чужий край, чужї сторона.

На -не — на чужині, в чужій чужині, в чужо-му краї.

Чуждаться — відчужуватиса (від кого), чужїтиса (кого), цуратиса (кого, чого), узяїтиса, ухїїтиса (від кого, від чого), бокувати (од кого).

Чужеземный — чужоземний. [чужезяк]

Чужеродец — людина чужого роду, чужородец,

Чужестранец — чужоземець, чужинець (-ця).

Чужан — комірка, комірщина, хїжа.

Чужий — чужкїй, сторожкїй. -но — чужо (спати).

Чужность — чужкість, сторожкість.

Чужь — чужтя, почуття, вїх.

Чужья, почувья — чужї (зачувати), зачужї (*напр.* небезпєку), почувати, почутї, учувати, учужї.

Ш

Шаблон — шаблон, зразк.

Шаблонный — шаблонний, зразковий.

Шаг — ступїнь (-пей) (ЛР, 4), крок (-ку), (*шаганье*) ступїнь, ступання (АВАК, ХУІІІ, 223]. -гом — тихою ходю, тихою ступою, поволї. Ш. *за -гом* — погї за погїю, пєстунцем, ходю.

Шагать, шагнуть — ступати, ступнїти, ступїти.

Шайна — бїзда, агрїя, ватїга.

Шалах — курїнь (-ренї), бїдка, бїдка, катїга.

Шалить — пустувати, жирувати.

Шаловливость — пустоблївість.

Шалость — пїстоцї (-шїв), пїстоцїа, збїтки; (*шутки*) жїртї. [їтїий]

Шальной — шалєний, дурпїй, павїжєний, несамо-

Шантаж — шантаж.

Шантажист — шантажїст, шантажїник.

Шанка — шїпка.

Шапочник — шапкар (-рї), шап(оч)ник.

Шар — кїля, (*в избирательной урне*) кїлька, галка. *Выбирать -мя* — кїльками обїрати, галкї клїсти. Ш. *земной* — кїля зїмва.

Шарить, пошарить — нїшпорити, шатїрїти.

Шарлатан — шарлатан, (*мошенник*) профдїсїт, шахраї, харамїв, шєлїхїст. [шахраїський]

Шарлатанский — шарлатанськїй, профдїсїтськїй,

Шарлатанство — шарлатанцтво, (*зап.*) шарлатанєрїя.

Шаромыш — дурнїчка. *На -ну* — на дурнїчку,

Шаромышник — дарчод. [на дурнїцю]

Шарообразный, шаровидный — кулястїй.

Шатание — хїтїяня, (*мятника*) колихїяня, (*без дела*) вєштанїя, блукїяня, туїяня.

Шатать, пошатнуть — хїтїти, захїтїти, колихї-ти, колихїтїтиса (-ся (*без дела*)) — вєштатиса, блукїти, тїнїтїтиса, туїїтиса, нїкїти.

Шаткий — хїткїй, хїсткїй, пєстїлїй, пєлєвнїй. -но — хїтко, хїстко, нєстїло, пєлєвно.

Шатность — хїткїсть, хїсткїсть, нєстїлїсть, пєлєвнїсть (-ности).

Шатун — шєндїя, волоцюга.

Шахта — шїхта, копїльня.

Шахтёр — шахтар (-рї).

Шашни — шїшнї, кї[ш]вєрзї (-рє), вїкрутї (-нїв).

Швальня — швалїя, кравєчїя.

Швейний — швальный, шваський. -ная *машинка* — машина до шиття, шваська машина.
Швейцар — швайцар (-ра).
Швей — шваська, шпаль.
Швырние — шпурляши, кидання, вергання.
Швырять, швырнуть — шпурляти, шпурнути, шваргати, шварг(о)нути, кидати, кинути, вергати, вергнути (що чия).
Шевелить, шевельнуть — ворухити, ворухнути (щось). -ся — ворухитися, зорухнутися.
Шелест — шелест, шелестяня.
Шепот — шепит (-поту), (*эпль*) шеприт, шепр (СФА, У), шехраняя. -том — шепотом, пошепки.
Шептать, шепнуть — шептати (шепотити), шепнүть, підшепнүти. [висть, страпätить.
Шероховатость — шорсткість, кострубатість, шаршавий.
Шероховатый — шорсткий, кострубатий, шаршавий, шерсть — шерсть, вівна. [страпätить.
Шерстяной — вовняний, з вівни, шерстяний.
Шестнадцать — шіснадцять. -дцатый — шіснадцятий.
Шестьдесят — шісдесят. -дсятый — шісдесятий.
Шест — тичка, жердина, драк.
Шествие — хід, похід (-бду).
Шеф — шеф.
Шефство — шефство.
Шья — шья. Ш. со знаками от верёвки — шья із знаками від верёвки, (*стар.*) шья поврзяхи намуляна (АЮЗР, 6, I, 308).
Шиворот — шй(й)ворот. Взять за -рот — взяти за в'яз. *Выталкивать за -рот* — погнати шинель — шнцеля. [в три вірш.
Шинюк — шинюк, шинк (*р.* шинку).
Ширинá — широчина (-чин), широчина, ширнина, широкість, широта (ЮГ, I, 73). В -ну, -ною — завширшки, авширшки, шир (ЧСР).
Ширить — ширити, широчити, поширити.
Ширма, -мы — ширма, заслона.
Ширококолейный — ширококолейний.
Широта — широкість, широта (геогр.).
Ширь — шир (-ру), ширина, широчина (-чин).
Шитьё — шиття, шитво, (*фасон*) пошиття.
Шкатулка — скринька, шкатула.
Шнаф — шахва, шафа.
Шнйпер — шкйпер.
Школа — школа. [трузвати, вимуштрувати.
Школить, вышколить — школити, вишколити, муш.
Школьник — (*ученик*) школяр (-ра), (*ключарь в евр. школе*) школьник.
Школьникать — робити школярські вибрики (вітківка), дитячі каверзи.
Школьниковский — школярський. -ная *проделка* — школярська витівка, школярський вибрик.
Школьный — шкільний. -ный *возраст* — шкільний вік. -ное *дело* — шкільна справа. -ное *образование* — шкільна освіта. -ное *учение* — шкільне навчання, шкільна наука.
Шлагбаум — шлагбам, рогатка, жолдворо[і]т, ко-
Шлюз — шлюза, опуст, заставка. [ливоро[і]т.
Шлюха — водочюга, наплюта, потіпаха, новія.
Шляпа — капелюш, (*вульг.*) капелюх, (*солом.*) брязь. *Поля -ны* — криси.
Шляпка — капелюшок, бріланк, (*у звездей*) голівка, (*у грибов*) шапка, шапочка.
Шляться — волочитися, швєдяти, шастати, бродити.

Шмуровать — шпурувати, зашпурувати, перешпур-
Шнурок — шнүрка, шнүрок. [рузати (книгу).
Шмырять — бігати, сповігати, шмигліти (шмигати), шмигнүти, (*с широким*) шүрхати, шүрхнути.
Шов — шво. *По шву* — по шитю.
Шорни — ліжар, рижар (-ря).
Шорох — шелест, шарудіши, шажотішия, (*дм-те.льн.*) шажотпі.
Шоссе — шосє, брукований плях. (*ву.льг.*) сошä.
Шоссейный — шосєйний, (*ву.льг.*) сошовий.
Шпага — шпáда, шпáга.
Шпала — шпáла.
Шпифон — шпигүн, шпиг.
Шпионаж — шпигүнство.
Шпионить — шпигүнвати, шпигүнити, сочити, височити (кого), слідити, слідкувати (за ким, когд).
Шпионство — шпигүнство.
Шрам — шрам (АЮЗР, 6, I, 556), рубець.
Шрифт — (друкарське) псьмò, шрифт (-ту).
Штаб — штаб (-бу).
Штат — штат, (*состав*) склад (службовців); (*государство*) — держава. *Соединенные Штаты* — штатний. [ты — Сполучені Держави.
Штемпелевание — штемпелювання, штампування.
Штемпелевать — штемпелювати, штампувати. -ный — штампований.
Штэмпель — штэмпель (-пля), штамп (-пу).
Штэмпельный — штэмпельний, штампівий.
Штольня — штольня.
Штраф — штраф (КМ), (*ву.льг.*) штрап; кара грошова, пеня. Ш. за нечужу (*в суд*) — грошова кара (пеня) за пєнку, штраф за нестания (за суд), (*стар.*) вестание (ЧСР). *Подвергнуться -фу денежному* — піддати карі грошовій.
Штрафовать, оштрафовать — штрафувати, оштрафувати (кого), накладати, накладіти грошову кару (на кого), карати, покарати грїшми.
Штука — штука, (*материю*) сувій (-вю). -на *сукна* — постав (сувій) сукна. -на *полотна*.
Штурман — штурман. [на — сувій полотна.
Шуба — шуба. (*тулуп*) кожух, (з овечого хутра) ливтаарі, (кожух критий сукном) бай-
Шүлер — шүлер, картярський шахрай. [барак.
Шум — гомін (-ову), шум, (*гам*) гам, (*крик*) галас, гвалт, (*беспорядочный*) гармідер, буча, (*вопль*) лєхєт. *Поднять ш.* — заробити гомону, шелесту, збїти, зняти бучу, зчїнїти гвалт. *Унять ш.* — вгамунати галас (бучу), заспокуїти галас (лєхєт).
Шуметь — шумити, (*кричать*) галасувати, гвалтувати, (*вопить*) лєментувати.
Шумный — гучний, галасливий, гомінкий. -но — гучно, галасливо, гомінко.
Шүрин — швãгер, шүрãк (жїяччи брат).
Шуршание — шарудішия, шажотішия.
Шутить — жартувати, шутєвати. -тя — жартүючи, шуткүючи, жартомã, в жарти.
Шутливый — жартовливий, жартливий. -но — жартовливо, жартливо.
Шүтна — жарт, жарти (-ю). *Обратить в -чу* — повернути на жарт. [потівня, шептїня.
Шушуняньє — шушүкãня; (*наушничанье*) шє-
Шушуняться — перешитуватися, тшкүвати, -ся, шушүкати.

Щ

Щадить, пощадить — жадувати, пожадувати. мілувати, помилувати, міло[і]сть (на ко́го) кла́сти, берегти, поберігти, (*стар.*) щадіти.
Щабонь — груз, жорства. *Набивать -нем* — грузити, грузувати (хату). [сти].
Щадрость — щедрість, (*обиліе*) гоїність (-но).
Щедрый — щедрий, (*обильный*) гоїшний. -ро — щедро, гоїно.
Щеня — щокі, лице (мн. лица = щёны), личко. *Удар по -не* (*пощёчину*) — ляпас (по лицу, в лице), (*глл.*) поличник. *Ударить, бить по -не* — (*нанести пощёчину*) вдарити, бити в лице (по щоці, по щокіт), дати ляпаса, полич-Щенюда — клякка, (*крючок*) заціпка. [шкка].
Щекотливость — драж[з]ливість, лоскотливість, (*обидчивая впечатлительность*) вразливість, чуткість.

Щекотливый — драж[з]ливий, лоскотливий, (*обидчиво чувствующий*) вразливий, чуткий (на що). -вый *вопрос* — дражливе питання, (*дело*) дражлива справа.
Щель — щілина, щілка, (*в стенах*) шкалубина.
Щепетильный — ді[о]тливий. -ный *человек* — людина ді[о]тлива, вразлива, (*мелочн.*) дріб'язкова.
Щипание — скубання, щипання; (*щипок*) скубка.
Щипать, щипнуть — скубати, скубувати, щипати, ущипувати.
Щит — щит, заслона, затула.
Щитовой — щитовий. -ые *загрязнения* — щити (на залізниці), щитові загоріжі.
Щупальце — дупальця, маціанья.
Щупать, нащупать — лапати, палпати.

Э

Эгоизм — егоїзм (-му), себелюбство.
Эгоист — егоїст, себелюбець.
Эгоистический — егоїстичний, себелюбний.
Эдикт — едикт (-та).
Эквивалент — еквівалент, рівновартість.
Экзальтация — екзальтація, (*состояние вне себя*) несамовитість, (*поднятое настроение*) піднесіння, (*восторг*) захилення, надпорів(а).
Экзальтированный — (на)екзальтований, несамовитий, піднесений, захоплений.
Экзамен — екзамен, іспит. *Держать выдержать (сдать)* -нем — складати, скласти іспит. *Принимающий* -нем — вступий іспит.
Экзаминатор — екзамінатор (-ра), іспитувач.
Экзаминаторский — екзамінаторський.
Экзамениционный — екзамінаційний, іспитовий.
Экзаменовать — екзаменувати, питати.
Экзекутор — езекутор, виконавець (-ця), завідатель господарства, завідувач над господарством.
Экзекуция — езекуція, (*ву.лг.*) закуція.
Экземпляр — прихрипник, екземпляр (один птах, одна рослина).
Экипаж — екіпаж, півіз (-возу). -лам *корабля* — команда на судні, екіпаж на судні.
Эконом — економ, (*ву.лг.*) економ.
Экономить — ощаджувати, ощадити, берегти, зберегти.
Экономический — екопомічний; скарбовий. -ний *кризис* — економічна криза.
Экономия — економія, (*бережливость*) ощадність; (*помещиья*) економія, скарб, двір.
Экономный — економний, ощадний.
Экспедитор — експедитор (-ра).
Экспедиционный — експедиційний.
Экспедиция — експедиція.
Эксперимент — експеримент, проба, спроба, дослід.

Эксперт — експерт, знавець (-ця).
Экспертиза — експертиза.
Эксплоататор — експлоататор, визискувач (-а).
Эксплоатация — експлоатація, визискування, визиск.
Эксплоатирование — експлоатування, визискування, визиск.
Эксплоатировать — експлотувати, визискувати.
Экспонат — експонат, виставлене. [(кого)].
Экспонент — експонент, виставець (-ця).
Экспроприатор — експропріатор.
Экспроприация — експропріація, експропріування.
Экспроприровать — експропріувати, відбирати.
Экстаз — екстаза, пестя, захват (-ту), надпорів.
Экстерн — екстерн, вільний учень.
Экстерриториальность — екстериторіяльність, невідлегість законам чужої держави.
Экстерриториальный — екстериторіальний. [чужий].
Экстраординарный — екстраординарний, надзви-
Экстренность — екстреність, негайність, пильність, **Экстренный** — екстрений, негайний, нагальний, пильний. -но — екстренно, негайно, нагально, пильно.
Электричество — (*сила*) електрика, гроховина, (*свойство*) електричність. *Уплатить за -ство* — заплатити за електрику. -ство *не горит* — електрика не горить.
Элемент — елемент, (*редко*) живод, первень (-воя).
Элементарный — елементарний, початковий.
Эмансипация — емансипація, визволення від чужої владі.
Эмансипировать — емансипувати, визволити від чужої владі. -нный — емансипований.
Эмблема — емблема, озька.
Эмбрион — ембріон, заплід (-плоду), зародок.
Эмеритальный — емеритальний (кідса, канітал).
Эмеритура — емеритура.

Емігрант — емігрант, виселенець (-ця), переселенець, переселець (мн. присілиці), відходень.
Еміграція — еміграція, переселення до якогось чужого краю.
Емігрувати — емігрувати, виемігрувати, виходити, виїти, переселитися, переселитися до чужого краю. [(-ця)].
Емісар — емісар (-ра), вислаєць, посланець.
Емісійний — емісійний, випусковий (банк).
Емісія — емісія, випуск (грошей).
Енергичний — енергійний, завзятий.
Енергія — енергія, сила.
Епиграмма — епіграма, шпигачка (Кв.-Осцов).
Епідемічний — епідемічний, пошесний. -ная *болель* — пошесна хороба (ЧСР).
Епідемія — епідемія (-ти), промірок (-рку).
Епізод — епізод, незначна подія (випадок).
Епізодический — епізодичний, випадковий.
Епізогія — епізогія, пшесьть на худобу, промірок, падіж (-дежі), падь (-ди). [чорпа області].
Епілепсія — епілепсія, падуча (-чої), падучка.
Епілептіческий — епілептічний, епілепсійний.

Епітет — епітет, прикладка.
Епоха — епоха, доба.
Ера — ера, літочислення.
Ескадра — ескадра.
Ескіз — ескіз, нарис (-у).
Есенція — есенція.
Естетика — естетика.
Естетіческий — естетічний.
Етаж — етаж, поверх.
Етап — етап. *По -пу* — етапом.
Етапний — етапний. -ным *порядком* — етапом.
Етина — етика.
Етикет — етикета; ярлик. [тлумачіння акту].
Етимологіческий — етимологічний. [Етимологічне]
Етимологія — етимологія.
Етіческий — етічний (втішок).
Етнографіческий — етнографічний.
Етнографія — етнографія, пародознавство.
Ефект — ефект.
Ехо — ехо, відгомін (-мону), відгук, відляск.
Ешлфот — ешафот (-ту).
Ешелон — ешелон, (*сущ.*) шалон.

Ю

Юг — південь (-дня), полудень.
Южный — південний, полудневий.
Юмор — гумор (-ру).
Юмористіческий — гумористічний.
Юність — молодість, молодіці, молоді літа, (*по-етич.*) юність.
Юноша — молодік, парубок, юнік.
Юношеский — молодічний, молодіський, парубочий, парубочий, юніцький.
Юношество — 1) с.м. Юність; 2) (*собир.*) молодь (-ди), юнацтво.
Юный — молодий, юний.
Юридический — правничий, юридічний (часопис,

допомога, товариство). -ни — право, юридічно.
 -ное *лицо* — юридічна особа. -ний *язык* — правнича мова.
Юрисдикция — юрисдикція, (*стар.*) юридика, при- суд (АЮЗР, 6, I, 48).
Юрисконсульт — юрисконсульт, правпорядник.
Юриспруденция — юриспруденція, правознавство.
Юрист — юрист (*стар.* юриста), правник.
Юродивый — юродивий.
Юродство — юродивість, юр[і]дство.
Юстиция — юстиція, справедливість, правосуддя.
Народный Комиссариат -ции — Народний Комісаріат Юстиції.

Я

Ябеда — ябеда, (*гал.*) шкідва; (*лгань*) брехня, побрехи.
Ябедник — ябедник, сутяга, що любить по судіх тягати, вигадуючи всілякі неправдиві справи, (*обльжсник*) набреха (*общ. р.*).
Ябедничать — ябеду розводити, набрихувати (на ко- го), клепати (на ког).
Ябеднический — ябедний, ябедницький, (*лжис- сый*) брехливий. -ная *просьба* — ябедницьке прохання.
Ябедничество — ябедництво, набрихування.
Явка — явка, об'явка, (*стар.*, *прибытие*) стан- ний (перед ким), на суд (АЮРЗ, 6, I, 344); показ (квитка, білета); віза (паспорту). *Личная* -на — особиста явка. -на *обвиняемого* — явка

підсудного, (*стар.*) ставний підсудного на суд. -на *с повинной* — признавний, визнаваний, об'ява. -на *в суд* — явка до суду, явка на суд, (*стар.*) ставний на суд (ЧСР).
Явление — явлення, з'явлення, (*в пьесе*) ява.
Являть, явить, -ся — (*показывать, -ся*) з'явля- ти, -ся, з'явити, -ся, виявляти, виявити, -ся, по- казувати, показати, -ся; -ить *акт в прави- тельственном учреждении* — явити акт в урядовій установі (*стар.* перед урядом, уря- дові). -ся *лично* — з'явитися особисто. -ся *на суд* — становитися на суді (ЧСР), ставати на суд (ЧСР; СФА, VI, ЮР, 8. III, 9), ставати перед судом. -ся *в официальном учреждении* — з'яви- тися в офіцій[н]ій установі, до офіцій[н]ій

установи, (*стар.*) поставитися на ўряді (АЮЗР, 6, I, 64), з'явїтися до ўряду. -шийся — прибўлий. -ся *сторона* — прибўла сторона.

Явность — явність, видїмість, очевидність (-ности).

Явный — явний, видїмий, очевидний (пўмилка).
-ная *небрежность* — видїме недбальство.
-ное *недоброжелательство* — видїма недоброзичливість, видїме несприйняття (несприяття).
-ные *пороки* — видїмі вадн. -но — явно, видїмо. очевидно, живовїдячки, уявкї.

Явочный — явочний. -ный *порядок* — явочний порядок (без попереднього дозволу від влади).

Явственность — виразність, явність, ясність, видїмість (-ости).

Явственный — виразний, явний, ясний, видїмий.

Явствовать — бўти явним, виявлятися, виявитися, (*о: азываться*) показуватися, показатися.

Яд — отрута, трутїзна. *Змеиный яд* — гаюча їд.

Ядовитый — отрутний, отрутливий, труївий, трутпий, (*язвительный*) ущїпливий, колючий.
-тое *вещество* — отрутно (отруїне) вадїб'я, (*отрава*) отрута, трутїзна.

Язва — болючка, вирїзка, ўразка.

Язвительный — колючий, куслївий, доїдливий, дозолящий, ущїпливий (ЛР, 44), (АЮЗР, 6, I, 523).

Язвить, язвить — колїти, вколїти, шпорцїти, кусати, куснїти, вражати, вразїти, шпїпати, ущїпнїти словами (кого), допїкати, допектї словами (кого), дозоляти, дозолїти (кому).

Язын — (*только часть тела*) язїк, (*речь*) мїва (українська, пїмецька).

Якорь — кїтва, котвїця, якїр (-вору). *Маленький я. (кошка)* — кїшка. *Стать на -ре* — кїпнути кїтву, обїкоритися.

Якшаться — кужнїпїю водїти (з ким), покладїти (з ким), лїгатися (з ким).

Ямщик — вїзник, погбнїч, поштїр (-ря), хїрман.

Январь — сїчень (-чня). -ский — сїчнївий.

Яркий — яркїй, яскравий, яснїй.

Ярлык — ярлїк, етикїта; квптїк, квнт.

Ярмарка — ярмарок (-рку).

Яма — яма, ямка.

Ярмарочный — ярмаркївий (вїксель, торг).

Ярмо — ярмї, невбля, (*тяжелое руководство*)

Яростный — лїтпий, ярслївий. [кериїга.

Ярость — лїтїсть, лїуть (-ти). *Прийти в я.* — розлїтуватися, розлїтїтися.

Ярый — вдїважний, завзїтий, загорїлий.

Ясность — ясність, виразність (-ности).

Ясный — яснїй, виразний (*напр.* вїклад), вдївий, (*четкий*) розбїрний (пссьмї), (*понятный*) зрозумїлий. -ный *день* — погїдний (яснїй) день.
-но — ясно, виразно, вдїво, розбїрно, зрозумїло, (*про погоду*) погїдно, ясно.

Ятровь — ятрївка (жїнка чоловікового брата).

Ячейна — (*в сотах*) гнїздїнка, клїтївка; гуртїк, осерїдок.

Ящик — скрїня, скрїнька, ящик, (*выдвижной, в столе*) шухлїда. *Денежный я.* — на грїші скрїнька. *Почтовый я.* — поштїва скрїнька. *Товарный я.* — товарївий ящик. *н. для писем* — скрїнька на листї; поштїва скрїнька.

ЗАВВАЖЕНІ НЕДОГЛЯДИ.

На ст. X рядки 1-2 треба читати так: «Про українські дієслова треба пам'ятати, що вони в словнику подаються в формі як виду недоконаного, так переважно й доконаного».

Крім того:

Надруковано:

Треба:

На стор. 14-й:

Владѣние — володіння, держання (Ют. I, 15).

Владѣние — володіння, держання (ЮГ, I, 15).

На стор. 57-й:

Крайний — крайній, скрайній, надзвичайний, надмірний. -ний *срок* — кінцевий, останній реченієць, строк.

Крайность — крайність, надмірність, скрута, при-туга, нужденність. *Кража совершена по-сти* — крадіж учинено з великої нужди. *По-ней мере* — принаймні, принайменше. -не — надто, над міру, аж надто, надзвичайно.

Крайний — крайній, скрайній, надзвичайний, надмірний. -ний *срок* — кінцевий, останній реченієць, строк. *По-ней мере* — принаймні, принайменше. -не — надто, аж надто, над міру, надзвичайно.

Крайность — крайність, надмірність, скрута, при-туга, нужденність. *Кража совершена по-сти* — крадіж учинено з великої нужди.

На стор. 95-й:

Общество — громадянство, громада (КМ), суспіль-
ство, суспільність (-ність),

Общество — громадянство, громада (КМ), суспіль-
ство, суспільність (-ності),...

СЛОВНИЧОК ПОДАТКОВИХ СЛІВ

А

Абориген — абориген
Авиабаза — авіобаз, авіаційна база
Авиадесант — авіодесант, повітряний десант
Авиапочта — авіопочта, повітряна пошта
Автокефальный — автокефальний (автокефальна церква)
Автострада — автострада (автошлях першої класи)
Авотракторный — авотракторний (автомобільно-тракторний завод)
Автотранспорт — автотранспорт (автомобільний транспорт)
Аврал — аврал (загальна штурмова, гарячкова робота при поганому стані справ)
Агитационный — агітаційний
Агиткампания — агіткампанія (система агітаційних заходів)
Агрегат — агрегат (сукупність кількох машин різного типу)
Агрегатный — агрегатний (а. варстат — складений з окремих машин-вчзлів)
Агрессивность — агресивність
Агрессивный — агресивний
Агрессия — агресія (в радянському розумінні — всякий захід іншої держави, спрямований проти інтересів СРСР)
Агрессор — агресор
Адекватный — адекватний (відповідний)
Ада(о)птированный — адаптований (приспосований)
Ада(о)птировать — адаптувати (приспосовувати)
Аэровокзал — аеропорт
Аэродром — аеродром, летовище
Аэронавигация — аеронавігація
Аэроплан — аероплян, літак
Аэропорт — аеропорт
Активизация — активізація
Активизировать — активізувати
Активист — активіст
Альянс — альянс (договір; спілка держав, груп)
Альянты — альянти, спільники
Амбасадор — амбасадор, посол
Амбулатория — амбулаторія
Авархия — анархія

Анти — приросток, що означає „проти” і надає словам значення протилежності або ворожості
Антигосударственный — антидержавний, протидержавний
Антиобщественный — антигромадський
Антисоветский — антирадянський, антисовєтський
Аншлюс (нім.) — приєднання, прилучення (частини одної країни до іншої країни)
„Аппарат” — „апарат”; в СРСР означає систему адміністративного (поліційного) управління населенням
Аппарат (техн.) — апарат
Аппаратчик — „апаратник”; той, хто належить до „апарату” (до системи); член органу адміністративного управління (міліції, КГБ).
Априорный — априорний (наперед вирішений на підставі міркувань, передвзятий)
Аристократический — аристократичний
Артерия — артерія
Ассамблея — асамблея, загальні збори членів
Атаман — отаман
Атаманыть — отаманувати
Атомный — атомний, атомовий, (енергія, бомба)
Атрофироваться — атрофуватися
Афишировать — афішувати (демонстративно, зухвало, реклямувати щось)

Б

База — база, основа, підстава
Бактериальный — бактеріальний (процес, війна)
Бактерия — бактерія
Баланда — (татар.) баланда назва водянистої зупи, яку видають в'язням в тюрмах
Баллистика — балістика (судова б.)
Баллистический — балістичний (судово-балістична експертиза)
Бандеровец — бандерівець, прихильник або член ОУНБ
Бандеровский — бандерівський
Барахло — старі і непотрібні речі, барахло, мотлох
Баррикада (фр.) — барикада, загорода впоперек вулиці з каміння, дерева і т. д.

Башка (татар.) — башка, макітра (голова людини в зневажликому сенсі)
Байструк (аульг.) — байстрюк, позашлюбний син
Бальзамировать — бальзамувати (покійника)
Бастион — бастион, укріплення
Башня — башта (охоронна б.)
Безгражданский — безгромадянський, бездержавний
Бездымный — бездимний (порох)
Безналичный (расчет) — безготівковий (безгрошовий) (розрахунок)
Безнадзорный — бездоглядний
Безопасность производства — безпека виробництва
Безопасный — безпечний
Белогвардеец (іст.) — білогвардієць (більшовицька назва учасників російських армій, що боролися проти більшовизму 1918-1920 рр.)
Белогвардейский (іст.) — білогвардійський
Белоэмигрант — білоемігрант „білогвардієць“-емігрант)
Бельи Дом — Білий Дім, резиденція і канцелярія президента США
Бензоколонка — бензоколовка (станція для заправлення авт бензиною)
Береговая охрана — берегова охорона (варта)
Блеф (англ.) — блеф, залякування погрозами в міжнародній політиці або дипломатії
Боевой — бойовий
Боеприпасы — бойові припаси, амуніція
Боеспособный — боєспроможний, боєздатний
Большевизация — більшовізація
Большевизировать — більшовізувати
Большевик — більшовик
Большевистский — більшовицький
Бросок — блискавичний напад (стрибок)
В
Варварство — варварськість, варварство
Вассал — васаль
Вершок — вершок (міра довжини в кол. російській імперії)
Великодержавный (шовинизм) — великодержавний (шовінізм) (тяжіння до ідеалів або принципів „великодержавної“ російської імперії)

Великоросс — великорус (москвин)
Великоросский — великоросійський
Великороссия — Великоросія (Московщина)
Верховный Суд СССР — Найвищий Суд СРСР
Верховные суды союзных республик — Найвищі суди союзних республік
Венерические болезни (заболевания) — венеричні хвороби (захворювання)
Вертолёт — гелікоптер
Вето (лат., невідм.) — вето („забороняю“, „недозволяю“)
Взбучка — прочухан, прочуханка, натинка
Вздёрнуть — підтягнути, дати догану
Взывать — волати, звертатися, благати (за поміччю)
Взломщик — вломник
Внешторг — зовнішня торгівля
Внеклассный — позакласний
Внеклассовый — позакласовий
Внепартийный — позапартійний
Внешкольный — позашкільний
Влачить — волочити, тягти, тягнути
Влачить жалкое существование — (ледве) животіти
Военизация — воєнізація (переведення на військову ногу)
Военизированный — воєнізований (охорона)
Воздушное пиратство — повітряне піратство
Военно-морская база — воєнно-морська база
Возглавлять — очолювати
Возглавляемый — очолюваний
Воинский — військовий (злочин)
Воинство — вояцтво, військо
Волна — хвиля, радіохвиля; на коротких (долгих) волнах — на коротких (довгих) хвилях
Вольная высылка — вільне вислання
Вольное поселение — вільне поселення
Воркута — Воркута (Концентраційний табір в місті Воркута в північно-східному кутку Зирянської авт. респ.)
Воркутские Исправительно-трудовые Лагера — Воркутські виправно-трудові табори
Вошбойка — вошобійка (камера коло лазнички, в якій розвішують одягу в'язнів, щоб нищити воші високою температурою)
Враг — ворог

Враг народа — ворог народу (назва, яку надає радянська судова система всім політичним в'язням в СРСР)

Вредитель — шкідник

Вредительство (на производстве) — шкідництво (на виробництві)

Выездная Комиссия — Виїзна комісія (трибунал з членів НКВД, який виїздив на місце для судової розправи)

„Выездная тройка” — „виїзна трійка”

Выездные члены ревизионной комиссии — виїзні члени ревізійної комісії

Вытравление (надписи) — знищення (витравлення) надпису (хемічним шляхом)

Вытрезвление — витверезення, витверезування

Вышка (тюремн.) — „вишка” — найвища міра покарання (— розстріл)
„Отримати вишку” — бути засудженим до розстрілу.

Г

Гангстер (амер.) — гангстер, розбійник

Геноцид — геноцид (винищення окремих груп населення за расовими, національними або релігійними мотивами)

Гетто (італ. невідм.) — гетто (район, де мешкають безправні або члени національних меншостей)

ГЕСТАПО — ГЕСТАПО (Гегайме Стаатс Поліцай): Німецька Таямна Поліція (Гітлера)

Гиблое место (гиблые места) — пропаще місце (місця) — необжиті райони далекої півночі СРСР, куди засилають в'язнів для відбуття каря, а фактично — на загибель.

Горлорез — горлоріз (тюремна назва кримінальних злочинців)

Горсовет (Городской совет) — Міськрада (Міська рада)

Госконтроль (Государственный контроль) — Держконтроль (Дежавний контроль)

ГПУ — Государственное Политическое Управление (іст.) — ДГПУ (Державне Політичне Управління)

Грань — грань, межа; на грані преступлення — на грані злочину; на грані нужди — на межі нужди

Групповая контр-революция — групова контрреволюція

Групповой саботаж — груповий саботаж

Д

Дактилоскопический — дактилоскопічний (відбиток, реєстр)

Дактилоскопия — дактилоскопія

Дезинтеграция — дезінтеграція

Дезинформация — дезінформація (неправильна інформація)

Дезориентация — дезорієнтація

(1: Розгубленість, спантеличеність, 2: Навмисне спантеличування когось)

Денатурализация — денатуралізація, позбавлення прав громадянства

Дерьмо — лайно (в'язничне слово)

Дерьмовый — (в'язничне слово) лайновий, нездалий, безвартісний

Де факто (лат.) — дефакто, насправді

Де юре (лат.) — де юре, законно, правно, формально

Диверсионный — диверсійний

Диверсия — диверсія; в радян. розумінні — злочинна дія з метою завдати економічної шкоди радян. владі

Диктатор — диктатор

Дискриминация — дискримінація

Дисциплинарный батальон (устав) — дисциплінарний батальйон (статут)

Добровольческий — добровольчий (про одну з „Білих” армій Громадянської війни)

Долой! — Геть!

ДОПР — (Дом предварительного заключения). У ДОПР замикають дуже п'яних людей, щоб там витверезилися. Звідси друга назва — „Витрезвиловка”

Допризывник — допризовник (невійськового віку)

Допрос — допит;

д. перекрестный — д. перехресний
д. с пристрастием — д. із загрозами, з тортурами; д. третьей степени — д. третього ступня — (д. з тортурами)

Дурман — дурман

Дурманить — дурманити

Ж

Жандарм — жандарм (політичний поліцай)

Женоубийство — жінковбивство

Жилплощадь (жилая площадь) — житлоплоща (житлова площа)

Жилотдел (жилищный отдел) — житловідділ (житловий відділ)

Жилстроительство (жилищное строи-
тельство) — житлобудівництво
(житлове будівництво)

Жлюб (з жид.) — жлюб (лайливе сло-
во) — дурень, недотепа, ні до чого
нездашний

Жулик — шахрай, пройдисвіт, плути-
га

Жульнический — (розм.) шахрайсь-
кий

3

Забинтовать — забинтувати, перев'я-
зати

Заблокированный — заблюкований,
закритий, загороджений

Заблокировать — заблюкувати, заго-
родити, закрити

Заварить кашу (переносне значення)
— підняти заколот

Завербовать — завербувати, втягнути
в якусь партію, до секретної служби
в „Органах“

Завуалировать — завуалувати

Завхоз (заведующий хозяйством) —
завгосп (завідувач господарством)

Загс (отдел записи актов граждан-
данского состояния) — загс (від-
діл запису актів громадського ста-
ну)

Загранница — закордон

Задокументировать — задокументува-
ти

Зазнаваться — зазнаватися, зарозумі-
ватися

Закалять — загартовувати

Закалённые чекисты — загартовані
чекісти

Закоченелый — заклаклий, задубілий
(про труп)

Закат — (перен.) захід, кінець, зане-
пад

з. буржуазного строя — занепад
буржуазного ладу; з. цивилизации
— з. цивілізації

Замнарком (ист.) — замнарком (за-
місник народного комісара)

Запломбировать — заплумбувати

Замораживать, **заморозить** — заморо-
жувати, заморозити (підсудне слід-
ство)

Замучить — замучити, заортурувати

Запланированный — запланований

Запланировать — запланувати

Запутать, **запутанный** — заплутати,
заплутаний

Зарубежный, **зарубежье** — закордон-
ний, заграниця (закордон)

Зарывать, **зарыть** (в землю) — зако-
пувати, закопати

Зарезать (ся) — зарізати(ся)

Зарплата (заработная плата) — зар-
плата (заробітна плата)

Зарегистрировать, **зарегистрированный**
— зареєструвати, зареєстрований

Засекреченный — засекречений

Затаивать, **затаить** — затаювати, за-
таїти (злість, інформацію)

Затравливать, **затравить** — зацькуву-
вати, зацькувати

Заряжать, **заряженный** — набивати,
набитий (вогнепальна зброя)

Зашифровать — зашифрувати

Звукозапись — звукозапис

Зловоние — сморід

Заядлый — (розм.) затятий, запеклий

Зона — зона

Зоркость — проникливість, пильність

Зек, **зе-ка** (заключенный) — зек, зе-ка
(ув'язнений)

И

Извиняющий — який (що) вибачас,
вибачаючий

Извиняющие обстоятельства — виба-
чальні (виправдальні) обставини

Извиняющийся — вибачливий, пре-
хальний, смиренний

Инсценировать — інсценувати

Исполком горсовета (райсовета, сель-
совета) — виконком міської ради

(районової ради, сільської ради)

ИТЛ (Исправительно-Трудовые Ла-
герь) — Виправно-Трудові Табори

К

Картель — картель

Карцер — карцер (покарання в тюр-
мі)

КГБ (Комитет Государственной Без-
опасности) — КДБ (Комітет Дер-
жавної Безпеки)

Кокаин — кокаїн

Коллегия (адвокатов) — колегія (ад-
вокатів)

Колхоз (коллективное хозяйство) —
колгосп (колективне господарство)

Колхозник (-ница) — колгоспник
(-ниця)

Колхозный — колгоспний

Комбед (комитет бедноты) (ист.) —
комнезам (комітет незаможників)

Комбинат — комбінат (сукупність
кількох фабрик (заводів))

Компартия (коммунистическая партия) — компартия (комуністична партія)

КОМСОМОЛ (Коммунистический Союз Молодежи) — комсомол (Комуністична Спілка Молоді)

Комсомолец (-лка) — комсомолец (-лка)

Комячейка (коммунистическая ячейка) — комосередок (комуністичний осередок)

Конвой — конвоїр

Конвой — конвой (озброєна супровідна варта; варта і в'язні разом)

Комунар — комунар

Контрразведка — контррозвідка (економічна, воєнна)

КП(б)У (Коммунистическая Партия (большевиков) Украины) — КП(б)У (Комуністична Партія (більшовиків) України)

Кулак (іст.) — глутай, куркуль (заможний селянин)

Кулацкий, кулацкий (іст.) — куркульський

Кулачество (іст.) — куркульство

Кольма — Колима (Район концетраційних таборів у басейні р. Колими за полярним колом в північно-східному Сибіру)

Л

Лагерь в отдаленных местностях СССР — табори в віддалених місцевостях СРСР

Лагерь (концентрационный) — концентраційний табір

Лагерь особого режима — табір особливого режиму

Левый уклон (іст.) — лівий ухил

Ленинец — лєнінець

Ленинизм — лєнінізм

Локализанный — льокалізований

Любитель (-ский) — аматор (-ський)

М

Марксизм — марксизм

Марксизм-ленинизм — марксизм-лєнінізм

Матерой, матерый — здоровий, кремезний, дебелий; (перен.) заплелий

Машинописный (текст) — машиннописний (текст)

МВД (Министерство Внутренних Дел) — МВС (Міністерство Внутрішніх Справ)

Местком (местный комитет профсоюза) — місцевком (місцевий комітет профспілки)

Милитаризация — мілітаризація

Милитаризованный — мілітаризований

Милитаризировать — мілітаризувати

Милитаристический — мілітаристичний (дух, настрої, стремління)

Минировать — мінувати (територію, море)

МИД (Министерство Иностранных Дел) — МЗС (Міністерство Закордонних Справ)

Морда, Морыга, Мурмыло — образливі звернення до кримінальних злочинців, до таборових людей

Морфий — морфій

Н

Надрываться — надриватися, тягнути через силу

Накаркать (тюремн.) — накрятати, наговорити, оббрехати

Настенная, стенная газета (надпись) — настінна, стінна газета (надпис)

Накосять — набити когось, надавати стусанів

Накрывать — (фіг.) накрити, схопити злочинців під час учинення злочину; в'їзмати на місці злочину; спіймати на гарячому

Нарком (народный комиссар) (істор.) — нарком (народний комісар)

Наркоман — наркоман

Наркотики — наркотики

Наркотический — наркотичний

Наружный осмотр трупа — зовнішній огляд трупа

Наручники — наручники, кайдани на руки

„Наседка“ (тюремн.) — „квочка“, шпигун, донощик, сексот підсаджений у в'язничій камері

Натаскать — когось настроїти, підготувати, підговорити

Натравлять (один на другого) — нацьковувати, підбурювати

Научно-исследовательский — науководослідний

Наци (нім.) — наці

Националист (буржуазный) — буржуазний націоналіст (за комуністичною термінологією — людина, що признається до своєї національності і обороняє права свого народу)

Националистический — націоналістичний

Національний — національний
Нацист (нім.) — нацист
Нацистський — нацистський
Начальствующий (состав) — начальницький (склад)
Недомогать — нездужати, слабувати
Некомплектный — некомплектний
Несуществующий — неіснуючий (майно)
НКВД (Народный Комиссариат Внутренних Дел) (іст.) — НКВС (Народный Комисариат Внутрішніх Справ)

О

Обещивать — обажувати (недоважувати)
Облаговивать — обшахривувати
Обмеривать — обмірювати (недомірювати)
ОГПУ (Областное Государственное Политическое Управление) (іст.) — ОДПУ (Обласне Державне Політичне Управління)
Общественное бедствие — громадське нещастя
Общественно-политический — суспільно-політичний
Общие места заключения — загальні місця ув'язнення
Одночка (тюремн.) — камера для одного в'язня
Околачиваться — тинятися, нікати, але нічого не робити
Олух (лайл.) — дурень, телепень, йолоп
Оперативный — оперативний (пов'язаний з акцією органів КГБ або міліції)
Оперативник — оперативник (агент КГБ або міліції, що бере участь у якійсь „операції”-акції)
Органы — „органи” (установи, що виконують певні функції в таких організаціях адміністративного контролю над населенням, як КГБ та міліція)
Особое совещание — особлива нарада
Отрезвитель — відтверезувач (в „ДО-ПРІ”)
Оправка — залагодження (в'язнем свої особистих потреб в цибиральні)
Осведомитель — інформатор, освідомлювач, сексот
Отсидка — відсидка (відбуття в'язнем правосудної йому кари)
Отсидживание — відсиджування (відбування) присуду

Отягощающий — обтяжуючий, обтяжливий (обставини)
ОУН (Объединение Украинских Националистов) — ОУН (Організація Українських Націоналістів)
Очко — вічко (отвір в дверях тюремної камери)

П

Пальцевый отпечаток — відбиток пальця
Парапа — відро з покривкою (в яке в'язні оправляються в камері)
Петлюровец (іст.) — петлюрівець
Петлюровский (іст.) — петлюрівський
Петлюровщина (іст.) — петлюрівщина
Пионер — піонер
Пионерский — піонерський
Пленум — пленум, загальні збори
Пограничная зона — прикордонна зона (смуга)
Погромить — погромити, покарати
Подковнойные работы — підковної роботи
Подрывник — підривник (що працює з вибухов. речовинами)
Подрывной — підривний (діяльність)
Показуха — показуха, виставляння на показ всього доброго, і одночасне приховування всього негативного
Политрук (политический руководитель) — політрук (політичний керівник)
Половой — статевий; п. извращение — статево збочення; п. связь (сношение) — с. стосунки
Пороховой — пороховий; п. копоть — п. кіпоть (кіптява) (від пострілу)
Правозащитный — правозахисний (рух, прагнення)
Предупредительный — запобіжний (захід)
Президент — президент, голова
Президентский — президентський
Президиум — президія
Приусадебный — присадибний (ділянка землі)
Прокламация — проклямація
Простонародный — простонародний
Простонародье — простонароддя, простолюд
Противогаз — протигаза
Противогазовая маска — протигазова маска
Противопожарный — протипожежний, протипожарний (захід, правила)
Противозачаточный — протизаплідний, протизачаттєвий (захід, засіб)

Профком (профсоюзний комітет) — профком (профспілковий комітет)
Профорг (профсоюзний організатор) — профорг (профспілковий організатор)
Профорганізація (профсоюзна організація) — профорганізація (профспілкова організація)
Профсоюз (професійний союз) — профспілка (професійна спілка)
Процес Промпарти — Процес Промпаті — (процес, сфабрикований в СРСР для винищення старих кадрів, щоб замінити їх новими соціалістичними кадрами (1930 р.))
Процес ООУ (Союз Освобождения Украины) — процес СВУ (Спілка Визволення України), (сфабрикований в УРСР для винищення української націоналістичної інтелігенції (1930 р.))
Процес Шахтинський — Шахтинський Процес (процес, сфабрикований в СРСР для винищення старих кадрів у вугільній промисловості, щоб замінити їх новими советськими кадрами (1928 р.))
Прочить — ладити, готувати, призначати; п. в председатели — ладити на голову
Психушка — психушка, психічна „лікарня“ для політичних в'язнів в СР-СР, де здобутки медицини використовують для тортурування їх.
Пятилетка — п'ятирічка

Р

Рабоче-крестьянский — робітничо-селянський
Рабком (рабочий комітет — робітком (робітничий комітет)
Рабфак (рабочий факультет) — робфак, робітфак (робітничий факультет) (для одержання звання інженера, лікаря і т. п. без належної середньої освіти)
Радиолокатор (радар) — радар (прилад для знаходження і дослідження далеких об'єктів радіохвилями)
Радиосвязь — радіозв'язок
Радиус — радіус (дій, руху)
Разбазаривание (государственного имущества) — розтринькування (державного майна)
Разворачивать — розгортати, поширювати (дію)
Разводящий — розводящий (стражник чи конвоїр, що розводить в'язнів на роботу)

Разнарядка — рознарядка, наряд (призначення роботи для групи робітників)
Райпартком (районный партийный комитет) — райпартком (районний партійний комітет)
Райсовет (районный совет) — райрада (районова рада)
Ракло (тюремн.) — босяк, вуркаган
Расистский — расистський
Раскулачивание крестьян — „розкуркулювання“ (конфіскація майна селян і висилка їх на тяжкі роботи до Білого моря або до Сибіру (1930-ті рр.))
Расстрел по подозрению — розстріл за підозрінням (в чомусь)
Растаскивать (государственное имущество) — розтягати (державне майно)
Растеряться — розгубитися
Реввоенсовет (революционный военный совет) (іст.) — ревівійськрада (революційна військова рада)
Режимный — режимний
Репрессированный — репресований
Репрессировать — репресувати
Ресурс — ресурс, ресурси, засоби до життя, джерела прибутку

С

Саботаж — саботаж
Саботажник — саботажник
Саботажничать, саботировать — саботувати
Саботажнический — саботажницький
Самолет — літак
Самообвинение — самообвинувачення
Самосвал — самоскид
ОБЭ (Социально-Близкий Элемент) — СВЕ (Соціально-Близкий Елемент) — класифікація кримінальних злочинців на відрізнення їх від політичних в'язнів
ОУУ (Союз Освобождения Украины) — СВУ (Спілка Визволення України)
Сдельный — відрядний
Сдельщик — відрядник
Сдельщина — відрядність, відрядна робота
Сексот (секретный сотрудник) — сексот (секретний, таємний співробітник „органів“)
Середняк — середняк (селянин середнього достатку)
Средняцкий — середняцький
Скоростной — швидкісний (монтаж)

Скоростное строительство — швидкісне будівництво (монтаж)
 Скороспівачель — швидкозпівач
 Совхоз (советское хозяйство) — радгосп (радянське господарство)
 Совхозный — радгоспний, радгоспівський
 Событийник — товариш по чарці, горільчаний брат
 Событийничать — випивати (пиячити) разом
 Содружество — співдружність, співдружба, дружба (народів)
 Соотечественник — співвітчизник, земляк
 Социально-близкий элемент (сбэ) — соціально-близкий элемент (сбе)
 Спецагент — спеціальний агент (співробітник „органів”)
 Специальное — спеціальне призначення
 Стукач (розм.) — шпигун, донощик

Т

Татуировка — татуювання
 Татуированный — татуйований
 Телесное (наказание, повреждение) — тілесна (кара, пошкодження); кара на тілі
 Террор — терор
 Терроризировать — тероризувати
 Терроризм — тероризм
 Террорист — терорист
 Террористический — терористичний
 Товароведческий — товарознавчий
 Тоталитаризм — тоталітаризм
 Тоталитарный — тоталітарний
 Травля — цькування
 Трасса — траса (лінія напрямку дороги і т. п.; лінія маршруту літака)
 Троцкий (ист.) — троцькист

У

УК (Уголовный Кодекс) — КК (Кримінальний Кодекс)
 УКК (Уголовно-Процессуальный Кодекс) — КПК (Карно-Процесуальний Кодекс)
 УНО (Украинская Националистическая Организация) — УНО (Українська Націоналістична Організація)

УНР (Украинская Народная Республика) — УНР (Українська Народна Республіка)
 УПА (Украинская Повстанческая Армия) — УПА (Українська Повстанська Армія)
 Урка, уркаган — босяк, ракло, вуркаган
 Учеба — навчання

Ф

Фабзавком (фабрично-заводский комитет) — фабзавком (фабрично-заводський комітет)
 Фабком (фабричный комитет) — фабком (фабричний комітет)
 Фашистский — фашистський
 Формулировать — формулювати
 Формулировка — формулювання (запитів)

Х

Хелсинская группа — гельсінська група
 Хелсинское соглашение — гельсінська угода

Ц

Центральная Рада, (ист.) — Центральна Рада
 ЦК КПСС (Центральный Комитет Коммунистической Партии Советского Союза) — ЦК КПРС (Центральний Комітет Комуністичної Партії Радянського Союзу)

Ч

ЧК, ЧЕКА (чрезвычайная комиссия) (ист.) — ЧЕКА (надзвичайна комісія)
 Чекист — чекіст (член ЧЕКА)
 Шпон — Обшук (термін, вживаний в системі таборів Архіпелага ГУ-ЛАГ)

Ш

Шифровать — шифрувати

Э

Эмбарго — ембарго

